

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

HUSZONNEGYEDIK ÉVFOLYAM.

1907—1908.

FŐSZERKESZTŐ:

PAPP JÓZSEF

FELELŐS SZERKESZTŐ:

TAKÁCS MIHÁLY

FŐMUNKATÁRSÁK:

TÓTH JÁNOS, KOMENDOVITS GYULA.

SÁROSPATAK, 1908.

NYOMTATTA RADIL KÁROLY A REF. FŐISKOLA BETŪIVEL.

TARTALOM.

Vezércikkek.

- Fodor Pál: Tanútságok.
" " Ifjúsági közélet.
László Sándor: Előhang.
" " Haldokló kultusz.
Papp József: Karácsony.
" " Pünkösöd.
Sárospataki főiskolai „Sorompó-Egylet“:
Felhívó szózata.
Takács Mihály: Új emberek.
" " Március 15.
" " Év utolján.

Elbeszélések, novellák, rajzok.

- Bornemissza István: Ejjeli zene.
" " Mátyás úr szerencséje.
Csáthy Edömer: Vendel.
" " Jelenetek.
Deme László: Karácsonyest.
Ella: Vilma.
Gábor diák: A nevelőm.
Géczy István: Soh' se halunk meg.
Keresztúry K: A szádellői völgy regéi.
Kor Jolán: Hütlenség.
" " A bizambuki herceg.
Nagy Lajos: Egy esőket.
" " Ballada a szerelemről a XX.
században.
Nil: Szerelme hullás.
Simonides: Naplótörödékek.
Takács Mihály: Terike férhez megy.
" " A cigaretta.
Tóth János: Terike meg Ferike.
" " Találkozás.
" " A perdita.
" " Kudarc.
Zalai: Elolvasásra szánt felolvasás.
—zf.: Diákkaland

Költemények.

- Barcsa Endre: Valakiért.
Bégányi Ferenc: Álom.
Binéth Menyhért: Van egy asszony.
Biringer Gyula: Levél a távolba.
" " Vers prózában.
Farkas Dezső: Felelet.

- Farkas Dezső: Apácska visszajön.
" " és Székely Lajos: Ne szorítson oly nagyon... (couple.)
Fedor: Szeret.
Fidelió: A távolba.
" Szomorúság
Györék József: Öt évig csak...
" " A reformáció emlékün-
nepén.
" " Voltam király Böceiában.
" " „Böske dalok“-ból.
" " Hogy még egyszer...
" " A kis kadét.
" " Ha minden könny...
" " A „Panaszok“-ból.
" " Tavasszal.
" " Hangulat.
" " Szülőföldem.
" " Dal.
Igric: Ha úgy néha, néha...
" Szomszédasszony virágos kis kertje.
Keéky István: Mi voltál te nékem?
" " Egy szál virág.
" " Van egy falu.
" " Hogyha az én lelkem...
Kovács Bertalan: Mihelyt megláttalak...
Lajos: Édes anyámhoz.
Lantos diák: Válás.
L.: Ősz.
" Napokon át.
László Sándor: Új föld.
" " A tenger.
" " Válaszúton.
" " Titoktartás.
Poéta: Egy leányhoz.
Takács Mihály: A templomban
" " Tavaszkor.
Vén diák: Gyöngyvirág.

Emléksorok, aktualitások.

- Ifj Bálint Dezső: Fejes István.
Bódi Dénes: Október 31.
dr. Csiky Kálmán: Ünnepi beszéd március
15-ikén.
Fodor Pál: Világbéke.
" Március 20.
Kukri Ferenc: 1848—49. ereklyegyűjtem.
's Kossuth múzeum.

L. S. Nagypéntek.

- Papp József: Az érsemjéni Kazinczy szobor
leleplezése.
" " A munkácsi várról.

Diák dolgok.

- Gortvai Demeter: A porba ejtett zászló.
Komendovics Gyula: Társadalmi és szociális
feladatunk a jövőben.
Kukri Ferenc: Üzenet a pestieknek.
László Sándor: Válás.
P. F.: „Tempora mutantur.“
Takács Mihály: Írás a szerkesztőhöz.

Irodalomtörténet, bölcsészet, theologia, történelem.

- Fodor Pál: Csodás elem a drámai költé-
szetben I. II. III.
" " Világfájdalom a XIX. század
költészetében. I. II.
Komendovics Gy: Fejlődési irányzatok.
Nagy Lajos: Az exodus 19—24. és 32—34.
fejez. összehasonlító ismertetése.
Takács M.: A magy. szombatosok rövid
története. I—V.
Theologus: Földi kincs, mennyei kincs.

Nekrológok.

- Enyedy Andor: Kása Ödön.
Komendovics Gy.: Dr. Finkey József.

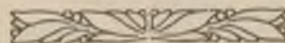
Utirajzok, vegyesek.

- Bethlen Gábor-kör.
Mikola Gyula: Külföldi utamról.
" " Törödéki úti jegyzet. I—III.
Nagy Lajos: Emődttől—Utrechtig.
" " Az isk. és templ. városából.
Riporter: Farsang.
Vértesi Károly: Capitol.

Műfordítások.

- Igaz József: Az atyák bűnei. (németből.)
" " Mezei virágok. " "
Kukri Ferenc: A fényképész. (Daudet u.)
— Ö.: Az ifjú színész. (franciából.)

**Egyleti élet, hírek, szerk. üzenetek,
hirdetések minden számban.**

St. II. 2763.

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniéri hivatal.	Főszerkesztő: PAPP JÓZSEF	Felelős szerkesztő: LÁSZLÓ SÁNDOR	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendőik.
Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”	FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KUKRI FERENCZ.		

TARTALOM. László Sándor: *Előhang.* — Keeky I.: *Mivoltál te nékem?* (vers). — Ifj. Bálint Dezső: *Fejes István.* — L.: *Ősz* (vers). — Keresztury Károly: *A szádélói völgy regéi, Józsa Klára esküvője.* — Györék József: *Öt évig csak* (vers). — Papp József: *Az érsemjéni Kazinczy szobor lezplezése.* — Takács Mihály: *A templomban* (vers.). — Ella: *Vilma.* — Theologus: *Földi kincs, mennyei kincs.* — Fodor Pál: *Csodás elem a drámai költészetben.* — Kukri Ferenc (Daudet után franciából): *A fényképész.* — P. F.: *„Tempora mutantur.”* — Fidéltő: *a távolba.* — Előfizetési felhívás. — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Előhang.

Ahogy az idő sebesen futó kereke most újra egy forduláshoz kezd; mikor a méhek raja összegyűlve újra munkába fog; amikor a közös, nagy célokért lelkesedő szent, tiszta ideálokért küzdő kicsiny sereg most a kapunyitáskor általunk bekopogtat hozzád, kedves olvasó: szívesen köszöntlek!

Bekopogtatunk hozzátok, mint minden évben, most is. S mint máskor, úgy ma sem a hívalkodás fakuló kaftánját öltjük magunkra, hanem, amire itt neveltek, itten tanítottak: a tiszteletteljes szeretet, a bizalom egyszerű palástjába lépünk hozzátok: fogadjatok szívesen!

Nem egyedül megyünk s mégis magunkba. Ezzel a huszonnegy esztendő óta beszédes, kicsiny magzatával a lelkünknek; ezzel a fekete barázdákkal keresztülfutott fehér papírlappal, melyet eszményekért harcoló elődök szent örökségül hagytak ránk, s melyet nekünk ápolni, őrizni még áldozatok árán is: szent kötelesség; elveszíteni: a bűnök bűne von'.

A gyámolítók, most mi vagyunk, kiknek szürke neveik lapunk homlokán állanak. Mi vagyunk azok, kiket a főiskola ifjúságának tisztasága, talán érdemtelenül is, arra hívott el, hogy ezt a lelkünkhöz, a lelkemhez nőtt ujságocskát ápoljuk és melengessük úgy, olyan igazán, olyan szeretettel, amilyet az tisztas, szép múltja után meg is érdemel.

Jól tudjuk mi azt, hogy egy olyan ifjúság lelkének virágait bokrétába kötni, melyek mind szabadba nőttek fel, mint a puszták virágai, mint az erdei fenyők, ahol mindenki tudatával bír a múlt szent emlékei jelenben való ápolásának, de ahol csak a lélek kész: fölötte igen nehéz. Tudtuk ezt mi akkor is, tudjuk ma is. De mégis tisztelettel haljuk és hajlok meg a

pataki főiskola ifjúsága előtt, — levett kalappal állok meg előtte, mert tisztelni tudom benne, a minden áldozatra kész lelkesedés örök ifjúságát, a hamisítatlan tiszta szellemet, — a pataki főiskola nemes szellemét.

Ennek a szolgálatára, ennek a szellemnek terjesztésére vállalkoztunk mi akkor, midőn a szerkesztői tisztet elfogadtuk. S ha azokból a vágyakból és tervekből, melyeket mi most itt az utnak induló ifjú fölött nagy reménységgel megszöveggettünk, csak annyi valósul is meg, amennyi elegendő volt a múltban arra, hogy kiérdemelje sokak becsülését: ami lelkünknek nagy lesz boldogsága. De szívünket még inkább betöltené az öröm s fáradozó munkák jutalmát látná akkor, ha messzi idegen tájakon akadna csak egy olyan lélek is, mely kis lapunk útján szeretetre buzdulna a pataki főiskola s annak ifjúsága iránt. Ha ezt ami vérünkkel táplált, szívünkön melengetett kicsi magzatot ő is úgy szeretné, mint mi, kik büszkén valljuk azt magunkénak. Azt óhajtanók, azt szeretnők mi, ha ennek a főiskola ifjúságának régi szép neve mások előtt ne csak emlék lenne, hanem élő valóság is. Ezt a nevet megfényesíteni a mi feladatunk.

Óh mert hányszor kellett már neked, pataki főiskola ifjúsága érezned azt, hogy vannak gonosz nyelvek! Hányszor markoltak testvérkezek a te szivedbe, mikor a te hazafiságot, a te eszményekért, nagyokért lelkesedni tudásodat vonták kétségbe bukfenceket áruló, vándorló testvérek. A te régi szép nevedet miért, miért nem bemocskolni igyekeznek egy csöppet sem különb s nem is szebb múltú aranyifjúság kétes torkú demagogjai.

Legyen. Ami lelkiismeretünk, a te lelkiismereted, pataki ifjúság tiszta és nyugodt. S azok, akik közelebb vannak hozzád, akik ismernek, azok előtt neved mocsoktalan. De akik messze innen, rólunk mitsem tudva, a mi törekvéseinkről, mozgalmainkról, életünkről csak a piaci szónokok piaci lármájáról tudhatnak, — óh állj azok elébe általunk, velünk, akik egy test vagyunk veletek, kik titeket, értetek szolgálni viharba, vészbe készen állunk.

Fejes István.

Jöjj hát s nyisd meg a lelked kincses tárád, hadd lássák meg, hogy hét félszáz esztendő óta nem változott s nem is akar változni a pataki iskola, annak ifjúsága s romolhatatlan tiszta szelleme! Jöjj és nyisd meg a lelkedet, hadd lássák meg, hadd ismerjék azt meg úgy, amint én megismertem. Gyujtsd föl itt azt az oltárt, melyen a haza, a vallás kettős olajtüze ég! S mig itt áldozol, mig tanubizonyságot teszesz önmagadról s élő tényekkel cáfolod meg a téged ért, a rád hulló vádak: tégy nagy és szent fogadást, hogy azt a szellemet, mely a hazámár oly sok nagy fiat nevelt, te is megőrzöd a lelkedbe kiolthatatlanul, mindörökre!

Azt szeretnők mi, ha ez a kis lapocska bizonyágtétel tudna lenni. Bizonyágtétel a pataki főiskola ifjúságának egészséges gondolkodása, nemes törekvései és tiszta idealizmusa mellett. Adja az Isten! Ugy legyen.

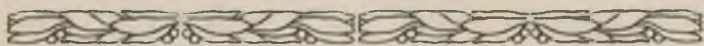
Ennek a reményében, hogy az leszesz, indulj hát útnak, esztendei pályafutásodnak mi édes gyermekünk! Lehet, az út, melyet megjárandó vagy, nem lesz tövis nélküli; lehet, hogy mostoha lesz a sorsod megint, de én hiszem, de nekem hinnem kell, de meg ígérem is, hogy sérthetetlen szüzi tisztaságban éred meg gondjaink alatt a jövő esztendőt, mely életedben a huszonötödik lesz.

Menj lapocska! Eredj s aki végigolvas, mond meg annak, hogy a te soraid között a mi szívünk dobog, hogy te benned a mi lelkünk él, mely elválaszthatatlanul hozzánőtt ehhez a szürke, mohos ősi iskolához, — a mi lelkünk, a pataki főiskola ifjúságának romolhatatlan, tiszta lelke!

Ne legyen máskép! Ugy legyen.

A szerkesztőség nevében:

László Sándor
felelős szerkesztő.

Mi voltál te nékem?...

*Mi voltál te nékem? Gyönyörű szép álmom;
Aranyos napsugár fehér hóvirágon;
Szívemre hajoló gyönge, sejmes rózsá;
Aranytollú hatlyú rózsaszínű tóba.
Lelkemre ráomló, lágy, sejtelmes fátyol...
Testet öltött rege szép tündérvilágból.
Egy tiszta imádság, egy hófehér oltár,
Szomorú lelkemnek istensége voltál!*

*Mi volt a szerelmem? A menny tisztasága.
Merengő csillagkép hajnal biborába.
Tiszta, fényes tükre nagy, sejtelmes tónak,
Rajta reménységem rózsapiros csolnak;
De benne evezett setét gyászruhába
Örök lemondásnak halovány leánya.*

Keéky I.

Arra kérsz, — kedves Szerkesztő úr — hogy mint a pataki iskolának nem régen kikerült növendéke s mint az „Ifjusági Közlöny“-nek ma is hű munkatársa, hajtsam meg lapotokban a zászlót Fejes István előtt jubileuma alkalmából. Szívesen vállalom egy feltétel alatt: ha megengeditek, hogy „subjektív“ legyek. Egyéni benyomásaimat akarom papírra tenni, talán igazabb lesz ez így. mintha nagy általánosságban beszélnek.

Kicsiny progimnazista voltam, mikor Fejes Istvánt legelőször láttam az imateremben az évmegnyitó ünnepélyen. Nem tudtam kicsoda, a többi „konya“ kollégáim sem tudták, a kikkel együtt vonultunk fel az ünnepélyre. A nagyobb diákoktól pedig nem mertem kérdezni. Csak annyit láttam biztosan, hogy ez valami igen „nagy úr“ lehet, nagyobb úr még a tanár uraknál is, mert hiszen nekik is ő köti a szívére, hogy viseljek jól gondunkat az új iskolai esztendőben. Otthon kérdeztem aztán meg, hogy ki volt az, aki ott legelőül ült egy nagy karosszékben s az iskolai évet megnyitotta? Megmagyarázták, hogy ez a kollegium algondnoka, a kollegiumra felvigyázó u. n. „igazgató-tanács“-nak elnöke.

Ennyi volt egy jó darabig, amit Fejes Istvánról tudtam osztálytársaimmal egyetemben. Esztendők elején, végén mindig láttuk őt a különféle ünnepségeken, amint jó tanácsokat, intelmeget kötözgetett lelkünkre, Néha évközben is bejött a tanításokra. Óriási tisztelettel néztünk rá. Különböznél tanáraink is nagy előszeretettel rémitgettek az igazgató-tanács ülései alkalmával, hogy vigyázzunk, mert az algondnok úr bármelyik órára bejöhetsz akkor jaj lesz annak, aki nem tud. Be is jött egy néhányszor Nekünk ugyan semmi bántódásunk nem lett, hanem a huncutabb szeműek azt észrevették, hogy ilyenkor a tanár uron is olyan „drukkolás“ féle érzélem látszott. Az efféle észrevételek természetesen rendkívüli mértékben növelték bennünk a Fejes István iránti gyermeki bámulatot.

Az évek aztán teltek, mendikánsokból legátusok, a gyermekekből ifjak lettek. Ébredezni kezdett bennünk az egyéniség, önállóbb szemmel kezdtük nézni az életet, a dolgokat, az embereket. Az élet csalóka látszatával, szemfényvesztéseivel meg megismerkedtünk; dologokról, melyek eddig mystikus ködbe, vagy kápráztató fénybe voltak előttünk burkolva, elszórt a köd, elillant a fény s bizony sokszor meglepődve, kiábrándulva láttuk a csunya valóságot; emberek, kikre azelőtt fenntartás nélküli tisztelettel, sokszor csaknem szent áhitattal tekintettünk, lassanként lekerültek a porba, néha egy-egy pillanat alatt dobta le egyiket másikat feleszmélt, kijózanodott elménk a tekintély és tisztelet előbbi fokáról.

De a Fejes István alakja (hála Istennek azért több másokkal együtt) kiállotta a próbát, amelynek megnyilott szemünk s felébredt öntudatunk mindent alávett. Az a dicsfény, a mellyel az ő alakját gyermek képzeletünk körülvette, eloszlása után nem hagyott sívár, kiábrándító valóságot; a tisztelet, mellyel gyermek szemekkel rátekintettünk, nem párolgott el az ifjakká cseperedés napjaiban sem, csak megtisztult, öntudatosabbá, tehát sokkal értékesebbé lett. Az ő egyénisége, mennél komolyabb értelemmel figyeltük az ő szavait, írásait, cselekedeteit, annál nemesebbé, tisztesebbé nőtt előttünk.

S aztán eljöttek a diákkornak utolsó esztendei, mikor az embert az eszméknek, elveknek harcai kezdik érdekelni, mikor forrásba jön a lélek, eszmények hevítik, jegecesedni kezd az ideál, melyért az élet érdemes lesz végig élni. Ebben a korban lett Fejes István előtttem legnagyobb. Miért? Könnyű megmondani.

A szádelői völgy regéi.

Olyan előszó-féle.

Az én ideálom egy szentháromság lett, melyben hittem s hiszek ma is. Három dolog és mégis egy ideál volt az! Ha valaki az egyiket bántotta, a másik kettőt is veszélyben láttam forogni; ha valaki az egyikért harcolt, a másik kettő harcosául is köszöntöttem őt. Ez a szentháromság, amelyben hinni, amelyet imádni tanultam, amelynek szeretetében, amelyért való munkálásban láttam az élet célját. Három dolog ez, de én előttem egy eszménnyé folyt össze. Nem tudtam elképzelni a hazának nagyvárosát csak a protestantizmus eszméinek diadalával abban a szellemben, a melyet a pataki iskola őrizget negyedszázad óta.

És Fejes Istvánt ott láttam az élen azoknak a férfiaknak, akik nagy szeretettel, féltő rajongással óvták, takargatták, testiükkel fedezték ezt a pataki iskolát, hogy az ezerféle támadások alatt régi szellemében össze ne roskadjon, hogy az idők sokféle csábító kísértései ősi jelleméből ki ne vetköztessék. Ezért tekintetem én Fejes Istvánra nagy tisztelettel, komoly becsüléssel, odaadó, rajongó lelkesedéssel sok más társammal együtt.

Aggódva remélve néztük a küzdelmet, mely szemünk előtt folyt Félelem fogott el, ha a külső s belső ellenség soraira tekintettünk, bizalom szállott meg, ha a védő sereg erejére, elszántságára gondoltunk; legelől láttuk Fejes Istvánt, kezében zászlóval, rajta a jelige: „A reformátusok sárospataki főiskolájának függetlensége!”

És a zászló nem bukott el!

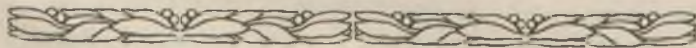
Nem e Közlönynek, nem az ifjuságnak feladata és joga a Fejes István érdemeit, melyeket a pataki iskola kormányán egy negyedszázad alatt szerzett, értékelni, méltatni. Megteszik s megtették már ezt az arra illetékesek.

A főiskola ifjuságának csak egy a kötelessége: tisztelettel hőlni meg az ő nemes alakja előtt, köszönettel, igaz hálával adózni azokért a nehéz, küzdelmes harcokért, melyeket ő az almatér szűzi függetlenségéért dicsőséggel teljes győzelemmel megharcolt s kérni az életnek Urát, hogy az ő edzett, kipróbált erejét a főiskola élen még soká tartsa meg!

De nem, van még egy másik kötelessége is a pataki ifjuságnak; megfogadni a jelen alkalomból Fejes Istvánnak és az ő őszülő küzdőtársainak, hogy a következő nemzedék sem lesz rosszabb, mint ők, nem fogja hitványul elkótyavetyélni azokat a kincseket, eszméket, amelyeket ők nagy küzdelmek árán számunkra megőriztek.

Ez a komoly fogadalom lesz Fejes István előtt a legkedvesebb jubileumi ajándék a pataki ifjúságtól.

Ifj. Bálint Dezső.

Ősz.

*Szürkül a tájék,
Hullnak a lombok,
Pusztá mezőbe
Sírva bolyongok,
Bontja az ősz a
Siri nyugágyat . . .
Sírba rohannak
Álmok, a vágyak.*

*Suttog az ákác:
Lesz kikelet még,
Visszasietnek
Újra a fecskék.
Szárnyai nőnek
Újra a dalnak,
Álmok, a vágyak
Újra fakadnak.*

L.

Emlékezem. Öt éve már, hogy először ringatott el szép májusi este a mi kis vadszőlős lakásunk előtt folydogáló Szárpatak zenélő locsogása. Azt a szép képet soha nem fogom elfeledni!

. . . A nyitott ablakon hűs hegyi szellő valami bájos pásztoréneket csapott felém. Az ablak előtt barna fenyőnek hajlongott az ága. S kiinn szakadt az eső. De mit is beszélek! . . . Pici pisztrángos hegyipatak csobogva rohant a zöld köveken . . .

Valóban nagyon boldog voltam, amilyen egy tizenhárom éves fiú csak lehet. Megtelt a lelkem ezernyi vággyal, . . . millió ábránddal A sok szép tájkép, mit a völgyben láttam, a régi mesék, mit egy öreg bácsi mondott el nekünk . . . mind . . . mind ott tolongott az agyamban . . .

Belebámúltam az éjszakába. S valahol messze, régi világban bolygott az elmém. Réveteg szemem elborította valami és aztán . . . aztán . . . átvette egy tücsök csöndes birodalmát . . .

Emlékezem. Öt éve már, hogy illatos sarjú boglya tövében egy öreg paraszt bácsi tanítgatott engem agg mesékre, holdvilágos estéken . . .

Szegény Gedus bácsi! Mintha csak most is együtt üldögnénk . . . Arcának minden vonására tisztán emlékszem. Drótozott pelpája talán még most is ott lóg a szájában . . . Uram bocsá! Hiszen még azon az őszön eltemették. Már akkor nem voltam otthon. Édes apám írta, hogy az én kedves tanítómesteremet leomlott szikladarab ütötte agyon. Sokszor eszembe jut azóta is, amit az öreg akkor mondott, midőn legutolsó meséjét befejezte:

— Hm . . . hm ifj' uracska bezzeg nem éltnk ily szárazon, amikor még nekem is megtermott a négy hordócska!

Hogy a jó Isten áldja meg!

Emlékezem. Öt éve már, hogy Gedus bácsi meséi csöndes estéken lelkemre szállnak. Sokszor talán üzőm is őket s elröppennének, én tartóztatom. Aki ismeri e gyönyörű völgyet, e csodavilágot, az nem is fogja különösnek tartani az én vágyódásom.

Amint nőttem, úgy nőtt velem a vágy is, hogyha majd kinő a pehely a szárnyamon, próbálok repülni én is.

S vajjon sikerül é átrepülnöm egy régmúlt világon? . . . Vajjon nem lesznek-e gyöngébbek az én novellettáim Icarus viaszos szárnyánál?

I.

Józsa Klára esküvője.

A szádelői völgy torkában kicsi falucska terül el, melyet valószínűleg fekvéséről neveztek el Szádelőnek. Maga a völgy viszont a falu nevével neveztetik így. Hogy mikor kapta ezt a nevet, azt egész határozottan nem tudom megmondani. De valószínű, hogy még a honfoglalás után kaphatta. Maga a szóösszetétel is erre enged következtetni. Hogy a honfoglaláskor bizony nagyon is látogatott s felkeresett menhely volt, sőt véres csatározások színhelye, arról a régebben s napjainkban talált vasbalták, szekercék, zablálok, kengyelek s más hadieszközök tanúskodnak, ámbár valószínű, hogy ezek a dolgok nem mind abból a korból valók.

Maroknyi falu az egész. Apró fehérre meszelt kőházak sorakoznak benne. Régebben szalmafüdeles volt mind, talán még a parochia is. A kis Szárpatak két részre osztja a falut s fut tovább vidám csüggéssel A

tavaly történt tűzvész előtt a nagy diófáktól alig látzottak a házak.

De szálljunk csak mi a múlt időkbe vissza! Maradjunk csak az 1850 es évek körül. Maradjunk csak a szalmafődeles házaknál, a szabadkéményes pitvaroknál, a kocikon ülő öregeknél. Maradjunk csak a régi, vallásos, bibliás nép között, kik fáradságos munkájuk után törődött tagjaikat szalmafonatú dikón pihentetik meg.

* * *

Verőfényes nyári délután. Diófák árnyékában rancosképű öreg asszonyok, hátrakötött kendős menyecskék s ingvállas lányok vigan tilólnak. Ropog a kender s messzire szállnak a pozdorjaszálak. Lassú, lányos ének ki-kihallatszik a tilók kopogásából...

— Hallotta-e kend komámasszony, hogy Józsa Klárinak is bekötik már a fáját? —

Kíváncsian néznek egymásra a fehércseledek. Félbehagyják a munkát. Egy-két tiló néha ha koppan.

— Hát csakugyan elmén a Pestához?

— Nem mén biz'a. Van esze a bírónak, hogy nem adí a leányát holmi juhászlegénynek!

Ledobják a kendert az asszonynepek s egy körbe gyűlnek valamennyien s ezer kérdéssel ostromolják a hiradót.

— Nem lehet a'! Klári szereti! Nem kell neki más legény! Hát kihe' mén? Hova való legény? Ángyom asszony hát csakugyan igaz? ejnye ... ejnye ...

— Találjátok ki!

— Tán' a Veres János fia kérte meg, vagy a Bábás Pali?

— Nem a' ... Hát, hogy megmondjam ... a mónár fia, a Kiffer Tamás, aki most gyűtt haza a katonaságból.

— No lám, milyen szerencséje akadt annak a Klárinak ... szép lány ... szép ... dolgos is ... meg hát gazdag is. Marad rá az apja halála után vagy négy kvárta birtok!

— Nem illik Klári a Tamáshoz szomszédasszony ... nem hozzá való ...

— Hát mér'?

— Valami úribb fajta kén' neki ... aki tudná magát kellett meg tartani, mint valami kisasszony.

— No hallgassatok ide. Tegnap este, úgy lámpagyújtás után a mi inasónk látta, hogy a mónár fia meg a törvénybíró mennek Kláriékhoz. Szemet szűrt neki, hogy mit kereskedhetnek azok ott. Oda sompolygot az ablakhoz, hát nemsokára halli, hogy a Tamás kéri a Klárit. Sokáig beszélgettek — mit meghallott, mit nem — biztatták igen a legényt, hogy od'adják a lányt, de előbb beszélni kell Klárral, mer' most nincs itthon, elment a péderi rétre takarni a testvérel. Majd estve megint el fognak menni a kérők és tán még ma kendőt is adnak a legénynek.

— Nem valami jó dolga lesz pedig mellette. Szeret az imni most is, meg mindig a hegyen barangol az őz után, még lezuhan valahol azok közé a sziklák közé ... Bezzeg jobb lenne, ha Pestához menne ... ha szegények lennének is míg az apjuk él, de legalább meg volna a boldogságuk ...

— Bizony ... bizony soh'se tudhati a lány kihe' mén feleségül ...

Leszállt az alkony. A szürkületben hűs esti szellő bontja a szárnyát. Tiloló asszonyok mind haza mennek. Kihal az utca. Csak a denevér suhan végig az ereszek mellett s fáradt tohenek kolompja hallik ...

* * *

Több hónap telt el a történetek után.

Este. Kis falunk lakói pihenni tértek. Nem raknak szalmát már a kandallóra s nyájas világánál nem beszélgetnek. Künn koromsötétség. Kisértetiesen zúg a szél. Vihar készül az éjjel. Valami gubás alak jár-kei az úton. A bakter fújja a tizet.

Faluvégen rozoga korcsma ablaka világít. Duhajkodó legények mulatnak benne ...

— Hej ... korcsmáros még egy kulacsosal abból a borból! ... Göndör Pesta megfizet érte! Igyunk pajtás ... tudja a ménkü látjuk e még egymást? ; ;

— Te meg cigány húzd ... húzd a fülembe! ... Húzd azt a nótát ... azt a keserves ... átkozott nótát :

... Juhász legény, szegény juhász legény

Tele pénzzel ez a kövér erszény ...

Megveszem a szegénységet tőled

— Ez a nóta fiúk! —

Ráadásul add a szeretődöt ...

— Hej korcsmáros még abból a jóból! ... Mit ... azt gondolod nincs nekem pénzem? ... Itt a komencióm ... nesze ... három pengő meg hat garas ...

Húzd more ... pengőforint lesz a te béred!

... Igyunk csak pajtás! ... Tapogasd meg a fenekét annak a butykosnak ... Nyomorúlt az élet!

... Csak a fülembe ...

A világot adnák ráadásnak,

Szeretődmet mégsem adnám másnak ...

... Korcsmárosné galambmasszony! ... Vörösbort ihatnék ...

— Hozok lelke ... hozok.

— Hejh hajh nincs kelmednek olyan! Melegítve szeretem én azt ... Pedig iszik abból még a fokosom is az éjszaka!

Korcsmaajtó nyilik. Hosszüngűjas legények jönnek ki rajta ...

— Az Isten áldjon meg titeket pajtás! Nekem még egy kis számadásom van valahol ...

* * *

Göndör Pesta eltűnt a diófák között. A kenderföldek mellett nagy sitetséggel vág neki a sűrű erdőnek.

Lecsendesült az idő. A felhők közül nyájas holdvilág kandikál elő. Ropogó haraszt szemére húzott kalappal juhászlegény siet előre. Görcsösen szoritja fókását kezében.

— Hm ... ma nagy küzdelem lesz mónár uram. Félnék őz helyett halálra sebzett barna medve jön most lövésre! ... Milyen jó lesz majd a lakzira! ... Szegény Klárikám ... Csak azt tudnám, hogy vele mi lesz, ha én meghalok? Pedig most kettőnk közül valamelyiknek el kell pusztúlnia! ... Ha agyonlő az a nyomorúlt ... bedob valahová a sziklák közé ... s majd azt mondják a faluban hogy elkergettek ... De mindegy! Mig én élek, Klári nem lesz a felesége! ...

S a meredek hegyoldalon csöndesen kapaszkodik feljebb-feljebb ... Izmos cserje galyak csapkodják arcát. De fel se veszi ... nem fáj az már neki! Egy kis tisztáson két karcsú őzike báméskodik rá. Még csak el se iramodik előle. Érzik talán, hogy nincs kitől félniök?

Megáll ő is. Körülnéz. Teli holdvilág kacag az égen s körülötte apró csillagok bújdosót játszanak. Tévedt madár félve rebben fel. A kis falu is csöndes, csak a kutyák vonítanak szüntelen ...

— Még egy kanyarodás és ... halál!

Ismét visszanéz. Valami gyötrő fájdalom jaidúl át az arcán s megtörli a szemét hosszú ingújjával ...

— Isten áldjon meg Klári ...

S folytatja útját. Óvatosan csúszik a bokrok között s fokosát csapásrakészen . . . biztosan fogja.

— Ah! a gazember megfutott . . . nem látom a leshelyen!

És rohan tovább . . . száraz faágak darabokra törnek alatta . . . Megkökken. Abban a pillanatban valami fülsiketítő zúgás rezgeti meg az erdőt s hosszúnyelű fokos villan a légben . . .

Csöndes lesz ismét minden. Szádelőben megszűnt a vonítás . . .

— Fönn a tölgyek közt valami rém szágüld végig: a halál!

* * *

— Klári! . . . Klárikám!

Az ablakzörgésre valami nesz kél a házban . . . Kicsiny, festett ablaknak függőnye gördül . . . Szőke leányfej les ki az éjbe . . .

— Ki az?

— A te galambod!

— Mi a baj lelkem?

Nyílik az ablak . . .

— Búcsúzni jöttem hozzád Klárika!

A leány arca hirtelen elborul s ijedten kérdi:

— Hát még te is elhagysz?

— Nem! El nem hagyok soha míg élek . . . hejh pedig nem soká élek! . . . Csókolj meg tubám . . .

— Jaj, de meglátnak!

. . . És száll . . . száll szűzi ajaknak még szűzebb csókja . . .

— Tudd meg most Klári . . . ez az utolsó . . .

S a juhászlegény elbeszél mindent.

* * *

Jó Gedus bácsi csöndesen lépegetett botjára támaszkodva s beszélt . . . én meg hallgattam . . .

Elmerült a lelkem . . . A patak hangos csacsogással rohant mellettünk s fönt az oldalsban apró . . . fehér kis lányok virágot szedtek . . . Egy fa tövében két szerelmes lány lázasan tépte a margaretta pici szirmai . . .

— Szeret . . . nem szeret?

De mi szinte észre sem vettük. Csak most emlékszem, mintha ilyesmit is láttam volna.

Egyszer csak megálltunk. Fölnéztem. A magas cukorsüveg alatt állottunk. A falubeliek Túrókőnek is nevezik.

Gedus bácsi abbahagyta a mesét. Elöntötte a lelkét valami siró . . . keserű bánat . . .

Majd fölmutatott a hatalmas sziklaóriásra:

— Itt esküdött egymásnak örök hűséget Józsa Klára és a juhászlegény . . .

. . . S megtelt a szeme könnyel . . .

Most már én is tisztában voltam a történettel. Leültem egy útszéli kőre, Gedus bácsi pedig megemelte a kalapját s ment a szokott útján tovább.

Magam maradtam. Vakítóan csillogott a szemembe a habokká tört morajló hegyipatak . . . De ime . . . a Cukorsüveg alatt mintha megcsendesült volna . . . halkan, szeliden sikamlott tova a partját borító, ernyőalakú vad lapuk között . . . Talán a patak sem akarta fölverni a kis temetőben nyugovók édes pihenését.

Merengéséből egy kiránduló karaván ébresztett föl. Hangos szóval magyaráztak egymásnak.

Vajjon ismerték-e ezek Józsa Klári történetét? Nem hiszem. Nagyon rövid ideig maradtak, félve attól, hogy rájuk dől a borzalmas Cukorsüveg. Nem tudták, hogy itt temető is van . . . nem tudták, hogy az a sziklatömb,

mely két üldözött szívet maga alá fogadott, nem fog rájuk omolni soha!

Esteledett már mikor Gedus bácsi visszatért. Én még mindig ott ültem.

Magához hívott. Göresös botjával szétverte a lapukat s egy nagy kőre mutatott:

— Ez az ő fejfájuk! Ez a szikla az, mely Józsa Klárinak szétzúzta a fejét.

Megmutatta azt is, hogy annakelőtte, hol volt a kő. Valami vöröses barna foltok látszottak rajta. Talán Józsa Klárinak szétfreccsent vére maradt ott bizonyágul?

— Tetszik-e látni ifjú azokat a barna sávokat a Cukorsüvegen, amelyeken apró vizecseppek szívárognak végig?

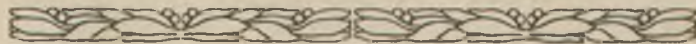
— Látom.

— Azt mondják, hogy a Cukorsüvegen is csak a két boldogtalan halála óta látszanak ezek. Azt tartja a nép, hogy őket siratja, értök könyezik . . .

Besötétedett. Apró szentjánosbogarak röpködtek szerteszét . . . Elindultunk hazafelé.

— Tudja a jó Isten . . . de az én szemem is úgy megmelegedett . . .

Keresztúry Károly.

Öt évig csak.

Emlékszik-e? . . . Ép ősze hajlott . . .

Az ég csillaggal volt tele . . .

Együtt sétáltunk . . . Szívem égett.

Elbűvölt, édes, szép szeme.

Az arcomra tűzrózsák gyulltak,

Szememben izzott a parázs,

S a csendes, csókos némaságba

Elszállt az első vallomás.

Emlékszem még, szemét lezárta.

— Azt hittem elborult az ég . . .

Oly édes és rajongó kéjben

Nem volt a lelkem soha még.

Aztán a vágy csak lángra lobbant

S végigfutott a testemen.

. . . „Öt évig csak! — susogtam hűvvel,

Várjon öt évig édesem! . . .“

Akkor — hiszen emlékszik még rá?

Azt mondta: jól van, — várni fog.

„Öt év után, ha úgy akarja,

Legyünk egymással boldogok . . .“

S azóta még csak kétszer volt nyár,

Kétszer volt bűvös kikelet,

Mégis a láng már rég kilobbant,

Rég elfelejtett engemet.

Most már talán még azt sem tudja

Ki volt az a kis bus diák;

Ki zengte azt a sok-sok édes

És bánatos melódiát?!

— De a szívemnek régi lángja

Azért mindig csak megmarad,

S szeretni fogja drága lényét

Még akkor is, ha — nem szabad! . . .

Györék József.

Az érsemjéni Kazinczy-szobor leleplezése.

1907. szeptember 22.

A mienk volt, hozzánk tartozott egy évtizeden át, jogunk és kötelességünk volt tehát, hogy mi is elzárándokoljunk a bölesőt ringató szülőföldre, a szülei házhoz s az oltárhoz, melyet a szülőföld egy új, csodás fia emelt nagy elődjének, falubélijének, Kazinczy Ferencnek — Fráter Lóránd.

Hárman indultunk el képviselni az anyaoskolát, mely fiai közé számlálta 1769—79-ig s melyhez azután is szívvél-lélekkel vonzódott, az ügyeit intéző gyűléseken részt vett s végső szükségében könyvtárát is — szívének drága kincsét — ennek engedte át. Hárman indultunk reggel esőből tartottunk, de a borongó, hűvös őszi nap ragyogóvá lett s az öreg égi korong derülten mosolygott ránk, talán mint egykor a bölesőt rejtő kuriára.

Szerencsen már találkoztunk Zemplén megye küldötteivel, Nyiregyházán többre szaporodtunk, Debrecen állomása pedig már valóságos vásári sokadalommal volt tele a zarándoklótól. Itt megebédeltünk s miután berobogott a budapesti gyorsvonat, szufolt kocsiban állva mentünk Érmihályfalvára. Itt Konrád helybeli ügyvéd magyaros szívesseggel üdvözölt, mire dr. Heinrich Gusztáv válaszolt s aztán részint kocsikon, nagyrészt vonaton — ami a nagy por miatt kellemesebb volt — 2 óra tájban a szülőföldre érkezünk. Az állomásról kocsik vittek a faluba uri házakhoz megszállás végett. Mi éppen a papunkhoz jutottunk; igazi, magyar házigazda, lehetetlen, hogy köszönetünket ne nyilvánítsuk neki azért az igazán páratlan vendégszeretetért, melyben részesített. A neve: Végh József. Az ünnepély létrehozásában, rendezésében különben neki is oroszlánrésze volt, áldja meg érte a jó Isten!

Az ünnepély szerző oka persze Fráter Loránd Érszemlyén tündöklő csillaga, fénye, büszkesége, a magyar nótának megtestesült lényé, élő dal, akit, ha valaki egyszer hallott nótázni, soha el nem feled. Egyszerűen csodáltuk mikor dalolt, csak annyit irhatok én is, hogy: csoda volt, mert nem vagyok kritikus, de azt hiszem, hogy a kritikus is csak ennyit írta. Tehát csodáltuk, mikor dalolt, de tiszteltük, imádtuk, mikor a magyar nyelv nagy apostolának, a magyar irodalom prófétájának emlékszobrot emelt. S ezt a szobrot azzal a nyelvvel, annak a nótának lángragyújtó, szívdobogató hangjával szerezte, teremtette meg, a melyért a nagy apostol életét áldozta. Méltán mondhatjuk tehát: ime a nagy apostol önalkotta emléke!

A mellszobor a ref templom előtti háromszögű, sodronykerítésű, angolpark (persze még nincs teljesen rendben) közepén áll arccal a kb. 200 méternyire fekvő ősi nemesi kuria felé tekintve, melyen emléktábla jelöli a nagy férfiú születési helyét. A parkban kezdődött az ünnepély Végh József lelkész magas szárnyalású imájával, majd Négyessy László tartott emlékbeszédet, amely mindnyájunk keblében izzó lelkesedést keltett úgy a Kazinczy emléke, mint nyelvünk, irodalmunk iránt, aminek a közönség többször kifejezést is adott. Ezután Paulay Erzsike, a nemzeti színház művésznője szavalt Szávay Gyula alkalmi költeményét. Mintha angyalok játszottak volna Árion-hegedűn, úgy figyeltünk a szavaltára s tapsviharban szállt le az emelvényről a bájos művésznő, aki az este Érmihályfalván tartott hangversenyen újabb is valósággal elvarázsolt, megigézett monológjával s apró versikéivel (A falu reggel, A falu este, Kitalálás). A szavalat után jöttek a koszorúk. Megyék, városok, egyletek, körök, intézetek küldöttségei helyezték le az elismerés, kegyelet és hála koszoruit az

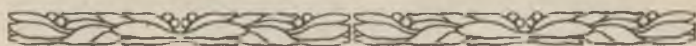
éreszobor talapzatára a magyar nyelv és irodalom Atlaszának. Hév és lelkesedés, hála és szeretet csak úgy sugárzott ki a koszorut kísérő beszédekből. Aztán imádkoztunk: a himnust énekeltük el.

Este 7 órakor vonaton visszamentünk Érmihályfalvára; 8 órakor hangverseny volt az e célra felállított nagy sátorban. Hogy igazi művészi hangverseny volt, hogy tenyereink pirosakká lettek a tapstól, torkunk kiszáradt az éljenzéstől, az már természetes, az itt következő műsor azt hiszem érthetővé teszi:

Műsor: 1. Megnyitó. Elmondja: dr. Miklós Elemér úr. 2. Chován: Magyar hangulatképek. Előadja: Tarnay Lajos úr. 3. „Bekvártélyozás”. Herczeg Ferenc-től. Elmondja: Paulay Erzsike urhölgy. 4. Székács Aladár: a) Akit én szeretek, annak a kislánynak... b) Valamikor... c) Fráter Lóránd: Várlak-várlak... d) Gyöngye a nád... Előadja: Fráter Lóránd úr. 5. Versek. Elmondja: Paulay Erzsike urhölgy. 6. Fráter Lóránd: a) Tele van a város akáca virággal... b) Beleznay Antal: Azt kérdeztem egy virágtól, c) Fráter Lóránd: Ott ahol a Maros vize messze földön kanyarog... Előadja: Fráter Lóránd úr.

10 óra után lett vége, akkor mentünk vacsorázni. Lehetünk 200-an s a Magyar bandája játszott. Tösztok egymást érték, közben megszólalt a Fráter hegedűje, nótája, olyan lelkesedést az arcokon, könyvet a szemekben ritkán, vagy talán sohse láttam. A vacsora alatt (reggel 5-ig) vagy 4-szer dalolt, de maradtunk volna s hallgattuk volna 13 éjjel s 13 nap — mint a nóta mondja, — ha neki is, meg nekünk is nem kellett volna elválnunk, ha nem hívott volna a kötelesség. Igérte, hogy eljön ide Sárospatakra is hozzánk, bár hozná az Isten minél előbb, hadd keltene mások szívében, lelkében is oly lángoló, izzó lelkesedést, mint a mienkben a magyar nóta, szent kincsünk, édes anya nyelvünk iránt.

Papp József.

Templomban.

*A templomban ülök. Száll-száll fel az ének
Színe elé a föld s a menny Istenének.
Enekel a hívek apraja és nagyja,
Ki szívből s ki színből? — a jó Isten tudja.*

*Cifraruhás néppel van telve a templom,
Szinte egymás hátán tolong a sok asszony,
Forgolódik mind, mintha tükörbe nézne:
Tudja, hogy sok kandi szem tekint feléje.*

*A templomnak egyik ócska szögletében
Kopott ruhás asszony, zsoltárral kezében.
Fakó szín az arca, égi ihlet rajta,
Látszik: Istenéhez áhitata hajta.*

*Csendes áhitatát gyönyörködve nézem:
Hisz' e kopott asszony édes anyám nekem.
S ahogy imádkozik, fölnezek az égre:
Én is olyan buzgón imádkozom — érte...*

*Nézek-nézek rája könnyfátyolon által
S látom felővezve égi glóriával.
Tudom én, hiszem én: a jó Isten látja:
Kinek van igazán ünneplő ruhája...*

Takács Mihály

Vilma.

Az ő kedves nevét irtam ide előre nem mintha róla akarnék történetet mondani, hiszen az ő ifjú életének még nem is lehet története; hanem csak azért, mert most, mikor vele újra találkoztam, édes emlékeim raja zsongott vissza a lelkemben, sok-sok éves drága emlékek, mind megannyi illatos virág, mely a sziv sárguló kertjében öröképen, hervadhatatlanul megmarad. Vilmának köszönöm, hogy újra földézhettem egy percre örökre elrepült ifjúságomat

Bizonyosan te is, aki ezt az írást olvasod, szívesen emlékezel rég eltöltött idő derüs napjaira, van neked is száz ilyen virágod, melynek szűz illatát boldogan szívja fel a lelked. Egy kicsit fáj, egy kicsit keserves a visszagondolás, jó olvasóm, de mégis olyan jól esik, oly nagyon jól esik . . .

Ott születtem, ott nevelődtem az alföld siktengerén, ahol a szemnek nem vet gátat girbegurba hegy; arany kalászos zöld mező felett pacsirta énekel, szabad életnek szabad dalosa; a kerek ég kék mezője alatt gólyamadár szárnyal magosra, magosra. Ott születtem, ott nevelődtem egy egyszerű faluban, pirosarcu, fehérlelkű emberek között, akiknek őszinteségét, tiszta magyarságát a végtelen róna üde levegőjével együtt leheltem be. Az Isten hajléka mellett volt ami hajlékunk, hisz édes apám az Urat szolgálta, közel kellett hát laknia az ő házához. Akácfák ágai hajoltak a csinos parókháira, mely nyílt tekintetével nézte a széles utcát, hol jöttek-mentek a jóképű, deli parasztok s illendően megemelgették a pörge-kalapot édes apám előtt, ha valahol megpillanthatták. Később nagydiák koromban, mikor én messzi vidékről haza kerültem, már engem is megtiszteltek azzal, hogy szépen köszöntöttek és készörömost szóba álltak velem. Jól is tudtam a szájok ize szerint beszélni, ők sem gyűlölték se az urat, se az urfit, nem libbent akkor még közibök az újkor rontó szelleme, földosztásról nem is álmodoztak.

Hát még Jankó, az én akkori legjobb barátom, ő tudott igazában bánni a néppel, amúgy szőrmentiben! De tudott ám bánni az én szíveimmel is, meg én is az övével. Szerettük egymást igaz szeretettel, nemes barátsággal; együtt voltunk mindig, együtt jártuk be a határt, dévajkodontunk, nevetünk, mulattunk azzal az isteni vig kedéllyel, mely ifjúságunkra hintette himporát. Oh milyen nagy gyermekek is voltunk mi akkor. Én még csak diák voltam, Jankó nálam több évvel idősebb, ő neki hát több eszének kellett volna lennie, mert állása is volt már. Igaz, akkor még csak tanító-mester volt, kis embereket oktatott, most meg már nagy embereknek adja ügyes-bajos dolgaikban a komoly tanácsokat: ő viszi a falú pennáját.

Vajjon emlékezik-e még reám a nótárius úr?

Én, lám, emlékszem reá és emlékezem arra a kicsi-kis leányra is, aki az ő hugoskája volt, a bátyja leánya: Vilma, a kicsi-kis Vilma.

Jóságos anyjával, egy szelidnézésű nénikével lakott az én Jankó barátom. Oda hozták a kis Vilmát szülei egy közeli faluból, a derék, jó nagymamához. A vendég három arasznál nem volt magasabb, három évesnél nem volt még idősebb.

Egy kép áll előttem abból az időből. A Jankóék öreg háza előtt játszogot a hófehérruhás, parányi gyermek, oda megyek hozzá, felkapom az ölembé, minden ellenkezése mellett is összecsókolgatom, pajkosan évődöm a kis haragossal, amíg el nem ptyeredik és a „nammához“ segítségért fordul, aki aztán a „rosz fiút“ tréfás-haragosan irgalmatlanul elpaskolja, hogy többé

ne kössön bele az ő kis unokájába, mire a kis unoka is szépen megjohádzik, mert fényes elégtételt kapott.

Többet a kis leányról én már nem is tudok, de ez a kép olyan eleven, olyan színes, mintha az a vidám jelenet ép' ma történt volna, pedig annak, hejh, sok esztendeje . . .

Az idő rokkáján peregetek az évek, míg lepergett hamarosan vagy tizenöt, mialatt én messze idegenbe vetődve futottam a kenyér után futókkal s a sivár tusában köd borúlt a múlt elé, már alig-alig tudtam bele tekinteni.

De a minap egy vendéglátó kedves háznál viruló szép leányra találtam: Vilma volt, a kicsi-kis Vilma.

Földobogott a szivem, sirni is, kacagni is szerettem volna egyszerre, nagyon bántott valami és mégis úgy, de úgy tudtam örülni! Siratója szerettem volna lenni a múlt időnek, de az, hogy őt így láttam én viszont, boldog hangulatba vitt. Édes Istenem, elhigyjem-e, hogy ő? Hogyan változhatott, hogyan nőhetett meg ennyire? Én még csak bimbókorában láttam s most itt van előttem a fölséges rózsza a maga teljességében, bájos valóságában! S ha rajta ennyi változás történhetett, akkor én is más vagyok már egészen, hisz akkor már én vénülő-félben vagyok, pedig még alig éltem s ha éltem is, alig tettem eddig valamit. Hát hová lettek azok az elrepült, haszontalan évek? . . .

Reszketett a kezem, mikor feléje nyújtottam s rezgett a hangom, mikor beszélgetni kezdtünk. Közös jóismerősökről folyt a szó, akiktől én régóta elváltam s akikkel ő továbbra is együtt maradt, mi minden történt azokkal azóta! A gyermekek, épen úgy, mint ő, felserdültek, a fiatalok férfisorban vannak, a magamkoruak megházasodtak, a leányok asszonyokká lettek, az akkori férfiak, asszonyok megöregedtek s az öregek már a sirban alusznak, rá sem ismernék én arra a falura, annak lakóira, ha most hazamennék, de engemet se ismernének fel, hogyha meglátnának.

Az én jó barátom, a nótárius úr is megházasodott, boldogan éli mostan a világát és én még mindig legényember vagyok s tán nemsokára már agglégény lesz a nevem. Brrr! Ennek még a gondolata is iszonyú!

Megeshetik pedig, hogy nem találok arra, akit keresek és egyedül kell átszállanom e földi életen, mintha sohasem szerettem volna s mintha engem sem szerettek volna sohasem, holott épen talán az a bajom, hogy nagyon is tudtam szeretni. Égő szivem önmagát emészti fel, mint az olyan halott, akit élve temettek el. Én is ilyen eltemetett vagyok ebben a lelketlen világban, ahol nem tudnak igazán szeretni . . . Vagy tán az én forró szivem kezdene kihűlni s hideg önzésében csak én találok úgy, hogy itt nincs meg már a szeretet? . . .

Ilyesféle gondolatok villantak meg agyamban, míg együtt beszélgettünk, de az utolsó gondolatomnál valami csodálatos érzés kapott meg.

Ránéztem a karcsú, szép leányra. Éjfekete szeméből a ragyogó tűzár nyiladozó szerelmet sugárzott, ajkának felcsendülő hangja, mint valami bűvös zene áradt szét, bájos ártatlansága glóriába fonta könnyű alakját; csupa illúzió, csupa élet, csupa tavaszi verőfény volt, ahogy ottan állott s úgy tetszett nekem, mintha egy új világot látnék, fényeset, tiündöklőt, amilyen után én epedtem valamikor, amíg fájdalmas csalódások le nem törték vágyaim szárnyait. Hunyó hamvai közt a lelkem tüzének találtam még egy kevés parázsra, csak éleszeni kellett s mindjárt lánggra lobbant!

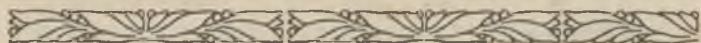
Hess, el hát tőlem roszt gondolat, elfásuló szivnek önző csúfolódása! Hát hogyne volna szeretet még ma

is, hogyne volna szeretet, örökké, csak hangulat kell hozzá, ami átringassa eszményibb világba ebből a hétköznapiból s visszaadja a kedély ifjúságát még akkor is, ha az élet ifjúsága elapadt . . .

Igy ad szívünkbe reményt az emlékezet, így ölelkezik az elmúlt tavasz a közelgő őszszel s nyarat varázsol az emberi lélekbe, boldog álmok napsugaras nyarát.

Talán tebenned is, aki ezt az írást elolvastad s általa a saját édes emlékeidet elődbe idéztem, reményt fakasztottam. Ha csakugyan úgy van, köszönd meg, jó olvasóm, annak a szép, viruló leánynak, akinek kedves nevét fölirtam e sorok elejére . . .

Élla.

Földi kincs, mennyei kincs.

Közönséges egyházi beszéd.

Alapige: Máté VI., 19., 20.

A földi életben minden változásnak van alávetve. A virág kinyílik, hogy elhervadjon, a fa minden tavasszal meghozza virágját, gyümölcsét, hogy aztán őszszel lehullassa mindezt, a fű kiszárad, hogy elszáradjon, az ember születik, hogy a földi élet után meghaljon, helyet adván egy új sarjadéknak.

Valóban, Keresztyén Testvéreim! a föld változás hazája, változó minden ami földi és így változó az ember élete is. S csodálatos, az ember a vele született gyarlóságánál fogva, szereti mégis a földet állandó hazájának tekinteni, a múlt földi javakat szereti állandó javaknak nézni s a halhatatlan rész, a lélek ellenében, a mulandó testnek áldozni.

Különösen korunkat foglalta el az anyagiakhoz való túlságos ragaszkodás; ha valamikor, úgy ma folyik az emberek között az érdeknek, az „enyém“-nek harca igazán lázasan, szenvedélyesen. Hiszen igaz, hogy az emberi természet ezelőtt is ilyen volt. a maga hasznát mindig előbbre tette a másénál; a földi javak után való lázas kapkodás, az Idvezítő korában is lefoglalta az emberek lelkét. Különben miért intette volna kortársait: „Ne gyűjtsetek kincset a földön, hol a rozsda és moly megemészti és ahol a tolvajok kiássák és ellopják azt. Hanem gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyországban, hol sem a rozsda, sem a moly meg nem emészti és ahol a tolvajok ki nem ássák, sem el nem lopják.“ Azonban én úgy hiszem Ker. Testvéreim! hogy ma még inkább szükség van az Idvezítő e figyelmeztetésére, mint a maga korában. Jertek, szenteljük azért ez órát alapigénk feletti elmélkedésre s ha meghallgattuk Jézus figyelmeztetését, lássuk meg azt is, miért int minket, hogy földi kincs helyett inkább mennyei kincset gyűjtünk? A feleletet is megadja Jézus a fenti figyelmeztető szavakban: 1. Mert a földi kincs mulandó. 2. A mennyei kincs pedig örök.

I.

Nem vonom kétségbe azoknak az állítását, akik az emberi élet céljául a boldogságot jelölték meg. Valóban szebb, kívánatosabb célt nem is lehetne az ember elé tűzni. S tényleg keresik is sokan, millió, meg millió ember futkos utána, hogyha már annak kertjébe nem juthat is, legalább a kapujában megpihenhessem. Az egyik ember a tudományban keresi a boldogságot, a másik a hatalomban, harmadik a hírnévben s a legtöbben a gazdagságban. Valóban nagyon kevés azoknak a száma, akik nem a gazdagságban találják az emberi élet célját, hanem valami más, nemesebb dologban. Gazdag vagy? akkor minden vagy, akkor te vagy a legszerencsésebb, legboldogabb halandó az emberek előtt, habár

a gazdagság mellett a valódi boldogságból nem jutott néked egy parányi rész sem. Hatalmas vagy? Te vagy a legderékabb, legirigyeltebb halandó, habár a dicsőség mellett csaknem éhen kell talán elveszned. S míg nevedet fényes palotába hordozza a hír, néked talán fejed sincs hova lehajtanod! Mindegy! azért boldognak tart a világ, irigyli a sorsodat mindenki!

Szinte visszariaszító az az ádáz tusa, amelyet az emberek egymással vívnak a világ ezen hiú, múltó javaiért. Ha ma megjelenne az Idvezítő az emberek között, nem korbáccsal, de lángostorral verné ki a mai hitvány kufárokat, akik készek kiragadni embertársuk kezéből a falat kenyeret csupán azért, hogy nekik azzal is több legyen; akik készek a rágalom fertőjében megfürdetni felebarátaikat csak azért, hogy a dicsőség fénye helyett a gyalázat feketesége vegye őket körül; akik készek összetiporni embertársaikat testben, lélekben, tönkretenni csak azért, hogy ők egy fokkal feljebb legyenek a hatalom polcán.

Mintha bizony ezek örökké tartó javak volnának! Mintha a hatalom, hírnév nem omolhatnék szét egy pillanat alatt! Mintha bizony a gazdagság, a kincs állandó volna az ember kezében. Pedig egy szerencsétlen óra s az imént még dúsgazdagnak már koldusbot van a kezében. Még most az öröm éltető napja ragyog a fejünk felett s már a másik percben a szerencsétlenség, bánat fellegei borítják fejünket.

Avagy nézzetek szét a nyüzsgő embermilliók között. Nem egy nyomorult szenvedőt, sorsüldözöttet, szegényt fogtok találni, akik valamikor a hatalom polcán ültek, hírneves emberek voltak, talán mesés vagyonnal rendelkeztek, akik büszkén mondhatták: „egyél, igyál én lelkem, sok esztendőkre eltelt sok javaid vannak“ s ime, a sok esztendőkre eltelt jó, csak kevés ideig tartott, talán könnyelműen maga fecsérelte el, talán hitvány emberek rabolták el, talán az elemek csapásai folytán emésztődött fel s most már az előbb még oly szerencsés tulajdonos, koldusabb az útszéli szegénynél, hiszen annak a lelke lehet nyugodt, vidám, míg ő örökre nyugtalan folytonosan visszasírja az elmúlt időket. Vigaszul még a nyugodt öntudat sem maradt meg számára, hogy valakivel jót tett volna. Kitől számíthatna hát most könyörületre, hogyan várhatná, hogy valaki résztvevő szívvel enyhítse lelke fájdalmait, mikor ő is hidegen utasítá el magától a nyomorultakat?

S ha talán elkíséri is az embert a vagyon a sír szájáig, mennyi keserőséget, mennyi nyugtalanságot okoz az gyakran az életben, Hány ember van, kit érdemén felül megáldott az Isten anyagi javakkal, akik duskálnak a vagyonban, míg embertársaik alig tudják megszerezni a mindennapi kenyeret is. S csodálatos, a kincs, a gazdagság, amelyet istenítették, nem elégíti ki lelküket; az élvezetek, amelyek után annyira epedtek, egyszerre csak undorítóvá válnak előttük, petyhüdt lelkük valami ismeretlen, tiszta élv után sóvárog. De haj! nincs meg lelküknek már az ellenálló képessége és ők tovább mennek a kárhozát ösvényén, mignem kiégett szívvel, üres lélekkel térnek a porba, amelyből vétettek.

Óh, ti, a világi gyönyörökbe s élvezetekbe elmerült önző emberek, halljátok meg jókor a figyelmeztető szavakat, hogy „senki nem szolgálhat két úrnak“ és „munkáljatok híven, nem az eledelért, amely elvész, hanem az eledelért, amely megmarad az örök életre, melyet az embernek fia ád néktek.“ (Ján. 6. r. 27. v.)

II.

Sokan vannak még mai napság is, Ker. Testvérek! akik a mennyei kincseket, Isten országának a javait

valami természetfelettiiben keresik, pedig az Isten országa ott van az emberek szívében, kincsei: a jó iránti ragaszkodás, az igazság utáni szomjúság, a szelidség, türelem, békességes indulat. a szépnek munkálása, mindenek felett pedig a mindeneket tűrő, minden áldozatra kész, mindent megbocsátó Krisztusi szeretet. Ezeknek mind ott van a csirája az ember lelkében, csak hogy az emberi természet s a lélek külfőlésege szerint, nagyon különböző növényekké fejlődnek azok a csirák.

Az egyik embernél egészen elfojtja a hitetlenség, a gőg, a szeretetlenség. A másik embernél már szépen gyarapodik, de az önzés rideg fagya egyszerre csak tönkre teszi a szép fejlődésnek indult gyenge bimbót. S csak igen kevesen vannak, akiknek szívében terebélyes fává nőhet, akik semmi áldozattól, semmi küzdelemtől, bajtól vissza nem riadva, végre megszerezhetik Isten országának a kincseit.

Mert e kincseknek nagy az ára. A hozzá vezető út nem himes virágokkal van ékesítve, hanem sebző tüskékkel. S a tüskék közül ott leselkednek a sokféle mérges kigyók: a hitetlenség, a kevélység, irigység, büns vágyak, a szeretetlenség és kincsvágy s jaj neked, ha valamelyike megszédít: eltántorodsz Isten országa útjáról, sohasem találva reá többé.

Jól vigyázz azért magadra, óvakodj a sok rá leselkedő ellenségtől. Ne tántoritson el téged a jó utról, hogy te szegény, földhöz ragadt vagy, míg mások örömben tombolnak s a gyönyör, a jólét poharát üritgetik. Az Idvezítő királyok királya volt s még sem volt hová fejét lehajtania. A gazdagsággal sohasem jár együtt a megelégedés, mert ha nem nagy vagyont szereztél, holnap már két annyira vágyol s elveszítéd lelked egyensúlyát. Inkább légy szegény, élj koldus módra becsülettel, mint fényes palotában gyönyörök, élvezetek között hitvány lélekkel, becsület nélkül!

Ne bántson téged az sem, halátod, hogy a nálad érdemtelenebb emberek nevét a hir vette szárnyaira s őket a dicsőség, tisztelet veszi körül, érdemtelen koszorú övezi homlokukat, míg te ott élsz magadban szegényen, elfeledve s talán még gúnyoltatva is a hitvány emberektől. A világ így szokott fizetni: jóltevőit, megváltóit még mai napság is keresztire feszíti, vagy a legjobb esetben elfeledi. Vigasztaljon téged a tiszta, nemes öntudat, hogy te meg tettél mindent, mit tehetted, te híven munkálkodtál Isten országáért. Ne félj, jutalmad dicső és örök leend!

Igen, így kell szembeszállnod bátran, tiszta szívvel, erős lélekkel, önzetlen szeretettel a világ és annak kísértései ellen. Ha igazán akarod követni az Idvezítőt, ha ő úgy kívánja le kell tudnod mindenről mondani, mi talán a testnek drága, le a földi kincsről, kényelemről s minden világi jóról; talán el kell hagynod kedveseidet is, apát, anyát, testvért ő érte, hogy önzetlenül követhesd.

Meglehet, riasztónak, bajjal-vésszel teljesnek látod az utat s talán kényelmesebb a világi jólét útja, ahonét minden jó integet feléd; de te csak maradj a keskeny úton és jegyezd meg, hogy a földi javak elhagyják a sírnál az embert, de az Isten országának kincsei és az önzetlen tiszta szeretet elkiséri az embert az örökkévalóságba is. Mert az ég és föld elmúlhatnak, de az Istennek beszéde megmarad mindörökké! Te azért munkálkodjál híven halálig s akkor örömet hallod majd egykor hangzani az elismerő, vigasztaló szót: „Jól vagy, jó és hív szolgám, menj be a te Uradnak örömébe!” (Máté 25. r. 23. v.) Ámen.

Theologus.

Csodás elem a drámai költészetben.*

Azok az érzelmek, melyek a költészet kiapadhatatlan forrását képezik, vonzó erejüket azon tulajdonságukból nyerik, melynél fogva az ember énjének elválatatlan alkatrészei.

Ily örök emberi vonás az embernek a csodáshoz való vonzódása épen úgy, mint a megismerés kiolthatatlan vágya. És e kettő között természetes összekötőkapcsolat van: a kutató emberi ész az, mely a létező mindenséget két részre osztja, melyeknek egyike érzéki tapasztalás útján megismerhető: az érzéki vagy anyagi világ; a másik nem tárgya az érzéki észrevételnek: az érzékfeletti vagy szellemi világ, a transcendentalismus világa. És a képzelő erő benépesíti ezt a vizsgáló, kutató tekintet elől elrejtett, titokzatos világot, benépesíti sohasem látott csodás lényekkel, megteremti a mindenség Urának alakját: a maga képére...

Ez érzékfeletti világról, ennek képzelet szülte alakjairól s az istenségről alkotott képzetekből alakul ki a csodás fogalomköre.

Miután a hit, a vallás századokon keresztül szinte egyedüli tere volt az emberi szellem tevékenységének s a költészet a vallás szárnyai alatt fejlődött ki, csoda-e, ha mély nyomokat hagyott a szellem virágának, a költészetnek fejlődésében, feltűnő-e, hogy a múlt költői emlékei telve vannak csodás elemmel

Az a költői műfaj, mely a való élethez legközelebb áll: a dráma, szintén a vallás szertartásaiból nyerte eredetét s a mythosból első tárgyait. Nem tekintve a keleti irodalmakban található csirait a drámai irodalomnak, melyek nem lettek közvetlen kiinduló pontjává egy magasabb fejlődésnek, a modern dráma a görögöknél született meg a párbeszéd szerkezetű dithyramboshól, mely a Dionysos kultusz alkatrésze volt. E drámai jelenetekből fejlődik ki a klasszikus ókor magas színvonalú dráma irodalma, mely egyszerű eszközök alkalmazása mellett, a látványosság és színpadi hatás hajlászása nélkül, pusztán szövegének belbesével, erkölcsi tartalmával s igazságával akar és tud hatni.

Az antik dráma két forrásból merít, a történeti hagyományból és a vallásos mythosból. A kettőnek számai meglehetősen összeszővődtek. A történeti tudatból merített antik drámát is áthatja mythos, de magának a mythosnak sem jellemvonása az emberfeletti. A görögök és rómaiak anthropomorph istenfogalmának folyományaként a felsőbb hatalmak maguk is csak nagyított, idealizált emberi lények, csak a méretek másak, csak a tér és idő korlátai enyebbek reájok, egyébként emberiek, ennek minden erényével és bűnével s így minduntalan való beavatkozásuk a drámai cselekvénybe nem hat oly zavarólag annak folyamára, mint a középkori drámában az isteni beavatkozás. Különböztetik is van egy nagyobb hatalom, melynek halandók és halhatatlanok egyaránt alá vannak vetve, mely a drámai élet tulajdonképeni mozgató ereje: az Ananéhé, a végzet, melynek szerepéről a drámai cselekményhez és a költői igazságszolgáltatáshoz való viszonyáról még lesz alkalmam szólni a későbbi sors drámák és végzet tragédiák tárgyalása alkalmával.

A klasszikus drámák leggyakoribb szereplői közé tartoznak az erynnisek, furiák. Allegorikus alakok ezek: a büntető lelkiismeret megszemélyesítői. Miután az allegorikus, oktató dráma a keresztyén középkor kedvelt

*Többé kevésbé igénybe vett munkát mellőzve, adataimat a következő művekből merítettem: Bihari: Művelődéstörténet, Heinrich Egyet irodalomtörténet. I. II.; Greguss: Shakespere. Toldy Ferenc: Régi magyar passió.

műfaja, célszerűnek látszik az allegorikus drámai személyeket csak ott együttesen venni vizsgálat alá.

A középkor mozgó ereje: a keresztyénség olyan népelemeket hoz felszínre, melyeknek Róma műveltsége elérhetetlenül magas, melyek emélfogva ennek fejlesztésére hosszú ideig képtelenek. Az enervált keletromai birodalom nem szül tehetségeket, igazi költője többé nem akad, szolozsmákat s a császárt dicsőítő panegyriszket zöngicsélő: elég. A klasszikust felváltó keresztyén világnézet pedig a sivár aschesis tulzásába csap. A világnézet gyorsabb gyökeres átalakulása hosszú időre megbénítván a világi költészetet, a drámai költészet is ismét odahúzódik vissza, ahonnan eredetét vette: a vallás védőszárnyai alá.

Az ókeresztyén dráma, a mysterium egyenesen a keresztyén istentisztelet szertartásaiból, közelebről a mise cselekvényéből alakult ki, mely a megváltás történetét jelképes cselekvényben érzékíti. „Az új keresztyén drámának egész Európában az egyházak voltak első színházai“. (Greguss) Sőt kezdetben egyenesen alkatrésze volt a miséből kialakult mysterium az egyházi szertartásnak, de minthogy ezen a címen bohózat is került be az áhitat házaiba, a felzúdult közvélemény örökre száműzi a drámát a templomból; ekkor először a templom elé vonult még mindég megtartva egyházas színezetét, majd „külön játszók, a jongleurók“ kezébe kerül, majd a céhek és confraternitások, végül az iskolák vették pártfogásuk alá. Míg a dráma külsőleg ilyen átalakuláson megy keresztül, tartalma is némi változást szenved. Kezdetben tisztán a Krisztus életéből veszi tárgyát és pedig a görög trilogiák hatása alatt rendszeresen három részben; elsőnek tárgya: a „passio“ a Krisztus szenvedése, a második a sirbatételt tárgyazza, a harmadik a feltámadást. A fejlődés folyamán világi elem is kerül bele, tárgya sem lesz ily szigorúan kötött, majd komikum is helyet szorít magának. Később fejlődik ki két alfaja: a miraculum: dogmatikai csodás színjáték és a moralitas: erkölcsi irányzatú allegorikus színjáték.

Mysterium, miraculum és moralitas ezek a középkor jellemző drámai műfajai. Mindhárom, de különösen a miraculum telítve van a keresztyén istenfogalomhoz fűződő csodás elemmel. A drámai esemény gordiusi csomóját rendszeren ketté vágja az igazságos, de szigorú, könyört nem ismerő félelmes Istenség megjelenése. A szereplő egyének nem maguktól, önellátározásukból cselekesznek: a drámai cselekmény alapja nem az egyének jelleméből folyó szabad és korlátlan akarathatározás, hanem a csodás felső hatalom kérlelhetetlen, megmásíthatatlan és közvetlenül irányító akarata. A dráma alakjainak helyzete ugyanaz, mint a bábszínház bábjaié: rajtuk kívül álló erő viszi őket előre-hátra.

A praedestinatio, mely a középkor drámájában mutatkozik, szorosan összefügg a pessimistikus és aschesisre hajló keresztyén világnézettel, melynek főtétele, hogy az ember gyarló, bűnös voltánál fogva önmagától semmit elérni nem képes, hanem egyedül az isteni kegyelem segítségével s így szabad akarata nincs.

A személyes isteni beavatkozás különben annál inkább gyakori a középkori drámában, amennyiben a dráma tárgya leggyakrabban a bibliából s a szentek élettörténetéből került ki. Csodás személyek még az istenség kísérői, az angyalok, kiknek alakja azonban legkevésbé egyéni a különben is kevésbé egyenített drámai alakok közül. Ezeknek soraiból egy kiemelkedik: a középkori drámák leggyakoribb bűnbakja, máskor meg az istenség ellenlábas, a rossz angyala, a Sátán, Lucifer vagy Mefisztó neveken szereplő ördög.

(Folyt. köv.)

Fodor Pál.

A fényképész.

Irtá: Daudet Alphonse.

Minthogy szerény kinézésű háztartással rendelkeztek s ingóságuk is elért egy kézi targoncában, előre fizettették ki velük a házbért. Az ujonnan épült ház első lakójának bérét, mert egy új ház ötödik emeletén ütöttek tanyát, egy nagy kiépítetlen, lakáshirdető cédulákkal, kötörmelékekkel telt s deszkakerítésekkel körülvett pusztatelkekből álló körúton. Friss festékszaggal terjeng a három kis szobában, melyeket egyenesen beözönlő fénysugarak világítanak meg, még feltünőbbé tevén a falak kopárságát. Legelőször találjuk a műtermet, mely nagy üvegablakával egy lékelt dinnyét juttat a szemlélő eszébe, kicsiny, komor s hideg vas-kályha van benne, abban előre elkészítve egy kis kocsz, melyet csak akkor gyűjtanak meg, ha valaki jön. A falon a család fényképei függenek: az atya, az anya s három gyermek, ülve, állva, összeölelkezve, külön-külön, minden elképzelhető helyzetben; aztán néhány emlék, napsugaras mezei tájak, melyek abból az időből származnak, mikor még gazdagok voltak s az atya a fényképezést csupán kedvtelésből űzte. Most a bukás bekövetkezett, az atyának nem lévén más foglalkozása, megróbálta vasárnapi idő töltését kenyérkereső mester-séggé tenni.

A fényképező gép, mit a gyermekek csodálkozó félelemmel vesznek körül a műterem közepén a főhelyet foglalja el, vadonatúj rézfoglalatban levő nagy domború, világos lencséivel elnyelni látszik a kis lakás minden fényét és világosságát. Körülötte öreg, szuette s oly különös alakú butorok foglalnak helyet. Az anya hitvány, gyűrött selyemruhát visel, mint egy vevőktől ritkán látogatott bolt pénztárosnője. Az apa azonban szép művész-sapkát és bársony zubbonyt vett magának, hogy imponáljon a megrendelőknek. Fényes ócska ruhájában, nagy homlokával s ábrándokkal telt, félelmet és bámulatot kifejező szemével olyan új kinézésű, mint az ő fényképező gépe. Hogy töpreng szegény ember; mily komolyan játsza szerepét! Így szól gyermekeihez: „Ne menjetek a sötét kamrába“. A sötét szoba! egy jósnő barlangja a gyermekek szemében, melynek háttérben szegény apa a legnagyobb zavarban van. A lakás, a fa, a szén kifizetve, nincs a pénztárban egyetlen fillér sem. És ha megrendelők nem jönnek s ha lenn a kapu szögleténél felállított üveges kirakat nem tartóztatja fel jártukban az embereket, mit esznek ma este a kicsinyek? . . . De bizzunk Isten irgalmában. Az üzlet berendezve. Nincs több tenni s csinósítani való. Most már minden a jövőtől függ.

Aggodalommal és várakozással teljes percek. Az atya, az anya, a gyermekek, szóval az egész háznépet az erkélyen találjuk, lesvén az érkezőket. A gomolygó emberárban csak akad egy megrendelő, az ördögbe is! . . . De nem. A tömeg jó, megy a gyalogjárók hosszú sora keresztezi egymást. Senki sem áll meg. Hátha mégis. Ni, ni egy ur közeledik a kirakathoz. Sorra nézi a fényképeket s megelégedett arccal felfelé indul. A gyermekek lelkesülten kiabálnak, hogy meg kell gyűjtani a tüzet. „Várjunk még“ szól óvatosan az anya. És milyen jól tette. Az ur ógyelegve folytatja tovább útját. Egy óra, két óra. Az eget nagy felhők borítják elhomályosítva a napot. De mégis ekkora magasságban kitünő képeket lehetne készíteni. De hát ki számára, mikor senki sem jön? Minden pillanat telve izgalommal s csalóka reménnyel; a lépcsőházból léptek zaja hallatszik, egész közel az ajtóhoz, hogy hirtelen messze távolodjék. Egyszer csengetnek is. Valaki kérdezősködött a

régi lakó után. Az arcok megnyulnak, a szemek könyekkel telnek meg. „Nem lehetetlen, mond az atya . . . Ugy kell lenni, hogy leakasztották a kirakatot, menj, nézd meg kis fiam.” Egy pillanat múlva leverve jó vissza a gyermek. A kirakat helyén van, de mintha ott sem volna. Senki sem veszi észre.

Máskülönben esik . . . Valóban a műterem üvegét kis, pajkos esősepppek kezdik kopogtatni. Az utcát esernyők teszik sötétté. A család bevonul, az ablakot becsukják. A gyermekek fáznak, de nem mernek tüzet gyújtani, mert utolsó széndarabjukat tették a kályhába. Általános levertség. Az atya kezeit tördelve hosszú léptekben jár fel s alá. Az anya pedig, hogy ne lássák sirni szobájába vonul. Hirtelen egyik gyermek, ki felhasználva az előbukkanó napsugarat az erkélyre ment, élénken üt az üvegfalra: „Papa, papa . . . Valaki van lenni a kirakatnál.” Nem csalódott. Csakugyan, hitemre egy hölgy. Egy pillanatra megnézi a fényképeket, habozik, felemeli fejét . . . Oh, ha azoknak a magasból ráirányzott szempáráknak egy szemernyi delejes erejük volna, hogy sietne fel az a hölgy négy lépcsőfokot lépve egyszerre . . . Végre elhatározza magát. Befordul a kapun s megindul felfelé. Megérkezett. Gyorsan tüzet a szén alá, a kicsinyek pedig vonuljanak az oldalszobába! És mialatt az atya megigazítja sapkáját, az anya előre siet, hogy ajtót nyisson, izgatottan, mosolyogva, régi selyem ruhájának szerény suhogásával.

„Igen, asszonyom, a fényképész itt lakik . . .” És sietve ültetik le. Az érkező egy dél francia hölgy, kissé fecsegő, de nagyon nyájas és szívesen ül a gép elé. Az első kép elromlott. Sebaj újból kezdik, ejnye no . . . És a hölgy minden rossz kedv nélkül helyezi könyökét az asztalra s teszi állát a tenyerébe. Mialatt a fényképész elrendezi szoknyájának ráncait, főkötőjének szalagjait, elfojtott nevetések és lökdösődések hallatszanak az üvegajtón túl. A gyermekek lökdösődnek ott, hogy lássák atyjukat, amint bedugja fejét a készülék zöld posztója alá és ott marad mozdulatlanul, mint az Apocalypsis vad állata, nagy átlátszó szemével. Oh, ha ők megnőnek, ők is fényképészek lesznek . . . Végre van egy jó kép, mit a művész egészen nedvesen nagy diállal hoz elő. A hölgy ebben a fehérségben és feketeségben magára ismer, megrendel tizenkét darabot, az árát kifizeti előre s aztán meglehetősen távozik . . .

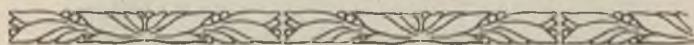
Elment, az ajtót bezárják. Éljen az öröm! A gyermekek megszabadulva táncolják körül a készüléket. Az atya megatva első munkája sikerétől, bizonyos fennsőbbiséggel törli meg homlokát; aztán, mivel a nevezetes nap végéhez közelg, az anya gyorsan a ház avatás tiszteletére különös jó ebéd készítéséhez fog és minthogy a rend úgy hozta magával, elővesz egy nagy zöld fedelű könyvet, melybe szép kerek betűkkel beírják a szállítás napját, a hölgy nevét, a bevétel összegét: tizenkét frankot. El lehet mondani, hogy hála a pástétomnak, lepénynek, melyek a házavató ünnepély lakomáját képezték, hála a szerény tüzelésnek, cukornak, gyertyának, a kiadás éppen egyenlő a bevétellel. De ha ma első nap, ilyen esős napon tizenkét frank volt a bevétel, mennyi lehet majd holnap. És ez az este tervezetésekkel telt el. Hihetetlen minő terveket lehet szőni a háromszobás ötödik emeleti kis utcai lakásban!

Holnap pompás idő, de senki sem jön. Nincs egy megrendelő egész nap. Mit akartok? Ez a kezdet. Máskülönben maradt egy kis pástétom és a gyermekek nem feküsznek le üres gyomorral. Holnapután sincs semmi.

Az erkélyen való álldogálások újból kezdődnek, de minden siker nélkül. A hölgy visszajön, hogy képeit elvigye, ennyi az egész. Ez este, hogy legyen kenyerük.

kenytelének egy párnát zálogba adni . . . Így telik el két nap, három nap. Most már valóban bekövetkezett a nyomorúság. A szerencsétlen fényképész eladta bársony sapkáját és zubbonyát; nem marad más hátra, minthogy eladja készülékét maga pedig be álljon bolti szolgának. Az anya nagyon szomorú s a gyermekek elcsüggedve, már az erkélyre sem mennek. Egyszerre egy szombat délután, mikor legkevesebbé várták, esőngetet megmásztak, hogy lefényképeztessék magukat. A férj, feleség, nyoszolyólány és vőfély, derék emberek, kiknek egész életükben nem volt csak az az egy pár keztyűjük, miben megakarták örökíteni emlékül magukat. Ezen a napon harminchat frank volt a bevétel. Holnap két ennyi . . . És ezzel vége a történetnek. Az üzlet sikerrel indult meg. Ime egy történet a párisi kis kereskedések ezer drámájából.

Franciából fordította: *Kukri Ferencz.*

„Tempora mutantur!”

Mint minden iskolai év elején, úgy most is debreceni hittanhallgató collegáink lapjukat, a „Közlönyt,” mely állítólag a magyar protestáns theologus ifjúság hivatalos lapja, több példányban nekünk is megküldték azzal az üzenettel, hogy ez új esztendőben anyagi és szellemi erőnkkel támogassuk! Ismeretes e kérdésben a mi feleletünk, a mi válaszuk, melyet hivatalosan és nem hivatalosan debreceni collegáinknak többször nyilváníttunk az előző években. A mi válaszuk most is ugyanaz! Mi az üzenetre a leghatározottabb nemmel felelünk.

A sárospataki theologus ifjúság a debreceni hittanhallgatók lapjával sem anyagi, sem szellemi közösséget nem vállal és a magyar protestáns theologiák hivatalos lapjának el nem ismeri s így a maga részéről munkatársat sem választ.

A debreceniek mandátuma már két évvel ezelőtt lejárt, mert hiszen a megbízást a conferentia adta nekik, utolsó conferentiánk pedig nem épen dicséretes magatartásuk miatt hiúsult meg, amely conferentia hivatalos lett volna e kérdésben is dönteni s szerkesztőket választani, amely a theologus conferentia kizárólagos joga. Ezt a jogot a debreceniek maguknak vindikálják és intézkednek a prot theologus ifjúság nevében önkényesen és lapjukat hivatalos organumnak tekintik. De hogyan, miképen lehet ez? Csodáljuk, hogy debreceni collegáink észre nem veszik, hogy az idők változtak s hogy a változott viszonyokat talán figyelembe is kellene venni?!

Ha a debreceni collegáinkban a munkaerő és munkakedv oly annyira buzog, hát dolgozzanak, sáfarkodjanak otthon a maguk nevében és a kiáltó szótatot csak harsogják önmaguknak, nekünk nincs reá szükségünk.

Nem irigységből beszélünk, mint ők esetleg gondolják, hanem szólunk azért, mert mi mindig szerettük az igazságot! Az igazság érdekében tiltakoznunk kell az ellen, hogy a „Közlöny” továbbra is úgy szerepeljen mint a magyar protestáns theologus ifjúság hivatalos lapja, mert régen volt s talán sohasem lesz többé, amiről a „Közlöny” hangzatos vezércikke álmodozik.

Ég velünk!

P. F.

Előfizetési felhívás.

Várady L. amateur felvétele.

A FŐISKOLAI ÉNEKKAR BIZOTTSÁGA.

Balról jobbra az első ülő alak Novák Lajos karelnök, mögötte állanak balról jobbra Gombos Imre tenor I. protokántor, Fogarassy Jenő alprecentor, Ablonezy László bass II. prot. zászlótartó, Horkay Lajos bass I. prot. Dali Gyula ten. II. prot., előtte ül Litkey József főprecentor, az asztal előtt ül a merkur, az énekkar kulaeshordozó, szolgálattévő kis diákja.

A távolba.

*Ugy tetszik: már ezer éve is van,
Amióta téged nem láthatlak;
Pedig alig érüink a végére
Pár fárasztó, szomorú hónapnak.*

*Azóta csak szítom a vak reményt,
Hogy meglátlak újra, nemsokára;
Ezt a boldog pillanatot várom
Szívszakadva, két karom kitarva.*

*Oh majd akkor, akkor mondom én el,
Amit addig kincsként őrizgetek, —
Akkor mondom el majd lábaidnál
Tehozzád irt legszebbik versemet.*

*S ez a vers majd tudod-e hogy mi lesz?
— Néma ajkam szótalan beszéde,
Szenvedélyes, tengermély sóhajlás,
Mely befúl a csókok tengerébe.*

Fidelió.

Lapunk, mint a sárospataki főiskola ifjúságának hivatalos organuma, a jelen számmal a huszonnegyedik évfolyamába lép. Egy ilyen ifjúsági lap létjogosultságát bizonyítani szinte felesleges. Célja az, hogy az ifjúság szellemi és társadalmi életének hű tüköre legyen kifelé, a nagyvilággal szemben; hogy az ifjúság az ő vágyának, valamely eszmény felé való törekvésének hangot adjon s felhívja arra az ifjúság barátainak figyelmét, kiknek jóakarati támogatásával a cél, az ideál megvalósítható. Ez a hivatása a külvilággal szemben. Másrészt befelé a magunk kis körében hivatása az, hogy pezsgő-nyüzgő ifjúsági életet teremtsen, hogy színtere legyen az arra hivatottak szellemi szárnypróbálgatásainak.

Ámde e két cél elérésében a nagyközönség jóakarati támogatására is szorúlnak. Ezért fordulunk azokhoz, kik az ifjúság szellemi életének szymptomáit élénk s jóakarati figyelemmel kísérik, hogy lapunkat anyagilag is részesítsék támogatásban, hogy lapunk említett két célját annál könnyebben elérhesse, hivatását annál buzgóbban teljesíthesse.

Lapunk jelen formájában, alakjában és kiállításában, időnként képekkel díszítve, minden hó első napjaiban fog megjelenni.

Előfizetési áru:

Egész évre --- --- --- --- --- 4 kor.
Fél " --- --- --- --- --- 2 "

A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny”
szerkesztősége.

EGYLET ÉLET.

A főiskolai betegsegélyező egylet szept. hó 19-én tartotta meg alakuló közgyűlését dr. Kun Zoltán főiskolai orvos elnöklete alatt. Elnök s pénztáros hivatalból Papp József szenior; jegyző Gombos Imre IV. é. hh.; ellenőr Bornemissza István IV. hh. Bizottsági tagokul: Fóris Béla IV. é. hh., Tóth Elek IV. é. jh., Baraxa Lajos III. é. hh., Beke Gyula III. jh., Enyedi Andor II. é. hh., Kukri Ferenc II. é. jh., Rozgonyi Sándor I. é. hh., Bodnár Jenő I. jh., Szász Imre és Csillik Bertalan VIII. gymn. o. t., Szánthó Ferenc és Pálóczi Barna VII. gymn. o. t. választottak meg.

Főiskolai Ifjúsági Egyesület. Magába foglalja az egész akadémiát s a gimnázium VII. VIII. o. növendékeit. Célja és feladata, hogy szerves egésszé fűzze az Alma Mater ifjait. Elnöke hivatalból a főiskolai szenior, Papp József; alelnökei: Papp Ferenc, mint a Theol. Egylet elnöke s Tóth Elek jogászelelnök; jegyzője: Tóth János III. hh., pénztáros: László János IV. hh. A bizottság tagjai: Fóris Béla IV. th., Fehér Pál IV. jh., Czinyéri Barna III. th., Kollonay Gyula III. jh., Trócsányi Dezső II. th., Kossuth Ferenc II. jh., Deme László I. th., Tamáska Lőrinc I. jh., Szepessy Pál VIII. o. t., mint az Erdélyi Önk. kör elnöke, Szász Imre VIII. o., Csabay István VII. o. — Hivatalos lapja a „Sárospataki Ifjúsági Közlöny”, melynek felelős szerkesztőjévé László Sándor III. th. választottott; munkatársai pedig Fodor Pál és Kukri Ferenc II. joghallgatók.

Akadémiai Olvasó Egylet alakuló gyűlését szept. 14-én tartotta, melyen tisztikarát a következőképen választotta meg: (buzgó tanárelnöke évek óta Radácsi

György theol. tanár,) ifj. elnök Tóth Elek IV. jh., könyvtáros: a múlt év végén megválasztott Takács Mihály IV. th., jegyző: Tóth János III. th., pénztáros: Bálint János IV. th., ellenőr: Molnár Sámuel III th. — Bizottsági tagok: a IV. évről Papp Ferenc th., Fehér Pál jh., a III. évről: Dalí Gyula th., Kollonay Gyula jh.; a II. évről: Sólyom Ferenc th., Fodor Pál jh.; az I. évről: Rozgonyi Sándor th., Vitányi Iván jh.

Magyar Irodalmi Önképző Társulatot megalakítottuk az esztendőn is, vajjon azért-e, hogy a tagok részvételensége miatt lassan elsorvadjon, vagy megértve hivatása fontosságát, éljen a nagy elődökhöz méltóan?! — Tisztviselői lettek; elnök: Tóth János III th., titkár: Fodor Pál II. jh., főjegyző: Kukri Ferenc II. jh., aljegyző: Borbély Sándor I. jh., pénztárnok: Horváth Géza II. jh., ellenőr: Deme László I. th. A tagok száma 37.

A főiskolai énekkar szeptember 17-én tartotta meg elnökválasztó és alakuló közgyűlését H. Bathó János ének és zenetanár elnöklete alatt, amikor az énekkar tagjainak osztatlan bizalma és szeretete Novák Lajos IV. hittanhallgatót emelte főiskolánk e nemes célra hivatott s főiskolánk életével csaknem egyidejű egyletének elnöki székébe. Tisztviselőkkül a következők választattak meg: főpraecentorul: Litkey József IV. é. h. h., alpraecentorul: Fogarassy Jenő II. é. h. h., I. ten. protokántorul s jegyzőül: Gombos Imre IV. é. h. h., II. ten. protokántorul: Dalí Gyula III. é. h. h., I. bass protokántorul: Horkay Lajos IV. é. h. h., II. bass protokántorul: Ablonczy László IV. é. h.

Az akadémiai Torna- és Vivó-Egylet. Szeptember 18-án alakult meg, mikor az érdeklődők tekintélyes számban jelentek meg, ami csak azt mutatja, hogy nálunk az érdeklődés inkább a gyakorlati dolgok felé irányul. Elnök: Szabó Bertalan IV. th.; vivásvezető: Sáfrán Jenő IV. th.; alelnök: Csabay Gyula II. jh., pénztáros: Tóth János III. th., jegyző: Bornemissza István IV. th., ellenőr: Tóth Elek IV. jh. — Bizottsági tagok a theologiáról Debreceni László IV., Enyedi Andor II. th., a jogakadémiáról Majos Ferenc és Kossuth Ferenc II. joghallgatók.

A Hittanhallgatók Egylete f. hó 14-én tartotta alakuló közgyűlését nt. Rohoska József theologiai dékán elnöklete alatt, aki is meleg szavakkal tolmácsolván a theologus ifjúság iránti rokonszervét, komoly munkálkodásra hívja fel az egylet tagjait s különösen annak tisztikarát s reméljük is, hogy ez évet örömmel sorozhatjuk a komoly és nemes munkálkodással eltöltött eredményteljes évek közé. Tisztviselőkké legnagyobb részben egyhangúlag a következők választattak meg: elnök Papp Ferenc IV. é. hh., alelnök-ellenőr: Hubay Mihály III. é. hh., titkár: Radó József IV. é. hh., jegyző: Litkey József IV. é. hh., pénztáros: Debreceni László IV. é. hh., könyvtáros: Sólyom Ferenc II. é. hh. Bizottsági tagok: IV. évről: Sáfrán Jenő, III. évről Dalí Gyula, II. évről: Trócsányi Dezső, I. évről: Rozgonyi Sándor.

A Főiskolai Jogász egylet szept. 27-én tartotta dr. Szabó Sándor dékán elnöklete alatt alakuló gyűlését. Az elnöklő dékán lendületes megnyitó beszéde után, melyben hivatkozva az egylet magasztos céljára, az egylet tagjait munkásságra, egymás iránti szeretetre buzdítja; a tisztikar a következőképen alakult meg: elnök szavazattöbbséggel Tóth Elek IV. é. jh., alelnök szintén szavazattöbbséggel Barkassy Béla II. é., pénztáros: Kolonay Gyula III. é.; ellenőr Fodor Pál II. é. Könyvtáros: Bornemissza József II. é.; jegyző: Gom-

bos Ferenc I. é. Bizottsági tagok: IV. évről: Fehér Pál és Jónás Gyula, III. évről: Kommendovics Gyula és Tomesányi Boldizsár, II. évről: Kossuth Ferenc és Csabay Gyula; I. évről: Buday Ákos és Bodnár Jenő.

A főiskolai zeneegylet szeptember 26-án tartott alakuló gyűlésén a tisztviselők következők lettek. Elnök és pénztáros: Litkey József IV. h. h., karnagy és kottatáros: Székely Lajos I. j. h., jegyző és ellenőr: Vitányi Iván I. j. h. A tagok száma 10.

A Gimnáziumi Erdélyi Önképzőkör szept. 14-én alakult meg 27 taggal. A tagok száma most 4-el kevesebb, mint az előző évben. A társulat tisztikara a következő: tanárelnök Nagy Lajos főgimn. tanár; alelnök még a múlt év végén megválasztott Szepesi Pál VIII. o. t.; főkönyvtáros Szinyéri György VIII. o. t., titkár Szőke János VIII. o. t.; főjegyző Csabay Gyula VII. o. t.; pénztáros Szánthó Ferenc VII. o. t.; aljegyző és alkönyvtárnok Fekete Gyula VII. o. t.

Főgimnáziumi zene-egylet. Megalakult ez iskolai évre is főiskolánknak talán legifjabb egylete: a „Főgimnáziumi Zene-egylet“. Működő tagjainak száma 18. A f. évi szeptember 8-án tartott alakuló gyűlésen a tisztikar a következőképen alakult meg: elnök Tariska Gábor VIII., karnagy Árokháty Béla VII., jegyző Vass Lajos VIII., pénztáros Horváth Zoltán VII., kottatáros Salac Tibor VI. oszt. tanuló Adja az Isten, hogy az a lelkesedés, mely a megalakuláskor tagjai szívében lobogott, ne csak szalmaláng legyen, hanem mint soha ki nem alvó fáklya, vezesse sikerre törekvésében az ifjú egyletet!

A „Főgimnáziumi gyorsíró-kör“ szept. 21-ikén alakult meg Nagy Lajos tanárelnök elnöklete alatt 60 taggal. Tisztviselői kivétel nélkül egyhangúlag választattak meg és pedig ifj. elnökké Bors Kálmán VIII. o., titkárrá Hegedűs József VIII. o., főjegyzővé Szilva Ferenc VIII. o., főkönyvtárossá Barth Ernő VII. o., pénztárossá Csabay István VII. o., aljegyző s alkönyvtárossá Komár János VIII. o. b. tanulók.

A gimnáziumi torna-egylet szept. 20-án tartotta alakuló gyűlését Kiss Elek tanárelnök vezetése alatt. A tisztikar a következőképen alakult meg: Alelnök Csatáry Zoltán VIII. o. Jegyző és pénztárnok Szinyéry György VIII. o. Előtornászok Tariska Gábor VIII. o., Bors Kálmán VIII. o., Mészáros István VII. o., Moravec Imre VII. o. Az egylet tagjainak száma 36.

Szíves tisztelettel kérjük mindazokat, kik lapunkra előfizetni nem szándékoznak, szíveskedjenek bennünket a fölösleges kiadásoktól megmenteni s jelen számot „nem fogadom el“ megjegyzéssel a szerkesztőség címére visszaküldeni.

Képünkhöz. Lapunk jelen számában a főiskolai énekkarnak, főiskolánk e kétségkívül legambiciózusabb, leghasznavehetőbb egyletének derék tisztikarát mutatjuk be azokkal a századok óta őrzött reliquiákkal együtt, melyek 25 év óta most kerültek először ismét használatba Novák Lajos karelnök introitusán. A nagy basszus poharak, kiesi gyomru tenor ivóeszközök és tülkök között nem egy kiváló emberek emléket őrizi. Így az asztal jobb szögletében látható szaru Petőfi ivószerszáma volt. Egy bordalt is (Fére vizivó előlem.) vésett rá sajátkezűleg. Megtépett, foszló lobogója is történelmi emlékü. 1848-ban csatalobogó volt.

HIREK.

— **Évmegnyitó ünnepély.** Az iskolai év ünnepélyes megnyitása szeptember hó 10-ikén történt meg az imateremben. Az ünnepélyt-megnyitóének (37. dicséret.) elhangzása után Nagytiszt. Novák Lajos főiskolai lelkes mondott bensőségteljes, szép imát, majd mint közgazgató fordult az ifjúsághoz, felhíva figyelmüket azokra a nagy célokra, melyeket meg kell közelíteniök s a nehézségekre, melyeket, hogy céljaikat elérhessék, el kell háritaniok. Végül az iskolai évet megnyitottnak jelentette ki. Ezután Nagytiszt. Fejes István, főiskolánk algnondoka buzdította kitartó munkásságra a tanárokat és tanítványokat.

— **Egyházkerületi gyűlés.** Az őszi egyházkerületi közgyűlés szeptember 25—27. napjain tartatott meg Sárospatakon. A gyűlés sok fontos ügy elintézése mellett egy igazán megható szép ünnepélyre adott alkalmat. Fejes István, főiskolánk egyházi algnondoka ez alkalommal töltötte be algnondokoskodásának 25-ik évét. Az évforduló alkalmából a főiskola tanárikara nevében Novák Lajos közigazgató üdvözölte az ünnepeltet, ki a lefolyt 25 év alatt nemes buzgalommal fáradozott a főiskola érdekében, ki a tanárikarnak mindég hű támogatója volt törekvéseiben. Majd a tanári kar nevében azon óhajnak adott kifejezést, hogy felhagyva a tavaszi közgyűléshez intézett beadványában kifejezett szándékával, maradjon meg a Nagytiszt. algnondok ur továbbra is 25 év óta lelkesen betöltött tisztében. Majd az ifjúság nevében Papp József senior emlékezik meg a 25-ik évforduló alkalmából az ifjúság jóakaró pártfogójáról s a Nagytiszt. algnondok ur iránti tisztelet és őszinte vonzalommal ujtja meg a tanári kar kérését. A gazdasági választmánynak Nagytiszt. Radácsi György által tolmácsolt, a főtiszt. és mélt. püspök urnak a kerületanevében mondott üdvözlő szavaira az ünnepelt mélyen meghatva válaszolt. Legyen meggyőződve a tanári kar — úgy mond, — hogy ő épen oly szeretettel s őszinte jóindulattal van eltelve irántunk, mint a milyen szeretet és jóindulatot részükről tapasztalt. Meg is érdemli az a tanári kar, mely 25 év előtti csekély javadalmazása mellett époly odaadó buzgalommal és lelkiismeretességgel teljesítette feladatát, mint teljesíti ma, hogy a legnagyobb tisztelet és elismerés hangján szóljunk róla. Az ifjúság mint jóakaróját üdvözölte őt. Igen, ő igyekezett nemcsak szavakkal, hanem tettekkel is támogatni az ifjúságot. Azzal csufolják a pataki főiskolát, hogy az a szegények iskolája, s ő teljes erejével rajta volt, hogy ez alaptalan vád ne legyen, mert épen ebben áll főiskolánk főhivatása. ebben létjogosultsága. Mélyen meghatva válaszol a gazdasági választmány és a kerület üdvözlésére. Ami pedig a lemondást illeti az a szeretet, mely ma ily hatalmasan megnyilatkozik, egyházkerületünk agg püspökének példája arra birta, hogy marad. Az elérzékenyüléstől zokogásba fuló kijelentést a gyűlés kitörő lelkesedéssel fogadta.

— **A tápintézet új épületének felszentelése.** — A tápintézet új épületének felszentelése a kerületi gyűlés tartama alatt, szept 25-ikén ment végbe. Az ünnepélyt, mely az épület előcsarnokában folyt le a főiskolai énekkar éneke nyitotta meg, mely után Nagytiszt. Novák Lajos főiskolai lelkes buzgó imában kért áldást azoknak a nagylelkű emberbarátoknak emlékére, kik, mint Vibornai Mudrány András fejedelmi alapítványaikkal lehetővé tették a főiskolának egy-egy jótékony intézmény létesítését. A főiskolai énekkar éneke után Nagytiszt.

Radácsi György mondotta el a főiskolai tápintézet és ez új épület keletkezésének történetét. Papp József az ifjúság nevében áldozott Mudrány András emlékének s az ifjúság nevében fejezte ki háláját azok iránt, kik munkásságukkal közreműködtek abban, hogy a nemes alapító végakarata valósággá vált. Dókus Gyula főiskolai algnondok, végrendeleti végrehajtó szép beszéde és az énekkar záró éneke után a főiskolai előljáróság és a nagyközönség megtekintette a tápintézet helyiségeit s az étkezést melynél a főiskola jóvoltából boros palackok is pompáztak az asztalokon.

— **Új akadémiai tanárok.** Az őszi kerületi gyűlés a dr. Székely György eltávozásával megüresedett filozófiai tanszékre dr. Rác Lajos főgimnáziumi igazgatót választotta meg pályázat mellőzésével. A dr. Meczner Sándor eltávozásával megürült magánjog-osztrákjogi tanszékre pedig dr. Trócsányi Józsefet.

— **Dr. Zsindely István halálának évfordulója.** Kögyeletes ünnepélyt rendezett szept. 26-án főiskolánk tanári kara és ifjúsága. Szept. 23-án volt egy éve, hogy főiskolánk korán véget ért tudós tanára, dr. Zsindely István kidőlt az élők sorából. A gyász, a veszteség érzése, mely felújult az évforduló alkalmából, a szívből fakadó, őszinte fájdalom, hogy elvesztettük őt s a méltó büszkeség, hogy magunkénak mondhattuk: ezek az érzelmek hatották át dr. Illyefalvi Vitéz Géza meleg és közvetlen megemlékezését, ki a főiskolai énekkarnak az ünnepélyt megnyitó éneke után a szószékre lépett. A szép emlékbeszéd elhangzása után a főiskolai énekkar éneke zárta be az ünnepélyt.

— **Új gimnáziumi igazgató.** dr. Rác Lajos akadémiai tanárrá választásával megüresedett a gimn. igazgatói állás is, melyet a folyó év tartamára a gimnáziumi szék Buza Jánossal töltött be.

— **Nőegyleti hangverseny.** A sárospataki ref. nőegylet szept. 24-én szépen sikerült hangversenyt rendezett. A hangversenyt Kovács Dezső tanító képezdei tanár nyitotta meg, ki Meyerber: „Hugonotta“ operanyitának művészi előadásával óriási hatást ért el. Majd dr. Mitrovics Gyula miskolci leányiskolai igazgató tartott magas színvonalon álló felolvasást. A nőegyleti énekkar kitünően előadott darabjával zajos tetszést aratott. Brzórád Vilma úrleány szép szavalata és Kolozs Richárd úr művészi hegedűjátéka után Pavletits Erzsike és Zsoldos Etelka úrleányok duettje bilincselte le a közönség figyelmét. Majd László Sándor hh. szavalta „A tolvajt“ Balla Ignáctól. Ezután Kóta Lajos vonós négyestől kísért szoloja zárta be a hangversenyt, melyet este tánc követett, hol felülfizettek a következők: Illyés János 10 K, Trocsányi Bertalan 8 K, Katona György 6 K, Szinvei Gerzson, Dr. Rác Lajos 4—4, Révész Kálmán, Kovács Dezső, Buzi Márton, Trocsányi József, Vitányi Miklós, Misák József, Zilahy Jenő, Gres János, özv. László Jánosné 2—2 kor. A hangverseny a nőegylet pénztárát 500 koronánál is többlet gyarapította.

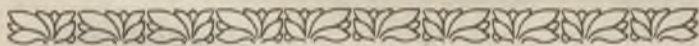
— **Ismerkedő estélyek.** Az Akad. Torna és Vivó-Egylet szept 18-án tartotta pár év óta szokásba jött ismerkedő estélyét. E minden létjogosultságot nélkülöző estély ép úgy, mint eddig, most is a hajnali órákig tartott. Számos felköszöntő hangzott el. — A másik ismerkedő estélyt derék jogászaink rendezték szept. 30-án. E határozottan nagyobb szabású estélyen, mint a jogászfjak vendégei megjelentek az összes jogak. tanárok s az egyleteknek most furcsa véletlen folytán mind teológus elnökei. A köszöntők legnagyobb része a teológus és jogász ifjak közötti békés egyetértés, ba-

rátság és szeretetre hagzottak, Természetesen még igen sok arra méltóra is üritettek poharat. Így Tóth Elek jogásznök a jogakad. tanári karára s a megjelent egyletek képviselőire. Dr. Finkey Ferenc a jogakad. nestorára, dr. Szánthó Gyulára, ő a jogász ifjuságra, Kolonay Gyula dr. Szabó Sándor e. i. dékánra, Kommendovics Gyula dr. Finkey Ferencre, a legfiatalabb joghallgató, Borbély Sándor, a legfiatalabb jogtanárra, dr. Csiky Kálmánra, Takács Mihály a theologus ifjuság nevében a jogászegylet tisztikarára és a jogász ifjuságra. Dr. Trócsányi Józsefet Borrnemisza József kívánta éltetni stb. A megindult dikciónak nem volt vége csak reggel felé.

— **Október 6.** Főiskolánk ifjusága mint az az utóbbi években szokássá lett okt. 6-án d. u. a főiskola imatermében az aradi 13 vértanu halálának 58. évfordulója alkalmával kegyeletes ünnepélyt rendez a következő műsorral: 1. Hymnus. Előadja a főisk. zenekar. 2. Ünnepi beszéd Tartja: Elekes Imre főgimn. tanár. 3. Apotheozis. Előadja a főisk. énekkar. 4. Tizenhárom. Irta Ábrányi Emil. Előadja László Sándor hh. 5. Könnyet, könnyet a magyarnak. Énekli ifj. Novák Lajos IV. hh. Harmoniumon kíséri H. Bathó János ének és zenetanár. 6. Október 6-án. Irta Czeglédi Sándor. Előadja Györék József II. hh. 7. Nemzeti ima. Énekli a főisk. énekkar. 8. Az aradi tizenhárom. Irta Palágyi Lajos. Szavalja Eröss György VII. o t. 9. Szózat. Előadja a főisk. zenekar.

— **Tanulmányút.** A mezőgazdaságtan ügybuzgó professora, Vitályos György tanár vezetése alatt okt. hó 3-án reggel akadémiánk hallgatói közül egy tekintélyes csapat indult el Diósgyőrbe, hogy ott a vas és papirgyárat megtekintsék.

— **Előfizetéseiket beküldték:** Rosinger Simonné (Szikszó) 4 kor., Háda Sándor (Szobráncz) 2 kor., Kádár Albert (Ungvár) 2 kor., özv. Eperjesy Józsefné (Sp) 4 kor. Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

J. B. D. Legőszintőbb köszönet és hála.

Jolán. A cikket megkaptam, de későn. Mindakettőtől sok jót várunk. Használjon a hollandus levegő!

B. J. Se füle, se farka. Ez nem rossz!! Stósz akarna lenni, de annak igen hitvány. Próbálj meg verset írni.

Jegyző. A két zengemény egyike sem közölhető. Próbálkozzon prózával.

Vérrózsák. Igazán sajnáljuk a fáradságát, de ezt közölni lehetetlen. Nagyon áradó, meg tartalma szines. Dalait ellenben majd hozni fogjuk.

K. B. „Verset ne írv ma őszi hervadásról, virághullásról írni nem divat, ma már kacagnak a naiv poetán. hervadt virágot hogyha elsirat.”

G. B. Kár, hogy nincs technikája.

M. S. J. Miskolc. Jóleső, biztató soraid örömmel vettem. Szívesen köszöntünk.

R. M. Szabadgondolkodás és hazaszeretet e. cikkedet köszönöm.

B. D. Rimaszombat. Gondolj vissza arra az időre, midőn együtt fáradoztunk s arra, hogy mily jól esett nekünk akkor az, ha elődeink rólunk megemlékeztek, — gondolj vissza s tégy a szíved szerint.

Referensek. Azt mondják, hogy minden szerkesztőségbe legtöbb a rossz vers. Nos, nálunk legtöbb a rossz referáda. Arra kérjük azért önöket, hogy jövőre vagy lelkiismeretesebben kezeljék a tollat, vagy ha nem értenek hozzá, hagyják másnak az áldozatot.

Eszlári Gedeon. Ha úgy áll a dolog, mint ahogy írja, sajnáljuk, de elegikus bordalát nem közölhetjük.

Rakacszend Ugyed kedvezően dőlt el. Terminus még nincs.

Az ország összes iskoláiban használt iskolai könyvek

és

tanszerek

a legelőnyösebben szerezhetők be

≡ a tiszántúli ev. ref. egyházkerület főbizománosánál ≡

a

Hegedűs és Sándor cégnél Debreczenben.

Nagy képes árjegyzéket kívánatra a cég
≡≡≡ ingyen és bérmentve küld. ≡≡≡

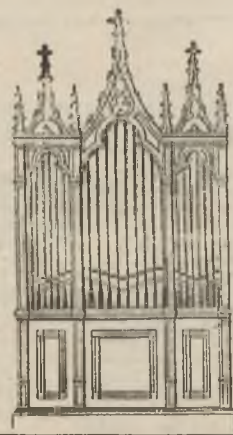
ORSZÁGH SÁNDOR

orgona és harmóniumgyáros.

cs. és kir. udvari szállító

Rákos-Palota (Budapest mellett)

Alapított 1861-ben.

Az 1895. évi kiállításon „Nagy diszoklevél” és „Ferencz József lovagrenddel”, az 1904-ik évi veszprémi kiállításon az arany éremmel kitüntetve. Készít kellemes és tömör hangú, legjobb és legújabb rendszerű orgonákat. Elvállal javításokat és átalakításokat. Kisebb orgonák készletben vannak. — Szolid munka és jutányos árak.

Az orgonák jóságát mi sem bizonyítja inkább, mint az, hogy a gyár alapítása óta 400-nál több új orgona lett megrendelve és készítve.

Árjegyzék és részletes tervezet díjmentesen küldetik.

— A Magyar Királyi Államvasutak októberi menetrendje Sárospatakra és vidékére vonatkozólag:

I. Miskolcra indul	10 ⁵⁷	1 ⁴⁸	10 ³⁵	5 ⁵⁰	—	3 ⁴¹
Szerencséről	11 ³⁹	2 ⁴⁶	12 ⁴¹	6 ³⁵	7 ⁰²	5 ¹⁰
Sárospatakra érkezik	12 ²²	3 ⁵²	3 ²⁵	7 ²⁴	8 ⁰⁸	6 ¹⁶
S.-a.-új helyre	12 ³³	4 ⁰⁵	3 ⁵³	7 ³⁵	8 ²¹	6 ²⁹
Csapra	1 ⁵⁰	5 ⁴²	—	9 ³⁹	—	9 ¹⁶
II. Csapról indul	—	—	6 ⁰⁸	5 ²³	10 ³⁸	3 ²⁵
Sátoraljaúj helyből	—	—	9 ²⁰	7 ²⁸	12 ⁰⁹	4 ³⁹
Sárospatakra érkezik	—	—	9 ³⁹	7 ⁴²	12 ²⁵	4 ⁵²
Szerencsre	—	—	10 ⁵²	8 ³⁹	1 ³¹	5 ³⁵
Miskolcra	—	—	12 ³⁸	9 ³⁹	2 ³⁸	6 ²⁰

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, részben pedig mintapincékben elhelyezett s alább felsorolt borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1883. évi 5 puttonos asszú	1 üveg, fél liter á	12 [—]
1890. " 3 " musk.	1 " " " "	4 ⁸⁰
1901. " 5 " " " "	1 " " " "	8 ⁴⁰
1901. " 4 " " " "	1 " " " "	6 [—]
1901. " 1 " " " "	1 " " " "	2 ⁴⁰
1901. " szamorodni	1 " " " "	1 ⁸⁰
1901. " " " " "	1 " " " "	2 ⁴⁰
1902. " " " " "	1 " " " "	2 ⁴⁰
1902. " pees.-bor (furmint)	1 " " " "	1 ⁴⁰
1902. " aszt. " " "	1 " " " "	1 ²⁰
1902. " " " " "	1 " " " "	1 ¹⁰
1902. " " " " "	1 " " " "	— ⁸⁰
1903. " " " " "	1 " " " "	1 ¹⁰
1905. " törköly-palinka	1 " " " "	1 ⁴⁰

Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíthatnak fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a szövetkezet visszaveszi. **136 literes gönci hordó vételnél a feltüntetett áraból 5 százalék engedmény jár, ingyen hordóval.** — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön kedvezményünk érvénytelenné válik.

Kérje ingyen

és bérmentve magyar nyelvű, gazdagon illusztrált főárjegyzékemet, 3000-nél több rajzzal, mindennemű nikkell-, ezüst- és aranyórák, valamint mindennemű szolid arany és ezüst órák, hangszerek, acél- és bőráruk stb.-ről eredeti gyári árban. Nikkel remontoir óra ... K 3.- System Roskopf patent óra ... K 4.- Svájci eredetű system Roskopf patent Bejegyzett „Eas Roskopf“ nikkell-om. K 7.- Ezüst remontoir óra „Gloria“ művel K 8.40 Ezüst remontoir óra dupla fedéssel ... K 12.50 Ébresztőóra K 2.80. Konyhaóra ... K 3.- Boharzwaldi óra K 2.80. Kakukóra K 1.50 Minden órát 8 évi írásbeli jótállás. — Nincs oson kockázat! Beeserlés megengedve, vagy a pénz vissza!

KONRAD JÁNOS
Első óragyár és szétválasztási áruház,
Brux 1256 szám. (Csehország.)

Zemplén vármegye legrégebb és legelsőrendű polgári és papi szabó-üzlete és gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

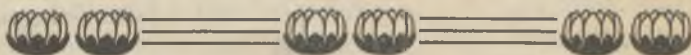
Sátoraljaúj hely.

Mindenféle polgári és papi öltönyök mérték után a legfinomabb hazai és külföldi gyapjuszövetekből a legelegánssabb kivitelben készíttetnek.

Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak kedvező fizetési feltételek.

Kívánatra egy levelezőlapra való tudósítás esetén bármikor kész Sárospatakra a megrendelések fölvételére kellő mintákkal ellátva átutazni.

Olcsó árak. Kifogástalan szabás. Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy a **Haltenberger Béla ruhatisztító- és festőintézetének képviselőjét átvettem.**

Ezzel a vállalkozással a városnak egy régen érzett hiányát igyekeztem pótolni s céloim az volt, hogy a n. é. közönséget megkíméljem azoktól a kellemetlenségektől és költségektől, melyeket a kassai intézettel való postai érintkezések okoztak. A legpontosabb és leggyorsabb kiszolgálás előzetes biztosítása mellett már csak azért is kívánatos helyi intézetem igénybevétele mert nálam mindennemű tisztítás és festés jóval kevesebb költségbe kerül, mint bárhol másutt.

Kiváló tisztelettel

KLEIN MIHÁLY
HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógóra

KASSÁN. ALAPITTATOTT 1810-ben.

Hazánknak e szakban legrégebb s közismert gyárában ruhák egészben tisztítatnak és festetnek, továbbá gallérok, kézelők s egyéb fehérneműk a legszebb kivitelben mosatnak és vasaltatnak.

Postacím: Haltenberger Béla, Kassa.

Nyomtatta Radil Károly a sárospataki ref. főiskola betűivel.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYLET.” — MEGJELNIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniéri hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Év. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: PAPP JÓZSEF FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KUKRI FERENCZ.</p>	<p>Felelős szerkesztő: LÁSZLÓ SÁNDOR Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendőik.</p>
---	--	---

TARTALOM. A Főiskolai ifj. Sorompó-Egyletének bizottsága: Felhívó szózat. — Bódi Dénes: Október 31. — Simonides: Naplótöredékek. — Györék József: A reformáció emlékünnepe (vers). — L. S.: Nagypéntek. — Nagy Lajos: Egy csókot. — Papp József: A munkácsi várról. — Csáthy Edömer: Vendel. — László Sándor: Új föld (vers). — Nagy Lajos: Emödtöl—Utrechtig. — Fedor: Szeret (vers). — Fodor Pál: Csodás elem a drámai költészetben. — nl.: Irás egy könyvről. — Enyedy Andor: Kassa Ödön. — Biringer Gyula: Levél a távolba (vers). — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Felhívó Szózat.

A sárospataki főiskola ifjúsága *Sorompó-egyletté* szervezkedett, ami azt jelenti, hogy ki akarja venni az őt megillető részt a *nemzetmentés* nagy munkájából.

Megdöbbenéssel érzi, látja, hogy a haza veszedelemben forog s az egykor önállására büszke magyar nemzet idegen befolyások alatt nyög, vergődik és szegényedik.

Nem nézheti elkeseredés nélkül, hogy minden hivatalos hatalom elégtelen itt arra, hogy ez a nemzet valahára szabad, független legyen és anyagi és szellemi erőit a maga javára gyümölcsöztesse.

Ha magunk nem mozdulunk, a kövek fognak immár kiáltozni és tiltakozni.

Nincs többé idő a halogatásra, a késedelmezésre! A legkisebbeknek is sikra kell szállaniok s korra és nemre való tekintet nélkül nagy, buzgó és kitartó, semmi akadálytól vissza nem riadó munkára kell magukat felvértezniök, hogy a hitünket is el ne veszítsük a nemzet önállósága és multjához méltó fennmaradása iránt.

Az egyesített erő csodás hatalmára van szükségünk. Paloták és kunyhók lakóinak, nagyoknak és kicsinyeknek, szegényeknek és gazdagoknak, öregeknek és ifjaknak tömörülnünk kell egy nagy, legyőzhetetlen *testvéri szövetséggé* és szent fogadást kell tennünk Isten és világ előtt, hogy nekünk a „haza minden előtt!”

Amit ennek annyi vérrel áztatott földje terem, amit a magyar gazda verejtékes munkája termel; amit a magyar iparos keze alkot;

amit a magyar kereskedő magyar áruként hoz forgalomba: az nekünk minden egyébnél becsesebb legyen s mi azt minden idegen drágságnak, talán ellenségeink szötte-fonta-kovácsolta csecsebecsének fölibe helyezzük.

Csak így remélhetünk nemzeti fennmaradást, önállást és számító, ügyes és fondor ellenségeinken diadalmat!

Testvéreink! Magyar nők és férfiak, magyar ifjak és magyar leányok! Sorakozzunk, tömörüljünk *egy nagy Sorompó-egyletté* — szerencsétlen hazánk és nemzeti függetlenségünk megmentésére, kiküzdésére!

Pártoljunk mindent, ami hazai, ami igazán magyar!

Ezernyi milliókat menthetünk meg ennek a kizsartolt, századok óta szipolyozott szegény nemzetnek, — *mi magunknak!* Milliányi munkásnak tehetjük ízesebbé a honi kenyeret és ezer meg ezer testvérünket tarthatjuk vissza az idegen világba való kívánczozástól, a nemzetietlen kivándorlástól és vissza édesgethetjük erre a mi szent földünkre a messze távolban sokszor rettenetes, kinos munkában robotoló testvéreinket.

Pártoljuk a magyar ipart s győzzük meg a magyar kereskedelmet, hogy a magyar ipar pártolása, fejlesztése a magyar kereskedelem első rendű hazafias kötelessége.

Aki ellene áll törekvéseinknek, nemzetvédő akaratunknak, az ellensége a hazának, a nemzetnek s méltó az egész nemzet megvetésére.

Mi így hiszünk és így vallunk. Tartsatok velünk nagy, lankadatlan, bátor kitartással és pártoljátok a mi szerény, de honszeretettől sugalmazott törekvésünket!

„Ha honszerelem velünk, ki ellenünk?!”

Sárospatak, 1907. október 31.

A sárospataki főiskolai ifjúság
Sorompó-egyletének bizottsága.

Október 31.

Szenteljük e napot az emlékezetnek!

Lelkemben egy csodás kép újul fel e napon, melyet a könyvek-könyvből olvasok.

Látom a földről távozó Mestert, amint „*tanítványainak szeme láttára felemelkedik és egy felhő befogván őt, elszakasztá szemeik elől*“. Hallok lelkembe esendülni a „*fehér ruhában álló férfiak*“ biztató szövegét is: „*amiképpen láttátok Őt felmenni, azonképpen jő el tihozzátok!*“ (Csel. I. 9—11.). Lelkém elmereng az újszövetségnek eme felséges képén s visszatekintve messze messze az egymásután letűnt századok során, nézek az elsötétült múltba s végig-végig nézem azt. És egymásután bontakoznak ki a múlt idők sötét ködéből a keresztyén világ tizenöt száz esztendejének tarka képei s majd eggyé olvadnak e képek és előttem áll a múlt, az élet a rég letűnt századok történetében.

Oh, de minő ez az élet, vagy élet is e ez? Nem, — lassú haldoklás; vagy ha élet, — szomorú és visszariasztó az! Mintha az életnek csillaga, mely hajdan pásztorokat, bölcséket és királyokat vezetett az Idvezítő bölcsőjéhez tisztességet tenni, aláhullott volna s a tisztességet tevő pásztorok helyét az aranyborjú előtt hódoló népek milliói, a bölcsékét a nép tudatlanságát felhasználó és kizsákmányoló lelketlen kúfárok és a vallás szentségeivel nemtelenül üzérkedők serege váltotta volna fel; míg a napkeleti királyok helyébe a lefolyt 15 századnak az „isteni helytartósággal“ kérkedő földi istenei léptek volna helyükbe, mind megannyi heródesi indulattól vezéreltetve, kiknek céljuk vala Jézust megtalálni, de nem azért, hogy tisztességet tegyenek neki, hanem hogy megöljék őt.

A sötétségben ülő emberiségnek eme 15 százados múltját annak a veszteség felett hullatott keserű könnyei öntözik. Jajongva keresik az Életet, mint hajdan Rákhel elvesztett magzatát s e hosszú keresés és fáradság alatt lelkükre a megigazulásnak, az istennel való békességnek és idvezülésnek tikkasztó szomjúsága száll. — De, mintha az életnek csillaga, mely egykor oly fényesen ragyogott Betlehem felett, aláhanyatlott volna; vagy mintha ott, az Olajfák hegyén maga az Élet is a magukra maradt tanítványok elől örökre a megmérhetetlen messziségbe tűnt volna el, vagy éppen megsemmisült volna.

... Nem! Csak, „*egy felhő elszakasztotta őt szemeik elől*“! Egy felhő, melyet a római pápaság sok százados zsarnoksága, a vallásos érzületből eredő *vakbuzgóság*, a népek millióinak tudatlansága s az ebből támadó erkölcstelenség, vétekbe merültség szomorú állapota és a gyilkos háborúk vérpárája vont az emberiség lelki szemei elé és amely sötétté és kietlenné tette a középkort, mint sötét és kietlen téli éjszaka. Nem hanyatlott hát alá és nem is semmisült meg az élet világozságot szóró csillaga, hanem ott ragyogott az emberiség élet-egén nehéz felhőtől eltakarva. Az emberiség e letűnt sötét századainak tarka képei közé is lelkemben oly szépen beilleszkedik az említett evangyeliomi képnek második fele, midőn a fehér ruhában álló férfiak vigasztaló szövege megcsendül az elszomorodott és elcsüggedt tanítványok lelkében: „*amiképpen láttátok őt felmenni, azonképpen jő el tihozzátok!*“

*

... Október 31 van.

A múltnak fátyola ismét fellebben, csak azért, hogy a hosszú, zordon téli éjszakából annál fényesebben bontakozzék ki a mindenfelé életet lehelő nap. A hajnali fényben is még szennyes csoportok vonulnak, kiknek a nemtelen önérdék és haszonlesés szennye tapad kezük-

höz, szívükhöz, lelkükhöz és egész valójukhoz. A hajnalnak fényét a lelkeket békóban tartó zsarnokság máglyáinak fellobbanó lángjai növelik, melyeken az igazság és szent ügyek vértanúi lehelik ki lelküket. A felgyújtott máglyák körül tolong a lélekben és pénzben kizsákmányolt szennyes tömeg, keresvén lelke váltóságát, üdvösségét.

Egyszerre csak a felhők foszlányaiból kibontakozik a fényes nap s megaranyozza az elhamvadt máglyák sötét üszkeit s mint reggeli köszöntés hallatszik szerte a nagy világban az evangyeliomi lelkeket megnyugtató szava: „*Megigazulunk ingyen, Isten kegyelméből, a Jézus Krisztu-ban lett váltóság által*“ (Róm. III., 24.). Ki ne ismerné a sötét tömegeből kilépő egyszerű augusztinusi barátot kezében az *evangyéliummal*, „*mely Istennek hatalma minden hívőnek üdvességére!*“ Ki ne ismerné Luther Márton magasztos alakját, ki igazsága érzetében kész megvívni a pokol minden ördögeivel és aki kezében az evangyeliom fényes fáklyájával, mintegy élő protestatio lép föl minden szellemi zsarnokság ellen, hogy annak elavult és a lelkeket békoba verő intézményeit porba döntse, mint hajdan Mózes az önmagáról és istenéről megfélekezett nép aranyborjút!?

1517. okt. 31!

Az evangyeliomnak világa e napon tört át ama nehéz felhőn, mely az életnek csillagát oly sok századokon át sötétségbe vonta. Ma 390 esztendeje, hogy a keresztyén világ *azonképpen látta eljönni a Krisztust, amiképpen az előtt 15 századdal látták felemelkedni a megszomorodott tanítványok: fényességben, dicsőségben*. Oh áldott, áldott e napnak emlékezte, melyen az Úr még egyszer bizonyosságot tett Önmagáról és ígérteréről: „*Én velelek ragyog a világ végezetéig!*“

Október 31. A reformatio születés napjának emlékünnepe ünnepli ma a művelt és felvilágosodott keresztyén világ. Ez ünnep nem egyéb, mint az *emberiség nagykorúvá lételenek* magasztos ünnepe.

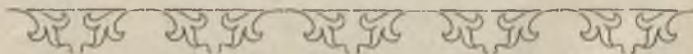
És ma, a 390-ik évforduló napon, a hűvös őszi szél komor zúgásába, mely a csak nem rég pompázó természet haldoklását siratja, belevegyülnek a witterbergi vártemplom ajtajára mért, csaknem négy százados kalapácsütések lelkeket ébresztő kopogásai, melyek a lelki ismereti szabadságot elfojtó zsarnokság koporsójának fedelét s ezzel együtt az emberiség élet-történetének egy sivar és kietlen korszakát zárták le.

S a sokaság, mely ma gondolatban újra e vártemplom ajtaja előtt tolong, hálatelten és szent lelkese déssal kiált fel: „*A régiek elnűltak, min tenek megújultak!*“ Bent a kápolnában pedig kialszik a füstölő gyertyák fénye s azok helyében az evangyeliom soha ki nem alvó fáklyája lobog. S mint milliók imája csendül meg a mai nap ünneplő protestantismus éneke, mely száll a szívből föl az ajkra és az ajkról föl az égbe: „*Erős várunk nekünk az Isten!*“

*

Emlékezet fénye! Dicsőséged sugaraival ragyogd be e napot!

Bódi Dénes.

Könnyebb ronbolni, mint teremteni. Ez a tétel a szercelemnél fordítva áll. Könnyebb megszeretni bárkit is, mint azt, akit egyszer igazán megszerettünk, elfelejteni.

Legszomorúbb színjáték az élet, itt minden szereplőnek meg kell hálnia.

l.

Naplótöredékek.

Közlő: *Simonides.*

Kék selyemszalaggal összekötött kis iratesomó akadt a kezembe. Külsején csak ennyi állt: „Holtom után egésék el!”

Egy távolabbi atyámfiaának hagyatéka.

Már ő jó ideje örök álmot aluszik, bár — amint hallottam róla — az aránylag rövid földi tartózkodását is inkább álomnak, hangulatnak vette s mosolyogta azt a hajszát, amit az emberek létérti küzdelemnek neveznek.

Írásait nem adták át az enyészetnek. És én éreztem, hogy ezek most nem kerültek profán kézbe. Éreztem, hogy nem sértem meg az ő szellemét, ha ma. évtizedek múltán bepillantok titkaiba.

Feltörtem a kis piros pecsétet.

Levelek és naplók heverték előttem. Közöttük egy viruló szép asszony arc képe. Csodásan értelmes arc, bizonyos néma bánatot kifejező, de bájos, galambszelíd tekintettel. A padlót verdeső, kibontott fekete hajjal.

Átnéztem a megsárgult lapokat. Elmúlt szép törtéiről, kilobbant nagy érzelemről beszélnek. A nevek elhagyásával be is mutatok egy pár naplótöredéket.

*

Ma is kísértaltam a Napsugárasszonnyal a zöldbe. Csak nem akarunk betelni az akácvirágos tavasz élvezetével. Mintha minden virág a mi kedvünkért nyilna, minden madár nekünk dalolna, a szellő nekünk regélné, a nap, hold és a mennybolt minden csillagai reánk mosolyognának. Boldogít ez az önző gondolat.

Ó, a lelkem tisztább, ragyogóbb fele velem furdótt a májusi alkony bűbájában, a hullámozó illatban s a lelkünk mélyén fakadó színes gondolatok árjában.

Kart karba öltve haladtunk. Nem volt közelünkben senki.

— Magával így el mernék menni viharba, vészbe, sötét éjszakába — sügta. Nem félnék az oldala mellett senkitől.

— Még tölem sem?

A szemembe nézett. Aztán határozottsággal felelte:

— Nem!

... És elhallgattunk. A beszéd nem mindig képes a gondolatok, érzelmek lefestésére és sokszor csak zavarná a hangulatot.

*

Visszatekintek a legutóbbi pár hónapra. Nem is régóta ismerem őt és már hová fejlődött a barátságunk!

Az igaz, sokat foglalkozom vele. Első találkozásunk

alkalmával mindjárt érdemesnek hittem őt arra, hogy időt szenteljek a kiismerésére. Sokáig hideg ésszel vizsgáltam s később mintegy az ész tanácsára nyílt meg előtte a szívem. Azért vert mélyebb gyökeret az iránta való vonzalmam. Az a szerelem, mely az első megpillantás percében születik, vak és bizonytalan. Sokszor csak az illúzió táplálja.

Ha két fiatal szív egymásnak első ideálja lesz, kedves dolog, de egyikre nézve sem fölöttébb nagy dicsőség. Az ember társas természeténél fogva társat kíván s először rendszeren ahoz hajlik, akit első ébredésekor maga mellett lát. Sokkalta nagyobb sikernek tekinthető az, ha valaki egy érett világ-felfogású egyén lelki világát képes benépesíteni. Ez a vonzalom rendszerint állandóbb is marad.

Fiatal diák-lélekkel én is vakon futottam egy fényes köd után. Azt sem tudtam pedig, mit rejt az magában.

Ma már fejlettebb észszel, tisztultabb világnézettel bírván, előbb ismerni óhajtom azt, akire érzelmeimet pazarlom. Nemes büszkeségem csak ahoz enged közelíteni, akit hozzámm méltónak sejt.

Ő mellette, az ő lelke fényénél igazán törpének érzem magamat. S ő méltónak tart engemet magához. Erre büszkébb vagyok, mint akármire az életben. S ezért mély halált érzek ő iránta.

Az emberi lélek legtitkosabb és legféltettebb gyöngyöit csak azok ismerhetik fel, akik szerelmet táplálnak egymás iránt. Barát, vagy barátnő, bármennyire bizalmas is, csak felületesen képes erre. A legőszintébb és legnyíltabb szívű ember is egész más a barátságban és egész más a szerelemben. Csak szerelmese előtt tud a lélek teljes nagyságában és ragyogó pompájában kibontakozni.

És mi már így ismerjük egymást.

*

A lélek- és szellembűvölés azt mondják, hogy

minden léleknek van egy párja a világegyetemben. E testvérelkek néha eltévesztik az időt és e miatt nem találkoznak. Olykor pedig csak néhány évvel vagy évtizeddel előzik meg egymást. De ha összetalálkoznak, soha többé el nem távolodnak egymástól s minden akadályt elhárítanak, vagy áttörnek, hogy egyesüljenek.

Ha igaz e probléma, én ő benne sejttem a testvérelkeimet.

... És még sem leszünk egymáséi soha.

— Én ahoz képest korán lettem özvegyé — nyilatkozott egyszer, hogy ne érdekeljen többé a világ, de ahoz meg, sajnos, későn, hogy mi már egymás oldalán zavartalan és tartós boldogságra találunk. Tagadni se merném, hogy maga élénk rezgésbe hozta lelkemben a rég pihenő

Várady L. amateur fölvétele.

AZ AKADÉMIA EGYLETEINEK ELSŐ TISZTVISELŐI.

Balról jobbra félkörben állanak: Szabó Bertalan IV. hh., az Akadémiai Tornaegylet elnöke; Litkey József IV. hh., a Főiskolai Zeneegylet elnöke; Novák Lajos IV. hh., a Főisk. Énekkar elnöke; Sáfrán Jenő IV. hh., az Akad. Tornaegylet vívó szakosztályának vezetője; Takács Mihály IV. hh., az Akad. Olvasóegylet főkönyvtárosa; Tóth János III. hh., a Magy. Irod. Önk. Társulat alelnöke; László Sándor III. hh., az Ifjúsági Közlöny felelős szerkesztője. A középső sorban ülnek balról jobbra: Papp Ferenc IV. hh., a Hittanhallgatók Egyletének elnöke; Papp József főisk. szénior, theol. akad. segédtanár, az Ifjúsági Egylet elnöke, az Ifjúsági Közlöny főszerkesztője; Tóth Elek IV. jh. az Akad. Olvasóegylet és a Főiskolai Jogászegylet elnöke. Az alsó sorban balról jobbra: Fodor Pál II. jh. az Ifj. Közlöny főmunkatársa s a Magy. Irod. Önk. Társulat titkára; Kirner Bertalan III. hh., a Főisk. Gyorsírókör elnöke; Kukri Ferenc II. jh., az Ifj. Közlöny főmunkatársa s a Magy. Irod. Önk. Társulat főjegyzője.

húrokat, a közelsége derűssé, ragyogóvá tette kedélyvilágomat. De azért én szörnyen józanul tudok ítélni. Nem merek többre igényt tartani az önzetlen barátságánál és az eddig tapasztalt gyöngédségénél, amelylyel úgy meg tudott vesztegetni. Nem akarom magát, az ifjú embert lefoglalni magannak, mert önzetlenebbül szeretem. Azért is óvom tőle, hogy ez a most hevesebben lobogó szenvedélye messzeható terveket ne diktáljon a számára. Én előbbre látok, mint ön, ki előtt egy rózsaszínű felleg elzárja a távoli látatárt.

Én a síríg őrzöm a mi tiszta barátságunkat. Nem fognak megtántorítani soha férfi szavak. Ezt ígérem.

Viszont . . . én nem kívánok magától semmit, csak egy kis jóindulatot.

Valameddig még keressen fel, míg nem találja unalmasnak a társaságomat. Aztán Isten vele! Engem már a sok bús óra megedzett az örök árvaságra és megtanított arra, hogy beletörődjem a változhatatlanba.

Maga előtt még más világ nyílik.

Most piros pünköst reggelén is tudja, miért imádkoztam a jó Istenhez? Hogy adjon magának hozzája méltó, jó feleséget, mert a maga nemes szíve nem közönséges lelkű nőt érdemel. Magannak meg azt kértem, hogy ne fájjon majd nagyon az elválás. Nyugodjam meg abban, hogy ennek így kell lennie.

*

A napok teltével mind jobban szeretem őt, a Nap-sugarasszonyt. Ha az emberek meglátszanék, ki mennyire van szeretve, ő volna tán e földön a legírgyeltőbb lény.

Szerelem! Miő különös fogalom is ez. Az élet bizonyos korszakában csaknem mindenki azt hiszi magáról, hogy ismeri ezt a földönföldi érzést. Pedig ezek átélik az életet, ölelköznek, boldogan érzik magukat, a nélkül, hogy szerelmesek tudnának lenni. A szerelemre csak érzékeny, finom, kiváltságos lelkek képesek. Aki valakinek a csókjára vágyik, még nem feltétlenül szerelmes belé. És az sem, aki hirtelen fellángol valaki iránt. A mély és igaz szerelem nem vak, nagyon is öntudatos. Méltónak kell tudnunk a szerelemre ideálunkat lelkileg, akkor szerethetjük igazán. Akkor küzdünk érte, elviseljük a kellemetlenségeket, az alacsony lelkek gyanúját, a buták gúnymosolyát is. Pusztán magáért a szeretetért hűségesen kitarunk mellette, ha baj, betegség zúdul rá, ha hervadni kezd s mások előtt már veszít is a vonzóerejéből. Boldogságáért titokban is munkálkodunk s lelkét ésszel, tapintattal megóvjuk a dermedéstől. És mindezért jutalom az ő látása és az a tudat, hogy ezt ő érette tesszük.

*

. . . A legideálisabb férfi szerelmébe is belevegyül a bírhatási vágy. E nélkül lehet az érzés: vonzalom, barátság, tisztelet, imádás, minden, csak nem szerelem. A „plátói szerelem“: paradox kifejezés. E két szó kizárja egymást.

. . . Sokat gondolkoztam már az „erköles“, „törvény“ fogalmai felett. Hát feltétlenül alárendelje ezeknek magát az ember? A felekölt szellem és igazi egyéniség maga állít fel magának szabályokat s nem tekinti azt, vajjon egyeznek-e azok a meglevőkkel. Különben is ha a törvényhozók a fennálló törvények és szokások ismerete nélkül most alkotnának törvényeket, azok nagy részben és lényegesen eltérnének az eddigiektől. Mert sok törvénynek — nem véve ki az úgynevezett erkölesieket sem — meg vagyunk győződve helytelenségéről és célszerűtlenségéről s csak konzervatív gondolkodásunk tiltja, hogy azokat áthágjuk, vagy eltöröljük.

Miért pányvázza ki az ember a lelkét? Talán, mert máskülönben megszólnák? És ez döntő érv előtte? Nem

gondolja meg, hogy az, aki okosan élt, azaz nem vetette meg, amit az élet nyújthat, ugyanott van, ahol az, aki egész életén át epedett és szomjazott . . . ?

Az élet csak hangulat — igaza van a költőnek. Ha jóval kínál, ne habozzunk és ne szemérmeskedjünk azt elfogadni, mert a sírnál tán megbánjuk élehetlenségünket és azt, hogy annyira respektáltuk az illemszabályokat

— Igy böleselkedem sokszor magamban. Aztán, ha őt látom, hallom, megérfolva érzem magamat. Hiszen ő is maga állított fel magának szabályokat, amelyek szűztiszta lelkéből fakadtak s napjaimat tán ez örökké éhes, ki nem elégitott vágyakozás teszi ő mellette oly édesen izgalmassá s őt magát oly misztikus, ködruhás fantomná, oly költői témává.

A nőnek más a világa, neki pedig még sajátában más. O egy Gül Bejáze, kit a próza hideg szellője megdermesztene. Felőle csak álmodni lehet s vasárnapi érzelmekkel közeledni feléje.

*

Enyhe, szép tavaszi este.

A holdfény beragyog a szép asszony szobájába. Az ablaka tele fehér virággal. Itt bent is, körülöttünk esupa rózsakerdő. Az ő keblén is három fehér rózsza. Falon függő arképeit is elhalmoztam a kikelet leg szebb virágaival.

Misztikus varázsszal van reám a szalon félhomálya. Vagy inkább az ő közelsége.

A pamtagon ülve, márvány kis kezét kezemben tartom.

A szép környezet kerítő szerepet visz, megejtí a lelkeket, — azt mondják. Pedig ez nem tökéletes állítás. A táj, helyzet, hangulat csak kiváltja a lélekből azon érzelmeket, melyek különben tán örökre eltemetve lappanganának annak mélyén. Dajkája azoknak.

. . . Édes letargiába merülve sajátos gondolat ébred fel bennem.

Történik hát esoda!

Egy zsengekori fellebbanásom óta a leányok, asszonyok csaknem hatástalanok voltak reám. Már-már félttem a fásúltságtól. Kiesinyelni kezdtem magam, hogy képtelen vagyok a mélyebb érzelmre. Vágytam a szerelem után, még ha gyötrelmessel járna is az.

És most mélyebbre merültem, mintsem hogy veszélytől ne kellene félnem.

. . . Én, az örökmozgó, ki szabad időmben mindig az erdőt, mezőt jártam, soha egy helyen fel nem melegedtem, most órák hosszat vesztegelek a szép asszony oldalánál. S most is odatér vágyam, vajha megállna felettem az idő, a nap, hold és a csillagok járása. Hogy soha semmi el ne szakasztana tőle.

*

Hejh, ez a patyolatasszony hány embernek elvette már az eszét, nyugalmát — akaratlanul is.

Pedig ő ártatlan ebben.

Hátha még kacér volna! Egymás után hajszolná a kárhozatba, öngyilkosságba, akit a sors szele közelébe sodort. Erős lelke legyen, ki megismerkedik ezzel a tüneményvel.

Olyan ő, mint a nap. Szertehinti sugarait. Leragyog mindenkire több-kevesebb fénnel, de azért mindenki felett magasan áll. Elérhetetlen.

Lelke tiszta és átlátszó, mint a hajnali harmatesepp.

Arany szivét az angyalok külön fogják a mennyországba vinni. Ha sorsomat tán más fogja megosztani valamikor, ne legyen az tisztább, jobb, nemesebb, csak olyan, mint ő.

Örökifjú, derült kedélye, ezer színben ragyogó szeleme messzire űzi környezetéből a bű, az unalom fellegeit. Ahol ő megjelenik, nem egy nő, hanem egész világ van

jelen. Szép arcából, delejező sötét szemeiből messze árad az élet, a hangulat, a melegség.

Aki őt egyszer megismerte, — nő vagy férfi — kerüli az a mások társaságát. Sajátságos, hogy fiatalember barátai, ha sorsuk másúvé szólította is őket mellőle, mind társalanul maradtak az életben. Mert az ő társasága felcsigázta igényeiket, látva, hogy *ilyen* is lehet egy nő.

És hozzá hasonlót akartak keresni a nagyvilágban. De nem találtak.

Néha magam is szeretném megátkozni azt a pereet, mely összehozott velem, ha nem lehet kiragadnom az álomvilágából. Máskor meg áldom a sorsot, hogy eszményi tökéletességben mutatta be nekem a *nőt*. Bár minden férfi feltalálná őt, vagy a hasonmását, aki a nőkről kicsinylőleg vélekedik. És ismerné meg az is, aki költőnek készül és verset ír a nőkről. Akkor nem sülyedne le a költészet a posványba.

Mert kell, hogy a férfinem tisztelje és imádja a nőt. Legalább van kiért élnie, lelkesednie; ápolnia a szépnek kultuszát; van, aki nem engedi romba dőlni az idealizmust, az erkölcsi világrendet. A tucatnők pedig borúljanak porba az ilyen nőtársuk előtt, akinek köszönhetik a piedesztálon való megmaradásukat s az őket már nemüknél fogva megillető hódolatot. Mert merüljenek el bár milliók a fertőben, az áradatban, de ha csak egy nő is magasan tud emelkedni, mint az oceánok világító-tornya, akkor a nők becsülése soha nem szenved esorbát s a költők ezért az egyért az egész nemet jogosan és méltán öltöztethetik sugárlepelbe, glóriába.

*

... Sokszor elhatároztam már, hogy költő leszek. Betűkbe öntöm az ő lelkét, hogy ne tűnjék el az ismeretlenség világában, mint a pár pillanatig szikrázó meteor. Érzem, tudom, hogy költői lélek él bennem. Ő is határozottan állítja, . . . És mégis visszadöbbenek a gondolattól. Gyengének érzem magamat, hogy az ő képét hűen, egyénítő vonásokkal megrajzoljam, hogy meg lehessen különböztetni a többi százezertől, akiket avatott költői kezek szintén eszményképekül állítottak fel. Tűnjék el inkább az örök homályban, ha sorsa nem hozta össze nagy mesterekkel. De ingadozó kéz ne vegyen róla halvány kópiát.

* * *

Íme néhány részlet a naplóból. Van még több feljegyzés is. Hasonló áradó hangú. Mind a közvetlen impresszió után van papírra vetve.

Míg méléztam a sorok felett s a befejezetlen, édesbús szerelmi histórián, kibandukoltam a temetőre. Felkerestem a „Napsugárasszony“-t és közelében a Trubadúr sirját. Egyikről a másikra átvittem egy-egy szál fehér őszirózsát.

Talán nem eselekedtem a porladó szerelmesek akaratára ellen.

A fájdalom kényszerített eltitkolása nagyobb gyötrellem a léleknek, mint magának a fájdalomnak érzete.

Aki másokat csal, magának hazudik legtöbbit.

Sok ember csak akkor tudja meg, hogy elfelejtett élni, mikor már halni tanul.

Küzdeni sokáig elérhetetlen vágyakért, szép és magas sztos cselekedet; de azokról lemondani, egyenesen krisztusi erény.

L.

A reformáció emlékünnepe.

Emlékezésnek édes, szent, varázsa
Oh, szállj szíviünkre újra e napon!
Dicső időknek földerüll világa,
Érted eped ma róna, völgy, halom!
Oh, jer! — s amerre emberlakta hely van,
Gyujtsd lángra a hit szent szövétnekét,
Hadd ünnepeljük méltó módra meg ma
Hitünknek ezt az örömiünnepe.

... Kelő tavasznap, hogyha pirba szökken,
Kisarjad láttán száz kandi virág.
S a meteort, ha feltűn fényözönben,
Bámúlva nézi az egész világ.
— Mi is, ha látjuk szent örömrre gyúlva
Hogy nő, hogy rajzik a hívő sereg,
Hálásan rezdül szíviünk minden hurja:
— „Aldassék, Uram, a Te szent neved!”

... Pedig, hejh! egykor bús, ködös világ volt.
Dermesztő, vészes, rémes éjszaka.
S mint tolongó fellegek közt a hold:
Bujdosott a hit élő csillaga
S a nép? — az istenadta árva nép meg
A vak sötétben tévelyegve járt;
Gonosz kifárok sanda gúnyt ütének
A szívéen és a lelkén egyaránt.

És lön, a főpap gögje mámorába
Világgá küldte sok-sok üdvökufárt.
Kellott a pénz Szent-Péter templomára,
Arúllatott hát búcsúcédulát.
S a vergődő szív, nyügét, hogy levesse,
Nem nézve azt se, merre, hova jut,
Rejtett bünnén már-már kétségbe esve,
Mohón vevé meg pénzért a búcsút.

S ekkor, mikéntha tompa, vak sötétben
Kigyúll egy fény, mely izzó lángot ad,
Igazságának szentelt érzetében
Felbugott egy hang: „Elég! . . . ne tovább!”
S a szóra, mint szent riadó után,
Megdobbant minden, minden hó kebel;
S érezte: lelkén ő az úr csupán,
Üdvöt, éltevel maga érdemel.

S Luther, mint egy hős, ment, vonult tovább.
Nem rettenté a guny, a bántalom.
Velem az Ur! — szól — mért féljek tehát?
Az Ur énnékem őrző pásztorem! . . .
Es mint kelő nap bibor sugarára
Fény gylt ki a zöldelő pást felett:
Ugy gylt ki lelkiünk rejtett napvilága:
A hit, az eszme s lelkiismeret.

Es mint hajdan a Mózes csipkebokra,
Égett az eszme olthatatlanul;
Nem volt már többé, aki azt eloltsa,
S nem volt, ki bántsa megtorlatlanul.
Aztán támadtak újabb bajnokok;
Az ügynek bátor, elszánt harcosi:
Melanchton, Kálvin s más apostolok,
Kiket nekünk buzgón kell áldani.

*Es dörghetett a büszke Róma átka.
Csel és ravaszság, mind hiába volt.
Győzött az eszme s győzni fog, hiába
All ellenében üdvökufár csoport.
— Es keljen, törjön bár a sors haragja
Adáz dühével most is ellenünk,
Hitünknek várát meg nem ingathalja,
Hiszen velünk van a mi Istenünk!*

*... Magasztos nap, te! ... Nagy idők virága!
Te égbe nyuló büszke Ararát! ...
Lelkünk tetődről egy tündér világba,
Egy szebb jövődő édenébe lát.
S míg a jövőn s múlt térein keresztül
Mercengve járnak vágyó lelkeink,
Pillánkon halkan hála könnye vrezdül,
S — áldunk titeket szellemhőseink!*

Györék József.

Egy csókot.

Ennek a tendenciózus kis történetnek adhatnók azt a címet is, hogy a „Ferenc regénye“. Mert Ferencről fog szólni, erről a jó fiúról, aki nekem is, mint annyi sokunknak, talán mindnyájunknak jó barátunk volt — és az ő szomorú históriájáról, amely egészen regénybe való, sőt egy jó és szép drámában is megállná a helyét. Tehát valóságos, megtörtént és megtörténhető esemény.

Mondhatnók úgy is, ha szépen akarnók magunkat kifejezni: Ének egy csókról, mely nem csattant el soha, melynek csak erős képzelettel felfogható édessége kiáramlott a végtelenségbe s a levegőt tette egy pillanatra édessé, kedves illatúvá. Mert egy csókról is lesz itten szó, — sőt főként erről, — amelyet Ferenc szeretett volna kapni — és adni, amely csók-vétel-adás mellett életének minden más célját és tervét sutba dobta. És azt a megvalósításra határozottan és egyedül kitűzött célját, amely az ő nézete szerint közel állt az ő rendeltetéséhez, még ezt se tudta megvalósítani. De mindezt majd megtudjuk a történet folyamán.

Ferenc kicsi korától kezdve szép és okos fiú volt. Ezt mondták róla mások — a nők és professorok is, — ezt elhíhetjük róla mi is, sőt ha úgy tetszik elmondhatjuk róla mi is. Ez az okosság és szépség azonban nem zárta ki, hogy ne szeresse a nőket. Ferenc igen szerette a nőket. Mondom, igen nagyon szerette a nőket. Senki se tudja úgy szeretni a nőket, mint ahogy Ferenc szerette őket. Hogy mennyire és hogy szerette a nőket, megtudhatják önök egy baráti összejövetel alkalmával hallatott nyilatkozatából. Ezen az estén ugyanis a nőkről folyt a beszéd, egészen a vitatkozásig. A legtöbben megegyeztek abban a véleményben, amit valamelyik görög bölcsnél olvastak, hogy a nő örök rejtély, a férfiak számára. Mire én az én természetes rosszaságomnál fogva azt feleltem, hogy a nő épen nem rejtély, hanem egy nyitott könyv, csak a férfiak jobbak, sem hogy elhinnék azt a sok rosszat, melyet minden lapján olvasnak és csak századok óta öröklött udvariasságból mondják, hogy a nő örök rejtély. Ferenc, aki mindedig visszatartotta nagybecsű véleményét, ezáltal már szólásra lett kényszerítve. És az ő őszinteségéből kifolyólag szólott a következőképen:

— Egyitek se mondott igazat, sőt mindannyian ostobaságot mondtatok. Mert a nő az örök szépnek a megtestesülése a földön. A mi kötelességünk az, hogy ezt a szépséget megismerjük, oltárra emelve tiszteljük és imádjuk.

Ferenc tehát a szépet szerette a nőkben, a szépségükért szerette a nőket. Még a virágok iránt volt eltelve ilyen szeretettel. (Nem szólva a festményekről és szobrokról, amelyekben szintén csak a nőt kereste.) Úgy tartotta Ferenc, hogy a virág szépségének élvezete a leszakítás, a női szépség élvezete a csók. Csakhogy a virágok jobbak és őszintébbek voltak hozzá, mint a nők. A virágok engedték magukat leszakítani, de a nők nem engedték magukat megcsókolni. Olyan kegyetlenek és szívtelenek voltak, hogy nem engedték magukat megcsókolni a Ferenc vérpiros és szenvedélyes ajaka által, se ők nem adtak csókot ezekre a vérpiros és szenvedélyes ajakra. Pedig ők is szerették volna mind a kettőt, mert amint föntebb is konstatáltuk, Ferenc szép fiú volt. És mégse tették. Épen ezért Ferenc amilyen mértékben szerette a nőket, épen olyan mértékben haragudott is rájuk.

Én olyan szerencsés voltam, hogy többször sétáltam Ferencsel az utcán kart karba fűzve. Ő a szép

Nagypéntek.

Emlékezem és megkönnyesedek a két szemem.

Hosszú tízszáz esztendő vérzivataros pusztaságain végigkalandozva mindenütt megbotlik a lábam egy-egy síri hantba. Letört dicsőség szomorú temetőkertjében: Duna-Tisza táján még sines feltámadás!

Am a Nagypéntek rég elmúlt s az az októberi gyász ma is ég. S mintha minden esztendőbe közelebb jutnánk hozzájuk, hogy kiragadjuk őket a halálból az életre, az örökéletre.

Csönd. A fájdalom nem sír. Nem jajgat a panasz.

Oh ez a csönd, ez a némaság, temetői csönd. De a fák fakuló levelei között napsugár alól fut a levegő: sír a szél s aztán, mint egy nagy sóhajzás, végigsikolt a Kárpátok őszült rengetegein s besikoltja a nagy rónaságot is . . . Én anyaföldem sírads is meg őket! . . .

Tépd meg a ruhádat: halottad van! Szomorú őszödnek virágait rakosgasd össze halotti koszorúba s hintsd meg a sirt, hol szentek pihennek.

Szent a föld, ahol porladoznak. Szent ez a föld, hol apáink vére folyt . . . Szent minden talpalattnyi föld, hol porló szívből nő mindenik virág.

Az ő dicsőségük a mi erősségünk, mely nem fogy el soha; örök az, mint az Úrnak napja. Az ő haláluk a mi életünk. Az ő bitófájuk nekünk az örökélet fája; egy nagy, szomorú mementó, mely lelkessedést meríteni a múltba hí, hol fenséges tusák látásától megittasul a lelkünk s gyökeret hajt bennünk egy erős, nagy, soha nem oltható gyűlölet.

Azok a bitófák nekünk az örökélet fái; krisztusi keresztek azok, melyek által tizenhárom hős szentté magasztosult.

Elmúlt évszázadok emlékeiből táplálkozik a mi szívünkben egy szebb jövőnek hite; reménye annak, hogy nem hullt hiába annyi vér: lesz föltámadás!

Valóra virrad a remény, élő valóság lesz az, miért „a hősök éltet áldozának.“

Lesz föltámadás!

Az aradi mezőn végigfut a szabadság szele s ahol szomorú ősszel lenyugodott a dicsőség tizenhárom napja: kelő életnek ifjú tavaszán, ha az új szabadság szent kürtje rivall, föltámadtok ti közzénk, közöttünk élő lelketek újra testet ölt, szent hallhatatlanok! . . .

Lesz föltámadás!

. . . De most még ősz van s az aradi páston nem a szabadság szellője suhog . . .

L. S.

asszonyokat és lányokat nézte, én a kirakatokat. Ilyen séták alkalmával nem egyszer láttam haragudni őt, aki egyébként nem szokott haragudni. Bosszúságában így szólott hozzám:

— Nézd az emberek hazudozását és velem együtt szánd meg őket. Látsz itt férfiakat és nőket, ifjakat és lányokat, akik epedve keresik egymást az utcákon. Mindeniknek a szemében ott lobog a *vágy* oltatlan tüze. És amikor összetalálkoznak, lesütik a szemüket, elfordítják a fejüket és mutatják, hogy hidegen mennek el egymás mellett, ahelyett, hogy összemennének és gyönyörködnének egymásban, az egymás szépségében. Ez a legnagyobb véték, amit elkövethetnek önmaguk és embertársaik ellen. A férfiak közt még akadnak őszinték, de a nők, azok szánalmasan képmutatók. Ezért haragszom a nőkre és azokra a férfiakra, akik úgy tesznek, mint a nők.

Ferenc tehát nagyon szerette a nőket, mert szépek voltak és nagyon haragudott rájuk, mert nem voltak őszinték. Nem adtak neki csókot, se tőle nem fogadtak el. (Itt meg lehet jegyeznünk — így zárjel között — még azt is, hogy Ferenc nem tudott volna választani a csók-adás és vétel között. Neki mindakettő egyformán kimondhatatlan édesnek tűnt föl. Különben sokszor fette magának ezt a kérdést, hogy hátha valamikor választania kellene és nagy disputákat tartott önmagával a kettőnek az elsősége fölött. Persze az ő vitái se voltak kevésbé meddők, mint a középkor egyházi atyáié, akik — persze hozzájuk illő komolysággal — évszázadokon keresztül hadakoztak afölött szóval és pennával, — ez utóbbi esetben természetesen még tinta, illetőleg kalamáris, tinta és foliás is szerepelt, — hogy vajjon a menyország, vagy a pokol kapuja szélesebb-e? Ilyen esetekben, — amint az már magától is értődik, — csak a kísérlet dönthet. Ez pedig mindkét részen hiányzott.)

Bennünket a Ferenc történetének különösen az utolsó fejezete fog érdekelni, amely ott kezdődik, hogy Ferenc egy estén a barátság kedvéért megfeledezett az okosságról — és lumpolt. Mondom, hogy egyszer megfeledezett az okosságról, mert, mint okos fiú, nem szokott lumpolni. De egy éjszakán mégis lumpolt. Es ezen az éjszakán áldozatául esett valami betegségnek, amit a doktor urak még ma sem tudnak gyógyítani. Hogy mi volt ez a betegség? Mindegy most már, akármelyik volt. Gondoljanak önök egyet; hiszen a sok közül, melyek egy viharos éjszakán ólálkodnak egy fiatal ember élete ellen, mindenkinek jut egy vagy kettő az eszébe biztosan. Elég az hozzá, hogy Ferenc beteg lett és amikor nagy sokára felgyógyult, egy orvos barátja megsúgta neki, hogy ez a felgyógyulás nem végérvényes, hanem a betegség az igen is *végérvényes*.

Ferenc nem volt pipogya fráter, aki megijed a haláltól. Egész nyugodtan vette a jó barát kijelentését:

— No hát mindegy, ha már nem lehet rajta változtatni. Előbb-utóbb úgyis meg kell halni.

Ebben a cynikus lemondásban volt ugyan egy kis keserűség, de egyenes következménye volt ez az ő okosságának. Egyet azonban kikötött: hogy mielőtt meghalna, megizleli a csók édességét. És számot vetett a nő ismerőseivel, hogy ugyan melyikük lenne hajlandó egy igazi csókot adni. A legbiztosabbra vett egy szép asszonyt. Egy szép délután elment hát hozzá és beszélni kezdett őszintén. Mert tudnunk kell azt is, — ha eddig még nem tudtuk volna, — hogy Ferencnek a szépségén és okosságán kívül volt egy harmadik kiváló jó tulajdonsága is: az őszintesége. Az embereket is két csoportra osztotta: őszinték és nem őszinték csoportjára.

Amazok voltak szerinte a jók, emezek a rosszak. — Mi pedig konstatálhatjuk, hogy az életben épen megfordítva áll a dolog: azokat szeretjük, akik nem őszinték, azok a jó emberek, akik hízelegnek, hazudnak, megtagadják önmagukat, megtagadnak másokat. Az őszintéket ki se állhatjuk; ezek a rossz emberek.

Elment tehát az asszonyhoz, aki legszebb volt az ismerősei között, aki tényleg nagyon szép volt s aki épen azért igen örült, ha azt mondták neki, vagy róla, hogy nem szép, mert ő nagyon jól tudta, hogy szép és tudta azt is, hogy erről mindenki meg van győződve. Mikor Ferenc elmondta vizitelésének a célját, a szép asszony, aki különben mindig vágyott a szép fiúra, hangosan felkacagott, de úgy, hogy épen nem lehetne rá mondani, hogy jóízűen:

— Ugyan menjen már! Maga meg akar halni?! Tudja, én nagyon félek a halottól. Maga csókot akar éntőlem?! Tudja, én csak élőket csókolok, olyanokat, akik élni akarnak és élni tudnak nagyon soká.

Szóval kudarcot vallott az első kísérlet. Ha csak egy kicsit jobban kéri is Ferenc az asszonyt, biztosan adott volna csókot, — ha nem könyörűleiből is, — mert nem hitte, hogy a halállal való eljegyzése komoly dolog volna. De ő nem tudott könyörögni olyan igen nagyon senkinek. Már t. i. az ő őszinteségi elméleténél fogva.

Másodszor egy lányhoz ment el. Aki ugyan szép barna lány volt. A szeme és a haja volt bámúlatos mélységű fekete. Olyan mély volt ez a feketeség, mint a tengerszem feneke, vagy mint az orgona bűgása. A nevét is megmondom, mert hiszen önök úgyse ismerik. Én se ismerem, de én sokat, talán mindent tudok róla. Ezt a leányt Margitnak hívják. A neve is szép. Ferencnek ez tetszett legjobban az összes leánynevek között. És azt mondta, hogy a legtöbb szép leányt, akiket eddig talált, Margitnak hívták. A többinek Mariska volt a neve.

Ferenc nem minden elfogódás nélkül állt meg a lány előtt. Mert ezt a leányt sokkal jobban szerette, mint a többieket. A lány is szerette őt, de roppant titkolta ezt, mert igen félénk lány volt. A beszédét nem is úgy kezdte, mint ahogy a mesék, vagy némely regények hős szerelmese: térdepeléssel, lírai dikcióval. Különben így senki sem szokott szerelmet vallani; csak az erős fantáziájú, gyenge pennájú írók hitték és hiszik, hogy vannak ilyen emberek. Ferenc egyszerűen szólt:

— Találja ki Margitka, hogy most miért jöttem?

— Hogy tudjam én kitalálni a maga titkos gondolatait?

— Ez nekem a legkevésbé titkos gondolatom.

— Azt ép úgy nem tudhatom, hogy mi magának a nem titkos gondolata.

— Mondja azt, amit legelőször gondol.

— De hát mit gondoljak?

— No jó. Elmondom hát én, hogy miért jöttem, ha maga nem akarja kitalálni. Én egy élő gyászjelentés vagyok. Magához is azért jöttem, hogy bejelentsem rövid idő múlva bekövetkező elhalálásomat. De mégse ezért jöttem. Nagyon jól tudja azt Margitka, hogy mi ketten szeretjük egymást. Erről a szerelemtől, amely bennünket ezen a világon már úgyse üdvözít, adjunk egymásnak annyi zálogot, hogy csókoljuk meg egymást, csak egyszer. Érzem, hogy meg kell halnom, de nem tudnék meghalni anélkül, hogy meg ne izleljem, milyen édes egy igazi csók.

— Ugyan Ferenc, hogy gondol maga ilyeneket?

— Margitka! — Már ki van tűzve a terminus. Én érzem, hogy meg fogok halni.

A leány közel volt a síráshoz. A szeme könnybe úszott, az arcizmait csak nagy erőfeszítéssel tudta rend-

A munkácsi várról.

ben tartani. Hosszú, kétségbeesett hallgatás után ennyit szólt:

— De én mondom magának, hogy nem fog meghalni.

Ferenc az ő természeténél fogva erre mást nem felelhetett, mint amit felelt:

— Isten áldja meg Margitka.

És eljött.

Még mindig nem adta fel a reménységet. Még ott volt az a lány, akit legjobban szeretett az összes lányok között. Ez a lány igen szép volt. Hogy milyen szép volt? Nem merek a leírásába fogni, mert felette szép volt. Úgyse tudnám elmondani, kimondani, hogy milyen szép volt. Annyit egész határozottsággal írhatok, hogy széke volt. De nem olyan hirtelen széke. Ez a székeség igyekezett harmóniában lenni a szemével, amelyek kékek voltak. Olyan volt ez a csudálatos kékség, mint a verőfényes nyári ég kéksége, amelynek a mélyén ott hangzik a pacsirta éneke. Észbontó volt ezeknek a szemeknek a nevetése. A Ferenc eszét is megbontotta. Pedig ez nagy szó, nemde? Ferenc ezért a nevetésért az életét is kész lett volna odaadni. Csak az volt a baj, hogy ez a leány sokmindenkire nevetett. Szerette, hogy sok udvarlója volt. Ezek között legjobban — az igaz — Ferencet szerette. De Ferenc sokkal jobban szerette őt. Elképzelhetetlen módon szerette Ferenc ezt a lányt. A szerelemben pedig mindig az erősebb fél a vesztes. Itt is a lány volt a győztes, — és játszott Ferencel — hogy is van csak? — „mint macska az egérrel”. Ennek a lánynak nem mondom meg a nevét, mert önök biztosan ismerik.

Ezzel a lánnyal Ferenc a bálteremben találkozott. Természetesen egy pálma-árnyékos szövegetben. A lány valami szépet várt. S mikor Ferenc elmondta az ő szűzi kívánságát, a lány sértődötten kelt fel.

— Evvel ugyan nem kellett volna elrontania az estémét.

És Ferencet a faképnél hagyta, vagyis a pálma alatt.

Ekkor már az én jó barátom kétségbe volt esve. Mit csináljon? Egy utolsó gondolata támadt. Volt még egy egyetemista barátja, aki most készült az utolsó orvosi szigorlatra. Ehhez ment el Ferenc, hátha barátságból könyörül rajta. De itt is kosarat kapott. A lány nem minden részvét nélkül felelte:

— Engedj meg barátom, de én mint orvos, elvből nem csókolok senkit.

Most már csakugyan lemondhatott Ferenc minden reményről. Egészen kifogyott a női ismerősökből. Nagyon el volt keseredve. Én láttam, mennyire el volt keseredve. Egy ilyen elkeseredett hangulatban ment ki a határba. Épen ősz volt. Jártak már önök ősszel a határban? Biztosan jártak. Hisz szép az, nagyon szép; de lever és kétségbe ejt. Ferenc is ilyen lever és kétségbe esett lett. Egyébként is volt rá oka. Az öngyilkosság tűnt fel előtte utolsó menedékül.

— Minek kínlódjam itt tovább! — kiáltott fel keserűen.

De az öngyilkosságnak egyik faja se szép dolog. A boncolásnak pedig a gondolata is megborzosgat.

Meg van! — szólt végre körülbelől akkora örömmel, mint Archimedes, midőn heürékát kiáltott.

És nem ment haza, csak a késő ősszakában, amikor azután végérvényesen átfázott. (Én nem tudom, mért írok ilyen épeken, pedig sírhatnám). Nemsokára meghalt. Mindenki megsíratta. Különösen a nők. Ekkor tudták meg, kit veszítettek el benne.

Nagy Lajos.

Szent Mihály havában, éppen Mihály napra mentem egy barátommal Munkács városába, melynek — szálló ige lett már — három sajátos nevezetessége van: 1. A munkácsi püspök (ecclesia praecedat), aki Ungváron lakik; 2., a munkácsi torma, amely Lacsán (közeli falu), terem és 3., a munkácsi vár, amely Várpalánkán (ma Orhegy-alja) van. Nevezetes Munkácsen a zsidó is, de nem ez most a fődolog, hanem ama 3 nevezetesség utolsója: a munkácsi vár. Erről akarok pár sorban megemlékezni, illetve papírra vetni a megtekintése közben szerzett tapasztalataimat, benyomásaimat.

Munkácestől kb. 2 km.-nyire fekszik nyugat felé az ősi vár, északi sarkán a büszke Turul madárral, melynek kiterjesztett szárnyai 4 m. szélességűek s a esőrében tartott hatalmas szablya még a falu végéről is (Orhegyaljáról) csak nádszálnak tetszik. A városhól fel egész a vár első bástyakapujáig, ahol hajdan az első felvonóhid volt, serpentin úton egy óráig tart a felmenetel. D. u. 3 órakor (szept. 28.) érkeztünk a bejáratához s az éppen künn levő öreg kapustól kérdeztük, hogy megtekinthetnénk-e a várat mi, akik e várnak testvérétől, a pataki vártól jövünk. Az öreg bácsi szíves készséggel vállalkozott a kalauzolásra, sőt magyarázatokkal is szolgált itt-ott.

A vár eredete nem bizonyos idejű. Lehet, hogy már a honfoglaláskor szláv vár vagy erődítmény állt a helyén, lehet, hogy csak később használták ki kedvező fekvését. Az öreg kapus így beszélte nekünk:

Mikor őseink bejöttek a verecke szoroson. Árpád vezér ott ütötte fel sátorát innen a vártól északkeletre levő hegy lejtőjén, ahol az a kolostor áll s körötte, alatta egy kis falu, Klastromalja. Amint egyszer kitekint sátorából, itt, a mai vár helyén, füstoszlopot lát felszállani. Ellenség őr-tüzenek véve, futárt meneszt, ki azzal a hírrel jő vissza, hogy a táltos szállt meg ott s az oltár füstje száll. Ezt Árpád jó jelnek véve, átköltözteti sátorát a 90–100 m. magas szikladombra s maga is belévegyül Hadúrnak áldozó népe seregébe. Bizony azóta sok kézen, viszontagságon ment át, de mindig a szabadság öre volt, ahonnan a néha már-már haldokló öreg szabadság kilövelte egy-egy végső sugarát. Így mondta az öreg a Turul mellett. A felső udvar egyik folyosóján a vár építésére vagy javítására vonatkozólag pedig ez a felírás olvasható: Cura et Fide Generosi Dni Joannis Baling de Gelse summi Capitanei arcis ac praesidii Munkae inchoata et absoluta Anno 1629.

A bejárat alatti dobogóról (alatta az első hatalmas vársánc vonul át) jobbra fordulva az őrszobán át pince-lakásba s ezek egyikében egy szűk, homályos cellába, Kaziney börtönébe jutottunk. A vár feladása után ide záratta először Lipót, majd a kufsteini várba. Sajátos, meg-lepetésszerű érzés vett rajtam erőt, mikor az öreg kapus mondta, hogy itt szenvedett ő; annyival is inkább, mert éppen egy héttel előbb (szept. 22.) voltam szobrának leleplezésén, szülőföldén, Érsemlyénben. A másik pillanatban szinte jól esett, hogy mindkettőt láttam: a börtönt, meg a szobrot is: megnyugodtam, igazságszolgáltatást láttam bennük.

A várnak 3 udvara van, mindegyik hatalmas bástyával és a bástya tövében húzódó hatalmas sáncal van körülvéve. A középső udvar a Rákóczy-tér. Itt játszott katonásdit a kis Ferenc, a nagy fejedelem. Itt van a déli oldalon a Lorántffy Zsuzsanna által emelt épület, melynek északi végén ez a felírás olvasható: Illustrissima ac Celsi Transsylvaniae principi FADD Susanna Lorantfy hoc opus erigit cura vita 1657. (A felírás már javítva volt s innen eredhet a hibás szöveg.)

Ezzel az épülettel szemben vannak a börtönök (pár évvel ezelőtt ilyen célra is szolgált még), részint ablakkal,

Vendel.

a szigorúbbak ablak nélkül, csupán a vastag ajtó közepén egy kicsi, kerek nyílással, az sem a rab, hanem az ör száma, hogy azon a rab viselkedését kikémlelhesse s el is zárható. Beléptünk. Szűk, pár négyszög méternyi hely s teljes sötétség, vakandnak való. Ugyanám kényelmetlenül éreztük magukat, mikor a kapus benyomta az ajtón levő tolózárat.

A felső udvarra már lépesőkön jutottunk. Itt van a vár kb. 100 m. mély kútja két vederrel, hatalmas taposó kerékkel, melynek széles belső talpán állandóan (illetve változtatva) két vagy több ember gyalogolt, kik sohasem haladtak előre, de elegendő vízzel látták el a vár egész személyzetét. A kútba dobott kavics esobbanása 7—8 mp. múlva hallatszott. Állítólag a kút oldalában hatalmas üreg volt a várból menekülni akarók befogadására s innen alagút vezetett egy másik várba, vagy ki a szabadba. Némelyek szerint a kút vize összeköttetésben áll a Latorcával, melynek vize hajdan jókora szélességben vette körül szükség idején a várhegyet. A kút megvan, de a taposó kerék hatalmas tengelye eltörött. Nincs is már kinek húzni a vizet, a rabok is elköltöztek, a két kapusnak meg elegendő vizet ad az a kis forrás, mely a középudvar egyik helyiségének sziklafalából fakad. A harcias idők kuruc serge eltűnt, üresek a termek. A nagy hadterem a felső udvaron, a kúttól északnyugatra hatalmas boltíveivel némán, üresen áll, csak egy denevért is ritkán látni benne. Hej! de sok szép időt, sok nagy vitézt láthattak e falak, de a hideg kő-ajak nem szól, nem beszél az ismeretlennek, az idegennek, az ismerősnek igen. Beszél egy nemzetről, melynek szabadságát idegen hatalom porba taporta, beszél fegyverek zajáról, melyeket a nemzet fia ragadtak kezükbe, hogy a letiport szabadságot felemeljék, életre keltsék; beszél egy asszonyról, egy nőtény oroszlánról, — kinek atyja is hóhér bárdja alatt vérzett a szabadságért — aki a felső bástya keleti fokáról, mint kőszáli sas a szikla csúcsáról, elszántan tekint le az ostromló sereg zsihongó rajára. Most azon a bástyán — 100 m. magasban, kőszikla alapon — a szabadság-fája (hársfa) diszlik, melyet 1848-ban, mikor a szabadságharc kiűzt, a politikai foglyok kiszabadulásának s az általános nagy örömmel az emlékére ültettek oda. S míg a sziklabástyán diszlik a szabadság-fája, a magyar rónákon tengődik, sinylődik sok 1000 magyarnak vérrrel megkeresztelt, sok könnyűvel ápolat drága szabadsága!

A felső udvar északi szöglete L alakban a Zrinyi Hona szobáit foglalja magában. Itt van a nagyszobájának hálóterme, ahol a kis Ferenc bölcsőeskéje ringott, ágyacskája állott; itt van a fogadó-terem, melyben a vár kapitulációját aláírta. A déli végén áll a várkapolna, melynek oltáránál Thökölynek örök hűségét esküdött a hős kurucasszony (1682. jul. 15.). A harangok megvannak, de a templomban csak az oltár s a sekrestyében pár darab avult papi ruhadarab. A nagyszobájából az északi ajtón jutunk a Turulhoz, a milleniumi emlékműhöz. Mintha szárnyra akarna kelni s repülni az ősi hazába, messze keletre, harcokat hozni, ezért keresni az ősi szabadság kivívására.

A várhegy oldalán köröskörül szőlő teremne, ha művelnék, de bizony a jó sváb atyafiak csak azt szemelgetik le, mit Isten jó kedvéből ad.

Minden kihalt s a vár néma csendjével merengésre kész. Daliás vitézek, szabadság bajnoki! meddig alusztok még, meddig porludoztok, mikor jöttök majd el, hűs esti szellővel vagy a kelő nappal, e szegény hazának ősi szabadságát újjá hozni?!

Elbucszunk az öreg kapustól, egy pár borostyán levéllel s régi szép időknek gondolatunkban megújult emlékezetével mondtuk, hogy: Isten hozzád, munkácsi vár!

Papp József.

Vendel, akit hozzám a barátság, pátriság és kamarasság hármasság szent láncza fűz, mondta el egy ködös őszi estén életéből eme kis epizódot:

János bácsi, az ezüsthajú, de mindig vidám hangulatú öreg úr szüretre hívott meg. Úgy véletlenül ismerkedtünk meg egy pince-mulatságon. Ott megkedvelt és azóta ki nem hagyna egy-egy vidám mulatságból soha. Most is megemlékezett rólam, hozzá téve azt is, hogy lány is lesz ám a szüreten, aminek én nem örültem mód felett, különös ellenszenvem levén Éva utódai iránt. De elvégre is János bácsi hitt, hát nekem mennem kellett.

A Bükk tövében volt a pompásan felszerelt borház, amelynek u. n. „lakószobáját“ már fűteni kellett, jóllehet még csak okt. első napjaiban voltunk. Én persze csak este élvezhettem a meleget, mivel nappal a szedők csoportja mellett voltam, árgus szemekkel vigyázván minden netalán ott hagyott „fillengre“ s gyönyörködve a vidám dalolásban, az istenadta tréfalkozásban, ami ilyes alkalmakkor friss ötletességgel szokott megnyilatkozni az egyszerű nép ajkán.

Estére kelve csodálatosan szépre fordult a ködös nappali idő. A holdvilág teli fényrel ragyogta be a hegyvidéket, amely alatt a közeli völgykatlanban akácerdős kis falu terült el s a közepén kiemelkedő templom a középkor lovagváraira emlékeztetett, ahogy a holdfény mystikusan reaszűrődött. Kicsalt biz a szép idő mindnyájunkat: János bácsiékat, Milcsikét (így hívták a bakfist) s jó magamat is a borház előtti pázsitos helyre, ahol a venyige lobogó tüzenél beszélgettünk egyről-másról. Igazság szerint nekem a bakfistnak kellett volna a szépet tenni, de tudja Isten, valami különös bizalmatlansággal viseltettünk egymás iránt eleitől fogva. Csak végigmértük olykor-olykor egymást olyanféle szemekkel, mintha csak azt akartuk volna kölcsönösen kifejezni e tekintettel, hogy nem vagyunk egymásnak teremtvé.

Hanem azért kint maradtunk, én is, meg ő is, a pásztertűz kialvása után is élvezni még a remek időt, míg az öregek megúnván a dicsőséget, bementek a borházba.

Milcsike aztán föl s alá kezdett sétálni, amit ugyan én is utána csináltam, de tiszteletteljes távolban, úgy 10 lépésnyi párhúzámban. Szótlanul ment a dolog egy darabig, de végre is én illetlennek tartván, hogy úgy némán ugrálunk, mint a dróton rángatott bábuk, végre megszólaltam:

— Hm, Milcsike, szép idő van.

Kissé elcsépelet mondás volt ugyan, de felette aktuális, amellet a hangsúlyban volt némi érdekes ironia. Milcsike nem is hagyta szó nélkül s ugyanúgy szólt oda nekem:

— Szép.

— Gyönyörűen süt a holdvilág, folytattam tovább, amikor láttam, hogy majd csak megindul már a beszéd fonala.

— Valóban gyönyörűen — mondta megint Milcsike.

Kezdtém felbátorodni s páthosszal mondta neki:

— Épen olyan gyönyörűen Milcsike, mint a milyen gyönyörű maga.

— És a milyen gyönyörűen szellemes maga, vágott vissza Milcsike.

Lenyeltem ezt a kis igazságot, de úgy látszik igen megfeküdte a torkom, mert sokáig nem voltam képes szóhoz jutni, míg végre jó öt percnyi hallgatás után megint csak én törtem meg a csendet:

— Hanem kissé hideg van.
 — Az ám.
 — Maga (csak per maga) nem fázik?
 — *És maga?* — mondta különös nyomatékkal.
 — Én nem, mert belülről csodálatosképp melegít valami.
 — Elhiszem.
 — Minden különösebb indoklás nélkül?
 — Oh elég indok rá az a délután kiürített sok pohár.

— Milcsike tehát azt hiszi? . . .
 — Eh, semmit se hiszek, vágott közbe türelmetlenül, beszéljen okosabbat!

Olyanféle ábrázattal nyeltem le ezt a kis leminősítést, mint mikor a maródi mendikásnak csukamájola-ját vagy „keserűt“ ad be az orvos, hanem aztán megint megszólaltam:

— Olyan kedves maga Milcsike, hogy ha nem ismerném annyira, amennyire ismerem, szerelmes tudnék lenni magába, Isten ugye' szerelmes . . .

— Már mint *maga, én belém?* — mondta szúrósan a hétfontos gorombaságra.

— Oh igen, — feleltem, de ezt már Milcsike be sem várta, hanem sarkon fordult és bement a borházba. Magam is ezt vártam már régen, mert hisz meglehetősen hűvös volt az áér odakint.

A szobában aztán megint együvé kerültünk, míg az öregek a borházban a kandalló tűzénél beszélgettek s hallgatták egyúttal a vén kerülő regéit a régi jó időkről, mikor még a filoxera nem gyalázta el a szőlőt s mikor még a pásztoroknak betyárokkal gyűlt meg a bajuk, nem holmi apróbb tolvajnépséggel.

A borházból nyíló kis szobában vígan égett a tűz a kályhában, mellette egy székre telepedett le Milcsike, elmerengve bámúlva a tűzbe. Kegyetlen hidegvérrel néztem felé s elhatároztam, hogy nem kezdem a társalgást (!), ha unatkozik, majd beszél ő. Tényleg úgy lett. Egykedvűen kérdezte:

— Kifogyott a témából?

— Amint látja Milcsike. Azaz hogy inkább kifogyott a maga hidegségétől.

— Ha ugyan volt *minek* kifagynia! . . .

— Hogy mennyire *volt*, bebizonyítá maga azzal, hogy nem győzvéen hallgatni, bejött ide.

De már erre olyat kacagott az én Milcsikém, mint a mesebeli tündér, akinek szavára megcsendült az elátkozott palota:

— Valóban kezd szellemes lenni . . .

— Amit ugyan tapasztalhatott volna előbb is.

A szépen induló diskurzust félbeszakítá János bácsinak a belépése, aki derűs ábrázattal mondta:

— Ejnye no kis bogaraim, úgy látszik, hogy nem igen unatkoztok *igy* kettesben és keményen megnyomta az *igy* szót.

— Nem ám, mondta a bakfis és olyan maliciózusan ásitott, hogy még kevésbé gyöngé lénynek is becsületére vált volna.

János bácsi nem igen értette a dolgot s hol rám, hol meg Milcsikére nézett, hogy a különös viselkedés okát megfejtse. Majd mintha világosság gyúlt volna a fejében, ravaszúl mondta:

— No, no kis hamisak, értem ám én a csiziót, én is voltam fiatal . . . bohók, hát ne pirúljatok no, a fiatalok jól el szoktak diskurálgatni egymás közt, így van avval más is, így voltam én is annak idején . . .

Hogy János bácsi hogy-mint értette a csiziót s hogy annak idején miféle helyzetekbe került és hogy-mint fergelődött azokban, hogy a bakfis egy újabb ásitás-

sal, vagy esetleg villámló szemekkel, pergő vagy talán pityergőre vált ajakkal nem gyűjtött-e helyesebb világosságot a János bácsi deresedő fejében s egyáltalán hogyan végződött az imént lerajzolt bájos idyl: azt az én Vendel barátom nem érkezett elmondani, mivel az ajtón kopogtatás hallatszott s a belépőket nem igen tartá illetékeseknek az ő idylljének a meghallgatására. Azután meg elfeledtük az egész dolgot, én sem kérdeztem, hogy is volt tovább, ő se rukkolt ki magától a többivel. A nyáron (mint más alkalommal is) együtt élveztük Vendel pajtással akácérdős kis falunkban az arany szabadságot, néha egész napokat töltve együtt, néha pedig napokig nem látva egymást. Ilyenkor bizonyára a Múza vizitelt nála, mert úgy közben, Vendel barátunk szenvedélyes krüptopoéta. Elmeszülötteit én is csak egy alkalommal láttam, amikor is hévvel szavalt el előttem egy pár versét s én — bár nagy megerőltetésbe kerül — igyekeztem komolyan hallgatni, de egy frappáns népdala kikökkentett komolyságomból s irtózatot hahótában törtem ki. Két sora még most is eszemben van:

„Hej, messze van ide Csucsá,
 Nagyon fáj a szívem csucsá“ . . .

Vendel erre nagyon megneheztelt s azóta senki emberfiának nem mutatta a verseit, akárhogy kérték is rá.

Denikve is egy alkalommal Vendelt már úgy 3—4 napja nem láttam. Aggódni kezdtem érte: nincs-e valami élettani fogyatkozása s már ép hozzájuk akartam menni, mikor egyszerre csak minden kopogtatás nélkül ront be hozzám, zavart arccal, amelyről azonban határozottan le lehetett olvasni az átszellemültséget.

— Te, — mondotta minden bevezetés nélkül, — képzeld, rettenetes dolog történt velem: János bácsiék-nál voltam, hazajöttem, megbolondultam.

— Szegény fiú, — mondtam résztvevőn — tudtam, hogy előbb utóbb ez lesz a véged. Hanem azért ez egy kicsit sok egyszerre . . .

— De te értelmetlen fülesbagoly! — dörögte a fülembé, nem úgy vagyok megbolondulva, hogy örült vagyok, hanem csak bolond vagyok.

— No no, ne magyarázd. Szóval nem vagy bolond és mégis bolond vagy?

— Úgy, úgy, látom, hogy kezdesz már érteni. Egyszóval: szerelmes vagyok . . .

— Igazán azt hittem, nagyobb bajod van, — mondtam némi csalódással. De elvégre mit tartozik rá, hogy te szerelmes vagy?

— Oh te tuskófejű! (pedig voltaképp az ő feje ilyesformájú) hogy nem akar bemenni a koponyádba, hát eljöttem hozzád, hogy mit szölsz hozzá?

Kezdtém érteni. A jámbor hozzám fordul, mint tapasztalt emberhez, aki bár szerelmes sohasem voltam (No-no! Szerk.) s így amaz érzelemnek pozitív léthatározottsági mivoltát directe nem birom, de mint novella-író, az elmélettel teljesen tisztába vagyok. Meg akar hát győződni általam a felől, hogy csakugyan szerelmes e, vagy nem?

— Hogy mit szólok hozzá? — mondtam egy kissé elgondolkodva, hát azt, hogy csakugyan bolond vagy, szegény fiú!

— Bolond, bolond . . . Helyes! De hát mindenki bolond, aki szerelmes?

— Többé-kevésbé. De a tételt meg is fordíthatjuk: mindenki szerelmes, aki bolond? Am hagyjuk! S aztán, hogy jöttél e furcsa gondolatra?

Az én Vendel barátom erre kényelmesen végig hevert a bőrdíványon s elmélázva, szinte megdicsőült arccal mondta:

— Isten áldása legyen minden barackfán, amelyik csak egyetlen kajszinbarackot is megérlel . . .

Kétségbeesve néztem Vendelre. Szent egek! Hát valóban igaz volna? Én csak tréfálok a bolondériával s ime itt van! Bolond embert ugyan soha életemben nem láttam, de úgy mások beszéde után el tudtam képzelni: kuszált haj s arcvonások, zavaros szem, összefüggéstelen beszéd; ezek pedig mind csalhatatlanul jelentkeznek Vendelen . . . Csak az a kérdés: mit tegyek vele? Törtem mindenfélén az eszemet s végre is abban állapodtam meg, hogy szépen beszélgetek vele, hisz a legtöbb bolonddal így tesznek s majd szép szerével eltávolítom valahogy . . .

— Hogy miféle kajszinbarackról beszélsz te? — kérdeztem bátoratlanul s egyúttal igyekeztem igen közel kerülni az ajtókilincshez.

— Oh te kétlábú tollatlan . . . mondta plátói páthossal, hát még most sem akarsz megérteni? Hát igenis, valóságos ehető kajszinbarackról van szó, olyanról, amilyen a János bácsi gyümölcsösében ezrivel terem s amelyből így nyáron, ha megérik, Emma néni (a János bácsi felesége), meg valaki . . . meg . . . meg egy angyal lekvárt főznek s a melyből . . .

Az igazat megvalva, féltem is egy kicsit, meg kíváncsi is voltam a továbbiakra, azért csak álltam ott rendületlenül.

— De hát — folytatta — menjünk sorjára a dolognak. Ott voltam pár napig János bácsiéknál s tudod-e, kit találtam ott? . . . Milcsikét, akivel tudod, a múlt szüreten . . . De hogy megszépült! Olyan fenséges a termete, a haja meg olyan, mintha a szinarannyal kevert ezüsthöz még csillogó gyémántot vegyitenének . . . s a szeme . . . a szeme . . . barátom azokat a szemeket holmi tefajta közönséges ember meg nem bírálhatja, ahhoz hatodik érzék kell az embernek, érted? ha-to-dik ér-zék! . . . Vendel itt nagyot nyelt, mintha a hatodik érzékével most is ama bájos jelenséget mérlegelné. Kezdttem nyugodtabb lenni egyfelől, másfelől azonban izgatott a dolog, hogy mi süil hát ki a nagy hangon előadott históriából?

— De hát ez mind semmi! — mondta Vendel, hanem az a fő, hogy határozottan érdeklődik irántam. Mintha kicserélték vóna! Te! izé . . . még azt is kérdezte, hogy jól áll-e rajta a fehér batiszt blúza? Aztán . . . aztán . . . igen, tegnapelőtt baracklekvárt főztek a nyári főzőházban. Az ablaka vasráccsal van ellátva . . . óh, hogy minden kalapácsütése alól aranyak ugorjanak ki, aki azt a rácsot odacsínálta! . . . Szóval főzik a lekvárt. Emma néni a konyhában, Ő meg a rácsos ablakon könyökölt be. Úgy 11 óra lehetett dél-előtt . . . istennői feje behajolt a róstålyon, én meg úgy néztem távolról. Reszkettem a gyönyörűségtől (te, ez nem az a szüreti kevély lány volt!) nem állhattam tovább, odamentem lábújhegyen és . . . és barátom . . . de ahhoz hatodik érzék kell: félig örület, félig megistenülés . . . a másik pillanatban a menyországot karjaim között tartottam bezárva . . .

Nem tudom, hogy bátorodtam fel ennyire . . . nem emlékszem rá tisztán, csak azt tudom, hogy azután magam is elsápadtam attól, amit tettem . . . Reszketve kaptam le a róstålyról a kezem és vártam a végiteletet. De ő csendesen megfordulva, szeliden nézett rám (te, olyan szemek, ha ezer esztendeig élsz se néznek rád!), aztán . . . aztán megtudtam, hogy milyen a hetedik menyország . . . Végigsimitotta bársonyos kezével az én rőttszakálas (de akkor simára borotvált) arcomat (a hírük ölelése a tubafák alatt ehhez képest fojtogatás lehet) és . . . egy kicsit ugyan lekváros az izé . . .

a bajúszom mellett az arcom, de a fő, hogy végigsimitott! . . . Érted már te tökkelütött, érted?! . . .

És olyat ordított a fülembe, hogy a dobhártyám ijedtében a Rákóczy indulót kezdte rezonálni.

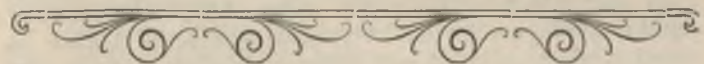
Most már csakugyan értettem s egy pohár vizet tartva eléje, gúnyosan mondtam:

— Vendikém, lelkem! idd meg csak ezt a kis hűsítőt, akkor talán visszatér az öt érzéked. Nem hozta ki a sodrából, sőt annál nagyobb felsőséggel mondta:

— Szamár vagy és szánakoznom kell rajtad, ha elgondolom, hogy te sohse ismered meg a hatodik érzéket . . .

S az illatos magyar dohányból cigarettát sodorva, sugár füstoszlopokat fűtt a plafon felé . . .

Csáthy Edömer.

Uj föld.

Sötétbe' hagytak. S egy lidércláng

Utamba vágott vakmerőn.

. . . Pogány sejtések úgy gyötörnek . . .

De elkerülni nincs erőm!

Elvetted fényét a szememnek,

Vezess: követlek!

Csak égess: nem fáj! Vezess! Vezess!

Megyek utánad én vakon!

Kalváriákat járok érted,

Hol könnyhullás lesz vigaszom . . .

Sötét világu rengetegnek

Ha mégysz: követlek!

Vadúl nevetnek rám szemedből

Mély tüzü, gyilkos démonok:

— Lebuksz a mélybe! Sorsod: átok!

Megfojt a kéz, mely átfogott!

. . . Kiszívjuk vérét a szívednek! . . .

. . . De én követlek!

Követlek ködbe, éjszakába!

Ki vagy? . . . Mit bánom! . . . Csak vezess!

Belédveszett a lelkem úgyis,

Nélküled nyugtom úgy se lesz!

Eredj, hol vad kinok születnek,

Ott is követlek!

Vágyam nincsen, enyém — a tied;

A boldogságod az — enyém,

S bár ott találd fel üdvösséged,

Ahol tövisen járok én:

Dobom magam a gyötrelmek . . .

. . . Megyek! Követlek! . . .

László Sándor.

Emődtől Utrechtig.

Utrecht, 1907. X/23.

Az útleírásokat olvasni nem nagyon szereti senki, mert rendszeren unalmasak. Irni se mindenki szereti, mert az ember utazási élvezetéből nagyon sokat elvesz az, ha minden lépten-nyomon elő kell venni a noteszt és a ceruzát, ha mindent azzal a határozott céllal néz meg, hogy no ezt leírom. Mert tudvalevő dolog, hogy ezek nélkül jó útleírást adni nem lehet. Én két napi utazásom alatt egy sor jegyzetet se irtam. Nem is olyan útleírás lesz ez, amelyhez térképet is lehetne csatolni, hanem csak emlékezetből való elmondása azoknak a benyomásoknak, amelyek alá kerül és amelyeket felfog vagy átél minden magyar fiú, vagy közelebből sárospataki theologus, ha hat országon keresztül szalad és végül megveti a lábát egy idegen világban. Olyan nép között, amelynek érzés-, gondolatvilága egészen idegen, berendezkedése, kulturája egészen más.

A magyar vidékekről sajnós, nem irhatok semmit. És pedig azért nem, mert éjszaka utaztam. Természetesen, mint mindennek, ennek is megvan az oka. Az nevezetesen, hogy a magyar közigazgatási hivatalok ismeretes gyorsasága egy hónap alatt se tudta kiállítani az útlevelemet. Emiatt csak szept. 29-én indulhattam délután 4 órakor. Elsejére meg Utrechtben akartam lenni, ami ugyan, amint később megtudtam, nem volt föltétlenül szükséges.

Budapesten összetalálkoztam egy némettel, aki Bécsig aztán utitársam lett. Jó pénzért kiváltottunk egy kupét kettőnk számára, hogy aludhassunk. Az országhatárig tényleg kettesben utaztunk. Épen megvirradt, mire ide értünk. Mindenáron elakartam érzékenyedni a búcsuzásnál, de sehogyse sikerült; sőt úgy emlékszem, mintha még örültem is volna, hogy egy esztendőre — dehogy, csak nyolc hónapra — itt hagyom Magyarországot. Bruck-Királyhidán túl aztán beözönlöttek hozzánk a svábok, vagyis az osztrákok, de szakasztott olyanok voltak, mint a mi svábaink. Különbösen Ausztriától kezdve olyan egész idáig, sőt még itt is az egész világ. Hanem azt az egyet meg kell adni, hogy az osztrák vidékeken jobban meglátszik a kultúra nyoma, mint nálunk. Rendezett utak, gépek, gyárak, csatornák, gazdasági épületek, gazdasági beváltó intézetek és aztán csinos, cserepzsindelyes falvak mindenfelé. Mégis csak erősebb ország ez, mint mi vagyunk.

Amint ülök a kocsiszögletében, szomorkodva azon, hogy nem hallok többé magyar beszédet, csak ezt a zagyvalék kvartyolást, — csak ha az ember német beszédet hall, igazi, rossz német beszédet, akkor tudja meg, milyen szép a mi nyelvünk. Dehogy! hisz ott van nálunk a tót! — egyszer csak, a semmeringi állomáson magyar szó üti meg a fületem. Kinézek az ablakon, hát látom, hogy a szomszéd kocsis előtt három magyar fiú áll, az ablakokban magyar fiúk, magyar lányok. Amerikába mentek persze. Az osztrákok mustrálták őket s valamelyik azt mondta: egy egész állatsereglet. Roppant felbosszantott a dolog, de józan ésszel sehogy se tudtam megtorolni. A legények nem értették, hogy mit beszélnek, de tudták, hogy rélok van szó s az egyik odaszólt az állomásfőnöknek nagy magyaros göggel:

— Nem láti kendtek, hé, hogy esik a hó?!

Dehogy esett, eszibe se volt annak az esés. Hanem az állomásfőnök kíséretével együtt úgy elkotródott a szinterről, mintha csak ott se lett volna. Az igaz, hogy a legény magatartása sok mindent kifejezett. Annyi góg, megvetés, gúnyt volt abban, hogy ha szobrász volnék, azonnal megmintáznám s biztosan első díjat nyernék

vele valamelyik vidéki versenyen. Hanem az is tény, hogy nekem ez az eset szerzett annyi örömet legalább is, mintha itt Schwechátnál 48-ban a magyarok győztek volna.

Réggel 7 órakor érkeztünk Bécsbe, a büszke Bécsbe, amely szereti magát egyedüli császár városnak nevezni. (felőlünk ugyan teheti, de mit szól hozzá Berlin?!) amely azonban most, a fogadásunkkor olyan alázatosnak látszott; a csend óriási, az élet kicsi volt. A déli pályaudvarról, amelyen érkeztem, át kellett mennem a nyugoti pályaudvarra, ahonnan fél kilenckor indult a vonatom. A lóvasuton egy jóképű fiatal embernél kitűnő német és osztrák menetrendet láttam. Nagy alázatossággal — már mintahogy idegen városban szokta az ember — kértem el tőle egy pár percre. Aztán beszédbe ereszkedtünk, persze németül. Jó tíz percig kintőtük egymást körmönfont és nyakatekert németségünkkel, amikor azt mondja az én emberem valami szóra nagy elszontyolódással:

— Ejnye, ezt nem tudom németül kifejezni!

Mintha a főnyereményt ütöttem volna meg, úgy felkiáltottam:

— Hát ne mondja németül édesem, ha magyarul tudja, hisz' én is magyar vagyok.

Egy csepp hiján múlt, hogy egymás nyakába nem borultunk. Az állomáson még másik hat magyarral találkoztunk. Katonának mentek Stiriába, Gácsországba, meg nem tudom én, hová. Hogy milyen nagy volt az örömünk, azt kibeszélni nem lehet. Az az óra, amit e-ütt töltöttünk, bizonyos, hogy mindnyájunkra felejthetetlen lesz.

Bécsből — amint mondom — fél kilenckor indult tovább a gyorsvonat, amely egymásután hagyta el Schönbrunn, Passau, Regensburg, Würzburg, Nürnberg, Aschaffenburg, Mainz, Coblenz, Cöln városokat, a Dunát, a Rajnát és a többi folyókat, festői hegyormokat, várakat, várromokat, klastromokat, szebbnél-szebb vidékeket, amelyeket azonban a gyorsvonatról — fájdalom — csak futólag láttam magam is, nem úgy, hogy leírhatnám.

Hanem a vonatban is érdekes, egészen új világ, sőt mondhatnám némi túlzással, hogy az egész világ várakozott reám. Mert volt ott az osztrákon kívül német, francia, olasz, angol, bulgár, orosz, láttam Amerika, China képviselőjét is. Ez utóbbi egy igazán szépnék mondható 18 év körüli lány volt, olyan pici kezekkel és lábakkal, amilyen nálunk a hat esztendőes gyermeknek van. Hanem én ebben a világban teljesen egyedül voltam, teljesen idegen voltam. Az én beszédemet persze nem értették s én is alig értettem az övéket. Mert ne higye ám senki, hogy a németek az irás szerint beszélnek, mint ahogy én is hittem. Az angol, a francia se ferdíti el jobban azt, amit ír a kiejtésnél, mint a német. És az a csudálatos, hogy az irás szerinti bezzédet ők is alig értik. Eleinte roppant nehezen ment a beszéd, hanem az út vége felé már belejöttem. Szerencsére volt a fülkémbe egy igen jó lelkű asszony két kis lányával; az egyik 7, a másik 5 esztendőes. Az asszony roppant nagy türelemmel hallgatta a beszédemet és ha nem érttem, szívesen mondta el a válaszát kétszer. Különbösen roppant el volt ragadtatva a német tudásom által. (Ezt azért mondom el itt, mert dicsekedés semmi esetre se lehet, mivel én magam személyesen a leghatározottabban meg voltam róla győződve, hogy semmit se tudok. Pedig otthon már azt hittem, úgy fog menni a német szó, mint a karikacsapás). A kis lányok pedig egész szépen, tisztán és érthetően beszéltek a németet, úgy hogy én a legtöbbet és a legszívesebben velük diskuráltam. Amiért aztán az utitársak tanárnak, vagy

tanítónak gondoltak, akkor csodálkoztak aztán, amikor megtudták, hogy theologus vagyok. Persze ők katolikus papot értettek s a bajuszom, amely tavaly olyan nagy növekvésnek indult, roppant érdekesnek, sőt gyanúsnak tünt fel előttük. Én ezt csak akkor tudtam meg, amikor részvétüket fejezték ki, amiért meg nem házasodhatom. Ekkor magyaráztam meg aztán a dolgok állapotját.

A kupénak egy szögletében elhagyatva, senkitől nem háborgatva és senkit nem háborgatva ült magában egy búskomornak mondható fiatal. Bajszájának két vastag ága is úgy lefelé hajlott, mint a szomorúságbántott emberé szokott. Egyszer csak nagy bátortalanul megszólított. Nem értettem, hogy mit mondott, de azt tudtam, hogy nem németül szőtt és mintha a monsieur-t hallottam volna. Megismételte e kérdését. Persze, hogy franciául beszélt, először csak azért nem értettem, mert a fülem már teljesen a német szóra volt beállítva. „Ahá! hisz én valamikor nem voltam rossz francia!” — gondoltam magamban. És próbáltunk beszélni. Igazán, engem meglepett az a sok szó, ami úgy hirtelen eszembe jutott. Hát még amikor elővett az én útitársam egy latin-francia szótárt, akkor aztán igazán megértettük egymást! De hogy ment az a beszéd?! Nem tudom megállni most se, hogy ne nevessek rajta. Megtudtam aztán, hogy bolgár az én útitársam, aki Belgiumba, Gentbe megy az egyetemre, ahol polytechnikumot hallgat és tanul és csak az anyanyelvét beszéli, meg a franciát. Én lettem aztán a tanácsadója az utazás ügyes-bajos dolgaiban egész Kölnig, ahol elváltunk, kívánván egymásnak sok szerencsét ez esztendő tanulmányaihoz és megigérvén, hogy többször írunk egymásnak levelet. De persze, elfelejtettük egymás címét megkérdezni s így nem írtam én se, nem írt ő se.

Többször láttam már a folyosón járkálni olyan 16—17 éves lányokat. Természetesen nem sokára kimentem én is. Amint ott állok egy ablaknál s felváltva gyönyörködöm az elrohanó vidékben és a folyosón álló lányokban, egyszer csak a legszebbik — mondhatom nagyon szép volt, olyan szépet nem láttam még Magyarországon se, vagy legalább is nem igen láttam — hozzám jön és egy felejthetetlen mosollyal megszólít. De hogy? Milyen nyelven? Angol nyelven. „Oh Shakespeare nyelve! az én agyvelőmnek melyik zugában van az a kis ismeret, amelyet téli esteiken, őszi és tavaszi délutánokon meg lehetős ambicióval, de nem nagy kelendősséggel elsajátítottam felőled?” (ekkor vannak az angol órák). Megértettem, hogy gyufát kért tőlem a kedves. (Már úgy értettem meg tudniillik, hogy cigaretta volt a jobb kezének alabástrom újjai között.) Irtozatos elkeseredéssel, de azért mosolyogva feleltem:

— I have not.

Hanem a következő percben már „mentem, futottam, rohantam” egy szál gyufa után, amelyet csakhamar megkaptam a kalauztól. Szent volt a barátság köztünk. Rágyújtottak a lányok mind (mert heten voltak) s elkezdtek faggatni engem hét oldalról. Persze angolul. Én is feleltem nekik angolul. Amin aztán ők nevettek, kacagtak, nagyot, szépet, hangosat. Hanem amikor németül kezdtünk beszélni, ott meg már én voltam otthonosabb. Angol színésznővendékek voltak, akik tanulmányozás végett szágüldöztek a kontinensen. A programjukban volt Berlin, München, Bécs, Amsterdam, Páris, Nápoly, Madrid. Sokáig beszélgettünk együtt s megígérték mindannyian, hogy az útjokról képes lapokat fognak küldeni, de eddig még nem küldött egyik se. Amikor elváltam tőlök, hallottam, hogy az egyik lány így szólt ahhoz, akivel az ismeretségem kezdődött, aki a legszebb volt mindannyiok közt:

— Te Emmy, egészen megbabonáztad ezt a magyar fiút.

Körülből igazat mondott.

Általában — leszámítva az óriási fájdalmat — az utazásom nagyon kedves volt. Az új és szép benyomások hatása alatt szinte úsztam az örömben. Az út mentén szép vidék, a mienknél sokkal magasabb kultúrának a nyomai a határban, a kifejezése a városokon, az emberek kedvesek, udvariasak, még a kalauz is finom úri ember. Csak a pincérek olyan nyomorútlak és nyomorúságosak itt is, mint nálunk. Amint hogy ők az ő foglalkozásuknál fogva mások nem is lehetnek. Nagyon sok kényelmet nyújt az utazónak az is, hogy nem sok az útas. Mert itt a vonatok minden órában indulnak minden irányban és valósággal kergetik egymást.

Másnap reggel négy órákor voltam Kölnben, hétkor Düsseldorfban. Itt persze roppant csodálkozásba ejtettem egy urat, mert azt kérdeztem tőle, mikor fognak már Heinének szobrot emelni. Még ő kérdezte, hogy ki volt ez az ember. Egy másik felelt aztán, hogy soha, mert ők nem szeretik Heinét. 11 órákor értem el a holland határt, ahol megint akadt egy érdekes útitársam. Egy orosz szökevény, aki bizonyosan nem kis okok miatt igyekezett hamis útlevelemmel minél hamarabb Angolországba jutni.

A határon túl aztán a hollandusok valósággal ostromoltak a kérdéssel, hogy melyik ország szebb: Hollandia-e vagy Németország? Én természetesen nem mertem volna a németek részére szavazni. És tényleg elég szép vidék Hollandia. Olyan, mintha a mi Nagy alföldünket fákkal, csatornákkal és szélmalomokkal építenék be. Ez a kettő: a szélmalom és a kanális — amelyek mellett rendszeren ott legel öt-hat fekete tehén — jellemző és elmaradhatatlan része minden holland tájképnek.

Október elsején délután két órákor érkeztem meg Utrechtbe, ahol már szívszakadva várt az én jó mentorem, Mízák tiszteletes úr. Hogy itten hogy van dolgom és hogy miket láttam eddig és látok ezután, azt majd a következő számban beszélem el, ha önök is úgy akarják.

Nagy Lajos.

Szeret.

*Azt beszélik megszeretett valakit,
Két szép szeme mosolygása
Más valakit boldogít.*

*Azt beszélik, ne sirassak csalfa lányt,
Emlékét is törüljem ki
A szívemből, hogyha bánt.*

*Feledjem el csengő hangja zenéjét,
S ahol annyi kincset láttam,
Szemeinek a mélyet.*

*Azt beszélik... eh, sok mindent beszélnek,
Beszéljenek, hisz nesze van
Minden kósza levélnek.*

*Sok beszédre nálam egy a felelet:
-- Volt egy idő, mikor engem
Talán ép úgy szeretett.*

Fedor.

Csodás elem a drámai költészetben.

(Folytatás.)

Az ördög, a középkori dráma mythikus alakjainak legérdekesebbike, oly jellemző alkotása a középkori keresztyén gondolkozásnak, melyben annak sivár aszketikus élet- és világfelfogása a legélenkebben visszatükrözik. Fogalmát nem a középkor teremtette meg, a jó és rossz örök ellentétét felismerő emberi szellem korán szembe helyezi az örök jót megtestesítő istenség fogalmával a gonosz szellemét: a zend mythos dualismusa, Ahriman és Ormuzd váltakozó uralma, ahol az ellentét már élesen fel van állítva; az egyiptomi Horos és Set küzdelme erről tanúskodnak. Azonban a középkor a héber mythos Sátánját egészen új jellemző sajátosságokkal ruhazza fel, ráüti gondolkodásának bélyegét.

A keresztyén drámairodalom kezdetén, mikor a dráma még alig szabadult ki a liturgikai mistérium szűk keretei közül, mikor az erkölcsi célzat feltűnése az irányadó, az ördög alakját a drámák ügyefogyott gonoszoknak tüntetik fel, ki minden törekvésével kudarcot vall: másutt meg, mint az egyetlen felmaradt magyar moralitásban a Névtelen Comico-tragediájában is (Pluto) csupán végrehajtója a költői igazságszolgáltatásnak. Hanem amint a dráma mindinkább világias színezetet ölt, főleg a francia, angol és német moralitásokban fejlődik ki az ördög megkapó, symbolikus alakja, mely a drámai költészetben egészen a legújabb időkig fennmaradt; állandó alakja a mély és elvont bölcséleti eszméket eleven drámai cselekménybe burkoló drámai költeményeknek. Az emberi gyarlóság érzete teremtette meg alakját, a keserű öngúny, mellyel a vergődő lélek az önmegismerés okozta sötét élelslátás pillanatában tehetetlenségét illeti. Az ember látja, hogy amiknek megvalósításáért küzd, az eszmények mindig elérhetetlenek maradnak; hogy hiába akar hozzájuk emelkedni, nem tud; mert lenyűgözi, földhöz köti a saját gyarlósága: és kétszeresen kicsinyesnek és hiábazalónak tűnik fel előtte az egész földi lét, kétszeresen sötétnek annak árnyai, nyomora.

E hangulat s a középkor megvevő lenézése a földi élet iránt tükröződik vissza az ördög alakjának egyik jellemvonásában. melynél fogva ő a kutató, boncoló emberi ész, a hideg és a dolgok mélyére ható bíráló megismerésítője. Néző pontjából az ember nemes küzdelme nevetséges és hiábavaló, mert legmagasabb eszményeink is magukban hordozzák a torz csiréit, mi miatt megvalósulásuk pillanatában elvesztik vonzó erejüket.

Mínénkünk szép, nagy, jó vagy magasztosabban ő feltalálja a torzat, kicsinyest, hiábavalót. A földi lét nagy szinpada hitvány hangyaboly az ő szemében, a nagy tragediák hirhedt hősei: bábok, kiket láthatatlan erők lökdösnek ide-oda. Emberi gyarlóságunk gúnykacajra készíti, elbizakodottságunk hangosszavú hirdetője.

„Miért is kezdtem emberrel nagyot,
Ki sárból, napsugárból összegyűrva
Tudásra törpe és vakságra nagy.“

Tör ki a Madách Ember tragediájában (XV. szín) Lucifer. A megismerésre vágyó lélek keserű jajszava ez, midőn belátja, hogy mily szűk korlátok közé van szorítva. Mégis az ember, ez önhitt, elbizakodott „féreg“ nem akarja belátni, hogy csak paránya a mindenségnek.

„Az ember e kis hóbert-egyetem,
Magát egészenek tartja rendesen.“

(Goethe Faust) a teremtés központjának képzeletét, akiért van minden s azt kívánna: „hogy a ter-

mészet rendje felbomoljon és remegjen a föld egy féreg ha elvész.“ (Ember trag. XV. sz.). S amiért küzdeni hivatása, ami az életnek szépséget, vonzó erőt ad, mind üres ábránd. „A nagyság és erény csak úgy bir teste-sülni, ha babona, előítélet és tudatlanság áll mellette őrt“ (u. o.) dicsőség, hallhatatlanság: pusztá szavak, melyekkel a balga küzdő ember magát biztatgatni szokta. Minden rossz, ami van, rossz maga a lét is, az enyészet valódi jóltevőnk. Mefiszto a Faustban így mutatja be magát:

„Az a szellem vagyok, ki örökké tagad.
Es joggal, mert mi támad, mind
Ugyancsak méltó tönkre menni.
Jobb volna hát, ha nem támadna semmi.“

(Dóczy ford.). Ime a pesszimiztikus világfelfogás alaptétele! Az eszményiség lekicsinyülésével együtt jár az anyagiasság kultusza. A középkor általános felfogása minden rossz forrása és kútfeje gyanánt a testet tekintette. A test az, mely e felfogás szerint útjában áll az üdvözülésnek, a testben keletkeznek azok a vágyak és ingerek, melyek az ember tekintetét elfordítják igazi hivatása felől, A test az, ami lelkét megakasztja égi hona felé való emelkedésében s ide láncolja a nyomor és bűn tanyájához: a földhöz. A test az, mely vágyaival, érzékiségével egyedüli rossz; Isten pedig, az örök jó forrása nem olthatott az emberbe olyat, ami rossz, a jótól rossz nem származhatott; így az érzékiség az ördögtől eredt. Így lett az ördög az érzék kultuszának főpapja, az anyagiasság világfelfogás megszemélyesítője. Az életben minden rossz, csak a gyönyör, az élvezet teszi elviselhetővé, az ember feladata tehát hogy minél mohóbban keresse a gyönyöröket, mert csak ez által teheti kellemessé „arasznyi“ létét. Mefiszto Faustot, ki hasztalan keresett megnyugvást a tudásban, az élvezetek árjába viszi. Lucifer Ádámot csalódásai után a császári Róma romlott légkörébe vezeti s a magyar vigjáték-irodalom legújabb symbolikus termékében a Molnár Eerenc „Ördög“-ében, az ördög hosszabban bizonyítgatja, hogy a létnek nincs más célja, mint a gyönyör. A mámor, mit az alkohol okoz, rombolólag hat a szervezetre, de a gyönyör, amivel jár, kárpótol érte. A gyönyörért mindig mng kell fizetni, a kéjnek talán nagy az ára, de megéri, mert a gyönyör az egyedüli önmagáért jó. Az erény: előítélet, mely a legtermészetesebb érzéseket szorítja szűk korlátok közé. Az ördög alakjának ez a jellemvonása már a középkor moralitásaiban teljes mértékben kialakult. Végül már a bibliai Éden-mythosban jelentkezik a harmadik jellemvonás, mely azonban egyedül a Byron myszteriumnak nevezett Kainjában talált költői feldolgozást, melynél fogva az ördög a naiv, bensőséges hitet meggingató tudásvágynak megszemélyesítője. A Sátán a tudás fájának gyümölcsét éteti az első emberparral, kik ezzel áthágják az istenség tiltó szavát és magukra vonják a büntetést: a halált. Byron Kainját a megismerés örök vágya gyötri, ez támaszt kételyt lelkében, az szüli meghasonlását az istenséggel, melynek folyománya a testvérgyilkosság. És Lucifer az ember lelkében örök és kiolthatatlan tudásvágy jelképe vezeti Kaint végzetének betöltéig. A tudás a legfőbb, az egyedüli jó, mondja Lucifer. A tudás rossz, tanítá a középkori egyház, mert megzavarja a lélek nyugodt összhangját, kételyt támaszt s meghasonlásba kergeti az embert Istenével. Hinni vakon, bíráló nélkül, amit az egyedül idvezítő hit, a Krisztus csalatkozhatatlan földi helytartója által kormányzott anyaszentegyház tanít: kötelesség. Ezért a kétely, a tudvány, mely hitetlenségre vezet: az ördögtől származik, innen az ördög a tudásvágy symbolumává is lett.

Mint láttuk, az ördög, mint a misteriumokban szereplő mythikus egyén, a későbbi drámák- és drámai költeményekben többé nem szerepel, mint symbolikus alak azonban egész a jelenkorig fenmaradt. Mint a rossz forrása: a középkori felfogás által főként kárhóztatott érzékiség és kétely — mint a középkor szellemének tüköre, a pessimistikus világnézet képviselője s mély hatása az általa symbolizált eszmék és érzelmek általános emberi voltában keresendő.

Fodor Pál.

(Folyt. köv.)

Írás egy könyvről.

— Fényes László könyve. —

Ezt a könyvet nem ismertetni akarom, hanem ajánlani. Ajánlani mindenkinek, de különösen a fiataloknak, az ifjúságnak; mert leghatározottabban neki van föltéve a nagy kérdés, a nagy probléma, az *emberi élet* problémája, amelyet valamiképen neki is meg kell oldania; mert a fiatalság áll közvetlenül az előtt a nagy harc előtt, vagy abban a nagy harcban, amelyet évezredek óta folytat a férfi meg a nő, amely harcnak csak most kezdődnek első, eredménnyel kecsegtető békétárgyalásai. Ezt a harcot, — melyet sokan öröknek hirdetnek — írja le ez a könyv a múltban — a homályba vesző és sejtelmekbe burkolózott történelem előtti időtől kezdve — és a jelenben, melynek képei borzalmasak, sóhajoktól és átkoktól ködösek, végül pedig útmutat a jövő felé, amely napfényes és virágokkal van borítva, az igazi szerelem virágaival, amely útnak az elkészítése a mi feladatunk — az ifjúságé — megjárása a mi boldogságunk lesz. Világtörténelem dióhéjban, tanításokkal, tanulságokkal telve. Mindnyájunknak el kell hát olvasni ezt a könyvet, mert az életről tanít őszintén és igazán, hazugságok nélkül, — ahogy nagyon kevés könyv tanít — feltárva annak rejtelseit, örvényeit és mélységeit, melyeket a családi és iskolai nevelés a misztérium fátyolával takart be előttünk, amelyekben aztán az életjárás kezdetén oly sokan és annyi sokszor felbuktunk és belehúlltunk. De nem orvosi tanácsadó ez a könyv, nem szakember munkája, hanem laikusé, aki mély részvéttel és vérző szívvel látja a mai hanyatló erkölcsök pusztításait és amikor a történelem lapjait is véresre festi előtte ez a pusztítás, végtelen szánalom fogja el a szenvedő emberiség iránt és nem pihen addig, míg fel nem fedezi a szenvedés okát, meg nem találja a gyógyító szert és a maga eleven, színes írásával élénk nem adja mindezt. Az ok felkutatásánál igen helyes nyomokon halad, de a megváltásnak általa ajánlott recipéjét — így — nem mindenki fogja aláírni, sem elkészíttetni. Általában pedig egy kis felületességgel lehet vádolni az író; munkája mindenestre lehetett volna hosszabb és néhol tartalmasabb. Hibái azonban nem igen szembetűnők s épen azért nem veszedelmesek, mentén pedig teljesen lehet őket az író végszávaival: „Hogy micsoda rabszolgaságban és micsoda hazugságokban él a mai társadalom, azt megmutatni elégszer nem lehet. Én megmutatni igyekeztem.“ Aki ilyen kolosszálisan nagy munkára vállalkozik, szinte elképzelhetetlen, hogy hibába ne essék.

Amikor az ember átolvasta a Fényes László könyvét, elcsodálkozik azon, hogy negyven erős krajcárért milyen sokat lehet ma már tanulni még nálunk, Magyarországon is.

ul.

Kássa Ödön

Ismét egy bimbó a virágos mezőből; ismét ifjú hajtás a nagy renetegből . . . kiveszett, kimúlt idő előtt.

Zajtalan élet, csendes elmúlás, ez volt megírva számodra a végzet könyvében, elköltözött jó társunk, Kássa Ödön.

Bevégezted a nagy munkát, megértél az életre s megértél — sajnos — igen korán a halálra is.

Elmentek társaid, élvezni a jól megérdemlett nyugalmat, elmentél te is — örök pihenésre hajtani le fiatal fejedet.

Nem jársz már itt köztiünk halavány arcoddal, melyet oly kevésszer láttunk mosolyogni. De hamar reád szállott a halál lehellette, de hamar itt kellett hagynod azokat, akik igazán szerettek!

Miért fáradtál hát, hogyha idő előtt oda kellett jutnod, hová nem kell tudás, hová egyenlően eljut tudós és tudatlan, gazdag s vagyontalan?!

De ne bölcselkedjünk, nyugodjunk meg békén az Úr akaratán. Hiszen boldog lesz ő, munkája jutalma nem marad el ott fenn, ahol az igazak örök boldogságban ölelkeznek össze. Ne sirjatok tehát, bánatos szülői. Boldog már fiatok, nem érez fájdalmat, örök boldogság már az ő osztályrésze. Isten avatta fel menyeyei papjává, mert hisz itt is az ő papja akart lenni.

Te pedig drága halott, nyugodj békén, nyugodj csendesesen. És a boldogságot, melyért itt küzdöttél, érd el ott a mennyben, angyali karoknak fényes seregében. Legyen a te emléked áldott örökké. Isten veled, Isten veled!

Enyedy Andor.

Levél a távolba.

Már rég' lehulltak a rózsá szirmai . . .
Már rég' lehulltak a rezgő levelek,
Mikor elhagytam drága kis falunkat
S eljöttem messze, hogy elfeledjelek.

De mindhiába . . . Álmatlan éjeken
A te emléked mindig kinosz, éget . . .
Bármerre nézsek, ott lebeg előttem
A te hófehér, megigéző képed.

Csillogó szemed sejtelmes varázsa
Csodás álomba ringatja a lelkem
Még most is gyakran . . . Hullámos hajadnak
Párját a földön még seholsen lettem.

Felém lebeg még mindig csengő hangod
Enyhe fuvalom játsz a szárnyain,
S mint a napsugár forró, égő csókja,
Kisérti bibor ajkad álmaim.

Fülembe cseng szép, bájos kacagásod . . .
Csókolni vágyom hófehér kezed . . .
Feledni jöttem messze . . . messze tájra
S ime! a szívem még jobban szeret.

Biringer Gyula.

EGYLETI ÉLET.

A „Magyar Irodalmi Önképző Társulat“ eddigi ülései szebb jövővel bíztatnak, mint az utóbbi évek. Ha azoknak a szép terveknek, melyeket Novák Sándor tanárelnök beköszöntő beszédében mondott, csak egy része is valósul meg: társulatunk újabb felvirágzásnak néz elébe. Több bírálat alatt levő dolgozaton kívül két igazán sikerült szavaltat is elhangzott: a Solymosi József és a Farkas Dezsőé. Mindketten Jókai: „Lengyelek fehérasszonya“ e. költeményét szavalták. Különösen az utóbbi emelkedett művészi magaslatra. Mindkettő dícséretet nyert. A társulat pályatételei a következők: 1. Lyrai költemény. Díja 12 korona. Beadási határidő november 2.; 2. Műfordítás németből. Díja 20 kor. Beadási határidő november 9.; 3. Próza beszély. Díja 24 kor. Beadási határidő november 23.; 4. Genre kép vagy költői beszély. Díja 20 kor. Beadási határidő december 7.; 5. Esztetikai tanulmány. Szaboleska Mihály költészete. Díja 60 kor. Beadási határidő február 24.; 6. Végül 60 korona díjjal pályatételt tűz ki a társulat később megállapítandó tárgygyal és beadási határidővel.

A **Hittanhallgatók egyletének** pályakérdései a következők: 1. Ima. Beadási határidő nov. 1. Díja 20 és 10 korona; 2. Egyházi beszéd. Péter I. közönséges levele 3. rész 17. verse alapján. Beadási határidő dec. 1. Díja 40 és 20 korona; 3. Protestáns uniói törekvések Magyarországon. Beadási határidő dec. 15. Díja 50 korona; 4. Illyés próféta. Beadási határidő febr. 28. Díja 40 kor; 5. Micsoda istentiszteleti reformokat léptetett életbe Pál apostol Korinthusban? Beadási határidő márc. 20. Díja 40 kor; 6. A civilizálatlan népek vallásos szokásai a nevezetesebb útleírások nyomán. Beadási határidő ápr. 10. Díja 40 kor. Imádkozási versenyt tart az egylet febr. 15-én, predikációs versenyt febr. 22-én. Mindkét verseny díja 20 korona.

A **Főiskolai Jogászegylet** kegyes adakozóinak száma legújabbán gróf Andrássy Dénes úr O méltóságával szaporodott, ki a Jogászegylet „Rákóczy-segélyalap“-ját egy igen szép adománnyal, 200 koronával növelte, melyért az egylet méltó hátlájának köszönőlevélben adott kifejezést. Az egylet tudományos működéséről még nem szólhatunk vagy legalább is igen keveset mondhatunk. A szokásos évenkénti jogászbált az egylet nov. 23-án szándékozik megtartani, melynek előkészítésén a kiküldött bizottság most fáradozik.

A **Gimn. Erd. Onk. Kör** kebelében elismerésre méltó tényekül említhetjük meg a Gaál István szavaltát, Szepessy Pál „Két vers“-ét s ennek Bors Kálmán által írt bírálatát. Mind a három dícséretben részesült.

HIREK.

— Azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulunk t. olvasóinkhoz, hogy előfizetéseiket minél hamarabb hozzánk beküldeni sziveskedjenek, vagy ha az előfizetők névsorából töröltetni óhajtatnak, sziveskedjenek jelen számunkat „nem fogadom el“ megjegyzéssel visszaküldeni, különben kénytelenek leszünk előfizetőkül tekinteni.

— **Diósgyőri tanulmányút.** (sf) Már múlt számunkban említést tettünk az akad. hallgatók egy kis csoportjának diósgyőri tanulmányi kirándulásáról. Azt lehetné valaki, hogy egy nap keretén belül — leszámítva az utazási időt is — keveset lehet látni. Valóban keveset ígérő út volt ez ránk nézve is, de várakozáson felüli látványokban részesített. Már maga a gyártelep oly híres

fekvésű, szép kertekkel és gondosan ápoltt utakkal díszített, hogy az is méltó a megnézésre. Hát még a gyár belső része! A külön-külön szerzett képzetekből a vas-készítés önálló képe alakult ki emlékkünkben. — Igaz ugyan, hogy a vas előállításának első fázisát a vasérc-olvasztást nem láthattuk, de annál nagyobb bámúlótót keltett a nyers vas feldolgozása, finomítása, a salak eltávolítása, izzó vastömegekkel való könnyű bánásmód. Különös csodálatot és gyönyörűséget nyújtott a Bessemer acél gyártása és a legkülönbözőbb nagyságú ágyú-lövegek készítése. Az eddigieket mintegy betetőzte a minta berendezésű elemi iskola és a közülünk eddig sokak által nem látott villany-fürdő. Sajnos, hogy a szűk keretű tervezet miatt a hámort nem nézhettük meg. Ettől eltekintve azonban nyugodt lélekkel mondhatom, hogy a mily olcsó és kevés időt igénylő volt ez út, ép oly gazdag tapasztalatokat, maradandó benyomásokat szerzett számunkra. A gyár egyes részeinek megtekintésénél hathatós segítségül szolgált az Igazgatóság: vezetőket bocsátott rendelkezésünkre. E helyen is fogadják hálás köszönetünket úgy az Igazgatóság mint szíves vezetőink. Legnagyobb hála illeti azonban a mezőgazdaságtan derék, buzgó tanárát, Vitályos Györgyöt, ki érdekkünkben fáradságot és költséget nem kímélve szívesen vette kezébe a vezető szerepet.

— **Akadémiánk népessége.** Akadémiánk theol. és jogi fakultásaira beiratkozott összesen 186 akad. hallgató, mely létszám az egyes évfolyamok között következőkép oszlik meg: IV. hh. 30, III hh. 18, II. hh. 40, I. hh. 23; IV. jh. 5, III. jh. 13, II. jh. 27, I. jh. 30.

— **Ódapályázat.** A reform. emlékünnepe elszavalandó alkalmi költemény pályadíját Györék József II. hh. nyerte el lapunkban is olvasható szép ódájával. A Takács Mihályé pedig 10 kor. jutalomba részesült.

— **Október 31.** Főiskolánk a *reformáció emléknapiját*, október 31-ikét, ez esztendőben is szívesen, lélekkel ünnepelte meg. Az imateremben délelőtt 9 órakor tartott istentiszteleten Novák Lajos, főiskolai lelkész imádkozott. A délutáni emlékünnepe műsora a következő volt: 1. *Isten a mi oltalmunk.* Kapi Gyulától. Előadja a főiskolai énekhar. 2. *Ünnepi beszéd.* Tartja dr. Szabó Sándor jogtanár. 3. *A reformáció emlékünnepe.* Irta és szavalja Györék József II. é. hittanhallgató. 4. Részlet a „*Bibliás ember*“-ből, Kienzlől. Zenekari kísérettel éneklé Novák Lajos IV. é. hittanhallgató. 5. *Intelem.* Irta Nagy András. Szavalja Solymosi József II. é. hittanhallgató. 6. *Örök Isten . . .* Beethovenól. Előadja a főgimnáziumi zenekar.

— A „**Sárospataki Otthon-Kör**“ 1907. évi november hó 10-én, jótékony célú *hangversenyt* és *szüreti táncmulatságot* rendez. A hangverseny műsora a következő: 1. *Szent-Gály Gy.*: Kuruc egyeleg. Előadja a főiskolai énekhar. 1. *Raff*: Zongora ötös op. 107. Andate, Allegro. Előadják: Herczeg Supieha Pálné szül. Windisch-Graetz Mathild hercegnő (Zongora); Kolozs Richárd (I. hegedű); Dános Miklós (II. hegedű); Gruska Lajos (mélyhegedű); Orlovsky Frigyes (gordonka) urak. 3. a) *Gastaldon*: Musica proibita, b) *Leoncavallo*: Nedda madár dala a „Bajazzok“ e. operából. Éneklé: Karczab Dénesné úrnő. Zongorán kíséri: Kovács Dezső úr. 4. *Monolog.* Szavalja Nyitray György úr. 5. *Godard*: op. 35. Adagio. Előadja hegedűn: Kolozs Richárd úr, zongorán kíséri: Kovács Dezső úr. 6. *Férfi ének.* Kettős. Előadják: Dr. Piskóty Ferenc és Erdőhegyi Ferenc urak. Zongorán kíséri: Kovács Dezső úr. 7. *Magyar dalok* Zongorán cigánykísérettel előadja: Gróf Hadik-Barkóczy Endréné szül. Zichy Klára grófnő. 8. *Férfi ének.* Négyes. Előadják: dr. Piskóty Ferenc (I. tenor); Ferenczy Dániel (II. tenor); Erdőhegyi Ferenc (I. bass); Beregszászy Károly (II. bass) urak.

— **Hangverseny.** A „Főiskolai énekkar“ 1907. dec. 7-én, boldogemlékű Pásztor Sámuel volt ének- és zenetanári emlékének javára hangversennyel egybekötött tánemu-
latságot rendez az új tápintézett nagytermében. A kórus bizottsága és a hangverseny rendezősege most buzgólkodik abban, hogy a hangverseny műsorának fényesebbé tétele végett Fráter Loránd országhírű dalköltőt és énekművészt, valamint Tarnay Alajos zongoraművészt megnyerje.

— **Előfizetéseiket beküldötték:** Klein Mihály (Sp.) 2 kor., Eperjessy József (Rimaszombat) 4 kor., Philipp Károly (Sp.) 4 kor., Kérészy István (Sp.) 2 kor., Kérészy Barna (Tiszánána) 4 kor., Illyés János (Átány) 4 kor., Tariska Sándor (Kölese) 4 kor., Tanítóképző Ifj. Olvasókör (Sp.) 4 kor., Lebovits Henrik (Sp.) 4 kor., Papp István (Nagykövesd) 4 kor., Nemes Béla (Rimaszombat) 2 kor., Vargha Imre (Ziliz) 2 kor., Baksy István (Szikszó) 4 kor., Fűrjész Tamás (Tiszakarád) 4 kor., Dr. Kun Zoltán (Sp.) 4 korona, Medgyasszay András (Szilvás-Várad) 4 korona, Végh Bertalan (Sp.) 4 kor., Kazinczy Ferenc (Sajuhely) 2 kor., Bahocsay Zoltán (Eger) 2 korona. Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

Barnumissz. Az ügyesen megírt históriát más, elodázhatatlan dolgozatok miatt a jövő számra kellett hagynunk.

Ma Végre! S igazi sajnálatomra ez is késő, mivel, amint láthatod is, egy ép ilyen zsánerű dolgozat akkor már szedés alatt volt. Jövő számig szíves türelmedet s további munkásságodat kérem. Köszöntelek.

B—s. A méltán megillető helyen nem jöhet, arra volt egy — még méltóbb. De az arany a tenger fenekén is csak arany marad. Azt a másik említett verses munkád is örömmel várom. Kinek egy levéllel adósa vagy, az ma is csak ott van, címe a régi. A esaládiás irás menni fog.

Más, Nemo. Levél megy.

I. J. Egy kis igazítással hozni fogjuk.

T. J. Mint teljesen magánérdekű ügyet, nem vagyok hajlandó olvasó közönségünk elé vinni. Amennyire nem ismerték a dolog elejét, hadd legyen előttük olyan titok a vége is. Különben sem olyan világot rengető dolog az, mint amilyennek te látod: kár azért olyan nagyot *akarni* ütni. Mert te dorongot forgatsz, de sujtani nem tudsz vele; már ha erről van szó, akkor is csak vesszőcskével inkább, de aztán jót. Fureszának találom azt is, hogy te cikketet névtelenül s ott akarod közölni, ahol aláírásnak helye nincs is. Ha valakinek mondanivalója van, mondja el maga s haesak nem akadályozza meg valami külső ok, írja alá a nevét becsületesen. Nem közlöm és pont. A közlés és nem közlés joga még engem illet.

Klein Mihály *sárospataki*
(*Tokajhegyalja*)

mintapincéjében a következő borok kaphatók:

Asztali bor.	Ménesi Cabinet v.
Pecsenye bor.	Egri vörös.
Szamorodni bor.	Örös asszu.
Asszu.	Rizling.
Gyógyasszu.	Leányka.

Az összes borok tiszta valóságáért teljes felelőség. A legversenyképesebb árak.

Witek F. borbély és fodrász terme
Kossuth Lajos utca
Sárospatakon.

WEINBERGER SÁMUEL

férfi szabó, férfi-, fiu- és gyermekruhák raktára **Sárospatak** (Kossuth utca).

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy a **őszi és téli idényre** a legjobb minőségű **gyapjukelmék** megérkeztek és a legnagyobb választékban kaphatók úgy **férfi** mint **gyermekruhák** részére.

Üzletemben

kész férfi-, fiu- és gyermekruhák, továbbá a legújabb divatu

turista körgallérok

nagy választékban kaphatók. A n. é. közönség szíves pártfogását kérve, teljes tisztelettel

Weinberger Sámuel
férfi szabó.

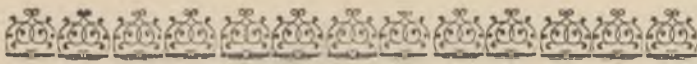
IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsán felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

rőfös, férfi és női divatüzletét.

A legelegánsabb gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolcsóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

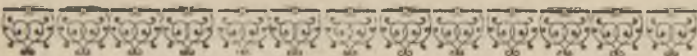
GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók a legfinomabb s legértékesebb

**dísztárgyak, majolikák, tál-
cák, finom metszésű pohá-
rak, tükrök, lámpák stb.**

**Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡**

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogá-
sába városunknak e tekintetben páratlan
≡ és egyedülálló üzletét. ≡

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőkötől részben megvett, rész-
ben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt
borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1883. évi 5 puttonos asszú	1 üveg, fél liter à	12.—	"
1890. " 3 " musk.	1 " " "	4:80	"
1901. " 5 " "	1 " " "	8:40	"
1901. " 4 " "	1 " " "	6.—	"
1901. " 1 " "	1 " " "	2:40	"
1901. " szamorodni	1 " " "	1:80	"
1901. " " "	1 " " "	2:40	"
1902. " " "	1 " " "	2:40	"
1902. " pecs.-bor (furmint)	1 " " "	1:40	"
1902. " aszt. " "	1 " " "	1:20	"
1902. " " "	1 " " "	1:10	"
1902. " " "	1 " " "	—80	"
1903. " " "	1 " " "	1:10	"
1905. " törköly-pálinka	1 " " "	1:40	"

Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíttatnak fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a szövetkezet visszaveszi. **136 literes gönci hordó vételnél a feltüntetett árakból 5 százalék engedmény jár, ingyen hordóval.** — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön kedvezményünk érvénytelenné válik.

Zemplén vármegye legrégebb és legelső-
rendű polgári és papi szabó-üzlete és
gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

Sátoraljaujhely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök
mérték után a legfinomabb hazai és
külföldi gyapjuszövetekből a legelegán-
sabb kivitelben készítettek. ≡

≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak
kedvező fizetési feltételek. ≡

≡ Kivánatra egy levelezőlapon való
tudósítás esetén bármikor kész Sáros-
patakra a megrendelések föl vételére kellő
mintákkal ellátva átutazni. ≡

Olcso árak. ≡ Kifogástalan szabás.

≡ Pontos és figyelmes kiszolgálás. ≡

Tisztelettel értesítem a n. é. közönségt, hogy a

**Haltenberger Béla ruhatisztító- és festő-
≡ intézetének képviselőjét átvettem. ≡**

Ezzel a vállalkozással a városnak egy régen érzett
hiányát igyekeztem pótolni s céloom az volt, hogy a n.
é. közönséget megkíméljem azoktól a kellemetlenségektől
és költségektől, melyeket a kassai intézettel való
postai érintkezések okoztak. A legpontosabb és leg-
gyorsabb kiszolgálás előzetes biztosítása mellett már
csak azért is kívánatos helyi intézetem igénybevétele,
mert nálam mindennemű tisztítás és festés jóval keve-
sebb költségbe kerül, mint bárhol másutt.

Kiváló tisztelettel

KLEIN MIHÁLY

HALTENBERGER BÉLA

ruhafestő, vegyi tisztító és gőzmosógára

KASSÁN. ALAPITTATOTT 1810-ben.

Hazánknak e szakban legrégebb s közismert gyára-
ban ruhák egészben tisztítatnak és festetnek,
továbbá gallérok, kézelők s egyéb fehérneműek
a legszebb kivitelben mosatnak és vasaltatnak.

Postacím: Haltenberger Béla, Kassa.

Nyomtatta Radil Károly a sárospataki ref. főiskola betűivel.

H. C. P. L.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniórl. hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: PAPP JÓZSEF</p> <p>FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KUKRI FERENCZ.</p>	<p>Felolvasó szerkesztő: LÁSZLÓ SÁNDOR</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegnek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendőik.</p>
--	---	--	--

TARTALOM: László Sándor: *Haldokló kultusz.* — Nagy Lajos: *Ballada a szerelemről a XX. században.* — Biringer Gyula: *Vers prózában.* — Zalay: *E olvasásra szánt felolvasás.* — Géczy István: *Soh'se halunk meg!* — Györék József: *Voltam király Bööciában (vers).* — Kukri Ferenc: *1848—49. ereklyegyűjtemény s Kossuth-muzeum.* — Fidéltő: *Szomorúság (vers).* — Mikola Gyula: *Külföldi utamról.* — Bornemisza István: *Éjjeli zene.* — László Sándor: *A tenger (vers).* — Igaz József: *Az atyák bűnei.* — Fodor Pál: *Csodás elem a drámai költészetben.* — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Haldokló kultusz.

Szomorú, nagy idők dicsőséges alakjai körül glóriát font a nemzeti kegyelet. Szomorú, nagy idők egy-egy óriása, mint egy-egy soha meg nem halható eszme él nemzete lelkében, melyért mind sokat, s a legtöbb mindent áldozott. S ezekért a soha sem meg, sem vissza nem fizethető áldozatokért, mely áldozatok, mint fonséges pecsétek igazolták az eszme magasztosságát, oda helyezte a nemzet őket arra a piadestálra, melynél magasabb polcon a szentek sem állanak.

A nemzet, mely a múltban tűzoszlopokat látott bennük, ma mint egy jeruzsálemi sírhoz zárandokol hozzájuk, s szomorú időkbe náluk, tőlük merít erőt, lelkesedést; sírjuk a jövő élet reménye, honnan a megcsúfolt eszmék harmadnapos halálukból örök életre szállanak.

Igy volt ez eddig s így kellene lenni ennek ezután is.

S mit hallunk? Ne kérdezd!

Szózatot, amely harsány, mint a pokoli trombita, szédítő, mint a hűn, amely a jövőlátó vátész ihletettségével hirdeti az egy akolt és az egy pásztort, ahol nincs nagyság a múltban, ahol a régi oltárok romjai felett egy új ország áll elő, — az egyetemes emberiség nagy birodalma.

Szózatot hallunk, mely teremtetést hirdet, de rombolást jelent; szózatot, mely rekedt ordítással kiált bele a búsuló kurucok nótáiba; szózatot, mely a himnuszokba csap s mint egy félrevert harang zúg át a Tisza—Duna táján, melynek minden röge honfivértől ázott, s ahol többé a magyarnak nincs, nem szabad lenni többé hazájának, mert létszen egy akol, — az egyetemes emberiség nagy birodalma.

Igy szól a szózat. S ez neked szól, éppen

neked szól magyar ifjúság! Neked szól és onnan, ahonnan másutt a tudományt hirdetik s a te lelkesed meg ime megrontani akarják nemzetietlen szónoklatok arepirító szemérmertlenséggel eldeklemált gyűjtő ígéivel.

Azt hirdetik neked, hogy a magyarnak volt hazája, melyért annyi vér folyt; volt szabadsága, melyért annyi szív szakadt meg s amelyért küzdve sok ember lia szentté magasztosult; de a jövőbe feledni kell azt, mert az emberiség isteni nagy célja követeli, hogy feledve ezer keserves esztendő véres szomorúságait, feledve mindent, amiért éltünk s a mi fáj, feledve a feledhetetleneket: legyünk még azzal is egy, aki életében csak akkor gondolt ránk, mikor követ dobott, ki vérünket szívta, legyünk egy akol. — az egyetemes emberiség nagy birodalma.

Hallod a szózatot?! S ha hallod, mondd csak, mit teszesz?!

Ezer esztendőn át ápolt sírokon taposva, ezer esztendő vérével öntözött rónákon rohanszévakon az új oltár felé?! Ledöntöd-e a multak szent oltárait, hogy áldozhass olyan bálvány-nak, melyet onnan hoztak neked, ahonnan hozzánk csak a borület száll?! Akarsz-e testvére lenni, s az aradi mezőn testvéri csókra jönni össze rólunk mindig, velünk soha nem álmodó idegenekkel? Akarod-e felejteni apáid dicsőséggel megküzdött múltját, kik érted annyiszor hullaták vérüket?!

Nem! Neked magyar ifjúság tüzes lelkesednek minden erejével, szíved minden csöpp vérével tiltakoznod kell magas katedrák eme szégyenletes szózata ellen! S ha bölcs politikusok még bölcsőbb megalkuvása csöndet parancsol is; ha az aradi Golgothán az utat be is növi a fű, mert szebb a tájék napnyugat felé; ha az a szent koporsó a kassai domba mások előtt egy szent ereklyévé zsugorodik is: te csatadalt zengj, te térden csúszva járd az aradi mezőt s a mellett a koporsó mellett meg szálljon a lelkesre szent-séges áhítat . . .

Hadd a megalkuvást azokhoz értőknek!

A te sorsod a tűz, a láng, amely gyújt, amely égetni tud, melyből egy csepp is elég, hogy világok pusztuljanak bele.

Gyűlj föl most is, s mint romboló vihar seperd el a hamis próféták kiáltó seregét. S hazádnak légy rendületlenül híve, hazádnak, hol minden lépésnél sírokon tapossz, éretted hulló ősapaid elfelejtett sírján. S ha eddig ápolni Kossuth nagy nevét összejöttél évenként egyszer, ezután kétszeres erővel kétszer annyian seregeljetekek össze s a kerepesi temetőből utatok a kassai dómhoz vezessen, mert szükség van rá, égető nagy szükség, hogy a megrontandó magyar ifjúság megmutassa, hogy romlani nem tud, hogy az ő szívéből századok álma, a nagy, a boldog független magyar haza eszméje kihalni soha nem fog, soha nem tud!

László Sándor.

Ballada a szerelemről a XX. században.

IV. énekben.

— Elég volt Géza. Menjen tőlem. Elég volt... Mondom menjen... és ne is jöjjön többé vissza. Ha lát az utcán, ott se nézzen rám. Felejtsem el egymást, felejtsem el örökre.

— De ha nem tudom.

— Csak most menjen el... Ne gondoljon rám, ne nézzen rám és ne jöjjön vissza hozzám többé... és el fog felejteni. Csak most menjen el.

— Ne kívánja tőlem. Nem bírok elmenni. Nem, nem megyek el... itt maradok az ítélet napjáig...

— Méreg a csókja. Menjen. Ne várja be az ítélet napját, mert az borzasztó lesz mindkettőnkre. Ha igazán szeret, mutassa meg a szerelmét azzal, hogy tud lemondani, el fog hagyni és el fog felejteni.

— Az én szerelmem nem tud lemondani. Az én szerelmem kér, követel, parancsol. Oh, az én szerelmem nem tud lemondani. De összetör mindent és mindenkit, átgázol mindenben, csak hogy magát elérhesse.

— De nézze csak, minek gyötri magát, minek gyötör engem, mikor én nem akarok többé magával találkozni?

— Es miért nem akar találkozni? Talán csak nincs vége még a szerelemnek?

— Előbb-utóbb úgyis szakítanunk kell.

— Emlékszik még arra a bálestére, amikor először láttuk egymást? Emlékszik úgy-e arra is, amit akkor mondott, hogy a találkozásunk még nincs késő?...

— De azóta már mást is mondtam. Azóta már nem egyszer mondtam, hogy a játéknak véget kell vetnünk. És láthatná maga is, hogy tovább várunk már nem lehet. El kell válnunk. És el fogunk menni egymás mellett, mintha nem ismertük volna egymást soha.

— Oh Margit, maga nem is gondolja, hogy milyen kegyetlen. Hisz én mennék és mentem volna, ... elmentem volna maga mellett is, mint a többi asszonyok mellett, akik nem tekintenek vissza és nem nevetnek vissza. De maga visszánézett és a nézése, a mosolya megbolondított és hitt, csalogatott... És most azt kívánja, hogy menjek vissza és felejtsem el olyan hirtelen, mint ahogy megismertem. Oh ne kívánjon tőlem lehetetlent.

— Én vagyok hát a kegyetlen, én vagyok a hibás!?... Maga is csak olyan gyáva, mint a többi férfiak. Mindenért csak az asszonyt hibáztatják. Minek jött az útamba? Ha ma maga nem jön elélem, most is

olyan boldog feleség vagyok, mint voltam addig! És itt van az uram, ez az áldott jó ember, aki engem annyira szeret és akit én oly rüttl megcsalok. Hát nem ez a vétek?... Lehetne ezt a bűnt még tovább folytatni is? Hisz' már így is a kárhozat szélén állok... Aztán mit fog mondani ránk a világ? Magának ugyan nem kell félnie. Magára nem fog mondani semmit. Oh, de engem?! Engem halálra fog ítélni, kövel fog dobálni, a gyalázat kövével. Oh Géza, könyörüljön rajtam és hagyjon el!

— Ne sirjon Margit. Nagyon kérem, ne sirjon, mert megszakad a szívem... Már megyek. Elmegyek, ha úgy akarja, ... pedig tudom, hogy nem akarja... Csak azt nem értem még most se, hogy miért kell elválnunk, ha maga se akar válni, én se tudom magát elfelejteni.

* * *

Szilvássy tanár úr a Sas-utcában lakott, a 20. szám alatt. Őt mindenki nagyon is okos és sokat tanult embernek tartotta. Ő hozzá ment el egy délutáni időben Barna Ferenc, a megyei bank első könyvelője. Meglehető baráti viszony állott fenn közöttük. Olyan könnyen kötött és könnyű barátság, amilyen szokott lenni a kis városok egymásra utalt hivatalnok-emberei között, amely barátság abban nyilatkozott meg és a legtöbbször abban ki is merült, hogy a vengéglőben egy törzsasztalnál söröztek, vagy a kaszinóban elmondták egymásnak, ha az újságokban valami érdekeset láttak.

A látogató arca nem a legvidámabb színben ragyogott; épen azért a professzor a rendesnél nagyobb melegséggel fogadta és akaratlanul is azt kérdezte:

— Mi jót hoztál barátom?

— Hozni nem hoztam én semmit, legkevésbé pedig jót, sőt kérni jöttem.

— Kérlek alássan.

— Egy nagy szivességre, egy igen fontos szerepre akarlak fölkérni.

— Ha csak tőlem függ és neked szivességet teszek velem, már előre is elvállaltam.

— Nagyon köszönöm. Nem tudom, újságot mondok-e neked velem, vagy a dolog már te előtted is úgynevezett nyílt titok, hogy Körössy ügyvéd és az én feleségem között valami viszony áll fenn.

— Körössy Géza?

— Igen, az új ügyvéd.

— Éretlenség az egész. Igen hamar elvégezte az iskolát és most sehogy se tudja beletalálni magát az életbe. Azt hiszi, hogy még most is diák, akinek minden szoknya után szabad és lehet szaladgálni. Ne is vedd semmibe az egész dolgot. Bizzál a feleségemben.

— Már nem lehet ilyen könnyen beszélni, mert a viszony nem mai keletű.

— Valakinek a pletykája után indulsz, úgy-e? Okos embernek nem szabad mindjárt othellózkodni.

— Amit tudok és ami után indulok, mindazt magam láttam. Ha az utcán találkozunk, Margit olyan izgatottan forgatja a fejét jobbra-balra. Körössy se úgy néz rá, mint ahogy közönségesen szoktak az emberek. A minap pedig, hogy a sógoromhoz utaztunk, Margit semmi áron nem akart bejönni a váróterembe, pedig kint csúnya idő volt. A váróteremben egyedül ült Körössy. De mindez semmi ahhoz képest, ami odahaza nálunk történik már hetek óta. Valóságos felfordult világ van itt. Az asszony olyan szórakozott mindig s ha hazamegyek, rendszeren az ablaknál találom kisírt vagy könnyes szemekkel és olyan fájdalmas, bánatos arccal, hogy szinte engem is elfog a sirás. Ha kérdezem, nem vall semmit, csak arra kér, hogy hagyjam őt békével,

hagyjam szenvedni továbbra is, ez a legjobb mindkettőnkre nézve. Aztán olyan eszeveszetten csókolja össze-vissza a gyermeket, hogy a szegény Laci már szinte fél tőle. Láthatod barátom, hogy ez tovább így nem mehet. Én magam nem léphetek fel, mert semmi biztos nyomra még nem találtam. Azután meg ennek a vége párbaj lenne, amit pedig először a családom végett, másodszer pedig elvből nem akarok. Épen azért téged kérlek édes barátom, légy szíves beszélni ezzel az emberrel, akivel egy iskolába jártál és akivel — amint tudom, — régóta meghitt baráti viszonyban vagy.

— Elmegyek hozzá föltétlenül és nagyon szívesen elmegyek.

— Hogy miről beszélj neki, azt nem tartom szük-ségosnak elmondani. De mondd meg neki azt is, hogy elég nagy ez a világ, hogy ő még nagyon fiatal, hogy ehhez a városhoz nem köti még semmi és elrepülhet a szébrózsa bármely irányába. Ha pedig itt marad, ne a legnagyobb szerelmet gázolja el, ne a legnagyobb boldogságot rombolja össze kegyetlenül, könnyelmű kezekkel.

— Nyugodj meg barátom, én mindent a lehető legjobban fogok elintézni.

— Köszönöm, nagyon köszönöm. Nem kis szíveséget teszel velem.

* * *

— Gondold meg, hogy a legutolsó, a legközönségesebb tolvaj egy cseppet sem alábbvaló, mint te vagy. Betörsz egy igen derék, jóra való, becsületos embernek a hajlékába, akit, azt hiszem, egyébként te is becsülsz és elrabolod a legdrágább kincsét. Alacsony, állati vágyaknak martalékául dobod egy egész család boldogságát.

— Eh! Elég volt a szóbeszédből! Azt hiszem veled lehet okosan beszélni. Hát tudd meg, hogy én a szabad szerelem híve vagyok.

— No persze. Hisz' minden fiatal és nőtlen ember az.

— Nem úgy tanár úr! Vedd ezt a kijelentést egész komolyan és meglátod, hogy nem alacsony, állati vágyak vezetnek, hanem jog alapján követelem azt az asszonyt, a szerelem jogának az alapján.

— De ez az ember is szereti a feleségét.

— Én még jobban szeretem. Az asszony is engem szeret és így az asszony engem illet.

— Megbolondultál?

— Nem én tanár úr! De ez a logika. És be kell látnod, hogy semmiféle állati dolgokról nem szólhatsz, mert a legideálisabb alapon állok.

— Komolyan beszélsz te?

— A lehető legkomolyabban.

— No hát én is próbálok hozzád komolyan beszélni. Azt mondod, hogy ideális alapon állsz és hogy jogosan lopsz. Ideális alapon már csak azért sem állsz, mert a vak, esztelen szerelem vezet, amiről tudhatnád, vagy tán tudod is, hogy nem egyéb, mint állati ösztön, amelynek egy igazi férfi sohasem veti alá magát. Azután meg, hogy jogot formálsz egy asszonyhoz, egy férjes asszonyhoz? Miféle jogot? Melyik törvénykönyvben található ezt? Majd ha eljő az a világ, amiről te is beszélsz, az igaz szerelem, a szabad szerelem országa, akkor igen, beszélhetsz így. Akkor majd röpkedhetsz ledér pillangó módjára egyik virágtól a másikhoz. De addig az asszony a férjéhez tartozik és betyárember, aki ilyennek veti magát utána. Ha még az asszony gyöngé volna is, a férfinak kell erősnek lenni, hogy tiszteletben tartsa mások legdrágább tulajdonát, ma még legszentebb jogát.

— Ugyan ne prédikálj már annyit. Felélem ugyan prédikálhatsz a halálos órájáig.

— Nézd csak te Géza! Hát lehet veled okosan beszélni?

— Nem, nem lehet velem okosan beszélni! Azt az asszonyt úgy se fogjátok tőlem elvenni!

— De hiszen te akarod elvenni mástól.

— No hát el is veszem! Elveszem, ha százan, ha ezren, ha százezren álltok is elém!!

* * *

„Úgy-e mondtam, úgy-e kértem, mennyire kértem, senkit soha nem kértem annyira, hogy menjen el, hogy hagyjon el, hogy felejtse el. De nem ment... Oh, mennyit szenvedtem akkor! Csak az ég tudja, hogy mennyit szenvedtem... De nem, nem szenvedtem semmit, az a szenvedés semmi se volt a mostanihoz képest, az özvegyi gyászhoz képest, amely most tollat adott a kezembe. Mert szívesebben tettem volna bármit is. De irnom kellett, hogy felelősségre vonjam azért az istentelen kegyetlenségért, amellyel átlőtte a legszeretőbb szívet, egy védtelen ember szívet. Mert Ő megmondta előre, hogy csak a formát akarja, hogy Ő nem fog megsérteni senkit. És Ön szívtelenül, irgalmatlanul — ne legyen érte az Isten se irgalmas iránta... Oh, az a golyó az én szívemen ejtette a legnagyobb sebet. De nem, hisz' én még élek. A szívem még mindig dobog. Oh, miért nem vághatom ki, miért nem szúrhatom át én is ezt a szívet, amelynek bűnös, átkos vére kárthatba vitt?... De nekem élnem kell, hordoznom az özvegyi fátyolt, mely rám százszorososan gyászos, mely rám a megülő szégyen égető bélyege... mert gyermekem van, egy kis fiam, egy kicsi árva fiam, aki még alig tudta kiejteni az apja nevét és már is elveszítette, akinek nem lesz kitől tanulni a férfiúi jellomet, mert meghalt a legnemesebb férfi, mert megöltem én az ő szerető apját az én átkozott, csapodár szívemmel, mert árvaságra juttattam én, az ő árva és szerencsétlen anyja!... Nem!! Ön volt a gyilkos! Aki vak hitében az Ő halála útján akart hozzám jutni! Csak jöjjön! Én várom! De ha szól hozzám, vagy érint, vagy átlépi a házam küszöbét, itt van ez a fegyver, mely az Ő kezében is volt, még minden golyója meg van, ezzel fogom átlőni a szívet. Azt az ördögi, fekete vérű szívet. De nem egyszer, hanem százszor!

Az én Istenem engem úgy segítjen!!...“

Nagy Lajos.

Vers prózában.

— Vigasztalás. —

Édes Erzsike! Ne sirjon utána, hisz csalfa, hűtlen volt a teste... lelke. Hisz könyörtelen, üres volt a szíve... Vigasztalódjék. Mindent elfeledve boldog lehet még maga nemsokára... Teljesülhet még minden édes álom, csak arra kérem, hogy ő rá ne várjon és ne bússúljon, ne sirjon utána. Erzsike édes! Ne mutassa néki, hogy szívének fáj az ő távozása, mert kinöveti, kikapja érte... Legyen szívének az vigasztalása, hogy az a tüske más szívet is vérzi... Lesz még magának édes, boldog álma, csak azt az egyet, hogy őt visszavárja és hogy érte eped, ne mutassa néki. Drága Erzsike! Ne sirjon utána, hisz minden könnye a szívemet vérzi, hiszen a lelkem boldogtalanságát, — sejtheti miért — kétszerezve érzi. Feledésbe megy majd az ő emléke... Fátyolt vet rá a mulandóság árnya... Csak boldogságát ne áldozza érte, drága Erzsike! s ne sirjon utána!

Biringer Gyula.

Elovasásra szánt felolvasás.

Mélyen Tisztelt Uraim . . . és Hölgyeim!

Révész Immanuel okleveles táncmester és illemtanár bizonyára rendre utasít ezért a megszólításért, mondván: „látszik miszerint fiatal úr nem járt az illemt is kioktató tánc-iskolába“. Ami ellen én ezennel protestálok. Protestálásom jogos voltáról meggyőződhetnek mindazok, akik láttak a különböző jótékony és nem jótékony célú és céltalan mulatságokon, amelyeken, bár nem tartoztam a boston királynő udvaroncái közé, de azért a csárdást és krájeppolkát eadarul végig robotoltam: sőt a négyesről már gymnasista korom óta vannak alapos fogalmaim. Nem gymnasiális értelemben vett négyesről van szó, hanem quadrille-ről.

Leintem tehát Révész úrnak illedelemességemet kétségbevonó, sőt azt nullára redukáló hypothezisével azzal az érveléssel, hogy csak azért kezdtem a megszólítást Mélyen Tisztelt Uraim és csak aztán Hölgyeim módjára, hogy legalább ezzel bosszuljam meg magamat a nő nemem.

Mert — hah! nem méltatlan az bosszúnra. Nem. Életemnek dióhéját a szép nem egyik tagja, bár icurka lábaeskákkal, mégis Tell Vilmos-i energiával taszította a boldogtalanság viharos Oceánjába. Mikor aztán nagy erőfeszítéssel partraevickéltem, elhatároztam, hogy ezentul az éles koalíciós háborújában semleges hatalomként szerepelek s mint ilyen, csakis a semlegességnek hódolok.

Vajjon kitalálják-e, hogy mi, illetve ki hódolatomnak tárgya?

„Dass Mädehen“.

Erre meg azt gondolja az én kedves Thopalstein Móric barátom, hogy „nini, hogy fitogtatja ez a „der, die, das-t disztigáló képességét“. Ahelyett, hogy ezt a közbegondolkozót méltó felháborodással rendreutasítanom, engedjék meg, hogy őt lerajzoljam, illetve lefelolvassam.

Képzelsenek egy Adonist — orr — nélkül; — Nem azért — orr — nélkül, mintha Thopalstein Móric úri barátomnak — akit rövidítés és magyarizáló szempontokból Topynak nevezek — nem volna orra, ellenkezőleg, akkorával rendelkezik korlátlan hatalommal, anekkorát mathematice úgy fejeznek ki, hogy orr, az ennedikén. (orr).ⁿ Tekintettel azokra, akik a hatványozó mathézis labirintusában már elvesztették, vagy még nem találták meg Ariadne fonalát és így az említett orrbeli és küli nagyság matematikai problémájának megoldására nem vállalkozhatnak, azoknak az orr nagyságára célzó kíváncsiságuknak gyötrő sebére szolgáljon angol flastrom gyanánt phisiognomikai tanulmányaimból leszűrődött beeslési igazság, mely szerint kitűnik, hogy Topy orrából éppen egy tucat Cyrano de Bergerace orr telne ki.

Ha esetleg volnának olyanok, akik Cyrano orráról nem hallottak s így ennek nagyságát elképzelni nem tudják, azoknak semmit sem ajánlhatok melegebben, mint azt, hogy nézzék meg instálom alásson az eddigi leírásból már ismerős Topy barátomnak orrát — de madártávlatból. Szóval orrtúltengésben szenvedett.

Külsőjéről elég ennyi; belső érzelmei különösen két irányban voltak az orrával egyenes arányban kifejlödvé: „Sokat tudott enni és hön szeretni!“ Előbbire tanúm kosztos asszonyának panaszos vallomásai, utóbbira az ég.

Boesánatot kérek, amiért vele ennyit foglalkoztam, de szükségesnek tartottam ezt, mert történetemnek porondján ő a schampion, bár tragédiám első felvonásában csak — kortina-húzó.

Özv. Lokn Pepi úrasszony önagyságánál lakott és kosztolt, akinek főztjét a kosztos szerint egyedül a néni ke vöröshajú angyalarcú leányzója tette élvezhetővé. Topy

barátom vélekedésének igazságát magam is beláttam, mert a heti menü iránti érdeklődéseimre Tőle kapott információknak visszahatásából és a bájos leány arevonásainak rám gyakorolt hatásából, tehát a hatás és visszahatásból azt konstataáltam, hogy a koszt nem enni való, de annál ennivalóbb a szép kiesike.

Valóban esinos lányka volt . . . No nem mondom meg milyen volt, mert még megtudják gusztusomat, pedig lát régi dolog, hogy: „de gustibus non est disputandum“, ami magyarul annyit tesz, hogy: „kinek a pap, kinek a papné.“ Nekem a lánya, már tudniillik a nénikének a lánya tetszett, sajnos nemesak nekem, de Topynak is tetszett.

Minden előzetes logikai alaptanulmány nélkül is könnyű kitalálni, hogy Thopalsteinnal való nem éppen baráti összeköttetésemet a szerelemnek azon láncá fűzte szorossá, amely lánecnak képesai a esinos leány és az én szívem fogantyúiba kapaszkodtak.

Gyakran láttuk egymást, hol én mentem el Topyhoz, hol Topyhoz én. Látogatásaim közül az elsőt el is mondom: Nagy Péntek volt, ami a többek közt jelenti azt is, hogy akkor mossza a holló a fiát és én is akkor mosakodtam a rendesnél jobban, tudva azt, hogy ma látogatom meg először barátomat, aki egy igen szép leánnyal lakik egy földél alatt.

Könnyű a hollónak, annak csak mosakodnia kell, no meg pláne a fehér hollónak, annak meg egyáltalában nem kell mosakodni, de nekem még a toilett-kérdést is meg kellett oldanom, pedig ez a kérdés rám nézve éppen oly fontos volt, mint a szultánra nézve annak idején a keleti kérdés. Mert hej! bármennyire is szabadúlni igyekszem a fájó emlékektől, mégis csak vissza kell emlékezniem arra a szomorú körülményre, mely szerint ruhatáramat zsebemben hordoztam prolongált és nem prolongált értékpapírok alakjában, ruházatom modernebb része a jogász uraknak, de sőt theologus collegáknak is a hónap 6-ikától egészen 30, esetleg 31-ikéig elhúzódó pillanatnyi pénz-zavar kiegészítő intézetben a molyok hatása alatt kopott.

A helybeli Guttman-cég leendő birtokába vándorlandó hétköznapi ruhámon kívül nem volt egyebem, mint egy rossz kájzer és egy még rosszabb pepita nadrágom.

A kajzeromon fénylett, de nem a tükör, hanem a kopatag veszendőség. A pepita nadrágom meg bő fesztelességgel árulta el, hogy hajdan atyámé lehetett. A mellényről diszerűen hallgatok, mert a kajzert begomboltam.

Kölesönként lakcipő, amelyet csak azért kölesönöztek, mivel a laknak folytonossági hiánya következtében rapsodice fénylett — továbbá szociális érzelmeiket eláruló nyakendő egészítették ki toilettemet. Fejemet a hiányos stafirung miatt nyomta a bú és ezenfelül egy viharedzett pinés, amely igaz, hogy a pepita nadrághoz nem pászolt, de a kopott kájzerhez annál méltóbb vala.

Hogy lyukas keztyűmet szemfényvesztéssel lyuktalanítsam, kezecimben kotta lapokat vittem.

Igy indultam az első vizitbe. Ha London utcáin jelentem volna meg, Bob úrfi hej cipő erém lett volna hozzám képest s megsüvegelt volna mind — „aki él“ — de itt — itt még — Herschli sem süvegelt, ezt azonban a Londontól messze keletre eső civilizationnak tulajdonítom.

Igaz, hogy nem süvegeltek meg, de a tekintély azért megvolt, mert a mellettem elhaladók suttogásából azt vettem ki, hogy valami primáshoz hasonlították én előkelőségemet.

Bizonyára hercegprimást értettek, mert valóban ruhám spectralanalitice annyi színű volt, mint egy hercegprimás miséző palástja.

Hódításom biztos reményében Don Jouani léptekkel haladtam Topy lakása felé s míg azt elértem jutott eszembe számtalan szebbnél szebb gondolat, amely gondo-

latok mind az ismeretlen, de bájosnak képzelt leányka alakja körül szövődtek. Hogyan is szólítsam meg? . . .

Drága Nagysám? ez nagyon közönséges. — Kedves Kisasszony? ez már divatját múlta. — Mélyen Tisztelt Hölgyl! Ezt tartottam leghallatlanabbnak, de azért mégsem állapodtam meg ennél, hanem igemis megállapodtam az előttem lévő házkapuja előtt, amelyből éppen az én kedves Móric barátom lépett ki.

Hát te kit keresel? Kérdezte a nagyorrú: Hozzád indultam feleltem én, a jóval kissébb orrú és pedig azért, hogy megismerkedhessem a te szép házi kisasszonyoddal. „Éppen jókor jössz“ mondja Ó, illetve nem jókor, mert csak egy fél óra múlva eredj be s mintha nem találkoztunk volna, keressél engem, a többi a Te dolgod. Helyes mondán s ezzel elváltunk.

Soha sem mult oly lassan az idő, mint akkor, még az alapvizsga előtt sem, óráim pedig már régen lejárt — de Ujhelyt — s így nem esuda, hogy már tíz pere múlva nyitottam be a kapuba, majd az attól balra eső füvegajtóba.

Alig, hogy benyitok, egy női hang eldallamozza magát „Mamuska itt a divatlap kihordó“.

Hogy divatosan voltam felöltözködve azt magam is úgy gondoltam; hogy lapokat, illetve kotta lapokat vittem, arról a kezeimben levő tekeres tanuskodott, de hogy e két fogalom egybevolt mivoltjának hordozója volnék, ez bémészködő gondolkozásba ejtett s megingatta existenciámnak kétségtelen voltát. Zavaromban elpirulva és elpirulva zavarosan hebegtem: Lehet, hogy idővel magam is belátom, hogy pályát tévesztettem, de jelenleg joghallgató vagyok, nevem Zalay Péter, keresem Thopalstein Móric kollégámat, aki állítólag itt lakik.

A bájos angyal tévedése miatt sajnálkozását „A látogatás gyakran esal“ jelisével kifejezván, szívélyesen betesékelt a szalonba, hogy Móricot megvárjam.

Félénken mintegy házi nyúl sasíroztam be a szobába, hol a formális bemutatkozást a Mamánál is letudva, óvatosan, nehogy a kájjert összegyűrjem, helyet foglaltam a kínált széken. A társalgás fonalát a néni vezette. Beszélt sok mindenféléről. Memnyire el van foglalva a főzéssel, tehát ő szeret is főzni. Nála a koszt olyan, hogy ninesen Patakon párja, csak a hús ne volna olyan drága! Barmennyit is beszélt egész ott létem alatt, két közmondást tartottam be szigorúan. Az egyik: „Hallgatni arany“. A másik: „Nézd meg az anyját s vedd el a leányát“, folyton a mánira tekintetem és a lányát titokban ideálommá avandzsírozattam. Szerelmes lettem beléje fülig, ami elég pontos szerelem-metrum, ha tekintetbe vesszük füleimnek a cipőm sarkától számított magas állás, illetve lógós pontjait.

Ettől a naptól kezdve absentiáimnál is sűrűbben látogattam meg Topyt, csak azért, hogy legalább egy perere is láthassam szívem szép Hajnalát, mert Auróranak hívták a kicsikét. Oh „Auróra“, mikor üt a boldog óra? — sóhajtottam fel nem egyszer. Nyíltan vallani nem mertem, csak emlékkönyvébe írtam „szerelemről, boldogságról zokogva“. A többek között ezt is:

„Mint elátkozott királyfi túl az opereneián,
Úgy érezendem magam, ha nem szeretsz szép leány.“

Utóbbi hypothezist Othello-érzülettel állítottam fel, mert igen kacérkodott.

No de „kitartás“ gondoltam és nem csüggedve mindig hevesebben és hevesebben udvaroltam Neki. Udvarlásaim borsói azonban szíve kőfaláról lepatogva, az én szívemet sebeztek és az ütött sebekre ceetes borogatásként hatott az a gondolat, hogy Topy, a boldog halandó a vetélytárs.

Kiakartam ütni a nyeregből, csak az alkalmat vártam; az alkalmat pedig közeledni véltem.

Ugyanis a pataki arany, ezüst és bronz ifjúság majálist rendezett, én is a rendezők közé tartoztam, de azon rendezők közé, akik Ujhelyi Arminnál rendezik a rendezetleneket és így tűrhető eleganciával jelenhettem meg a kitűzött nap majálisán, epedve várva szívem hölgvét.

Végre megérkezett mamája és Topy kíséretében. Rög-tön ott termettem s egy snájdig bókkal őt májusi tündérhez hasonlítottam, mire úgy nyilatkozott, hogy én még az előző hónap bolondja vagyok.

„Bolond vagyok, igen, édes Nagysám, de inkább vagyok bolond, mint boldogtalan, ami akkor volnék, ha tudnám, hogy nem tudna velem boldog lenni.“

Egy szálahmas kifejező mosoly volt e mély érzésű nyilatkozatomra a felelet s Hajnalka, mint egy angyalka, ki a földön jár, lebbent el Móric karján.

Mint jó nevelésű udvarló, aki a mamának igyekszik kedvében járni, gyermeki szeretettel ajánlottam fel karomat a máninak és elvezettem őt a gardedamok csoportjába, minekutána mafla sziget lakói közé vegyültem.

Megkezdődött a tánc, a sziget népessége fogyni kezdett, úgyannyira, hogy egyszerre csak Robinson-nak veszem magamat észre a Maflák szigetén, honnan a legnagyobb feltűnéssel szemlélttem a körülöttem forgolódo kedélydús világot, fix-pontnak kiválasztva Hajnali esillagomat.

A esillag is észrevette, hogy fixiroztatik, kacérul viszonzva azt, mi által oly hevületbe jöttem, hogy lángom oltására kellett gondolnom. Gondolatomat követte elhatározás, majd ezt egy spritzernek mohó itvággal való elfogyasztása.

Közben a zene is elhallgatott s a teremből egyenként szállingóztak ki a deli ifjak, ki spritzert, ki limonádét rendelve, a szerint, amint saját vagy ideáljának szomjúságát akarta oltani.

Móric a limonádét rendelők sorába tartozott, aminek a cukrászon kívül én örültem legjobban, mert azzal a gondolattal, hogy hagyjuk a citromsavat oldódni és használjuk fel Hajnalka Mórictalanságát, reménykedő szívvel kerestem fel szívem abc-jének legnagyobb Ó-jét.

— Csókolom a kezeit. Hogy mulat? — kezdém a társalgást. Ugy-e jól? Pedig hát nem hittem, hogy el fog jönni erre a majálisra, mert igazán esúnya idő van kint. Azt hiszem már esik is az eső. Fiakkeren fognak haza menni? Oh, báresak én húzhatnám a kocsiját. Fedák Zsaszának a kocsiját is az udvarlóit húzták. Azok sokan voltak, Nagysádnak kettő udvarol: Én és Móric. Látna azt, hogy társalgásom mindinkább felvidítja, még bátrabban folytattam azt, míg végre a jelentőségteljes II-ik négyesért rimánkodva, tudomásomra adta, hogy ezt már Topynak ígérte. Hah! Móric! Megint csak Móric! Hát mit szeret ezen a Móricon? — pattant ki belőlem a féltékenység szikrája. Hja, — feleli Ó — célozva arra, hogy Móric nálok lakik és kosztol. Thopelstein úr szerelmének bebizonyítására nagyobb előnnyel bír, mint maga.

A szerelem vak. E mondat igazságát semmi sem bizonyítja jobban mint az, hogy én ezen előnyben Topynak nagyzási hóhortban szenvedő orrát értettem. Hát így vagyunk — gondoltam — a szép Hajnalka Móricba szerelmes és pedig azért, mert annak orra hosszabb mint az enyém?

A szerelemnek az cfajta abnormatioja annyira elkekerített, hogy Hajnalka feleletére mélyen hallgattam. Majd még mélyebb esönd következett be mindkettőnk részéről s mikor már a harmadik esönd is beakart állani, oda állított Topy egy pohár limonádéval — hirtelen, váratlan.

Hogy ezt a hirtelen, váratlan megjelenést megmagyarázzam, elég, ha azt mondom, hogy a terem padlója sikos vala, miként a jég s Móric elesusva orrával egyenesen szívemnek tört a limonádé szerte-széjjel való frecesenése kíséretében.

Hála azonban ruhám orr áthatatlanságának nem tör-

ént semmi bajom, csak a fehér mellényem lett helyenként isztább vagy nem tisztább, aszerint, amint limonádé, vagy nem limonádé frecesent rája.

„Móric, maga nekem nagyon alacsony“ mondtam tragicomicus helyzetére való tekintettel és nagylelkűen segédkezett akartam nyújtani feltápáskodásához, amit ő egy elbukott hős ridegségével visszautasított. Szót mondat, mondatot — egymást kölesönösen zoológiai ismeretükből előszedett jelzőkkel való díszítése követett, aminek az lett a vége, hogy a rendezőség kitessékelt a teremből viribus unitis — tessék nélkül.

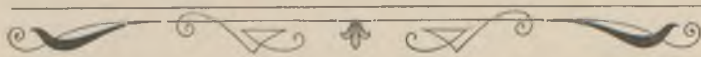
Oda lett a tekintély! A társadalom melynek atomaként működtem összetiport — szép Hajnalkám pedig egyszerűen észre sem vett, sőt jegyben járt egy vidéki Urral.

A szerelem lángja pedig emésztett. Fogytam, mint a gyertyaszál, mely elhagyott üres szobában áll. Ne ily halált adj Istenem — sóhajtottam a költővel, óhajtottam a gyors halált s hajtottam le fejemet bánatosan.

Ne ily halált adj én nekem. — Legyek fa. — Legyek köszírt . . . És az Isten meghalhatta kérésemet, megszemélyesített köszikla, illetve megkösziklázott személy lettem, mert ép azon a napon mikor ideáloimat oltárhoz vezette a vőlegénye, éppen azon a napon buktam meg az alapvizsgán.

Azóta pedig, mint a köszikla, még most is rendületlenül ülök a gölyák seregében.

Zalay.

Sose halunk meg!

Szombat éjjel van . . . Természetes tehát, hogy a füstös alacsony lebuji tömve van emberekkel. Kérges kezű munkások isszák el egy heti keresményüket, hogy aztán a következő héten legyen okukátkozni a munkaadók kizsákmányolását.

Az egyik asztalnál, szemben az ajtóval különösen hangos a társaság. Az asztal tele van boros és pálinkás üvegekkel; olyik egészen üres, olyik pedig még meg sincs kezdve. Egy elázott ember kidüledt szemekkel, borgőzös szájjal orditozva magyaráz a társainak.

— Én mondom nektek, hogy a legnagyobb nyűg a nyakunkon az asszony, meg a sok gyermek, ha asszony nem volna, vigan élhetnők a világunkat, az is huncut, aki az asszonyt kitanálta! . . .

— Mér vettél hát magad mellé asszonyt, ha úgy nem kívánod látni még a fajtáját se? Kérdezi a mellette ülő, akinek a szeméin még látszik, hogy némi képpen ura az eszének.

— Mér? Hát azért, hogy legyen valaki, aki mossa az ingemet, ha piszkos lesz, megfőzze az obéde-met, ha megéhezek. Ígyunk cimborák!

— E percben kinyílt az utcaajtó és a küszöbön megjelent egy csapat fázó asszony. A szobából kituduló meleg pára megfagyva, mint millió gyémántesepp röp-ködött át a levegőben, glóriát képezve egy asszony feje fölött, aki mintául szolgálhatott volna a szenvedő madonna szobrához. Lassú, vontatott lépésekkel, mint aki nehezen bírja cipelni az élet terhét, közeledett az asztalhoz. Fázós, félős hangon szólt oda a lármás mulatóhoz, aki épp e pillanatban emelte magasra a teli boros üveget:

— János, elmúlt ójfél, gyere haza. Várnak a gyerekek, fáznak is, éheznek is, várják az apjukat.

— Erigy haza, no János! — Kiált az egyik vad röhejjel. — Érted jött az asszony, haza muszáj menni, mert különben borsóra térdepelsz.

— Csak azért sem megyek, ordított János, nekem bizony nem parancsol egy asszony.

— Nem akarok én neked parancsolni, válaszolt szeliden az asszony. Csak éppen kérlek, igen szépen kérlek, gyere velem haza, félnek a gyerekek, ha nincs otthon az apjuk.

— Az már más. Ha szépen kérnek, velem lehet beszélni. Szerbusz, asszony, azt a kutyafáját ennek a huncut világnak. Ígyál no! Húzz egy nagyot.

Azzal már az asszony szájához nyomta a boros üveg száját.

— Nem kell, nem ihatnék. Szabódott a szegény asszony.

— Iszol, asszony, jusztis iszol, különben nem látsz holnap reggelig.

A szegény meggyötört lélek undorodva ivott az ura borából, jól ismerte, tudta, hogy két napig nem látja, ha ellenkezik vele, pedig hát odahaza két kis poronty ritt a kenyér után.

— Ezt már szeretem — röhögött a részeg ember, úgy szép az asszony, ha engedelmes.

— Látjátok-e, cimborák, hogy kell a fehérnépet dresszirozni?

Nagy nehezen felállt az asztaltól és tántorgó léptekkel követte az asszonyt, aki egy tekintetre sem méltatta az ura társait, kilépett az ajtón a fehér, hideg, havas éjszakába.

Azután kézen fogta és vezette haza, abba a nyomorúságos kis pincelakásba. De hát ez nem ment olyan könnyen, mint a szegény asszony gondolta. Az ura minden pálinkamérés előtt nagy hajlandóságot mutatott a pihenésre, utoljára pedig a járda szélén nagy halmozban összekapart hőtömegbe feküdt bele, égre földre ssküdüzve, hogy ő most odahaza fekszik az ágyban és jzörnyen megharagudott az asszonyra, aki őt ebből a eő pelyhes ágyból kiráncigálta.

Vége lett ennek a kalváriajárásnak is, nagy nehezen hazaértek, ahol két éhes gyermek összebuja, didegelve várta az anyját.

— János, — szólt könnyörgő hangon az asszony add ide a pénzedet, kenyeret kell venni a gyerekeknek, egy kis húst is akarok sütni.

Az ember bután bámult az asszonyra.

— Add ide no, — ismétli az asszony — ha nálad marad, holnap estére egy krajcárunk se lesz.

— Nem kell ahhoz a holnap este, mivel már most sincs egy megveszekedett fityingem sem. Azzal, mint aki egy jó viccet mondott, röhögött.

— Teremtő istenem — tört ki az asszonyból a kétségbeesés — hova tetted, ember, az egész heti bért?

— Elvitte a kártya meg a bor — dadogta a részeg és tántorgó léptekkel ment az ágyhoz, ahol végignyulva, hortyogó álomba esett.

Az asszony nem akart hinni a füleinek. Odament az urához, kikutatta minden zsebét, csak amikor egy krajcárt sem talált benne, akkor lett előtte bizonyossá a holnap kétségbeejtő nyomorúsága.

Ránézett két ártatlan gyermekére, akik nagy bámuló szemeikből kicsorduló könnyeken néztek az anyjukra, várva a jó puha kenyeret, amivel éheségüket lecsillapítsák és a meleg szobát, amely kicsiny testük dermedtségét felolvasztja. Az asszony pedig csak bámult maga elé szótlanul, agyában halványan kezdett derengeni egy minden szenvedést megváltó gondolat. Egyszerre testet öltött a gondolat és az örültek mosolyával látott a munkához. Bedugta a kályhacsövet, ajtó-, ablakhasadékot rongyokkal és elővette azt a kevés szentet, amivel estebéljét akarta megfőzni, egy pléh edényre tette s meggyújtotta a szoba közepén. A két kis gyermek boldogan guggolt a tűz körül. Kicsiny kezüket

főléje tartották s mosolyogva tapsoltak, amint a hideg lassankint elszállott testükből, hogy helyet adjon a jótékony melegnek.

A szoba lassan-lassan kezdett megtelni fojtó füsttel, az anya magához emelte két kicsiny magzatát, akik a jótékony meleg hatása alatt ölébe hajtott fejfel aludtak és várták a megváltó halált. Az ember pedig megfordult az ágyon, egy nagyot rugott a lábával, bizonyára azt álmodta, hogy ott iszik a lebuiban cimboráival, mert kurjantó hangon elkiáltotta magát:

— Sohe halunk meg!

Pedig akkor már a fél lábával a más világon volt.

Géczy István.

*Voltam király Bööciában.**

*Egy dalt hallottam egyszer este
Egy kis vidéki színpadon;
Egy öreg színész énekelte,
S úgy eltiünődtem én azon.
Dalán egy régi, édes álom
Sirta lelkembe bánatát . . .
— „Voltam király Bööciában
És lett belőlem renegát.“*

*Balzsamos, édes kikelet volt,
Virág termelt a réteken.
Emlékszem még, babos ruhában
Akkor találkoztál vellem.
S ahogy rád néztem, elpirultál,
S zavartan úgy mentél tovább . . .
— „Voltam király Bööciában
És lett belőlem renegát.“*

*Aztán . . . No hát aztán meg úgy volt:
Szerelmes lettem én nagyon;
Szerettelek s te is szerettél,
Szerettük egymást angyalom.
S miként repkény a százados fát
Egymást mi úgy karoltuk át . . .
— „Voltam király Bööciában
És lett belőlem renegát.“*

*Te ifju voltál, én is ifju,
Szemünkben izott még a láng;
S bolondos álmokért epedve
Még olyan bohók is valánk.
Am, egyszer csak te nagy lány lettél,
„Schickel“ viselted a ruhád . . .
— „Voltam király Bööciában
És lett belőlem renegát.“*

*Aztán egyszer csak unni kezdted
Az én egyhangu lényemet,
Aztán egyszer csak mást szerettél,
Másé lett puha kis kezéd.
Aztán a lelkem sírni kezdett,
Érezve meddő bánatát:
. . . Voltam király, hejh, én is egyszer
És lettem én is — renegát.*

Györék József.

1848—49. ereklje-gyűjtemény s Kossuth-muzeum.

Ezelőtt huszonöt esztendővel egy ideális lelkű férfiú meggyűjtotta az emlékezet fáklóját, hogy annak világánál visszapillantsunk egy csodás, nagy eseményekben, epochális fordulópontot képező, hatalmas eszméket megvalósított korba. Megteremtette az emlékezet világát, melynek még felhői is rózsaszínűek; virágai aranyosak. Hazaszeretettől, a nemzet nagyjai iránt érzett igaz tisztelettől, magasabb, eszményibb időkért hevültni-tudástól eltelve, rajongással s valóságos hangyaszorgalommal végezte életecéljául kitűzött feladatát, mely az egész nemzetnek lett volna kötelessége.

E férfiú Kreith Béla gróf, ki nem törődve közönnnyel, sokak részéről tanúsított fásúltsággal s a még inkább elszomorító hidegséggel, böles fufanggal és számító óvatossággal, bámúlatra és követésreméltó kiltartással gyűjtötte össze a szabadságharcra és a nagy idők legnagyobb férfira vonatkozó emlékeket. Nem hálás feladatra vállalkozott. Az emberek a törtető, tülekedő áradatban nem szívesen állottak be Kreith Béla munkatársává. Nincs most az embereknek idejük és módjuk arra, hogy egy-két virágot szakítsanak az emlékezet virágából, mert aki habozik, tétovázik a nagy könyökharcban, aki az elmúlt világ édes-bús, lelket megpihentető nagy nemes tettekre buzdító eszméi felett ábrándozik, az lemarad a felfelé vezető rögs úton, annak helyét más foglalja el. Mintha az új idők szele s a sokat hangoztatott és felpanaszolt materialisztikus kornak józan, hideg felfogása kiölte volna a keblekből az eszményeket, a kegyeletnek és a tiszteletnek a esirait. Mig a nagy nemzeti katasztrófa után volt egy közös cél, amire kellett egyesült erővel tükedni, addig könny gyűlt a magyar ember szemébe egy név említésére s azt hitte, hogy ki nem apadó könnyhullatással kell siránkozni elsvradt remények felett; a cél elértével a könnyforrások lassanként kiapadtak, a seb behegedt s a világ az események felett minden megrázódás nélkül napirendre tért. Kreith Béla volt, aki fel emelte szavát, hogy mentsük meg a nagy napoknak, daliás időknek legnagyobb férfira vonatkozó reliquiákat s teremtsünk magunknak egy Mekát, egy búcsújáró helyet, hol az ösök szelleme regél soha el nem alvó hazaszeretetről, nemes önfeláldozásról, krisztusi lemondásról s a mire most a legnagyobb szükségünk van: meleg fajszeretetről s egy már sokak által lekicsinyelt s támadásban részesített eszméről, a nemzetiségi eszméről.

Feladatát sikerült is megvalósítania. Megalkotta az 1848—49. ereklje gyűjteményt s Kossuth-muzeumot, mely fájdalom, mint minden kulturális és nem számokban beszélő, anyagi haszonnal kecsgetető intézményünk még mindig a kegyeletlenség kálváriáját járja.

Szégypirnak kell borítania arcunk, midőn halljuk, hogy a Kossuth-muzeumnak ma sincs állandó otthona. Ma sincs a hely szüke s elégtelensége miatt összehordva s együtt szerves egészként előállítva.

A főváros böles város atyái kilakoltatták annak a férfiúnak emlékeit, kinek halála után való hazahozatalakor minden magyar szent fogadást tett az ő kultuszának a tiszteletére és terjesztésére. Kilakoltatták, hogy a helyét holmi schwarzgelb kétfejű sasok s más, a magyar szemnek és léleknek szerfelett kedves holmikal töltsék be. De hát így a hiperlojalitás szerfelett nagybecsült kecskéje elpusztult volna. Tudnak hazafias tüntetéseket, díszmagyaros felvonulásokat rendezni, fehér asztaloknál hosszú, rajongó gondolatokkal telt dikciókat mondani, de arra, hogy a gondolat testet

* A Magy. Irod. Önk. Társulat lyrai-kötemény pályázatán dícsérettel, s egy külön második díjjal jutalmazott kötemény.

Külföldi utamról.

öltön, hogy egy parányi helyet adjon a főváros, vagy ha ez nem hajlandó, a kormány (szégyen ugyan és éllhetetlenségünk dokumentuma, hogy mindent a kormánytól várunk) az 1848—49. ereklye-gyűjteménynek s Kossuth muzeumnak.

De hát akkor mi volna a császár kedvelt híveinek loyálisával, mi a sokra minősítő gutgesimnt magaviselettel.

Maga a magyar ifjúság is élén a fővárosi ifjúsággal elmerülve a politikai életnek nem mindenkor tiszta hullámaiba, előbbrevalónak s fontosabbnak tartja lármás utcai jeleneteket rendezni, rendőrharcokat provokálni s a csöcseléktől megtépett zászlajának felszentelésére szinpadai jeleneteket rendezni, mint azoknak az igazi csatákban könnyel és vérrel felszentelt s nem rendőri kardlapoktól s alnéptől összehasgatott zászlóknak elhelyezéséről gondoskodni, arra illetékeseknél kopogtatni s hatalmasan demonstrálni az eszme mellett, hogy a magyar ifjúság nem feled, mert nem tudja és nem akarja feledni a nagy napokat.

A Kossuth-muzeum még mindig hajléktalan s mi magyar ifjak nemtörődömséggel nézzük egy kegyeletes eszmének életfentartási küzdelmét; siessünk ez eszmének, e célnak révipartra juttatásához. Jusson esziünkbe egy öreg honvéd figyelmeztetése, hogy a nagyjait nem tisztelő hálátlan nemzetnek nem lesz hosszú élete e földön.

Támogassuk a Kossuth-muzeumot hazafias kiadványainak minél szélesebb körben való terjesztésével. Milliók részéről jövő áldozat megteremti a Kossuth-muzeum állandó otthonát s így megnyugtathatjuk háborgó lelkiismeretiünket.

Ne vonjuk mi magunkra a háládatlanság bélyegét. Nem kisebb emberek irnak a Kossuth-muzeum kiadványaiul kegyeletes s a múltak eszméit megbecsülő tollal megírt műveket, mint az aranytollú és aranyszájú Hock János és a többi neves és missziót teljesítő magyar írók.

Ne nézzük közönnnyel, hogy a Kossuth-muzeum még most is a kegyeletlenség Kálváriáját járja, mert „ki múltjára érzéketlen, jobb jövőre érdemetlen!”

Kukri Ferenc.

Szomorúság.

I.

*Ne tudd meg azt, hogy én szeretlek,
Ne tudd: a szívem érted ég;
Ne lásd, hogy árnyként, mint követlek,
Ne lásd te szívem szent sebé.*

*Hideg közönyt mutasson arcom,
Elfojtom én a bánatot,
Ne lásd te azt a fényes könnyet,
Ami szemembé fölragyog.*

II.

*Ha, mit én most érted érzek
Mind egyszerre dallá lenne,
Istenem, a boldogságról
Be kevés szó volna benne.*

*Beborítja érted lelkem
A bubánat sötét árnya...
Gondolkozom: van-e jussom
Énnekem a boldogságra?!*

Fidélió.

Sárospatakon egy-egy ünnep után legációk emlényekről zeng minden berek. „Mendúr,” diak fokozott buzgalommal regélnek rekvirációs csudabogarakról, lánykörüli hőstettekről, szószerékbeli kalandokról, futásról, ivós kántorról, hófúvásról, meg a jó Isten tudja még mi mindenről és nincs, aki ne hallgatná érdeklődéssel a másikat.

Nekem is volt most egy legációm; engedje meg tehát az olvasó, hogy midőn a szerkesztő úr szives felszólítására felkeresem az Ifj. Közlönyt e pár sor irásommal, én is erről beszéljek.

Ez a legáció bizony egy kicsit hosszabb útra szolt, egy kicsit fáradságosabb is volt; a penzt meg a helyett hogy hozta volna, vitte. De ugyanaz a főiskola küldött, jómagam is a régi buzgalommal keltem útra s a pénzből, amit elköltöttem szerteszét a forgatagos nagy világban, legációs tapasztalatok fejében minden fillérért egy-egy kis világismeretet vásároltam magamnak.

*

Elindulásakor — úgy véltem — Budapestet útba kell ejtenem. Idegen népek, talán ellenségek közé megyek, de mindenesetre olyanok közé, akik egy darab Ázsiát sejtenek itt a Tisza—Duna partján. Meg kellett hát jó előre nyugtatnom a lelkiismeretemet, erősítenem a meggyőződésemet, arra az esetre, ha majd beszélek nekik szép fővárosunk ifjúi hatalmas erejéről, izmos fejlődéséről. S hogy a szépségéről is az a benyomás, mely első látáskor a „falusi kis leány” sóhajtását csalta ki belőlem, ékesen szóló erőre kapjon a lelkemben.

Ezek után már bátran haladhattam — a *müvelt* nyugat felé.

Egyszer út közben kezdtem magamat úgy érezni, mint a rátóti ember, ha elveszti a szemé elöl a falu tornyát. Pedig mindössze csak annyi történt, hogy egy idegen ruhás kalauz idegen nyelven kérte a jegyeket.

Most már közel járunk Bécshez. (Istenem! A történelem folyamán hány-szor jártunk mi már közel fegyveres kézzel ehhez a Bécshez és mégis...)

Ezt az arisztokratáskodó vén metropolist, amelyben 400 év óta tiszteljük (inkább szidjuk) nemzetünk legnagyobb átkát, nagyon vágytam megismerni. (Hiszen ki ne volna kívánsi arra, hogy néz ki a „sógor?”) De... Megvallom, irigyeltem tőle a pénzt, amit ott kellett volna elköltenem. Ugyis kövér a mi zsirunkon a jó szomszedság, testvériség jussán! Bekukkantottam mégis: a híréért s aztán hamarosan odább álltam.

Berlin felé igyekeztem, de mert útba esett, bekopogtattam Prágába, a *csehek* fővárosába, akiknek a kedves rokonai: a tótok most olyan vendégszeretettel akarják az aggodalmasan öreg Björnson csatariadója mellett betölteni rajtunk azt a híres-nevezetes magyar közmondást.

De azért Prága nagyon szép kis város s csak érthető, hogy az a nép, amelynek a kulturális erejéről bizonykodik a Rájkszrátban örökösen veszekszik a németiséggel a hegemoniáért.

Menjünk tovább. Átlépjük a német határt, megjelenik a kalauz, fején a nagy kerületű lapos sipka. Benne vagyunk a porosz légkörben, most már szabad az út, hogy megismerjünk egy katonailag izmos, tudományában hatalmas, erkölcsiében reklámszerűleg dicsőített, művészetében és lelkületében barbár népet a maga fészkeben, annak is a kellős közepében.

Berlin lett volna külföldi utazásom végcélja, ez az egyenruhába bujtatott, vezényszóra épített város, amely-

ben szerteszt, utcán és utcasarkon, mint mindenható nagyhatalom uralkodik elevenek és holtak felett egy fényes, fehér csúcs a *rendőrcsákók* tetején. — Ilát ebben a nyomott levegőjű városban kellett volna maradnom még valameddig, hogy aztán haza menjek: egy csomó feltudással, a jóról, szépről, nemesről, erkölcsös-ről való egyoldalú, imitt amott ferde ismeretekkel s mindenek fölött: csonka ember és világismerettel.

(Vagy talán teljes kiábrándulással.)

Amde, jó németjeim! elég volt köztetek 4 hónap! Van ám kivületek más világ is és van ám másutt is élet! Ott majd egy hét alatt is de sok dolognak meg fogom látni — önkénytelenül — az igazi oldalát! Hát előre!

A világismeret fantomja után futó előtt nincsen véghatár! Ha belekóstolt e végtelen tenger vizébe, a szonjúsága fokozatosan mindig olthatatlanabbá válik. Hát előre!

Az útfélen, a Rajna partján ott van *Köln*. Megérdemli, hogy egy napot pihenjek(?) a falai közt már csak a világhírű dómja miatt is, amelynek a nézése egy pillanatra megállítja a lélekzetvételt is s az ember úgy érzi, mintha az a kolosszus ott feküdnék a mellén. — *Bonn*-ban már kedélyesebb az élet. Sárospataki hangulatt vett körül: milyen nagy becsben van itt a diákos ember! S a nép milyen szeretetreméltó! Szinte feledtem, hogy a németek közt vagyok. Pedig csak a *poroszok* környezetén kerültem kívül. Így legalább meg volt az átmenet a franciás belgák felé, akiknek a boldog országába vezetett innen az útam.

Antwerpen, a flamand kikötő város magyar kívándorlóival és Brüsszel, a kis Páris egy új világot tártak föl előttem. Antagonisták, mert amaz az ősi flamand nyelv és kultúra ápolója, míg Brüsszel kizárólag francia forgalmi nyelvvel és franciás kulturájával bolygója annak a hatalmas plánetának, melytől mellék nevét nyerte; de mind a kettő eleven tükre egy boldog kis ország belső életének, mely semlegesen a nemzetközi politikától, hatalmas iparával ügyes kovácsa a maga szerencséjének.

5 napig voltam itt. Egy este aztán vonatra ültem és kakasszóra francia földön, jó reggelre Párisban tettem.

Mit kezdjek írni most? Ha felveszem a tollat, hogy beszámoljak az itt eltöltött 4 hónapomról, akár le se tegyem 3 nap és 3 éjjel. Telve lelkesedéssel egy nagy nép magasztos jellemvonásai iránt, talán fecsegővé válnék s közöttük felejténem magam, pedig a tenger nem széles, a vasút sem drága s London ködös Albionnak hideg, örök-mozgó fővárosa a maga 7 milliónyi népével egy ugrás Párisból csupán. Francia és német nyelvvel most már könnyen boldogulok angolok között is s úgy járok-kelek, mintha ott születtem volna.

A titka pedig ennek nem varázslat: kevés a pénzem, ki kellett számítanom minden percemet, minden lépésemet. De azért ki róhatná fel bűnömül, hogy a drága időm és kevés pénzem mellett olyan kirándulásokra is telt, mint Londonból Windsorba, Greenwichbe; Párisból Rouen, Versailles, Sevres, Saint Clond, Saint Germain, Fresnes, Poissy, Donairesbe, stb. stb., amelyek, mint a regényben az epizódok, kísérik a főcselekményt s a minő volt annak idején Berlin mellett Plötzensee, Tepel, Rummelsburg, Strausberg, Treptov stb.

De nincs olyan jó, a minék egyszer vége ne volna! London után az út most már visszafelé visz. A világ legnépesebb, legmozgalmasabb, legzajosabb, de legegységűbb városa után most már utamba kerül a bűvös szépségű Svájc, hatalmas, kopasz, de regényesen

változatos havasaival. Ime: a legmesszebb menő leleményességgel kigondolt ellentéte amannak. — Luzern, a föld legbájosabb pontja, — a Rigi csúcs felséges kilátása — a vierwaldstätti tó változatos képei s a szt.-gotthardi vasút vakmerően furfangos kapaszkodása a nagy alagútig... Van e ember, aki az itt szerzett benyomásait el tudná felejteni?

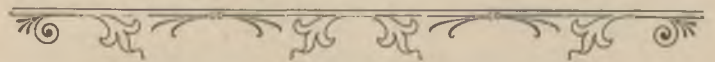
Az alagút már olasz vidékekre vezet s csakhamar átlépek a 7-ik ország határát is. A közelség a haza földjéhez nyugtalaná, türelmetlenné tesz, de nem oly fokban, hogy meg ne csudáljam útközben Milánó tiszta fehér márványból épült székesegyházát. Valami ünnepeyes érzéssel még bevonulok a lagunák városába, megbámúlok a közismert szépségeit, amelyekről minden költő és minden festő dicsőhimnuszokat zeng (már kiki a maga nyelvén). — Egy tengeri fürdőzés a Lidón, aztán fel a hajóra s mire a nap felkél a fiemei hegyek mögül: a Quarneróban, mire teljes fényességében ragyog: *magyar földön* vagyunk.

Ez volt a 10 hónapi utamban a szívemnek legnagyobb gyönyörűsége.

*

Eddig van. A kilátásba helyezett legáció nagy elbeszélés „utazási tartalomjegyzékké“ zsugorodott össze, mert nem akartam nagyon igénybe venni olvasóim türelmét. De ha netalán még így is untattam volna a felháborodott kedélyeket, ezennel tisztelettel rászabadítottam a szerkesztő hátára. Ő kért, hogy írjak, csak ő a hibás, meg aztán ő el is bírja, hisz ő a szerkesztő s én tudom — magamról tudom — hogy az újságszinálók háta sokat megbír.

Mikola Gynla.

Éjjeli zene.*)

Valóban megtörtént, ideális éjjeli zenéről akarok szólni, nem holmi macska-zenéről, minőt egy-némely izraelita atyánkfia szokott kapni a szombat esténként fékevesztett muzsa fiaktól; ennek az éjjeli zenének kezdete, célja s eszköze rendes, csak annak lefolyása, kiváltképen pedig epilógusa különös, úgy hogy, ha valaki rendszeren az éjjeli-zene elméletét, ezt mint az éjjeli-zenék egy különös válfaját emlitené fel.

* * *

Gyér világítású vendéglő-szoba egyik sarkába egy kerek asztal mellett mulat két elkeseredett diák, kikre úgy látszik igen illik ez a mondás: sirva vigad a magyar, hiszen olyan bánatos arccal ülnek ott, mintha az egész öt világrész búbanata az ő szívökben egyesülne; csak akkor derül fel kissé „zordon homlokuk“, midőn a telt poharakat koccintásra emelik.

— Igyál pajtás, szól az egyik nem annyira vész, mint inkább bort jósló hangon, aztán ne ülünk itt úgy, mintha a siralomházban volnánk, hanem legyen vége a búbanatnak.

* Régebbi szerkesztők ilyen tartalmú elbeszélések számára „Diák-történetek“ címen külön rovatot tartottak fenn. En, bár a külön rovatba sorolást fölöslegesnek tartom, ilyen zsánerű írásokat mindenkoron szívesen közlök s azt nem is külfalakra után itélem meg, mert ezeknek főérdemük, hogy valóban megtörténtek s céljuk is csak az, hogy megismertették az olvasóközönséget azokkal a fura történetekkel, melyeknek szereplői leleményes diákemberek, rúgójuk az ifjú lélek. S ilyenformán, ha nincs is műbeesük, létezésükre jogot ad a valóság, Szerkesztő.

Ekközben kiüríté poharát s utánna előbbi szavainak, mintegy illusztrációja képen rákezdí mély bariton hangján:

„Nagy a feje búsuljon a ló“. Pajtása azonban nem nagyon látszik felvillanyozódni, csak alig halhatóan dúdolja utánna s mintha valami halotti éneket zengene olyan gyászos tónussal kíséri barátja dalolását.

— Te Sanyi, szóló a nótá kezdő, hát ne hagyj úgy el magad, úgy dalolsz, mint egy vásári koldus, látod én is csak úgy vagyok mint te, én is benne vagyok a „sötét verembe“, majd elmúlik az, mint a nyári zivatar, hidd meg . . .

— Igazad van, szóló Feri kissé élénkebben, látod ha veled vagyok, mindjárt vigabban vagyok, ámbár te is elég búsvoltál, csak most kezd megjönni az eszed, hej „nincs is a kulacsnál bölcsőbb kalamáris“. — Így beszélt az ifjú, de ha valaki jól megfigyelte volna, látszott, hogy csak erőlteti magát s hogy ugyanekkor másra is gondol; vajon mire gondolt? . . .

* * *

Szép őszi éjjel volt; a csillagos égen ott pásztorodott az éj királynéja, a hold kísérteties fényt árasztva az utcákra, melynek csendjét nem zavarta semmi, csak egy-egy gazdátlan kutya száguldott rajtuk végig . . .

Valóban a legszebb őszi éj volt, melynél szebbet s alkalmasabbat az éjjeli-zenére nem kívánhatna a legköltőibb s legéjjelizenélhetőbb lélek sem.

Úgy látszik Galambos Feri és Erőss Sándor is megvoltak előgedve az idő minéműségével, mert igen vigan biztatgatták a nachtmusik közvetítőit a magukkal hozott üvegekkel, amint az utca szegletén a terhe alatt görnyedező cimbalmost megpihentetni akarván, kiadták a jelszót: „meg megáljunk itassunk“.

— Igyál hó, szóló a lehegő cimbalmoshoz Sanyi, végy egy kis bátorságot magadba.

— Hiszen van az annikül is, — felel a cigány, minekutána fenékiig üritette a kezébe adott félliteres flaskót, mit a primás és a nagy bögös törhetetlen szigorral csinált utánna a kontrásnak mély fájdalomára, ki epekedve bámult az ivókra s szinte látszott rajta, hogy a lét és nem lét problémája forog bozontos üstöke alatt s mikor látta, hogy rá nézve a problémának negatív oldala az „egyedül bizonyos“ a bor tekintetében, elkecseregetten, mint Petőfi juhász legénye, nagyot ütött vonójával a szamárra, . . . más szóval a brügös fejére és búsan bandukolt a tovább vonuló banda után.

— Megáljunk itt vagyunk.

Egy csinos, hatalmas ablakokkal ellátott lakás előtt állottak meg. A kapuajtó nyitva, se közel, se távol nem volt egy lélek sem, a toronyóra rémesen verte az éjfélt, szóval minden kedvezni látszott az éjjeli vándoroknak. Nesztelenül vonultak be az udvarra s helyezkedtek el az ablak alatt. Feri át volt szellemülve, a szeme delejes sugárai ábrándosan szállottak a kedves ablakra, melyből biztatólag integettek feléje a . . . muskátli cserepek . . .

Csendes merengéséből a cimbalmos ébresztette fel, ki rokját megrántva, bamba képpel kérdezte, — hát a cimbalmot mire tegyük Tekintetés úr?

— Ejnye erre nem is gondoltunk — sóhajt fel s szavaiból egy középkori lovag szerelmi csalódása tükröződött elő.

Hiába minden kutatás, nem leltek semmi nagyobb tárgyat, már-már a cimbalom excommuzsikálásával akarták kezdeni, midőn örömmel teljes hangon felkiált Feri: Megvan!

— Mi van meg, kérdi Sanyi, tán az eszed?

— Igen az, melynek segítségével felfedeztem, hogy megfogom tartani a hátamon a cimbalmot.

— Mesteri gondolat, jegyzi meg Sanyi, azt hiszem az ország sorsát intéző diplomaták nem ajánlanák fel ily készséggel hátukat, hogy a válság megoldása érdekében azon verjék ki a kiegyezés módozatait. — Mire Sanyi bevégzé szavait, a cimbalomtartóvá hajlott Feri hátára ráhelyeztetett az instrumentum, ki e kettős, szivét és hátát nyomó terhek alatt türelmetlenül várta a kezdetet s a hátát nyomó teher miatt talán a végett is, de csak túrt s egy fájdalmas nyögés után, melynek motivuma melyik lehetett a kettős teher közül, maga sem tudta. Megzendült a dal:

„Mért is szeretlek oly nagyon tégedet“ . . .

Gyönyörű volt, mint az Amphion lantja, kesergett a primás hegedűje messze elhangozva az éji csendben; legalább Ferinek gyönyörű volt, ki bánatosan mégis némi gyönyörrel pislogott fel a cimbalom alól.

„Ha tégedet felejteni tudnának“ végződik a dal s a primás hegedűjén felzokog a másik még szivtépőbben:

„Jaj de nehéz a szerelmet titkolni“.

Szép volt ez is, de már Feri igen mozgott a cimbalom alatt s úgy gondolta magában, hogy mégis nehezebb ez a cimbalom, mint a „szerelmet titkolni“. De túrt tovább, a banda húzta lelkesen . . . Egyszerre csak ó csuda! Mi az? . . . Nyillik az ablak . . . Feri és vele együtt mindnyájan kíváncsian bámulnak a nyíló ablak felé, a banda szerszámain elhalt a dal, csend volt, mint színházban a hős beléptekor s ime megjelenik az ablakban egy óriási bajusz előfutáraként egy jupiteri fejnek, melyből haragosan villant elő két dühös szem. „Döbbenet által a sziv ere fagy“ a váratlan látványra. Az ablakon kinéző szem mintha megbűvölte volna őket, mozdulni sem tudtak.

— Nem takarodtok innen mindjárt közzétek lövök szól az ablak réme hevesen kitarva az ablak szárnyat. De már erre feleszméltek az elbűvölt hősök s mintha a haragos ég legdühösebb villáma csapott volna le mellettük, rendetlen vad futásban igyekeztek elillani; a cimbalomtartó Feri pedig cimbalmaival együtt felfordították s a ledólt cimbalom hangzavara és a Feri fájdalmas jajjai a menekülő had gyász indulójává olvadt össze.

„Nincs a természetben vesztes csak én“ — sóhajt fel az „összetiporva“ ott hagyott Feri, kit még a cimbalmos is elhagyott, megfélekedve kenyérkereső jószágjáról, mint a rossz spártai pajzsáról, futva a primás után, ki a kezdeményezés jogát most is fentartva vad futással vezette a menekülőket.

Feri is fel akart kelni, de hasztalan, kezén, lábán sajgó sebek s az átkozott cimbalom most is rajta erősen nyomva elcsigázott testét a földhöz.

* * *

Már a hold is eltűnt, csak egy néhány halvány csillag pislákkolt még itt-ott az égen, de már azok is igen álmosoknak látszottak s bágyadt szemekkel aligha látták mint botorkált hazafelé a nagy erőfeszítések árán feltápáskodott Galambos Feri, hátán a cimbalom, amit nem akart zsákmányul hagyni a nagy fejű Jupiternek.

Friss hajnali szellő támadt fel s egy-egy erősebb roham halk rezgésbe hozta a cimbalom húrokat és úgy tetszett, mintha csak azt zengenék elhalóan: „Minek is van szerelem a világon“.

Bornemissza István.

A tenger.*

Hogy itt a multat visszasírva
 Ülök a parti szirteken,
 S csodállak félve, elmerülve
 Te mély, te tiszta végtelen;
 Látom, hogy vesznek, hogy születnek
 Küzdködnek, sírnak a habok —:
 Örök mozgásod mély haragján
 Szomorú lelkem dalba fog.

Te vagy maga a végtelenség!
 Rombolsz, teremtesz egymagad,
 Egekbe érő sziklapart is
 Csak félve szabja útadat.
 Nagyságod busult árvasága
 Társat keresni ingerel,
 A föld méhébe zúgva törsz be,
 Nagyságod társat ott se lel.

Ha fönt csak zsongsz is, lent a mélyen
 Örvénylő árad zúgva-zúg,
 Morajlasz gyilkos forgatagban...
 — A látszat gyakran oly hazug!
 Hol lábad egyszer megfeszíted,
 Indul a föld, nincs kő-kövön.
 Én Istenem, mi lesz, ha egyszer
 Nagyságod öntudatra jön?!

Nagy, mély öledre ráborulva
 Úgy tépi tested a vihar,
 Sikoltoz, ordít, száz habot ver
 Dühébe' rajtad szárnyival;
 De hogyha nem bánt semmi, semmi,
 Te akkor sem vagy csöndesen,
 Te önmagaddal meghasonló
 Örökké mozgó végtelen!

Nyugtod soh' sincs. Háborgó öled
 Vajudik, lázad, nem pihen, —
 A nagy lelkeknek itt a földön
 Szomorú sorsuk ép' ilyen.
 A tenger folyton hánykolódik,
 A csönd a tónak drága kincs:
 — Szunnyad bután a törpe lélek,
 A nagy léleknek nyugta nincs.

László Sándor.

Az atyák bűnei.

Körner úr észrevette, mikor a levélhordó leányának, Hedvignek egy keskeny rózsaszín levélkét csempészett kezébe. Leányának nem szólt semmit, úgy tett, mintha mitsem tudna a dolgról. Ártatlan arccal hívta be feleségét s beszélte el neki diákkorának ezt az érdekes szerelmi epizódját.

*

Tizenhat-tizenhét éves voltam, gimnázista s nagyon boldogtalan. Egy hónap óta lovagló nadrágot viseltem, kezeimen keztyűt és előreeszűző, divatos kézelőket. Mert egy hónap óta szerelmes voltam. Jó anyám szerfölött csudálkozott, hogy eszím talpa olyan gyorsan elnyűtt, de ő nem sejtette, hogy én naponta egy bizonyos ablak alatt órákhosszat koptattam a világ legoecsmányabb járdáját, hogy egy pillanatra láthassam őt — az imádottat.

Hedvig volt ő is. Körner Hedvig. Vaskos hajfonatjai néhányszor feje körül voltak csavarva, — finom, kedves lányka volt. Még ma is előttem áll sötétkék, csipkével diszitett ruhájában. Ha muffját felemelte, mikor egy pillanatra melegíteni akarta arcát, csókolni való volt. Meg is csókoltam ezerszer — tudniillik álmomban és képzeletben.

Hivatalosan csak egy lény tudott szerelmemről: leghűségesebb barátom. Ez mindig bizonyos fölényt akart felettem gyakorolni, mintha ő lett volna az erősebb, de azért mégis árkon-bokron át követett. Mikor egyszer erősen állította, hogy Körner Hedvignek lerágcsált körmei vannak, engem halálosan megsebzett. Nemsokára bűnbánóan igazította ki szavát: körmei rövidre vannak levágva. „Érts meg... a zongorázás miatt.“ De ez a tapasztalás sem takarta be teljesen ezt a sebet.

Hő óhajításom volt, hogy imádottammal megértessem magam. Meg akartam neki mondani, hogy az érzelmeknek egész világa él bennem és hogy ennek a világnak a központja Ő. Találkára akartam felkérni, hogy elrebeghessem előtte, amit érzek. Az ő szemében is hasonló lángokat véltem látni és egy hosszú csók kíséretében óhajtottam neki örök hűséget esküdni. Tegyen bizonyossá afelől, hogy vární fog reám.

Mindent tisztán, komolyan, becsületesen... egy ifjú szívének tisztasága oly végtelen szép és megindító.

Bizalmas barátom, a reális Guszti utána számított és így szólt:

— A számok sohasem kedveztek neked, Félix! Tizenkilenc-husz éves korodban leteszed az érettségi vizsgát, huszonöt éves korodban az orvosi szigorlatot, huszonnyolc éves korodban mindenesetre megtarthatod lakodalmaidat. Körner Hedvig tehát még 12 évig virulhat és várhat.

Beláttam, hogy a dolog tényleg így áll. De a szerelem és a vágy oly nagy volt bennem, hogy heves lelki harcok után a theológiára határoztam el magam.

— Ezáltal tanulmányaid tekintetében két évet takarítasz meg — számítgatta reális barátom. A kérdés ezzel el volt döntve.

De az a kívánságom, hogy Körner Hedviggel személyesen beszéljek, mindig forróbb lett. Hiszen elvégre egy orvost jobban óhajtana... vagy talán egy jogtudóst? És mikor egy alkalommal nekem úgy tűnt fel, mintha barátságosabban fogadta volna üdvözlésemet, mint máskor, a lángok összecsaptak fejem felett. Hosszas haditanács... Ennek határozatához aztán szilárdan ragaszkodtam. Mert eltekintve attól, hogy egy olyan kis városban egy fiatal leánynak az utcán való megszólí-

* A Magyar Irodalmi Önképző Társulat lírai-költemény pályázatán pályadíjat nyert költemény.

tására kellő alkalom nem kínálkozhatott — szívem is képebb lett volna huszonnégy-fontos tüzelő ágyúk torka elé állítani engem, mint az elé a csipkével díszített ruha elé.

Mi volt egyéb hátra? Irni neki!

Könnyű kimondani. Bár a levelet már hajlandó voltam összetákolni, de ki kézbesitse ám azt neki? Fontolgattuk jobbra-balra. Három nap mulva Guszti mégsúgta nekem a tanteremben, hogy a probléma meg van oldva.

Ó — anélkül, hogy nevet említett volna — ki-kérdezgette a mi Don Juanunkat, kiről az a hír keringett, hogy „előkelő“ és „kevésbé előkelő“ leányokkal levelez egyidejűleg. Guszti kénytelen volt matematikai dolgozatokat ígérni neki a folyó évnegyedre — ekkor ez a mondáktól környezett Casanova megkönyörült rajta és elárulta titkát. Baranowsky, a levélhordó volt az ő barátja. Ez nyomta kezükbe a fiatal leányoknak titokban a szerelmes levélkéket. De ingyen ám a szánk sem ér össze — és mivel Baranowsky úr, mint becsületes ember és mint hivatalnok, pénzt nem fogadott el, meg kellett őt hívni egy üveg sörre a csapszékbe. Ha aztán ez az üveg sör egy tonnácskává változott, az annál jobb volt!

Erre a célra több héten keresztül összetakarítottuk a zsebpénzünket. Elsikkasztottuk a füzetek, itatóspapírok és tollakra szánt összeget. Eladtunk egy levélbélyeggyűjteményt egy márkáért és 10 fillérért, amely pedig testvérek közt is megért egy tallért. Ha Baranowsky nem volt kielégíthetetlen Moloch, vagyunknak elégnék kellett lennie.

Őszi nap volt, mikor a levelet megírtam. Oh! gondolataimban már ezerszer megírtam én azt. De most, mikor papírra kellett volna vetnem, a szent források, melyek máskor annyira buzogtak, mintha teljesen elapadtak volna. Semmi sem tetszett nekem eléggé tüzesnek és szépnek; egy szót nem találtam, mely az én forró szívemnek a liktetését éreztette volna. De végre megfogalmaztam egy „költői levelet“, amelyet takarosan le is tisztáztam. Egyetlenegy mondat volt benne, amely engem lelkesített: „Az a szónoki kérdés, hogy vajjon valóé az vagy csak reménylő fantáziámnak csalfa játéka, hogy szeme felcsillant, mikor köszöntöttem őt“.

Hiszen az efféle frázisok, rossz regényekből kihámozva, minden ifjú előtt imponálni látszanak.

Mikor Baranowsky úr, a levélhordó, délutáni foglalatosságát elvégezte, — négy óra körül lehetett az idő — elfogtuk ökelmét.

— Rossz idő van, postamester úr . . . átfázik az ember egészen a csontokig! Eső, eső, eső . . . Örülhet az ember, ha egy kis gyomormelegítőt kaphat.

Láthatod, hogy ördögi fortéllyal és ártatlan, jóra-való emberek álarca alatt közelítettünk áldozatunkhoz.

— Úgy látszik, hogy Ön is fázik és el van fáradva, ugye bár? . . . Nem volna jó . . . egy kis szesz, egy üveg sör talán?

És csábítólag intett felénk — a csapszék. Még védekezett a jámbor. „A kötelesség . . . fiatal urak, a királyi szolgálat! Mikor hat órára a postahivatalnál ott kell lennem megint!“

Ekkor ez a lélek már a miénk volt, az ördögöké. Néhány perc mulva már egy füstös csapszékben ültünk és ott is ragadtunk. Először szolidan egy üveg sörön kezdtük — a levélről szó sincs! Azután — meghülés ellen — egy kis „papramorgó“ következett. Beszéltünk erről is, arról is, mint az öregek szokták, az időjárásról és az életről. Háromszor nézte meg Baranowsky az órát; háromszor nyomtuk vissza a padra. Egyik messzely

a másikat követte, mindenik gyomormelegítővel megtöltve — meghülés ellen. A negyedik pár messzely után Baranowsky úrnak jó kedve kerekedett s körülölelt bennünket „Hány éve“ — kiáltott meghatva — „élek ebben a városban! De mégsem tudtam máig, hogy milyen jó barátaim vannak nekem!“ Ezzel hozám hajolt és megcsókolt. Céломra gondoltam és mindent türtem. Önfeláldozó barátságánál fogva Guszti is helyt állt. De a legrosszabb az volt a dologban, hogy nekünk is innunk kellett vele. Másképpen ő sem akart inni. Ez öt órakor volt. Hat órakor „pertu“ poharat ittunk és mindhárman boldogan inogtunk lecsüggesztett fővel, mint érett kalász a széltől. Baranowsky egyes eseteit beszélte el és örökké belebonyolodott; Guszti minden pillanatban felállt és így kiáltozott: Vesszenek a rókák! (ezalatt tanárait értette). Én pedig mindig csak azt rebegetem, hogy „Hedvig . . . Hedvig . . . Hedvig“.

Mikor Baranowsky végre elindult a postára, hogy esti dolgaihoz hozzálasson és azokat elvégezze, levelém már zsebében volt. „Életemet is feláldozom érted, barátom“ — esküdzött ő. „Még ma este megkapja Hedvig kisasszony a levelet. Oh, én ismerem Jadviga kisasszonykát . . . légy boldog, barátocskám! Oh, Jézus, Jézus, a nők!“

Ezzel odébb botorkázott. Botorkázott, mert úgy emelgette nehéz lábszárait, mintha létrafokokra hágott volna. Mi ketten azonban esőn és homályon keresztül-törtünk, az ég felettünk szürke és vigasztalan volt és mi rosszul éreztük magunkat.

Engedd meg, hogy a következő órákról ne szóljak Guszti teljesen letört; én azonban tartottam magam. A Körner féle ház közelében megvártam legújabb barátomat. Mondhatom, még most is létrafokokon lépdegélt. A levelet először eszébe kellett juttatnom. De erre aztán hőssé lett. „Holttesteken keresztül is megyek“, dörögte . . . „csak a kisasszonynak adom a levelet“. És diadal-maskodva vonult a házba. Körülöttem azonban minden hamuszürke volt. Szívem annyira dobogott, hogy reszkettem.

Éreztem, hogy feltartózatlanul közeleg a vég. Hogy mi történt aztán, nem tudom. Egészen pontosan soha nem tudtam meg. Baranowsky természetesen szókatlan vállalkozási kedvében ostobaságokat követett el. Átadta az újságot és a szolgálólánynak intett szemével: Hedvig kisasszonyt küldje ki. A leány tudtul adta a kisasszonynak, de sajnos, az atya is a szobában volt. Ő jött ki úrmaga az ajtóban; Baranowsky el akart osonni, de az öreg úr erősen megragadta. Heves összeszólalkozás támadt, mikor is a postamester nemes elszántsággal emlegette barátait, védelmezte a levelet, mint kölykét a nőstényoroszlán, hangosan esküdzött, hogy ezt a titkot soha el nem árulhatja, de ugyanakkor minden szavával elárulta, mignem a barbár atya az én stilsticalai ömlengésemet elrántotta tőle és mellé még megfenyegette, hogy hivatalos feljelentést tesz ellene. Ennek a jóra-való embernek ez több volt a soknál. Forrongó sárkányméreggé változott az ő rosszul megjutalmazott emberisége. „Ön nem barátom nekem, Ön nem“ — kiáltott odakünn felém . . . Ön vesztegetési kísérletet követett el egy hivatalnokkal szemben!“ És szélvészszerűen száguldott végig az utcán, mialatt engem mögötte a hamuszürke éjszaka borított be.

Hogy azon az éjszakán aludni tudtam, annak oka az itáláldozat volt, mely valóban áldozat volt. Másnap, mikor délután hazajöttem, így szólt atyám: „Való-e az, vagy csak reménylő fantáziámnak csalfa játéka, hogy iskolai kötelességeidet szabályszerűen teljesíted? Figyelmedbe ajánlanám, kedves fiam, Liviust. A levélírást

egyelőre csak rokon leveleken gyakorold. Ottilia nén nagyon örülni fog. Így nem is teszed magad nevetségessé”.

Karthágó roujain hevertem. Este elmentem és soha többé nem akartam hazamenni. Határtalanul szégyeltem magam. Szörnyen boldogtalan voltam. A legbonyolultabb halálmeneteken törtem a fejem. Azonosítottam magam oly regényhősökkel, kik lelkiüket kilehelték. „Hű volt ő mindhalálig! Szerelme meghalt, tehát ő maga sem akart tovább élni!” Későbbi történetek nem így fognak-e rólam beszélni? És mikor az imádott lény, mikor a gúnyolódó, kegyetlen atya halálomról értesülnek!!?

Mindezt így kiszineztem magamnak. De ismétlem: emellett végtelenül boldogtalan voltam. Talán annyira szenvedtem, mint később, mikor a fantázia már kevésbé csapongó és hordképességünk nagyobb, többé soha.

Körner Hedvig attól fogva elfordult, ha találkozunk. Nem tudta nekem megbocsátani, hogy ő rá is szégyent hoztam atyja előtt. Baranowsky, a postamester haragos arcot vágott, mikor megpillantott. Szégyennel és nevetségességgel végződött az én sajátos szerelmem — ez a legborzasztóbb halál. És mindez azért történt, mert a molochunkat, Baranowskyt nagyon leítattuk. Egynehány messzellyel kevesebb — ki tudja, vajjon nem theológiát végeztem volna-e és vajjon a leányom helyett nem a feleségemet hívnák-e Hedvignek.

— Látod, Erzsikém, — erre gondoltam az imént. És mivel még nem felejtettem el, hogy miképpen hatott rám az az eset, tűnjék el itt szép csendben a levél. Miért sebezneék meg végig a csinytevőt? Már megmondottam, hogy abban a nevétségig szertelenségre hajló fiatalokban gyakran annyi tisztaság, jóhiszeműség, ihleterő és idealizmus rejlik. És soha nem tudja az ember, hogyha azokat kiörljük a fiatal lélekből, vajjon azt is meg nem sebezük-e? Ezért szó se legyen feljelentésről! Csak a levélhordót akarom alkalomadtán felvilágosítani, hogy ő nem Amor küldönc gyanánt van alkalmazva. Hogy gondolod, Erzsikém?

Neje homlokáról szétszótlottak a felhők.

— Mindig igazságodnak kell lenni neked, Félix? — kérdezte. És aztán nevetve hozzátette: „Így bűnhődnek a gyermekek atyák bűneikért”.

Németből: *Igaz József.*

Csodás elem a drámai költészetben.

(Vége.)

A csodás drámai személyek symbolikus csoportját, melynek legélesebben jellemzett egyénisége az ördög, azon többi képzelet szülte alakok teszik, melyek a puszta mythikus jelentőségen felülemelkedve, mint valamely eszme megtestesítői jelentkeznek. Azok a rejtelmes lények, melyekkel a babonás, hiszékeny néplélek a természetet benépesíti, a drámai költészetben magasabb eszmei tartalmat nyerve megnevesülnek. A sötét éj titokzatos leple az egyszerű népnépvilágfelfogása szerint túlvilági életet takar, melyben megnevesülnek az enyészet szomorú, hallgatag tanyái; a halál misticus birodalma: a temetők. A hiszékenységek lelkét önt a sűrű erdő homályába, megteremti a hegyek, vizek, barlangok szellemeinek alakját. S fönt éjszaken, hol a nap tiszta, meleg sugarai sem tudják felszakítani az örökös köd mindent beborító sötét leplét, hol több a homály, a titokzatosság és rejtelen, ott az emberi kedély is fogékonyabb a misticismus iránt. Innen a germán népek költészetében

a sok természetfölötti elem. Az angol, skót a német és skandináv ballada csupa rejtély. És ez átjön a drámai költészetbe is. Maga a dráma-költők királya Shakespeare sem tud tőle szabadulni. A Hamlet atyjának szelleme, a Machbet és III. Rikhard boszorkányai a néphit hatásáról tanuskodnak. Shakespeare felhasználta a népies természetfeletti elemeket, de ezek nála elveszték azt a merev esodás jellegét, mely nem is egyeztethető össze a drámai eselekmény függelenségének követelményével. A természetfeletti jelenségek sohasem indítékai a eselekvénynek, hanem csupán megkapó, közvetlen szemléltői bizonyos bonyolult és rejtett lelki folyamatoknak Hamletben a szellemjelenés csak betetőzője annak a hosszas lelki harenak, tépelődésnek, mely Hamletben végbe megy. Hamletnek gyanúja támad, hogy anyja és nagybátyja részesek atyjának meggyilkolásában. Hosszas tépelődés után a gyanú meggyőződése érlelődik benne. Ez a folyamat van érzékítve a szellemjelenésben. A gondolat, melyet hasztalanul igyekszik magától elűzni, annyira feldúlja Hamlet lelki nyugalma, hogy ily felizgatótt lelki állapotban egész természetesen tűnik fel a látomás, mely előtte s lelki állapotának hatása, suggestioja alatt álló társai előtt megjelenik.

Az exaltált lelki állapot könnyen hajlik a visiora, mi amellett szól, hogy e jelenetet nem lehet pusztán esodásnak tekinteni. A milieu is alkalmas arra, hogy a jelenségnek természetes magyarázatul szolgálhasson.

És Hamlet, ámbár gyanúja, mint említém, e jelenet hatása alatt meggyőződésé érlelődött még sem lép azonnal a eselekvény terére. Bizonyosságot akar s evégből rendezi a királyi pár előtt a színelőadást.

Íme a bizonyosság, hogy gondosan óvakodik Shakespeare a természetfeletti elemet indítékul felhasználni. Machbetben és III. Rikhardban, mint a lelkiismeret büntető hatalmának megszemélyesítői szerepelnek a esodás személyek, mint az antik drámákban az erymisek, furiák. A szentivánéji álom esodás személyei már nem tartoznak a symbolicus drámai személyek csoportjába. E csoporthoz legközelebb a drámai személyek azon csoportja áll, melyek puszta personificatio útján alakíttatnak. Elvont fogalmak individuatioja hozza létre e drámai személyek alakjait, melyeknek csoportja, a legkevésbé jellemzett csoport, melyből a moralitás és iskoladrámák szereplői kerülnek ki. A már említett magyar moralitás; a Comico tragédia érdekes példa erre. A moralitás Virtus és Vitium versengését tárgyazza. Virtus Vitiummal verseng az uraloméért s abban állapotnak meg, hogy az lesz a győztes, akihez az emberek többsége csatlakozik. A megállapodás után hátrahagyva szolgálkaikat eltávoznak mindketten a biztos győzelem reményében. Virtus távoztával a földön elhatalmasodik a bűn és nyomor, de a költői igazságszolgáltatás képviselője Mors, ki itt a világrendet biztosító isteni igazságszolgáltatás végrehajtójaként jelentkezik, megjelenve véget vet a Vitium uralmának és a jók elveszik jutalmukat, a gonoszok büntetésüket. A főszereplők mellett, mint mellékszervek: Igazság, Mértékletesség, Erősség, Állhatatosság, Iustitia, Timiditas, Voluptas, Injustitia és Inconstantia szerepelnek (Bővebben fejtegetve Bayer: A magyar dráma irodalomtörténete I.) Egy sereg személyesített fogalom, mint a milyenek a moralitásokban és az iskola drámákban rendszeren előfordulnak s melyeknek jelentősége a drámai eselekmény szempontjából igen csekély.

A esodás elem a jellemeken kívül jelentkezhetik a eselekvényben is. A drámai költészet, egyik ágában a drámai költeményben a eselekvényt a tér és idő korlátainak áthágása kiemeli a közönséges drámai eselekmény szabályai alól. A drámai költemények tárgya rendszeren oly eselekmény, mely az emberi élet határain túlterjed. Magasabb eszményekért folytatott küzdelem körül csoporto-

sulnak az események, mely eszmények végig kísérik az embert a történet folyamán. Végül ide sorozhatók a sorsdrámák is. Az ember megszokta az élet eseményei között is keresni az okozati összefüggést. Ahol a drámai cselekményben az okozati összefüggés fel nem található, az nem tekinthető helyes, természetes megoldásnak. Erkölcsi érzésünk követelménye, hogy a kifejtet a jellemekből szükség-szerűleg folyó legyen. Erkölcsi érzésünk követelménye: a költői igazságszolgáltatás.

Igazságérzetünk fellázad, ha ártatlanul szenvedőket és megtorlatlanul maradt gonoszt lát és követeli, hogy az igazságnak elég tétessék. Ez erkölcsi momentumra vezethető vissza a költői igazságszolgáltatás. Jól tudjuk mindannyian, hogy az életben ez nem így van, hogy a jók nem nyerik el szükségképen jutalmukat a gonoszok büntetésüket, hogy az életben van véletlenség is, szerencse vagy szerencsétlenség s nevezük ezt bár az isteni gondviselés művének vagy a vak sors játékának, semmiképen nincsen meg az élet jelenségei között az a szigorú okozati összefüggés, melyet a drámában megkívánunk. Az események nem mindég vannak az előzmények által előkészítve. S az a két a hitcikkely, mely ellen az isteni igazságba vetett hitünk lázadozik; „megbüntetem az apák vétkeit fiaikban hetedízigen“ s az isteni elővégzés tana oly gazdag élet-tapasztalatra támaszkodik, annyi bizonyíték által támogatható, mint kevés életbölcséleti tétel. S mi az oka, hogy a drámában mégis visszataszítólag hat, ha kellőleg nem indokolt eseményt tár elénk?

Az emberi lélekben élő örök és kiirthatatlan idealismus, mely ezer és ezer csalódás után is szikárdul hisz az igazságban, tántoríthatatlanul reméli annak diadalát. És vonzódásunk a kellemes iránt. Szeretjük hinni, hogy a jó nem maradhat jutalmatlanul, a rossz büntetlenül. Szeretjük hinni, mert ez a hit kellemes, vigasztalást nyújt a szenvedések között, erőt ad az élet nehéz harcáiban.

Az az irányzat, mely nem vetett számot az emberi lélek ezen követelményével, az igazságérzet kielégítésével, különösen Németországban burjánzott fel, míg Platen maró szatiráitól neveltségessé tétetvén, ki nem irtotta.

Korunk józan realismusa hadat üzent minden misticizmusnak. A vallásban a misticus elem mindinkább háttérbe szorult, a babonák hívői mind szűkebb körre szorultak. S íme, midőn azt hittük, hogy az emberi gondolkodást mindörökké sikerült megszabadítani, a misticizmusnak a józan gondolkodást gátló befolyásától: ismét fellép az újult alakban: az occultizmus és spiritizmus köpenyében. S esetleg a jövő drámájában spiritizista seanceok, szellem-idézések fogják pótolni a kiirtottnak hitt esodás elemek helyét. Mért a tudomány birodalma sohasem fogja a mindenséget felölni, mindég maradnak dolgok, melyekről csak a képzelet alkothat képet s így a természetfeletti az emberi gondolkodásból ki nem irtható, mert örök emberi.

Fodor Pál.

EGYLETI ÉLET.

A Magy. Irod. Önk. Társulat életéből, mint nem kis jelentőségű tényről említhetjük meg azt a sok esztendő mulasztását helyreépítő határozatot, mellyel a társulat Nagys. Szinyei Gerzson kir. tanácsost, volt akadémiai professzort, mint a társulatnak hosszú időn át buzgó, érette lelkesedni tudó elnökét tiszteletbeli tagjává választotta. A diszoklevelet a társ, tisztviselőiből álló küldöttség már kezeihez is juttatta. — A lyrai költemény-pályázat hét költeményt hozott a versenyterre. — A díjat *László Sándor* III. é.

hh. lapunkban is közölt „A tenger“ c. verse nyerte el. Mellette és utána megdícsértetett még *Győrök József* II. hh. lapunkban szintén olvasható „Voltam király Bööciában“ c. verse. A megdícsérésen kívül e vers még 6 kor. jutalomban is részesült. Egy vers emelkedett még ki a többi gyarló alkotások közül, melyet a biz. ajánlatára a társulat második fokban részesített. Egy újabb hozott határozat értelmében a második, sikerült fokban részesített munkák szerzői is nyilvánosságra hoztván, e könnyű lélekzetű vers szerzőjeül is Győrök József tünt ki. A német műfordítás díja a két legjobb pályamunka között egyenlő arányban megosztatott. Az egyiknek szerzője *László Sándor*, a másiknak társszerzői *Győrök József és Takács Mihály*. Egy második fokban részesített pályamű szerzői szintén az utóbbiak voltak. Felolvasott munkák közül egy bírálatot talált a társulat olyanak, mint amelynek szerzője után annak sikerültsége miatt érdeklődni érdemes volt. E 2. fokban részesített bírálat szerzője Takács Mihály. Több rendbeli felolvasás közül megemlítésre méltónak tartjuk Fodor Pálnak egy hosszabb munkája egy részletéből álló felolvasását. Munkája címe: „A világfájdalmas költészet a XIX. században.“ Előszóval előadott munkásságáért megdícsérte a társulat Farkas Dezsőt, ki Petőfi „Sálgó“-jából adott elő egy részletet. — Közeljövőben már eddig megtett, de még tárgyalás alá nem kerülő indítványok a társulatba előre is új életet látszanak hozni. Legutóbbi gyűlésén még egy, dec. havában rendezendő felolvasó-estély rendezését is elhatározta. Ez estély előre látható jelek szerint dec. 7-én lesz megtartva a főisk. imatermébe. E szépnek ígérkező estélyre előre is felhívjuk a közönség figyelmét. 75 éves fennállásának jubileumát szélesebb keretekben tavasszal szándékozik megünnepelni a társulat.

Akad. Torna-Club. Akadémiánknak eddig Akad. Torna- és Vívó-Egylet néven szerepelt testgyakorló egylete a napokban Sárospataki Akad. Atlétikai Club nevet vett fel. Az új névvel együtt szállja meg az együletet új, az eddiginél is nagyobb erő s még nagyobb igyekezet!

HIREK.

— **Ötven éves jubileum.** A helybeli állami tanítóképző-intézet f. 16-án tartott fennállásának 50 éves jubileumát, hol is vármegyénk s városunk notabilitásai szép számban jelentek meg. A kultuszminisztériumot Naményi Ambrus osztálytanácsos képviselte. Az ünnepély a „Szózat“ éneklésével kezdődött. Beszédet tartottak: Hodossy Béla kép. igazgató, Naményi Ambrus, Dókus Gyula, Novák Lajos, ki a főiskola nevében üdvözölte az édes anya ifjabb gyermekeit. Veress Ferenc alkalmi versét László Zoltán IV. tan. kép. növ. szavalta. Közben a zeneegylet kitünően be-tanult és előadott darabjaival nyújtott műélvezetet, mely darabok között kimagaslottak a Kovács Dezső által ez alkalomra írt ének- és zeneszámok. Délben a főiskola új konviktusában fényes bankett volt.

— **Otthon Kör estélye.** A sárospataki Otthon Körnek jelzett hangversennyel egybekötött táncestélye hercegi előkelőségek jelenlétében folyt le okt. 10-én. A műsoron mindössze annyi változás történt, hogy a kassai dalosegylet négy kiváló tagja is szerepelt. A műsor összes szereplői közül minden kétségen kívül a legnagyobb dícséret és elismerés illeti Karczab Balásznét, kinek tiszta, esengő organuma, hatalmas énektudása, mellyel a jelenlevőket azoknak kívánságára újból és újból gyönyörködtetnie kellett, mi nálunk szokatlan, talán egyedülálló. Nem olesó, fölkapott primadonnák s azok nyomába sántikáló divatba jött műkedvelők olesó babérait aratta ő ezen az estén, — a tiszta

művészet fényes jutalma volt az övé. A műsor többi számai is mind első rangúak voltak s elmondhatjuk, hogy városunk ilyen hangversenyt még aligha élvezhetett. — A hangversenyt este tőné követte.

— **Hazai beszerzési források.** A honi ipar pártolásának eddig legnagyobb akadályja az volt, hogy sem a kereskedők, sem a nagyközönség nem tudták, minő iparcikkeket készítenek már hazánkban és hol szerezhetők be azok. Ezen a hiányon segít most a Tulipán-szövetség Magyar Védőegyesület (Budapest, VIII., József-körút 8. sz., I. l.), midőn a kereskedelmi m. kir. miniszterium engedélyével 20.000 példányban kinyomatta a m. kir. kereskedelmi muzeum által összeállított „Hazai ipari beszerzési források“ című címtárt és azt 1 korona kezelési és szállítási költség előzetes beküldése mellett bárkinek is megküldi. A 228 oldalas ipari címtár 5000 oly ipari készítményt sorol fel, amelyek az országban már készülnek. A címtár beosztása igen gyakorlatias, mert a „Mi készül az országban?“ című fejezet betűsorrendben nevezi meg a honi cikkeket és egyúttal közli azokat a sorszámokat, amelyek alatt az illető cikkek az iparágak szerint csoportosított címtárban könnyű szerrel feltalálhatók. Az 1 korona díj az egyesület központjához Budapest, VIII. ker., József-körút 8. sz., I. l., akár bélyegeken, akár postautalványon küldhető be a megrendelő nevének és pontos címének megjelölésével.

— **A Kórus hangversenye és táncmultsága.** A „Főiskolai Énekkar“, amint már jeleztük is szép és változatos programmal, December 15-én hangversenyt és táncmultságot rendez az új tápintézet nagytermében. A hangversenyt egy felv. vígjáték zárja be. Kérjük mind azokat, kik a hangverseny iránt érdeklődnek; de kiknek címét nem tudjuk, de meghívóra számot tartanak. hogy forduljanak ebbeli kívánságukkal Lőrinc László III. é. jh. háznagyhoz. A tiszta jövedelem néhai Pásztor Sámuel volt énekes és zenetanár siri emlékére fordítatik. A műsor a következő: 1. Nyitány. Előadja a főisk. énekkar, a főisk. zenekar és Székely Lajos jh. zongora-kisérete mellett. 2. Felolvasást tart nt. Radácsi György theol. tanár úr. 3. Legenda. Énekl. H. Bathó János ének- és zenetanár úr. 4. Magyar dalok. Előadja zongorán Hidegkövy Margitka k. a. 5. Énekszóló Piskóty Ferenc úrtól. 6. Tréfás dalegyveleg. Előadja a főisk. énekkar. 7. Melodráma. Székely Lajos zongorakisérete mellett szavalja Farkas Dezső hh., 8. Énekszóló Novák Lajos hh. karelnöktől. 9. Magyar dalegyveleg. Előadja a főisk. énekkar. 10. „Valami hibája van.“ Vígjáték egy felvonásban. Előadják: **

— **Előfizetéseiket beküldötték:** Ref. theol. fakultás Hj. Egylete (Kolozsvár) 4 kor., Kötse István (Spatak) 4 kor., Éperjessy István (Spatak) 4 kor., Sárospataki Hitelbank 4 kor., Morbacher János (Halászhomok) 4 korona, Karászy Dániel (Karád) 4 kor., Batta Miklós (Olesva) 4 kor., Szentimrey Mihály (Dobóruszka) 4 kor., Benedek János (Beregbene) 2 kor., Körmendy Ilonka (Spatak) 4 kor. Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

Ma. Cikked hátlapjára írott s nekem szóló soraid csak most pár nap előtt vettem észre. A benne foglaltakra majd válaszolok; azt azonban előre is megírhatom, hogy nekem teljesen egyre megy akár-melyik részről írsz is bővebb leírást, én bármelyiket a legnagyobb örömmel veszem és várom. Múlt évi előfizetésed az utolsó számban nyugtázza volt s hogy a lapot előfizetésed mellett sem kaptad, annak okát én nem tudhatom. Azt hiszem azonban, a hiba nem nálunk volt, mert neved az előfizetők névsorába is ott található.

Miskolc. Kivánságodnak a lapépítések küldését illetőleg igazán nem tehetek eleget. Valami furcsa tévedés miatt szinte a föltétlenül szükséges példányok is alig nyomattak. Most már annak a számnak még a magvát se találhatni sehol. Abban az énekkari dologban pedig az énekkar jelenlegi elnöke levélben fog fölkeresni. Szíves üdvözlöt.

D. E. Bizony az illetőnek távollétét mi erősen érezzük. Az ő helyét itt egyelőre aligha fogja pótolni valaki. De ígérete továbbra is hozzánk köti s mint az eddigi három szám is mutatja, ígéretét igyekszik is beváltani. Útirajzát a jövő számban fogja folytatni.

Zsolcai-u. 36. Az „Egy éves önkéntes“-t a jelzett időre várni fogjuk. Nagyon derék volna, ha akkorára meg is érkezne. Nem jól esne nélkülözniük. Ígéreted alapján föltétlenül számítnak is reá.

K. K. Ha így áll a dolog s nem érezted magadba elegendő erőt a többi, hasonló eredetű történetek megírására, kár volt annak idején odabiggyeszteni a felő az egy elheszélés felé azt az összefoglaló címet. Formálisan becsaptad az olvasóközönséget is, minket is a — magad rovására.

Vulkán. Magánügyeimet ebbe a rovatba hozni nem szoktam. Ez nem arra való. Ha arra használnám fel, mire jelen esetben te is kérsz, nem követnék el ildomos dolgot s szerkesztői jogaimmal is visszaélnék. Itt csak a lapot közelebbről érdeklő ügyekben lehet és szabad levelezni. Mindenkor izléstelennek találtam azt, amikor a szerk. üzenetek között teljesen magánjellegű baráti diskurzust olvastam. A levélpapír a szerkesztők fiókjából sem hiányozhatik, ha barátkozni akar, tessék előszedni azt, a m. kir. posta ép úgy elviszi az ő levelét is, sőt talán még jobban, mint a mi lapunkat. Ne kérj hát tőlem olyat, mit csak akkor tehetnék meg, ha nem volnék tisztában azzal hogy mi a rendeltetése ennek a rovatnak. Egyébiránt boldog lehetsz ez az üzenet neked szól mind az utolsó betűig.

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb.

Kitünő szabás!! ————— Előnyös fizetési feltételek!!

————— Sárospatak, Kossuth-utca. —————

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

**rőfös, férfi és női
————— divatüzletét. —————**

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolcsóbban kaphatók.

**A legversenyképesebb árak
————— és szolid kiszolgálás! —————**

Weinberger Sámuel

férfi szabó. — Férfi, fiu és gyermekek készruháq rakására Sárospatakon (Kossuth utca.)

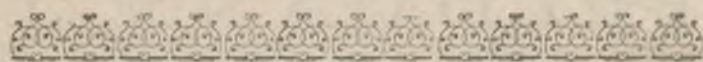
GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók a legfinomabb s legértékesebb

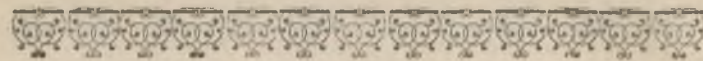
dísztárgyak, majolikák, tál-
cák, finom metszésű pohá-
rak, tükrök, lámpák stb.

Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogá-
sába városunknak e tekintetben páratlan
===== és egyedülálló üzletét. =====

Witek F. borbély és fodrász terme
Kossuth Lajos utca
Sárospatakon.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, rész-
ben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt
borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1883.	évi 5 puttonos asszu	1 üveg,	fél liter	à	12.—
1890.	" 3 " musk.	" 1	" "	" "	4.80 "
1901.	" 5 " "	" 1	" "	" "	8.40 "
1901.	" 4 " "	" 1	" "	" "	6.— "
1901.	" 1 " "	" 1	" "	" "	2.40 "
1901.	" szamorodni	1	" "	" "	1.80 "
1901.	" "	1	" 1	" "	2.40 "
1902.	" "	1	" 1	" "	2.40 "
1902.	" pecs.-bor (furmint)	1	" 1	" "	1.40 "
1902.	" aszt. "	1	" 1	" "	1.20 "
1902.	" " "	1	" 1	" "	1.10 "
1902.	" " "	1	" 1	" "	—80 "
1903.	" " "	1	" 1	" "	1.10 "
1905.	" törköly-pálinka	1	" "	" "	1.40 "

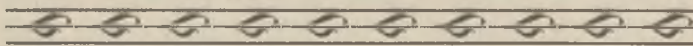
Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel
rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség
nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíthatnak
fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a
szövetkezet visszaveszi. **136 literes gönci hordó vételnél**
a feltüntetett árakból **5 százalék engedmény jár, ingyen**
hordóval. — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi
árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön ked-
vezményünk érvénytelenné válik.

Klein Mihály *Sárospataki* (Tokajhegyalja)

mintapincéjében a következő borok kaphatók:

Asztali bor.		Ménesi Cabinet v.
Pecsenye bor.		Egri vörös.
Szamorodni bor.		Vörös asszu.
Asszu.		Rizling.
Gyógyasszu.		Leányka.

Az összes borok tiszta valódiságáért teljes
felelőség. *A legversenyképesebb árak.*

Zemplén vármegye legrégebb és legelső-
rendű polgári és papi szabó-üzlete és
gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

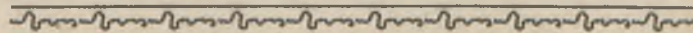
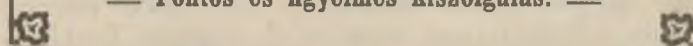
Sátoraljaujhely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök
mérték után a legfinomabb hazai és
külföldi gyapjuszövetekből a legelegán-
sabb kivitelben készíttetnek.

≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak
kedvező fizetési feltételek.

≡ Kivánatra egy levelezőlapon való
tudósítás esetén bármikor kész Sáros-
patakra a megrendelések fölvételére kellő
mintákkal ellátva átutazni.

≡ Olcsó árak. ≡≡ Kifogástalan szabás.
≡≡ Pontos és figyelmes kiszolgálás. ≡≡

Tisztelettel értesítem a n. é. közönségt, hogy a
**Haltenberger Béla ruhatisztító- és festő-
≡≡ intézetének képviselőjét átvettem. ≡≡**

Ezzel a vállalkozással a városnak egy régen érzett
hiányát igyekeztem pótolni s céloim az volt, hogy a n.
é. közönséget megkíméljem azoktól a kellemetlenségektől
és költségektől, melyeket a kassai intézettel való
postai érintkezések okoztak. A legpontosabb és leg-
gyorsabb kiszolgálás előzetes biztosítása mellett már
csak azért is kívánatos helyi intézetem igénybevétele,
mert nálam mindennemű tisztítás és festés jóval keve-
sebb költségbe kerül, mint bárhol másutt.

Kiváló tisztelettel

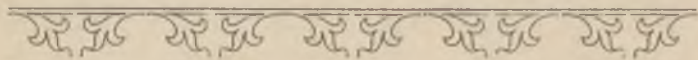
KLEIN MIHÁLY

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniéri hivatal Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: PAPP JÓZSEF FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KUKRI FERENCZ.</p>	<p>Felelős szerkesztő: LÁSZLÓ SÁNDOR Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúság Közlöny« szerkesztőségének küldendők.</p>
--	---	---

TARTALOM. Papp József: Karácsony. — Kukri Ferenc: Üzenet a pestieknek; — Kovács Lajos: Édes anyámhoz. (Vers). — Nil.: Szerelemhullás. — László Sándor: Válaszátton. (Vers) — Takács Mihály: Terike férjhez megy. — Binéth Menyhért: Van egy asszony... (Vers). — Deme László: Karácsonyest. — zf.: Diák-kaland. — F. P.: Világbéke. — Bégányi Ferenc: Atom. (Vers). — Egyleti élet. — Hírek. — Hirdetések.

Karácsony.

„Dicsőség a magas mennyekben Istennek, békeség a földön és az emberekhez jóakaratt!”

Egyszóval: szeretet! Szeretem Istent: dicsőítem őt, a mennyei Atyát! Szeretem az embereket: szívem békével és jóakarattal, felebaráti szeretettel teljes! Szeretet! Milyen magasztos, milyen isteni! Nem is valósulhat meg soha a maga magasztos lényegében, éppen mert isteni, s ha megvalósulna: emberi, földi lenne. Nem is lehetne többé eszmény, ideál! Nem is volt még ember, aki megvalósította, megtestesítette volna, csak egy: az is Isten-fia volt s az is kereszten hunyt el!

1907 esztendő!! Tenger idő az embereknek, egy pillanat Istennek. Már akkor e világra jött a szeretet s még mindig nincs a világban! Jött mint fény, világosság, de az emberek nem fogadták be. „Inkább szerették a setétséget, mint a világosságot; mert az ő cselekedeteik gonoszak valának“ (János ev. III. 19. v.).

Nem fogadták be máig sem. Óh! Hány szívben, lélekben uralkodik még a tudatlanság s hitetlenség sötét homálya?!

Pedig a szeretet kopogtat minden szív ajtaján.

A hatalmasnak így szól: Alázd meg magadat, hajtsd meg kevély fejedet a végtelen hatalom, az erő és bölcsesség Egyetlen Ura

előtt! Mi vagy te?! Porszem csupán, edény, mit a Teremtő Lelke számára alkotott. Szentlélek temploma! Szívekben dicsszomj, nagyragyás, kevélység, dölyf... bűnök. A dicsőség Istené!... Helyet, helyet szívedben Isten Lelkének a Szeretetnek!!

A békétlenkedőnek így szól: Zugolódsz?! Szívedben vad kétségbeesés, ajkaidon panasz az emberek s Isten ellen?!...

Az embereknek megbocsáss, hisz' im' testvéreid, az Isten pedig Atyád, aki „megdorgálja, akit szeret s megostorozza azt, kit fiává fogad.“...

Helyet, helyet szívedben a békeség anygálának, a szeretetnek!!

Az önző, fukarnak így beszél: Mit szorgoskodol csupán magadért, mintha egyetlen lakója volnál a földnek?!

Magaddal viheted-e kincseidet vagy arannyal, ezüsttel akarsz-e táplálkozni az öröklétben avagy ezekkel vásárolni meg vétkeid bocsánatát?! Az árvák, özvegyek, a nyomorútlak néma jajja nem cseng füledben?! Az Úr hallja! Terhedre írják az égi könyvben, mit arany tollal írnak fűrge angyalok. Hol a könyörület, a szánalom, a részvét?!... Im' kopogtatok szíved ajtaján: helyet, helyet szívedben a jóakarattal, a felebaráti szeretetnek!

Itt egy szív kinyílik, amott 100 megnyílik s boszúsán bezárul. Bennök sötétség van. Győzött!

És újra eljött a Karácsony! Megszületett a Megváltó! Újra zendül az angyali ének! Szeretetet hirdet és hirdetni fog még 1000 évekig... magasztos, eszményi, isteni a Szeretet... kemény s hideg a föld s a lég... tengődik. sinylődik ami égi...

Papp József.

Üzenet a pestieknek.

A Magyar Országos Diák-szövetség 1907. évi kongresszusát nov. 27-től dec. 1-éig tartotta meg. Lezajlott tehát ismét egy kongresszus, alkalmas tere-numot szolgáltatva a magyar diákság barátainak az ifjúság iránti szeretetének megnyilvánítására s egyúttal többé-kevésbé hálás alkalmat nyújtva maguknak, az ifjúság úgynevezett vezető szellemeinek az ékesszólásban való gyakorlására; sajnos, hogy csak ennyire, mint minden diákkongresszus következményei mutatják, melyek kézzelfogható pozitív eredményeket, sokak által hangoztatott üdvös s a diáktársadalmat boldogító eszméket s magára, a tágabb értelemben vett társadalomra kiható, nagyon emlegetett rengető reformokat csak a tárgysorozatokban tartalmazzák, amely tárgysorozatnak egyes pontjai sok oly dolgot foglalnak magukban, melyeknek megvalósítására a diák ifjúság sem nem képes, sem nem illetékes.

Ez alkalommal a pesti tudomány-egyetem fogadta szíves vendégszeretettel az egyes főiskolák képviselőit. Nem rajta volt ugyan a sor, de a pestiek roppant szívesek, előzékenyek és figyelmesek, s így történt, hogy a magyar ifjúság hangadó eleme ölelte kebelére testvéri szeretettel a vidéki ifjúságot. Az ifjúság követei között ott látjuk a pataki főiskola kiküldötteinek kivételével az ország valamennyi jelentékenyebb számottevő főiskolájának delegátusait. Mi ez alkalomra semmiféle értesítést vagy meghívást nem kaptunk, csupán a napilapokból olvashattuk a nagy parádéval lefolyt megnyitást, az élénk és zajos tetszéssel fogadott testvéri szeretet, boldogító szociális eszméket és a mi a leggyakrabban megtörtént, alapszabályvitákat tartalmazó dikciókat. A mellőzés okát megmagyarázni nem tudjuk, arra kiváltképpen a pesti ifjúságnak okot nem szolgáltatunk. A legnagyobb meglepetés fogott tehát el bennünket, midőn a rólunk-nélkülünk folytatott tárgyalásokat olvastuk. Most úgy látszik nem volt reánk szükség a figyelmes pesti diákságnak, melynek mozgalmait minden előforduló alkalommal éber figyelemmel kísértük, melynek a közelmúltban történt zavaros politikai viszonyokból kifolyó megpróbáltatásaiban is a legnagyobb részvétellel viseltettünk. Úgy látszik tehát, hogy a pesti ifjúságnak csupán színpadi jeleneteket rendező mozgalmában utcai duhajkodásban összehúzótt zászlajaiknak megszentelésénél vagyunk alkalmasak, de ott is csupán statisztáknak. Mi tekintettel a testvéries együttérzés fejlesztésére, melyet most az áldatlan politikai és szociális viszonyok a legveszedelmesebben fenyegetnek, a szerepet híven teljesítettük. Nem láttuk abban a pestiek kegyének megnyilvánulását vagy leereszkedését, amint esetleg ők gondolják, mert a mostani arisztokratáskodni akaró hidegségükből más következtenni nem lehet. Mi, mint teljesen egyenrangú fél állunk egymással szemben, ezt megjegyvezhetné már magának végre a pesti diákság. Meghívásukat nem kegynek, kiüntetésnek vettük volna, hanem a „Magyar Országos Diák-szövetség“ alapszabályaiban foglalt jogainak gyakorlását, amely jogoknak gyakorlására nekünk alapot nyújt ó-régi kollégiumunk közel négyszázados története, nemes, tisztességes múltja, a belőle kikerült férfiaknak közéleti tevékenysége s a belőle kikerülő ifjúságnak ideális tiszta, törhetetlen haza és fajszere-tete, mit kétségbevonni a legfeketébb gyanúsításoknak sem sikerült, mert sajnos tavál ezt is megkaptuk, még pedig egy testvér kollégiumtól, azonban az idő és köz-felfogás nekünk adott igazat, aminthogy másképp nem is lehetne. Mi a magunk kebelében nem rendezünk folyosó harcokat, mert nincsenek pártjaink, melyek ádáz dühvel támadjanak egymásra a megrágalmazásnak tisztesség-

telen kétélű fegyverével; hangos utcai rendőrharcokat sem provokálunk s nem tűnünk fel az ifjúság küzdő porondján nemzeti hőscskéknek. Ilyen nagy vágyaink nincsenek, ilyen babérokra nem pályázunk, hanem zaj-talanul, lassan, de biztosan törekszünk tanuló pályánk céljának megvalósítására, amint minden diákifjúságnak kellene tennie. És csak a legnagyobb jóleső öntudattal tölthet el bennünket az a gondolat, hogy egy-két dolog-ban határozottan elsőb helyen lehetünk. Ezeknek meg-valósításában önérettel mondhatjuk, hogy a magunk erejére voltunk utalva, minden testvéries támogatás nélkül és feladatunkat sikerült is megvalósítanunk. Van egy hivatalos közlönyünk, mely immár negyedszázados multa tekinthet vissza, mely a magyar diáksajtóban tisztességes helyet és jól megérdemelt nevet vívott ki magának, mely minden alkalommal igyekezett az egész ifjúságnak érdekeit szolgálni, igyekezett bevezető lenni az életbe. Van híres neves kórusunk, melynek jóhírnevét a magyar regényírók királya nem egy regényében meg-örökítette s melynek jelentőségét a diák-kongresszus csak most kezdi felismerni és tárgyalni, hogy mi lesz eredménye e tárgyalásoknak, ezt az eddigi kongresszu-sokból következtetjük; marad csupán eszme szép idea, mely megvalósítását várja. Jogász együletünk felismervén a szociális jelenségekkel való foglalkozás jelentőségét, e téren is szép feladatot teljesít. Láthatják ebből pesti kollégáink, hogy itt a békés provincián is teszünk valami hasznosat s az általuk tárgysorozatba foglalt pontokhoz mi is hozzászólhattunk volna.

A mellőzés mindenestre nemcsak önérettünket sérti, hanem egyúttal megingatja hitünk az egész diák-szövetség komolyságában és a mi a legfőbb: jog érze-tében. Hogy ez utóbbinak mennyire hiával van, azt mutatják a minduntalan előforduló alapszabályi meddő szócstatározások. Mindenesetre nemcsak a jogérzetükben, hanem a jóakaratukban és figyelmességükben vetett hitünk is megingott. Csak annyit ígérhetünk, hogy a jövőben rendezendő színpadi jelenetekben statiszták nem leszünk s most pedig a rólunk, nélkülünk hozott hatá-rozatokat tudomásul nem vesszük s azok ellen tiltakozunk.

Kukri Ferenc.

Édes anyámhoz.

*Életem adója, gondviselőm, dajkám,
Ki őrző anygalként vigyázol énreám,
Biztató szavai szerető szívmenek,
Tégedet keresnek!*

*A te lábaidnak nem rózsás az útja,
Tüske, lövis, tudom, temérdekszer szurja,
Az élet keresztje felúton fűraszt el,
Viseld türelmemmel!*

*Fáradságos munkád nap nap után végzed,
Gyümölcsből pedig alig jut ki részed,
Ne ingasson ez meg drága egyellenem
Célodban, hitedben!*

*Ha a honi parttól új vizre evezek,
Vihar veszélyiben remegnek e kezek,
Akkor is áld fiad, akkor sem lesz hűtlen,
Tartson meg az Isten!*

Kovács Lajos.

Szerelemhullás.

A verandán két asszony ült. két fiatal asszony, az egyik szőke, a másik barna. Előttük az Új Idők legújabb száma feküdt kiterítve. Bizonyosan egyikük felolvasott belőle és most annak a hatása alatt szótalanul nézik a távoli hegyek kéklő ormait. A hétköznapi beszéd témáin már régen túlestek, de sokkal jobb barátok, sem-hogy így elmerengve is ne élveznék egymás társaságát. A veranda előtt kis virágos kert terül, melynek sárgúlt levelű rózsafái, fonnyadt virágai felett ott lebeg az elmúlás gondolata, az az őszi hangulat mely érzékenyít mindenkit. Az őszi rózsák ágya fehér, lila és kék, olyan élénken kivált a kert többi részéből, hogy úgy tűnt fel, mintha valami mesebeli szőnyeget terítették volna oda.

A szép szőke asszonyt annyira hatalmába kerítette ez az őszi hangulat, hogy szemei szinte fájdalmasan meredtek a bizonytalan távolba, mintha elvi-elhetetlenül nehéz volna neki az a nagy lemondás, mely mindent elfogott.

A barna asszony, aki nem szenvedett annyira, hanem inkább gyönyörködött, így szólt:

— Mennyi szépség, mennyi érzelem, mennyi arisztokratikus báj ömlik most el a természetben.

A szőke asszony felocsúdott mély elábrándulásából s így felelt:

— Igen. Kétségtelenül az érzékeny, túlfinom lelkeket legjobban megragadja az ősz. De nekem túl sok az az élvezet, amit nyújt. Engem mindig elfog valami őszi fájdalom ilyenkor. Eszembe jut valamenyi köny, amit elsírtam, valamennyi fájdalmas és szép emlék, amit el kell temetnem, meg kell siratnom.

— A múlton nincs mit siratni — felelt a barna. Ami elmúlt, vissza nem jő, visszasírhatalatlan. Különb is egy komoly asszonynak a leányalmok soha nem létezett hőseit nem szabad siratnia.

— Várj kérlek egy pillanatra. Azonnal hozok valamit, amit eddig néked még soha sem mutattam.

Fölkelt és szép sugar termete nemsokára eltűnt a szalon szőnyegfüggönye mögött. Rövid idő múlva megcsendült bent a zongora, olyan halkán, lágyan, mintha egy őszi szellő fuvallata lett volna. A barna asszony elmerengve, gazdag hullámfürtös fejét bal kezére támasztva, hallgatott. Már elhangzott a végső akkord, de az ő szívében még ott csengett, mintha a kék hegy-ormok bánatos visszhangja lett volna: őszi rózsák, fehér őszi rózsák...

Visszajött a szőke asszony, kezében egy kis ébenfa szekrényt hozott.

— Nem tudod, de talán gondold, hogy mit foglal magában ez a ládikó. Ebben van az én ifjúságomnak, nem, az egész életemnek története. Mint az arabs regék szelleme egy kicsiny palackban, úgy fér el ezen a kis helyen három szív nagy szerelme.

A szőke asszony felnyitotta a szekrényt.

— Itt van mind. Egy leányszív története. Egy kicsiny hajóé, mely kedvező szél mellett csábító szívének búbájós hangja után indult el az élet nagy oceanján. S miután a szírének örvénybe csalogatták, a viharok meghánytákvetették, vitorláját megtépdesték, kikötött egy olyan partvidéken, ahová nem vágyott, melyet nem remélt és nem akart. Itt vannak mind. Az első képeslaptól az eljegyzési kártyáig. Azok a levelek, amiket hozzám írtak ékeszavú udvaroncok és forró szívű szerelmesek. Itt van néhány az én leveleim közül is, amiket visszakértem, vagy visszaküldtek.

— Az egész életed története még se lehet itt?!

— És mégis az egész itt van. Mert nekem magam-

nak történetem csak addig volt, amíg asszony nem lettem. Ami azután következik, az olyan sablonos, hogy mindenki ismeri. Az az asszony története.

— No jó. Csakhogy az asszony történetnek vannak változatai. Egy változat a te asszonyságod története. És ez a történet a tiéd.

— Én nem erről akartam beszélni. Hanem megakartam mutatni neked, hogy így ősszel, falevélhulláskor hány emléket hullatok el, hány régi vágyat temetek el én is, hány régi sóhajt sóhajtok el újra.

— Igazán, már három éve, hogy megismerkedtünk s egymás szerelmi históriáiról még semmit sem tudunk. Nekem ugyan nincs is mit beszélnem.

— Bár nekem se volna!

— Ugyan miért?

— Én legalább azt hiszem, hogy boldogabb tudnék lenni, ha a múlt nem integetne felém. ha nem kellene ennek fájó és édes emlékeit újra és újra elsíratnom, melyek most már egyformán fájdalmasak.

— Hisz az elvőgre mindegy, hogy örül-e vagy sir a szíved. Mindakettő egyformán élet. Csak az élet és halál nélküli tengődés irtózatos. De halljuk a történetet!

— Már nem tudom elmondani. Az emlékezet és az ősz egészen elbágyasztott. Pedig szerettem volna neked elbeszélni mindent. Ezek a levelek lettek volna az illusztrációk.

— De azért elmondhatod. Tán csak nem olyan igen hosszú.

— Nem olyan igen hosszú, de holmi könnyebb-fajta regénygyárosok kisebb históriákkal is megtöltene két kötetet.

— Mondd el a kivonatát; csak egy kötetre valót.

— Jó. Mint minden lány szerelemre, romantikus szerelemre vágytam én is s mindig, mindenféle az ideált kerestem, ennek a romantikus szerelemnek a hőjét. Végre megtaláltam. A Szepességen jártam akkor a felsőbe. És ő is rám talált. Az ideál szép volt, jogász volt, az én boldogságom pedig igen nagy volt. Ez a nagy boldogság egy évig tartott. A közösen szőtt remények rózsafűzérje ekkor szétszakadt, úgy, hogy egy gyöngyszemet sem találtam meg belőle soha. Ő szakította ketté, vagyis inkább a hozomány, mely kevésnek ígérkezett. Hozomány nélkül meg ma már udvarolni sem érdemes. Szóval szakítottunk véglegesen. A víg nótának siralmas vége lett. Nemsokára otthagytam az iskolát azzal a szent meggyőződéssel hogy minden férfi és minden fiú hazug, csaló és hozomány vadász. A jóstához akartam menni, vagy tanítónőnek. De egyikhez sem volt valami nagy kedvem s hazamentem gazdasszonyságot tanulni.

Már ekkor ott volt a falunkban Bartóczi. Én ugyan bizalmatlan voltam mindenkivel szemben, de azért hamar megismerkedtünk. Én minden további gondolat nélkül egész természetesnek találtam, hogy gyakran találkozunk. Ugyszólván egymásra voltunk utalva. Csak ketten voltunk ilyen egymásnak való fiatalok a faluban. A viszony vége szerelem lett. Különb minden ilyen ismerettségnek, vagy pajtáságnak szerelem a vége. Nem is szerelem az, hanem szebb szóval nem lehet kifejezni.

Először csak olyan barátságféle volt közöttünk. De persze egy nő és egy férfi közt pusztán baráti viszony csak úgy állhat fenn, ha mindketten jól tudnak színlelni. Mi nem színleltünk egyikünk se, s a viszony napról-napra fejlődött. És egy cseppet sem lepett meg, amikor Bartóczi egy nyári alkonyattájon hosszú hallgatás után — láttam, hogy habozott és gondolkodott — így szólt:

— Nézze édes Flóra, minél tovább gondolkozom

rajta, annál világosabb lesz előttem, hogy én magába fülig szerelmes vagyok.

Én csak annyit kérdeztem:

— Komolyan mondja ezt?

Persze égre-földre esküdött, hogy soha igazabban és komolyabban nem szólt. És tényleg még akkor szeretett is. Ami engem illetett, kész lettem volna azonnal jegyet váltani. De apám nem látta eléggé biztosra a jövőmet a Bartóci kezében. Mert igaz ugyan, hogy jónevű és jó fizetésű mérnök volt, de mint minden mérnök, lump is volt. Olyan krónikus betegség volt ez nála. Néha hónapokon át nem ivott s ekkor egy estén százakat elköltött, sőt adósságba verte magát. Én se tudtam lebeszélni róla. S mikor apám egy éven át hajthatatlan maradt, Bartóczi fogta magát és valahol a harmadik vármegyében jegyet váltott és hamarosan meg is házasodott. Hogy szerelemből-e vagy daczból, nem tudom.

Egészen ki voltam fosztva. És még jött egy harmadik is. Keserű csalódásomban, nagy elhagyatottságomban ismerkedtem meg Steitz Gézával, a fiatal professzorral, aki olyan szépen tudott beszélni, hogy először a szavába, másodszor a szeméibe, csudálatosan szép szemei voltak; aki egyszer ezeknek a mélységébe nézett, soha többé nem felejtette el, harmadszor önmagába szerettem bele. Ő pedig, amint maga is mondta, minden szép és jó leányt szeretett. Nagyon szép leveleket írt. A kedvemért hozzáfogott a verseléshez is. Igen szerettem volna mindig egy poéta szerelmest. Ő nem verselt addig soha s a verselőket — a nagyobbbrészt — nem is sokra becsülte, de a kedvemért ezt is megtette. És természetesen én nekem senki versei nem tetszettek úgy, mint az övéi. Különösen az, mit a tanulmányútjáról írt. Mert az államtól kapott aztán valami nagy díjat, hogy két évig utazzék. S valahol Schweizban a vonaton írta egy képes lapra ezt a szép verset. No várj, ezt meg is mutatom. Épen itt van legfelül, ezt legtöbbször veszem ki. Pedig régen tudtam már könyv nélkül, de azért mindig olvasom.

Tudom, hogy utam messze elvisz,

Többé alig találkozunk,

De összeköt az édes emlék,

Mit egymás szívében hagyunk.

Csak négy sor az egész s nem tudom nincs-e valami hibája, de én ilyen szép verset még nem olvastam.

— Egy kezdő szerelmestől épen megjárja — szólt közbe a barna asszony. Nem annyira a vers volt szép és kedves, mint inkább az az érzélem, amit felköltött.

— Elég az hozzá, hogy ezekkel a versekkel egészen elbódított s mikor hazajött és megkért, én voltam a legboldogabb menyasszonyjelölt. De hát ez se valósúlhatott meg. Egyszer elbeszéltem neki az én előző két szerelmemet. Csak ennyit felelt rá:

— Ezt kár volt elmondania.

Három nap múlva visszakaptam tőle minden levelemet, csak egy fénykép maradt nála s ő meg ennyit írt:

— Csak az a múlt, csak azt tudnám feledni!

Később azt írta még, hogy ő minden lányt tudna szeretni, de azzal a föltétellel, hogy az se a múltban, se a jövőben ne szeressen más férfit.

Ezután már nem bántam, akárki jött is. Férjhez mentem a nélkül, hogy szerettem volna egy mákszemnyit is, én, aki egész életemben szerelemre vágytam. S most jó vagyok az uramhoz szánalomból, mert ő igen nagyon szeret. De néha úgy érzem, hogy én vagyok a legszerencsétlenebb asszony.

— Pedig lehetnél a legboldogabb; látod én szerelemből mentem férjhez, de azért a mi életünk is épen

olyan, mint a másé; mint a tiétek, épen olyan közönséges, épen olyan keserű vagy épen olyan boldog.

— Szeresd az uradat, légy jó anyja a gyermekeknek s boldog lehetsz te is. Azok a leánykori, könnyű szerelmek vagy te hozzád nem voltak méltók, vagy te nem voltál hozzájuk méltó. Az az egy pedig holtbizonyos, hogy nem érdemes sem magadnak, sem különösen férjednek egy keserű percet se szerezni értök.

— Lehet, hogy neked van igazad, — szólt a szőke asszony s úgy érezte, hogy a gyónás megkönnyebbitette lelkén a múlt emlékeinek nyomását s mintha a kis levélszekrényből nem áradt volna többé olyan bódító illat.

Nil.

Válaszúton.

Anyám! egy hang fülembé csendült,
Mint hívó, esdő estharang:

— Jer el velem egy szebb világba,
Hol rád áldások hullanak.

Karom, ha átfon, idvezülsz ott,
Boldog léssz, mint az angyalok;
Mi jaj, gyönyörre átvarázslom, —
A földi nemtőd én vagyok!

Elviszlek téged messze . . . messze,
Hol rózsza nyit, az ég nevet; —
Az én hazám örömtől csengő,
Mosolygó, áldott, szép sziget . . .

— Fehérfarcú, szép barna lány volt,
Ki vígan mondta ezt nekem;
Arcát a vágy pirosra gyújtá,
Szeme égette két szemem . . .

— Anyám!! Azt mondta menjek véle,
Karjába vár a földi menny . . .
— Fiam, ne menj!!

Aztán egy árva szőke lány szólt,
Csuklott a hangja, — félt szegény —:

— Lásd nékem senkim nincs e földön,
Egyedül, árván bolygok én.

Magamba' járok, — bú a társam,
Kisérőm: néma gyötrelmem;

Aki szeressen, senki nincsen,
Bús, tiszta szívem — mindenem!

Apám meghalt, anyám meg szegény,
Bölcsőm is gondok ringaták,

Esengő vágyam búba halt el,
Sorsom fukar: csak könnyet ad.

Hiába nézek rózsariügyre,
Ha meg megfogom, tövisse ér.

Az emberek mind elkerülnek . . .
. . . Én Istenem! . . . ki tudja mér'?!
. . . Anyám! . . . Szeret! . . . de kis lakába
A napsugár is félve megy! . . .

— Fiam, eredj!!

László Sándor.

Terike férjhez megy.*

Valami ernyedtt, ólmos hangulat nehezedett a leány lelkére, a hogy a napi postával érkezett egyetlen levelet elolvasták. Pedig esinos, kék borítékba zárt, aranyszegélyű levélke volt s még bizonyos parfümszerű illat is áradt róla, olyan, a minőt a szerelmes levélkéken lehet érezni. Az írás is eléggé formás betűkből rakott volt rajta:

Önagysága

Giday Terike úrhölgynek.

A belseje meg épenséggel nem tartalmazott semmi-féle rettenetes dolgot. Ekés szavakban mindössze annyi volt benne megírva, hogy a levélíró, már mint igarfalvi Jónás Gáspár, uradalmi tiszt, belátván, hogy nem az a célja az életnek, miszerint örökéig egyedül éljen az ember, mint a pusztai fa, elhatározta, hogy az egyedüllét egyhangú szabadságát felcseréli Hymen rózsából font láncáival, ha t. i. Terike kisasszony is úgy akarja. „Puha, barátságos kis fészkekből csak egy édes szavú kis kanári hiányzik“. jegyzi meg poétikusan s reméli, hogy a nyájas bizalom, melyet a múltban alkalma volt tapasztalni, aranyos álmait derűs valóra változtatja. Egyébiránt mielőbbi határozott választ kér stb. stb.

Nos, hát nem a legédesebb valami-e, amit egy ily kis levélke tartalmazhat? Fialat leánykáknak megvalósult tündérálmom, a bakfis korból kilépett, u. n. vénülő leánynak meg valóságos mentő horgonya. Az Giday Terikének is, hiszen a 2 X-en túlhaladt már ő is; de az különösen, ha meggondoljuk, hogy Giday Terike csak épen hogy a tiszta, leányos lelkét vihette hozományul annak, aki a boldogító igent akarta hallani ajkairól.

S mégis, ahogy ezt az udvarias, szinte kérő hangon írt levélkét elolvasta, elszorult a leánynak a szíve és fázósan reszketett össze, mint valami didergő cinkemadár.

— Ez bizony elég nagy szerenese rád nézve Terike, töri meg a esendét Gidayné, jobb parthie alig kínálkozhatott volna, minden századik leánynak ha akad ily szereneseje. Azért ne töprenkedj felette, hanem ragadd meg a kínálkozó alkalmat!

— Ámbátor én is ammondó vagyok, hogy az ajánlat nem épen megvetendő, de azért nem muszáj olyan sebbel-lobbal ütni nyélbe a dolgot. Van idő rá, alhatsz rá egyet édes lányom, szólt közbe az öreg Giday is.

— Kettőt is édes apám, mondja a lány szelid, szomorú iróniával.

— Oh, bizony egyet se kell efelett gondolkozni, a felelet könnyű: férjhez mégysz, oszt punktum. Egy Jónás Gáspárnak csak nem fogsz kosarat adni, mondta megint az asszony.

Mert bizony Jónás Gáspár nem holmi közönséges halandó, nem, mégha meggondoljuk is, hogy a 60-hoz közelebb jár, mint az 50-hez, hogy tehát megette már ő kigyelme kenyérének a javát, Azért mégis kapós ő a lányos mamák szemében, nem épen ő maga, nem is az ötágú nemesi címere miatt, hanem egyszerűen azért, mert van mit aprítania a tejbe. Szépecske vagyont összegyűjtött a Rábay grófnak, egy pár száz holdacska ki tesz a földje úgy gondolomra is, egy pár ezer forintcskája is hever egyik-másik banknál, no meg az évi fizetés is valami, ha a marha állományát nem említjük is. Utóbbi időben a lakására is nagy gondot fordít, a környéke mintaszerűen van parkirozva s egyesek valóságos paradiesonnak tartják, ámbár Gáspár úr nagy szerényen csak annyit mond róla: „Úgy szegényesen csak meghúzódok benne valahogy.“

* A Magyar. Irod. Önk. Társulat novella-pályázatán féldíjjal jutalmazott pályamű.

Nos hát ilyen rezidenciába nem olyan bolondság beleülni, kivált ha az a valaki nincs hozzá szokva az ilyen nagy módhoz. Száz leány közül 99. okvetlen két kézzel kapott volna az alkalmon s Giday Terike mégis visszariadt még a gondolatától is, hogy összekösse sorsát egy vén, kiélt emberrel. Mert Gáspár úr fiatal korában nem épen a legmértékletesebb életet folytatta. Fialat korában szerelemből házasodott. Elvett egy olyan lányt, akit becézően „édes kis babának“ szoktak mondani, egy törekeny kis portékát a kire hiába vigyázott Jónás Gáspár, csak nem tudta a fészkeben megtartani. Más tájra vágyakozott el az asszony, pedig Gáspár úr még a pipáról is lemondott a kedvéért.

Azután kezdődött az örült hajsza a dinom-dánom után. Hiába, Gáspár úr szerette a feleségét s úgy egykönnyen nem tudván elfelejteni, a mámor karjaiba vetette magát. Az még sohase bizonyult ilyenkor hatástalannak a legmakacsabb esetekben sem; a fásúltság karjaiba ringatja az embert, elcsitítja a szívet, ezt a kesergő, okvetetlenkedő jószágot, elhíheti vele, hogy tulajdonképen nagy balgatagság annyira sorvadozni valaki miatt, ha még oly nagyon kedves volt is az, mikor úgy se változtathatunk többé a megtörténteken. Mondom, Gáspár úrnak is kéreggel vonta be lassankint a szívet, de úgy, hogy az ugyan meg nem nyílt aztán senki teremtett asszonya előtt.

Igy repült el az ifjúsága. S ahogy a korai vénség ezüstös szálatát vegyített fürtjei közé s a homlokára egy pár barázdát húzott: egyszerre csodálatos változáson ment át. Megutálta a zajos életet, meg a víg cimborákat s kezdett visszavonultan élni. A zajos életből mindössze egy kedvenc passziója maradt meg: a legszebb lovakat tartotta s hízeltet hiúságának, ha az emberek elragadtatással emlegették, hogy különb fogatja van, mint a Rábayaknak. S ha egyébre nehezen adta ki a pénzt, erre az egyre nem sajnált semmi költséget. A vagyona meg egyre szaporodott. Ugy mondták, hogy zsebiben hordja a Rábay grófokat. Hogy mire való ez a nagy iparkodás, senki sem tudta megérteni. Bizonyára maga se tudta, hiszen közeli rokona úgy szólván alig volt, hogy azért szorgoskodott volna annyira, de úgy volt vele, mint a legtöbb fősvény: csábítja a kincsalmaz s minden cél nélkül csak rakogatja egymásra a tallérokat. Így folyt az évről-évre, míg meg nem ismerkedett a Giday familiával, helyesebben a szép Terikével, aki különös pezsgésbe hozta még egyszer kihűlt vérét. Az igaz, hogy csodálatosan mély tűző szemei is voltak ennek a leánynak, szinte hypnotizált vele mindenkit, aki beléjük pillantott. Gáspár úr pedig ugyan mélyen nézett beléjük, annyira, hogy az az erős kéreg, amely évtizedes fásúltsággal lepte be a szívet, mintegy varázsütésre pattogott le ezektől a szemektől. Pedig a lány nem kacérkodott vele, hideg volt Gáspár úrral szemben, mint az őszi napsugár, amely ráveti fényét a kései virágokra, de a melegéből vajmi keveset szór rájuk. S ha Gáspár úr néha egy-egy gyöngéd célzást tett, a lány pajkos huncutsággal szólt oda neki:

— Idestova dajka kell Gazsi bácsinak, nem feleség . .

De bizony feleség kellett volna neki. Azt hitte, hogy egy fiatal leánynak, aki maga a megtestesült sóvárgás, ki tudja elégíteni az igényeit egy nagy kincsalmazzal. Fialatnak érezte újra a szívet s azt hitte, hogy maga is fiatalall lett újra, mint valamikor régen . . .

Egy napon aztán tollat vett a kezébe s annak rendje és módja szerint megkérte a leány kezét. Biztosan számított a sikerre. Az öreg Giday amolyan betegeskedő kishivatalnok volt, akit csak azért tűrtek meg a hivatalában, mert egyébiránt nagyon pontos és becsületes volt. De ki tudja, meddig húzza? Egyszer csak kidől a sorból és akkor a családja mehet világgá. Mert a fiának elég gondja van a maga családjával, ahhoz ugyan nem fordulhatnak. Szinte

kétségtelen hát, hogy kapva-kap az ajánlaton a leány is, meg a szülők is.

Csak valanivel nem vetett számot, hogy a fiatal léleknek a tündököltni vágyáson kívül lehetnek még más vágyai is, hogy egy fiatal leány csak magához hasonló lényről álmodozhatik, akinek gondolkodásmódja, érzésvilága egyezik az övével, hasonló legyen a lelke tisztaságban az övéhez, úgy dobogjon még a szíve is, mint az övé. Mert ha mindezekkel számot nem vetve képes férjhez menni, csak azért, hogy hajadon ne maradjon, az ilyen lány feladja nőiességének legdrágább kincsét: az önérzetet s hűséges, szerető élettárs nem lesz belőle soha.

De Giday Terike épen nem tartozott a tucatlányok közé, akik hajlandók igen könnyen feledni mindent a kényelemért, a csillogásért, akik könnyű szívvel, kacagva lépik át a hazassági élet küszöbét, hogy aztán később sírva járjanak ki s be rajta. Hogy ő, a még mindig viruló szépségű lány, aki maga az élet, odakösse sorsát egy kiélt, viharos múltú aggastyánéhoz egy egész életre?! . . . Eh, és ha csupán egy hétre, egy napra is! . . . Odaláncolni magát egy érzékeny lelkű teremtésnek egy vén mumiához, megboradni hidegülő ajkaitól egy nap talán tízszer, százszor, elevenen eltemetni az izzó vágyakat, az álmodozó szenvedélyeket, el az arany ifjúságát, az önbecsülését! . . .

Aztán meg, no hiszen volt neki ezenkívül egy más amulettje is, ami vissza tartsa e lépéstől: egy bűbájos estve emléke. Nem holmi csillagos estéhez fűződött ez, midőn az árnyas fák alatt ábrándos szavakkal vallja be szerelmét s fogad örök hűséget, amely a legtöbbször másnapig tart. Egyszerű, de ízlésesen kivilágított bálterem volt a színhely s a lovag bocséletes őszinteséggel, minden frázis nélkül mondta:

— Én szeretem magát, Terike, nagyon szeretem. Erre ő elpirult, mint minden más lány is elpirult volna a helyében, egy kicsit zavartan sütötte le a szemét, de aztán époly nyíltan tekintett ő is a férfi szemébe. Amaz megértette a hallgatag választ s ennyit szólt rá:

— Bízom magában, Terike.

Több szó nem is esett köztük erről a dologról, aztán vígan, de époly közönyösen lejtették a csárdást, mint a többi párok. Azóta sem volt szó holmi forró szerelmi nyilatkozatokról. Egy pár levélke mindössze. De ő azért bízik benne, okvetlen eljön érte valamikor, el kell jönnie! . . .

Hanem hát azért vannak a világon mamák, hogy az efféle bolondos ábrándokat kiverjék a leányaik fejéből s megértessék velök, hogy az élet nagy kufár: ma még olesón kínálja portékáját, a jó életmódot, holnap nincs ár, amiért megszerezhetnők tőle. Hogy boldogtalan lesz a szegény teremtés ideig-óráig, hogy egy darabig kisírt szemmel fekszik és kél mindennap, hogy tönkre menve látja eleinte az ifjúságát, megsemmisülve eszményeit? eh! mi esoda ostoba leányos gondolkodás az ilyen! Fő a jó életmód! Hogy egy kicsit koros a férj? Annál korlátlanabb úrnője a háznak az asszony. Bizony nem kell pörölnie minden lépten-nyomon a férjjel minden nyomorúságos kis ékszer, vagy ruhakontóért. Ragyoghat, virulhat, tetszeleghet a világ előtt, hisz a férj is úgy akarja, még talán az se szúr neki szemet, ha hódolókkal veszi magát körül, bizonyosan még örül neki, hisz a napnak az a tiszte, hogy sugarával odatűzzön mindenre. Ezt belátja egy okos férj. Hát kell ennél nagyobb boldogság? Ez az élet, nem a szerelem! Ott lehet a szerelem, ha a legderűsebb pillanatát is megzavarja a holnapi kenyérért való kínos aggodalom.

Ilyenféléket beszélt a leányának Gidayné s hogy az nagy komalyan, pityeregve hallgatta, bosszúisan mondta:

— De ilyenek is a mai lányok. Holmi inci-finci gavallérok elesavarják a fejét, aztán nem bír velük senki

emberfia. Pedig az ujjamoz elszámálhatnám, hogy hány tartja be az ilyen híres legény a szavát.

Bizony az az izé . . . az a Fehér Bandi sem jobb a Deákné vásznánál. Csak hiteget-hiteget, aztán szépen odébb áll, Isten hozzád nélkül. Te hoppon maradsz s csak nyűg leszel továbbra is szegény beteges apád nyakán. De ki tudja, meddig tart ez is? Aztán . . . aztán gondolkoztál-e már róla, hogy mi lesz? . . .

Még Gidayra is hatott a felesége kemény érvelése:

— Bizony, édes lányom, legyen eszed.

Ez hathatós szernek bizonyult. Keserű volt, de használt. Egy kicsit ugyan elsötétült a lány előtt a világ, sőt egy pillanatra valami olyasmit érzett belől, hogy jó volna egy szempillantás alatt megsemmisülni, a koblet meg valami keserű önvád mardosta, hogy ő csak most bírt tudatára jönni annak, hogy ő voltaképpen nagy nyűg a tulajdon édes szülői házában, most, amikor a szemébe vágják; de mondom, ez csak egy pereig tartott, a másik pereben összeszorult ajakkal ugyan, de mégis csak kinyögte a lány:

— Holnap meg fogom írni a választ . . .

Es aztán meg is írta. Meg még akkor este. Igaz, hogy egy pár levélpapír hasznavehetetlenné vált a ráhulló könyvtől s a toll sem egy könnyen akart engedelmeskedni a kéznek, a fejből se akart egyetlen gondolat kijönni; az is igaz, hogy ráborult egy párszor a fehér párnákra s közbe-közbe valami tagolatlan csuklásfélék törtek ki a kebeléből: hanem azért csak megírta. Megírta, hogy ő ugyan egy szemernyi szeretetet sem érez Gáspár úr iránt, de mert ő vele a szülei rendelkeznek s azok úgy akarják, a felesége lesz. Hűséges lesz, de szeretetet ne várjon tőle . . .

Gidayné egészen elesodálkozott másnap rajta, hogy aránylag milyen könnyen boldogult leányával. Az igaz, hogy anyai érzékével el is találta annak a gyöngéjét: oda tapintott neki, ahol legérzékenyebb volt: az önérzetéhez. Igaz, hogy kemény ütésnek is bevált. De hiába, az anyai szív tudja, mit csinál. Még mikor dorgálni látszik: akkor is szeretetet vezérli. Ennek a gyümölcsét persze csak később fogja érezni a lánya, majd ha a reális életbe beletörődik. S bizonyára csókokkal fogja elborítani azt a kezét, amely annak a bohó ábrándozásnak a szálait egyetlen rántással tépte össze.

Gondolataiból leánya zavarta fel, aki szinte zerge ügyességgel ugrott a nyakába, mi közben egy kis rózsaszínű levélkét lobogtatott a kezében. Majd mint a gerlice, kacagva, búgva futott az asztal felé s darabokra tépte az előző este írott levelet. Gidayné meghökkenve nézett reá s ingerülten mondta:

— Megörültél Terike?

A lány felelet helyett odatartá anyja elé a kis rózsaszínű levélkét, amelyben csak e pár szó állt:

— Édes Terike! A revparton vagyok. Az ígéretre számot tartok. Holnap érkezem a 8 órai vonattal. Bandi.

Takács Mihály.

Van egy asszony . . .

*Az asszonynépet meg ne rikasd.
Asszony-néppel durván ne bánj!
Ha a lelked virágos kertjét
Legázolja is mindahány . . .*

*Van egy asszony, kinek a szíve
Oly tiszta és szent és csodás:
Az édesanyád szent szívéért
Minden asszonynak megbocsáss . . .*

Binét Menyhért.

Karácsony este.

Gyönyörű csillagos az éj. Az ég tele van apró lámpásokkal; a levegőben apró hósziporkák ragyognak, mintha parányi csillagdarabok volnának. Kint óriási hideg. A természet a maga zord fenségében; szép, de hideg. Mindenki meghúzza magát otthon, ha ugyan van ilyen kintese mindenkinek. Az utcák üresek, nem jár ott ilyenkor egy teremtet lélek sem.

Bent a szobában a jó meleg kályha körül telepszik le az egész család. A nagyapó mesél a gyerekeknek a kis Jézusról, aki épen ilyen hideg éjszakán született a jászolban. „Szegény Jézuska” — gondolják magukban a gyerekek — milyen rossz ágya lehetett. Aztán a karácsonyfáról kiki megkapja az őt illető részt; szépen lefeküsznek és álmodnak a kis Jézusról; megbűvölve hallgatják az angyalok énekét, amint a jászolban fekvő gyermeket altatgatják. Látják a szép, fényes csillagot is, mely millió, meg millió darabra törve most ott ragyog az emberek szívében; a békeesség csillaga...

Az egész városban csend és nyugalom. Az ablakok sötétek. Csak egy kis ablak van még világosan. egy kis szoba egyetlen ablaka. Bent egy gyertyaszál világa mellett ül egy nő és egy kis leány; anya és leánya. Az anya lehet 25—26. éves. Arca még leányos szépségű, csak a szájszegletől elvonuló két mély vonás mutatja, hogy e nőnek sok szenvedést kellett kiállani. Ábrándos, elmélázó kék szeme félig le van csukva, keze a kis lány fején nyugszik. A kis lány szakasztott mása anyjának. Azok a fekete fürtök, a bámuló kék szemek, az arcán előmlő gyermeki ártatlanság egy pillanatra lebilincsel és elhiteti velünk, hogy talán egy égből leröp-pent angyal, hogy megvigasztalja azt a szegény asszonyt, akinek joga van a mennyországra. És meglehet. Ki tudja? Hátha úgy van...

A gyermek közelebb húzódott anyjához és hideg kezét csendesen megcsókolta. Anyja felébredt álmodozásából és folytatta félbehagyott varrását; a kis lány karácsonyi ruháját varrta.

— Édes Anyuskám! igaz, hogy ma van Karácsony este? szólalt meg a gyermek csendesen.

— Igaz Édesem.

— Nekem mégsem hozott ajándékot a kis Jézus, pedig mindig azt mondtad, hogy milyen szép babákat kapok.

— Majd holnap hoz neked Aranyom! Ma biztosan nem ért rá. Majd holnap jön el hozzád, aztán hoz sok olyan kis angyalt, mint te vagy. Aztán egész nap egyebet sem csinálsz, mint játszol a kis angyalkákkal.

A kis lány arca felderült és kedves együgyűséggel kérdezgette anyját. — Ugy-e kedves Anyuskám! a Jézuska mindenkit szeret?

Ugy-e apát is szereti?

A gyermeknek ezen ártatlan kérdése könnyeket csalt az asszony szemébe. Családjá akarata ellen ment férjhez. Azonban e lépése szerencsétlen volt. Férje iránt való határtalan szerelme nem volt megjutalmazva ennek hűsége és szeretete által, mert férje kicsapongóvá lett, napokon keresztül nem került elő, csak ha pénzt eljártszotta. És ilyenkor a szegény asszonynak újabb meg újabb bánatelmakat kellett elűrni a bálványozott férjtől. Egyedüli öröme csak kis leánya volt, ki gyermekes kedvességével elfeledtette vele életének gyötrelmeit.

A kis lány, látva a könnyeket félénken rejtette el arcát anyja ölébe és nem kapva feleletet tovább faggatta anyját.

— Hol van apa? Mikor jön haza?

— Mindjárt itthon lesz, szólott suttogva az asszony.

Majd hirtelen összeborzadva kérdezte a gyermeket: — Ugye fázol, Édesem? Feküdj le, aztán álmodj szépeket! Majd megálmodod, hogy mit hoz a kis Jézuska, mert azt előbb meg szokták álmodni a gyerekek.

A kis lány lefeküdt s nemsokára elaludt. Mosolygó arcát talán angyalok csókolgatták álmában.

Az asszony pedig varrt tovább. Holnapra meg kell lenni a kis ruhának; legalább a gyermek örüljön. Szegény öröm, de gazdaggá tesz egy gyermeket. Ujjai a hidegben fel-felmondták a szolgálatot. Szemébe néha-néha megjelent egy könnyesepp; egy-egy beszédes fájdalomtenger. Lehajtotta fáradt fejét a kis asztalra és elaludt ő is.

* * *

Kint 15 fokos hideg. Embertelen idő. Egy magános alak mégis botorkál a sikamlós, havas úton, neki ütődve kapufélfának, házfalagnak; közbe-közbe nagyokat káromkodva. amiért a házfalak tegnap óta kijebb nőttek, a föld meg épen úgy mozog, hogy lehetetlen rajta megállni. Majd befordul egy keskeny, homályos utcába és ráakadva a világos ablakra, éktelenül elkezd dörömbölni. Az asszony felébredt és ajtót nyitott az érkezőnek, ki elmondta mindennek az egész világot, mert az ő keservesen szerzett pénzét ellopták. A szegény asszony tudta jól, hogy ebből egy szó sem igaz, de nem szólott semmit.

— Borzasztó, hogy mai világba nem lehet találni egy becsületes embert sem szólt a férfi! Egytől egyig gazember mind. Utoljára is tönkre kell jutni. De még egyszer megpróbálok. Nincs egy kis pénzed — kölcsön, fordult az asszonyhoz.

— Tudod, hogy egy krajcárom sincsen, hogy a gyerekeknek se tudtam venni semmit. Egy darab fánk sincs, akár meg is fagyhatunk ebben a rettenetes időben. És mégis pénzt kérsz!

— De hiszen megadom. Tudod, hogy mindig meg szoktam adni.

— Ejh! ne mondj ilyeneket. Elvittél már mindent amiből csak pénzt lehet csinálni; itt nincs semmi.

— De nekem adj! kiáltott hangosan a férj.

— Az istenért! légy már csendesen; felébred Ilonka s halkan mutatott az alvó kis leány fekhelye felé.

Az ember arcán futó mosoly vonult végig. Az asszony keze után nyúlt. — Akkor hát legalább a gyűrűdet add ide; úgyse veszed semmi hasznát.

A nő félénken dugta el kezét s halkan mondta: Még ezt is?

— Add ide édesem! csak reggelig kell és megfogta felesége kezét.

A szegény asszony hevesen rántotta el karját és elfordult, hogy kinzója ne láthassa könnyeit.

A férj most a gyermek ágyához rontott. Tudta, hogy ezzel akármire rákényszerítheti feleségét

— Jó. Nem adod. Elviszem a lányomat. Nem hagyom itt egy percig sem tovább. És felvette az alvó gyermeket.

Anyja egy nőstény farkas erejével rohant rá és kiragadta kezéből a kis leányt. Aztán lerántotta ujjáról a jegygyűrűt és odadobta bámuló férjének. „Itt van; inkább ezt!”

A férfi mohón ugrott a gyűrű után és megtalálva szó nélkül elment.

A kis gyermek felébredt és sírt. Anyja ölébe fogta. Csitította, míg végre újra elaludt. A szegény asszony ott maradt ágyánál, hosszasan nézte. Hirtelen egy rettenetes gondolat villant át agyán. Milyen jó volna

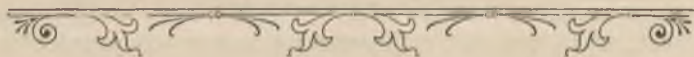
nem élni, nem érezni, nem gyűlölni, nem szeretni. Itt gyermekére gondolt. Szíve elszorult. Hogy hagyhatná itt egyetlen kincsét magára? Leült és hogy kiverje fejéből gondolatait, újra varrni kezdett. De nem tudott tőlük menekülni. Vajjon mi van ott a csillagokon túl? Van-e ott fájdalom, van-e ott emberi érzés? Vagy olyan hideg van ott fent is, mint itt ezen a nyomorult földön?

Arca elborult. Ismét elment a kis lány ágyához, megcsókolta egyszer, tizszer, százszor. Aztán csendesesen magára vette nagykendőjét és kifelé indult. Az ajtónál megállt, visszanézett. Arcán ott volt a kétségbeesett fájdalom. És elment, maga sem tudta, hová, csak ment cél nélkül. Kereste a boldogok országát. Soha sem tért vissza. Senki sem tudta, hová lett.

A gyermek magára maradt. Ott feküdt szépen a kis ágyon. Arcán földöntúli boldogság mosolya. Apró angyalokkal álmodik. Ő a legszöb köztük; ő a kis szárnyasok királynője. Anyja némán gyönyörködik benne. Játszanak, énekelnek. A kis teremtések mindig csak azt dalolják, hogy menjen el ő is velök. De nem akarja itt hagyni azt a fájó lelkü szegény asszonyt, mert az neki édes anyja. Ekkor nekiesnek annak a halvány arcú asszonynak és úgy kéri, hogy legyen köztük ő is. Adnak neki szép, fehér szárnyakat. Majd ő lesz az angyalok anyja. Aztán felkerekednek, repülnek messzemenesse a csillagokon túl, ahol nincs más, csak örök béke, örök szeretet . . .

Reggelre ott találták a jó szomszédok a kis leányt élettelenül; megölte a kegyetlen hideg. A kis ruhácska ott volt szépen az asztalon. Majd jó lesz neki — halotti ruhácskának.

Deme László.

Diák-kaland.

Közelget hát ismét a mi reménységünk, aggodalmunk, boldogságunk — a várva-várt ünnep. Úgy gondolom, nincs közöttünk senki, ki édes reményekkel eltelve s szorongó aggodalom közt ne várná ennek eljövetelét. Irányúlnak pedig ezek az édes remények főleg arra a telt erszényre, melynek duzzadását mintha már most is ott éreznék zsebeinkben s amely érzécsalódásunkból kifolyólag aztán már szüret óta kisebb-nagyobb betáblázásokat eszközölünk — post festa. Szorongó aggodalmunk pedig abban az eshetőségben találja magyarázatát, hogy vajjon nem eselatkozunk-e meg azokban a szép reményekben, melyeket már oly régóta melengetünk keblünkben s amelyek egy kényelmes, kellemes s ami fő, egy jól fizető legatióhoz fűződnek.

Remény és aggodalom hullámszik keblünkben és ha ezek a remények teljesedésbe mennek, s aggodalmaink eloszlanak: boldogság foglalja el azoknak helyét az ünnep szent nyugalmához és békességéhez illően.

* * *

Napok óta élénk eszmecsere folyik közöttünk, „nagy diákok“ között. Kisebb nagyobb csoportokba verődve tárgyalják egymás közt: ki hová számít menni s hogyan fogja tölteni a szent ünnepeket. Remény és aggodalom ül a homlokokon: mit hoz a közeljövő? Mert nem csekély fontosságú feladat ám az mindnyájunkra nézve, választani a sok jó és kevésbé jó legatió közül; határozni afelett, hogy hol töltsük azokat az

eseménydús és tapasztalásteljes napokat, melyek édes és kitörölhetetlen emlékeket hagynak hátra — azt hiszem — mindnyájunk számára. Mert sok kellemes és olykor kellemetlen epizódja van egy-egy ily legatiónak. Egy ily utóbbi jutott most nekem hirtelen eszembe; talán nem lesz érdektelen, ha papírra vetem, úgy, amint az velem megesett. Hiszen a kellemetlen dolgokra való visszaemlékezés is jól esik a léleknek, ha szerencsésen kimenekültünk a hinárból. „Minden jó, ha a vége jó!“

* * *

Fehér leplet öltött magára a természet karácsony első napjára. Csodálkozva tekintetem ki az ablakon, amint reggel felébredtem. Nem akartam hinni szemeimnek s úgy véltem, hogy még mindig álmodom. Hiszen előző nap, vagyis ünnep szombatján még bokáig dagasztottam a sárban, amint széthordtam a falu notabilitásainak az ünnepi üdvözlőletet hirdető pátenseket s nem győztem a sarat lábaimról tisztogatni, mielőtt bekopogtattam volna egy-egy házba. Félálomban léptem ki ágyamból s bizonytalan léptekkel támolyogtam az ablak felé. De alighogy odajutottam, fokozott gyorsasággal termettem ismét az ágyban. Az ablak hasadékain keresztül ugyanis oly dermesztő hideg csapott meg, hogy nyomban kiszállt a szemeimből minden álom. Amint aztán ismét a jó meleg ágyban éreztem magam, hálás szívvel gondoltam a Gondviselésnek irántam való kibeszélhetetlen jóságára. Eszembe jutott rögtön a délután, amikor át kell majd mennem legatióm egy órányira fekvő másik falujába. Mert ez volt az, ami engem annyira nyugtalanított, hogy már álomban is folyton térdig érő sárban gyalogoltam, úgy, hogy ágyam végét ugyanám megrugdostam, amit különben csak az ágy végénél álló asztalon levő néhány összetört vizespohárból következtem. És most, mikor leesett ez a fiúom, vastag réteg hó, hogyne örültem volna, mikor egy órai kínos, ragadós sárban való gyaloglás helyett a Tisztelendő úr tegnapi ígéretére gondolva, mely szerint „ha ez a nagy sár nem volna, talán át is vitetném édes öcsémet a szomszéd faluba délután, mivel csak úgy gyalogszerrel mire odaérne, beestelednék“ — féderes szánkán való átmenetelt volt alapos okom remélni.

A sors kedvezett ez egyszer nekem is s úgy lett, amint óhajtottam. Hejh, hogy a sorsnak ez egyszeri kedvezése is oka lett az én tragédiámnak!

* * *

„Fogjon be János!“ — kiáltott harsány hangon a tisztelendő úr, mikor a délutáni istentisztelet végeztével, melyen ünnepi követhoz illő lelkesültséggel én hirdettem a szent ígéretet, beléptünk a parókia udvarára.

Pár pere múlva csengetyűs szánkó állott az udvaron s én örömtől sugárzó arccal szálltam fel reá s egy határozott „mehetünk“ szóval vettem búcsút a parókiától. A világ legboldogabb embere e percben talán én voltam s roppant barátságos és leereszkedő mosollyal fogadtam a templomból hazafelé szállingózó hívek köszönését. Úgy éreztem, amint száguldó sebességgel repült a szán kifelé a faluból, hogy e pillanatban én vagyok a legnagyobb úr az összes legátusok közt.

De e rózsaszín világnézetemből csakhamar kiközentett a szánkónak egy merész, hirteleni fordulata, mely miatt nemcsak e rózsaszín világnézetből, hanem a szánkóból is majd kiközentem. Ekkor kezdtem csupán figyelmemet a kocsisra fordítani és óvatosan intettem a lassú hajtásra. Ő azonban erre egyet-kettőt suhintott ostorával s éktelen hangon kezdett belő egy bús-keserves nótába. Most már aztán én is tisztában voltam az

én kocsisommal; féktelen kedve azonnal világossá tette előttem, hogy kelletténél többet öntött fel a garatra.

„Eh — gondoltam magamban — hamarabb ott leszünk“ s jóleső gyönyörrel tekintettem szét a hófödte vidéken a magas tiszai töltésről, melyre éppen e pillanatban kanyarodtunk fel, hogy még örültebb sebességgel repüljünk a már meglehetősen kijárt s keményre nyomtatott szánúton.

De nem sokáig szemlélhettem e festői tájt, mert egyszer csak azon vettem magam észre, hogy szürke lepel gyanánt sűrű, nehéz köd ereszkedik alá a vidékre. Meg voltam hát fosztva e szórakoztató tájszemlélettől is s türelmetlenül gondoltam már arra, midőn elzengem másik falum hiveinek is az örömhirt a ma született Krisztusról.

Egyszer csak azonban a lovaknak vad horkanását hallom és toporzékolásuk s ágaskodásuk riaszt fel gondolataimból s mielőtt a lovak ijedelmének okára rájöhetnék, elvadulva szágüldanak a töltés jobb partján lefelé. János kocsis ijedten kapkod a kezéből kiesett gyepőlőszár után, de mivel el nem érheti, egyenletesen gyorsuló mozgással repül utána. Ennyi drámai gyorsasággal egymásután következő esemény által meglepődve, magam sem tudtam, mitévő legyek? Hirtelen azonban mentő gondolatom támadt — legalább is akkor annak gondoltam — s hogy a János repülési kísérletét ne legyen kénytelen utánozni, a szán alsó részébe kuporodtam.

„Köd előttem — köd utánam“, se jobbra, se balra nem látok, mit tehettem egyebet. Amint ily kuporgó helyzetemben egyik rémületből a másikba estem s gondolatom is elállt s a vér is éppen megfagyni készült ereimben, az örületes szágüldásnak recsegés-ropogás s hirteleni megállapodás vetett véget. Megvallom, én e hirtelen történt megállapodást csupán érzékcsalódásnak minősítettem s a végnek, a megsemmisülésnek, az elenyészésnek a bekövetkezése gondoltam. Majd néma csend következett s csupán a paripák ijedt nyerítése zavarta annak felemelő, rám nézve azonban inkább lesújtó fenségét. Mikor a vér lassacskán ismét megkezdte csörgedezését ereimben, kezdtem én is felemelkedni a helyzet magaslatára s megérteni annak veszélyes voltát. Vízet éreztem itt is, ott is beszívárogni és ekkor felderült a világosság fejemben: a Tiszában vagyok. Nem volt több idő a vesztéglésre s pár perc alatt töredező jégen átlábalva, derékig vizesen a parton voltam.

Szerencsére a Tiszának sekély helyén történt e katasztrófa s a vékony jégrétegtől nem haladhattak beljebb a lovak a mélység felé. Hosszas keresés és kiabálás után ráakadtam az én kocsisomra is, ki nem kevésbé volt megrémülve, mint én. Ketten aztán pár órai tapogatódzás és fáradozás után szerencsésen kivezettük a lovakat kényelmetlen, sőt veszélyes helyzetükből s azok nemsokára ismét a sikos szánúton ügetgettek, már most kevesebb hévvel ugyan, de annál biztosabban.

* * *

Az isteni ige hirdetéséből aznap természetesen már nem lett semmi, de magamban annál buzgóbban és boldogabban adtam hálát az egek és vizek Urának, ki mindent jóra fordított.

Maradt pedig e kínos katasztrófából egy kéthetes náthám és egy örök, kitörölhetetlen emlékem. Az előbbiből szerencsésen kilábaltam, ez utóbbit gonddal ápolom és őrzöm.

zf.

Világbéke.

Hogy hová, merre vezet a társadalmi fejlődés: ki tudná megmondani?

Csak jeleket látunk, melyekből sejteni lehet. Boldogok a nagy álmódók, kik olvasni tudnak e jelekből, kiknek képzelete bevilágít a jövő homályába és látnak ott örök nagy eszméket megvalósulva, megtestesülve örökre elérhetetlennek hitt ábrándokat. Egy tündérvilágot, minőt csak a mesék aranyos, tüzes színekben gazdag pompája tárhat fel. Boldogok ők, kik teljes hittel, meggyőződéssel küzdhetnek nagy, szent célokért. És a rövidlátók tömege mosolyog felettük: „Naiv ábrándozók!“

A béke nem született meg máról holnapra s a tömeg rámondta, hogy „Utópia“. A nagy eszme harcosai nem vettek azonnal diadalt a háború évezredes szörnyetegén, tehát mosolyognak rajtuk.

Pedig lehetetlen, hogy a világbéke utópia legyen. Lehetetlen, hogy a fejlődés meg ne hozza azt a kort, mikor nem lesz többé háború, nem lesz több vérontás, tömeges gyilkolás. A szeretet, emlíessék, mely napról napra tért hódít a társadalomban, meg fogja szüntetni a borzalmakat. Nem fog megszűnni a létért, az érvényesülésért folytatott nagy küzdelem, de meg kell szilárdulni annak a tudatnak, hogy a fegyveres erő nem lehet a népek jogvitájában döntő.

Mert az a fejlődés, mely a társadalomban már befejezést nyert, feltétlenül bekövetkezik abban a társadalomban is, melynek egyedei nemzetek: a nemzetközi életben is. Az az igazság, mely az egyének egymáshoz való viszonyában ma már kétségen felül áll, a nemzetek egymáshoz való viszonyára alkalmazva is igazság marad. Ez az igazság pedig az, hogy a nyers erő vagy a vakszerencse nem alkalmas a jogviták eldöntésére. Hogy e tétel uralma a nemzetközi életben is be fog következni, az a történeti fejlődés szükségképi folyamánya. A kezdetleges társadalomban az egyesek között felmerült jogvitának egyedüli elintézési módja a harc, a jog csupán az erősebb joga. A fejlődés, a consolidatio meghozza a szervezett birói hatalmat, melyet az állami kényszer lassanként kizárólagossá tesz. Természetesen ennek, valamint a jog megszilárdulásának feltétele a szervezett souverain államhatalom, a jog kikényszeríthetőségét biztosítja s az igazság érvényesítéséhez szükséges erőhatalom felett rendelkezik. A souverain hatalom forrása a túlnyomó többségnek a jogrend fentartására irányuló akarata. A jogbiztonság a túlnyomó többség érdeke, mely existenciáját épen a jogrendre alapítva örökösödik a jog és igazság érvényesülése felett s a jogrend megháborításában létalapjának veszélyeztetését látva, érdekeltsege folytán a jogrend legnagyobb biztosítéka.

A nemzetközi jog sajátságos helyzetet foglal el a jog különböző ágai között. Míg a többi jogszabályok érvényesítéséről a souverain államhatalom gondoskodik, a nemzet felett álló magasabb hatalom, mely nemzetközi jogszabályait kényszerítő erővel ruházná fel, nem képzelhető, de mai fejlett gazdasági élet, mely az önálló nemzeteket szorosabban fűzi egymáshoz, mint bármely mesterséges kapcsolat, módot ad a nemzetközi életben is a többségi akarat érvényesítésére. Megvan tehát az alap arra, hogy a jogviták eldöntésénél a fegyveres elintézés kikerülését lehetővé teszi.

F. P.

Álmom.

Emésztő lázas éjeken
Mikor nyugodt a róna, völgy s halom,
Ha áldott lényed megjelen:
Úgy érzem, mit ébren álmodom:
Bírni szerelmedet,
Valóra vált s nem csalfa képzelet.

Ha átölel fehér karod,
S hevit csókod, melyet úgy szomjazom,
S tengermély szerelmem látod:
Úgy érzem én édes angyalom
Bírni szerelmedet,
Valóra vált s nem csalfa képzelet.

Éjsötét szemed sugára,
Min elmerengek némán, csöndesen,
Biztató fényt szór utamra,
S úgy érzem, szentem, üdvösségem
Bírni szerelmedet,
Valóra vált s nem csalfa képzelet.

Ha megcsendül édes hangod,
Mely nekem a tiündérek zenéje,
Feledem a valóságot.
S úgy érzem szívemnek szerelme
Bírni szerelmedet,
Valóra vált s nem csalfa képzelet.

Ha elsirom sok bánatom,
Melyek emésztik, gyötrik a lelkem,
Az enyhe irt megtalálom
S úgy érzem féltett reménységem
Bírni szerelmedet,
Valóra vált s nem csalfa képzelet.

Oh de ha eljön a reggel,
S megvilágítja a sívár valót:
Széthull a tiündéri lepel,
Mely beburkolta az álmodót:
Úgy érzem gyönyörű szép álmom,
Bírni szerelmedet,
Örökre elszánt s csalfa képzelet.

Bégányi Ferenc.

EGYLETI ÉLET.

A Magyar Irodalmi Önképző Társulat. Hiába fujnak az új, erőtlen kürtösök egy új ébredésről, bizony itt ma is csak a régi idők szele fuj, s az a „nemes versengés” csak kikiáltva nemes, az értéket itt ma is kétes értékű egyének rafinációjával száz bizottsági kézen keresztül hajtott felületes bírálatféle adja meg. Régi, szomorú tények ismétlődnek újra. Bizony ha a fej gyengécske, gyöngén botorkálnak ott a lábak is. Pedig itt a lábakba van erő, de a fej a földre huzza. Egyébiránt pedig nagy a lelkesedés. Dec. 8-án még nyilvános ünnepélyt is rendezett a társulat, hol a gimn. zenekaron, dr. Csiky Kálmán jogakad. tanáron s a ref. Nőegylet Énekkarán kívüli szerepelt még művészi zongora játékkal Székely Lajos jh., komoly szavallattal Farkas Dezső, egy vig monológnak előadásával Horkay Lajos; Györék József négy társulati tagtól (Biringer Gyula, Farkas Dezső, Györék József és László Sándor)

olvasott fel egy-egy verset. Az ünnepélyt Novák Sándor a társ. tanárelnöke nyitotta meg lelkes és lelkesítő szavakkal; Tóth János pedig bezárta azt. A félévi verseny szavallatok is lezajlottak unalmasan, sablonoszerűen. A bírálóbizottság, szokás szerint kijelentette, hogy a versennyel megelégedve nincs. De azért a három versenyző közül egy, kit első díjra méltattak szerintük is kifogástalan szavallatot produkált, sőt a második helyen jutalmazott szavalló is remeket alkotott s még a harmadik szavalló is oly ügyesen alakított, hogy a megdicsérest kiérdemelte. Első díjat nyerte Farkas Dezső IV. é. hh., másodikat László Sándor III. hh., Gergely Béla IV. é. hh. szavallatát pedig megdicsérték. Ime e kicsinyítő bírálat, mely a verseny eredményét, a versenyzők számából igyekezne megítélni. S vajjon melyik nevezhető ugyan szebb versenynek, ez-e, hol mind a három jutalomra méltó volt, vagy az lett volna-e, ha két tucat deklamátor ezek mellett még elharsogta volna ugyan azt a litániát?! Mert a végeredmény, ha vissza nézünk a multra, bizony csak ez lett volna. Ám mondjuk: a komoly szavallat-verseny nem sikerült. A közönség pedig ítéljen. — A vig szavallatnál első helyen Horkay Lajos, második helyen Farkas Dezső jutalmaztattak. — A novella pályázók hat munkája nagy viharokat állott ugyan ki, de tűzpróbát nem. Homlokegyenest ellenkező nézetek miatt az első bíráló bizottság lemondván új kezekbe kerültek s ezek az új bírálók aztán élvén jogukkal, jutalmaztattak. Díjat adtak Takács Mihály egy kis novellájának s Tóth János egy alkotásának is. Amaz „Terike férjhez megy” címen lapunkban is olvasható. Emezt nem közölhetjük. Ellenben szívesen hozzuk lapunk hasábjain azt a becsmérelt munkát, mely a versenyben részt vevén sokak által nem méltányoltatott kellőleg. S végeredményében egy szomorú kis második fokban részesítettett. Szerzője a társ. titkári hivatalánál kiletének titokban maradni óhajátását fejezte ki. Nehány kíváncsi ifju szerző személye iránti meleg érdeklődését társulat szerző jogait respektáló józan többsége, miután szerző nevét nyilvánosságra hozni titkár nem volt hajlandó s állásáról is lemondott. elnöklő Tóth János azon kérelmét, hogy a társ. adjon neki felhatalmazást a jelgés levél felbontására, nagy szavazattöbbséggel simpliciter megtagadta. S miután elnök személye iránt már előbb egy bizalmatlansági indítvány tétetett, elnök a szavazás eredményéből is konzekvenciákat vonva. állásáról lemondott. S most a félév elteltével berekeszthetjük az Irod. Társulat e csinos kis ciklusát s várjuk míg az — elszállott fecskét vissza hívják.

A Főiskolai Jogász-Egylet-ben az utóbbi hónapokban a tudományos munkálkodás az eddigiekhez képest szinte aránytalan nagy lendületet vett. Nov. 8-án Bornemissza József Fiume közjogi helyzetéről; nov. 25 én Kollonay Gyula a socialismus és kommunismusról; nov. 30-án Gombos Ferenc az értékelméletéről tartottak szabadelőadásokat, mind a hárman 20 kor. jutalomban részesültek. Újabban Lippner Nándor és Friedrich Gyula tartottak előadást, kik előadásukért 10 kor. jutalmat kaptak. Komendovics Gyula és Tomcsányi Boldizsár pedig a király kegyelmezési jogáról vitatkoztak szép sikerrel, kik szintén 10—10 korona díjban részesültek. Tudományos munkálkodási körét egy életrevaló eszme felvételével bővítette az egylet, belépven a Széchenyi-szövetség pártoló tagjai közé

Hittanhallgatók Egylete. Örömmel és megelégedéssel tölt el bennünket az egyleti munkásságnak az az igen szép nyilvánulása, mely a november 1-én lejárt imapályázatra érkezett 11 munkában szemlélhető. E munkák, ha nem is viselik magukon a kiforrott egyé-

niség sajátos jellegét, de minden esetre biztosítékot nyújtanak a jövőre nézve. Az első díjat Takács Mihály IV. é. hh. nyerte, a második díjat pedig Papp Ferenc IV. é. hh., Litkey József IV. é. hh. imája pedig megdicsértetett. A dec. 1-én lejárt egyházi-beszéd pályázat a beérkezett 6 munka számából itélve szintén szép reményre jogosít. Ezek most vannak bírálat alatt. Egy megemlézésre méltó felolvasás is volt egyletünkben; Hubay Mihály III. é. hh. olvasta fel: „Az egyéniség érvényesülése a vallásban“ c. munkáját, amely mint nagy szorgalmat eláruló munka, megdicsértetett. — Foglalkozott az állandó bizottság egy a theol. ifjúság körében felállítandó becsületszék kérdésével is s beható tanulmányozás után, bár annak üdvös voltáról megvan győződve, ez indítványt a bizottság, mint jelen körülmények közt nehezen keresztül vihető, elvetette.

HIREK.

— **Olvasóinknak őszinte szívvel küldjük boldog ünnepi és újesztendei jókívánatainkat.**

— **Karácsonyi szünidő.** Főiskolánkban a karácsonyi szünidő dec. 20-án kezdődik s tart jan. 2-áig bezárólag. Az ünnepválasztás dec. 19-én esütörtökön d. u. tartatik, hol is az ünnepet választók között az „első diák“ ékes jelzőjével Sáfrány Jenő IV. é. hh. dicsekedhetik, kit öt jeles IV. é. társa közül sorshúzás által a véletlen szerencse elsőnek juttatott.

— **Írásbeli tételek** az 1907/8-ik év végeztével tartandó *alap és első lelkészsképesítő vizsgálatokra.* I. *Alapvizsgálati tételek.* 1. Őszöv. kánontörténetből: A tóra negyedik könyve 22—24. fejezetének izagogikai méltatása. 2. Újszöv. kánontörténetből: Megrajzolando az ó-keresztényen társadalom erkölcsi képe az újszövetségi iratok alapján. 3. Ker. egyháztörténetből: A pápai hatalom kifejlődésének főbb okai. A három tétel közül legalább egy szabadon kidolgozandó. II. *Első lelkészsképesítő vizsgálati tételek.* 1. Újszöv. írásmagyarazatból: A Péter-féle 2-ik és a Judás-féle újszövetségi levél magyarazata és összehasonlítása. 2. Bibliái vallástanból: A bibliai messiástan eredete és kifejlődése. 3. Keresztényen hittanból: A róm. kath., lutheránus és református írvaesoratan bírálata. 4. Egyházi beszéd irandó: Ján. III. 17. felett. Az egyházi beszéd mindenki által kidolgozandó és a szóbeli vizsgán szabadon előadandó s az 1—3. tételek közül legalább egy szabadon választva kidolgozandó. Az összes dolgozatok füzve, lapszámozva legkésőbb 1908. évi május hó 15. napjának déli 12 órájáig adandók be a theol. dékáni hivatalba.

— **A főisk. énekhar hangversenye** a meghívón jelzett időben, dec. 15-én este szép és előkelő közönség jelenlétében folyt le. A főisk. új konviktusának ebédlőjében felállított színpad előtt városunk intelligenciájának java része ott volt látható s akik el nem jöttek, egy valóban szép és nemes élvezettől fosztották meg magukat. A műsor magasan kiemelkedett ünnepélyeink, hangversenyeink szokott színvonalából. A kórus Nyitánya után Radácsi György theol. akad. tanár tartott szépen megírott felolvasást. „Visszaemlékezés a sárospataki főisk. énekharra“ címen. Remekbe öntött felolvasása keretében szinte megelevenedett előttünk a régi sarukba járó, köcsöskalapos, tógás énekhar. H. Bathó János szép énekszólója után Hidegkővy Margit adott elő a tőle megszokott és ismert művészi reprodukálásban cigányzene kísérettel mellett magyar dalokat. Majd Farkas Dezső IV. é. hh. melodramája következett: Gedővár asszonya. A

hatalmas drámai erővel előadott szavalatot Székely Lajos jh. kísérte zongorán. Ezután Dr. Piskóty Ferenc énekelt az ő bájosan férfias, fülbemászó, mindenki által csodált tenor hangján. Novák Lajos IV. é. hh. „Turista kalandja“ mulatságos pillanatokat szerzett a közönségnek. Most újból az énekhar szerepelt. Ezután egy hosszú, félórás szünet következett, mely alatt a színpad egy munkás doktor szobájává vedlett át, hol aztán lejátszódtak a „Valami hibája van“ c. 1 felvonásos szindarab érdekes cselekményei. A szereplők: Brozori Vilmike (a háziasszony), Rácz Ilonka (a szobalány), Novák Lajos (a nagybácsi), Topa József (a doktor) mind derekasan megállották helyüket. S egyikük-másikuk olyan kifogás talan módon buzgólkodott a deszkákon, miszerint konstatálnunk kell, hogy — pályát tévesztett. A szindarab befejezése után reggelig tartó tánc következett. Az első négyest 36 pár táncolta.

— **M. I. Ö. T. dec. 8-án rendezett felolvasó estélyén felülfizettek:** Szinyei Gerzson 6 kor., Maklár P. Miklós 5 kor., Radácsi György 3 kor., özv. Zsindely Istvánné, özv. Váradai Kálmánné, Buza János, Eperjessy István, Goldblatt Ferenc, dr. Finkey Ferenc, dr. Illyefalvy Vitéz Géza, dr. Rácz Lajos, dr. Szánthó Gyula, dr. Szabó Sándor, Soltész Lenke 2—2 kor., Girényi Gyula, Keresztúry János, Papp Gerő 1—1 kor. Köszönettel nyugtázzuk.

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb.

Kitűnő szabás!! ——— Előnyös fizetési feltételek!!

— **Sárospatak, Kossuth-utca.** —

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

**rőfös, férfi és női
= divatüzletét. =**

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolcsóbban kaphatók.

**A legversenyképesebb árak
= és szolid kiszolgálás! =**

Weinberger Sámuel

férfi szabó. — Férfi, fiu és gyermek készruháik raktára Sárospatakon (Kossuth utca.)

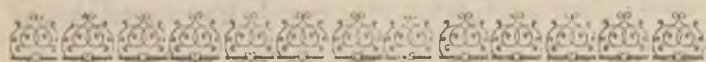
GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók a legfinomabb s legértékesebb

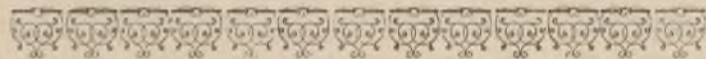
**dísztárgyak, majolikák, tál-
cák, finom metszésű pohá-
rak, tükrök, lámpák stb.**

**Minden darab valóságos
műtárgyat képez!**

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogá-
sába városunknak e tekintetben páratlan
és egyedülálló üzletét.

Witek F. borbély és fodrász terme
Kossuth Lajos utca
Sárospatakon.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak.

Vasúti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, rész-
ben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt
borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1883. évi	5	puttonos asszú	1	üveg,	fél liter	à	12.—	”
1890.	3	” musk.	1	”	”	”	4:80	”
1901.	5	”	1	”	”	”	8:40	”
1901.	4	”	1	”	”	”	6.—	”
1901.	1	”	1	”	”	”	2:40	”
1901.	”	szamorodni	1	”	”	”	1:80	”
1901.	”	”	1	”	1	”	2:40	”
1902.	”	”	1	”	1	”	2:40	”
1902.	”	pecs.-bor (furmint)	1	”	1	”	1:40	”
1902.	”	aszt.	1	”	1	”	1:20	”
1902.	”	”	1	”	1	”	1:10	”
1902.	”	”	1	”	1	”	1:10	”
1903.	”	”	1	”	1	”	1:10	”
1905.	”	törköly-pálinka	1	”	”	”	1:40	”

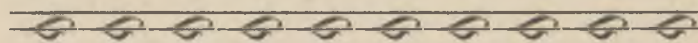
Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel
rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség
nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíthatnak
fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a
szövetkezet visszaveszi **136 literes gönci hordó vételnél**
a feltüntetett árból **5 százalék engedmény jár, ingyen**
hordóval. — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi
árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön ked-
vezményünk érvénytelenné válik.

Klein Mihály *sárospataki*
(*Tokajhegyalja*)

mintapincéjében a következő borok kaphatók:

Asztali bor.	Ménesi Cabinet v.
Pecsénye bor.	Egri vörös.
Szamorodni bor.	Vörös asszu.
Asszu.	Rizling.
Gyógyasszu.	Leányka.

Az összes borok tiszta valóságáért teljes
felelőség. **A legversenyképesebb árak.**

Zemplén vármegye legrégebb és legelső-
rendű polgári és papi szabó-üzlete és
gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

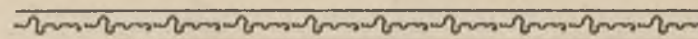
Sátoraljaujhely.

— Mindenféle polgári és papi öltönyök
mérték után a legfinomabb hazai és
külföldi gyapjuszövetekből a legelegán-
sabb kivitelben készíttetnek.

— Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak
kedvező fizetési feltételek.

— Kivánatra egy levelezőlapon való
tudósítás esetén bármikor kész Sáros-
patakra a megrendelések fölvételére kellő
mintákkal ellátva átutazni.

Olcsó árak. Kifogástalan szabás.
Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Tisztelettel értesítem a n. é. közönségt, hogy a

**Haltenberger Béla ruhatisztító- és festő-
intézetének képviselőjét átvettem.**

Ezzel a vállalkozással a városnak egy régen érzett
hiányát igyekeztem pótolni s céloim az volt, hogy a n.
é. közönséget megkíméljem azoktól a kellemetlenségektől
és költségektől, melyeket a kassai intézettel való
postai érintkezések okoztak. A legpontosabb és leg-
gyorsabb kiszolgálás előzetes biztosítása mellett már
csak azért is kívánatos helyi intézetem igénybevétele,
mert nálam mindennemű tisztítás és festés jóval keve-
sebb költségbe kerül, mint bárhol másutt.

Kiváló tisztelettel

KLEIN MIHÁLY

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szentori hivatal.</p> <p>Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: PAPP JÓZSEF</p> <p>FŐMUNKATÁRSÁK: FODOR PÁL, KUKRI FERENCZ.</p>	<p>Felelős szerkesztő: LÁSZLÓ SÁNDOR</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona, Félévre 2 korona. Az előfizetési összegnek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendőik.</p>
--	--	--	--

TARTALOM. Fodor Pál: Tánulságok. — Bornemisza István: Mátyás ur szerencséje. — Farkas Dezső: Felelet! (Vers). — Nagy Lajos: Az iskolák és templomok városából. — L.: Napokon át... (Vers). — Gortvay Demeter: A porba ejtett zászló! — László Sándor: Titoktartás. (Vers). — Takács Mihály: Írás a szerkesztőhöz. — László Sándor: Válasz. — Györék József: „Bőske-dalok”-ból. (Vers). — Irodalom. — Hírek. — Hirdetések.

Tanulságok.

A legutolsó Diákkongressus nem hozott új tapasztalatokat, csak megerősítette a régit, hogy a mi ifjúsági életünk nem az, aminek lennie kellene. Nem zavartalan egészséges összeműködése egy nemzet ifjúságának, nagy, szent célok elérésére, nem önzetlen nemes versengés egy közös ideal felé törekvésben. Ifjúságunk lázas buzgalommal keres teret, hol tevékenységét kifejtse, tiszteltetreméltó lelkesedéssel karol fel minden eszmét, mely az erőkifejtés lehetőségével kecsegtet, melytől a társadalom, a nemzet, vagy önmaga javára hasznot remél. S minden buzgalom, minden lelkesedés mellett is azok a szép, jó eszmék vagy sohasem válnak valóra, vagy pedig, amennyiben megvalósulnak, nem váltják be a hozzájuk fűzött szép reményeket. Pedig épen az a mohóság, mellyel az ifjúság tért keres az érvényesülésre, mutatja, hogy főiskolai ifjúságunk oly tekintélyes szellemi erő felett rendelkezik, melyet tanulmányai épen nem kötnek le és nem merítenek ki, mely erőttöbblet helyes irányítás mellett nemzeti szempontból is kiszámíthatlan hasznot hajthatna. Értékesítésének első jeltétele az, hogy olyan szerepkört biztosítsunk az ifjúságnak, melynek súlyát és fontosságát az teljes mértékben átértse, mely ennél fogva ambi-tióját lánggra lobbantani és ébren tartani képes legyen.

Ily szerepnek látszik a főiskolai ifjúságnak a közműveltség terjesztésébe való bevonása. Az egyetemi ifjúság kebelében alakult Széchenyi-szövetség (melynek programját részben főiskolai jogászegyletünk is magáévá tette) jó példa erre. De a Széchenyi-szövetség keretei és tevékenységi köre szűkek; szűkek egyrészt azért,

mert tisztán a jogi fakultás tevékenységére támaszkodik, másrészt, mert tisztán társadalmi és gazdasági kérdésekre terjeszkedik ki.

Közművelődési viszonyaink jelen állapota mellett, midőn az írni-olvasni tudók száma örvendatosan megsaporodott s nemzetünk műveltsége szélességben az általános tankötelezettség behozatala óta óriási mértékben növekedett, nemzetünk első teendője annak mélyítésén fáradozni. Teendője népegyetemek szervezése által a tömeget is részesíteni abban az encyklopedikus műveltségben, melyet az általános műveltség neve alatt középiskoláink adnak. Ma már nem szorúl bizonyításra az az igazság, hogy a kultúra hatalom s a nemzetek fenmaradásának főbiztosítéka a mennél általánosabb és magasabb műveltség.

Ifjú kulturánk pedig az állam, a felekezetek és közttestületek minden áldozatkészsége mellett sem képes a modern követelményeknek megfelelő mélységet elérni, ha társadalom megvonja támogatását. De a különböző közművelődési egyletek mellett legtöbbet tehet e téren a főiskolai ifjúság.

Ha valami úton-módon sikerülne a főiskolák ifjúságát a szent cél érdekében csatasorba állítani: anyagi áldozatok, — különben is túlterhelt állami költségvetésünk újabb megterhelése — a kiadások szaporítása nélkül egy nagy lépést tennénk az eszményi állapot felé. Az ismeretterjesztés ezen módjának eredményességéről külföldi példáktól (angol munkásegyletek) eltekintve, kezeskednék az a távolság, mely a főiskolák hallgatóságának képzettségét a nagy tömeg átlagos műveltségétől elválasztja.

Kérjen részt az ifjúság a nagy nemzetmentő munkában. Igen, minden tevékenység, amely a kultúra terjesztésére irányul: nemzetmentés, mert az államalkotó magyarság szellemi felsőbbségének biztosítását célozza, mely felsőbbség fajunk hegemoniájának legfőbb, szinte egyedüli biztosítéka a nemzetiségi törekvésekkel szemben.

Az ifjúsági egyletek lépjenek érintkezésbe a nagyközönséggel s a rendelkezésökre álló szel-

Mátyás úr szerencséje.

lemi erővel terjesszék minél szélesebb körben azokat az ismereteket, melyekre a közönségnek szüksége van. A társadalom pedig értse és érezze át, hogy az ifjúság fontos, jelentős szolgálatokat teljesít, ne becsülje le azt a törekvést hogy akik még magok is ismeretszerzésre vannak utalva, azok már az ismeretterjesztésben is részt akarnak venni, ne minősítse ezt egyszerű feltűnni akarásnak, tanulja méltányolni azok igyekezetét, kik egyrészt alapkövei a jövő fejlődésének, másrészt szerény tehetségökhöz mértén részt kérnek az építés nagy és nehéz munkájában.

Az egyetemek és főiskolák székhelyein állítsanak fel népegyetemeket, melyeknek működése az ifjúság tevékenységére lenne alapítva s melyek egységes irányítást a közoktatásügyi kormánytól nyernének.

Az ifjúságnak ily módon való bevonása a műveltség terjesztésébe mindenkép gyümölcsöző lehet. A műveltség általánosítása mellett már nem hanyagolható el annak mélyítése sem, melynek terhét a közép- és felső iskolai tanári karokra rakva eivonják azokat tulajdonképeni hivatásuktól: a tudományok önálló művelése és fejlesztésétől.

Ha ezt a szerepet, t. i. az ismeretterjesztést a főiskolai ifjúsággal sikerül elvállaltatni, egyrészt jelentékeny munkaerő szabadul fel, mely alkalmasabb, megfelelőbb teret találhat, másrészt gyümölcsöző lesz ez magára az ifjúságra nézve is, melynek nemes becsvágyát kielégítve, képzettségének emelésére fog szolgálni. A nyilvánosság előtt csak biztos tudással lehet szerepelni, a közvélemény szigorú bíró, jogosult és erős bírálatára ellen pedig nincs felelősség. Ezért is remélni lehetne, hogy az a tárgy bővebb és alapesabb tanulmányozására serkentené az ifjúságot, ami ismét nagy eredmény lenne. Előnye az is, hogy a fiatal ember megismerkednék a nyilvánossággal s a társadalom is előre tájékozódna a jövő embereinek képességét illetőleg.

A hallgatóságra nézve pedig előny lenne az, hogy mélyen járó előadások helyett, melyek éppen ezért nem mindig tudnak leszállani arra a nívóra, hol már a nagyközönség előtt is érthetőkké válnának s ennek folytán a hallgatóságra nézve kárba vesznek. — oly előadókat hallana, kiknek képzettsége nem haladja meg oly sokkal az átlag értelmi színvonalát.

A kivétel részletei nem ide tartoznak, mert az egész csupán felülről, vagy pedig az egységes magyar ifjúság kebeléből kiinduló mozgalommal volna megvalósítható, csupán annyit jegyez meg, a buzgalmat kisebb-nagyobb ösztöndíjak vagy más kedvezményekkel könnyű volna ébren tartani.

Fodor Pál.

— Hogy is leszünk hát azzal az ünnepséggel? szólítja meg Igaz Mihály bíró uram az őt köszöntő kántort, Mester Gábort.

— Nem igen lesz rá panasz, bíró uram, csak az a bivaly-képű Mátyás úr el ne rontsa a dolgot!

— No már az szent igaz, kántr'am, én se sok jót látok ki belőle, hisz' sokszor úgy néz ki, mintha — Uram bocsá' — nem volna ki tisztán, máh hogy t. i. az eszi, oszt még a beszédje is olyan furcsa, úgy kapkod a szavak után néha, mint a Deme sógor bolond fia, pedig már be nőhetett volna a feje lágya, hisz innék stova húsz esztendeje, hogy a város kenyerét eszi!

— Igazságot beszél a bíró úr, magam is azt véleményezem, de hát nincs, aki szavalna helyette, magam már ki is öregedtem belőle; denique bíró úr, ha már elfogadta a szerepet, csak tudni kell neki tán valamit.

— No, hogy tudni! — vág közbe a bíró úr — mert kiverjük a faluból, ha szégyent hoz az ünnepségre. Azt tudom, hogy kántr'am ki vágja magát, bizony emlékszem a tavaszon is, milyen szép vót a beszédje, az anyjukom másnap is riva fakadt, ha rá gondolt

A bíró ezen szavaira büszkén simogatta meg verecsakalát a kántor uram, mintha csak azt akarta volna mondani: meghiszem azt!

* * *

Mig ez a párbeszéd folyt a város-háza előtt, nézük meg Józan Mátyást, alias Mátyás urat, mint nevezék őt közönségesen. Ott találjuk őt egyszerű szobájában hatalmasan deklamálva, hozzá meg mindkét kezével hadonászik; még a szemét is úgy forgatja, hogy aki nem tudja mit mivel Mátyás úr, hogy ő most az okt. 6 iki ünnepélyre tanulja saját szerzeményű ódáját, nyilván azt gondolná, hogy Mátyás úr útban van Lipótmező felé.

De ismerkedjünk meg bővebben Mátyás úrral, Korond városának ismeretlen titkos költőjével.

Isten az embert saját képére teremtette, azonban Mátyás úr ez alól kivételt kepez, mivel ő inkább a Belzebúb ábrázatját hordozta magán. Arca ragyás, szeplős vala, melynek közepe tájáról merész hajlású ívben emelkedett ki túllök nagyságú orra, mint a Kárpátokból a lomnici csúcs, csakhogy mig ezen az örök hó fehérlik, az ő orrán az örök pír tanyázott. Bajusza a hány szál, annyi felé áll. mintha orra fülével. szájjával és arcának egyes részeivel telefon-hálózattal volna összekötve. A fülei rendesek, csak a jobb oldali két felé volt metélve, talán valami ifjúkori párbaj emléke(?) s ez volt Mátyás úr szerint az ő „testi harmoniájának legnagyobb megrontója“; emiatt nem mert fellépni „szívviszonyainak érvényesítése végett.“ Oh az oktan kard, ha tudta volna, hogy e füllel együtt egy mélyen érző szívet is ketté metél! . . . Hej pedig ki tudja — sóh jt fel olykor-olykor Mátyás úr a tükörbe nézve — talán most, mint az Aurélia boldog férje szereznék magamnak létjogosultságot Korond város társadalmi életében . . .

Bizony pedig Harmath Aurelia kisasszony nem megvetendő parti . . . lett volna annak idején s tekintettel még mindig meglévő pénzecskéjére és két szép házára még most sem volna az, leszámítva arcának elhervadt rózsáit. Még különben most sem mondott le végkép a reményről, hogy megleli szíve lovagját s egy negyven éves lányka ideális türelmével várja, mikor fog a szíve bástyáján kopogtatni. Aurelia ugyan csak huszonöt, legfeljebb huszonhét tavaszra akar emlékezni.

de a szomszéd Boreza asszony „a mindentudó“ el-elmondogatja bizalmas körökben, hogy Aurelia kisasszony az ő Mihály vejével egy vivású... no de a pletykára nem lehet sokat adni. Aurelia művelt hölgy, sokat tanult, olvasott; könyvtárában Rinaldó, Robinson, Sobri Jóska históriája mellett egy pár klasszikus is található; amellet zongorázik és dalol, hangja ugyan nem valami prima, de azért némelyik nótát fel is lehet ismerni, midőn csendes holdvilágos estéken ábrándozik nyitott ablakában.

* * *

Végre eljött a nagy nap. Szép derült idő volt, nem úgy mint ama szomorú napon. A nap, mintha megfeledkezett volna, hogy már okt. 6. van s szeptemberi sugarakkal árasztotta el Korond városát.

Az egész város lázban volt, mert az ilyen nagy ünnepség ritka Korondon, mint a fehér holló; 10 de készülnek is rá erősen.

Az énekkar tagjai már hajnalban ott ácsorogtak a kántor uram háza előtt, hogy a tíz óraker tartandó főpróbáról el ne maradjanak...

Mátyás úr egész éjjel nem aludt, legalább ötven-szer elszavalta ünnepi ódáját s minden elmondás után önelégülten simogatta bozontos haját: „Jól van Matyi!“ Hát lehetett is megelégedett Mátyás úr, mert igazán hatalmas munka volt. Az igaz, egy kicsit furcsa volt biz' a, mert tulajdonképen óda volt az, de 13 alkatrészből állt, tekintettel a 13 vértanura s versmértéke is változatos, itt hexameter, amott niebelungi, majd himfi, szóval korszakalkotó munka volt s a címe: „Az aradi golgotha tizenhárom katasztrófája“.

Elmúlt a dél is. Hej, de Mátyás úrnak még az ebéd sem kellett a nagy izgatottság miatt, pedig ehhez hasonló esetre nem tud visszaemlékezni.

— Ott lesz Ő is magában — óh, ha ezelőtt 15 évvel szavalhattam volna, óh akkor Aurelia, óh, akkor én a tiéd s te és két szép házad az enyém s én mint a legirigyeltebb férj csibukoznék puha pamlagomon! miközben megvetőleg nézett kopott diványa felé

* * *

Az ünnepély a városháza nagy termében volt megtartandó. Délután 2 óraker már színültig megtelt a terem az érdeklődőkkel s nagy türelmetlenséggel várták az ünnepély kezdetét.

Az első pont a bíró uramé volt, ki rövid megnyitó beszédet mondott, melynek keretében élénken ecsetelte „hazafias túltengésének gyászos borzadalmait“.

A bíró után a kántor állt ki a pódiumra s a kántor uram botjának egy intésére fákát kitépő zivatar-ként zendült fel 40 ajakou: „Fel-fel vitézek a csatára“.

A kórus zengeményét leirhatatlan lelkesedés követte. Aurelia kisasszony is meg volt elégedve, csupán azt jegyezte meg a sikertől boldog kántor uramnak, hogy talán nem aktuális e darab az ünnepély színezetéhez. De kántor uram hatalmas érve, miszerint ha március 15-re jó volt harmad éve, hát mért ne volna aktuális most is, Aurelia megjegyzését is megdöntötte. Tovább nem is folytathatta argumentumait, mert Mátyás úr oldalba lökte, hogy már ő következik.

Kántor uram büszkén kidülleszté mellét s zsebének titkos rejtékéből hatalmas iratesomagot kaparászott elő. S minekutána bismarcki pózba helyezte magát, borús, fájdalmas színezetű boritonján Arad vértől ázott siralomvölgyébe vezette hallgatóit. „Oh, átkozott rabbilincs és bitó osztogatásban dús kezek. Oh, Haynau, te vérengző hiénája a magyarnak!“

Valóban még Jerémiás sem ecsetelte zordonabb színekkel a zsidók romlását és utálatos bűneit.

De most csend! Mátyás úr következik. Egy haj-simitás, egy igazítás a nemzeti színű nyakkendőn s Mátyás úr ott áll a pódiumon.

Halálos néma csend, mintha csak az itéletnapi angyal harsonáját várnák. Mátyás úr meg volt illetőve, még az orra hajnalpirjára is mintha a halványság szürkés fehér köde ereszkedett volna le. De csak egy pillanatig. Összeráncolta homlokát, szeméit vésztyjóslóan hordozá körül. Mindenki meg-hűlt a vér, a biróné kis lánya pedig sirva fakadt ijedtében.

Aztán megindult az óda viharos repülése, mit, ha híven akarnék rajzolni, emlegetni kellene a tűzokádó kitörését, a romboló vihar kitörését s a gesztusokat, illetőleg a nánási szélmalmot hoznám fel hasonlatul.

Majd elfúl hangja s Ráchellel zokogja:

„Arad, nemzetem sírhantja,
Győzhetetlen heroszoknak
Borongós Golgothája.
Nincs már ugyan rabbilincsünk,
De vérkönnyet hullat szemünk“.

A hatás felséges volt. Az asszonyok fenhangan zokogtak. Aurelia hazafias elkeseredésében bánatköny-nyeket hullatva borult a pódiumról lelépő, dicsőségtől ragyogó költőnek vállaira, a város tisztés főbirája lelkesedéssel szorongatta a hős dicső jobbját, amely papirra szántotta agyának hatalmas gondolatokkal telt ugarját.

A terem zúgott, mint a megzavart méhkas — éljen Mátyás úr, éljen a szerző — hangzott minden ajakról s a hatás ragadós, pár perc múlva már a kinrekedtek is a Mátyás úr nevét éltették. Ilyen hatást maga Mátyás úr sem várt. Keblében a dicsőség vihara tombolt, szeméből lelkének villámai cikáztak elő, melyeknek sugarai szemének omló könnyein megtörve szívarványos pillantásokkal köszönte hallgatóinak, különösen Aureliának elismerő hódolatait.

A költő elérzékenyülését látva lassanként elfogyott a lelkesedés szünni nem akaró tombolása... Aurelia nem birt tovább érzelmeivel s a beálló csendben fel-emelte fehérkeztyűs kezét rámutatván azzal a könnyező Mátyás úrra, páthosszal így kiált: Oh, nézzétek a költő sir!...

* * *

Az ünnepélyt este bankett követte a „Fekete macskában“... Mátyás úr ott ült az elsők közt, mindjárt a tiszteletes és jegyző mellett.

Még dikiciózott is — ő érezte — úgy mond — hogy költőnek született, óh, de a sors... a sors! Majd később, mikor már rózsaszínben látták az étterem plafondját sűrű fellegként verdeső szivarfüst tömeget, közkívánatra egy pár hazafias költeményt is felolvasott (kiméletből nem idézem). Amellet a bort is hatalmasan kezelte; óh, ha most — kiált fel olykor olykor — német vért tölthetnék poharamba, a pokol fenekeig innám le magamat. Amit ugyan a (korondi) szomorodni is megtett éjjél tájban, azzal a különbséggel, hogy a pokol helyett mómora az asztal alatt találta meg utolsó stációját.

* * *

De hagyjuk el a „Fekete macská“-t, a tegnapi ünneplők multságának gyászos Mohácsát; keressük fel a bánatos honleányt, Aureliát...

Kis himző asztalkájára borulva találjuk őt; óh, talán beteg, szeméi lázban égnek, kezeit tördelve fájdalmas sóhajokat küld a plafond felé:

— Valami úgy bántja a szívem, mintha rég elrepült, régen szétozslott álmok elevenülnének fel lelkemben. Ujra feléledt, Amor sebezte szívemre ki hozza el vigasztalásom olaját?... Oh, ha teljesülne szívem

ábrándja óh, ha boldogtalanságomnak sötét barlangjába végre bevilágíthatna a teljesült boldogság fénylő napsugára . . . Óh, ha most is le kell mondanom, mint lemondék már annyiszor . . . akkor talán nem tudok tovább élni, érzem meghalok utánnad, óh, Mátyás . . . Mátyás! ha te is éreznéd azt, ami az én bús szívemet marcangolja, akkor nem haboznál tovább és fáradhatatlanul eveznél szivnyugalman zöld galyakkal felékesített kikötőjébe . . .

Mátyás úr pedig nyugodtan aludt a „fekete macska“ középső asztala alatt.

Másnapra ismét szép derült fényvel kelt a nap, ellentétben Mátyás úrral, kinek ábrázata inkább hasonlított egy jégelverte határhoz, mint egy napsugarakban fényeskedő mezőhöz, midőn reggel a pincér karjaival és hangjának közreműködésével talpra állította.

— Hol vagyok!? szól és néz körül Mátyás úr.

— Óh, hova ragadtál lelkesedésedben s dicsőségmámorodban elszabadult Pegazusom . . . „Nem itt, nem itt van az én világom!“ eszmélt fel végre, eszébe jutván a tegnapi siker és Aurelia . . .

— Óh, ha teljesülne szívem ábrándja, ha elérhetnék valahára, körülölelnék költői szívemnek ábrándteli szerelmével. Óh, ha éreznéd, amit én érzek, szívem szobájának mennyezetes ágya te, Aurelia! . . . Aurelia!

* * *

Midőn Mátyás úr mély gondolatok közt haza balagott, egy illatos levélkét talált az asztalon. Izgatottan ragadta fel, minden csepp vérét a fejében érezte . . .

Kedves Mátyás!

Este egy theára szívesen várom.

Igaz hive
Aurelia.

Szegény árva Mátyás! még ilyen boldogság nem érte e földi életben. Órák hosszáig nézte, csókolgatta az illatos levelet, minek következtében a levél tartalma a papírról égő ajakára költözött át.

Mátyás úr a tőle és ruhaállományától telhetőleg igyekezett öltözékét kiállítani az estélyre. Egy félliter benzinnel sikerült is ruházatából a feltűnő pecsétet elminálni, majd a vasalásra került a sor, de óh, átkozot végzet, szórakozottságában.

Mátyást a guta környékezte. Mi lesz most, más kabátja nincsen s ezen „itt a mély seb! Lelkében megtörve hanyatlott kopott diványára, mely fájdalmasan nyögött Mátyás testi és lelki súlya alatt: Ejnye Matyi öcsém, hát ne heveskedj, hát az übereiher mire jó?! Felveszed azt és abban mégysz el, mert bizony már illetlen volna elmaradnod.

Mátyás hallgatva a divány tanácsára, nem sokára készen lett toilettéjével; a fehér mellényhez egészen jól paszolt az übereiher kabátnak. Szóval egész jól nézett volna ki, csak a bajusza rendbeszedésére fordított idő bizonyult hiábavalónak.

Lázás félelemmel és kíváncsisággal kopogtatott az ajtón s majd nyitotta be. Ott látta álmainak megtestesülését szemtől szemben állani vele. Óh, hogy vágyott e pillanat után s most mégis különös meghatottság lepte meg. Neki, a költőnek, ki az ünnepélyen százakat ragadott el ama dicső odával, most egy árva gondolat nem jön ajakára, csak ott áll, mint egy ítéletét váró rab. Aurelia is meg volt illetődve az első pillanatokban, de mihamar magához tért.

— Isten hozta Mátyás! Azt gondoltam, el sem fog jönni meghívásomra!

— Óh, hogy ne! csak ennyit rebegett Mátyás s itt megfeneklett gondolatának futókocsija s magában gondolta — ez tán megérezte az égett ruhaszagot.

— Foglaljon helyet, a felsőt meg vesse le!

Mátyásnak talán már megjött volna a bátorsága, de e szavak ismét zavarba hozták.

— Igen, azaz hogy nem, mert . . .

— Talán hideg van itt?

Mátyás úr felelet helyett jobbnak látta leülni s hogy zavarát némileg palástolja, izgatottan kezdte lapozgatni az asztalon levő Robinsont.

A társalgás igen lassan indult, hol Aurelia beszélt, hol Mátyás hallgatott.

Már a második szivarra gyújtott, anélkül, hogy az igen és nem helyett másban nyilatkozott volna ékes szólása. Szívét emésztő szégyen marcangolta. — Óh, hisz ezer gondolat él szívemben s most nem vagyok ura csak egynek is.

Aurelia épen a gondolatára látszott célozni, midőn látta, hogy Mátyás sehogy sem tud belejönni a beszédbe.

— Vannak nagy lelkek, kiknek olykor egy-egy nagy gondolat foglalja el egész valójukat — de tovább nem folytathatta. Mátyást erre mintha valami jóleső melegség lepte volna meg, úgy érezte, hogy kedélyének jeges mezejére végre rásüt az olvasztó meleg sugár. Hirtelen felállt és megállt Aurelia előtt.

— Óh, nagysád, én is úgy vagyok, mint az elébb monda, az én lelkem is egy nagy gondolat tartja lefoglalva, de nem merem azt kifejezni, óh, pedig e szív megreped e gondolatától!

Aurelia tisztában volt a helyzettel s örömeiben majd a nyakába borult Mátyásnak. Jónak látta biztatni: — Csak mondja el édes Mátyás — szolt s egy 16 éves lányhoz illő szemérmességgel sütötte le 40 virágzást látott szemeit Mátyás még habozott egy pillanatig, aztán kivágta:

— Óh, Aurelia! én önt régen imádom, ön nélkül sóttalan az én életem eledele; óh, ne legyen kegyetlen Aurelia és sózza meg izetlen életem drága szerelmével s szavainak pecsétjéül egy hatalmas csókot nyomott Aurelia fehér kezére.

Most már Aurelia nem tudott szólni egy szót sem s egy eddig ismeretlen virágot látott megnyilani maga előtt.

Az érzékeny jelenetnek a szobalány vetett véget, aki a párolgó theát hozta be.

A theázás alatt már vígan folyt a beszéd, amit a megvallott szerelmen kívül a bőven használt jamaikai rum is erősen munkált.

Tíz óra is elmúlt, mikor eltávozott Mátyás úr. Aurelia kikísérte egész a folyosó végéig. De nem csigázom a kedélyeket a búcsú érzékeny jelenetének részletes leírásával.

— Isten vele Mátyás — s „homlokán az ifjút megcsókolá“, ki ruganyos léptekkel s szerelemmel telt szível ballagott végig a főutcán.

* * *

Ezután mindennapos lett Mátyás Aureliánál. A paksi publikumnak, sehogy sem ment fejébe e hirteleni változás. Az öreg Balla bácsi a könyvelő, mikor meg látta néhány nap múlva az eljegyzési kártyát:

*Harmath Aurélia és József Mátyás
jegyesek.*

megcsóválta fejét: „No megtalálta a zsák a foltját!“

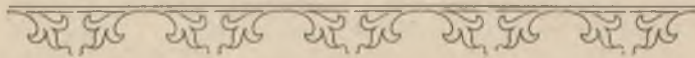
Mátyás úr ezután a legboldogabb embere lett Korond városának. Az írói és a szavaló pályáról lelépett ugyan, de elhatározta, hogy a kis Matyikából nagy költőt nevel.
Bornemissza István.

Felelet!

Egy röpke szó, miért esengek,
Egy röpke szócska az csupán,
Mit ajkad én nekem rebegne,
Én édes ártatlan tubám.
E szó, mely engem boldogítja,
Bár nem gyújt égre csillagot,
S mégis, ha másnak mondtad el majd, —
Engem minden fény elhagyott.

S ha én nekem sugnád meg egyszer,
— Miért a szívem úgy eped, —
E szó varázshatalma gyöngyként
Körülvézne lelkemet.
S e gyöngybilincsbe vert madár, oly
Szép dalt dalolna, azt hiszem,
Olyat, melyet ő tőle eddig
Nem hallott senki-senkisem.

Farkas Dezső.

Az iskolák és templomok városából.

Utrecht, 1908. I/9.

Utrecht városáról írni kötelez az ígéretem. Én ezt az ígéretemet úgy fogom beváltani, hogy nem Utrecht-ről írok, hanem magamról. Különben is a város leírását Baedeckernél, vagy némely jó földrajzi könyvekben mindenki megtalálhatja. De hogy én mit láttam és mit tapasztaltam eddig itten, azt hiszem, erről még nem írt senki.

Az első nap, amint végigsétáltam a város széles, forgalmas utcáin, végtelenül jól eső érzéssel töltött el annak a ténynek a konstatálása, hogy teljesen idegen emberek között vagyok. Igazi szabadságban éreztem magamat a társadalom békói nélkül, amelyek alól egy bizonyos, megszokott helyen a legnagyobb a legszabadabb szellem sem emancipálhatja magát. Ezeket a bilincseket, melyek akaratunkat, egyéniségünket annyiszor megtörik, mindannyian terheseknek, gyűlöleteseknek találjuk és mégis és még se tudjuk, még se akarjuk magunkat alólok felszabadítani, sőt igyekszünk azokat mosolygó orcával hordozni. Én egy rövid időre teljesen szabadnak éreztem ezektől magamat, amíg le nem kötött az itteni társaság, amíg nem ismertem senkit. Egy rövid ideig tudtam az életet a maga valóságában objektíve nézni, mintha tükörben, vagy mozgófényképeken, vagy távcsövön láttam volna valami nagy messziségből, egy léghajó csónakából. Az embereket tudtam gépeknek tekinteni, kiket a vágy, az irtózat, az élvezet, a kötelesség kormányoz erre és arra. Soha ilyen szabadnak még nem éreztem magam, nem még akkor sem, mikor a Királyhegy tetején egyedül álltam, meglehetősen távol az emberi társadalomtól és kulturától; de az ismerős hely, az elem táruló vidék, ez a kedves, régi és felejthetetlen ismerős akkor is lekötött és magáévá tett. Utrecht utcáin nem volt ismerősöm senki és semmi és ezért éreztem magam olyan szabadnak. Az emberekhez nem volt semmi közöm, egyikhez se kötött semmi, egyiknek se kellett köszönni. És ez olyan kimondhatatlanul jól esett. Mert nem tudom más hogy van vele, de

én nem szeretek köszönni. Egyszerűen pedig azért nem szeretek, mert nálunk, fiataloknál a köszönés nem egyéb, mint megalázkodás, hódolatnyilvánítás. Ez pedig a legtöbb esetben természetünk ellenére van, tehát kellemetlen. Nem mondom, vannak esetek és viszonyok, ahol és amelyeknél a köszönés, a hódolat a lehető legkellemesebb. De álljon meg valaki egy utcasarkon, figyelje meg a járókelők köszönését és látni fogja, hogy ilyen eset nagyon kevés van, hogy a legtöbb köszönés mindkét félre kellemetlen.

Mellesleg megjegyezhetjük, hogy azok a kivételesnek látszó emberek, akik mindenkinek a legszalonképebb mosollyal köszönnék, vagy akiknek mindenki köszön, de senkiét se fogadják, vagy akik senkinek se köszönnék (ezeknek vagy veréb van a kalapjuk alatt, vagy nagyon okos emberek) szintén a méltóság-öszön alapján cselekesznek, sőt ideszámíthatjuk azokat a kisebb-nagyobb nehezteleseket, amelyek a nemköszönetés miatt keletkeznek a férfiúi vagy női kebelben, bármilyen erős vagy formás legyen is az.

Elvégre is én nem szeretek köszönni, vagy legalább is nem mindenkinek. És amikor Utrecht városában ez alól a társadalmi kötelék és kötelesség alól felmentve éreztem magamat már akkor nem bántam meg a kijövetelemet.

A második tapasztalatom a nyelvtudomány körébe esik. Megérkezésemkor a holland nyelvnek a grammatikáját is alig tudtam. S heteken keresztül úgy ódöngtem az emberek között, mint aki nem e világból való. A beszédjök épen olyan hangzavarnak tünt fel előttem, mint a papagájok rikácsolása. Igazán a legfuresőbb érzések egyike az, amely eltölti az embert, ha olyan népek közé kerül, akiknek nem érti a nyelvét, akik nem értik az ő beszédét, akikre még hozzá rájok van utalva. Olyan parányinak, olyan tehetetlennek érzí magát a legnagyobb Cicero is. Mindig vártam, kerestem egy olyan embert, aki magyarul fog beszélni és elsudálkoztam, amikor láttam, hogy négy-öt esztendőes gyerekek milyen folyékonyan beszélnek hollandul, én pedig csak annyit tudok, hogy a jó napot uram. Sokszor szinte bosszankodtam és a dolgot roppant természetellenesnek találtam, hogy miért nem beszélnek, miért nem tudnak ezek az emberek magyarul. Hanem ezzel a magyarság utáni kutatásommal egyszer, vagyis kétszer alaposan meg is jártam. Az egyetemről jöttem egy délután, amikor azt hallottam, hogy egy bácsi, a szeméthordó talyigás tiszta, magyaros kiejtéssel kiáltott oda a lovának: Hó! Nekem ez az egy szó csaknem olyan édesen hangzott, mint hajdan a bethlehemi gulyásoknak az angyalok éneke. Biztosra vettem, hogy no ez magyar ember. Ha Amerikában ezrivel vannak, miért ne lehetne Hollandiában egy! Már épen meg akartam szólítani az én emberemet, amikor odaérkezett egy második, egy istentelen talyigás, aki ugyanazzal a „Hó“-val merészelte megállítani a lovát. Már ekkor megfogamzott bennem a kétség. Mindaketten még se lehetnek magyarok. Annál is inkább, mert ez a második csuda módra hollandus ábrázatot viselt. Azóta aztán csakugyan meggyőződtem, hogy nem volt magyar az első talyigás se, mert mindenik talyigás és mindenik kocsis ugyanazt a „hó“-t használja. Úgy látszik ez a magyar szó „meghódította a világot.“ Kíváncsi vagyok rá, hogy a franciáknál hogy hangzik; ők biztosan csak „ó“-t mondanak, mert nem tudják kiejteni a h-t.

A másik ilyen megjárásom egy délbén történt, amint a gyerekek szaladtak haza az iskolából és kiabáltak valamit. Hogy mit, maig se tudom, de akkor úgy hallottam és szentül meg voltam róla győződve, hogy

ezt kiabálják: „Tűz van! Tűz van!“ Én is megörülve, megijedve, szóval meglepetve szaladtam le első emeleti lakásomról az utcára. Szaladás közben azonban találkoztam a háziasszonyommal, akinek szintén odakiáltottam, hogy „tűz van!“ Persze ő ezt nem értette meg, hanem magyarázatot kívánt a szaladást és a kiáltást illetően. A magyarázás főként nekem használt, mert ekkor értettem meg csak a dolgok mikéntjét. Azóta már többször nevetünk jóízűen ezen a histórián.

Most már ilyesmi nem történik velem, mert meglehetősen belejöttem a hollandusba is. Különösen amióta Mizsák tiszteletes úrral minden este összejövünk és oktatjuk egymást ennek az országnak a nyelvére és erkölcsére, vagyis helyesebben mondva, ő oktat engem, mint veterán. A tiszteletes úr meg is énekelte ezeket az összejöveteleket a következőképpen:

Ragyogó lámpafény mellett
Tanuljuk a holland nyelvet.

Ezt a verset pedig nem annyira eszmei, vagy formai kiválóságaért írom ide, hanem kuriózumképen, mert nem hiszem, hogy Mizsák úrnak több verse is volna, lévén ő a verscsinálásnak fölesküdt ellensége.

A holland nyelvről egyébként azt mondhatom, hogy megtanulásra nézve nem nehéz, különösen annak, aki bevezetésül már tudja a németet, kiejtésre nézve pedig határozottan szép. Olyan kedves, csengő, dallamos, főként a gyerekek, lyánok, asszonyok ajakán, mint amilyenek az olaszt mondják. A franciához hasonlítanak, de az sokkal finomabb. Sokban hasonlít az angol nyelvhez, a némettel pedig a legközelebbi rokonságban áll, de még nem tudták megállapítani az arra hivatott és kirendelt szakértők, hogy nagyapja e annak, vagy unokája.

Ne igen, a nagyhangú és szép hangzású címről majd meg is feledkeztem. Mindenki kitalálhatja, hogy azért neveztem Utrechtet a templomok és iskolák városának, mert sok templom és sok iskolája van. Avagy nem sok e egy 120,000 lakosú városban 25 templom? (Lehet, hogy több is van; én ennyit számoltam meg, de maguk az utrechtiek se tudják biztosan.) Ne gondolja azonban senki, hogy a templomokat a város szépítése végett, díszesség kedvéért építik itten is, miként Bergengóciában. Lelki szükség hozta létre és tartja fenn azokat mind. (Eltekintve más hatalmaktól.) És ezek a templomok vasárnaponként mind telve vannak. Pedig tíz krajcárt kell fizetni egy ülőhelyért. S még hozzá az itteni templombjárás nemcsak olyan félórai vizitációféle. A legközönségesebb vasárnapon se ér véget hamarabb az istentisztelet két óránál. És ez idő alatt „lélek az ajtón se be, se ki.“ A prédikációnak pont egy óráig kell tartania, a másik órát éneklés, imádkozás tölti ki.

Úgy-e csudálatos dolgok? A templomba menésért megszabott adót kell fizetni. Minálunk mindez nemsokára megfordítva lesz. Mire mi papok leszünk, nekünk már pénzzel kell az embereinket templomba csalogatni. És erre rámeleg a kongrua fele. De még ez hagyján. A mi hiveink szép Magyarországon enyhületet, megnyugvást keresni jönnek a templomba és ezt már az első negyed-órában rendesen meg is találják. A hollandusok két óra hosszáig ülnek a templomban, de még eddig nem láttam senkit, akinek a jobblétre szenderüléshez kedve vagy bátorsága lett volna. Ez már szinte hihetetlen. Két óráig templomban ülni és a mi fő, egy óráig prédikációt hallgatni és nem aludni, magyar ember erre képtelen; egy olyan magyar mindenestre, akinek az őt érzéke között még a hallóérzéke is ép.

Ez a nagy templomlátogatás a legnagyobb orthodoxiából fakad és természetesen csak erősíti az alap-

vető orthodoxiát, amely igazhitűbb a Kálvinénál s amely a katolikusokétól három lépésre sincs. Hogy pedig tulajdonképpen mennyire *igaz hitű*, ezt döntsék el azok, akik a hitnek az igaz jelzőt is tudják adni.

Ez az orthodoxia most már — ahogy mondan szokták — hozzá kezdett a dühöngéshez. Nem régiben Amsterdamban, az ország fővárosában vallásos lelkiületű és duzzadó pénztárcájú férfiak — bizonyára isteni sugallattal ösztönöztetve — összeállottak és alapítottak egy keresztyéni orvosi akadémiát. Már magam is nagyon kíváncsi vagyok rá, hogy mit és miként tanulnak ezen az akadémián. Mert egyáltalán nem hiszem, hogy az orvosi tudományt, már mint ilyet, akár Buddha, akár Mohamed, akár Jézus szellemében tanítani lehessen.

Utrecht városában még különül állanak a dolgok. Mert Utrecht egy évezred óta az igazhitűség legigazibb hazája volt. És az most is. A minap pl. egy theologus majd kikaparta a szememet, amiért a mózesi szerzőséget előtte kétségbe merészeltem vonni. Pedig az újtestamentomi iratokról nem is szoltunk. A filozófiai tanárunk meg egy alkalommal felhozta a halottégetést és erről a többek között körülbelől ezeket mondta: „Ami azt illeti Uraim, egészséges dolog az nagyon (t. i. az el nem égettekre nézve), de nekünk, mint igazi keresztyéneknek teljes erőnkéből ellene kell szegülnünk. Hiszen Uraim, ha megégettjük magunkat, ezzel elvetjük a feltámadáshoz való jogosultságunkat is! Mert higgye kiki azt, ami neki jól esik, de én azt hiszem és legjobb lesz, ha Önök is azt hiszik, amit én, hogy a világ végeztével az összes emberi csontok egy rakásba fognak összegyűjtetni és csak azután kezdődik meg a romolhatatlan testbe való felöltözés, a feltámadás.“ Hát theológia ide, theológia oda, de amikor én ezt hallottam, nem tudtam megállni, hogy ne mosolyogjak. Akármilyen nagy bűn volt is az. De ha ekkor nem volt szabad mosolyognom, akkor egyáltalán tilos a mosolygás!

Mindezt pedig a hollandusok Kuyper Ábrahámnak köszönhetik, annak a Kuypernek, aki az egyházhistoria révén már mi nálunk is ismeretséget szerzett, akit honfi társai közül sokan szeretnek holland Bismarcknak nevezni, aki azonban a vasnevű kancellárral csak annyi rokoni hasonlóságot tart fenn, hogy ő is épen olyan robusztus germán és ő is é, en olyan sokat eszik.

Egyébként pedig most Utrecht városában orthodox és nemorthodoxok egyaránt fáznak. Mert olyan hideg van, hogy még a legfehérebb najú hollandusok is azt mondják, hogy csak kevés ilyen kemény télre tudnak visszaemlékezni és fokozott mértékben isszák a theát, vagyis a theavizet. Furcsa időjárás is van itt Hollandiában. December 20 tól jan. 5-ig olyan hideg volt, hogy a szebbnél-szebb jégvirágokat a legerősebb fűtés se tudta leszedni az ablakokról. Jan. 5-én délelőtt 11-kor igazán csuda történt. Egy nagy fekete felhő érkezett Utrecht fölibe valahonnan délről, talán Olaszországból. És abból hamarjában olyan jó kis záporosó hullt, hogy egy óra alatt minden fagyot, minden jeget elolvasztott. Bezzeg néztek nagyot a koreszolyázók, amikor talpuk alatt megindult a jég. Azután olyan napfényes, nyári meleg idő jött, hogy némelyik suhanc arra vetemedett, hogy odahaza hagyta a facipőjét. Hanem aztán ma éjszaka zúgás, búgás, ablakzörgés, szélkakasnyikorgás között újra megérkezett Téli apó, s úgy berendezkedett, mintha örök életig itt akarna maradni. Addig is, míg félméter vastag hermelin palástját más vidékre borítja, üdvözlőnként küldjük a sárospataki ifjúságnak.

Nagy Lajos.

Napokon át . . .

Napokon át
Nézegetem
Ezt a képet:
S ahogy nézem,
A szemembe
Könnycsepp téved.

Nézem, nézem,
S a könny csak gyűl
A pillámon,
S addig nézem,
Mig a képet
Már nem látom.

L.

A porba ejtett zászló!?

Állítólag a sárospataki theológus ifjúság által porbaejtett zászlót akarja felemelni a budapesti theológus ifjúság azzal a lelkes felhívásával, melyet a kolozsvári theol. fakultás ifjúságához intéz a theol. kongresszus összehívása, illetőleg annak előkészítése tárgyában, amikor minden rokon erő tömörül.

Vádoltatásunk méltatlannak tűnik fel különösképen a budapestiek részéről, akik a ref. theológusok részéről akkor egyedül tartottak velünk, ami éppen azért arra enged következtetni, hogy a budapesti theol. ifjúság vagy nem ismeri eléggé e „porba ejtett zászló történetét“, vagy ha ismeri, úgy ez ifjúságot is magával ragadta már Debrecen orthodox és dogmatikus szelleme.

Élénken emlékezhetünk még arra az időre, mikor „hires körlevelével“ megakadályozta a már már nyélbe ütött és Sárospatakon tartandó konferencia megtarthatását, mikor is nemcsak maga jelentette be az 1905. május 5 és 6. Sárospatakon tartandó konferenciáról való távolmaradását, hanem említett körlevelével véleményét ráerőszakolni igyekezett a többi theológiákra is, am sikerült is Pápával szemben, amely theologia pedig eredetileg más véleményen volt. Majd ismeretlen okokból Kolozsvár is bejelentette elmaradását, aminek következtében mi nem tartottuk érdemesnek a konferenciát megtartani csak 2 ref. és a többi luth. és unit. theológiák részvételével, amint írja egy akkori theológusunk.

Ennyi az egész, azaz ennyi a történeti igazság! És mégis mi ejtettük porba a zászlót?! Mi az igazi protestantizmus hívei, mi akik felülemelkedtünk a felekezetieskedés szűk körén, mikor az egyéni szabadvizsgálódás elvére emelkedve és annak tiszteletben tartása mellett a tradícióknak hátat fordítva, le nem mondva az egyetemes keresztyénség felé való haladásról vitattuk és vitatjuk, vallottuk és valljuk testvéreinknek, protestánsoknak, szellemi rokonainknak unitárius theológus atyáinkfiat azon arany igazság alapján, hogy „concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur“.

De legyen elég ebből ennyi! Nem akarjuk ezzel ismét felszínre hozni az áldatlan dogmatikai vitatkozást, de ám bennünket a legkisebb vádolás sem érjen elveinkért.

A zászló porba hullott, de nem miattunk! Akinek füle van a hallásra, hallja meg!

Egyébként mi ellenségei nem vagyunk a lelkes hangú felhívásnak!

Gortvay Demeter.

Titoktartás.

Te se mondtad, én se mondtam,
Hogy szeretsz, hogy szerellek:
A szemünkbe mégis ott van
Vallomása szívednek,
— Vallomása szívemnek.

Delejes, nagy szerelmi láz
Minket csókra nem vadít;
A szívünkre angyal vigyáz,
S őrzi lészta vágyait,
— Féli szívünk álmait.

Oh de egy-egy lopva váltott
Lobbanó, mely tekintet
Szerelemben égő lángok
Örvényébe visz minket,
— Szerelembe visz minket.

S titkolgatjuk én is, te is,
Hogy a szívünk bajba van,
Bolond szívünk sehogyszé hisz,
Nem dobog föl boldogan,
— Szerelemtől boldogan.

De szerelmünk önfeledten
A szemünk, az hirdeti;
Tudjuk is jól mindakettlen,
S egyikünk sem hisz neki,
— Egyikünk sem hisz neki.

László Sándor.

Írás a szerkesztőhöz.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

A „Sárospataki Ifj. Közlöny“ 1907. évi 4. számában egy közleményecske jelent meg az Ön tollából, mely úgy a valónak elferdítése, mint vaskos gorombasága és személyeskedése miatt általános feltűnést és megbotránkozást keltett az ifjúság körében. A cikk a „Magyar Irodalmi Önképző Társulatot“ akarja bírálni, helyesebben befeketíteni. Minthogy itt nemcsak egyes egyéneknek, de egy egész erkölcsi testületnek a reputációjáról van szó, nehogy a nagy közönség a hallgatást az Ön igazságának vegye, én, mint a fenti társulatnak egyik tagja, kötelességemnek tartom az Ön cikkére pár megjegyzést tenni, amnyival inkább, mert amint Ön nagyon jól tudja, a társulatnak még egy ideig nem áll módjában a súlyos sértegetésre reflektálni.

Tehát Ön legelőször is a társulat vezetői ellen támad. „Ha a fej gyöngécske, gyöngén botorkálnak ott a lábak is.“ Nem tudom, a társulatnak tiszteletreméltó, ügybuzgó tanárelnökét érti-e a szerkesztő úr, aki, mint a magyar irodalom szaktanára, eddig is meglehetősen ismertté tette nevét az irodalomban s Önnél egy kissé nagyobb kaliberű emberek nyilatkoztak elismeréssel róla; aki a mi haldokló társulatunkba is igazán életet és elvéniséget hozott, úgy szaktudásával, mint lelkesedésével és buzgóságával? Vagy talán ifjúsági elnökét, aki ugyancsak tiszteletreméltó helyet foglal el a mi diáktársadalmunkban, nemcsak a szó felületes értelmében; akinek eddig is számbavehető sikerei vannak a tollforgatás mezején is, akinek, hogy egyebet ne említsek, éppen a napokban jelent meg egy bizonyos cikke legelőkelőbb

szépirodalmi lapjaink egyikében s akit úgy jellemzilárd-sága, mint buzgó, tapintatos modora s az ifjúsáért lelkesülő volta mindenképpen méltóvá tesznek az irodalom-társulati tisztas elnökségre, ha az Ön szemében nem is, de minden más szemében! Hol hát az a gyöngye fej?! Ej, ej Szerk. Úr, úgy látszik, kissé túllőtt a célon!

A versenyszavazatokat illetőleg pedig bátorodom megjegyezni, hogy Ön szándékosan ferde világitásban mutatja föl az egészet. Nem áll, hogy a bíráló bizottság nem lett volna megelégedve a versenyszavazatok eredményével, sőt a mint helyesen jegyzi meg itt Ön, az első díj nyertese, Farkas Dezső, valóban kifogástalan szavazatot produkált, ha a második nyertese nem alkotott is egészen „remeket“ (aminthogy ezt a bizottság nem is mondotta.) Az, a miért Ön a bíráló bizottságon ütni akart egyet, a tanárelnök úrnak ilyenforma kijelentése volt: „Bár a szavazatok ált. szépen sikerültek, mégis a bizottság egynémely tagja annyira el van kényeztetve a társulatban elhangzó jobbnál-jobb szavazatok által, hogy még e szépen sikerült szavazatversenyben is talált némi csekély kifogásolni valót.“ Tehát ismétlem, a bizottságnak csak egynémely tagja. S itt, engedje meg Szerk. Úr, hogy Önnek a példáját követve, én is a közönséghez forduljak, hogy ítéljen!

De hát ha már belenyúlt Ön (hiszem, hogy meg-gondolatlan gyermek módjára!) a darázs-fészekbe, ne hallgassuk el hát a többi dolgot sem. Hadd tisztuljon a nézőtér! Hát igenis, bátran lehet zengeni új ébredésről a M. I. Ö. T.-ban, bármennyire igyekszik is Ön bizonyítani, hogy ott a régi idők szele fúj.

Hanem abban már én is igazat adok Szerkesztő úrnak, hogy egynémely „kétes értékű egyén raffinációja“ csaknem megcsúfolná a tisztesség és szent igazság szellemét, hahogy a társulat józansága és ébersége át nem látta a szítán s igazi helyére nem billentené a hamisan lehúzott mérleget. Bizonyára ért engemet Szerkesztő úr! Hanem apropos! Nem lenne kegyes megmondani, miért kívánt az a bizonyos nem méltányolt munka szerzője titokban maradni s miért harcolt Ön is utolsó erőfeszítésig az ellen, hogy ama bizonyos jeligés levélke fölbontassék?! De nem szaporítom tovább a szót.

Csak ennyit kívántam egyelőre az idő szorgossága miatt megjegyezni, addig is, míg a M. I. Ö. T. (hiszem) elégtételt fog Öntől kérni! Egyébiránt ég velünk!

Takács Mihály.

* * *

Válasz.

Végképen nem tudom magam abba a hangulatba ringatni, hogy e levél vagy mi t. irójának klaszikus soraira az ő modorában és hangján válaszoljak, azon a hangon, mely épen ez általam szerkesztett lap hasábjain csekély személyemre vonatkozóan dissonáns és — orcátlan, abban a modorban, mely félreismerhetlenül személyeskedő és botrányosan piaci. Izléstelennek, sőt kicsinyességében annyira mulatságosnak tartom az én jámbor levél vagy mi írónak személyemre vonatkozó ő hatalmas leleplezéseit, hogy „kétes értékű“ exisztenciám írói és szerkesztői tisztessége nem is engedné meg, hogy magas szárnyalású soraira reflektáljak, ha nem ismerném cikkirót májastul-veséstül s ebből kifolyólag nem meg-gondolatlan ifju könyelműsége egy megfélekedzett pillanatában írotnak nem tudnám levelét vagy milyét. De mert évek hosszú során át szerzett tapasztalataim alapján jól tudom, hogy cikkirót csak fájdalmas elkeseredés s nem biztos meggyőződés indította írása elkövetésére — válaszolok soraira.

Ő góromba személyeskedésnek, az elnökség elleni ildomtalan kirohanásnak s egyszerűen koholmányoknak nevezi a tudósításomba foglaltakat.

Azt mondja, hogy az én versenyszavazatok el-bíralásával önzésből nem vagyok megelégedve; hogy pusztán barátságból és nem meggyőződésből, nem elvből exponáltam magamat azért a bizonyos dolgozatért s annak a második bíráló bizottság kezei alól való kikerülése után tisztán személyes indokokból kiüzdöttem volna kérdéses második fokban részesített munka jeligés levélkéjének felbontása ellen. Sőt tovább menve egyenesen modern zseninek titulál, kinek bujkáló rafinációja harcolni a legvakmerőbb igazságtalanságok mellé szegődik.

Mikor T. M. úr e sorokat elkövette, emlékező tehetsége rútil cserbe hagyta s úgy próbált válaszolni az én állítólag valótlanságokat tartalmazó irodalmi referádámra, hogy cikke megírása előtt azt nem olvasta el újból, vagy ha elolvasta — neki ment a falnak. Mert ő azt nem állíthatja, hogy azok meg nem történt dolgok miket én írtam, mert arról az Irod. társulat jegyzőkönyve tanúskodik. Hanem azt akarta ő szegény mondani, hogy azokhoz a megtörtént dolgokhoz fűzött kommentárim megcsavarták az orrát s tőlük prüszkölnie kellett. De különben is az még nem rossz akaratú s a valónak meg nem felelő tudósítás, mely T. M. úr izlésének és felfogásának meg nem felel. Az a tudósítás nem felelt meg az ő izlésének, mert ő, kinek minden jó ügy, amint van még ha rossz is, nem merészelhet mellém állani, mikor én egy testület eljárását, működését vádolom. Azt elbíralni pedig én nem kérem fel sem T. M. sem X, sem Y urat, hogy helyettem mondjon dicslymmuszt arra nem méltókra ép az általam szerkesztett lap hasábjain, mikor az ellenkezőt lelke legtisztább, legönzetlenebb meggyőződéséből hiszem és vallom. E lap hasábjain, hova engem az ifjúság egyhangú bizalma emelt, az én felfogásom, az én lelke szabja az irányt mindaddig míg az a bizalom bennem meg nem rendül.

Eloszlatom T. M. úr azt a kétségét, mintha én a tanár elnök úr, Novák Sándor személyét bármi módon is bántani, sőt még érinteni is akartam volna. Az ő emberi és irodalmi érdemeit nem csak elismerem és respektálok; tapintatos, finom modorát, pártatlan ülés vezetését nemcsak dicsérem, de hirdetem is. Az a „gyöngye fej“ nem ő. Az a „gyöngye fej“, melyet én az irod. társulat vezetősére kovásnak, és képtelennek tartok, a jelenlegi alelnök, akit máskülönben, mint kollégát, mint barátot mindig becsültem s e becsülesem ma sem gyűlölet. Őt ez állásban én voltam, ki legszívesebben láttam — egy félév előtt. E félév azonban a soknál is több volt a kiábrándulásra, mert én meggyőződtem, hogy 1. hogy a társulat ügyeivel csak akkor törődik, amikor abból a fáradságból kamatként egy kis olesó borostyán neki is juthat; 2. összes eddigi munkássága egy tudomásul rett novella-féle, egy bírálat alá sem bocsátott német prózai fordítás s egy nagy erőszakkal féldíjjal jutalmazott elbeszélés; 3. meg nem törhető és bocsátható visszaélést követett el az elnöki hatalommal, mikor a saját munkája jobb sorsát remélvén amellett az elnöki székéből részlet-orációkat tartott; 4., alapszabály sértést s kötelelességmulasztást követett el akkor, mikor egy tag indítványát letárgyalás után szavazás alá többszöri felszólítás ellenére sem bocsátotta, mert az indítvány tárgyalása folyamán elnök, indítvánnyal ellentétes álláspontja kevés támogatóra talált; alapszabályunk pedig világosan kimondja: elnök, „ha ellenvélemények vannak, az eldöntendő ügy érdekében szavazást eszközöl.“ 2., „minden rendes tag a társulat életében felmerülhető ügyek érdekében indítványokat terjeszthet elő.“

— Elnök ilyen formán először egy tagnak alapszabályban biztosított jogát kobozta el s másodszer kötelességét sem teljesítette.

Ezek az okok azok, melyekért én jelenlegi alelnökben az irod. társulat helyes és tiszta vezetésére garanciát nem látok. Azokat a felhozott irodalmi érdemeket pedig először higgye el Takács Mihály úr maga s ha elhitte, akkor próbálja meg elhíttetni mással is. Velem is. Mert én harmadik esztendeje csinálgom ezt a hozzá legközelebb levő ujságot, melybe dolgozgatni az irod. társ. elnökének nemcsak illő, de kötelessége is s két és fél év alatt én 4—5 novellájánál egyebet még nem láttam. Ha pedig ez is „szép siker a tollforgatás terén“, ugy anyasokolánk boldog lehetsz, van tenéked egy irodalmi érdemekben gazdag gyermeked. Az, hogy egy szóló dolgozatocskáját hozta valamelyik nagyobb lap — az talán mással is megtörtént már? Nem?

Azt írja róla továbbá Takács Mihály úr, hogy „diáktársadalmunkban tiszteletre méltó helyet foglal el,“ — igen, a többek között egy említettem módon betöltött irod. társ. alelnöki széket is. Hogy ifjúságunkért buzog, lelkesül?! Ugyan Takács Mihály úr, mondjon már csak egyetlen egy árvácska ténykedését, egy lépést, egy gombostű emelést, melyet az ifjúságért, annak érdekében valaha tett?! Mutasson egy közöttünk régebben vagy most élő mozgalmat olyat, amelyben ő csak olyan, amilyen részt is venne

Az irodalomért, a szépért s nemesért pedig annyira lelkesül ez az irodalmi érdemekben gazdag férfiú, hogy az irod. társulat megalakításának egyenesen ellensége volt.

A verssenyszavالاتok eredményéről szóló tudósítasomat pedig, ha burkoltan is, de úgy igyekszik Takács Mihály úr feltüntetni, mintha én a jutalmazással, az egyes versenyzők első vagy második helyen való jutalmazásával nem volnék megelégedve. Mintha engem azért nem elégitett volna ki a bír. biz. határozata, mivel F. D. urat elém helyezték a díjazásban. Ez egyszerűen impertinens rágalom. Farkas Dezső úr első rendű szaválási tehetségének én mindig bámulója voltam és vagyok. Előtte e téren mindenkoron meghajoltam és meghajolok, tőle babérait elvenni most sem volt szándékomban — higgye meg T. M. úr Hanem nem voltam megelégedve a bizottság fonák határozatával, mert logikátlanak tartottam a bizottságnak a tanárelnök úr által kihirdett s általa is visszásnak talált és kijelentett ama határozatát, mely jutalmaz és díjaz, még pedig minden versenyzőt s — megelégedve nincs. Mint multkor is jeleztem, ez sablon, ez copf.

Most jönnek aztán én, a „kétes értékű egyén.“ — Olvasó közönségünk előtt mosakodni nem fogok. Menynyit érek, mit érek, festettek-e tollaim, vagy a természet formálta olyanná amilyen; van-e értékem nincs-e, — ítélje meg az az olvasó közönség, mely előtt immár harmadik esztendeje nemesak a magam szíve szerint, de mert küld is egy főiskola ifjúsága, ilyen vagy olyan ruhában mindig megjelentem; az Ifj. Közölnynél, annak szerkesztésében eltöltött 2 és fél esztendőm bizonykod-jék mellettem.

Ha azonban Takács Mihály úr értékemet kétesnek tartja, beszéljen azzal az ifjúsággal, mely engem lapja szerkesztésével sokak mellözésével, még a Tóth János irod. társ. alelnök, irod. érdemekben gazdag férfiú mellözésével is engem, a kétes értékű egyént egyhangúan hívott el.

Kérdi még levelírnok ur, hogy miért küzdöttem a végsőkig annak a második fokban részesített munka jelígs levelének felbontása ellen. Hát egyszerűen azért, mert a szerzői jogot többre becsülöm akár egy egész tár-

sulat kíváncsiságánál is. Mint méltóztatik is tudni ő a titkári hivatalnál szabályszerűen, kellő időben bejelentette, hogy munkáját a pályázat alól kiveszi. A társulat ezt egyszerűen nem vette tudomásul. Ez a szerzői jognak olyan megsértése, melyért illetőnek elégtétellel tartozunk. S elégtétel adás helyett szerző azon kívánságát sem teljesítette társulat, hogy neve nyilvánosságra ne hozassék. Ez az eljárás nem volt méltó a társulathoz. Igenis nem volt méltó. Ezért küzdöttem én a jelígs levél felbontása ellen.

Ezek elmondásával tartoztam nem az én lelkemnek nem is T. M. urnak, hanem olvasó közönségünknek, álláspontomnak igazolása végett, melyért ha az Irod. társ. ítélőszéke előtt is meg kell jelennem fölemelt fővel, büszkén fogok megállani. Mert azoktól az elvektől, melyeket én magaméinak vallok sem egy levél, sem egy társulat határozata eltéríteni nem fog. Elveimet jobban tisztetem, mint amily mértékben engem hajlítani akarnak. Így hát legyen az a tervbe vett inquisitio bármi fajta is, én akkor is azt fogom mondani: itt állok másként nem tehetek. Mert, mint o lap szerkesztőjének kötelességem iskolai életünket, társadalmunkat bírálgatni, s bizony én csak azt írom róla amit én látok, amit én tudok. S hogy nem egyformán látunk, azt sajnálom ugyan, de kétségbe egészen nem esek miatta.

Alászolgája

László Sándor.

A „Böske-dalok“-ból.

*Még most is gyakran emlegetlek
Én elsíratott kedvesem;
Még most is fáj a lelkem érted,
S emléked gyakran könnyezem.
Szívennek hogyha vágya támad,
Most is hozzád visz sóhajom.
— Sohsem tudlak én elfeledni,
Én édes, hűtlen angyalom!*

*Egy rózsaszál csak, ami tőled
Emlékiül nékem megmaradt;
Egy rózsaszál, — amit ha nézek,
Szívemben újra vágy fakad.
Mikor szerelmem lángsugára
Főlesapott izzó lelkemen,
Forró szerelmi vallomásül
Még akkor adtad át nekem.*

*S azóta őrzöm kegyelettel,
Szerelmünk féltett kincseként,
Pedig, miként a szíved vágya,
Ez is már régen színt cserélt
S azóta gyakran nézdegélem,
Gyakran borulok sírva rá . . .
— Oh, hol van már a lány, az édes,
Aki ezt nékem átadá? . . .*

*. . . A bűvös álmok rég lejártak.
Szerelmünk lángja rég kihunyt.
S mi lelkünknek még vágyat adna,
Sohsem jó vissza már a múlt.
Ami néha mégis visszahozza
E rózsaszál azt énnekem.
S ilyenkor szemem könnybe lúbad,
S — csak emlékszem . . . csak könnyezem!*

Győrök József.

IRODALOM.

* **Müller J. P. : Az én rendszerem.** A „Mein System“ c. könyvet egy dán katonaeMBER, a mérnöki osztály hadnagya írta és szól első sorban is arról, hogy mennyire igazuk volt a rómaiaknak, amikor azt mondták, hogy „sana mens in corpore sano“, azután pedig arról, hogy őrizheti meg valaki testi erejét, épségét, egészségét, vagy hogy szerezheti vissza. A könyv 1904. augusztusában jelent meg dán nyelven s azóta, rövid három év alatt, kilenc különböző ország nyelvén közel 400,000 példány látott belőle napvilágot. Ez a páratlan siker megdöbönt és gondolkozóba ejt. Egyszerre látjuk a könyvesházakat, amint megrohanják nem is százak, nem is ezrek, hanem százazrek egy könyvért, amelytől az üdvösséget, az életet remélik. Egyszerre látjuk a megijedt, elkeseredett, kétségbeesett arcok nagy sokaságát, akiket a varázslók, kuruzslók, doktorok drágán, olcsón és ingyen kínált csodaszerek már cserben hagytak, amint lázas sietséggel kapkodnak, olvasnak egy könyvet, amely nem ígér nekik egyebet, mint a sokszor lekicsinyelt, lemosolygott de mindig irigylett egészséges, erős testet, amelynek ők olyan sok és olyan nagy hiányát látják és érzik. Mert áldozatául estek ők is a kultúrának. Igen a kultúra áldozatokat követel. A kultúra gulájának tégláit ma is embervérrel ragasztják össze, mint Chufu császár korában. De mi ezt nem vesszük észre, mert az áldozatok elbukását, véreinek torlását éppen olyan természetesen találjuk, mint Chufu császár. Egy későbbi évezred éppen úgy el fog itélni bennünket, mint a hogy mi itéletet tartunk a Chufu császár uralkodása felett. És a kultúra mind nagyobb mértékben szedi áldozatait. Egymás után épülnek a kulturális színhelyek, a városok, amelyekben elzárják magukat az emberek a természet éltető lehelletétől, bebörtönzik magukat tüzes gyomrá, gyilkos kezű gépek közé, poros és nem poros, de egyformán görnyesztő, emésztő akták halmazába, ahol megmérgezik önmagukat, megmérgezik a fiaikat és utódokat harmad és negyedigiglen, ahonnan a gázos, füstös, gőzös, poros utcákra való szabadulás édesebb, mint a megváltás. Egy új Rousseaur van szüksége a világnak, a ki a beteg lelkű, elveszített testű emberiségnek újra megmutatná a természetet. A nagy orosz profétát, aki prédikációival leront mindent, amit mi szépnak, jónak ismerni tanultunk, amit a kulturának köszönhetünk, megszoktuk már hibáival és igazságaival együtt profétának tekinteni, akinek pusztába kiáltó szavát szívesen hallgatjuk, de meg nem hallgatjuk. Hiszen olyan édes nekünk ez a lassú haladoklás, amely mindig szűkebbre és szűkebbre szabja az emberi élet határait! Sőt megszoktuk már az előkelő sápadtságot, az arisztokratikus, piros foltos zsebrendőket valami kiváltságos, irigylésreméltó tulajdonságnak tekinteni. A sápadt arcúak, piros zsebrendősök pedig sóhajtanak, nyögnek, keseregnek, elkeserednek és kétségbeesnek. Most egy erős testű férfiú, egy százhuszonnégyes bajnok megszánta a sóhajtozókat, így szólt hozzájuk: „Jöjjetek én hozzám, akik elfáradtatok és meg vagytok terhelve és én megennyhitelek titeket.“ Elmondja aztán, hogy ő, mint beteges szülők gyermeke, vézna, betegségre predesztinált testet kapott a természettől, de észszerű tornászattal, vagyis inkább testgyakorlattal oda fejlesztette ezt a gyöngye fizikumot, hogy most 132 verseny győztese és szobrászok, festők, atléták véleménye szerint a férfiúi erőnek legszebb képviselője. Ezek közül a testgyakorlatok közül a fontosabbakat egy könyvben összeírta és „Az én rendszerem“ c. alatt kiadta. A könyvet nem atléták, torná-

szok számára írta, hanem *mindenki* számára, kor, nem és foglalkozásbeli különbség nélkül. Nem is „erős embereket“, bajnokokat akar nevelni, készíteni, hanem egészséges embereket. Még csak nem is az a célja, hogy sportsmanokat, erőművészeket oktasson, hanem általános tapasztalatból leszűrt tanácsokat ad a testi erő növelésére, ápolására, védelmezésére vonatkozólag és összeállít egy eredeti, szellemes és mindenekfelett pedig egészséges testgyakorlati rendszert, szisztémát, amelytől a diákokok hátgerince is kiegyenesedik. A „Mein System“ szerzője nem kesereg, nem filozofál, hanem veszi a dolgokat úgy, amint vannak. Amikor látja, hogy a mai kultúra sok embert olyan helyre állít, ahol testi erői tétlenségükben elenyvednek, másoknak pedig a környezet, a körülmények percről percre lopják a vérét, sokakat pedig tudatlanságban hagy a testi erő ápolása és értéke felől: nem a kultúrát teszi felelőssé mindezekért, hanem az emberek hajagságát tartja lelkiismeretlennek, amiért nem számolnak a kultúra követelményeivel és nem annak megfelelő harmoniában rendezik be testi és lelki életük ápolását, fentartását. És összeállít saját tapasztalatai alapján egy testgyakorlati rendszert, amely az egészség megőrzéséhez mindenestre szükséges és egyúttal minden körülmények között elegendő. Ez a systema a maga egészében teljesen új és a többi gymnastikai rendszerek fölött számtalan előnye van. Először is az, hogy nem szükséges hozzá semmi felszerelés, másodsor pedig az, hogy az idő, amit igénybe vesz, csupán egy rövid negyedóra, amit leg-sürgősebb munkától is el lehet szakítani, vagy hozzá lehet pótolni. A rendszer keresztülvitelének annyi fokozata van, hogy tetszés szerint megcsinálhatják ifjak és öregek, erősek és gyöngék, férfiak és nők. Az egyoldalúság se hibája, amin pedig egy más rendszer so tudott felülemelkedni. A „Mein System“ nem valamely izomcsoportot, nem is a vétagokat, hanem az egész testet munkába veszi és különösen a belső szervek életképességét, működését mozditja elő. Igen szép ajánló levél a Müller-system számára még az is, hogy a testi erő fejlesztésénél ideálja az antik, görög gymnastika, ahol nem a láb vagy a karerőnek a túltengését látjuk, mint a XX. század atléta-szörnyetegeinél, hanem az összes testi erők harmoniáját. Ehhez, illetőleg ezekhez az ajánló levelekhez legyen szabad hozzáfűzőm még sok híres orvosét és a szerény magamét, — bár én nem vagyok Kossuth Ferenc, — aki ezt saját tapasztalatom alapján állíthatom ki. Ha a könyv olvasása, vagy a rendszer keresztülvitele közben valami nézeteltérés keletkezett volna köztem és a szerző között, azt elhallgatom most, hogy valaki esetleg el ne tántorodjék a könyv meg vételétől, amely magyar nyelven most hagyta el a sajtót. *Borsodi E.*

* **Előfizetési felhívás.** Szabó István hittanhallgató, a Debreceni Főisk. Lapok társzerkesztője részint napilapokban, részint szépirodalmi folyóiratokban megjelent verseit összegyűjtve, márciusban napvilágra bocsájtja. Kötetére a következő előfizetési felhívást bocsájtotta ki: „Harmadfel év alatt írt verseim egyrészét, melyek nagyjából már részint szépirodalmi és napilapokban megjelentek, kötetbe gyűjtöm össze s mintegy 12—15 ív terjedelemben „Pirkadat“ cím alatt a márciusi könyvpiacon megjelentetem. Kötetemre ezúttal előfizetést hirdetek s mindazokat, kik munkásságom iránt érdeklődéssel viseltetnek, kérem törekvésem támogatására. A könyv fűzött példányainak ára 3 kor. lesz. Gyűjtőknek 8 gyűjtött példány után tiszteletpéldányt adok. A nyomtatás példányszámainak meghatározása végett a gyűjtőívek és az előfizetési penzek legkésőbb február 15-ig címemre (Kollegium, vagy Darabos u. 57.) juttatandók.“

HIREK.

— Tisztelettel kérjük mindazokat, akik előfizetési pénzeiket még mindezeideig be nem küldötték, hogy azt a Szerkesztőség kezeihez minél előbb szíveskedjenek eljuttatni.

— **Theologus bál.** A theologusok szokásos évi bálukat 8-án tartják meg a főisk. új konviktusának díszes termében. Az amúgy is ritka szép terem ez alkalommal lesz első ízben az állandó báli felszerelésekkel földiszítve.

— **Pásztor-Emlék-alap javára** Kazinczy Ferenc úr Sátoraljaújhelyről szerkesztőségünk címére 8 koronát küldött. Rendelgetése helyére juttattuk; fogadja ért hálás köszönetünket!

— **Előfizetéseiket beküldötték.** Szinyei Gerzson (Spatak), Szivos Mihály (Spatak), Fejes István (S. A.-Ujhely), Szabados László (Tornakörtlvényes), Moldován Zoltán (Olaszliszka), Trojna Ferenc (Spatak), Baksay István (Rimaszombat), Baczó Balázs (S.-Keresztur), Móricz István (K.-Helmec), Blum Rezsínke (Szikszó), Hódy József (Spatak), Szabó Imre (Tiszakerecseny), Dr. Nagy Dezső (Nagybecskerek), Újj József Felsőkázmárk), Pozsga József (Sajóecseg), Szepessy István (Spatak) 4—4 koronát. Keresztury János (Spatak), Kőrössi György (Csarnahó), Borger Ignác (Spatak), Vass Béla (Kolozsvár) 2—2 koronát. Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

Nemó. Most többet a legjobb akarat és szándék mellett sem irhattam. De rám bízottakban való pontos eljárást szívből ígérem.

—i —c. A sok írás közül, már, amelyeket te írtál és küldtél, nem tudtam melyiket szántad e számba s így — mind a jövő számra maradt.

István-út 9. Szívélyes soraid köszönöm. Ami tőlem telik, mindent megteszek. Üdvözlét.

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kolmekből a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb.

Kitűnő szabás!! ———— Előnyös fizetési feltételek!!

— Sárospatak, Kossuth-utca. —

Kérje ingyen

és bérmentve magyar nyelvű, gazdagon illusztrált főirjegyzéket, 8000-nél több rajssal, mindennemű nikkell, ezüst- és aranyórák, valamint mindennemű szolid

és ezüst órák, hangszerek, acél- és bőrarak stb.-ről eredeti gyári árban.
Nikkel remontoir óra ... K 3.-
System Roskopf patent óra ... K 4.-
Svájci eredeti system Roskopf patent óra ... K 5.-
Bejegyzett „Eas Roskopf“ nikkell rem. K 7.-
Ezüst remontoir óra „Glória“ művel K 8.40
Ezüst remontoir óra dupla fedélel ... K 12.50
Ébresztőóra K 2.90. Konyhaóra ... K 3.-
Schwarzwalder óra K 2.80. Kakukóra K 4.50
Minden óráért 3 évi írásbeli jótállás. — Nincs ezen kockázat! Beeszerelés megengedve, vagy a pénz vissza!

KONRAD JÁNOS

Elő órágyár és szétküldési áruház,
Brux 1256 szám. (Csehország.)

Weinberger Sámuel

férfi szabó. — Férfi, fiu és gyermek készruháknak raktára Sárospatakon (Kossuth utca.)

Harmóniumokat

mindkét rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

PAJK REZSŐ és TÁRSA

Rudapest,

V., József-körut 15.

Pianók! Pianók! Pianók!

Árjegyzéket
ingyen és bérmentve küld.

**Lelkészeknek és tanítóknak külön százalékked-
mény. Részletfizetésre is szállítunk!**

Szállítások bérmentve eszközöltetnek az utolsó
vasútállomásig.

— **Elismert kitűnő áruk.** —

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi leg-
újabb divatokkal folyvást lépést tartó

**rőfös, férfi és női
divatüzletét.**

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők, minden-
féle férfi- és női divattárgyak
a legnagyobb választékban és a legolcsóbban
kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

Mielőtt személy v. jelzalog

PÉNZKÖLCSÖNÉRT

bárhova fordulna,

kérjen díjmentesen tájékoztatot

Meller L. Egyed cégtől

Budapest, IX., Lónyay-utca 7.

Telefon Interurban: 46—31.

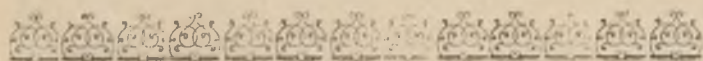
GOLD MŰR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb

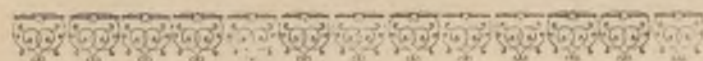
**dísztárgyak, majolikák, tál-
cák, finom metszésű pohá-
rak, tükrök, lámpák stb.**

**Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡**

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogá-
sába városunknak e tekintetben páratlan
===== és egyedülálló üzletét. =====

Witek F. borbély és fodrász terme
Kossuth Lajos utca
Sárospatakon.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, rész-
ben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt
borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1883. évi 5 puttonos asszu	1 üveg, fél liter à	12.— K
1890. " 3 " musk.	1 " " "	4.80 "
1901. " 5 " " "	1 " " "	8.40 "
1901. " 4 " " "	1 " " "	6.— "
1901. " 1 " " "	1 " " "	2.40 "
1901. szamorodni	1 " " "	1.80 "
1901. " " " "	1 " " "	2.40 "
1902. " " " "	1 " " "	2.40 "
1902. pecs.-bor (furmint)	1 " " "	1.40 "
1902. aszt. " "	1 " " "	1.20 "
1902. " " " "	1 " " "	1.10 "
1902. " " " "	1 " " "	1.80 "
1903. " " " "	1 " " "	1.10 "
1905. törköly-pálinka	1 " " "	1.40 "

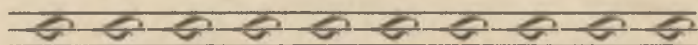
Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel
rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség
nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíthatnak
fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a
szövetkezet visszaveszi **136 literes gönci hordó vételnél**
a feltüntetett árakból **5 százalék engedmény jár, ingyen**
hordóval. — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi
árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön ked-
vezményünk érvénytelenné válik.

Klein Mihály sárospataki
(Tokajhegyalja)

mintapincéjében a következő borok kaphatók:

Asztali bor.	Ménesi Cabinet v.
Pecsenye bor.	Egri vörös.
Szamorodni bor.	Vörös asszu.
Asszu.	Rizling.
Gyógyasszu.	Leányka.

Az összes borok tiszta valódiságáért teljes
felelőség. **A legversenyképesebb árak.**

Zemplén vármegye legrégebb és legelső-
rendű polgári és papi szabó-üzlete és
gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

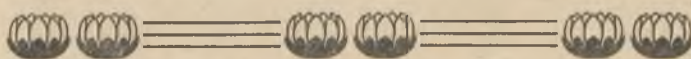
Sátoraljaujhely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök
mérték után a legfinomabb hazai és
külföldi gyapjuszövetekből a legelegán-
sabb kivitelben készíttetnek.

≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak
kedvező fizetési feltételek.

≡ Kívánatra egy levelezőlapon való
tudósítás esetén bármikor kész Sáro-
spatakra a megrendelések fölvételére kellő
mintákkal ellátva átutazni.

**Olcsó árak. ≡≡ Kifogástalan szabás.
≡≡ Pontos és figyelmes kiszolgálás. ≡≡**

Tisztelettel értesítem a n. é. közönségt, hogy a

**Haltenberger Béla ruhatisztító- és festő-
≡≡ intézetének képviselőjét átvettem. ≡≡**

Ezzel a vállalkozással a városnak egy régen érzett
hiányát igyekeztem pótolni s célom az volt, hogy a n.
é. közönséget megkíméljem azoktól a kellemetlenségektől
és költségektől, melyeket a kassai intézettel való
postai érintkezések okoztak. A legpontosabb és leg-
gyorsabb kiszolgálás előzetes biztosítása mellett már
csak azért is kívánatos helyi intézetem igénybevétele,
mert nálam mindennemű tisztítás és festés jóval keve-
sebb költségbe kerül, mint bárhol másutt.

Kiváló tisztelettel

KLEIN MIHÁLY

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniori hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: PAPP JÓZSEF FŐMUNKATÁRSÁK: TÓTH JÁNOS, KOMENDOVITS GYULA</p>	<p>Felelős szerkesztő: TAKÁCS MIHÁLY Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendőik.</p>
---	---	---

TARTALOM. Takács Mihály: Új emberek. — Barcsa Endre: Valakiért... (vers.) — Gábor diák: A nevelőm. — Gy. J.: Hogy még egyszer... (vers.) — Farkas Dezső és Székely Lajos: Ne szoritson oly nagyon... (couple). — Mikola Gyula: Töredékek úti jegyzeteimből. — Tóth János: Terike meg Ferike. — Györék József: A kis kadét (vers). — Igaz József: Mezei virágok. — Takács Mihály: A magyarországi szombatosok rövid története. — F. P.: Az órdög. (Könyvismertetés.) — Igric: Ha úgy néha-néha... (vers.) — Riporter: Farsang. — Egyleti élet. — Hírek. — Hirdetések.

Új emberek.

A sárospataki főiskolai ifjúság életében nevezetes fordulat állott be: megvonta a bizalmat lapjának felelős szerkesztőjétől s új embereket állított lapja élére. A változás — úgy hisszük — nem lepi meg a mélyen t. olvasóközönséget, nem különösen azokat, akik élénk figyelemmel szokták kíséreni az ifjúsági élet minden mozzanatát, ismerik az ifjúság gondolkodásmódját s főként e lap hivatását. Azok bizonyára észre fogják venni, hogy a változás okát e lap legutóbbi számainak hasábjain kell keresni.

Nem célunk azért a dolog historikumával foglalkozni, már csak azért sem, mert bármily tárgyilagosa igyekeznénk lenni, személyeskedőknek tűnhetnénk fel némelyek előtt, amitől pedig távol állottunk mindig s aminek látszatát is kerülni akarjuk, épen az ifjúság érdekében. Egy pár általános reflexiót azonban még annak az ünnepélyes alkalomnak ellenére sem hallgathatunk el, hogy először mutatkozunk be a mi kedves olvasóközönségünk előtt.

A sárospataki főiskola ifjúságát régtől fogva a szabad szellemben, az igazságnak egész a nyersségig menő kimondásában s az egyéni meggyőződés iránti föltétlen tiszteletben nevelik. Hálásak is vagyunk érte a mi szeretett „Alma Mater“-ünknek s az ifjúság csak becsülni tudja a szabad meggyőződés bátor kimondóját mindaddig, míg az minden korlátot áthágván, a személyeskedés terére nem lép.

Huszonnégy éve már, hogy e főiskola ifjúsága egy hivatalos sajtó-organumot tart fenn, amellyel a nyilvánosság előtt hivatalosan képviselteti magát. A címe ennek: *Sárospataki Ifjúsági Közlöny*. Amiből önként következik, hogy

az mindig a sárospataki főiskola ifjúságának életét tartozik mintegy tükör gyanánt hemutadni s egyesek egyáltalán nem használhatják föl az ifjúság közérzetével s közérdekével ellentétben a maguk individualis nézeteik kifejezésére. Személyek polemiája nagyon sokszor látott ugyan már napvilágot e lap hasábjain, sokszor a legellentétebb nézetek nyilvánultak itt meg s ezeknek létjogosultságát az ifjúság mégsem tagadta soha! Nem, mert bár egyéni nézet volt mind, de mindenik az ifjúság közérzetét képviselte a dolog más-más oldaláról s a célja mindig a közérdek előmozdítása volt. *Az egyéni meggyőződésnek tehát az ifjúság életében e lap hasábjain csakis addig van létjogosultsága, amíg az szenvedélytől és elfogultságtól menten az ifjúság közös érdekeinek szolgálatában áll.*

A dolog természetéből következik továbbá az is, hogy a Sárospataki Ifjúsági Közlöny mintegy ünnepi köntöse lévén a főiskola ifjúságának, melyben a főiskolán kívül álló köröknek, a közönségnek és a testvérintézeteknek bemutatja magát: ez öltözetnek mindig komoly színezetűnek s föltétlenül tisztesnek kell lennie. Oly hang, oly írmódor, amely az ifjúság méltóságához egyáltalán nem illő, amely visszatetsző és kirívó, semmi körülmények között meg nem engedhető, nem, bármennyire tisztelje is ez az ifjúság az egyéni meggyőződést! Ha ezt mégis megengedné, szó nélkül türte volna a jelen esetben is: önmagára vetett volna árnyat...

Be kellett hát következnie a fordultnak.

Mi, új emberek kerültünk a lap élére, akiket az ifjúság bizalma talán érdemtelenül, de jó reménységgel hívott el. Rövid időre kaptuk megbízatásunkat, nem is akarunk hát részletes, hangzatos programot adni, annyival is inkább, mert amint fentebb is hangsúlyoztam, a mi programunk tulajdonképp meg van szabva magának e lapnak címe által. A cél ma is ugyanaz, mint az 24 évvel ezelőtt lebegett az alapítók lelke előtt: *hamisítatlanul tükröztetni vissza az ifjúság életét, mozgalmait, munkálkodni annak érdekében, védelmezni azt bárhonnán jövő támadások ellen, alkalmat adni arra, hogy az ifjúság a maga szel-*

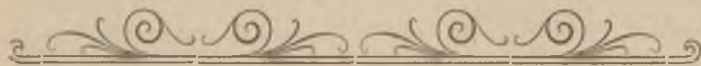
lemi életét, munkásságát a nagyközönség előtt is bemutatthassa. Amiben az is benne foglalatik, hogy a köz javát célzó eszméknek illő fegyverekkel való harcától nem zárkozunk el lapunk hasábjain.

Érezzük a felelősséget, mely vállainkra nehezedik s tápláljuk a vágyat, hogy a felelősségnek becsülettel megfeleljünk. Reméljük, hogy az az ifjúság, amely bizalmával megtisztelt, nem hagy magunkra a nehéz munkában, hanem mögöttünk, mellettünk lesz nemcsak szóval, de tettel is s hogy a mi számra nézve csekély, de előttünk nagybecsült olvasóközönségünk mitőlünk sem fogja megvonni rokonszenvét és támogatását. Nem magunkért, az ifjúságért kérjük ezt!

A békesség jegyében indulunk útnak. Lelkünk előtt egy békés egyetértésben munkálkodó ifjúság eszménye lebeg, olyan ifjúságé, amely mint egységes, erőtől duzzadó szervezet, imponálni tudjon önmagának és a külvilágnak!

A szerkesztőség nevében:

Takács Mihály.

Valakiért . . .

*Uram, egy ifjú élet álmát
Takarja be áldó kezed . . .
Úzz el mosolygó kék egéről
Minden borongó felleget.*

*Önts be ártatlan kis szívébe
A boldogságnak édes mézét.
S örömet az ujuló napok
Újabb örömmel telézzék.*

*A csalódás keserű kelyhét
Vond el ajkától szüntelen.
— Csak óvd, csak áldd', — soha ne sujtsad
Oh én jóságos Istenem!*

*Ha jömmének is nehéz órák
— Hiszen a sors oly mostoha —
Hulló könnyét hadd szárítsa fel
Áldó kegyelmed himpora.*

*— — — — —
Te tudod szívem tiszta vágyát,
Ismered bensőm, mindenem . . .
Amily igaz lélekkel kérlek:
Úgy hallgass te meg Istenem! . . .*

Hejőbába, 1908.

Barcsa Endre.

A nevelőm.

Mintha csak tegnap történt volna, oly élénken emlékszem rá. A nevelőm — magas, izmos, kék szemű, szakálás diák — egy délután a priváta óra után karon fogott és szokatlanul nyájas hangon, aminőhöz egyáltalán nem voltam hozzászokva, sétára hitt. Csodálkoztam rajta, mert a nyájas hang helyett én nádvesszőt, séta helyett szobaáristomot vártam: egy hangot se tudtam a latin syntaxisból. Az az átkozott latin, az volt mindig az achilesi sarkam! Eleinte gyanút fogtam, azt hittem, a nevelőm csak azért hi magával a szabad természet ölére, hogy ott kedve szerint kitöltse rajtam a bosszúját, hogy ne hallja senki a hangos appellációt (mert ordítani szoktam verés alkalmával, mint egy sakál s erre a nevelőm annyira kijött a sodrából, hogy csodálatosképp felhagyott a veréssel. Nagyon ideges volt). De aztán elgondolkoztam a dolog felett. Neki semmi oka sincs ilyesmire, hiszen ha jól el akar szaporázni, a mama előtt teszi, ott nem merek még pisszenni se. mert akkor a mama egy sorral még elővesz. Megnyugodtam hát.

Csakúgy dagasztotta a mellemet a friss májusi levegő. Tele tüdővel szittam be: arra gondoltam, hogy milyen keserves lett volna most a szobában folyvást a mama lármáját hallgatni, hogy miért nem tanulom azt a latint, hogy én az ő életét csak keseritem, hogy engem suszterinasnak fog adni stb. stb. Úgy mellékesen, dacára annak, hogy u. n. jónevelésű gyerek vagyok, nem igen sokat törődöm a mama lármájával, de néha mégis kihoz a sodromból. T. i. a mama néha sírni is szokott egy kicsit, ilyenkor aztán valahogy nekem is elszorúl a szívem s akkor egy-két nap legyet lehet velem fogatni.

Denikve is sétálni mentünk a nevelőmmel. Ép a gyöngyvirágos erdő szélére jutottunk s a nevelőm elgondolkozva nézett egy szurkos violát, mikor egyszerre csak vállamra teszi a kezét s megszólal mély, csendes hangon:

— Magának, Gabika fogalma sincs ugy-e róla, miért hoztam ki magammal?

Valóban nem volt. Arra azonban el voltam készülve, hogy a nevelő úrnak nem közönséges mondanivalója lehet, amit különben észrevehettem arcának ünnepi színezetéből is. De miért akarja épen nekem mondani? Valami ötlött eszembe. Hátha? . . . No persze, ez a mama felől akar kicsikarni tőlem valamit! De mit? Én úgysem vagyok hajlandó holmi intim dolgokat elmondani neki. De meg a mamának egyáltalán nincsenek intim dolgai. Mit akar hát? Nemsokára kiugrott a nyúl a bokorból.

— Ne lepődjék meg, Gabika azok felett, amiket mondani akarok. Maga már nem épen kis gyerek (Ejha! ozelett mindig „maga haszontalan kis tacska“ volt a nevem, meg simpliciter *Gabi!*), gondolkozzék felette. Lássa, a maga mamája még oly fiatal (ahá, pedzi már!), szép is, jó is: neki könnyen akadhat szerencséje, maga egyszer csak azon veszi észre magát, hogy az édes mamája férjhez ment. Igaza is van, elég sokáig élt egyedül (az ám! épen két esztendeig), csak az okosságának enged, ha így cselekszik. Azt hiszem, maga, édes Gabikám, csak örülni tudna azon, ha így történne a dolog, legalább mint jó gyermeknek, örülni kellene. Persze meglehet, nem lesz belőle semmi, én csak úgy példakép hoztam fel, hogyha ez megesnék, mit szólna hozzám?

A két szememet ugyancsak tágra nyitottam, nagyot nyeltem rá s gondolkodni kezdtem. Mert gondolkodni szoktam ám, ha tanulni nem szeretek is! Hogy én mit

csinálnék, ha a mama férjhez menne? No de ilyen kérdés! Hanem most már egész tisztán áll előttem a dolog... Eddig csak sejtettem valamit... Hát a nevelő úr és a mama... persze, persze... Most értem már a példalózdást, hogy a nevelő úrnak jobb is volna már kiemennie vasutasnak, azoknak elég jó fizetésük van és a többi. Meg a mama sóhajtozása: itt kell eltemetni az életemet! bizony, ha ez a rossz kölyök nem volna... de azért szeretettel simogatta meg a fejemet, a nevelőm meg dühös pillantást vetett ilyenkor rám. Én persze mindig azt hittem, hogy a következő priváta óráról előlegezi ezt a kis haragot, pedig, pedig...

De hogy is tetszhetik a mamának ez a nevelő úr? Hisz igaz, hogy feltűnően szép gesztenyebarna haja van, szinte dühöngök rá mindig, ha a tükröbe nézek: micsoda helyette az én szösze hajam! A szemérről meg Mari néni, a mama barátnője eskü alatt erősítette, hogy soha olyan szép szemeket még nem látott, de ez csak olyan szóbeszéd, másnak is lehetnek még szebb szemei is. Igaz, hogy a nevelőmé különös természetű két szem. A mama azt mondta róluk egyszer, hogy belát velük az ember szívébe. De el is hiszem. Csak rám néz s mindig kitalálja, hogy mit nem tudok. Igaz, hogy kitapaszthalhatta már, mert ritkán tudom a leckét.

Szóval itt a földolog az, hogy tetszik neki a mama és úgy hiszem, ő is tetszik a mamának (Apropos! egyszer saját szememmel láttam, hogy a mama egy szem szilvát kottéharapott, oszt' felét a nevelőmnek adta). Gyanítottam ezt eddig is, mert sokszor néztek farkasszemet egymással s ha én úgy lopva odapillantottam (amit sokszor megtettem, hogy bosszantsam a nevelőm) a mama zavartan kapta le a szemét a nevelőmről s rögtön kikergetett a kertbe, hogy ott én jobban tudok tanulni. Persze, hogy nem tanultam egy hangot sem ilyenkor, csak a virágokat tépdestem dühömben. S megfogadtam, hogy ha a mama férjhez találna menni akár a nevelőmhöz, akár máshoz, azt az illetőt azon módon lelövöm. Le én, mint egy közönséges nyulat! Ezt a nevelőm jelenlétében meg is mondtam egyszer a mamának, mikor tréfálkozva kérdezte tőlem, hogy mit csinálnék, ha ő férjhez menne?

Bizonyosan erre gondolt most a nevelőm, hogy sétára hitt. Egy kicsit félhet tőlem, mert amit én megmondok, rendszeren meg is cselekszem. A multkor pl. azt ígértem neki, hogy ha megver, elszököm hazulról. Meg is pattantam a nagynénihez s ott voltam 3 napig. Hogy le tudnék-e löni valakit? az megint más kérdés. Valószínűleg nem, mert nem igen merném elsütni a pisztolyt. De ha a nevelőm felült neki, hát jó. Gondoltam magamban: legalább lesz egy kis respektusa irántam.

— Nos, nos Gabika, mit szólna hozzá? sürgött a nevelőm, hogy sokáig hallgattam.

— Hát iszen az az édes mama dolga, mondtam ravasz ártatlankodással, én nem bánám, legalább nem lenne aanyai ideje engemet korholni.

— Ej, ej Gabika, maga csak nagy kópé! — mondtotta derűs ábrázattal a nevelőm s látszott, hogy igen meg van velem elégedve. Hálából egy barackot nyomott a fejemre s ide adott egy hatost, hogy vegyek rajta magamnak cukrot, de azért tanuljam meg a leckét is holnapra. Mintha bizony nekem szükségem lett volna az ő nyomorult hatosára! Ha legalább egy korona lett volna: de így *evvel* mit kezdjen az ember!

Másnap arra a megdöbbentő tapasztalatra jutottam, hogy a nevelő úr bizalmasabban van a mamával, mint az egy jónevelésű embernek egyáltalán megengedhető. A leckém valamennyire megtanultam s fel akartam mondani. Benyitok s a vér megfagyott bennem, amit lát-

tam: a nevelőm ép akkor csókolta homlokon az édes mamámat. Én persze csakhamar a helyzet magaslatára emelkedtem s gúnyosan próbáltam mosolyogni, egyszersmind hideg vérrrel szóltam a nevelőmnek:

— Nevelő úr, kérem, fölmondanám a leckét.

— A haszontalan kölyök! — sziszegte a nevelőm, a meglepetéstől félig megdermedve.

— Ügyetlen! — mondta az édes mama a nevelő úrnak lángoló arccal és megvetően nézett végig rajta, mi közben egy pár felszabadult hajszálat simított hátra.

A nevelőm erre elsápadt, az előbb még vérvörös arca ijesztő fakószínűre vált s kitámolygott a szobából. Akkor egész nap nem látta senki. Hogy aztán másnap sem érkezett haza, az édes mama hol sírdogálni kezdett, mint a záporosó, hol meg engem szidott s egyéb címem se volt, mint „akasztófára való kölyök!“ Az igazat megvallva, én magam is elrökönyödtem egy kicsit. Még biz valami bolondot tesz magával a nevelőm, kitelik tőle! Meg oszt unni kezdtem már magamat. Úgy hozzászóltam már a napi pálcához, hogy még aludni sem tudtam jól, mint a molnár nem tud a malom zörgeése nélkül elszundítani.

Harmadnap már az édes mama gyilkos kölyöknek nevezett, aki őt sirba juttatom. S talán tovább megy a pusztá szidásnál, ha a nevelőm véletlenül haza nem vetődik úgy déltájban. A kalapja félreállt, őmaga meg sehogysem állt. Ahogy a magam gyerekeszével kivettem, bizonyosan valami korcsmából jött, mert a szeme is keresztbe állt, oszt az édes mamával olyan górombán beszélt, mint én szoktam Marival, a szolgálókkal. Engem figyelemre se méltatott eleinte, hogy aztán privátázni akartam neki, az ördögbe küldött. Ezt a górombaságot csak azért türtem el neki, mert tudom, hogy minden nevelő milyen neveletlen és góromba, pláne meg ilyen állapotban. Ez már úgy hozzájuk tartozik, mint az igás lóhoz a talyiga.

Azóta aztán csuda-nagyot fordult a világ. A nevelőm visszaküldi a mama süteményeit, a mamám meg kiszórta a nevelőm virágait. Elmaradt a májusi kirándulás is, amelyre pedig annyira számítottam. A legfurcsább az egészben az, hogy én vagyok a kanál a lében, én iszom meg mindkettőjük haragjának a levét. Az édes mamám úgy néz rám, mintha legalább is gyújtogató lennék, a nevelőm meg most már háromszor is megver napjába'. A legszomorúbb azonban a dologban az, hogy ezután nélkülözniem kell a nevelőm narancsait, meg nyaláncságait, amelyeket a mama révén én voltam szerencsés elfogyasztani... Gábor diák.

Hogy még egyszer.

*Hogy még egyszer életre keljen
Szerelmem, sohsem hittem én.
Hiszen a láng már rég kilobbant
Az ifjú álmok idején.*

*A kurta ruhás kis leány is
„Nagyságos“ asszony már manap;
S hogy másért is tudjak hevülni
Azt hittem: pusztá vágy marad.*

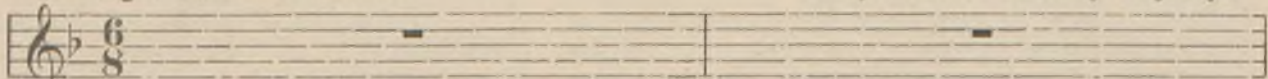
*És most mégis, mint réges-régen,
Szívem szerelmes dalba fog...
— Gyakran nézek egy barna kis lányt,
S egy barna zsalus ablakot... Gy. J.*

NE SZORÍTSON OLY NAGYON!...

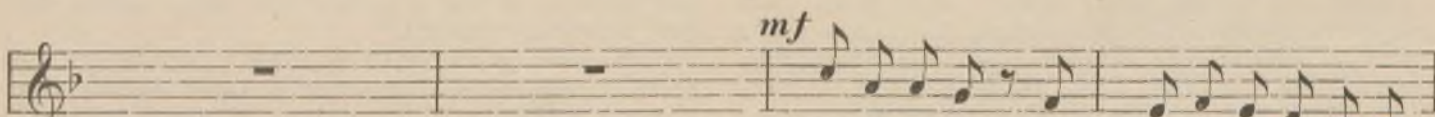
Szövege: Farkas Dezsőtől.

Zenéjét szerző: Székely Lajos jh.

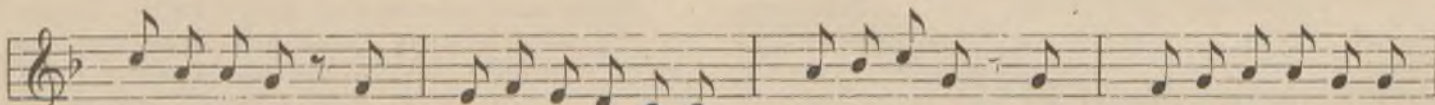
Ének.

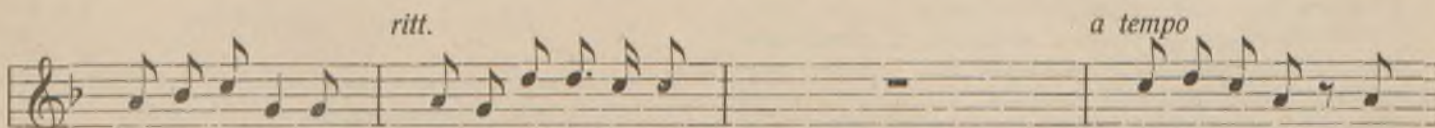
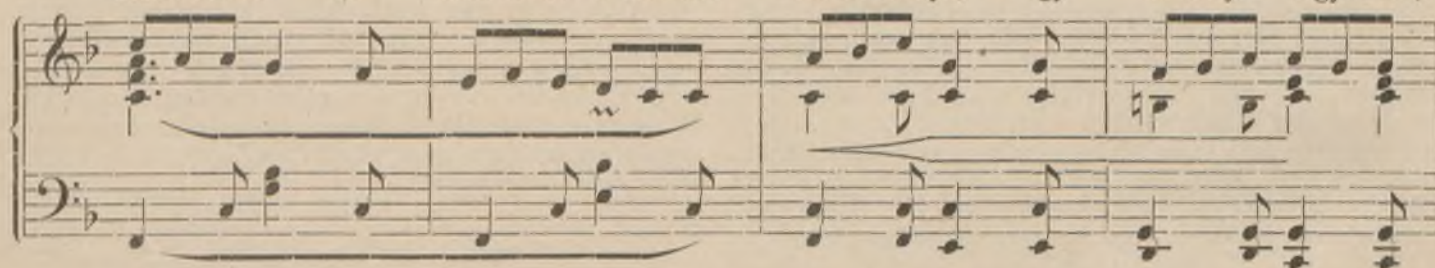
Zongora.

Bá-jos ba- ba bá- li ru-hát pró-bál-gat,

Láz-as szívvel ké- szül ne-ki a bál-nak. Var-ró lá-nya, — úgy ta-lál-ja: ü-gyet-len;

Mi sem áll jól e szép karcsú ter-me-ten Nem fog ne-ki meg-

tet-sze-ni, an-nyi szent; Az u-tol-só re-mény-sé-ge is

füst-be ment! „Ah, ü-gyet-len! De-rék-ba szük! Ott hagyom!“

„Ne szo-rit-son oly nagyon!“

Szól a zene, boldog párok suhannak...
 Szárnya kél a sok szerelmes sóhajnak.
 Bájos baba ifja karján lejt tova...
 Csoda! De már nem szük neki a ruha!
 Ifja ság-búg számtalan szép vallomást:
 Rajta kívül soh'sem imádkhat senki mást!
 Ő pirul s szól: „Óh mily hazug! Itt hagyom!“
 „Ne szoritson oly nagyon!“

Aki adta! Haragos a menyecske,
 Mert az ura nincsen otthon csak este. —
 „Hogy fogadta, hogy súgta a fülébe:
 Ha ura lesz, ott hordja az ölébe;
 S alig látja!“ S már könny is van szemében.
 — „De kicsikém! Csak úgy szeretem, mint régen;
 Ámde édes igájába — angyalom —
 Ne szoritson oly nagyon!“

Fut az idő... a barna haj fehér lett,
 És a hajjal megváltozik az élet...
 Egyikök sem szomjazik már csók után,
 Pasziánszot rak a régi kis tubám. —
 Ha jó az est, kártyáztatnak szolidan.
 A régi szenvedély még most is fellobban
 „Ha elfogja ultimómat, ott hagyom!“
 — „Ne szoritson oly nagyon!“

Töredékek úti jegyzeteimből.

I. Indulás Londonba.

Vonatomnak 10 óra 20 perckor kellett indulnia.

Nagy útra készültem, oly nagy útra, hogy ha rá-gondoltam is, ideges nyugtalanság fogott el. De hát hogy is ne! A mióta tengerektől ugyancsak elzárt kis országunkban megláttam a napvilágot, másféle földön nem jártam, mint ezen az összetartozó „kontinensen.“ Akár gyalogszerrel is eljuthattam volna szép hazámból indulva, Bécsen, Berlinen, Brüsszelen keresztül Párisig, ahol most elfogódva, bár szilárd elhatározással állok, hogy újra nyakamba vegyem a nagyvilágot — most már *tengerestül* együtt.

A tenger. Azt hiszem, a tenger volt az a nagy újdomság, amelyre olyan meghatva gondoltam, meg aztán az, hogy én most a világ legnagyobb városát keresem fel. Hogy majd saját valóságomban, testestől lelkestől belevegülok abba a felülmúlhatatlan, örök mozgó sokadalomba s egy nemzeti jellemvonásaiban regeszzerűen sajátos népek a lelkébe fogok bepillantani. S hogy e ködös ország flegmatikus, hétköznapi életében kereshetem majd egy kicsit én is a nemzeti boldogulás, gazdagodás kulcsát.

Új világot, új embereket látni, ismerni: izgató gondolat. Nem is hagyott addig békében, míg elhatározássá nem érlelődött bennem.

Hogyan induljon valaki külföldet látogatni, ha teljesen ismeretlen előtte annak az idegen népek a nyelve?

Magyar embernek eszébe sem jutna ez a kérdés, mert a magyar erős egyéniségű náció s a mellett egy kicsit fatalista. Neki megy annak, amit a fejébe vesz, ha török-szakad, de előre *kiszámítja*, hogy majd ha benne leszünk, *úgy lesz, ahogy lesz.*

Ha csak „kurázszi“ kellene ahhoz, hogy boldoguljunk e földi életben, a magyar ma hatalmas lenne s nem piszkálna az orra alá mindenféle balkáni műveltségű horvát s nem csipkedné hadjáratszerűleg a „magas szellemi színvonalon álló“ németiség. akárcsak vásott kölykök a ketrecbe zárt vadat.

A fenti kérdést egy német *zsidó* fiú (nem láttam még embert, akiben erősebb megtestesülést nyert volna a *germán faji* büszkeség, mint benne) intézte hozzám, akivel a „3. Cour de Rohan“ alatt lévő diák-étkezdében együtt ebédelgettem.

— Talán azt hiszi, hogy Londonban *magyarul* fognak Önrel az emberek beszélni? — tette hozzá csúfondároskodva.

— Azt nem, de *németül sem*, hanem franciául, — feleltem neki s az én németem nemzeti gőgjében megsértve, dühvel hallgatott el a jelenlevő franciák kárörvendő hahotája közt. A visszavágás nem volt túlerős, de azzá tette a helyzetet: a szellemi elsőségben tetszelgő német lefokozása a franciák mögé egy nemzetközi társaságban.

Legközelebbi alkalommal aztán részletesen is elmagyaráztam a németnek, amiről az ő magas színvonalú agyveleje sejtelemmel sem birt, hogy t. i.

1. veszünk egy úti kalauzt, kis könyvet, amelyben le van írva minden tájékoztatás a célba vett idegen városra vonatkozólag. Ilyen úti kalauz a nagy városok könyvpiacán terem mint a gomba, nem is kell sokáig válogatni s már is találunk célszerűbbnél célszerűbbet, tetszés szerinti nyelveken.

2. Az úti könyvet zsebrevágjuk s attól kezdve aztán, mint hűséges tanácsadó, mindent meg fog nekünk

mondani amire szükségünk van, vagy amire kíváncsiak vagyunk. Ismerteti a közlekedési eszközöket és az útirányokat előnyeikkel, hátrányaikkal együtt s miután megmondta, hogy kell a kérdéses helyre eljutni, kezünkbe ad egy térképet s egy utcajegyzéket. Ezek segítségével aztán minden utcát, minden házszámot könnyen megtalálunk s bárhova tévedünk a legnagyobb város háztömegében is, azonnal tájékozódhatunk.

A legtovábbmenő utasítások vezetnek minden lépésünkben: vasút, villamosvonalak, omnibuszjáratok, hajók, menetidjak, bérkocsi-tarifák, fürdők, posta, vendéglők, szállodák s egyéb szükséges és nyilvános helyiségek; kiszolgáló étlap, borra való, tolmács... Ismertetve vannak a város történetével, állami főhivatalokkal, külországi követségekkel egyetemben. Megtanít a pénznemekre s a fehéreneműk elnevezéseire... Ha megéhezünk, konzultálhatunk az útikönyvünkkel arra nézve, mit kérjünk a pincértől, hogy ne tengeri pókot hozzon túrós csusza helyett. Ha betegek vagyunk, elvezet bennünket egy olyan orvoshoz, aki a mi nyelvünket is érti. De elvezet színházakba, muzeumokba, minden rangú és rendű látványosságokhoz, mulatóhelyekre, országyűlési ülésekre, időszaki tárlatokra mindig a legalkalmasabb és legtakarékosabb időben, megmondván minden tudni-valót mindenről, a mi utunkba esik.

Ilyen *alapos* magyarázat után már az én műveltem is megértette, hogyan lehet nyelvismeret nélkül külföldet járni.

Amint mondám, vonatomnak d. e. 10 óra 20 perckor kellett indulnia. A „Gare saint Lazare“ (szt. Lázár p. n.) a „Place de la Sorbonne“-on levő lakásomtól gyalogszerrel jó másfél órai távolságra van s a Párisban különben is elmaradott közúti közlekedés itt a legrosszabb. Későn is keltem fel, az útikönyvet is meg kellett még vennem, a frankos pénzemem is beváltanom arany sterlingekre*... bizony $\frac{1}{4}$ 11 volt, mire az én omnibuszom kidöcögött a pályaudvarhoz.

Volt még 5 percom. Ámde nekem még az iránt kellett kifaggatni a tájékoztató hivatalban („bureau de renseignement“) lévő urakat, miképen juthatnék el Douaires-be, ahol a belügyminiszterium engedélylevelével a javító intézetet akartam megnézni.

Útba esik, az bizonyos, de mi az utolsó állomása és egyáltalán megáll-e ott a vonat?

— Az express nem áll meg, de 10 perccel később megy egy bumli, az megáll. (Felölem ugyan már 6-szor megállhatott volna az express is, mert e közben az 5 perc letelt s Isten tudja hol pőfékel már azóta az én gőzmasinám.)

Elvégre megtudtam mindent. Megváltottam a jegyemet: Londonba és vissza; nagy hirtelen kimódoltam, hogyan fogom a douaires-i látogatásom után az időt Rouenben, a híres érseki városban eltölteni s hogyan csatlakozom majd az esti express vonattal a hajóhoz. A vonat indulásra készen állt. Beszálltam.

Mindent úgy sikerült elintéznem, ahogy a leg-helyesebb. Izgatottan, az utolsó percben, nyakra-főre, sebbel-lobbal, de legalább ez az eset magán viselte a képét a nagy igyekezetű és kispénzű ember külföldi életének.

Mikola Gyula.

* Mindenféle pénzt jobb idegen országban beszerezni, mert ott mindig kisebb az értéke *valamicskével*, mint ahol *forgalmi* buese van.

Terike meg Ferike.

Terike már nagy leány volt. A felsőbe járt. Hátározott egyéniség volt, vagy legalább is szerette hinni magáról, hogy önállóan gondolkozik s az a leghelyesebb, ahogyan ő tesz. Sorsát s életmódját az ő saját, egyéni gustusa szerint szerette volna berendezni s haragosan rázta meg szép, kis buksi fejét, ha nézete ellenmondással találkozott.

Otthon ugyan nem sokat törődtek vele. Az apja, Krupp úr, részeges házmester volt, ki a jövedelmét rendesen elitta s ha otthon volt, veszekedett. A lányát nem nagyon szerette, mert sajnálta tőle a pénzt, mi a taníttatásra kellett. Dühösen mondogatta a feleségének:

— Az a lány mindenünket megemészti, mi meg csak nyomorgunk.

Pedig a tandíj az asszony keresetéből telt ki; úgy kuporgatta össze nagy nehezen. Sok küzködésébe került, de azért összteremtette, csak hogy a lánya kisasszony legyen.

Terike nem sokat adott az apjára, bár félt tőle, mert még most is nem egyszer kikapott. Ilyenkor mindig szokási terveken főzte a fejét s nem egyszer feltette, hogy ha még egyszer megverik, elszökik hazulról.

Ma délben szokatlanul jó kedvvel jött haza az iskolából. Az utcán nevetve ugrándozott s csipkedte a többi lányokat.

Haza érve, még az apjának is kezet akart csókolni, de az elkapta karját s dühösen ugrott neki a lányának:

— Csuda, hogy itthon vagy már. Alig győz az ember haza várni.

Kezével a zsebében kezdett kotorászni s egy levelet rántott elő.

— Mi ez, hm? — kérdezte szemeit kidülesztve s a levelet lánya orrához tolta.

Terike idegesen kapta el az írást s olvasni kezdte. Keze remegett és sápadtan dadogta:

— Egy levél . . . nekem írták . . .

— Látom, hogy nem is nekem, — szólt az apja kezeivel hadonászva.

— Hát akkor minek bontotta fel a papa? vetette oda ingerülten.

Krupp úr még dühösebb lett.

— Minek bontottam fel? még azt kérded. Azért, mert nekem adták ide és én felbontottam! Tudod!? ki írta azt a levelet?

— Mit érdeklí az apát — szólt a lány dacosan.

— Engem? . . . mit érdekel? . . . kiabálta rikácsoló hangon, — hát nem az apád vagyok én? Mi? Mondd meg ki írta?

— Nem mondom — felelte a lány röviden s hátat fordított apjának.

Krupp urat ez végképp kihozta a sodrából. Megkapta a lány kezét s ütlegelni kezdte.

— Nem mondom, — ordította, — majd mindjárt megmondod!

S hogy a lány semmit sem szólt, csak összefogta két piros ajkát, kirántotta a szobából, az udvarra s ott verte, szidta.

— Hát ezért taníttatlak én téged . . . ezért koplak . . . hogy ilyeneket csinálj . . . Levelezzél fiatal emberekkel . . . ezért neveltelek, hogy elcsábítsanak . . . ne legyen belőled semmi?

Az anyja nem mert szólani, de már ő is megsokalta a dolgot s közbelépett. Csititgatta az urát s nagy nehezen kiszabadította a lányt kezei közül. Krupp úr még mindíg kiabált:

— Az én szemem elé többet ne kerüljön! Meg ne lássam!

A lány arca égett a szégyentől, szép kék szeme könnyben uszott. Szótlanul ment vissza a szobába; megigazitotta szétbomlott haját, ruháját s mikor nem vette észre senki, előszedte a kalapját s kiosont a szobából.

Feltette magában, hogy többet sohasem fog visszamenni az apja házába . . .

* * *

Ferike, vagy helyesebben mondva Ferenc, (hargudott érte, ha Ferikének szólitották) hetedik gimnazista volt s ugyanabban a városban tanult amelyben Terike. Nem lehet hát rajta csudálkozni, ha gyakran találkoztak az utcán, mikor különösen az előadásról jöttek hazafelé.

Ferike szerette az esztétikát s általában poetikus lelkületű fiú vala. Abban a korban volt, amelyben az ember észreveszi, hogy nők is léteznek a világon s hogy azok nagyon érdekesek. Szóval vonzódni kezdett a gyengébb nemhez s nem egyszer elgondolta, hogy ő nagyon szerelmes tudna lenni, ha valaki viszonzná . . .

Terikét többször látta az előadásról hazafelé jönni s megtetszett neki. Először csak hátul kullogott s nem merte megszólítani. Egyszer azonban megemberelte magát s hozzálépett:

— Bátki Ferenc vagyok. Megengedi, hogy elki-sérjem?

Terike elpirult s — megengedte. Azután minden nap megvárta Ferike az előadás után Terikét az utcasarkon s hazakisérte.

Terikének is tetszett a dolog s elváláskor rendszeren egy-édes mosolylyal jutalmazta lovagja fáradságát.

Egyszer aztán arra vetemedett Ferike, hogy mikor a kapu alatt el akartak válni, odahajolt Terikéhez s megcsókolta . . .

— Menjen . . . maga — szólt a lány elvörösödve s berohant a szobába.

Ferike izgatottan sietett hazafelé. Kissé megdöb-bent, mert nem tudta biztosan, hogy helyesen cselekedt-e? Vajjon szívesen vette-e Terike? Nem érezte-e magát megsértve? Alig várta az estét, mikor egy kis szabad ideje lesz, hogy levelet írjon neki.

Megírta benne, hogy bocsásson meg neki vakmerőségeért, de hát ő szereti, imádja Terikét s nála nélkül talán élni sem tudna.

Ez a levél volt az, mit másnap délben Terike helyett az apja kapott meg.

Ferike természetesen ezt nem tudta.

Másnap a délutáni előadás után izgatottan várta Terikét az utcasarkon. Kíváncsi volt rá, hogy mit fog a levelére szólni Terike. De Terike csak nem jött . . . Várta egy negyedóraig . . . egy félóraig . . . nem jött. S mikor megunta a várakozást, elkeseredve húzta szemére a kalapot s megindult hazafelé.

*

A locs-pocsos járdán elgondolkozva lépegett. Nem tudta mire vélni a Terike elmaradását. Talán más úton ment haza, hogy ne találkozzék vele s ez által akarja tudtára adni, hogy nem viszonzza érzelmeit? Vagy nem vette észre, mikor elment mellette? Nem, ez nem lehetséges, hiszen annyira figyelt, hogy szinte belökábúlt.

Elszorult a szíve s igen szerencsétlennek érezte magát. Most eszébe jutott az is, hogy ma elégtelent felelt latinból s a tanár úr „zülött fráternek“ nevezte.

Ez is *miatta* van, mert ha nem ír levelet Neki, megtanulta volna a leckét.

Megállt egy fényes kirakat előtt. Valami bankhivatal volt ott s a kirakat tele volt bankjegyekkel.

Elgondolkozott, hogy milyen jó volna, ha láthatatlan lehetne s egy csomó pénzt elmarkolhatna. Úgy pár ezer forintot . . . Nem tanulna tovább, hanem venne szép házat, kényelmesen berendezné s oda vinné Terikét . . . magához . . . Milyen boldogan élnének! Akkor biztosan nem vetné meg Terike!

Közel volt hozzá, hogy beüsse azt a nagy ablakablakot s belemarkoljon a pénzbe.

Sietve ment onnan el s nemsokára a lakása elé ért. Amint benyitott a szobájába, majd hanyat esett meglepetésében.

Terike volt ott.

— Maga . . . Terike . . . itt van? . . . — hebegte zavartan.

— Amint látja, válaszolta Terike mosolyogva

— De . . . hogy kerül ide? . . .

— Mindjárt megmondom, csak fogjon már velem kezét s zárja be az ajtót.

Ferenc még mindig nem akart hinni szemeinek. Körülnézett a szobában s szinte félve közelített Terikéhez.

— Lehetséges ez . . . vagy csak álmodom?!

— Nem álmodik — szólta Terike és Ferenc elé állt. Eljöttem otthonról maga miatt . . .

— Miattam?

— No, igen. A papa kezébe jutott a levele . . .

— A papa kezébe?! — kiáltott ijedten Ferenc.

— Bizony . . . és megvert, nagyon megvert . . .

Pityeregni kezdett s könnyei hullottak.

— Elszöktem otthonról és először meg akartam magam ölni . . . de azután meggondoltam a dolgot és magához jöttem, mert tudom, hogy szeret . . . és segíteni fog rajtam . . .

Ferencnek a meglepődés elmúltával megjött a bátorsága. A regényekben úgy olvasta, hogy ilyenkor férfiasan kell viselkedni. Megfogta hát a leány kezét s erős hangon szólta:

— Nagyon okosan tette, édes Terike, hogy hozzám jött. Én megvédem magát . . . mindenki ellen . . . az egész világ ellen . . . mert szeretem s képes volnék magáért meg is halni . . .

Terike letörölte könnyeit s úgy beszélt édesen a hozzásimuló Ferikéhez:

— Úgy-e, nem hagyjuk el egymást sohasem? Elmegyünk innen valamerre s én is dolgozni fogok, maga is és így szépen megélünk . . .

— Így lesz, Terike — szólta a fiú nekihevílve. Nekem már van is egy jó eszmém! Kimegyünk az országból; van rá pénzem (a küldött tandíjpénzre gondolt), ott jobban kapunk keresetet s mihelyt annyit gyűjtünk, kimegyünk Amerikába. Ott aztán meggazdagodunk! . . .

— Nagyszerű lesz — kacagott Terike és tapsolt is hozzá.

— Holnap jókor reggel indulunk — beszélt Ferenc — hogy ne vegyenek észre bennünket.

Terike arca elkomorodott.

— Csak a mamát sajnálom itt hagyni, de majd úgy-e, írunk onnan neki, hogy ne haragudják, mert majd őt is magunkhoz vesszük. Addig is írjunk egy cédulát s hagyjuk itt az asztalon. Jó?!

Ferenc előkotorászott egy darab papírt. Terike diktálta:

Ne keressenek bennünket, mert úgy sem találunk meg. Közös elhatározással Amerikába szöktünk, mert itthonról elkergették bennünket.

Teri. Ferenc.

— Hogy meg fog ijedni a papa! . . .

— Hát még az én tanárjaim! — vágott közbe Ferenc. — Megírom majd nekik, hogy ők kergették el . . .

Már jó este volt s Ferenc érezni kezdte, hogy ő ma nem vacsorált. Biztosan Terike is éhes. Kis vártatva meg is szólalt:

— Gondoskodom vacsoráról, Terike. Elmegyek és holnapra is beszerzem az ennivalót. Mindjárt itt leszek.

Megcsókolták egymást s Ferenc csakhamar eltűnt a sötét folyosón.

* * *

Mikor az utcára ért, érezte, hogy mennyire más ő most, mint azelőtt volt. Olyan zűrzavaros, össze-vissza érzelmek és gondolatok kergették egymást szívében és agyában. Nem volt tisztában önmagával. A ma vele történt dolgok gyors egymásutánja és váratlansága elzsidbasztották gondolkozó képességét s inkább hitte, hogy csak álmodja az egészet.

Csak most, hogy a szabad, friss levegőre jött, tisztult kábult agya s kezdett gondolkozni. Ma nagy dolog történt vele . . . olyan, mit csak álmodni merészelt . . . Eljött hozzá egy leány, az ő lakására s védelmét kéri. Egy leány, akivel meg fog szökni . . . Itt hagyja az ismerősöket, barátait . . . szüleit! . . .

Szíve megdobbant e gondolatra. Mit fog szólni hozzá az apja? Hogy kikapna most, ha tudná, hogy a tandíjpénzt költi el! Hát ha még azt tudná, hogy tanulás helyett min töri a fejét! . . .

Vissza is kellene menni Terikéhez s megmondani neki, hogy másképp kellene csinálni. Talán menne haza a szüleihez? . . .

De mit szólna hozzá Terike? Bizonyosan kinevetné gyávaaságáért . . .

Ezt nem teheti, ez nem férfias egy cseppet sem. Ej, a kocka el van vetve! Bátorság! bátorság Feri! — mondogatta magának.

Bement egy hentesboltba. Bevásárolt. Indult hazafelé.

Megint előjöttek nyugtalanító gondolatai.

. . . Mihez is fognak kezdeni? Terike csak kézimunkázik, de ő nem ért semmihez. Miből élnek meg, ha nem tudnak elég pénzt keresni? . . .

Szeme előtt fekete árnyakat látott elvonulni, kik égő szemeikkel élesen néztek rá s gúnyosan vigyorogtak . . . Egyik még a nyelvét is nyujtogatta . . .

Megborzadt s most már félelem kezdte szorongatni szívét.

. . . Ma este is mit fog csinálni Terikével? Ő még nem volt ilyen helyzetben. Hol fog aludni? . . . És azután is? . . .

— Még mindig nem késő . . . még lehet segíteni — vélte hallani a suttogást.

Mikor a Terikéék lakása elé ért — megállott.

— Be kellene menni . . . megmondani, hogy nálam van Terike . . . azóta biztosan keresik is . . .

— Gyáva vagy, gyáva! szólalt meg egy másik hang lelkében.

Visszafordult . . . Azután megint benyitott a kapun.

— Nem vagyok gyáva — mondogatta magában. Csak Terikét féltem a jövőtől . . .

Azon vette észre magát, hogy kopogtatás nélkül, köszönés nélkül bent van a szobában.

Az asztal mellett kisírt szemekkel ült a Terike mamája, szembe vele az ura veres, mérges képpel. Még mindig részeg volt.

Időgenül néztek Ferencre.

Ferenc megszólalt:

— Krupp úr . . . a lánya . . . Terike . . .
— Meghalt? . . . sikoltott közbe az asszony.
— Nem! . . . nálam van . . . a lakásomon.

Krupp felugrott.

Mit? a lányom magánál? . . . Mit keres ott? . . .
Hogy került oda? . . . Majd adok én neki! . . .

Az asszony csitította, mitől még mérgesebb lett:

— Menjünk . . . kísérjen el . . . megölöm! . . . kiabálta
Alig tudott Ferenc szóhoz jutni s megengesztelni
az öreget. Megigértette vele, hogy Terikének nem lesz
bántódása . . . Szépen hazahozza s jól fog bánni vele.

Elindultak. Krupp úr dörmögve bandukolt Ferenc
után s nemsokára ott álltak Terike előtt . . .

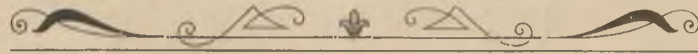
Terike nem értette a dolgot. Elsápadt . . . s majd
elájult, mikor az apját meglátta. Sirt . . . kiabált, nem
akart menni. De mikor Ferenc is kérlelte, elindult.
Haragosan nyitotta ki az ajtót s égő arccal, villámló
szemekkel szólt vissza Ferencnek:

— Maga ostoba gyerek . . . éretlen, hitvány, gyáva
fráter! . . .

*

. . . Így végződött a Terike és Ferike regénye.
Csak még annyit kell hozzátennem, hogy Ferike év vé-
gére öt szekundát vitt haza . . .

Tóth János.

A kis kadét.

*Bolondos, ifjú és vidám volt.
Almokért égett szüntelen;
Arcán a gondnak, szenvedésnek
Nem látszott még a nyoma sem.
Ha dob pergett s riadt a kiirtszó,
Melyre a harci sorba lép,
Mosolygott és beállt helyére
A kis kadét, a kis kadét.*

— *Egyszer amint vonultak épen
A hírre szomjas harciak,
Egy cifra háznak ablakában
Feltűnt egy bájos nő-alak.
Arany haja kibontva lengett,
Körülöelve természet . . .
— Fölnézett rája és mosolygott
A kis kadét, a kis kadét.*

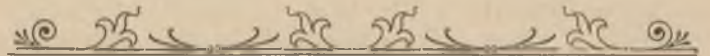
*Aztán csokor és nóta járta.
Levélkét is küldött neki;
Színes, szerelmes kis levélkét,
Ahogy a nóta hirdeti.
Megírta neki benne szépen:
Imádjá, mint az Istenét,
S a boldogságot tőle várja
A kis kadét, a kis kadét.*

*És jött, meg ment a kis levélke,
Vill szép szerelmes szavakat.
És szívük lassan egybeolvadt
Egy hő szerelmi vágy alatt.
Övék az üdv, a kél, a mámor,
Övék az éden! — azt hívék —
És boldog és vidám lett szörnyen
A kis kadét, a kis kadét.*

*. . . De hajh, egyszer csak — szörnyű óra! —
A harcba hívták őt is el.
Könnyes szemekkel bár, de mégis
Csak ment, csak ment — hisz menni kell!
S míg hölgye vigadt mással itthon,
Használva azt, mit nyujt a lét:
Mosolygva ment a harcba s bátran
A kis kadét, a kis kadét.*

*Győzött! . . . s aztán meglért örömmel
Remélte: hölgye már övé.
— De annak akkor férje volt már
S a régi álmot feledé.
Remegve, sírva, támolmogva
És szomorún ment hát odébb
És — másnak kezdett udvarolni
A kis kadét, a kis kadét . . .*

Györék József.

Mezei virágok.

A boltiszolga bezárta utána és férje után az ajtót
és Ő felöltőjét összefogva a nedves járdán keresztül az
ott álló kis kocsiba akart gyorsan sietni, mikor egy
hosszú, piszkos kinézésű ember útját állta és virággal
telt kosarát elébe tartva kérdé:

— Parancsol szép virágot? Friss ibolyát, kanka-
lint? Amit csak kíván . . .

Kissé bosszankodva afölött, hogy feltartóztatni
merészelte, csóválta meg a nő fejét és elsiettet mellette
a koci felé. Férje követte őt és a koci ajtaját be-
akarta zárni, de az az ember meggátolta ebben, mi-
közben kosarát tolkodólag odatartotta és nyers hangon
kiáltott be a kocsiba:

— Parancsol friss virágot? Gyöngyvirágot, ibolyát,
hóvirágot? . . .

A férj visszahúzódott, hogy a kosár hozzá ne
érjen és arisztokratikus arcának homlokát összeráncolva
s merően maga elé nézve, halkán, de élesen mondta:

— Hordja el magát!

A szolga, aki az ajtó kilincsét már megfogta,
bosszúsan mormogott valamit magában és az ember
már lassan visszahúzta kosarát, mikor a nő egy gyors,
önkéntelen mozdulattal kinyújtotta kezét s anélkül, hogy
egy szót szólt volna, a virágok után nyúlt és a hátsó
ülésre dobta azokat. Férje meglepetten hátrafordulva,
rápillantott, neje azonban nyugodtan tekintett maga elé
és mozdulatlanul ülve maradt. A legnagyobb fokú izga-
tottsággal húzta ki zsebéből tárcáját a férj, egy koro-
nát ejtett a virágáros kezébe, aki vidáman, de hallga-
tagon várt és egy kézmozdulattal értésére adta, hogy:
Igy jól van.

A virágáros sapkájához emelte kezét, a szolga
bezárta a kocsiajtókat, a bakon termett és a jármű
tovarobogott.

A nő kinézett az ablakon és nagyon jól tudta,
hogy férje mondani fog valamit; azért semmiképen
sem volt meglepődve, mikor rákezdte:

— Micsoda ötlet volt ez újra? Bizonyára gondol-
hattad, hogy ezek az . . . ocsmány . . . virágok, nekem
nem kellene. Azonnal el fogja János dobni azokat.

— Nem! válaszolt az asszony, anélkül, hogy rá-
nézett volna.

— Mi az? Nem?

— Meg akarom őket tartani.

— Mi jut most hirtelen eszedbe? Oh, hogy mindig olyan gyerekes vagy, Iza. Vehetsz magadnak annyi virágot, amennyit akarsz, de... ezeket... ki tudja, hogy honnan származnak? ... János azonnal el fogja azokat dobni.

— Én meg akarom őket tartani! felelt a nő és hideg, szürke szemével rátekintett férjére; nem egy gyermeknek, hanem egy érett, akarat erős asszonynak a szemei voltak azok.

A férj bosszúsán vont vállat; itt a kocsiban természetesen nem akart jelenetet előidézni; neje azonban igen jól tudta azt, hogy férje ezt a kis, meggondolatlan vásárlást még napokon át csipős megjegyzésekkel és éles szavakkal fogja szemére hányni.

És érdekesek voltak erre ezek a virágok? ... Meg kellett-e ezért önként szaporítania azokat a kellemetlenségeket, amelyeknek csaknem szakadatlanul ki volt téve férje részéről? ... Igen. Ő meg akarta tartani azokat a virágokat, a hóvirágot, az ibolyát és gyöngyvirágot... Mikor az az ember kosarát a kocsiba nyújtotta és a virágoknak üde illata egy pillanatra meglegyintette, egy hirteleni, megrendítő, erősen suggeráló visiója keletkezett, korábról, mikor még gyermek volt, szülőházának gyönyörű kertjében, ahol Ő maga ápolta a virágokat és azoknak illatát magába szította... és meggondolatlanul, ennek az ösztönnek engedve, nyúlt a virágok után. Most itt fekszenek szembe vele a kis ülésen. Nem tekintett többé rájuk és mégis oly tisztán látta a kankalinnak piciny, gyöngéd kelyhét, a hóvirágnak finom, vékony leveleit és a gyöngéd ibolyának sötétkék, összhangzó színeit, mintha előtte lettek volna... és aztán belehelte az üde, pompás illatot... és fájdalommal és mégis oly édes bánat járta át, a fájó szomorúságnak keserű megismerése, hogy az az édes és óh! oly gyönyörűséges élet elrepült és neki szép múltjából nem maradt egyéb, mint a bánatra hangoló érzés.

Nem volt több beszerezni valójuk; a kocsi haza vitte őket és mikor megállt és a szolgáló kinyitotta annak ajtaját, így szólt a férj a szolgálóhoz:

— Vedd ezeket a virágokat!

— És hozd öltözőmbe! vágott gyorsan szavába az asszony.

Férje nem mondott neki ellent, de haragos tekintete és az a feszültség vonásaiban, mikor a leszállásnál nejeinek segédkezett, sejtették az asszonnyal, hogy merészségeért súlyosan fog bűnhődni. De az rá nézve most közömbös dolog volt, hiszen már régen megadta magát sorsának.

Némán és türelmesen engedett szabad folyást férje haragkitörésének; férjének merev tartása, mely egy feljebbvalónak alantasával szemben tanusított tartására emlékeztetett, nem hozta ki a nőt gondolatmenetéből és mikor az korholó szavait befejezte, nyugodtan tért a nő öltözőjébe, fölvette az ott levő virágokat és saját kezüleg egy karcsú, világos-zöld vázába helyezte azokat. Gondosan leoldozta a drótokat, melyek a gyöngéd szárazakat körülvették, a már elhervadt virágokat leszedette és rendbe szedte a finom levelű ibolyákat, a szerfölött gyöngéd hóvirágokat és kankalinnokat finom, vékony újjjaival. Elfelejtette már a piszkos, szegényes kinézésű embert, akitől azokat vette; el a jelenetet, amelyet férje előidézett. Elmerült szép álmaiba és gondolatai átrepültek régi, szeretett otthonába, abba a szép falusi házba, hol a boldogságot megismerte, azt a boldogságot, melyet csak akkor ismert meg valójában, mikor örökre el kellett azt hagynia.

Mint játszadozott gyermek korában abban a gyönyörű parkban, mely az ócska, öreg házat otthon körülövezte, mint szaladgált kis leány korában a magas, tiszteletreméltó fák és illatozó virágok, a hóvirágok, rózsák, gyöngéd ibolyák, piros levelű mályvák közt, mennyire szerette a fákat, mennyire a virágokat, mily örömmel nézte a kéklő, domboruló eget a nyári vagy téli pompa idején, tiszta és gyöngéd színeiben vagy barna viharfelhőktől elborítva. Milyen kedves barátja volt a szél, mikor szágúldva járta át a fák zizegő koronáit vagy mikor halkán suttogott a lombos cserjék között — milyen drága volt rá nézve a nap, mely melegen tűzött le a csendes tóra — vagy fénylett és szikrázott akkor, mikor az erdő hópompában volt, majd ismét, mikor nyáron égető sugarakat vetett a fák lombzatára...

Oh! az ő „otthona“... az ő szép, pompás „otthona“, amely után gyötörte a honvágy, mignem érzetlenné lett mardosó fájdalma iránt és égő, fájó óhaja csendes közönyösséggé változott... Oh, az ő otthona... ahol ifjúsága a csendes helyek boldog magányában folydogált, minden fájdalomtól menten, tökéletes, tiszta boldogságban.

Mit törődött ő azzal, hogy szegény volt, amint az emberek mondták... Ő nem ismerte a gazdagságot, mint nővérei, kik szüntelen panaszkodtak, hogy elhagyottaknak érzik magukat otthon... ott boldog volt, ott meglegedett volt, ő nem akart onnan el menni...

Ekkor békés életét, megzavarta annak a férfinak a látogatása, atyja barátjé — későbbi férjé... Először vidáman kacagott, mikor szándékát hallotta, de azután, mikor komoly fordulatot vett a dolog, megremült és halálra elszomorodott... El, el kell hát mennie innen, szeretett otthonából, szüleitől, testvéreitől... hát igazán, igazán el kell mennie?... Nővérei pedig, kik ezt a gazdag, fényes házasságot irigyelték tőle, addig beszéltek neki csodás szerencséről, mely önként kínálkozott neki — a nagy, különös megtiszteltetésről, melyet kérője iránta tanúsított, hogy más nők előtt őt választotta és a gazdagságról, a pompáról, melyek reá várakoznak, míg a látszattól elvakítva többé nem vonakodott és készségesen nőül ment hozzá.

De ő, a szabadon növekedett mezei virág, nem illett a természetellenesség meleg talajába, ahová őt átitették. Szenvedélyesen, kétségbeesve siratta tévedését, melyet ártatlanságában elkövetett, de férje is megbánta lépését, mert nem kiskorú gyermeket vett nőül, hanem egy állhatatos, szilárd jellemű nőt. Állandóan két akarat áll egymással szemben, éles szót még élesebb követett, míg végre a nő megadta magát és többé nem ellenkezett — merész, néma lemondással. Csak egy-egy gyöngédtelen célzás arra a szegénységre, melyből férje kiemelte, sebezte még meg olykor-olykor. De ma még férjének utolsó sértő szavaira is: „Nem csoda, hogy a szegény emberek virágait szereted“, megőrizte némán nyugodtságát.

Ott állott a virágok fölé hajolva, melyeket gyöngéd újjjaival érintett: finom, kellemes illat szállt fel hozzája és lelki szemei elé varázsolt a múltnak képeit. Rendbe szedte az illatos ibolyákat és hóvirágokat, a fehér liliumokat és gyöngyvirágokat — s mialatt keze a vékony szárú virágokat rakosgatta, gondolatai visszaszálltak ifjúsága édes „otthoná“-ba...

Németből: *Igaz József.*

Ha rút az ember s mégis szeretik: ez a legnagyobb emberi gyönyör.
Montegazza.

A magyarországi szombatosok rövid története.

Az a nagy szellemi mozgalom, amelyet „reformatio“ néven ismer az egyháztörténelem, talán egy országban sem végzett oly teljes s lefolyásában mégis ált. békés, nyugodt munkát, mint a kis Erdélyben. A viszonyok a reformatióra kezdetben még az anyaországban is kedvezőek voltak, mivel a mohácsi csata után az ellenkirályok egyikének sem állott érdekében hivatást vállalni, miatt esetleg az ellentáborba riasztani. Mennyivel inkább pedig Erdélyre nézve, ahol úgyszólván semmi sem állotta útját, sőt később a felvilágosult János Zsigmond és a nemzeti fejedelmek alatt egyenesen elősegített fejlődésében.

Valószínű, hogy Luther tana itt már 1545-ben „polgárjogot“ nyert, de ha ekkor nem is, 1552-ben határozottan; 1558-ban pedig országgyűlésileg is törvényes hitfelekezettnek ismertetett el a lutheránus felekezett. 1564-ben a ref. egyház, 1568-ban pedig az unitarizmus, az erdélyi reformatio e fiatal hajtása vétetett be a törvényes hitfelekezetek közé.

Tudjuk, hogy az anyaországban előbb lépett fel az unitarizmus, ahol Arany Tamás hirdeté annak tanait 1561 táján. De állandó gyökeret csak Erdélyben vert, ahol a lelkiismereti szabadság nem volt korlátok közé szorítva s ahol egy Dávid Ferenc volt a fő harcosa. Katholikus származású volt, de a reformatio áramlata, annyi sok mással, őt is magával ragadta s a lutheri tanok harcosává szegődött. Mint ilyen küzd annak érdekében a Kálmáncsai által hirdetett helvét szellemű reformatio és a Stancarushoz való irányzat ellen. De nem állapodik meg a kezdő lépésnél, hanem halad továbbtovább, mint a ki saját bevallása szerint „az igazságnak kedvelője eleitől fogva s mindig is az akar maradni s ha netán megsalatkozott volna valamiben, akik az isten ígéből igazabbat mutatnak, megköszöni és követni őket nem szégyenli.“¹

1559-ben már ott látjuk a reformátusok táborában, 1565-ben pedig unitárius elveket vall s a következő évben határozottan fellép velök. Tanainak sokakkal egyetemben megnyeri a fejedelmet, János Zsigmondot is s ezzel biztosítja az új egyház megszilárdulását, úgy, hogy mikor János Zs. 1571-ben meghal, virágzása tetőpontján áll az unitarius (akkor: antitrinitarius) egyház.

A fordulópont azonban itt bekövetkezett

Dávid Ferenc ugyanis nem maradt meg mindvégig az 1566. marosvásárhelyi hitvallás álláspontján (amelyben az unitariusok elfogadták a trinitást azzal a megszorítással, hogy Krisztus is imádandó, de nem oly mértékben mint az örökkévaló Isten, az Atya), hanem még tovább ment s voltaképp csak azután vonta le tanait a teljes consequentiát, akkor, amikor az 1577. tordai országgyűlés megújítja az 1571-ben hozott „innovatio“ tilalmát. Dávid nem törődve az innovatio tilalmával, nyíltan kezd hirdetni újabb álláspontját, mely szerint: a Jézus tisztán embernek mondja, akit Isten Messiássá tett. Míg a földön volt, nevezhető volt Istennek is, de elvégeztén a reá bízottakat, nem nevezhető többé Istennek. Feltámadása után a mennybe ment, ott az Atya jobbján ül, de az általa alapított egyházra nem ő ügyel föl, hanem az Atya; hűveire nincs gondja, nekik semmit sem ad, tőle tehát semmit sem kell kérni, mivel mindezekre az Atya visel gondot. A Krisztus azonban másodszor is el fog jönni s ekkor alapítja meg az ezer éves birodalmat, hol vele lesznek hűvei s a Jákob 12 törzse.

Addig mindaz, ami az evangéliumokban s apostolok írásaiban foglaltatik és ami azokban az üdvösség fundamentomaira nézve a próféták írásaival megegyezik és az Isten tiszteletének és segélyül hívásának igaz módját tárgyalja, mind a világnak végéig érvényben marad, ellenben ami csak bizonyos időre rendeltetett, csakis az Isten által meghatározott időig érvényes.¹

Ezek voltak azok a tanok, amikért Blandrata és mások zsidóznak tartották Dávidot; ezekkel s a gyermekkeresztesség és az úrvacsora elvetésével pecsételte meg bukását. A kétszínű Blandrata bevádolja a fejedelmét, aki őt „innovatio“ miatt Déva várába záratta s ott hal meg a nagy férfiú 1579. nov. nyomorult rabságban, mintha közönséges gonosztevő lett volna s nem a korabeli Erdély legnagyobb szelleme!

Dávid Ferencet most említett tanai miatt Pokoly József is zsidóznak, a szombatoság keletkező okának tartja s tanait ama talajnak, melyből a szombatoság kisarjadzott. Ami az első állítást illeti, hogy t. i. Dávid F. zsidó lett volna, épen nem látom bebizonyítva az imént felsorolt tételek által, mert amint dr. Köhn S. mondja: „a Krisztus nem imádása magában véve nem elég alap arra nézve, hogy zsidóznak tartsuk Dávidot. A zsidóság ugyanis feltételezi az ó-szövetségnek mindenekfeletti tekintélyhitét, bizonyos zsidó cerimóniákat, szombat megünneplését“² stb. Dávid F. pedig ép ellenkezőleg az újszövetséget föltétlenül fölibe helyezi az ó-nak s elítéli a zsidó cerimóniákat. Ami azonban Pokoly állításának második részét illeti, az tény, mit kétségbevonni nem lehet. Így vélekedik Lugossy József, a szombatosok első tulajdonképeni ismertetője is s így hiszik ezt mások is.

Ismeretes, hogy Dávid F. nézeteiben, amelyekért börtönnel lakolt, többen osztoztak az unitárius papok közül, akik nem voltak hajlandók elfogadni az új unitárius confessiót s Dávid F. tanainak kárhovatását. De többen voltak a nemesség és a nép között is, akik nem feledehették egykönnyen a mestert, aki élete árán is kész volt megpecsétolni az általa hirdetett igazságokat A martyromságnak — tudjuk — ép ellenkező eredménye szokott lenni, mint a hatalom óhajtaná. Így volt ez Dáviddal is. Követői rajongó tisztelettel gondoltak a mesterre és nemcsak magukévá tették azokat a tanokat, amelyeket utóljára hirdetett, hanem még tovább fejlesztették. Mindjobban távolodnak az egyháztól, különös gonddal tanulmányozzák az új szövetség mellett az ó-szövetséget, Mózeset és a prófétákat, mint amelyek Istennek az ő küldöttei által kijelentett örök igazságai. Tudjuk, hogy a zsidó népet a XVI. századbeli magyar költők már előbb Isten népének üntetik fel, sorsával összehasonlítják a magyar nemzet sok hányattatását, amelyet hol a töröktől, hol a némettől szenved.

Dávid F. üldözött utódai is igen hasonlóan tartják a maguk sorsát a sok megpróbáltatáson keresztül ment zsidóságéhoz s egyáltalán nem csodálkozhatunk rajta, ha az üldöztetés közepette a szoltároknak s a próféták írásaiban keresnek vigasztalást, amelyek megragadó nyilatkozatai még a szenvedések közepette is az erős Istenben bízó léleknek. Érdekes világot vet ez átmeneti állapotra: „A szombatosok régi könyve.“ amely e korszakban keletkezett Ennek 22. levelén a köv. ének olvasható:

„Hallj meg vak világ ezt: nyisd rá elmédet,
Értsd meg nagy tévelygésedet, mely állja szivedet.
Zsidó név nagy rütség nálad s útárod,
Zsidó hitét untig szidalmazod.

¹ Ar. Székely Sándor: „Unitária vallástört.“ 80. lap.

¹ Pokoly J. Az erdélyi ref. egyh. tört. I. k. 261—62. lap.

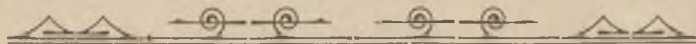
² Dr. Köhn S.: A szombatosok. 24. l.

Az Úr Jézus Krisztus jusson eszedbe,
Ki zsidó volt nemzetében mind vallás rendiben.
Ő a zsidó törvényt prédikállotta,
Mózesre és prófétákra embert igazíta“ stb.

Maguk az apostolok is zsidók voltak, zsidó hitet tartottak, hasonlóan némely pogányok is ezt a hitet vették fel, mondja továbbá az író.¹

Itt azonban már benne vagyunk a keletkező szombatosság légkörében. Azon a talajon járunk itt, amelyen a mózesi törvények kezdenek előtérbe lépni, de csak azért, hogy megvilágítsák a keresztyénségnek — az író szerint — a hamis tanítások által elferdített igazságait.

(Folyt. köv.) *Takács Mihály.*

KÖNYVISMERTETÉS.

Az ördög.

(Molnár Ferenc vígjátéka.)

Ő fensége, a csábítás nagy mestere ismét megtisztelte magas látogatásával ezt a mi sárgolyónkat. Most nem az Éden nyugalmaát megzavarni jött, valami szánalomféle ragadta meg hidegen mérlegelő szellemét annak a két embernek láttára. kik erejük végső megfeszítésével igyekeznek az erkölcs korlátai közé szorítani kitörni készülő vágyaikat, természetes érzelmeiket. És kereszttül viszi, hogy a szerelmesek áttörik azokat a gátakat, melyeket közöttük az erkölcs emelt, hogy azután egyet kacagjon az örök-egy emberen. Ez a darab lehető legrövidebbre fogott mesevázlata. A hivatalos bírálat igen hűvösen fogadta, a napilapok dicsőhimmuszokat zengedeztek föléle, a közönség lelkesedett érte s immár harmadik nyelven arat szerzőjének dicsőséget, a Magyar Tudományos Akadémia pedig kegyetlenül lebíráltta.

* * *

Kétségtelen, hogy a szinpadi siker nem mértéke valamely drámai alkotás irodalmi becsének. De mégis szabad-e figyelmen kívül hagynunk azt a hatást, melyet a mű a tömegre gyakorol, melynek itélete a legtöbbször öntudatlanul is helyes? A szép maga ép oly subjectív fogalom, mint a milyen subjectív a tetszés és nem tetszés. És mégis a tetszés, az okozott gyönyör a szép leghatalmasabb és legközvetlenebb kritériuma. A siker mindig azt jelenti, hogy bizonyos mértékben a kor szelleme nyilatkozik meg a sikert aratott műalkotásban. Van-e hát létjogosultsága az objectív kritikai irányzatnak, mely elmúlt korok műremekeiből elvont merev aesthetikai elvekhez méri a modern művészi alkotást és figyelmen kívül hagyja a művészet lelkét, éltető erejét, az egyéniséget, a levegőt, a talajt, melyen és melyben az megszületett, a korsellemet, mely abszolút szépet keres, holott a szép már fogalmánál, természeténél fogva relatív?

Molnár Ferenc vígjátéka egyáltalán nem felel meg azoknak a követelményeknek, melyeket a scholastikus aesthetika a drámai alkotásokkal szemben felállít. Jellemei typosok, egyetlenegy egyéniség van benne: az Ördög s ez is symbolum. Cselekménye alig van. Ami benne történik, annak szála mind a címszereplő személyében futnak össze, ki densermachinaszerű megjelenésével maga bonyolítja az eseményeket. A többi személy csak báb a kezében, kiknek összes szerepük abban

merül ki, hogy jobban kidomborítják az ördög különben is markans alakját.

Hanem ez az alak kitünően van megrajzolva. Szellemes, sziporkázó ötletekkel pompázó, féktelen és elragadóan szemtelen alak, kinek könnyelmű, vig életfelfogása rokonszenvet kelt.

A bírálat, mely az Akadémiában elhangzott, főleg a műben megnyilatkozó ledér erkölcsi felfogás ellen emelt kifogást.

Eltéktelve attól, hogy e kifogás nem egészen alapos, mert e vígjátékban semmi izléstelen nincs és mert az a moral, amit az Ördög hirdet, — hogy minden jó, a mi gyönyört okoz és minden rossz, ami önmegtartóztatást, lemondást követel, az Ördög ajkán az erény dicsőhimmusza. — eltéktelve mindezekről, elengedhetetlen kellék e, hogy a dráma morális irányzatú legyen? Megkívánható-e egy modern drámától, hogy erkölcsöt predikáljon, mint a középkori moralitás?

S ily értelemben erkölcsösök-e a világirodalom elismert remekei? Erkölcsös-e Goethe Faustja, ki „élvezde sok mindent, tönkre téve azt, kivel a szerelem képét megismerte, érezve némi mérsékelt lelkifurdalást is, az „Ewig Weibliche“ aegise alatt egyenesen a menyországba lép.“ (Ábrányi Emil: Byron Manfred-ja.)

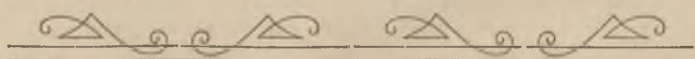
Erkölcsös-e Ariosto: Orlandó-ja, Byron: Don Juan-ja, stb., nem is szólva Boccaccióról, sőt Zoláról sem.

„Az aesthetika nagyon sok dolgot fogad be az érzelmi szép mezejére, mit az ethika elűz a jó területről. Ezért érzünk nagyobb aesthetikai rokonszenvet a bűn, mint az erény iránt. Saját érdekünk forog szobán, a mások bűnében igazolva látjuk a magunkét...“ (Pilo Mario.)

* * *

Ha igazságosan akarunk itélni, nem csatlakozhatunk az „Ördög“-nek sem magasztalói, sem ócsárlóihoz. Az Ördög nem örökbecsű irodalmi alkotás, hanem egy igen értékes írói kvalitásokkal megáldott szerzőnek szellemes, színszerű műve, mely nemcsak gyönyörködtet, de gondolkozni is készít.

F. P.

Ha úgy néha-néha . . .

Ha úgy néha-néha
Egy verset faragok,
Úgy el-gondolom:
Milyen semmi vagyok . . .

Többet mond a szemed
Égő ragyogása,
Mint az én kezemnek
Az összes írása.

Szégyellem magam, hogy
Pap akarok lenni:
Ki fog az én szómra
Majd fölmelegedni?

Ha te egyet szólasz
Én csillagom, szentem:
A haragos Isten
Fölmosolyog mentem . . .

¹ Ker. Magvető XXI. évf. 1886. 148. l.

Farsang.

Karnevál herceg mielőtt megkezdte volna ez évi uralkodását, egy estélyt rendezett.

Az estélyre én is hivatalos voltam.

Hogy jutottam én oda? kérdik.

Hát úgy kérem szépen, hogy mint szemfüles riporter, udvarolni kezdtem a herceg szobalányának, Terpsichore kisasszonynak. Jól tudtam azt, hogy ha a kisasszony kegyét megnyerem: az udvari estélyre biztosan még leszek hívva.

Úgy is volt.

A tea után, melyet lenge ruhájú, huncutszemű, táncra ingerlő lányok szolgáltak fel, Ő fensége cerelet tartott.

A vakító fényű terem tele volt a főváros s a többi vidéki városok báljainak küldötteivel. Ő fensége mindenkihez intézett pár kedves kérdést s általában igen leereszkedően viselkedett.

Végül hozzám lépett.

— Ön úgy-e újságíró? — szólított meg nyájasan.

— Igenis, Fenség! A „Közlöny“-től!

— Tudom, értesültem! Bár önöket nem nagyon ismerem, mert ritkán fordúlok ott meg.

— Fenséged kissé fukarúl bánik velünk — szól-
tam alázatos hangon.

— Hja, haragszom magukra. Hogy nincs termük, az még csak hagyján, de hogy nem táncolnak a fiatalok, lányok meg épen menni sem akarnak, ez már sok!

Láttam, hogy Ő fenségét nem tájékoztatták még az új viszonyok felől s azért bátran válaszoltam:

— Termünk már van, könyörgöm, nagy, tágas, elegáns felszereléssel. Csak Fenséged pártfogása hiányzik.

Ő Fensége leereszkedően mosolygott:

— Úgy! Nem is tudtam! Hát jó, én nem tagadom meg jóindulatom. Elvégre az a célom, hogy alattvalóim megelégedettek legyenek. Elküldöm Terpsichorét, a legvirgoncabb szobacicusom, de ha tőle csak a legkisebb panaszt is fogom hallani magukra, uralkodói szavam adom, hogy jövőre megvonom jóindulatom s többé feléjük sem nézek! Hát csak vigyázzanak és — jó mulatást!

Földig meghajoltam... Ő pedig tovább lépkedett...

Igy eszközöltem ki Karnevál herceg kegyét számunkra. És ő be is váltotta ígését. Meglátogatott bennünket gyakrabban, mint máskor s velünk dalolt, táncolt, kacagott... mulatott.

Ime bizonyosságaink:

1. *Theologus bál.* Febr. 8-án theologusaink arcának komoly színezete derübbé színt öltött: a bekövetkezett báli hangulatnak az előfutára volt ez a jó fiúk arcán. A hatalmas terem (az új konviktus) rendezése, diszitése gyors tempóban haladt előre s mikor ez alkalommal először rakták fel a csak nem régiben hozatott impozáns, valódi báliai jellegű tükröket s az izléses függönyöket és szőnyegeket: gyönyörűséggel ismerte el mindenki, hogy ehhez hasonló bálteremmel nagyon kevés magunkféle kis város dicsekedhetik. No, folyt is a mulatság! Igaz, hogy a máskor zsúfolt terem most kevésbé volt népes, de a jó kedv, vidámság épen nem hiányzott s legalább ez pótolta a táncoló párok kevés számát. Az úgy anyagilag, mint erkölcsileg sikerült kedves mulatság reggel 7 órakor ért véget s akik jelen voltak, bizonyára azzal a szándékkal tértek haza, hogy jövőre ismerőseiket is elhozzák a theologusok táncmulatságára. Úgy legyen!... Végül kegyes elnézést,

hogy a jelen volt hölgyek névsorát nem közölhetjük, de nem rajtunk múlt!

2. *Jogász bál.* Február 22-én este izgatottan szaladgáltak a kivaszt ruhájú rendezők a táncteremmé vedlett étkezőben s negédes mosollyal vezették az érkező hölgyeket számozott helyeikre. Ez a mulatság t. i. hangversennyel és színelőadással volt egybekötve. Nemcsak a pataki, hanem a vidéki mamák sem fukarkodtak lányaik elhozatalával s a széles jókedv hatása alatt talán még ők is táncra perdülnek, ha — ott lettek volna régi ideáljaik.

De tartsunk csak sorrendet. A hangverseny a főiskolai énekkar énekszámával kezdődött. („Szeret-telek“, Engesztől). Utána Karczub Dénesné úrnő édesen csengő, lebilincselő hangját hallottuk (zongorán kísérte Kovács Dezső úr) s elpüvölten figyeltük, mintegy ragadtunk meg minden egyes rezgését, hogy el ne szálljon, hogy minél tovább gyönyörköd-
hessünk bennök. A közönség taps-orkánja miatt többször volt kénytelen megjelenni. Hasonló hatást ért el Bathó János úr énekszólója, kinek kellemes baritonjával aratott mostani sikere méltón sorakozik a többiekhez. A többi számok is (*Vonós négyes.* Előadták: Gombos Imre th., Czelder Orbán jh., Székely Lajos jh., Vitányi Iván jh.; *zongora solo* Székely Lajos jh. tól) élénk tetszést és sok tapsot arattak. Meglepetés is volt: egy nagyon ügyes, finom, kedves couplét játszott Székely Lajos zongorán; szövegét *Farkas Dezső* szer-
zette. Úgy szövegét, mint dallamát lapunk hasábjain hozzuk.

A hangversenyt Orbók A.: „Ki a nyertes?“ c. egyfelvonásos boházata fejezte be. A szereplők: Komendovits Gyula, Kollonay Gyula és Smál József joghallgatók valódi színészi ügyességgel forgolódtak a deszkákon s általános derültséget keltettek játékaikkal.

Már égtek a talpak s türelmetlenül tapogtak a lábcskák és lábak, mire a rendezőség a tért megtisztította a székektől. Ráhúzta Jónás: „Nem ütik a jogászt agyon...“ megindultak a párok s tartott a tánc, a jókedv kivilágos kiviradtig... Ha megkérdik tőlem, még azt is megmondom, hogy hány szerelmi vallomást hallottam.

Jelen voltak leányok: Barna Eta, Bálint Ilonka, Buza Jolánka és Margitka, Dobozy Bertuska, Gammel Macika (H.-Németi), Gölner Irénke (S.-A. Ujhely), Gottesmann Bözsike, Groszmann Lórika (S.-A. Ujhely), Hodinka Icuka, Katona Terike, Kóta Emmuska, Kvas-singer Vilmuska (Ó-Liszka), Marikovszky Emmuska, Pataky Erzsike (Ó-Liszka), Pavletits Erzsike, Petrovay Beatrice (S.-A. Ujhely), Platzer Editke, Radácsi Etelka, Rácz Ilonka, Répássy Margitka (S.-A. Ujhely), Sarkady Erzsike, Szabó Katica, Szívós Gizike és Irénke, Szinnyei Boriska, Viktuska és Vilmuska, Tóth Katinka, Trócsányi Mariska, Zombori Emmuska és Margitka (Ó-Liszka), Zsoldos Etelka és Emmuska.

Riporter.

Próbabál. Táncos Vazul, Révész táncmester egykori tanítványa, aki különben így mellékesen már évek óta nem táncol s nem ír egy mákszemet sem (ami ugyan nem nagy kár, mert egyikhez sem sokat ért) a theológusok bálja utáni nap délutánján lelkenedve rohan hozzám: Pajtás, ma este próbabál! És a lába most 3 óva először táncra állt. Elbámúltam a szokatlan jelen-
ségen s gondoltam, ez nem közönséges próbabál lesz, annyival inkább, mivel fél füllel úgy hallottam, hogy nem is Révész mester tartja, hanem a bakfiskák, meg a kis fiúcskák édes mamái, aminthogy úgy is történt.

Különben álljon itt a T. V. tudósítása:

„Nem sajnálom a pénzt semmire, csak holmi bál-félére, meg a cigánynak, hanem erre a biz. próbabálra

biz' Isten szívesen szúrta le a kölcsön kért ezüst tallérkát. Ifjúkorom ábrándvilágát láttam újra visszajönni, amikor én is bohókás kedvvel jártam még a bostont, meg a mazurkát. (Positive tudom, hogy Vazul ezekhez egy fikarenyit sem konyított soha, csak bankol) s nem egy kis lány szívét hoztam dobogásba (Vazul, Vazul!) Az igazán családias, aranyos jókedvnek árja engem is magával ragadott. Igaz, hogy nem a Jónás Jancsi hegedűje utalványozta a talp alá valót, hanem azért húzta az istenadta cigánya, amennyire csak tőle telt. Nem is volt panasz ellene. A közepén már nemcsak az apróságok, hanem a fiatal mamák és nagymamák(?) is tánra perdültek, mintha csak egy kedves, családias jellegű házi multság lett volna. A csárdást magam is raktam egy darabig, de bizony a többi mindenféle cifra táncot már rég elfelejtettem, így hát csak a mások táncában gyönyörködtem. Hanem azért mulattam fáinul. Solise is kívánok jobban. S azt hiszem mások is így vannak vele! Adieu! (A legérdekesebb a dologban az, hogy Vazul színét se látta a próbabálnak, bár a mit itt elregélt, lényegében mind igaz; úgy szedte össze egyik-másik jelen voltól, feleresztvén természetesen csapongó fantáziájának élénk színűre piritott rántásával. Szerk.)

EGYLETI ÉLET.

Ifjúsági egylet. Változott idők, változott viszonyok... Az ifjúság nem nézhetette tétlenül azt a személyeskedő és kiméletlen harcot, melyet lapjának felelős szerkesztője kezdett egy ifjúsági testület és egyes tagjai ellen, amely ha tovább folyik, esetleg az ifjúsági élet teljes feltorgatására vezet. De nem azonosíthatta magát azzal a hanggal, azzal a modorral sem, amelyen ez a harc folyt. Ennek folytán bizalmatlanságot szavazott felelős szerkesztőjének, László Sándornak, aki levonván ebből a consequentiát, állásáról lemondott. Helyébe az ifj. közgyűlés Takács Mihály IV. éves hittanhallgatót választotta meg az „Ifj. Közlöny“ felelős szerkesztőjévé. S miután a főmunkatársak, Fodor Pál és Kukri Ferenc ez alkalommal szintén beadták lemondásukat: Tóth János III. é. hh. és Komendovits Gyula III. é. jh. választott meg főmunkatársul. Ugyanesak e gyűlésen jelentette be az elnöklő szenior, mint a Sorompó Egyletnek is ifj. elnöke, hogy a sorompó bizottság megkezdte működését, kinyomatta a felhívó plakátokat s azokat már szét is küldte részint vidékre, részint a helybeli lakosoknak és kereskedőknek. Végül az egylet 20 kor. díjat tűzött ki egy márc. 15-iki alkalmi órára márc. 5-iki lejárattal.

A Magyar Irodalmi Önképző Társulat az ellene és az ifjúsági elnöke ellen az Ifj. Közlöny hasábjain intézett alaptalan és kiméletlen támadások miatt László Sándor társulati tagot kizárta kebeléből. A Társulat e ténykedésével egyfelől önmagának szolgáltatott elégtételt, másfelől igazolta ifjúsági elnökét, aki iránt különben már előbb egyhangú bizalmát fejezte ki.*

A „Hittanhallgatók Egylete“ szokásos imádkozási és prédikálási versenyével kezdte meg e félév-

* Ezek után — úgy érezzük — fel vagyunk mentve az alól a kellemetlen kötelesség alól, hogy László S. „Válaszára“ egyáltalán csak válaszoljunk is. A tények beszélnek. A dolognak úgy lényegi, mint a személyeket illető részét elintézte az Irod. Társulat és az Ifj. egylet a maga körében. Nekünk a történetek teljes elégtételül szolgálhatnak s bizonyítják arra nézve, hogy a midőn szavunkat fölemeltük, nem a magunk egyéni nézetét juttattuk kifejezésre, hanem valóban a közérzetet és az igazságot képviseljük. Szerk.

ben működését. Mindkét verseny nagyon jól sikerült s a versenyzők a bizottság elismerését a legteljesebb mértékben kiérdemelték. Az imádkozási verseny győztesei: Horkay Lajos és Szilágyi László IV. é. hittanhallgatók, kik között a díjat a bíráló-bizottság egyenlően osztotta meg. Debreczeni László IV. é. hh., Litkey József IV. é. hh. és Keresztessy László II. é. hh. imádkozását megdicsérte. A bíráló bizottság a prédikálási verseny első díját, 20 koronát Horkay Lajos IV. éves hittanhallgatónak ítélte, a második díjra Szilágyi László IV. é. hh. prédikálását tartotta érdemesnek, Kovács Bertalan I. é. hh. prédikálását megdicsérte. Az egylet febr. 16-án tartott ülésén elhatározta, hogy a Kolozsvárt tartandó theologus-conferentián — miután unitárius testvéreink is ott lesznek — képviselteti magát.

HIREK.

— **Bucsú.** A körülmények alakulása folytán szerkesztői tisztemről, melyben lelkem szerint, érzem, hűséggel sáfarkodtam, le kellett mondanom. Bucsút kell tehát mondanom részint e lapnak hasábjaitól, részint attól az olvasóközönségtől, amelynek jóakarati támogatását hosszú időn keresztül szerencsés voltam tapasztalhatni. Egy lelkiismeretesen végzett munka nyugodt önérzetével távozom, abban a tudatban, hogy annyi időn át hűséggel végzett munkám méltó jutalmát vette akkor, amikor a távozásra útlevelet kaptam. — Sok kedves emléktől megzsintelt berkektől, sok, nagyon sok tapasztalattal gazdagodva lépek nem újabb mezőkre, nem más tájakra, mert nekem *csak egy hazám és egy hilem vagyon*, — sok tapasztalattal s még több — csalódással. De vigasztal az a tudat, hogy a harcos seb nélkül el sem is lehet, s hogy az eszméiért, meggyőződéséért elbukó harcosnak a halál is édes. Őszinte szívvel mondom bucsút kedves olvasóimnak, mert itt, e lap hasábjain nekünk találkozásunk már aligha létszen. E laptól pedig, melyben két és fél esztendőn át éltem s melyben a lelkem szörnnya bontakozni kezdett, a szeretve-szerető, de kitagadott dajka érzésével bucsúzom; bucsúzom, hogy többé sohasem látsz! Jó gyermek voltál: szerettelek; de anyád mostoha, nem törődik veled. Az én gondozásomat is hálával fizette. Ezzel az érzéssel távozom. A jó Isten áldjon meg! *László Sándor.*

— **Március 15.** A sárospataki főiskola ifjúsága márc. 15-én d. u. 3 órakor a főiskola imatermében hazafias emlékünnepelet. este 8 órakor pedig a főiskola új tápintézetének diszes termeiben zászló alapja javára zártkörű táncmultságot rendez. Belépti díj a táncmultságra: személyjegy 2 korona, családjegy 5 korona. Felülfizetéseket köszönettel fogad és hírlapilag nyugtáz a rendezőség.

— **Sárospataki theol. ifj. beszéde Utrechtben.** A Sárospataki Ref. Lapok írja: „Nagy Lajos, főiskolánk volt jeles növendéke, aki ismereteit az utrechti egyetem theol. fakultásán gyarapítja, január hó 28-án, az ottani német theol. ifjak egylete által a német császár 50-ik születésnapja alkalmából rendezett ünnepélyen lelkes beszédet tartott, amelyben helyreigazította azokat a téves felfogásokat, amelyeket a külföldi nemzetek rólunk, magyarokról s hazánkról még mai nap is szóval és írásban egyaránt terjesztenek. A beszédet több napilapunk egész terjedelmében közölte. Kolozsvár város számos kiválósága ez alkalmából Nagy Lajos theol. ifjút „az igazság erejétől áthatott és lelkes honfiú

beszédeért“ táviratilag üdvözölte. Mi is szívből köszöntjük ez alkalommal főiskolánk jeles tanítványát s kérjük, hogy ezután is igyekezzék, többi magyar pálya társaival együtt, felvilágosítani környezetét s a nagyközönséget a magyar nemzet felől táplált eddigi vélekedésének téves voltáról s meggyőzni arról, hogy a magyar is kultúra- és fejlődésképes nép, amit ezer éves multja s jelene is fényesen bizonyít“. Nekünk ehhez igazán fölösleges kommentárt fűzni. Mi csak örülni tudunk a jól megérdemlett kitüntetésnek, amely egyúttal a miénk is, de ép azért másfelől sajnálkozunk kell azon, hogy az üdvözlők sorában a sárospataki főiskolai ifjúság az utolsó, amelynek pedig elsőnek kellett volna lennie. Megkésve hát, de szívből-szívhez, fogadja Nagy Lajos kollegánk és barátunk e helyről a sárospataki főiskolai ifjúság üdvözlését is!

— **A kolozsvári „Bethlen Gábor-Kör“** ez évben ismét felvette a zászlót és a munka terére lépett. A kör elnöke (Bíró Lajos püspöki titkár) és tisztikara a prot. vezetőférfiakkal együtt igyekezik a társadalomban régen elvesztett posztóját visszaszerezni. A kör vasárnaponként 3 helyen tart protestáns estélyeket, mindenütt szép eredménnyel. A központban, a ref. theol. fakultás disztermében felolvasók vagy előadók voltak: Seprődi János gimn. tanár („Halotti énekeink“), Kenessey Béla püspök („A theosofia“), Nagy Károly (A ker. műveltség) és Ravasz László (A keresztyénség a gyakorlati életben) theol. tanárok. Szavaltat. ének- és zeneszámokat egyesek és intézetek voltak szívesek betölteni. Működésüket eddigelé meglehetősen nagy erkölcsi siker koronázta és reméljük, hogy ezen az úton haladva, számottevőbb eredményeket is érünk el. *Imre Lajos*, titkár.

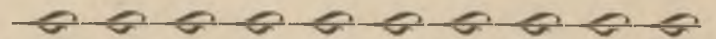
— **„Főiskolai Ifjúsági Egylet“** javára Boór István úr Esztergomból 10 koronát küldött. Fogadja érte hálás köszönetünket. *A „F. I. E.“ elnöksége.*

— **Felülfizettek a febr. 22-iki jogászbálon:** Dr. Szabó Sándor 20 kor., Novák Lajos 20 kor., dr. Finkey Ferenc 16 kor., dr. Illyefalvi V. Géza 10 kor., dr. Trócsányi József 10 kor., dr. Csiky Kálmán 10 kor., dr. Rác Lajos 14 kor., Radil Károly 5 kor., Princez Dávid 2 kor., Szakácsi Ida 3 kor., dr. Kun Zoltán 10 kor., Váradi József 2 kor., Gruska Lajos 3 kor., dr. Árvay N. Bálint 2 kor., Keresztury János 1 kor., Maller Sándor 2 kor., Trócsányi Bertalan 2 kor., Katona György 20 kor., Végh László 10 kor., Kun Ignác 2 kor., Pecsár Béla 3 kor., Deák Geyza 2 kor., Goldblatt Ferenc 5 kor., Kreiz N. 2 kor., Dr. Szánthó Gyula 5 kor. Jegyeiket megváltották: Fejes István 2 kor., Harsányi István 2 kor., Semsey Mariska 2 kor.

— **A theologus bálon felülfizettek:** Katona György, Rohoska József 20—20 kor.-t, Novák Lajos 18 kor.-t, dr. Rác Lajos 6 kor., Kondor Miksa, Várady Kálmánné 5—5 kor., Nagy Béla, Schulcz N 4—4 kor., Búza János, Fillér József 3—3 kor., Dávid Zoltán, Harsányi István, dr. Szabó Sándor 2—2 kor., Bánya Lajos, Farkas Lajos, Hutter N.-né, Kovács Ferenc, Majoros István, Móhrbacher János 1—1 kor., Dali Gyula, Farkas Elek 40—40 fillér, Reho Gyula 30 fillér, Ilorkay Lajos, László János, N. N., Szarka Gyula, Szabényi János

20—20 fillér. Összesen 102 kor. 10 fillér. Jegyeiket megváltották: Végh László 20 kor., dr. Kun Zoltán 10 kor., Fejes Istvánné, Goldblatt Ferenc, Kazinczy Ferenc, Kellner Károly, Radil Károly, Sárospataki Hitelbank, Zoványi Jenő 5—5 kor., dr. Finkey Ferenc 4 kor., Juhász Erzsébet 2 kor. 10 fillér, Horváth Géza, özv. Rác Ábrahámné, özv. Szentpétery Jánosné 2—2 kor. Összesen 77 kor. 10 fillér.

— **Előfizetéseiket beküldötték:** Bukoveczky Nándor (Sárospatak), Princez Dávid (Sárospatak), Usajka Endre (Sárospatak), dr. Tüdös István (Miskolc), Meczner András (Sárospatak), Nagy Lajos (Rakacaszend), Vitályos György (Sárospatak) Szinyei Béla (Miskolc), Péchy Béla (Nyírmada), dr. Trócsányi József (Sárospatak) 4—4 koronát. Köszönettel nyugtázzuk.

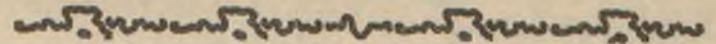

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb.

Kitűnő szabás!! ————— **Előnyös fizetési feltételek!!**

— **Sárospatak, Kossuth-utca.** —

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

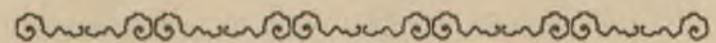
ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

rőfös, férfi és női
 ————— **divatüzletét.** —————

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolesóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

Weinberger Sámuel

férfi szabó. — Férfi, fiu és gyermek készruhákat raktára Sárospatakon (Kossuth utca.

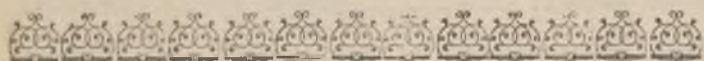
GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb

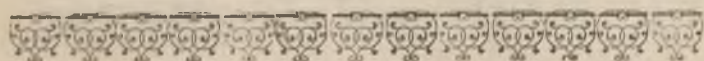
dísz tárgyak, majolikák, tálcák, finom metszésű poharak, tükrök, lámpák stb.

Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogásába városunknak e tekintetben páratlan
===== és egyedülálló üzletét. =====

Witek F. borbély és fodrász terme
Kossuth Lajos utca
Sárospatakon.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak.

Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, részben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1888. évi	5	puttonos asszú	1	üveg,	fél liter	à	12.—	K
1890.	3	" musk.	1	"	"	"	4.80	"
1901.	5	"	1	"	"	"	8.40	"
1901.	4	"	1	"	"	"	6.—	"
1901.	1	"	1	"	"	"	2.40	"
1901.	"	szamorodni	1	"	"	"	1.80	"
1901.	"	"	1	"	1	"	2.40	"
1902.	"	"	1	"	1	"	2.40	"
1902.	"	pecs.-bor (furmint)	1	"	1	"	1.40	"
1902.	"	aszt.	1	"	1	"	1.20	"
1902.	"	"	1	"	1	"	1.10	"
1902.	"	"	1	"	1	"	—80	"
1903.	"	"	1	"	1	"	1.10	"
1905.	"	törköly-pálinka	1	"	"	"	1.40	"

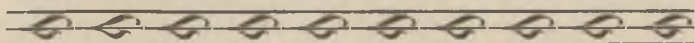
Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíthatnak fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a szövetkezet visszaveszi. **136 literes gönci hordó vételnél a feltüntetett árakból 5 százalék engedmény jár, ingyen hordóval.** — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön kedvezményünk érvénytelenné válik.

Klein Mihály *Sárospataki*
(Tokajhegyalja)

mintapincéjében a következő borok kaphatók:

Asztali bor.		Ménesi Cabinet v.
Pecsenye bor.		Egri vörös.
Szamorodni bor.		Vörös asszu.
Asszu.		Rizling.
Gyógyasszu.		Leányka.

Az összes borok tiszta valóságáért teljes felelőség. *A legversenyképesebb árak.*

Zemplén vármegye legrégebb és legelőrendű polgári és papi szabó-üzlete és gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

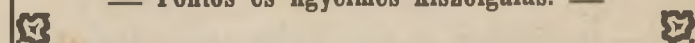
Sátoraljaujhely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök mérték után a legfinomabb hazai és külföldi gyapjuszövetekből a legelegánsabb kivitelben készíttetnek. ≡

≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak kedvező fizetési feltételek. ≡

≡ Kivánatra egy levelezőlapon való tudósítás esetén bármikor kész Sárospatakra a megrendelések fölvételére kellő mintákkal ellátva átutazni. ≡

≡ **Olcsó árak.** ≡ **Kifogástalan szabás.**
≡ **Pontos és figyelmes kiszolgálás.** ≡

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy a

Haltenberger Béla ruhatisztító- és festő-
≡ **intézetének képviselőjét átvettem.** ≡

Ezzel a vállalkozással a városnak egy régen érzett hiányát igyekeztem pótolni s céloim az volt, hogy a n. é. közönséget megkíméljem azoktól a kellemetlenségektől és költségektől, melyeket a kassai intézettel való postai érintkezések okoztak. A legpontosabb és leggyorsabb kiszolgálás előzetes biztosítása mellett már csak azért is kívánatos helyi intézetem igénybevétele, mert nálam mindennemű tisztítás és festés jóval kevesebb költségbe kerül, mint bárhol másutt.

Kiváló tisztelettel

KLEIN MIHÁLY

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szénitri hivatal</p> <p>Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: PAPP JÓZSEF</p> <p>Felelős szerkesztő: TAKÁCS MIHÁLY</p> <p>FŐMUNKATÁRSÁK: TÓTH JÁNOS, KOMENDOVITS GYULA</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona, Félévre 2 korona. Az előfizetési összegnek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendő.</p>
--	--	--

Március 15.

Köszöntelek március Idusa! S köszönt velem együtt millió, meg millió magyar. A jötdre csodálatos melegség ömlik által szívünkön, lelkünket különös hullámmásba hozza a te érkezésed. Kigyul a szemünk, kipirul az arcunk, valami kimagyarázhatatlan ünnepi érzés, valami fenséges szent hangulat lep meg, mint hajdan az egyszerű pásztorokat ama csillagsugáros, sejtelmes éjszakán . . .

Hatvan éve zárandokolunk lélekben e napon egy bölcsőhöz: a szabadság bölcsőjéhez. Azt mondják, az idő mohos foga mindent megemész; azt mondják, a muló évek eltemetnek mindent: csodálatos, hogy e nap emlékét még csak elhomályosítani se tudták, sőt a tűnő évekkel csak annál ragyogóbb színben áll előttünk: határpont lett e nap mintegy az örökkévalóság végtelenségében . . .

Március 15. Csodálatos emlékeztető nap . . . A nagy alvó: Magyarország, felébredt már hosszú, nehéz álmából; a vérkeringés már megindult a petyhüdt erekben, lecsukott szempilláit fölnyitotta már a külföldi mozgalmas események morájára, a karjait már mozgatni kezdte, de mint az alvajáró még csendesen, tétován lépdelt előre. És ekkor valami csodálatos dolog történt . . . Egynéhány lelkes ifjú belekapaszkodik a történelem kerekébe és előbbre taszítja azt; belekiált harsány hangjával a nagy alvajáró fülébe: Ébredj nemzetem! Talpra magyar: az idő eljött! — S im a harsány riadóra egy nemzet szíve dobban meg, az álmodat kidörzsöli szemeiből s fiatalos erővel ugrik talpra . . .

A majthényi sikon letörött zászló újra fennen lobog, jelszó is van rajta, új és mégis a régi: „Egyenlőség, Testvériség, Szabadság!” A koporsóba zárt eszme, miért annyi nagy szív élt-halt századok folyamán, testet öltve, diadallal lép ki sirjából. Hallelujah! Van feltámadás! . . .

Azóta sok idő telt el: majdnem két emberöltő. Azóta e zászlót sokszor letiporták, sokszor megcsufolták saját véreink is. Jó napok, rossz napok egymást felváltva suhantak el felettünk annyi esztendőn át, de annak a diadalmas napnak, a magyar nemzet Husvétjának verőfénye 60 év múltán is dicsőségesen ragyog felénk, a késő unokák felé. A szikra, mi akkor lángra kapott, ma is lángralobbantja még a szíveket s ha máskor nem: e napon összedobban az egész nemzet szíve és rangkülönbség nélkül együtt lelkesedik az első, nagy március Idusának emlékéen. Szinte illuzióba ringatja e nap az embert: nem a testvériség, nem a Krisztus országa jött-e végre el? . . .

Magyar ifjúság! Ünnepelj e napon mindenkor egy szívvel-lélekkel! Az egész nemzeté ez az ünnep, de főként mégis a tied, hiszen a márciusi ifjak ereiben a te fiatalos, tüzes véred pezsgett. S azt az együttérzést, amellyel e nap eltölti a lelkeket, ne hagyj kiölni a hétköznapi élet lármájának, ne a viszálykodás szenvedélyének; hiszen neked egy az Istened s közös az Ideálad is: a szabad magyar hon! . . .

Tanulj ezért lelkesedni úgy, mint 60 év előtt tudott lelkesülni egy tetterős ifjúság; tudd úgy szeretni, mint ők szerették: nagy, szent fellángolással, vérednek utolsó csepp atomjával! . . .

A haza mindig áldozatot követel. Valamikor régen életet is, vért is. Ma tölünk, kik a béke századában élünk, kik a csaták zajának csak a hírét hallottuk, csak anyit kíván, hogy zajtalan munkálkodásával mindenikünk járuljon hozzá; tehetsége és ereje szerint, egy-egy darab kövel ahhoz az épülethez, melynek neve: *Független, virágzó Magyarország!* . . .

Segéljen erre minket a Magyarok Istene! . . .

Takács Mihály.

Ünnepi beszéd.*

Mélyen tisztelt Közönség!

Nemes Tanuló-Ifjúság!

Ünnepre gyűltünk! március 15-ikének ünnepére! Lobogjon hát lelkünkben a hazafias tűz lángja, emlékezzünk e napon a hazáról, szeretett magyar hazánk dicsőségéről. Hassa át lelkünket a hazaszeretet melege, engedjünk teret a hazafias lelkesedés csapongásának, legyen e nap hazáért lángoló lelkünk őszinte öröm-ünnep!

Minden nemzetnek van egy napja az évben, amelyhez valami nagy nemzeti esemény, dicsőség kapcsolódik s amely napot az a nemzet méltón a nagy eseményhez szokott megünnepelni s nemzeti ünnepévé avat. Az ilyen ünnepnap az egész nemzeti örömmek, felbuzdulásnak és nemzeti önértet megnyilatkozásának az időpontja. Nálunk is, magyaroknál, van egy ilyen szent nap, a nemzetnek — hogy úgy mondjam — születésnapja, nemzeti ünnepnap: március 15-ike, amelyet a nemzeti közszokás: a hazafiság, a nemzeti öröm, a nemzeti büszkeség és lelkesedés szent ünnepéül iktatott be a kalendáriumba. Március 15-ikének egyetlen napjában mint gyűpontban összpontosul mind az a dicső küzdelem a magyar képzületben, amely szóval és tollal, törvényhozási úton a költők és írók lantján és karddal a harctéren vivotott az elmúlt század derekán, a magyar nemzet szabadságáért és a nemzeti jövő biztosításáért. Egy nap ez, tisztelt Közönség, amely nem is épen nagy eredményeiért nevezetes, mert hiszen az ország dolgát akkor nem ott intézték, ahol a március 15-iki események lezajlottak, hanem jelentőssé tette e napot a nemzeti közképzület, a nemzet kegyelete, amely ebben a napban látja megtestesítve a nagy időket, azt a dicső kort, amely a régi Magyarországot újjá átváltoztatni volt hivatott; s március idusa lón a nemzet közmeggyőződésében, felfogásában, hazafiúi lángoló szívében a nemzeti ragyogó lét-küzdelem tükre, symboluma, letéteményese, dicsősége.

Felbuzdul a szívünk, ha ama nagy eseményekre emlékezünk. Hatvan éve immár, hogy a nemzet kibontotta szabadságharcának zászlaját. Micsoda fényes, dicső küzdelem volt az, amelyről emlékezni is gyönyör a léleknek. A magyar nemzetnek léte forgott kockán, életét kellett a jövő számára megmenteni, A küzdelem a korszakos reformokért és az alkotmány megvédéseért már elkezdődött az elmúlt század első felének második negyedében. Szomorú képet mutatott föl akkor az ország gazdasági és politikai helyzete. Ausztriának kiaknázásra szánt gyarmata volt Magyarország, természeti kincseit nem tudta felhasználni, mert az osztrák hatalom teljes súlyával ránehezedett. Ősi alkotmányunk is már-már csak írott betű volt s az országgyűlések is, melyek különben is ritkán tartattak, nem hozhattak üdvös és a közjót fejlesztő intézkedéseket, mert a sérelmi politikával voltak elfoglalva, t. i. az alkotmányunkat Ausztria részéről ért csorbitásoknak kellett ellentállaniok. Bizony-bizony a nemzet elmaradása, erőinek szemmel látható lankadása, a jövő Magyarországnak nem valami biztató jelenségei valának, úgy hogy sokak szívében már a nemlét iszonya is átfutott.

Hála a Gondviselésnek, hogy a nehéz időkben, a szomorú állapotok között nagy férfiakat adott a nemzet élére, akik nemzeti elmaradásunkat, politikai veszedelminket belátva, az üdvösségre vezető utakat bölcsesé-

gökkal megjelölték. Lánglelkű költők, szónokok és államférfiak támadnak, akik egyrészt a hazafiságot a nemzet lelkében ébren tartják, másrészt a meginduló nemzeti küzdelem előharcosaiul állanak ki a politikai küzdőtérre. Széchenyi, Deák, Eötvös, Kossuth és annyi társaik, mind részeseek a későbbi vívmányokban s nekik, a nagy államférfiaknak segítségükre voltak a nagy írók, költők, a nyelvalkotó Kazinczy, a múltak dicsőségét újra föltámasztó Vörösmarty, a Kisfaludyak, majd Petőfi és Arany. Ezek a nagyjaink felverik tespedéséből a nemzetet. látnoki szemmel a jövőbe tekintenek, a haladás eszméjét állítják fel vezércsillagul és azt akarják megvalósítani; intézményekben, testben-lélekben, társadalmában át akarják gyúrni Magyarországot.

A küzdelem megindul úgy, hogy egyrészt a nyugat-európai nemzeteket a nagy francia forradalom óta áthatott és átalakított eszmék és irányelvek kivivásáért száll síkra a nemzet, mert azoktól ő sem maradt érintetlenül, másrészt az elnyomott alkotmányunkért és függetlenségünkért is felvette a harcot Ausztria fenyegető hatalma ellenében. E kettős szempont vezette küzdelem tart a század egész második negyedén keresztül. Szerencse, hogy a sinylődés korszakával együtt a nemzeti erőrekapás, a nemzeti törekvés is felbuzogott s általánossá vált a jelszó, hogy Magyarország alkotmányát reformálni kell, hog az országnak törvényekben megirt függetlenségét meg kell életerős intézményekben valósítani.

Igy haladt a nemzet, mintegy Isten kezétől vezelve, újjászületése felé. S küzdelemben, nemzeti vágyban, életösztönben, reményben megérve jut el életének fordulópontjához. csudás korszakához. 1848. márciusa meghozza a tavaszt a nemzet számára, mely újra élte, csaknem 1000 esztendősi itteni fennállása után, ifjúsága virágkorát. 1848. márciusa egy csapással megváltoztatta az eddigi állapotokat. A februári párisi forradalom hire forrongásba hozta a kedélyeket nálunk és Ausztriában is s midőn március 13-án kitör Bécsben a forradalom, ennek hatása alatt a pozsonyi országgyűlés felső-táblája is elfogadja a Kossuth-féle indítványt, amely a nemzet követeléseit foglalja magában és Pesten is, az ország fővárosában, az ifjúság utcai forradalmat csinál s lángra lobbantván a fővárosi polgárság hazafiúi lelkületét, 12 pontba foglalja a nemzet követeléseit és úrrá lesz a sajtó, a helytartótanács és az egész főváros felett. A hazafiúi lelkesedésnek ragyogó megnyilatkozása volt március 15-ike. Az udvar azután, megdöbbenve az eseményektől, elfogadja az országgyűlés feliratát s hosszabb húza-vona után végre április 11-én V. Ferdinánd szentesítette Pozsonyban a 48-iki törvényeket, amelyekben a nemzet reform-törekvései és kívánalmai nyertek megvalósulást.

Igy lett 1848. március 15-ike választóvonal a régi és az új Magyarország között. Magyarország egyszerre átalakult. Új intézmények jöttek létre a szabadság és egyenlőség eszméi szerint, az ősi alkotmány reformáltatott, független magyar felelős minisztérium alakított, a rendiség eltöröltetett, a jobbagyság felszabadult s számos üdvös törvényi intézkedés biztosította a nemzet szabadságát, függetlenségét, társadalmi és állami újjászületését. Egyrészt mindazok az eszmék, amelyek a nyugat-európai társadalmat megmozgatták, itt is megvalósultak, másfelől a magyar nemzet alkotmánya, állami önállósága is törvényben biztosított. Midőn pedig a törvényes vívmányokat mégis fenyegette az idegen hatalom, fegyverbe állott a nemzet, hogy törvényes igazait megvédelmezze. Véres tusák, fényes győzelmek, dicső vereségek után a fegyveres védelem, a

* Elmondott a sárospataki főiskola ifjúsága által március 15-ikén rendezett hazafias ünnepélyen.

A cigaretta.

szabadságharc elbukott, de a nemzet igaza nem vesztett el, eszméi és elvei minden elnyomáson keresztül diadal-maskodtak s a magyar nemzet nem volt eltemethető, küzdelmében tanúsított hősi ereje is inkább létképességéről és jövő fenmaradásáról tett bizonyosságot.

Emlékezzünk tehát kegyelettel vissza 1848. március 15-ikére, most, amidőn az akkor teremtett jobb állapotokat élvezzük. Gondoljunk vissza a hősi küzdelemre, amelyre szükség volt, hogy Magyarország az újjászületését kivívja. A szabadságharc letörte után ugyan sötét idők nehezdedtek a magyar hazára, de a sötétségből azután ismét kibontakozott a magyar alkotmány épen, szilárdan, eredeti sértetlen állapotában. Szükség volt a 48-iki korszakos átalakulásra, mert akkor Magyarország jobb jövője sohasem következett volna be, amint tapasztalható, hogy az emberiségnek sokszor vajudáson kell keresztülmennie, hogy életerőben, törekvésekben, a tökéletesség felé való haladásában újra szülessen s képessé legyen új célokért, új eszményekért, új szellemben hevülve, küzdve, az emberiség egyenletes fejlődésének istenirányította pályáján továbbhaladni a végső, nagy cél felé. A magyar nemzet is ez átalakulásával az emberiséget is szolgálta s a küzdelmet úgy a maga, valamint az összememberiség nagy érdekeinek az eredményével fejezte be.

Ünnepeljük tehát hálatelt szívvel a 48-iki dicső időket, március idusát, amelynek ragyogó fogalmában összpontosul mindaz a magasztos küzdelem, amelynek eredménye egy új korszakát nyitotta meg Magyarországnak. De a visszaemlékezés fáklyatüzének lobogása mellett gondoljunk szeretett hazánk jövőjére is. Legyen 1848. március 15-ike egy éltető eszme, melynek „nőttönő tiszta fénye, amint időben, térben távozik s melyhez tekint fel az utód erénye, óhajt, remél, hisz és imádkozik”. Merítsünk elődeink példájából hitet, buzgalmat és lelkesedést és erősödjünk a haza iránt való szeretetben, a nemzeti összetartásban, az egy cél felé való törekvésben. Gyűjtsük erőnket egy még szebb jövő reményéhez, óvakodjunk egyenletlenséget, visszavonást támasztani közöttünk, vagy felkelteni önmagunk ellen a balsors végzetét, hanem igyekezzünk a törvénytiszta rend és korlátok között, melyeket a haza bölcsői megalapoztak, a nemzet hatalmát, erejét, gazdagságát és önérzetét gyarapítani. Csak így számíthatunk egy még szebb jövő eljövételének hajnalára.

Most pedig, akitől minden kegyelem jön, az Úr Isten segedelmét kérjük magyar hazánkra. Tartsa meg nemzetünket, töltsse meg nemzetünk fiainak lelkét tudással, bölcsességgel, szívüket honszerelémmel és vallásos bizodalommal. És terjeszse ki áldását egyházunkra is, amely a magyar nemzet létharcaival, szabadságával annyira össze volt forrva a múltban; hogy továbbra is erőssége legyen hazánknak és virágozzék a nemzet, a magyar állam és egyesek jólétére és boldogulására. Így lesz e nemzeti ünnepnap is a hazafiúi öröm és remény biztató fénysugara!

Dr. Csiky Kálmán.

A szeretett lény haját, szalagját és sok apró ereklyéit megőrizni talán bálványimádás, de a bálványimádás lényeges része minden vallásnak.

Mindnyájan, akik azt kérdik: Miért él az ember? Mindnyájan, akik átkozzák az életet, sohasem szerettek vagy — sokat szerettek.

Mantegazza.

A kacagó, rózsarcú tavasz rég levetette egyszerű, lenge ruháját, hogy virulóbb színűt, pompásabbat öltöszön magára, az énekes csalogányt régen előcsalta, a rügyeket rég kipattantá a fák ágain: szín, illat, élet a természetben mindenfelé . . .

Egy kicsike jut belőle a csendes legényszobába is. Kopott bőrdíványon fekszik egy sápadt arcú, beesett szemű férfi. Felemelkedik egy pillanatra, ahogy az alkonyi fény megaranyozza az ablaktáblákat s a meleg, enyhe szellő betereli a szobába az almafák illatát. Csak szívja-szívja köhécselő mellébe gyönyörrel, mint a szerelmes ifjú a csók mámorát; érzi, tudja bizonyosan, hogy meggyógyult volna régen, ha a tavasz eleje is ilyen lett volna! De most persze már késő! . . . Most ép olyan már ránézve ez a balsamos levegő, az étellel teli tavasz, mint a haldoklónak az essentia: kis ideig késlelteti a véget, ami azért eljön bizonyosan, ha később is. Eljön az övé is, tudja jól, nem is késheket soká: talán egy-két nap, talán egy-két hét, több semmi esetre . . . Hallotta, ahogy az orvos sügta az előszobában a nővérének: Pár hétig, — ha ugyan . . .

Nem is rettentí őt a vég. Elvégre előbb vagy később, ránézve teljesen mindegy . . . Ő a maga részéről réges-régen leszámolt az étellel, a cudar, sivár étellel . . . Nem tartoznak egymásnak. Legalább ő nem tartozik semmivel. Csak a galamblelkű, hűséges nővérke az, aki még ide köti. Mi is lesz azzal, ha őt elviszi a fakadó május? Árva, elhagyatott, mint a fiókmadár . . .

A beteg az ajtó felé fordítja fejét: nővére lép be rajta, szép, nyúlánk természetű leány.

— Miklós! az ablakot talán be is zárhatom már, így este néha-néha olyan hűvösre válik az idő?

— Soh'se bánts, Esztikém, nagyon jól van így. De ni, mi van a kezében, édes hugocskám? Mintha . . .

— Igen, igen. Csakugyan az, amire gondolsz, ott találtam rá valahol a ruhaszekrényben . . .

A beteg mohó kíváncsisággal nézte a kis cigaretta-tárcát, mit nővére a kezében tartott. Csinos, himzett teteje volt, de már a színek fakulni kezdtek rajta; látszott, hogy régen heverhet a szekrény zugában.

— De ni, — mondja a nővérke — van ebben még valami is! s egy cigarettát vett ki a tárcából.

— Hozd ide! — suttogja a férfi rekedt, fakó hangon — Isten tudja, mikor volt utoljára a kezemben.

— Nem, nem! — tiltakozott a leány — még biz' ráfüstölnél, pedig a multkor is keservesen megadtad az árát, ugy-e? Emlékszel-e, mit mondott a doktor? — mondta a lány szerető szemrehányással.

— Ne félj, csak a tárcát nézem, a cigaretta nem kéne, ha aranyból volna se. Utálok már a dohányt, a füstöt, a bort, meg mindent, ami a vigságra, az életre emlékeztet . . .

A leánynak könny szökött a szemébe, nem mert ránézni a bátyjára, csak féloldalról nyujtotta neki a kis tárcát és kisietett a szobából.

A beteg meg csak nézte-nézte az ócska kis tárgyat, a szemével majd elnyelte az egyetlen szál cigarettát; az elmúlt idők képei rajzottak egyszeribe körülötte, versenyt zsongtak az almavirág körül döngicsélő méhekkkel; valami tompa zsibbadtság szállotta meg: nem érzett most semmit a szűró fájdalomtól, ami a mellébe szokott nyilalni, csak azt érezte, hogy ő megint üde, megint fiatal, mint réges-régen . . .

Régen, bizony régen . . . Azóta már elpihent a kéz is, mely e fakult színű munkácskát himezte. A be-

szédes ajak elnémult, pedig valamikor olyan édes kötődéssel mondta:

— No fogja, itt a kizsartolt portékája! . . .

. . . Tele voltak mindketten étellel, vággyal: ő is, meg az asszony is, aki egy-két évvel ugyan idősebb volt nála. de a lelke, a csodálatosan tiszta, leányos lelke elfeledtette vele ezt a kis korkülönbséget. . . Azelőtt kerülte a nőket, egyáltalán nem becsülte valami sokra őket: a barátaitól nagyon sokat hallott az asszonyok könnyelműségéről, ő maga nem ismerte őket, nem is kívánt feléjük sem közeledni.

De ahogy ezt az egyet megismerte, ez önkéntelenül csak vontavonta a maga légkörébe lassan, észrevétlenül, mint ahogy a pók finom szálaival körülfogja zsákmányát. A szálak, mik az asszony lelkéből feléje nyúltak: a leányos ártatlansága, a jósága, a szív nemessége, a lélek intelligenciája, mind-mind elűtő volt a köznapitól. Valósággal megfogta velök a lelkét, szabadulni nem tudott tőlük egy pillanatra sem: tusakodott pedig sokáig! Valahogy nagyon erősek voltak a szálak. . .

Egyszerre csak azt vette észre, hogy nem esik jól az étel se, ha azt az asszonyt nem látja, izetlennek talált akármilyen komoly diskurzust más társaságában. Megdöbbsent magától: soh'se hitte volna, hogy ő, a nőgyűlölő idáig jusson. . . Aztán százszor, meg százszor végigelemezte az asszony lelkét: hátha sikerül találnia egy-egy csorbát. . . Egy kis hiány, egy picike tökéletlenség, egy véletlenül elejtett szó: mind-mind hamarosan szétfoszlathatja az illuziót. A lélek zománcából először csak egy kicsike darabot látunk lepattanni, aztán mind többet-többet, utoljára egész siváran, meztelenül áll előttünk és mi csodálkozunk magunkon, hogy valakit annyira félre tudunk ismerni. . . Megdöbbenünk, csalódunk, aztán kiabrandulunk. . .

Hanem annál az asszonymál nem tudott tökéletlenségre akadni, lelkének üde himporából egy szemernyit sem látott lehullani, olyan volt az az első nap, mikor megismerte, mint a századikon, az ezrediken. . . Vagy tán ő lett volna a vak, a hidegen számító, óvatos ember? Nem és százszor nem: az az asszony volt szent, tökéletes! . . .

Házasságot persze soh'se ígért s az asszony se hozakodott elő soha ilyesmivel. Úgy érezte, hogy sértené vele annak a büszkeségét. De meg annyira egynek érezte lelkét amannak a lelkével, a gondolataik, érzéseiknek az utolsó parányai is annyira közösek voltak már, hogy ez amolyan fölösleges frázis lett volna részéről. Ő legalább úgy gondolta.

Igy multak a napok, mikor egyszerre rettenetes dolog történt. Egy levél, az édes anyja levele, valami örült véletlen folytán az asszony kezébe került. Ő erről mit sem tudott akkor, később értesült a dologról. Mindössze pár sor volt, hanem az zúzott, rombolt, mint az istenítélet: Édes fiam! Hallom, hogy valami asszony. . . én ugyan nem hiszem, de csak vigyázz azért, édes jó fiam: szép jövő vár rád, nagy szerencse, ha holmi léha asszony-féle el nem csavarja a fejedet. . .

Emlékszik rá: egy ilyen tavaszi délután volt s ahogy a napsugarak keresztültáncoltak az ablaküvegen, valami kisérteties, megdöbbsentő sápadtsággal vonták be az asszony arcát. Mint egy élettelen szobor várt az reá. Szemei zavaros merevséggel fügtek rajta: a halál leánya se vethetett volna dermesztőbb tekintetet. . . Aztán egyszerre görcsös zokogás vette elő, a két kezét összetette s könyörögve mondta:

— Hagyjon engem most magamra! . . .

A megdöbbsenés, kétség felváltva mardosták a lelkét. Nem értette az asszonyt. Mi érhetne, ki sérthette

meg? Talán ő valamivel? Eh! örülség elgondolni is, hiszen legkisebb szóval sem volt gyöngédtelen irányában soha! De mi lát a baja? Soh'se látta ilyennek. Szinte reszketett a keze a kilincsen, amint pár nap mulva benyitott hozzá; de szinte hatratántorodott attól, ahogy az asszony fogadta. Pedig akkor már mosolygott annak az ajka, arcán sem látszott nyoma sem a halványságnak, kecsesen ugrott fel s hozzá még csintalanul nevetett is, ahogy a kezét nyujtotta:

— Isten hozta, Miklós, már régen vártam.

Kihívóan kacérnak találta. Soh'se tett így eddig. Aggódva, hosszan nézett az asszony szemébe. Az meg nevetve mondta:

Ugyan, Miklós, csak nagy gyerek maga; nem látott még elégszer? No, de csak nézzen is meg utoljára, mert nem sokáig lát így.

Bambán, értetlenül bámult az asszonyra.

— Őh, maga kis csacsi, hát nem ért engem? Hát férjhez megyek, de rövidesen. Egyszerűen ennyi az egész. . .

Ő ekkor elkacagta magát s hitetlenül rázta a fejét, pedig az asszony nem tréfált. Nem telt bele pár hó, férjhez ment egy nagyon közönséges, u. n. *tucat* emberhez, aki őt titokban már régen imádtta s akit ő leplezetlenül utált. Neki pedig szomorú, de határozott hangon csak ennyit mondott búcsúzóul:

— Édes Miklós! Mi elvesztjük egymást örökre. Az oka ennek én sem vagyok, maga se. Tán egyedül az Isten! Nem akartam útjába állni a *szerencséjének*, hát férjhez megyek. Az Isten áldja meg! . . .

Hogy jött erre rettenetes indulatba, hogy vádolta az asszonyt irtózatossal elkeseredéssel, hogy esett aztán télen, buta fásúltságba, hogy ödöngöst nap nap után az emberek között, mint egy álmokóros s hogy virasztott át hosszú éjszakákat, mint valami kisérteti árny: halványan emlékszik reá. . . Csak arra emlékszik jól, hogy azután irtózott mindenféle asszonyméptől, irtózott a saját édes anyjától is. . .

Az idő, a vig életmód aztán mégis csak segítettek rajta valamicskét. Az időnél, meg a szülő nedvénél jobb büfelejtőt még nem találtak ki sehol a világon! Addig-addig felejtgetett, míg az ifjúsága, meg a vas egészsége egyszer csak faképnél hagyta: tavaly ősszel köhécselni kezdett, télen ágyba dőlt s most itt fekszik tehetetlenül, mint egy gyerek. . . Még szerencse, hogy van, aki hűségesen gondozza. . .

Arról az asszonyról rég megfeledkezett, legalább is nem emlegette soha Furcsa, furcsa véletlen: egy igénytelen kis tárgy hozza eszébe. . . Tőle kapta valamikor telve illatos cigarettákkal, a nevenapjára. Az asszony még kötődve, dévajkodva kérdezte:

— Mondja csak, aztán minő alkalomból szívja el ezeket?

Ő meg tréfás komolyan mondta rá:

— Életemnek a legünnepelesebb pillanataiban. S az utolsó. . . majd mikor az utoljást járom. . .

El is fogyott valamennyi. Az az egy véletlenül maradt a tárcában, egész elfeledkezett róla. Nem csoda, nagyon régen hevert ottan. Lám, azóta belőle, a daliás emberből nyomorék váz lett, abból az asszonyból meg por, hideg, érzéketlen por: pedig valamikor be forró volt a szíve, a lelke! . . . Nagyon sokat szenvedhetett szegény, — néha napján hallott egyet-mást róla, — pedig az ura bálványozta: hiába a narancs csak a szabad, napsugaras, verőfényes délen virúl, az üveg-házban csak tengődik. . . Pár éve lehet, hogy elment. Egy kicsit megelőzte őt, no de így is jól van! . . .

A betegnek egy pár csillogó vízcepp alkalmatlan-

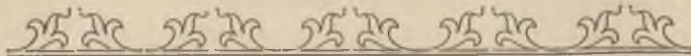
Március 20.

— Kossuth Lajos halálának évfordulóján. —

kodott a szemében az emlékezéstől, végig simította a homlokát, majd reszkető kezekkel nyúlt a cigaretta után s mint a gyermek, aki fél a tettenkapástól, lázas sietéssel gyújtotta meg. Aztán szívta-szívta túlvilági élvezettel, mintha valami balzsamos fenyőillat lett volna s gyönyörűséggel nézte, hogy formálja a napsugár oszlop-alakúvá a füstöt... Ekkor egyszerre fojtó köhögés vette elő. Nővére ijedten rohant be hozzá:

— Miklós, Miklós! Istenem, Istenem, mi lesz veled? Vér, megint vér... Látod, látod, milyen szófogadatlan, rossz fiú vagy te!...

A beteg pedig balkezében még akkor is ott tartotta a füstölgő cigarettát s csak nézte csendesen, hogy tódul ki a füst az ablakon a szellő egy kis rezzenésére, hogy aranyozza be a napsugár az ablakot s hogy virágoznak odakint az almafák... Takács Mihály.

Apácska visszajön...

Ifjú volt még, amikor elhunyt,
Alig hirdette az ígét...
Arany volt a lelke s az ajka:
Az élte oly sokat ígért.
Árván maradt kicsiny családja:
Özvegy s pár éves kis fiú,
Nem érti meg sehogy szegényke:
Mamája mért oly szomorú?
Ránéz a síró kis mamára
S az ő szeme is könny-özön:
„Elment úgy-e messze apácska?
De holnap úgy-e visszajön?”...

Az ifjú nő feljajdul erre,
Szívére vonja gyermekét.
„Apácska holnap visszajön”...
— Ah, majd elveszti az eszt!...
Azt hirdeté, míg élt az elhunyt:
Örökre senki sem halott:
Ujra meglátja kedvesét majd,
Akit e földön itt hagyott...
Eh! balgatag hit!... Árva ő már,
Számára nincs lenn több öröm,
Csak küzdés, szenvedés a sorsa...
— „Apácska vissza sohse jön!...”

A kis fiú reáfüggeszti
Két nagy, dióbarna szemét,
Aztán megrázza kétkezőn
A szöszkefürtös kis fejét:
„A multkor is elment apácska,
De mondta, hogy visszajön ám,
Oszd lásd visszajött nemsokára,
Visszajön mostan is, mamám!”...
Megrázkodik a gyászoló nő,
S bár a szeméből hull a könny,
Szelíd békesség kél szívében:
„Apácska holnap visszajön!”...
Farkas Dezső.

Nagypéntekünk nekünk magyaroknak ez a nap. Tizennegyedik éve immár, hogy ezen a napon nemzeti megváltónk, a legújabb kor történelmének egyik legnagyobb alakja, a modern Magyarország megteremtője: Kossuth Lajos átlépett a halhatatlanság kapuján. Mert a megdicsőüléshez a Nagypéntek vezet, halhatatlanná csak a halál avat. Az élő nagyságra még árnyat vethet a hűsből és vérből való ember, de a holt nagyság fogalomná, eszmévé magasztosul, melyet nem érhet többé semmi szenny. Akiknek élete a legszorosabban fűződik össze egy egy eszme sorsával, szimbolumává lesznek az ideáluak, melyért küzdöttek. A halál az emberi nagyság igazi próbaköve. A hamis nagyságról lerántja az álarcot s a feledés homályába borítja, a valódi nagyságot oltárra helyezi mely elé imádkozni jár az utókor.

* * *

A történelmet a tömegek csinálják, de a tömeget egyesek vezetik és minden korszak jellegét a vezetők egyénisége adja meg. Ha valamely korszakban egy nemzet nagy tetteket vagy rohamos fejlődést mutat fel, ez annak a jele, hogy voltak nagy emberei, kik a nemzet erő kifejtését irányítani és helyesen felhasználni tudták. Egységes vezetés nélkül az erő szétforgácsolódik, anélkül, hogy nagyot alkotni képes volna.

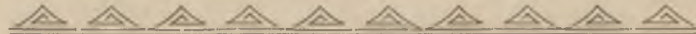
Talán nincsen nemzet, mely egy korszak alatt olyan rohamos fejlődést mutatna fel, mint az 1825—48 tartó időszakban a magyar.

Az az út, melyet a régi elmaradt Magyarország megtett e rövid idő alatt: valóban bámulatos s Kossuth nagyságának jellemzésére elég az, hogy ő e korszak legáltalánosabb s legmélyebb hatású vezérférfia volt.

* * *

Az évek múlnak lassan, egymásután. S a mint lassan lassan mindinkább a múlté lesz a „kormányzó” nagy alakja, mind egyedülállóbbnak, magasztosabbnak látjuk őt. A politikai ellentétek elsimúlnak s a nemzet egy szívvel lélekkel hajlik meg emléke előtt, mint akiben a faj- és hazaszeretet az erkölcsi fenség példaképét, nemzeti tulajdonságainak megszemélyesítőjét látja.

A Kossuth-kultusz, mint amely a nemzeti eszme legsarkalatosabb elemével, az önálló, független állami létezéshez való joggal van elválhatatlanul összeforrvá, rendkívül erős alapokon nyugszik a magyar néplelekben. S amint a nemzeti eszme lehanyatlását sajátos viszonyaink között (épen, mert örökös támadásoknak van kitéve) lehetetlennek kell tartanunk, ép így nem veszíthet fényéből az a tisztelet, mellyel népünk a Kossuth Lajos emlékét körülveszi.
F. P.

Mihelyt megláttalak...

Mihelyt megláttalak, mindjárt rabod lettem,
A szíved, a lelked mindjárt megszerettem.
Egy rövid szó volt az összes vallomásom:
Reája a választ vártam s egyre várom.

Hogy a válasz „nem” lesz: már előre sejtem,
Abban lesz, abban lesz az én nagy keservem.
Tudom, hogy nem értem van szíved vágya:
Más a boldogságod, más a lelked álma...

Kovács Bertalan.

Töredékek úti jegyzeteimből.

II. A hajón.

Közel volt az éjféli, mire Dieppe-be érkeztünk. A hajóállomáson dúsan felkészített étterem várta az expressz vonat utasait, de hiába! Mindenki közönyösen haladt el mellette. Szél volt. Kinek van ilyenkor kedve enni tengeri út előtt.

Sietett mindenki beszállni s a hajó csakhamar elindult.

Vegyes érzelmek töltöttek el. Itt vagyok hát a nagy tengeren. Rátapodtam a kezdetére annak az útnak, mely végtelen, mely elvezet mindenhová kerek e világban.

Engem azonban ne vigyen, csak a brit szigetekig... Az is sok lesz tán belőle! Mert lám csak: ez a bolondos nagy víz úgy dobálja a hajónkat, mintha csak egy dióhéjjal játszadoznék! Kivülről a kis kerek ablakokat ugyanám csapkodják a habok! Csinos kis vihar lehet!

Aggodalmaim támadtak. De ne gondolja ám senki, hogy az életemet féltettem!

A halál, az még egészen jó dolog. Az ember vesz egy kis hideg fürdőt, (egy kicsit hidegebbet a kelleténél) s aztán, mintha angyalok szárnya vinné, leszáll szép csendesen valahova nagyon mélyre, ahol a hullámok lágy ölen szűztisztalelkű környezetbe jut... Fent, fent a sárteke felszínén sivár hajsza tombol. A „teremtés koronái“ ott marják egymást ordítva, tülekedve, hogy egy garassal többet csikarjanak el a más kezéről... S ő mindebből az örült zenebonából nem hall többé semmi neszt.

Én azt hiszem, ez a menyország...

Körülnéztem a hajó belsejében. Csend volt. Mindenkinek ajkára fagyott a szó egy gondolatától: bárcsak átmentünk volna már a tengeren. Ott kuporogtak valamennyien a lócákon. Ácsorogni ne merjen ilyenkor a szárazföldi patkány, de háromszor is jaj annak, aki sétálgatni merészel!

A tengerésznek könnyű. Az már biztonságban járkel a hajóban, csak épen a lábait terjeszti széjjel, mint valami végzett fegyenc a régi jó időkből, a bilincsek korából. De magunkfajta ember azt se tudja, melyik oldalra dül el kifürészelt fa módjára s olyan polkát jár akaratlanul is a lába, hogy megnézhetné a főszerartás-mester is!

Sehogysen tetszett nekem odabent a léghör, kibortorkáltam hát a fődélzetre.

Hűvös szél csapta meg az arcomat. Az ég tele volt rohanó, sötét felhőgomolyokkal. Lent, ameddig csak ellát a szem, fekete opálfényű hullámok hömpölyögnek, rohanak, dobálják a mi kis hajónkat. A szél megpaskolja, űzi, hajtja őket s fehér taréjokat vág fel a hullámhegyek tetejére.

Meglehetősen hűvös kánikula volt ez jul. 3-án! Nem is lézengett a fedélzeten más, mint egy pár sípkás angol, közöttük egy hideg nézésű, kámzsába burkolódzott miss. Ez az idő, ez a milieu nekik való!

De azért ott maradtam jó magam is! A hajó faránál a korláthoz támaszkodva bámúltam, csak bámúltam ezt a tomboló végtelenséget s míg a hajónk vakító fehéren verte fel útjában s zúzta parányi habokká a tenger lomha és sötét víztömegét, én a buborékok e milliárdjaiba merülve el tekintetemmel, neki adtam magam a képzelet zabolátlanul szabad szárnyalásainak. Itt, a nyílt tenger ölen, ahol a világot kormányzó erők közvetlenebbül uralkodnak rajtunk, mint bárhol másutt s kicsinyiségünk tudatában csak meglapúlunk hatalmunk előtt, itt megszabadult a lelkem a földön ránevelt

buroktól s nem nyűgözték le többé mesterségesen rákovácsolt láncok.

Eszembe jutott a saját sorsom: mi voltam, hol vagyok, mi vár rám?

A végzetem kiragadott szülőföldemről, kedveseim karjai közül. Közel egy éve nem láttam őket!

Míg az otthonomban szűkebb hivatásomnak éltem, keblemben idegen volt ez a sajtó érzés, ez a sóvár vágyakozás az otthon után és megelégedett voltam. Most bolyongásaimban tudást hajszolok a véges világban és nem tudom: miért? És örökösen nyugtalan, elégedetlen vagyok.

De így van ez már, amikor tágabb szemekkel kezdünk széttekinteni a világban. Mindig többet látunk, rohanunk utána és rohanásunkban csak tágul a látkörünk, szaporodnak az elérhetetlen ideáink... A véges emberi elme pedig nem bír föléjük emelkedni.

Aminthogy a romló, földi anyagból alkotott agy sem képes mindent befogadni. Ha az új ismeretek özöne szállt is belé, voltak bizonyára régiiek, amelyek háttérbe szorultak ezek előtt. És majd így következik a többi is egymás után.

Az emlékezet olyan, mint a kis gyermek rajza, ákumbákumjai a homokban. Jön egy szellő s eltemeti. Mindennap lekopik egy sor azokból a feljegyzésekből, amiket a tapasztalat rótt fel az emlékezet táblájára. S így lassankint lekopik minden...

Talán jobb is. Mert ha ma még nem vagyok semmi s akarok lenni valami, akkor nem az kell, amit az életből, a nagy világban tanult az ember s ami az életben szükséges lesz. Meg kell jegyezni jól: az életben első sorban a kenyérért izzad az ember s ha egyébre ideje sem jut, kinek van gondja rá!

Elenyészett tudás, letűnt emlékek, letörött vágyak, megfeneklett nagy törekvések. Ime az emberi élet fejezetei, amelyeknek végére pontot tesz: a halál...

A hideg szél most nagyobb erővel csapódott az arcomba. Felrezzentem. A hold feljött s ezüstös fényt adott a hánykolódó haboknak. Messze a láthatáron hatalmas, árhocos hajók jöttek s tüntek el szemünk előtt.

Belebámúltam újra a tájtékos fehér habokba. Új kép bontakozott elő:

Egy kis ház, amelyből jóságos szülők, szerető testvérek gondolata követi nyomon az idegen világban bolyongó fiút... és vágynak utána és visszahívják, visszasírják, de mégis mindnyájuk szemében büszkeség ragyog.

Ismét új képek, új álmok, új töprengések nyomulnak előtérbe s aztán mindeniket elveri, elkergeti egy másik, épúgy, mint ahogy a hullámok üldözik és nyomják el egymást a zajgó tengeren.

Virradni kezdett. Valaki megérintette a vállamat. Megfordultam. Két úr állt előttem tengerész egyenruhában. Az egyik a jegyemet kérte el, a másik a személyes viszonyaim felől állított ki rólam egy bárcát.

Visszazökkentünk a prózások világba. Közel volt a megérkezés, illő volt tehát podgyászainkkal egyetemben mentől ügyesebben furakodni előre, hogy a partraszállás hosszadalmas alakíságain annál hamarabb túleshessünk majd

Rövid idő alatt megpillantottuk a szárazföldet, majd nemsokára a newhaveni kikötőbe értünk.

Mikola Gyula.

Ha a szerelem összes kérdőjelei felkiáltó jelekké változnának, mily sok boldog ember volna a világban

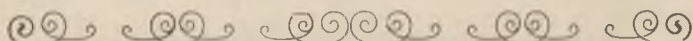
Válás.

„Örült voltam” . . . suttogja a nő
S fehér arcára könny perreg.
„Hervadásnak indult virág én
S maga ugyszólván még — gyerek” . . .

S az ifjú mond: „Én voltam kába,
Nem egymáshoz valók vagyunk:
Utszéli fa s a büszke pálma . . .
Haj! más-más a mi csillagunk” . . .

És hull a könny és száll a sóhaj,
A szívük fájón megremeg:
És vádolja a dőre sorsot
Egy asszony s egy bohó gyerek . . .

Lantos diák.

Fejlődési irányzatok.

— Reflexiók március 15-ike alkalmából. —

Minden emberi alakulat, társaság, társadalom fejlődése eszmék szerint történik. Ezen eszméknek, mint társadalmi erőknek harca a fejlődés. A fejlődés iránya pedig a társadalmi erők „eredőjének” az iránya.

A rohamos fejlődésnek statiói a forradalmak, melyek szintén bizonyos eszmék jegyében folynak le.

A francia forradalom vetette fel először együtt azon eszméket, amelyek mint társadalmi erők irányozták azóta s fogják még beláthatatlan időnkig irányítani a fejlődést s amelyek azóta az összes forradalmaknak és szabadságharcoknak, így a mi 1848-iki szabadságharcunknak is jelszavakul szolgáltak.

Ezen eszmék, ezen társadalmi erők: a szabadság, egyenlőség és testvériség.

Közönséges jelszavak ezek ma már s mégis, ha behatóbban vizsgáljuk ezen ma már jelszavakká súlyedtt társadalmi erőket, bizonyos fejlődési irányzatokat találunk bennök.

A szabadság az idealista felfogás végpontja, a másik a materialista felfogás ideálja.

Egy időben tűntek fel és mégis a legellentéteesebb irányzatot tüntetik fel.

Az első irányzat az egyéni szabadság rendszere. Az embert, mint történeti fejleményt fogadja el és a történelemből, az ember történetéből levont következtetésekből vett elvek szerint akarja az államot, illetőleg a társadalmat tovább fejleszteni.

Mindent visszavezet az egyénre, úgy okoskodván, hogy minden egyént az anyagi, szellemi és erkölcsi tökély legmagasabb fokára kell emelni a szabadság által, mert ha az egyén szabad, saját céljának megfelelőleg tudja érvényesíteni erejét öntudata szerint. Ha pedig céljának tudatával bir, annak elérésére fogja fordítani erejét és amennyiben ezt saját erejével elérheti, idegen támogatásra nem szorúl, tehát célját csakis a szabadság által érheti el. Ha ekkép az egyének céljait elérik, akkor az egyének összessége, a társadalom is tökéletessé, ideálissá válik.

Ezen irányzatból levonható konzekvencia tehát az, hogy csak az egyének által lehet tökéletes, ideális az állam. Az ilyen felfogás az oka rendszeren a forradalmaknak, de főleg ezek politikai hátterének.

Kétségtelen, hogy az ember szabadságra születik, azonban midőn a világba lép, nem magát a szabadságot, hanem csak az arra való képességet hozza magával.

Ha tehát a szabadságot birni akarja, azt meg kell szereznie, mert szabadságával csak az élhet, aki azt felfogja, aki arra kellő műveltséggel bir. Mert a szabadság, elméletben bármily szép is, a vele élni nem tudók kezében kész veszedelem.

Innen van az, hogy az elméletben annyira ideális szabad munka, szabad verseny stb. nem hozták meg a várt eredményt, mert ezek csak akkor lehetnének sikeresek, áldásos hatásúak, ha az emberek ideálisak, tökéletesek volnának. De ezen rendszer mellett az állam sem lenne valami ideális, mert meg volna fosztva feladatainak legszebb körétől. Ez irányzat mellett az állam csak rendőr-állam volna, csak arra szorítkoznék, hogy az egyéni szabadság a korlátokat át ne lépje.

A forradalmak gazdasági része az „egyenlőség” elvének jegyében folyik le.

Ezen irányzat elmélete szerint a társadalom nem az egyén által boldogul, hanem éppen ellenkezőleg, a társadalom által az egyén. Az egyén csak annyiban létjogosult, amennyiben az összesség tagja, amennyiben társadalmi tag.

A társadalom, illetve az állam nemcsak a jogok forrása, hanem tulajdonosa is. Ezen elméletből kifolyólag tehát az államnak kötelessége az, hogy minden tagját egyenlően részesítse a földi javakban, az élvezetekben, természetesen megfelelő munkamennyiségért. Ennek az irányzatnak is elve a szabadság, de szerinte csak a társadalom lehet szabad, az egyéni szabadság anarchia.

Magában véve ez az elmélet sem helyes, mert kivihetetlen a társadalomban, az egyének különböző természeténél, szervezeténél, műveltségénél fogva. Hiszen hogy csak a legprimitívebb példát vegyük fel, ha az emberek egyenlő kenyérdarabokat kapnának, vajjon az egyenlően elégitene e ki mindenkit?

De az életnek annyiféle szükséglete van, hogy azt lehetetlen volna egyenlően kielégíteni.

Igazságosnak sem lehet ezen irányzat elméletét mondani, mert a munkát, az élvezetek egyenértékét sem lehet egyenlően felosztani, mert az emberek szervezete, természete, hajlama nagyon különböző és képzettsége az egyes munkaágakban más és más.

Az ily államot sem lehet az államok ideáljának nevezni, mert mindenható lenne s ezen állami omnipotentia alatt az államtagnak valósággal akarat nélküli lényekké, mechanismusokká, gépekké válnának.

Mint láthatjuk, ez egymással homlokegyenest ellenkező két elmélet — utópia. Mégis, mivel politikai forradalom nincs gazdasági háttér nélkül, viszont gazdasági forradalom sem képzelhető politikai következmények nélkül, mondhatjuk, hogy a szabadság és egyenlőség elve, mint fejlődési tényezők, elválaszthatatlanok egymástól.

A harmadik elv, a „testvériség” egyenlítő ki a két társadalmi erő ellentéteit úgy, hogy a két „erő eredőjét” helyes irányba hozza.

Kétségtelen, hogy az emberek millióinak joga van a szabadságra, ép úgy, mint arra, hogy gazdasági s az élet más téerein boldogulhasson.

Ezért mondhatjuk, hogy a forradalmaknak jogosultsága van olyan időben, ahol az emberek millióinak e két alapjoga, a szabadság és az élet veszélyeztetve van.

E kitérés után szólhatunk a „testvériség” elvéről, mint fejlődési tényezőről.

Ezen elv mélyebben vizsgálva, konzervatív irányzatú. Mig az előbbi két szélsőségig menő irány majd új államformát, majd pedig az osztálykülönbség eltörlését akarja, addig ez az előbbi két irányzat helyes elveit akarja alkalmazni a jelen társadalmi forma keretében.

Főtétele az, hogy a „szabadságban“ igazán „egyenlők“ csak azok lehetnek, akik a kulturában is egyenlők.

Tehát ha osztálykülönbségek vannak, a magasabb osztályoknak szép szerep jut a társadalmi munkában s így közvetve a társadalmi fejlődésben.

Ezeknek oda kell törekedni, hogy a társadalmi szervezetben egy egészséges és erőteljes fejlődésnek megfelelő egyensúly és összhang létesüljön, hogy a különböző élet- és kulturakörök a „testvériség“ elve alapján egymással éltető kölcsönhatásban álljanak, hogy a szellemi javak az anyagi javakat kiegészítsék és viszont. Ez társadalmi munka, ezt az egész társadalomnak kell végezni.

„A jövőnek jelen az anyja.“ A jövő lehet napfényes, szép de lehet sötét és mostoha. A feladat ezt kikerülni kitartó, lelkes munka útján.

„Nemtörődömség és tétlenség mellett majd eltípor-
nak a versenyzők, de a pusztá kötelesség teljesítésével sem érünk célt, mert a társadalomnak nem automatákra, hanem erkölcsi erővel és tudással felruházott tevékeny emberekre van szüksége.“ (Széchenyi.)

Komendovits Gyula.

Jelenetek.

I.

Március 15. A hatalmas teremben ember-ember hátán tolong. Kipirult arcú hölgyek izgatottan suttognak egymás között, elegánsul kicsipet férfiak törülgetik izzadt homlokukat, az ajtó előtt kinn rekedt népség lelkesülten zúgja a szónok után: egyenlőség, testvériség, szabadság! Fenn a karzatokon apró diák gyerekek szorongának az utca népe között: hja, ma a testvériség ünnepe van! A szónok elhallgat, egyszerre csönd lesz . . . Következik a muzsafiak zenéje. Halkan, lágyan rezdül meg a húr s mind erőteljesebben zúg az ünneplő sokaság fülébe valami honfi ének lelkes melódiája. A szemek fényben ragyognak, a szívekből szinte kicsap a hazafiúi érzés árja . . . Egy test, egy lélek, egy szív most az egész sereg, apraja-nagyja, szegény és gazdag, tudós és tudatlan. Csak honfiú és honleány van itt . . . Egy pont felé irányul minden tekintet, ahol a banda húzza . . .

Im azonban fojtós a lég, nagy a tolongás: egy gyengébb szervezetű diákgyerek ájultan roskad össze a karzaton. Izgatott suttogás, kapkodás, gyorsan lehúzzák felsőjét, dörzsölgetik, élesztgetik s im — hála a résztvevő szíveknek — a gyermek fölnyitja szemét s első szava a körülállókhöz:

— A kabátom! . . .

Hanem azt ugyan sehol sem találják.

. . . Valami derék honfi vagy honleány megugrott vele a kavarodás közepette — március Idusán . . .

II.

Éjfél előtt 11 óra lehet. Kezem fáradtan szántogatja az előttem heverő árkuspapírost. Épen le akarok pihenni. Elég későre jár az idő. De pszt! ablakom alatt tétova lépés zaját hallom . . . Fölneszelek s abban a pillanatban csörömpölve hull be a külső ablaktábla. Mielőtt ámulatomból, magamhoz térnék, künn rövid szóváltást hallok s a másik pillanatban nyalka rendőr rugtat be szobámba csákósan, kardosan:

— Jó estét kívánok! Önnek az ablakát betörték.

— A híradást köszönöm, saját füleimmel voltam szerencsés értesülni róla.

— Helyes, helyes kérem, de hogy tovább menjek, meg is csíptem a tettest.

— Úgy? Nagyon derék. És kinek a személyében, ha szabad érdeklődnöm?

— Egy diák kérem. Egy theologus. Hallatlan, hogy még a theologus urak is minduntalan skandalumot csinálnak. Egyébiránt az illetőt Csáthy Edömérnek hívták. Megkérdeztem a nevét, addig nem bocsátottam el a jó madárt . . .

— Kedves Rendőr úr! azt kell hinnem, hogy ön rossz tréfát űz velem! Az a Csáthy Edömér én vagyok: ergo a saját ablakomat én magam vertem be? . . .

Rám bámúlt, az arca dupla kérdőjellel változott, aztán csüggedten, végtelen lemondással mondta:

E szerint hazudott a gazember . . .

Majd élénkebben folytatta:

— No de ismerem: a haja feketeszínű, kis bajusza van, kerek kalapot hord, magas gallért visel, még a cipőjére is emlékszem: hegyes orra van . . . Holnap megindítjuk a nyomozást, okvetlen ráismerek . . . Most pedig jó éjszakát kívánok!

Szól és kicsörtetett szobámból . . .

III.

Az ifjúság körében szokatlan az érdeklődés. Megalakult a „Sorompó Egylet“. Száz és száz torok kiáltja: Le a kölföldi gyártmánnyal! Éljen a hazai ipar! Egy hevesen gesztikuláló ifjú különösen lamentál:

— Hazaáruló, aki rá is néz a külföldi portékára!

Egy hónap múlva szombat este. Szórakozottan állok meg egy u n. *magyar* üzlet előtt. Bent az iménti ifjú szalon gyufát vásárol. Kihallatszik a hangja, ahogy mondja:

— Kérem ez *Union* gyufa, nem magyar gyártmány!

— Igazán végtelen sajnálom, hogy most másfélével nem szolgálhatok, mondja a kereskedő kezét dörzsölve. Egyébiránt az *Union* a legfinomabb gyártmány, felülmúlja nemcsak a hazaiakat, hanem a külföldieket is.

— Úgy? No hisz különben én is tapasztaltam. Persze, persze . . .

És nyugodtan csusztatja zsebre az *Union* iskátulyákat . . .

IV.

Nagy sürgés-forgás van az emberek között. Mint mikor egy hangyabolyt megbizgatnak: úgy hemzseg az utcákon, piacon a sok nép. Vásár van. A tömeg hullámzása, a csoportok tarkasága szinte kifárasztja a szemet. Élénken figyelve haladok a járdán, hogy e különös, lüktető életnek egy kis mozzanatát se tévesszem el szem elől. Nem fáraszt ki még a pár órai séta sem, mindig találok valami újat, érdekeset. Végre alkonyodik. Az utcákon megritkúl a nép, az árusok egy része kácsolódik: a vásár végét járja. Csendesesen állok meg egy utcasarkon, figyelmemet egy párbeszéd ragadja meg. Egy nyomureklábú vén koldustól s egy csonka kezű, fiatalabb Lázártól ered. A fiatalabb kezdi a szót:

— Hej, hej Misa bá', csak rongy egy vásár ez a pataki!

— Rongy biz-e, öcsém. Bezzeg más vót a leleszi ámbátor a tarcali se vót kutya.

— De nem ám, nekem összegyűlt egy pár forintocskám. De hallja Misa bá', mit szorongat annyira a hóna alatt?

— Mit? Hát tudod öcsém, a Jóska gyerek kerítette valahun, valami lajbi féle. Meg ér egy pár pengőt. Ügyes a gyerek, én mondom. De éhen is halna az ember így kódulásból, ha ekkis *mellékesre* nem számíthatna . . .

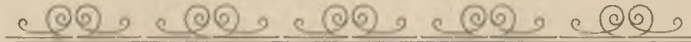
— Éhen ám. Kivált az úri nép felől . . . A bolond paraszt csak lők valamit . . . De bizony ez édes-kevés. Hallja Misa bá'. az ember tisztességesen le se ihati magát . . .

Egy csomó parasztasszony közeledett. A két Lázár félbehagyta a diskurzust s bántó, ríktó hangon kezdte fújni egyhangú, sablonos áriáját:

— Lelkeim az Isten nevében könyörüljenek a szerencsétlen Lázáron . . .

Sebes léptekkel siettem haza . . .

Csáthy Edömér.

A magyarországi szombatosok rövid története.

(Folytatás.)

A szombatosság keletkezéséről, határozott fellépéséről csupán egyetlen egykorú feljegyzés maradt ránk s e szerint az 1588. évet kell elfogadnunk kiindulópontul.

„Végtére osztán -- mondja Nagy Szabó Ferenc, az egykorú krónikás — egy oly korban úgymint a mint emlékezem az 1588-ik esztendő tájatt esmét megújula és kétfelé szakada az áriánus (unitarius) vallás; mert Szent-Erzsébeten lakik vala egy fő ember. kinek Eőssi András vala neve, ez -- mondom — addig olvasá a bibliát, hogy szépen kitalalá belőle a szombatos vallást és nagy sokakat elhitetett vala. a szentírásnak világos locusaít mutogatván a nagy együgyü községnek; és így csakhamar két vallás lőn az egyből, u. m. áriánus és szombatos vallás.“¹

Eőssi dúsgazdag székely főember volt, akinek több részjósága volt a székelységen szent-erzsébeti birtokán kívül. A Kendiekkal, Hallerekkel s más főúri családokkal együtt a Dávid F. által hirdetett *áriánus*² valláshoz szegődött s úgy látszik Dávid elítéltetése után is hűségesen megmaradt ennek nézetei mellett. Azaz, hogy csak egy ideig maradt meg. Mint vallásos ember, akit a sors nehéz testi nyavalyákkal látogatott meg, betegségében a hitben keresett enyhülést. Nem tántoritá meg hitében még három gyermekének elvesztése sem, sőt még mélyebben merült a biblia olvasásába. Rajongással csüggött a szentírás, különösen az ószöv. tanításain s bizonyára nagy lelki emótiókon ment keresztül, míg „kitalalá belőle a szombatos vallást.“ Az volt most már életének vigasza, egyetlen célja, hogy másokkal is megismertesse az új hitet, hogy terjessze azt, hogy fennmaradjon halála után is. S bizonyára nagy megnyugvásul szolgálhatott lelkének, hogy Péchy Simont, gyermekeinek e nagytehetségü oktatóját megnyerhette tanáinak. Biztosítva látja általa tanainak fennmaradását, elérni látja célját, ami egyedül kötötte még a földhöz.

Hogy Péchyben hitte tanainak apostolatát, elgondolhatjuk abból, hogy a saját költségén küldé őt külföldi iskolákra, nagy utazásokat tetet vele s midőn 1598-ban. (vagy talán 1602-ben)³ meghal: őt teszi összes jóságai örökösévé, mint a ki őt — saját szavai szerint — „nemcsak úgy mint szolga, hanem annál feljebb való hűséggel és szeretettel szolgálta, magának és jóságának, marháinak gondját viselte.“⁴

Érezte Eőssi, hogy az általa hirdetett tanoknak

¹ Erd. Tört. Adatok. I. k. 29. l.

² Erd. Tört. Ad. I. 28 l.

³ Báthori Zs. első v. második lemondásakor. L. Dr. Kohn S. Szombatosok 45. l.

⁴ Ker. Magvető. VI. 37. lap.

tudományos formulázásra van szükségük s a hiveket egyetlen föltétlen szellemü embernek összetartania, hogy éltenek műve ne fővenyen, de kösziklán épült vár legyen. Ő maga nem bírván tudományos képzettséggel, nagy lelki megnyugvással láthatta a külföldi tanulmányokról s utazásokról hazatért Péchyben reményeinek megvalósulását, érezte most már, hogy nem élt hiába.

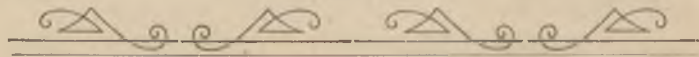
Nem céloom s nem is feladatomb, hogy hosszasan időzzem azoknál a tanoknál, szertartásoknál, irodalmi maradványoknál, amelyek a szombatosság e kezdődő korszakára vonatkoznak, mivel munkám rövid történeti ismertetés akar lenni. Én hát csupán a jellemzőbb dolgokat fogom röviden előadni.

Dogmatikájukat legjellemzőbben tünteti föl Boros György által a Ker. Magvető XXI. évfolyamában közölt: „Szombatosok régi könyve“.¹

E szerint: egy az Isten, de a próféták mondásait, melyek az egy, Atyaistentől vannak megírva, az „ellenkező atyafiak mind az Úr Jézus Krisztusra tekerik és róla magyarázzák és a dicsőségnek Istenét az uraságtól megfosztják“. Pedig a Jézus maga is bizonyoságot tett róla, de meg az apostolok is megírták, hogy a „magától való egy atyauristen“ különbözik a Jézus Krisztustól „mind méltóságban, mind *voltában*“. Luk IX. részével is bebizonyítható, hogy Jézus nem Isten, mert ha az lett volna, akkor mint Istennek, nem lett volna rá szüksége, hogy Ilyés s Mózes jövendőljk meg neki bekövetkezendő halálát.

(Folyt. köv.)

Takács Mihály.

Március 15. Patakon.

A rügyfakasztó tavasz magával hozta a mi várva-várt ünnepünket is: március tizenötödikét. Minden éven megünnepeljük és azért minden éven úgy várjuk, oly örömmel üljük meg, mintha csak minden tizedi tavasznak volna az a kiváltsága, hogy visszaidézzük az első, dicsőséges március izgalmas, felejthetetlen szép emlékeit. Azoknak a napoknak nagy eseményeit, melyek fényéhez hatvan esztendő sok mindent megemésztő rozsdája még csak hozzá sem tudott férközni.

. . . Most is áldoztunk a nagy idők nagy embe reinek. A város, amennyire tőle telhetett, ünnepi díszbe öltözött s a friss tavaszi szellő élénken lobogtatta a háztetőkre kitűzött lobogókat. A délelőtt istenitisztelettel kezdődött, melyen Bálint Dezső ref. lelkész tartott ünnepi beszédet. Ennek végeztével a tanítóképezde ifjúsága tartotta meg szokásos, hazafias ünnepélyét tartalmas, sikerült programmal

A délutánt a mi ünneplésünk töltötte be. A hatalmas közönséget nem volt képes befogadni az imaterem s a rendezők ugyancsak izzadtak, míg az érdeklődők nagy részét úgy-ahogy elhelyezték.

Az ünnepélyt a *főiskolai énekkar* lelkesedéssel előadott s nagy hatást ért *Kossuth indulója* kezdte meg. E nyitány után dr. *Csiky Kálmán* jogtanár tartotta meg ünnepi beszédét, mely mindenesetre kiemelendő csúcspontja volt az egész ünnepélynek. A nagy nemzeti ünnephez méltó beszédet lapunk olvasói egész terjedelmében élvezhetik.

Harmadik pont a *gimn. zenekar* által ügyesen eljátszott *Bercsényi nótája* (zenekarra átírta Árokháti Béla) volt, melynek végeztével *Horkay Lajos* hh. az ő szokott precizitásával László S. alkalmi ódáját szavalta el. Ismét

¹ Kár, hogy e beces forrasmunkát hiányosan tudtam kézhez kapni.

EGYLETI ÉLET.

a főiskolai kórus következett sikerült énekszámával (*Szerettelek*. Engésser M.-tól). — Nagy és igazi hatást ért el *Farkas Dezső* hh. melodráma szavalata. *Mi a haza?* Ábrányi Emiltől. (Zenéjét szerzé dr Horváth Ákos). A minden vonásában művészi ügyességgel kidolgozott előadást a kórus és zongorán *Matusz István* jh. kísérte. *Vitkay Bertalan* jh. tárogatón népdalokat játszott; *Eröss György* VIII. o. Jakab Ödön: *Március 15* c. versét szavalta el kellő temperamentummal. Az ünnepély a főiskolai zenekar *Batthyány induló*-jával záródott be.

Este *táncmulatság* volt. No, hát ezt az estét akár melyik farsangi bál is megirigyelhette volna! Micsoda jókedv! Mennyi sok szép lány!! Mondhatom, *mesésen* (ugy-e jól mondom) mulattunk! Vagyis helyesebben *mulattak*. Mert az én mulatásom megzavarta valami. Az ilyen riporter-féle népségnek ugyanis, mint amilyen én is vagyok, mindig meg van a maga *házi gondja*. Most is, amikor javában táncolom az első csárdást, (haj! micsoda szeme volt annak a lánynak!) egyszerre csak megjelen a képzeletemben (máig sem tudom megmagyarázni, hogy minő eltévelyedése volt ez fantáziámnak) a — felelősöm rideg, komor arca. A homlokomra ütöttem.

— Ejnye a kutyafáját! kiáltottam fel, most majd elfelejtettem, hogy a felelősöm engem szigorú parancsokkal bízott meg! Azt mondta, hogy a szeme elé ne kerüljek, ha a bálon jelenvolt hölgyek neveit össze nem írom.

Tessék! most hagyjam itt a táncosnőmet! Azért sem! Táncoltam tovább s odasugtam a babaarcnak:

— A maga szép szemei kárpótolnak a felelősöm holnapi mérges tekintetéért!

De azért alig hittem, hogy vége legyen az első csárdásnak. Előkaptam a ceruzám, a noteszom s lázasan jegyeztem. Már felírtam vagy húsz nevecskét s ujjongani kezdtem magamban. No, ez is megvan! De mikor jobban széjjelnéztem, azon vettem észre magam, hogy tulajdonképen még senkit sem írtam fel. És sok lánynak még a nevét sem tudom! Kétségbeesve szaladgáltam le s fel a teremben. Megragadtam egyik-másik áldogáló karját:

— Te, hogy hívják azt a szőke angyalt?

— Nem tudom!

— Nem tudod?! kiáltottam rá mérgesen — hát miért nem tudod? De azt a barna, feketeszeműt ismered? Azt sem?! Hallatlan! Rohantam tovább.

— Te csak azt a rózsaszínruhást mond már meg — rántottam meg egy maflaszigetbeli férfit — azt, azt, aki avval a huncutul mosolygóval együtt sétál!

Megmondta. Odébb ugrottam. Így telt el egy félóra. Végre kimerülten estem le egyik díványra. Letörültem magamról az izzadságot s még egyszer végig néztem az összeállított névsort. Kiesett a noteszom a kezemből.

— Szent isten, hiszen itt egy név ötször is fel van jegyezve! Borzasztó! Mit tegyek, mit tegyek?!

Felkaptam a noteszt a földről s lemondással dugtam zsebemre. Majd megadóan suttoztam:

— Vegye le a fejem a szerkesztőm, nem bánom! de én *ötven* — négyest táncoló pár közt nem tudok eligazodni, mert nekem csak két szemem van . . .

S ugyan mondják, kedves hölgyeim, mit is csináljon egy szegény riporter két árva szeme, mikor ötven ragyogó szempár keresztűzében kell munkáját végeznie?! . . .

tj.—

Aki szeretett és akit szerettek, ha csak egyetlenegy napig is, annak nincs joga, hogy átkozza az életet.

A „**Főiskolai Gyorsíró-Egyletet**“, mely a Gabelsberger—Markovics rendszerű gyorsírásnak a terjesztője, az „Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület“ 1907-ik évi őszi közgyűlésén rendes tagjául választotta. A múlt év június havában Szegeden tartott Gabelsberger—Markovics-rendszerű gyorsíró-kongresszus Kirner Bertalan III. é. hh.-t, a „Főiskolai Gyorsíró-Egylet“ ifjúsági elnökét a gyorsírás terén kifejtett buzgalmaért elismerő oklevéllel jutalmazta. Csak elismerés illeti azon — bár kevés — gyorsíró ifjakat, kiknek önzetlen működése folytán főiskolánk a gyorsírás terén is kedvelté és emlegetetté lesz az ország művelt elemei előtt.

A **Magyar Irodalmi Önközpő Társulat** a lezajlott viharok után ismét a csendes, de eredményes, békés tevékenység terére lépett. Miután hasztalan kísérlette meg lemondott tanárelnökét Novák Sándort elhatározásának megváltoztatására bírni, a legnagyobb sajnálattal vette tudomásul s azért a szeretetteljes, lelkes buzgalomért, melyet félévi tevékenysége alatt társulatunk érdekében kifejtett, jegyzőkönyvileg mondott köszönetet. A megüresedett tanárelnöki állásra szerencsés lévén a társulat Nagy Béla theologiai tanár urat megnyerni, nyugodtan, újult reménnyel néz a jövőbe: sorsa jó kezekben van. Ami az irodalmi tevékenységet illeti szintén elég szép eredményről számolhatunk be. Rövid idő alatt öt felolvasás hangzott el a társulat ülésain, melyek most vannak bírálat alatt. A titkári hivatal útján benyújtott művek közül sikerült fokra érdemesített Dienes Sándornak egy kis költeménye és Kukri Ferencnek egy bírálat. Dícséretet aratott Farkas Dezső, Madách Imre: „Karácsonyest“ című költeményének kifogástalan előadásával. A második aesthetikai pályatétel címűl a társulat a következő tételt tűzte ki: Herczeg Ferenc: „Lélekrablás“ a s e cím alatt az ismertetés és aesthetikai méltatás határai között mozgó dolgozatot kíván. Díja 60 korona, beadási határidő május 2. Végül megemlíthetjük, hogy a társulat hozzálátott 75 éves fennállása alkalmából rendezendő jubilaris ünnepélye előkészítéséhez.

HIREK.

— **Tisztelettel kérjük azokat, akik lapunk eddigi számait megtartották s előfizetésüket még be nem küldötték: szíveskedjenek azt a Szerkesztőség címére mielőbb beküldeni.**

— **Esküdtszéki tárgyalás.** A „Büntetőjogi praktikum“ hallgatói f. évi április 5-én délután 3 órakor dr. Finkey Ferenc jogakadémiai tanár úr vezetése alatt a főiskola imatermében nyilvános esküdtszéki tárgyalást tartanak, amelynek tárgya: Husz Ábrahám és társainak bűnügye lesz. Erre a tárgyalásra fentnevezettek az érdeklődőket szívesen látják.

— **Óda-pályázat.** A márc. 15-iki alkalmi óda 20 korona díjjal a beérkezett 3 óda közül a László Sándor III. é. hh.-é nyerte el.

— **Kitüntetett tanuló.** Komár János VI. o. t. főgymnasiumunk egyik jeles növendéke, a nyári szünidő alatt tett turista útjának leírásával a „Magyar Turista Egyesület“ által e célra kitűzött pályadíjak közül megnyerte az 50 koronás első díjak egyikét. A szép kitüntetéshez szívesen gratulálunk!

— **Pályázat.** A kolozsvári „Bethlen Gábor Kör“ pályázatot hirdet a következő tétel kidolgozására: *A „Bethlen Gábor Kör“ célja és jelentősége.* Csak kör tagok pályázhatnak. A pályadíj 25 korona, a relative

Szerkesztői üzenetek.

legjobb munkának adatik ki. Beadási határidő május 1-e. Beadandó a kör titkári hivatalához. Kolozsvár, Boeckay-tér 1. Kolozsvár, 1908. márc. 10. *Imre Lajos*, id. főtítkár. *Biró Lajos*, elnök.

— **Billiárd-verseny.** Az akad. ifj. olvasó-egylet szokásos félévi billiárd-versenye február hóban folyt le. A küzdelemből 14 versenyző közül Csillik Balázs IV. é. hh. került ki elsőnek, aki egyetlen partie-t sem veszített el. Második győztes Juhász Imre II. é. hh., a harmadik Reho Gyula IV. é. hh. lett. A sakkverseny még javában folyik.

— **Theologus-kongresszus.** A Kolozsvárt tartandó prot. theologus-kongresszusról mi patakiak még mindig alig tudunk valamivel többet a semminél. Össze jön-e tényleg a kongresszus? s ha igen, mikor? s egyáltalán a főbb módzatokról még mindig nem nyilatkoztak kolozsvári kollegáink. Pedig az idő halad, itt a húsvét, aztán nemsokára jönnek a kollokviumok, majd az alapvizsga, kápláni vizsga, úgy, hogy mi nem vagyunk abban a helyzetben, hogy a május első napjainál később tartandó kongresszuson megjelenhetnénk. Ez a bizonytalanság az oka annak, hogy mi még mindig nem mentünk tovább annál, hogy elhatároztuk a kongresszuson való részvételt. Pesti kollegáink, mint debreceni lapjainkunkból, a „Közlöny“ből értesülünk, jóval előbb vannak nálunk. Megválasztották a konferenciára már képviselőket is Csikesz Sándor theol. szénior, Illyés Kálmán, Klepp Péter IV. é., Eöri Szabó Dezső, Somogyi József III. é. és Victor János II. éves theologusok személyében. Sőt tovább menve, a kiküldötteket megbízták a következő tételek kidolgozásával: 1. A prot. theologusok szövetsége. 2. A theologusok külföldi útja. 3. Kálvin emlékének megünneplése. 4. A szocializmus. 5. A belmisszió. A többi theol. akadémiák ifjúságának mozgolódásáról semmi hang.

— **Hangverseny.** A főiskolai énekkar a múlt hó 29-én Mádon fényesen sikerült hangversenyt rendezett. A hangverseny minden száma zajos tetszést aratott s ennek végeztével parázs kis táncmulatság következett s tartott kivilágos-kiviradtig. A mádi intelligencia igazi úri magyar vendégszeretettel fogadta kórusunkat, amiért e helyről is köszönetet kell mondanunk Mád úri közönségének s különösen Pálóczy József ref. lelkész úrnak, akinek fáradozása révén jutottunk a felejthetetlen emlékü mádi kiránduláshoz. A tiszta jövedelem — leszámítva minden költséget — 44 korona lett, amely összeg a „Pásztor síremlék“-hez csatolva, az erre a célra szolgáló alap immáron 506 koronára szaporodott.

— **A március 15-én** rendezett táncmulatságon felül-fizettek: Végh László 20 kor.; Novák Lajos 15 kor.; Mezey Jánosné, Rohoska József, dr. Szabó Sándor 5—5 kor.; Filler József, Medve Pál, Schultz Aurél 3—3 kor.; Kraicz Károly, özv. Miskolczy Józsefné, Rácz József 2—2 kor.; Visán Józsefné, Ujfalussy N., Balog István, Böszörményi Sándor 1—1 kor.; Csorba Dezső 10 fillér. Összesen 69 kor. 10 fill. Jegyeiket megváltották: Trócsányi Bertalan, Radil Károly 5—5 kor., dr. Kérészy Sándor, Maller Sándor 4—4 kor., Körmendy Ilona, Zilahi K. Jenő, Harsányi István 2—2 korona. — Összes bevétel: 512*10 kor., kiadás: 343*30 kor., tiszta jövedelem: 168*80 korona. Köszönettel nyugtázzuk.

— **Előfizetéseiket beküldötték:** Nagy Béla (Spatak) 8 korona. Fóris János (Edelény), Révész Kálmán (Kassa), Láczy Gusztáv (Spatak), Fenczik Győző (Spatak), Erdőss Endre (T. Polgár), Horkay János (Vámosujfalú), Tomory Dező (Szabolcs) 4—4 kor. Kérészy István (Spatak), Jónás Ferenc (Gálszécs), Rácz József (Kisráska), Körjegyzőség (Lak) 2—2 korona. Köszönettel nyugtázzuk.

Lapunk kedves olvasóinak, mivel az idő rövidege miatt ünnepig újabb szám nem jelenik meg, ez úttal kívánunk boldog húsvéti ünnepeket!

B. D. úrnak, Rimaszombat. Köszönettel vettük. Az ígért dolgot jó reménységgel várom.

M Gy úrnak, Heves. A küldeményt nagyon köszönöm. Igazán nem tudom, ennek örültem-e jobban, vagy a szíves hangú levélnek. Beeses munkálkodását kérjük jövőre is.

Lantos diák Többet is kérünk.

Poéta. Ön a versírás révén már L. Józseffel is parolázott. Elhisszük. De megbocsátja nekünk — reméljük — azt a kis nyakaságot, hogy mi ennek ellenére sem parolázunk Önnel.

Művészeti problémák A halálbiu etés és a jogbölcselet Nem épen értéknélküli dolgok, de sajnálatunkra, mi nem használhatjuk.

Az ifjú színész A következő számok valamelyikébe okvetlen jönni fog.

Laptársainktól kérjük a cserepeldányok pontos küldését.

TARTALOM. Takács Mihály: Március 15. — Dr. Csiky Kálmán: Ünnepi beszéd. — Takács Mihály: Cigaretta. — Farkas Dezső: Apácska visszajön... (Vers.). — F. P.: Március 20. — Kovács Bertalan: Mihelyt megláttalak... (Vers.). — Mikola Gyula: Töredékek úti jegyzeteimből. — Lantos diák: Válás. (Vers). Komendovits Gyula: Fejlődési irányzatok. — Csáthy Edömér: Jelenetek. — Takács Mihály: A magyarországi szombatosok rövid története. — tj.: Március 15. Patakon. — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb.

Kitűnő szabás!! **Előnyös fizetési feltételek!!**

Sárospatak, Kossuth-utca.

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

rőfös, férfi és női divatüzletét.

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolcsóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

Weinberger Sámuel

férfi szabó. — Férfi, fiu és gyermek készruháq rakására Sárospatakon (Kossuth utca.)

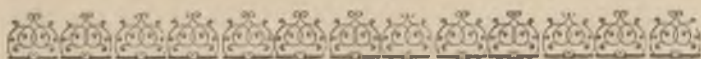
GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb

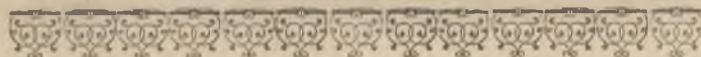
dísz tárgyak, majolikák, tálcák, finom metszésű poharak, tükrök, lámpák stb.

**Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡**

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogásába városunknak e tekintetben páratlan
===== és egyedülálló üzletét. =====

Witek F. borbély és fodrász terme
Kossuth Lajos utca
Sárospatakon.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, részben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1883. évi	5	puttonos asszú	1	üveg,	fél liter	à	12.—	K
1890.	3	" musk.	1	"	"	"	4:80	"
1901.	5	" "	1	"	"	"	8:40	"
1901.	4	" "	1	"	"	"	6.—	"
1901.	1	" "	1	"	"	"	2:40	"
1901.	"	szamorodni	1	"	"	"	1:80	"
1901.	"	"	1	"	1	"	2:40	"
1902.	"	"	1	"	1	"	2:40	"
1902.	"	pecs.-bor (furmint)	1	"	1	"	1:40	"
1902.	"	aszt. "	1	"	1	"	1:20	"
1902.	"	"	1	"	1	"	1:10	"
1902.	"	"	1	"	1	"	—80	"
1903.	"	"	1	"	1	"	1:10	"
1905.	"	törköly-pálinka	1	"	"	"	1:40	"

Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíthatnak fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a szövetkezet visszaveszi. **136 literes gönci hordó vételnél a feltüntetett árakból 5 százalék engedmény jár, ingyen hordóval.** — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön kedvezményünk érvénytelené válik.

Klein Mihály *Sárospataki* (Tokajhegyalja)

mintapincéjében a következő borok kaphatók:

Asztali bor.		Ménesi Cabinet v.
Pecsenye bor.		Egri vörös.
Szamorodni bor.		Örös asszu.
Asszu.		Rizling.
Gyógyasszu.		Leányka.

Az összes borok tiszta valóságáért teljes felelőség. **A legversenyképesebb árak.**

Zemplén vármegye legrégebb és legelsőrendű polgári és papi szabó-üzlete és gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

Sátoraljaujhely.

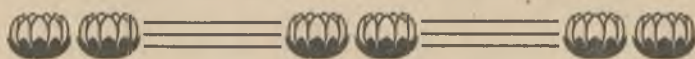
≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök mérték után a legfinomabb hazai és külföldi gyapjuszövetekből a legelegánsabb kivitelben készíttetnek.

≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak kedvező fizetési feltételek.

≡ Kivánatra egy levelezőlapon való tudósítás esetén bármikor kész Sárospatakra a megrendelések fölvételére kellő mintákkal ellátva átutazni.

≡ **Olcsó árak.** ≡ **Kifogástalan szabás.**

≡ **Pontos és figyelmes kiszolgálás.** ≡

Tisztelettel értesítem a n. é. közönségt, hogy a

Haltenberger Béla ruhatisztító- és festő-intézetének képviselőjét átvettem.

Ezzel a vállalkozással a városnak egy régen érzett hiányát igyekeztem pótolni s céloim az volt, hogy a n. é. közönséget megkíméljem azoktól a kellemetlenségektől és költségektől, melyeket a kassai intézettel való postai érintkezések okoztak. A legpontosabb és leggyorsabb kiszolgálás előzetes biztosítása mellett már csak azért is kívánatos helyi intézetem igénybevétele, mert nálam mindennemű tisztítás és festés jóval kevesebb költségbe kerül, mint bárhol másutt.

Kiváló tisztelettel

KLEIN MIHÁLY

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szénlőri hivatal</p> <p>Kiadóhivatal: Sárospatak, „Év. ref főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: PAPP JÓZSEF</p> <p>Felolvasó szerkesztő: TAKÁCS MIHÁLY</p> <p>FŐMUNKATÁRSÁK: TÓTH JÁNOS, KOMENDOVITS GYULA</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.</p>
--	---	--

TARTALOM. F. P.: Ifjúsági közélet. — Tóth János: Találkozás. — Nagy Lajos: Az exodus 19—24. és 32—34. fejezeteinek összehasonlító ismertetése. — Györék József: Ha minden könny... (vers). — Igric: Szomszédasszony virágos kis kertje (vers). — Mikola Gyula: Töredék úti jegyzeteimből. — ő: Az ifjú színész (franciából). — Poéta: Egy leányhoz (vers). — Takács Mihály: A magyarországi szombatosok — Egyleti élet. — Györék József: A „Panaszok”-ból (vers). — Takács Mihály: Tavaszkor (vers). — Hírek: — Hirdetések.

Ifjúsági közélet.

A korán lezáruló félév rövid időn belül véget vet az ifjúsági egyletek ez évi működésének s időszerűvé teszi, hogy egy pillantást vessünk a már-már lefolyt év tevékenységére.

Az ifjúsági egyletek fontossága, jelentősége bizonyításra nem szorul. Hívatásuk: pótolni önképzés által az ismeret hézagait, módot nyújtani a tehetségeknek tetszés szerinti irányban való fejlesztésére. És e mellett előkészítik bennük a közérdek iránti buzgalmat.

És erre a mi magyar társadalmunknak különösen nagy szüksége van. A mi társadalmi életünknek létérdeke az, hogy a főiskolák önzetlen, csupán a közjó iránti lelkesedéstől vezetett munkásságra kész férfiakat neveljenek.

A társadalom vezetésre szorul, különben fejlődésre képtelenné teszik széthúzó erői. Szüksége van olyan emberekre, kik önzetlen buzgalommal célt, irányt tudnak tűzni a fejlődés elé, megtudják mutatni az utat, mely a cél megvalósítására vezet s elő tudják teremteni az erre szolgáló eszközöket. Egészen természetes, hogy e vezetés kötelessége azt a társadalmi osztályt terheli, mely erre képzettségénél, szellemi felsőbbségénél fogva hívatott, melynek tagjai főként a főiskolák és egyetemek végzett hallgatóiból kerülnek ki.

Epen nem közömbös tehát a társadalomra, a nemzetre nézve, hogy milyen szellemet visznek magukkal az élethez a főiskolák hallgatói, van-e képességük arra, hogy a „világ világossága” legyenek?

A csupán önérdektől vezérelt emberek tömegében sohasem keletkezik igazi társadalmi élet, ehhez egészséges közérzet kell, élénk tudata egyrészt az érdekközösségnek, mely az egyén és társadalom között fenn áll, másrészt önmegtartóztatás, elismerése a közérdek fensőbbségének, egy-

szóval eszményiség. Ennek iskolája az ifjúsági közélet, ha az, aminek lennie kell, ha meg van benne a szent célokért lelkesedni tudás, az önképzés utáni vágy, a fáradhatatlan kitartás.

Lelkesülni? — Óh azt tudunk mi, — úgy mint senki más, ha valami felkapott, új jelszóról van szó. ha fogadalmat kell tennünk nagy erőnkkel arányban nem álló célok megvalósítására. Hogy pár nap múlva nem akarunk tudni róla, az semmi. Hisz nem azért tettük, hogy meg is tartsuk! (L. a Sorompó sorsát!).

Lelkesülnénk mi az önképzésért is, de — sajnos — ez nem „sült galamb.” A tudomány, művészet mind igen szép dolog, de hát küzdeni kell érte. Arra pedig legnagyobb részünk nem igen hajlandó. Ezért aztán az önképzést szolgáló ifjúsági egyleteink üléstermei rendszeresen konganak az ürességtől.

Az a „fáradhatatlan kitartás” meg már faji tulajdonságainknál fogva nem kenyerünk. Ez tükröződik vissza leginkább ifjúsági életünk egészén. Esmék születnek, szerencsés gondolatok, melyeknek megvalósítására még csak kísérlet sem történik. Elvben helyes, okos dolgokat csinálunk, de a kivétel nehézségekbe ütközik, mert ugyan kinek volna kedve ilyesmivel vesződni? Csupa félbemaradt tervek, meghíúsult törekvések egy-egy év alkotásai. Végzetlenül meddőség az, ami egész ifjúsági életünkre rányomakodik. Egyleteink tengődnek egyik évről a másikra s ha vannak is, akik dolgoznak annyit-amennyit: semmi látszatja a többség végtelen nemtörődömsége miatt. Hol itt a segítség? Senkiben másban csak önmagunkban. Akarni kell: ez az a varázs hatalom, mely életet önt még a „holteleven” tömegbe is. A romantika kora minden téren lejárt, a komoly munkáé a jövő. A tudomány hatalmas és ezzel kapcsolatban az önképzés szüksége rendkívül megnövekedett. Más lett a világ, másnak kell a szellemnek is lennie.

Több önmegtartóztatás, több lelkiismeretesség, a komoly munkára való nagyobb készség: ha azt akarjuk, hogy ifjúsági életünk virágzó legyen s egy minden szépért-jóért lelkesülni tudó, tetterős ifjúság lépjen ki az iskola falai közül az élet, a társadalom nagy színterére! . . . F. P.

Találkozás.

A vonat már eléggé messze haladt, de azért Bánkay Lajos még mindig erősen kihajolva nézett vissza az elhagyott kis indóház felé, honnan egy fehérkalapos, babaarcú asszonyka integetett zsebkendőjével a pöfékelő masina után. Még akkor is, mikor a kanyarodónál az irigy utszéli fák mindent eltakartak, maga előtt látta a feleségét s karja nem egyszer rándult meg, hogy viszszaítsen a mosolygó, kékszemű asszonynak. Csak mikor észrevette, hogy hasztalan bámúl, húzta fel az ablakokat s telepedett le a kényelmes bőrdíványra.

Elővette tárcáját, rágyújtott az illatos cigarettára s elmélkedni kezdett.

— Már két éve, hogy házas ember, és azóta egyszer sem mozdult ki otthonról. Két év óta most az első eset, hogy rászánta magát az otthonról való elmenetelre. Az igaz, hogy ezt sem a saját jószántából tette. De ki az ördögnek is volna kedve otthagyni egy olyan édes kis feleséget, mint amilyen az övé! Úgy érezte magát, mint gimnazista korában, mikor vége volt a nagy vakációnak s akarva, nemakarva ott kellett hagyni a szülei házat árnyékos diófaival, kedves Bodri kutyájával együtt s a megszokott, mindennapi játszótársakat. De hát a kötelesség — kötelesség! Az igaz, hogy már most is késlekedik, úgy, hogy a feleségének kellett figyelmeztetnie:

— Azt hiszem, édesem, hogy lemarad a birtokvételről, ha ma sem megy.

Erre már kissé elrestelte magát s ma reggel neki-készülődött. A felesége is kikísérte az állomáshoz s útközben nem egyszer ismételte:

— De aztán sokáig ott ne maradjon! Amikor csak teheti, jöjjön!

A férfi ígérte, — hogy ne ígérte volna.

Amint ezek felett ábrándozott, észre sem vette, hogy a legközelebbi felszállónál egy férfi jött be abba a kupéba, ahol ő volt. Csak akkor tért magához, mikor, az idegen megszólította:

— Szervusz! Nem ismeresz?

Bánkay idegenül nézett rá.

— Ugyan, ne bámulj már rám olyan lehetetlenül — szólt az új utas mosolyogva, hát már annyira elfelejtettél?

Bánkay felugrott.

— Te, Laci! kiáltott kitörő örömmel, istenemre, hogy hirtelen nem tudtalak megismerni!

A két jó barát összeölelkezett.

— De hát — folytatta Bánkay — nem is csoda. hiszen mióta elhagytuk az iskolát, nem találkoztunk.

— Pedig biz annak már tíz éve is van — szólt közbe Petri Laci. De én azért mindjárt felismertelek, jóllehet megváltoztál. Megemberesedtél, meghíztál!

— Hja, barátom — hunyorgatott Bánkay — a nyugalmas családi élet...

— Micsoda?! kiáltott Petri — csak nem vagy már házas ember? Lásd, ezt sem tudtam. Mióta?

— Két éve vagyok boldog férje egy szőke angyalnak — szólt páthosszal Bánkay.

— Derék! Gratulálok! És látod, még csak nem is tudósítottál róla. Pedig — ha emlékezel — valamikor megfogadtuk egymásnak, mikor mint nyolcad gimnásisták szerelmesek voltunk, hogy egymás lakadalmán, ha török-szakad ott leszünk!

— Igaz. Emlékszem; de látod...

— Na, sohse mentegesd magad — vágott közbe Petri — jó, hogy így van, mert én aligha tudtam volna visszaadni a meghívást.

— Miért?

— Miért? Hát azon egyszerű oknál fogva, mert én már nem igen fogok megházasodni.

— Ugyan! Ahhoz még fiatal vagy, hogy így beszélj. Hisz én is csak két éves férj vagyok.

— Tudod, én az elvek embere vagyok, barátom! Mikor először szerelmes voltam, akkor szerettem volna megházasodni. Úgy kellene az életet berendezni, hogy 20—22 éves korára az ember már asszonyt vihetne a házhoz.

— Nem gondolod, hogy ez sok tekintetben milyen káros lenne — szólt közbe Bánkay.

— Lehet, de bizonyára több jó oldala van, mint rossz és sokkal helyesebb állapot volna a mostaninál. Az ember csak 30—35 éves korában gondolhat a házasságra és valljuk meg, hogy a férfiak nagy része akkorra már eleget élt ahhoz, hogy a házasságot csak szükséges rossznak tartsa; vagy legjobb esetben megszokásból teszi, mert az apja, a nagypapa is úgy csinált. De 20—22 éves korában minden egészségesen gondolkozó fiatal ember azt gondolja, hogy házasság nélkül nem is képzelhető el az élet. És amikor ilyen ideálisan gondolkozik, akkor kellene megházasodnia mindenkinek, mert akkor az igazi, ideális szerelem volna indító oka a házasságnak...

— Amely szerelem azonban hamar elmúlna, mert a lélek abban a korban még nem állapodik meg s érzelmei folyton változnak — vágott közbe Bánkay.

— Nem tagadom — válaszolt Petri — de talán későbbi korban ez nem szokott megtörténni? A legtöbbször! Hanem ép azt mondom, hogy annak a pár évnek az édességeit, ameddig a tulajdonképeni szerelem tart a házasesetben, egy fiatal lélek sokkal igazabban tudja élvezni.

— No hát én mondhatom neked, barátom — replikázott Bánkay — hogy most sokkal jobban tudom értékelni boldogságom, mint régebben, fiatalabb koromban tudtam volna.

— Ez legfeljebb azt mutatja, hogy te most nagyon szerelmes vagy a feleségedbe s mint minden szerelmes, azt hiszed, hogy igazabban és jobban sohasem tudnál szeretni mint most.

Petri lerázta a ruhájára esett cigaretta hamut s folytatta:

— Lásd én még nem találtam lányt, akit igazán tudtam volna szeretni. Mindenikben volt olyan vonás, ami — hogy úgy fejezzem ki magam — dissonánsá tette az iránta érzett hangulatomat. És nekem a legkisebb hibája is elég volt arra, hogy azt mindig észrevegyem. Hiába, nem tudok idealizálni. Én azt szeretném, hogy a szerelem ne olyan ital legyen, amit csak cukrozva lehet és jó meginni. — Most már letettem a további kísérletezésről és egyszerűen nem házasodom meg. Agglegény maradok és azt hiszem, hogy ez elhatározásomat sohasem fogom megbánni.

Bánkay legyintett a kezével s bizonyos önhittséggel szólt:

— Nem próbáltad a házasesetet, barátom! Tudjátok is ti azt, ti agglegények, hogy mennyivel többet ér a magános életnél! Fogalmatok sincs róla, barátom! Mit élveztek ti? A rideg, gyötrő egyedüllétet, a szóval magányt, a rossz, idegen kosztot? Barátom! Mennyivel különb egy csendes, puha, meleg fészek, hol az ember szerető szívet talál, hol két puha kar ölelése mindent kárpótol...

— Kivált ha az a két puha kar egy órával, vagy kettővel azelőtt más köré is fonódott — vágott közbe gúnyosan Petri.

— Bocsánat, az én feleségem . . .

Ugyan ne heveskedj — szakította félbe Petri — hisz én a viláért sem a te feleségedre gondoltam. Őt nem is ismerem és a beszéded után különben sem mernék ilyenre gondolni. Te szerencsés vagy, boldog vagy. Hanem én általánosságban beszélek. És hát még te sem tudhatod . . .

— Soha! kiáltott fel hevesen Bánkay. Az én feleségem nem tud engem megcsalni!

— Látod, ilyen önhittek vagytok ti, házasságok — válaszolta Petri. Azt gondoljátok, hogy az asszony csak a ti szép szemeitekkel van eltelve és rajtatok kívül más férfi nem is létezik számukra. Azt nem lehet mondanunk, hogy minden asszony megcsalja az urát, de legalább is minden — harmadik. És az az érdekes, hogy azt egy férfi sem tudja biztosan, hogy éppen nem az ő felesége-e az a harmadik. Mindjárt be is bizonyítom neked.

Zsebében kezdett kotorászni s egy kis lilaszegélyű levelet rántott elő.

— Kissé ugyan lovagiatlan leszek, de te — tudom — nem élsz vissza a bizalommal s kettőnk titka lesz, mit mondani fogok. — Mint egyetemi hallgató Pesten egyik intelligens háznál egy lánnyal ismerkedtem meg. Elég bizalmas viszony fejlődött ki köztünk. Én azután — utolsó évem lévén — elkerültem a fővárosból a vidékre. Egy ideig sűrűn jöttek mentek a levelek, de azután lassankint elmaradoztak. Később hallottam csak, hogy a leány valami vidéki földbirtokoshoz ment férjhez. Magamban boldogságot kívántam nekik s kezdtem az egész dolgot elfelejteni. És képzeld, tegnap kapom e levelet tőle. Azt írja, hogy még mindig nem felejtett el s ideje volna, hogy egyszer már meglátogatnám őket, különben az ura most vagy három napig Pesten fog időzni. Mit szólsz hozzá? Hm? És képzeld bosszúságom, nem mehetek, mert ma hivatalos ügyben feltétlenül Pesten kell lennem. Nem skandalum?!

Bánkay kíváncsian nyúlt az eléje tartott levél után s olvasni kezdte. Azonban alig pillantott bele, elsápadt s reszketve ejtette ki kezéből a levelet.

— No mi lett? szólott hozzá Petri meglepődve.

— Ezt a levelet . . . ez a . . . levél . . . a . . . a feleségem . . . írása — nyögte ónszínű arccal, elváltozott hangon Bánkay.

. . . Petri pár percig érthetetlenül, ijedt zavartsággal nézett barátjára . . . Majd mintha villanyütés érte volna mindkettőjüket, egyszerre ugrottak fel s e pillanatban a két jó barát tekintete élesebben villant össze az áldozatára leső hiúz szeméinél . . .

Tóth János.

Ha minden könny...

*Ha minden könny, mit érted sirtam el
És minden sóhaj, mely feléd repült,
Átokká válna egy bús éjszakán:
Nem lenne élted sohasem derült.*

*S ha minden szó és mindenik mosoly
Mely áldáskép az ajkamon fakadt,
Rád szállana édes angyalom:
Te lennél akkor a legboldogabb! . . .*

Györék József.

Az exodus 19—24. és 32—34. fejezeteinek összehasonlító ismertetése és isagogikai méltatása.

Az emberiség fejlődésének egyik legérdekesebb s bizonyára legszebb korszaka volt az istenek születésének ideje. Amikor az ember felülemelkedve a tüneményeken, kiragadva magát a természeti világból, úgy nézte azt, mint istenek alkotását és istenek lakhelyét. Mindent, amit nem értett, istenekkel, láthatatlan, titkon működő hatalmas erőkkel magyarázott meg magának. Így állott elő a vallásos élet fő alkotó része: a hit az istenben vagy istenekben. A több isten között is rendesen kimagaslik egy, aki az illető nép fővédnöke gyanánt szerepel. Az istenek egyénisége mindig az illető nép kulturájától, világnézetének szűkebb vagy tágabb voltától függ. Ez az egyéniség aztán a fejlődés folyamán új és új színeket kap, de minden vallás arra törekszik, hogy a fejlődés folyamata alatt az istenség karaktere változást ne szenvedjen. E tekintetben a legtökéletesebb a zsidók Jehovája. Az az Isten, akire Mózesnek a nemzet és államalkotás nehézségében szükségére volt, még ma is olyan szigorral büntet, még ma is olyan haragosan szórja vilámainkat. Ez nagyon kevés népnél látható még, mert a kultúra haladásával, a világnézet változásával változik az istenfogalom is.

Ezt a jellembeli egységet tekintve, hasonlít mindenik vallás egy eposzhoz, mindenik isten egy epikus hőshöz. A vallás keletkezése, az isten áldásos, nagy munkája, mind egy eposzeia. Minden uralkodni kezdő Isten egy epikus hős. A keleti nagy eposzoknak, az egyiptomi naplegendáknak a főhőse egy isten. Egy isten, aki emberi munkát végez, vagy egy ember, aki isteni munkát végez s ezért lesz istenné.

Később, amikor már az Isten uralma megszilárdul, nem jelenik meg oly gyakran az emberek között. Ekkor kezdődik a monda-világ; legendákat fűznek alakjához, törvényeket adnak a szájába. — A legendák a hitet fejlesztik, a törvények az erkölcsi életet erősítik. E törvények szelleme mindig olyan, hogy megfeleljen az az isten fogalmának és a nép szükségletének. Előállításuk nem egy rövid idő alatt történt; kijegecesedésükre századok kellettek, épenúgy, mint egy eposzeia kialakulására, amely ott érik, fejlődik a nép lelkében, feldolgozzák, átalakítják különböző korok emberei, míg végre előáll egy olyan formája, amely a nép szellemének és a kifejezendő eszmének legjobban megfelel. Ezeket a processusokon jött létre a régi vallások szentiratgyűjteménye, így állott elő a zsidó nép vallási kódexe, az ó-testamentum is, különösen annak első része, a tórah vagy Mózes öt könyve. Ez előállításnak mindenesetre érdekes, egyik legérdekesebb példája a II. könyv, az Exodus, amely az összes között a legvilágosabb jeleit mutatja a különböző szerzőségnek s ebben is főleg a 19—24. és 32—34. részek.

. . . Ábrahám istene megsokalván a nyomorúságot és szenvedést, amellyel Egyiptom királyai sulytották az ő népét, sok viszontagságok és megpróbáltatások között kiviszi a fogságból és visszavezeti az ősi szülőföldre, a rég megígért Kánaánba. A könyv 12 első részében a kiszabadulás, a következő 6 fejezetben pedig három hónapi utazás van elbeszélve. Ekkor jutott el Izrael tábora a Szináj hegy előtt elterülő pusztába. Itt folyt le az a nagyszerű jelenet, amidőn az Úr, a Jehova személyesen megjelent népe előtt a hegyek ormán s átadta Mózesnek, az általa kiválasztott vezérnek a törvényeket, melyek alapján megkötötték az örök szövetséget, a nép az ő istenével, az Isten az ő népével. S amikor a nép idegen istenek, bálványok imádatához

sülyed vissza, a Jehova kegyelmesen megbocsát neki, megújítja a szövetséget és törvényeket, melyek alapján Mózes népe, Jákob nemzetsége berendezi egész vallásos életét. Ez a rövid tartalma a *tórah* II. könyvének, melynek neve *Sömót* vagy *Exodus*. Ebből a legnevezetesebb részt, a törvény kiadását és a szövetség megkötését, a hűtlenséget és visszafogadtatást adja elő a 19—24. és 32—34. fejezet.

A XIX. rész 1. versében a Hóreb vagy Szináj hegyéhez való megérkezés, a 2-ikban a táborozás, a következőkben pedig az Úrnak Mózes előtti megjelenése és hozzáintézett beszéde van előadva. E beszédben a Jeh. figyelmezteti Mózeset és a zsidó népet a küszöbön álló nagy eseményekre és az azokra való előkészületre.

A XX. fejezet az exodus legfontosabb része. Ennek első 17 verse foglalja magában a zsidó nép magna chartáját, azt a legrégebbi törvényt, melyet *tíz szó* nak, vagy *tíz parancsolat*-nak is szokás nevezni. Ha Mózes csakugyan történeti személy és ő készítette ezeket a pontokat, úgy kétségteljesen megérdemli, hogy a róla nevezett öt könyv, a zsidó nép nemzetté és vallásos testületté alakulásának története, az ő nevéhez legyen fűzve, mert úgy a vallási, mint a társadalmi élet e *tíz szó* nyomán fejlődött ki. Ez a *tíz pont* az alapja a következő korok Jáhve irodalmának, ez volt a szilárd fundamentum, melyen felépült egy vallási közösség és nemzeti állam erős épülete, ez volt az a kapocs, mely évezredek át annyi vihar között összefűzte és még ma is összetartja Izrael népét.

A 18—26. versekben a nép Isten megnyilatkozásának felséges és hatalmas voltán való megrémülése, továbbá Istennek az oltárkészítésre vonatkozó utasításai foglaltatnak, hogy az ne faragott, hanem természetes és ép kövekből készüljön.

A XXI—XXIII. fejezetbeli törvények a polgári életre s kultuszra vonatkozó részletesebb utasítások. Megszabják az úrnak és rabszolgának egymáshoz való viszonyát, intézkednek a testi sértésről, halálos bűnökről, lopásról és ennek különböző nemeiről, kölcsönről és más olyan dolgokról, melyeket ma általában becsületügy név alatt szoktunk említeni. Utasításokat adnak az ügyes-bajos dolgokra vonatkozólag; intenek az ellenség iránti szeretetre, a szegények iránti könyörületre s az idegenekkel szemben való humanus bánásmódra. Meghatározzák az ünnepnapokat (szombat s a 3 nagy ünnep megtartása) s az azokkal járó szertartásokat, áldozatokat; ismételten intik a népet az idegen istenek tiszteletétől és az idegen népekkel érintkezéstől.

E törvények sokrészben a szigorú igazság: a *szemet-szemért, fogat-fogért* elvén épültek föl s gyakran szinte kéri belőlük a zsidós szellem. Olykor túlszigorúak, sőt némely részben egyenesen nevelésesek és rendkívül ósdi felfogásra vallanak (XXI. 28—29.). El kell azonban ismerni, hogy ált. megállják a helyüket s nem egy pontjukból mintha csak a keresztyénség üde szelleme szólana felénk.

A XXIV. rész 12 első versében a régen ígért szövetség megkötése van leírva. A nép a Szináj hegy előtt hódolattal arca borul, vezére és szónoka Mózes az istennek a hegy csúcsán elhelyezett trónusa elé járul és a 4 előző fejezet törvényei alapján szövetséget, szerződést kötnek, amely szerint a nép a törvények megtartására megesküszik és kötelezi magát hogy soha más istent nem fog imádni, az isten pedig igéri, hogy nem fogja őket elhagyni, vezérek lesz a megígért, ősi otthonban, védelmezőjük minden baj és ellenség ellen.

Ettől a szövetségkötéstől szokták a 19—24. részt *szövetségekönyvnek* is nevezni. S tényleg ez a rész egy

teljesen befejezett egész, magában véve egy könyvet képez. Gyönyörű és nagyszerű képe ez a nemzetté alakulásnak, a társadalmi berendezés szervezésének Szépségre nézve csak egyet ismerek hozzá hasonlót: Munkácsy „Honfoglalás” c. képét. A kettő közt nagy a különbség hasonlóságuk mellett is. A Munkácsy képén nincs ott a magyar nép nemzeti istene, Hadúr de hogy velök tart. hogy vezetí és védí őket, látszik a legyőzött népek hódolatából, akik arca borólnak az ellenállhatatlan szittya erő előtt. A szövetség könyvében nincsenek ott a eígázandó Emoreusok, Khitteusok, Perizeusok, de oly hatalommal látjuk az istent, hogy amit ő ígér, azt föltétlenül igaznak, szinte már elkövetkezettnek tartjuk.

Annyi bizonyos, hogy költő írta. Egy költő, aki régi könyvek, néphagyományok alapján nemzete elé állította múltjának legfényesebb, legmagasztosabb mozzanatát. Hogy mikor írta? Bizonyos, hogy nem a pusztai vándorlás idjén. Jó néhány század lepergett már azóta, felépült már a jeruzsálemi templom, megszilárdult Izrael felett a királyok hatalma. A templom felépülésére mutat a XXIII. rész 17. verse, aholott is az mondatik: „Minden esztendőben háromszor minden férfiú felmenjen az Úr Jehova eleibe.” Az „Úr színe” alatt csakis a jeruzsálemi templom szentélye érthető, amely vallásos központja volt egész Zsidóországnak.

Hogy föltétlenül a királyság alatt jött létre az egész szövetség könyve: kiolvasható minden sorából. Mert csak egy erős, hatalmas király lehetett a modelje a sinai Jehovának s egy a nép érdekében beszélő és közbenjáró Mózesnek. Úgy tűnik föl ez a 6 rész, mintha egy árpádházi királyok alatt tartott magyar országgyűlés naplójából volna kivéve

Vannak azonban benne néhol fölösleges és erőszakolt részek, amelyek — meglátszik — egy későbbi író betoldásai. Érdekes, hogy ezekben mindenütt a nép véneiről, a papok fontos szerepéről van szó. Ilyenek XIX. 20—25, XXIV. 1, 9—11. és 16—17.

A szövetség megkötése után Mózes, mint a nép papi fejedelme, közbenjáró Jehova és Izrael népe között, áldozatot mutatván be, vérel pecsételi meg azt. Ezután felmegy a várba, a Szináj tetejére, hol megszerkesztik és kőtáblákra vésik a szerződés törvényeit. De mert soká időzött fenn (40 napig), a nép elfordul istenétől és Áron segítségével új istent csinál magának. Ez az új isten nagyon finom szatirával borjúnak van festve, akit emberi kéz csinál aranyból, aki egyenesen nevelésre és szánalomra méltó riválisa a Hóreb hatalmas istenének, kinek orcája fényességét még egy Mózes, az ő ihletett prófétája sem bírja ki.

Mózes amint kilép a sűrű, tízes felhővel borított Szináj bűvköréből, megdöbbenve látja a borjúképet és a nép örömtáncait, haragra gerjed, a két kőtáblát elveti kezéből, úgy, hogy az darabokra törik. De csakhamar ura lesz a helyzetnek, testvérét megbünteti, a borjúbálványt darabokra töri és tűzben megolvasztja, azután pedig a hozzá és Jehovához hű lévítákkal az elpártoltak közül mintegy háromezret leölet. Ekként visszaállítja a már feledésnek indult Jehova-imádat. Most már csak az van hátra, hogy kiengesztelje az istent. Az isten egyelőre meg is bocsát, de megjegyzi az író, hogy „mikor az Úr a népet azután bünteti vala, azért bünteti, mert tisztelték a borjúképet, melyet Áron csinált vala.” (XXXII. 35.). Ezek vannak elbeszélve a 32. fejezetben.

A XXXIII. fejezet Mózes utólagos könyörgését, az isten bocsánatát és abbéli ígéretét adja elő, hogy e vétke dacára sem fogja elhagyni az ő népét. sőt előttiük küldi az ő angyalát, aki elvezeti őket az Ábrahámnak,

Izsáknak és Jákóbnak megígért tejjel-mézszel folyó földre.

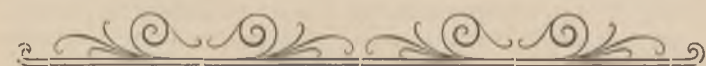
A XXXIV. részben a törvényeknek új táblákra való vésése és új kiadása foglaltatik, de egészen más-ként fogalmazva; nem az előbbi író szép, poétikus stílusában, hanem a kodifikátor körmönfont és részletező modorában. Amott nem a törvény, hanem az esemény a fő, az isten és a nép közötti viszony megalkotása; itt az események hézagosságok, de nagy súly van fektetve az ünnepekre és áldozatokra.

Rövid tanulmányozás is kimutatja, hogy a két törvényt nem egy ember készítette, hogy a tábla eltö-rése és új kiadása csak amolyan költemény, amelynek tárgya azt a célt szolgálta, hogy igazolja úgy az első, mint a második kiadást. Legalább 3 évszázadnak kellett eltelténie, amíg a viszonyok annyira változtak, hogy szükség lett arra, hogy megújítsák a régi törvény, pótol-tassék olyan szabályokkal, amelyeket az új berendezé-si viszonyok tettek szükségessé. Az események el-beszélésénél itt ugyanazt a költői nyelvet találjuk, mint a 19—24-ben, de a törvények betoldása határozottan későbbi és papi célzatú kézre mutat. Ilyen papi rész-letek: XXXII. 15—21., XXXIV. 14—35.

E két rész isagogikai értékét következőkép álla-píthatjuk meg: Krisztus előtt 750. év körül egy próféta, egy költő a hagyományok és évkönyvek alapján megírta a Zsidó nép élettörténetét. E történet célja az volt, hogy erősítse a zsidóknál az egy isten hitet, akik már is kezdettek beolvadni a kanaánitákba, kezdettek elfe-ledkezni a Jehováról. Felszakította hát a mult idők leplét s előmutatott egy olyan képet, mely föltétlenül lázas izgatottságra hozta a szíveket és amikor maguk előtt látták vándor őseiket, a tűzfelhőben trónoló Jeho-vát: úgy érezték, mintha ők állának és remegnének a Szináj lábánál, úgy érezték, hogy a multból vissza-sugárzó mennyei fény az ő szemüket is elvakítja. A törvényeknek vakon engedelmessé váltak, mert úgy gon-dolták, hogy Jehova adta azokat, a történetet elhiették, mert nagyon szép volt.

Az eposznak óriási hatása lehetett, mert úgy 150—200 év múlva, amikor a nép újra megtagadta önmagát és régi erényeit, a papok úgy vélték a helyzetet javíthatónak, hogy kiadták átalakítva azt a régi szép költeményt, melynek egykor olyan óriási hatása volt. De a viszonyok, meg az ő érdekük is változtatást kíván-tak, javítottak tehát az egészen, kitalálták a táblák el-törésének, a törvények kétszeri kiadásának történetét. Pár száz év múlva ugyanilyen, de már a másodikkal rokonszellelű újításon és pótláson ment keresztül a Pentateuch. Ebben az alakjában áll előtűnk ma.

Nagy Lajos.

Szomszédasszony virágos kis kertje...

Szomszédasszony virágos kis kertje
Csupa nyíló rózsával van telve.
Fehér, piros, mindenik illatos,
S a kerítés Istenem, oly magos!

Töröm a fejem: át hogy lépjek?
Nem azért, hogy ott rózsát tépjek:
Illatos rózsafa aljába
Ül az én galambom magába . . .

Igric.

Töredékek úti jegyzeteimből.

III. Vámhistóriák.

Krisztus Urunk nem hiába aposztrofálta a vámo-sokat lépten-nyomon olyan különös megvetéssel. Hejh! A fogam is megcsikordul, ha rájuk gondolok! — Az igaz, hogy máskor meg nevetnem kell a velük átélt komikus jeleneteken de mindkét esetben csak egy a tanulság: hogy ezek általában nagyon, de nagyon kellemetlen teremtményei az Úristennek.

*

A francia határon a napos fináncbiztos a felesé-gével vizsgálhatta az utasok bagázsiját. No igen! Ott a dohányt szimatolják legjobban s természetesen job-bb érzeke lehet e téren az asszonyembernek, aki a termé-szet bölcs rendelése szerint nem foglalkozik nikotin-fogyasztással. Hiába pakolták azonban szét az úti pod-gyászomat: dohányt nálam még az anyaországban sem találtak volna aranyért sem, nemhogy a vámon. A meg-vámoltatás gyönyörűségein már német földön átesett jó magyar paprikás szalonnám pedig felöltöm zsebében meglapulva, diadallal és észrevétlenül lépte át a dicső Franciaország határát, hogy majd ebben az új világban első vigaszom, bizalmas, ismerős barátom legyen.

Kár, hogy a „barátság“ igen hamar elfogyott.

*

Az olasz a csokoládé iparát félti. Erre következ-tettem legalább abból, hogy csak ezt tudakolták s nagy buzgalmukban még a könyveimet is megtapogatták, hogy vajjon nem a csempészet álcázására való furfangos csokoládés dobozok-e. S miután francia, német és magyar nyelven elkövetett tiltakozásom dacára is két ízben tur-kálták szét a holmimat, öldöklő vizslatekintetek kereszt-tűzésében kijutottam a karmaik közül.

A vonat még állt egy kicsit s a jó svájci sör még itt vámolatlan. Levontam a konzekvenciákat 1, 2, 3 pohár erejéig s mind jobban eltűnődtem azon, hogy milyen könnyen is vonatkozásba kerül az ember, ha utazik a csokoládé-csempészettel! — A 4 ik pohárnál már megtaláltam az elégtételt is:

Vonatkozásba hoztam az olasz fináncokat a piaci legyekkel

*

Hát bizony tanulhatnának ő kelmeék belga és svájci kollegáiktól! Milyen szépen hangzik az, mikor ezek kisebb-nagyobb udvariassággal megkérdezik:

— „N' avez vous rien à déclarer?“
— „Haben Sie etwas zu verzollen?“

Aztán a tagadó válasszal az úgy a lovagiasság szabályai szerint el van intézve s a jámbor utasnak nem kell aggódnia a miatt a kis paprikás szalonna, vagy a felöltő-zsebben szorongatott bordeauxi miatt.

*

A magyar igen tanulékony nép. De régi bolond szokása, hogy mindent a némettől akarna eltanulni. E helyen a vámhivatalnokok jó érzésére appellálok: ne tegyék! Mert különben olyan sok jó kívánságban leszen részük azoktól, akiket elébük hozand a balvégzet, hogy holtuk napjáig arról koldulhatnak.

Itt van egy pár elrettentő példa:

Berlinben egyszer egyik cimborám kapott egy kis jó hazai kolbászt, meg disznósajtot. Az ördög tudta, hogy az efféle hüvelyes vetemények bevittele Német-országba tilos-e vagy sem, elég az hozzá, hogy a vámos mikor meglátta, felvetette a fejét lapos sipkástul együtt és kiadta a jelszót:

— Elégetni, vagy visszaküldeni!

A cimborá sajnálta (már a mi neviünkben is) a jó disznóságot és könyörgőre fogta a dolgot:

— Vámos bácsi! Olyan rég nem ettünk fokhagymás kolbászt, amitől a magyar ember, ha félholt is, meggyógyul. Hadd hívhassam el a földieimet... ha négyen... ha csak ketten leszünk is, esküszöm, nem hagyunk belőle egy parányit sem! Higgye el, többet fog érni, mintha megégetnők!

A kegyetlen ember hajthatatlan maradt. Van is ő benne szív!? Érti is ő azt, mennyi érzés, mennyi poézis rejlik abban, ha idegen földön (pláne németek közt) erdős-völgyes szép honából küldött fokhagymás kolbászt ehetik a magyar! Kolbász, disznósajt, hurka, virsli, ez neki mind „wurst“ és égjen meg vagy menjen oda vissza, a honnan jött, ha külföldi eredetű, mert még bizony csódbé kergeti a „nemzeti iparágat.“

Örült a cimborá, hogy még valami „stróf“-ot rá nem húztak

Egyszer velem is megtörtént az a szerencsétlenség, hogy valami ruhaküldemény mellé, amit postai csomagban kaptam, csupa kedvezésből egy darabka szalonnát is odatett az édesanyám.

Ezt tessék jól megfigyelni!

Berlinben létem utolsó napjaiban történt, amidőn másodpercekre osztottam be minden lépésemet, hogy még mindent megláthassak, amire 4 hónap alatt nem értem rá.

Becitáltak a vámhivatalba. Fél óra alatt rám került a sor. Odaadtam a szállítólevelemet egy úrnak, az szöszmötölt rajta egy negyed óráig, akkor átadta egy másiknak. A megfelelő felülvizsgálat után megkapta a szolgál, a szolgál egy kis pihenés után előkotorásztta a csomagot.

Felbontották. Kivették a szalonnát, megmérték, megszurkálták, kivágtak belőle egy darabot s miután ez a folyamat is *porosz lassúsággal* végbement, az ablakhoz intettek.

— No, hál' Istennek!

Korai volt az öröm. A tisztviselő csak annyit akart mondani, hogy most már várjak.

„Most már.“

— Miért? — kérdeztem.

— Mert most vizsgálják a szalonnát.

Szorongó érzés fogott el.

— És meddig tart ez a vizsgálat?

— Körülbelül egy óra hosszat

Egy teljes óra hosszat fogják most vizsgálni a szalonnát... Képes ezt megérteni egészséges elme?

Égett a talpam alatt a talaj, de meg akart fagyni a kezem és a fülem. A berlini vámhivatalban, a német kultúra nagyobb dicsőségére.

A német nem hazudott. 1 óra múlva bejutottam a fizető hivatalba, még egy óra leforgása után megkaptam a vámnyugtámat s azután a csomagomat.

Fizettem a tenyérynői szalonnámért: 20 pfennig vámot, 85 pf. megvizsgálási illetéket és 20 pf. visszapakolási díjat. Tehát 20 pf. volt a vám, 1 Márka 05 pf. a mellékes költség.

Hát én istenfélő, szelidszájú teremtes vagyok, de lehet-e olyan angyala a mennyországnak, aki a berlini vámhivatalban meg ne tanulna *káromkodni*?

*

Látnivaló ezekből, hogy meglehetősen gazdag tapasztalatokkal rendelkeztem már, mikor a newhaveni vámvizsgálatnak vetettem magam alá. Az angol fináncok azonban mind a mellett is gondoskodtak meglepő változatosságokról, mert ha egyebütt csak nagybani dohány-

zót, csokoládé-csempészt, virsli-szédelgőt és szalonna-hamisítót sejtettek bennem. — itt egyenesen kizsebeltek

A legelső tisztviselő, akibe beleütköztem, a pénzem mennyisége után tudakozódott. Németül szólított meg, mert a hajón kiállított céduláról megtudta, hogy magyar vagyok. Én franciául feleltem neki, mire ő bámúlva vetette rám a két pár szemét. (Ezzel a csodálkozó tekintettel a külföldön gyakran találkoztam, amikor megmondtam, hogy a magyaroknak nem német az anyanyelvük. Ez is egy kis kulturkép a „művelt“ Nyugatról)

Megmondtam, hogy nincs 125 frankom, de van retourjegyem. (Ha ez sem lett volna, felpakoltak volna a legelső visszafelé induló hajóra s úgy kitétek volna a francia partra, mint ama bizonyos bibliai Jónást a cethal.) Így egy csonka „laissez passer“-val a markomban beljebb eresztettek

Most következett a finánc Mutogat a pakkomra és papír után tudakozódik.

— Van papír — feleltem — de abba pakolva van egy és más.

Ő nem értette meg, amit én beszélek, de én megértettem, hogy irodai levélpapírt s ilyesfélét sejt nálam a jámbor. Biztosítottam, hogy több eszem van annál, mintsem hogy 10 napos londoni látogatásom alkalmából csomagszámra cipeljem magammal az effélet. Rám nézett s talán elég megnyugtatót talált az éjjeli úttól fáradt tekintetemben, mert ott hagyott, nem okoskodott tovább.

Következett a 3 ik stáció: az orvos. De lám, milyen szerencsés voltam azzal a csonka bilétával. Mert ahogy az orvos rápillantott, csak megkérdezte lakonikus rövidséggel: „rien?“ (semmi bajom sincs?) és eresztett dolgomra. Nem vetkezett le, mint a többi, akik előttem kerültek sorra s akikkel annyira eltöltötte az idejét, hogy miattok lekéstem a közvetlenül csatlakozó londoni vonatról.

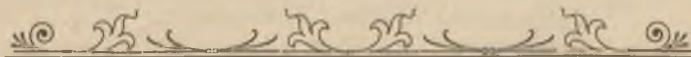
Az angol okosság ilyen komplikált műveletekkel adja ki a mérget a külföldieknek

Nem ereszti be a kispénzü embert, elzárja a szigetországát azoktól, akik betegséget vihetnének be és kegyetlen vámot vet a *papirosra*. Talán fél, hogy a francia könnyüvérűség bacillusai megfertőzik Albion ifjainak a lelkét s azt a papírt, amellyel e betegséget importálták, majd *versírásra* fogják felhasználni — *kereskedelmi levelezés* helyett.

*

A vámosokkal átélt efféle bosszantó módon mulatóságos tapasztalatok után ne csudálkozzék senki, hogy a fiúmei vámon, — ahol olyan kifogástalan udvariassággal kezelték az útipodgyászokat és a megfelelő utasokat, hogy a legpéldaszerűbb francia is megirigyelhette volna, — úgy éreztem magam, mintha hájjal kengetnének. A „jó modor“ tekintetében pénzügyőreink a civilizációnak olyan fokát árulták el, amellyel megint túl tettünk az európai „nagy“ nemzeteken.

Mikola Gyula.

Egy órahosszat szeretni állatias, egy napig szeretni emberi, egy egész életen át szeretni angyali; egy egész életen át csak *egy* lényt szeretni isteni dolog.

Hogy a házasság boldog legyen, ahhoz sokkal nagyobb szükség van a jellemek, mint a szellemek összhangjára.

Az ifjú színész.

Az 1568-ik év vége felé nagy ünnepség volt a Taureau Rouge szalóda udvarán. Londonban: Marlowe „Faust“-ját e kor méltán legbecsesebbnek tartott darabját adták elő.

Engedjék meg olvasóink, hogy bevezessük a nézőtérre. Könnyű és alkalmas eszköz lesz ez arra, hogy a legpontosabb és festőibb módon jelöljük meg azt a pontot, melyre e korszak színművészete eljött!

Egy vendégfogadó nagy udvara volt a színhely, amelyet még lehet látni a régi Rouenban. Szokás szerint négy szögletű volt, lépcsővel az épületeken kívül. A lépcsők a faragott mellvéddel ellátott folyosóra vezettek s az udvar belsejét alkották; — s mint egy zárda folyosóin, a számozott szobák ide nyitak, hogy az utasoknak csak ajtajukat kelljen kinyitni s kiálthassanak a gyors kiszolgáltatért. Az udvar hátsó részében, szemben a főbejáráttal emelkedett a színpad, mely hátulról összeköttetésben állott a földszint szobáival, melyekben a színészek laktak. A közönség elkülönítve a földszintet töltötte be, mely nem volt egyéb, mint a kövezet s az első és második emeleti folyosók; a leggazdagabbak ugyanakkor szobát béreltek s felvonásközökben bementek, hogy a darabról beszélgessenek, vagy hűsítő italt vegyenek.

Az előadás a szerző legnagyobb dicsőségére s a jelenlevők legnagyobb meglepedésével folyt, habár a darabban szereplő színészek nevét mai napig sem tudjuk s a női szerepeket fiatal színészekkel játszták. A díszítmények helyett csupán a táblákat változtatták, melyekre nagy betűkkel voltak írva ezek a szavak: „Ez itt erdő. Ez kastély“, ami bizonyára nagyon megkönnyítette a színváltozásokat, de elég közepszerűen táplálta az illúziót.

Szerencséje a *Faust* szerzőjének, hogy a nézők egyszerű és az Erzsébet korabeli műveltséggel bíró emberek, nem voltak oly magas igényűek mulatságuk eme részében, mint későbbben lettek.

Az utolsó felvonás és a függöny legördülése után örvendezve távoztak el a színjátékról, ígéretve, hogy nem maradnak el a következő előadásokról sem, melyeket a Glóbe és Fortune vendégfogadóiban berendezett szintársulatok jelentettek a jövő hetekre.

* * *

Eközben az összes nézők eltávoztak egy fiatal ember kivételével, aki még többre becsülte a látványosságot, mint bárki más; valószínűleg új és ennek következtében csodálatos volt az számára. Az illúzió hatalmába kerítette szellemét, úgy látszott, tovább élt lelkében az előadás után is, mert ugyanazon helyen maradt állva; a folyosót tartó egyik oszlophoz támaszkodott, gondolatokba merülve. Csakhogy a -fogadós néhány pillanatnyi vizsgálódás után megjelent, hogy visszahívja őt a való világába és bizalmatlan arccal közeledett feléje, vállára ütött, azt mondván, hogy nála minden elfoglalt helyért négyzetlábanként bizonyos fizetség jár. A fiatal ember megremegett és némi kis ijedséggel fordult hátra; de abban a pillanatban, hogy egy gyors szempillantást vetett arra, aki félbeszakította ábrándozását, szép és szellemes alakja visszanyerte az ifjú vidámság kifejezését, ami e kor jellemvonását képezte.

— Lelkemre, fiatal uracskám! szólt a fogadós, elsőnek törve meg a csendet, úgy látszik, nagyon tetszik önnek ez a hely. Szándékszik talán kibérelni?

— Nem, felelt a fiatal ember, mert nem tudnám miből megfizetni.

— Hm! szólt a fogadós, mit akar hát, hogy itt áll?
— Beszélni a színésztársaság igazgatójával, mely éppen az imént adta elő azt a szép drámát.

— A színészek közé szándékozik lépni?

— Meglehet, mondta a fiatal ember.

— No jó, jöjjön velem. elvezetem hozzá.

E szavak után az udvar hátsó része felé ment. követve az idegentől, felhaladt négy lépcsőn, átment a szintéren, bement a kulisszák mögé, melyre még fel volt erősítve az utolsó láda, a poklot képviselve s bevezette az áttértet egy szentélybe: egy színész szobájába, melyet leirnunk felesleges: Scarron* mindent elmondott róla.

A fogadós az igazgató elé vezette védencét; ez tetőtől talpig végignézte, mint az ujoncot szokták s megelégedve a vizsgálatot, így szólt hozzá:

— Nos! fiatal ember, mit kíván tőlem?

— Színészei közé lépni, felelt az idegen.

— Mit tud?

— Semmit. Ma voltam jelen először drámai előadáson.

— És ki ön? kérdezte az igazgató, elbámúlva ily őszinteségen.

— Küldje ki a felesleges hallgatókat s aztán megtudja.

— Avar Straffordban születtem Warwickshireban 1564. ápr. 13-ikán ó felsége dicsőséges Erzsébet királynő 6-ik évében s eszerint ma 22-ik évemen túl vagyok.

— Folytassa, szólt az igazgató.

— Atyám keztyűs volt; 1550 ben telepedett le Straffordban. 1568 ban polgármesterré, 1571-ben a városi tanács főtanácsosává választották. Látja ha nem is nemes, de jó családból való vagyok.

Az igazgató helyeslőleg bólintott.

— Továbbá, mivel nem volt gazdag s még 4 fiú és egy leány testvérem volt, ingyenes iskolába küldtek, ahol jó nevelést nyertem. Aztán egy ügyvédnél voltam. Vannak pereim?

— Nincsenek.

— Annál jobb, mert néhány idegen kifejezésen kívül, melyeket megtartottam, nem sokat használhatnék önnek. A pereskedés nem volt hivatásom s az lett a vége, hogy tanulmányok helyett sólyomidomítással foglalkoztam, mely mesterséghez csodálatosan értettem. E közben atyámnak úgy tetszett, hogy megházasítson. Választása egy földműves barátjának leányára esett. Nem akartam ellene szegülni e dologban, tekintve azt, hogy elég keserű pillanatot szenvedtem már neki az ügyvédség iránti ellenszenvemmel és vadászszenvedélyemmel. Így hát elvettem 17 éves koromban egy magamnál 7 évvel idősebb nőt. Melyikünkben volt hiba, nem tudom, de tény, hogy nem voltunk boldogok; ügyvédemet egyre jobban elhanyagoltam s új szenvedéllyel fogtam újra a vadászathoz. Ennek eredménye az lett, hogy becsületes és okos ügyvédekkel való összeköttetés helyett ismeretséget kötöttem egy csomó magamfajta, hitvány fickóval, hivatásos vadorzókkal, kik napjaikat török felállításával, golyó öntéssel és éjeiket dämvad és vadkan-vadászattal töltötték.

— Mi az ördög? kiáltott az igazgató.

— Igen, szólt a fiatal ember, most vett a dolog igazán rossz fordulatot. Egy éjszakai kalandos kirándulásunkon, Sir Thomas Lucy parkjában megleptek az örök. Civakodás támadt s az örök lettek gyengébbek; de minthogy ők jogosan jártak el, mégis mi húztuk a rövidebbet: Sir Thomas Lucy oly elkeseredéssel üldözött,

* Szatirikus költő 1660 †.

hogy főnököm, ki alapjában véve derék ember volt, értesített, miszerint nem tenném rosszul, ha elhagynám Straffordot. Mikor néhány ellenvetést tettem ez elhatározás ellen, néhány ór jelent meg az utca végén, mely atyám házához vezetett. Az ügyvédnek igaza volt: nem volt veszteni való időm. Vándorbotot fogtam, magamhoz vettem a szekrényben lévő kevés pénzt s míg azok, kik letartóztatni jöttek, az utcai kapun kopogtattak, átugrottam hátul a kert falán s a sik mezőn találtam magamat. Egy óra múlva a londoni úton voltam, ma reggel pedig a fővárosba érkeztem. S miután utcáin két óra hosszat össze vissza jártam, a Taureau Rouge szálloda kapuja elé kódorogtam. Beléptem s az isteni gondviselésben bízva, utolsó filléremet arra költöttem, hogy megnézzem színi előadását. Míg az előadás tartott, nem voltam éhes, de most, hogy vége van, gyomrom is üres, mint a pénztárcám. És mert tisztességes életet szándékozom élni, önhöz jöttem, hogy felvételemet kérjem truppjába.

— De édes fiam, szólt az igazgató, meghatottan ilyen bizalomtól és őszinteségtől, a színészhez tanulni kell.

— Jó, tanulni fogok!

— S feltéve, hogy képes lesz játszani? . . .

— Mindenféle szolgálatot kész vagyok teljesíteni, ami csak telik tőlem. Nézzen utána mennyire lehetek hasznára?

— Szükségem van egy segéd sugóra.

— Nagyon jó.

— Együttal kötelessége lesz értesítenie a színészeket, mikor kell a színpadra lépniök.

— Pompás!

— Aztán ha elvégezte a szükséges tanulmányokat, szerepben is fellép.

— Jól van.

— S ami a fizetséget illeti . . .

— Ad ellátást, ruházatot s hébe-korba néhány fillért, hogy kockázhassak a pajtásaimmal s egy-egy pohár sört ihassak.

— Legyen! Igaz, hogy hívják?

— *Villiam Schakespeare* . . .

Franciából: —ő.

Egy leányhoz.

*Bizomnyal olvasád a Bibliát,
Lapozgatád néha egy keveset,
S emlíkezel talán e sorra is:
Megdorgálja az Úr, akit szeret.*

*Az Úrral tartasz — látom — édesem:
Hideg közöny-korbácsod fölveszed
És véresre korbácsolod vele
Szegény bolond, rajongó szívemet.*

*S vergődve bár, de mégis tűröm ezt,
Várom: következtlen nem leszel,
Mert lám a szent könyvben írva az is:
Megostorozlak, de nem hagyalak el . . .*

Poéta.

A magyarországi szombatosok rövid története.

(Folytatás.)

Am azonban lehet Krisztust Istennek mondani oly értelemben, mint ahogy „Mózes és a tisztviselők az Isten népe közt és az Istennek angyalai is mondatnak isteneknek.“ Isten, de aki „nem olyan öröktől fogva való, dicsőséges, láthatatlan, hatalmas, megfoghatatlan, mint az Atya“. A Krisztus, saját szavai szerint, nem azért jött a földre, hogy a törvényt eltörölje, hanem inkább, hogy betöltse azt s ha azért jött, a Mózes törvénye „a Krisztus eljövételével nem rontatott el“; ha Krisztus a törvényt a zsidókra nézve megváltoztatni csak meggondolta volna is, hamis próféta lett volna“.

Fő fundamentum a hitre nézve a Mózes profétiája, mint akinek „Istentől hagyománya és bocsátása volt a törvényadásra“. Krisztus nem irt és nem adott ki törvényt, ő a Mózes törvénye szerint tanított s az újszövetségi könyveket az ő halála után irták össze ismeretlen egyének, ezért nem is lehet profétikus, azaz Isten lelkétől ihletett könyvnek tekinteni. Mindazáltal nem vetik el az új-testamentumot, mert hiszen az apostolok írásaira is szükség van, mint amelyek a Talmudhoz hasonló magyarázatokat foglalnak magukban; ezekből értesül az ember a gyehehnáról, a pokolról, örök életről, angyalokról, ördögökről, általában a valóban szentséges élet nemeiről. Jóllehet tehát „a Mózes törvényét tartották főnek s elsőnek, de az új-testamentumot is használták, azzal bizonyítottak, sőt azt mind a pogányokra, mind a zsidókra nézve fontosnak tartották“.

Érdekes, hogy míg itt (A szombatosok régi könyvében) az ó testamentum fölényét hangsúlyozzák, amelynek az új csak magyarázatául s kiegészítőjéül szolgál addig más helyen azt mondják, hogy „drágalatosb és dicsőségesb az új-szöv. az ó-nál mindenképen“ stb.¹ A mi arra enged következtetni, hogy a kezdet, a forrongás időszakában nem egyformán gondolkoztak az összes szombatosok egy és más dologról, ami szinte természetes is

Megtámadják a szentháromságot, amelyet „tudatlan, tévelygő sok pap confirmált meg,²“ megtámadják a vasárnapnak a szombat helyett, husvétnak a pészah s a pünköstnek az 50-ik nap helyett való tartását; hogy az új esztendőt őszről-télre vitték,“ hogy harangokat használnak a keresztyének, hogy az „istenitiszteleket elváltoztatták. az ünnepeket is mind fordították,“ hogy tisztátalan ételekkel élnek“ stb.³

Hisznek a chiliasmusban. Egykor el kell jönnie még egyszer a Messiásnak, akinek „a szentekkel együtt minden gonoszon leszen birodalma.“ A messiás e második eljövételét forró reménységgel, erős hittel várják s nagyon sok szép énekükben adnak ennek kifejezést. Hogy a feltámadásban is hittek mutatja az, hogy kikelttek azok ellen, akik a feltámadást tagadták; „Hova lehet veszedelmesb tudomány, mint aki azt meri mondani, hogy sem Isten, sem ördög, sem feltámadás nincsen.“⁴

Ami a szombatosok etikáját illeti, korántsem áll az oly alacsony színvonalon, mint ezt régebben hibásan tartották. Sőt egyes részleteiben versenyez a legtisztább keresztyén igazságokkal, ami önként érthető, miután nagyrészen a keresztyén ethika képezi alapját.

Különösen hangsúlyozzák s csaknem minden énekükben kidomborítják azt a gondolatot, hogy az ember,

¹ Dr. Köhn S. i. m. 62. l.

², ³ Dr. Köhn S. i. m. 65. l.

⁴ Ker. Magvető XXI. é. f. i. h.

mint gyarló porférge a szent Isten előtt ismerje be gyarlóságát s rút bűnös voltát. Isten nevét sem esküvésben, sem más hiabavaló dolgokban nem kell említeni. Isten nagyon gyakran megróbálja az ő hiveit, meglátogatja „atyai vesszejével“, de nem hagyja el végkép; ha látja, hogy szívők szerint megtérnek „siralomukat víg örömmre fordítja és jövődő boldogságra javallja“. ¹ Különösen Kippur napján a „szombatok szombatján“ kell megvizsgálnia magát minden embernek s előbbeni bűneit elhagyni, mert

„Penitenciát ez napon ki tészén,
Az nagy áldást az Ur Istentől úgy vészen,
Fejében az úr koronát tészén
Az örök boldogságban részt vészen.“ ²

Az embernek ártatlanul kell élnie, becsületes munkásságban, de a „hitvány árnyékvilágért“ valahogy el nem szabad felejteti az Istent. Az ember szegénységében ne féljen az „éhenhalástól“, hiszen Isten még a gonoszt is sok jóval ruházta fel, a jókkal pedig „sokkal inkább közli minden javát s szép áldását.“ Tűrni és szenvedni kell az istenfélő embernek, mert csak így lehet részes istenországában. Viselje békén, ha háborúságot, nyomorúságot bocsát reá az Úr, hiszen a szentek még meghalni is nyugodtan tudtak az Úr útaiért. Ők lebegjenek hát az ember szeme előtt! A testi inség különben is mulandó, a lélek ellenben örök s ennek javai is: ³ E lelki jók pl. „ki mindennél nagyobb, bűnöknek bocsánatja.“ az igaz vallás igéi, az Isten lelkének vigasztaló ereje stb. A testi jóról azt mondják, hogy jó, ha van, de „testit ha kívánok, csak úgy engedő uрам, mint Felséged akarja“. ⁴

Említett dolgok határozottan a ker. etikából vannak meritve, de már a felebaráti szeretetet egészen zsidós szellemben fogják fel. „Mit én mástól magannak nem kívánok, másnak is olyannal adós nem vagyok.“ Az ellenség szeretetét, mely a ker. etikának egyik legfenségesebb tétele, elvetik, mint amely „törvény felett való képtelen dolog.“ ⁵

A könyörületesség egyike a legfőbb erényeknek, még pedig a tettekben nyilatkozó könyörületesség. Szépen fejezi ezt ki egyik sátoros ünnepre való énekük:

„Most a sátor mellett zsidókkal együtt járván, szegényt segítünk; ruhátalan, rongyos, hideg télre kelve, ne láttassék közöttünk.“ ⁶

A józanságot és mértékletességet (jóllehet ezek csak a józan életrendre tartozó dolgok, amelyeket önként meg kell tartania minden embernek) szintén a többi erkölcsi tételek között emlegetik, míg ellenben a tobzódást halálos bűnnek tartják stb. ⁷

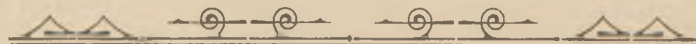
A szombatosok hittek ördögben, sábanban, mennyországban, feltámadásban. Hittek a Messiás eljövételében s az általa alapítandó mennyei birodalomban „Mi annakokáért kövessük a szenteket és szoktassuk magunkat szent életre, buzgó szívbeli könyörgésekre, alamizsnálkodásokra, józan és mértékletes életre, igazán való böjtölésekre és így várjuk eljönni az Istennek fiát és beszállani az ő tőle megígért szent birodalomba, kit megígért az Úr Isten minden szent hívőknek a szent agyalokkal egyetemben“ stb. ⁸ Az eljövétel a Pesáh ünnepen lesz majd, ezért kell ünnepelni e napon:

„Pesáhnk mi nekünk ezzel kezdetik, telik, végződik, Messiásodat örömmel várva, bennel lelkünk bízik.“ ¹

Amint a szombatosok dogmatikáját, etikáját, hitcikkeit főképp a ránk maradt énekekből tudjuk, ezek tartották fenn ünnepeiket, szertartásaikat s ált. szokásaikat.

Énekeik s imáik a dolog természetéből kifolyólag tulnyomóan a szombat jelentőségéről s dicsőítéséről szólnak. „Isten nagyságos napjának, szent napnak“ nevezik, amelyen meg kell szünni a külső dolgoktól, csak az Urat kell dicsőíteni, szent törvényéről elmélkedni s magába szállania az embernek e napon, mint amelyet „szent Úr hagyott két kötéblára, szent újjával írta.“ Aki léhasággal él, játszik az az Ur szent szombatjával s ő „nagy haraggal érte bosszút áll“ Ellenben a ki hiven megtartja a szombatot, a próféta bizonyossága szerint „Jákób örökét örökségül bírja majd“, örökségül kapja Istennek boldog országát s Jeruzsálem várát. ²

(Folyt. köv.) Takács Mihály.

EGYLETI ÉLET.

A Hittanhallgatók Egylete május 3 iki ülésében a budapesti és kolozsvári theol. akad. ifjúságának átiratára a kongresszust illetőleg a következőkben határozott:

„A sárospataki theol. ifjúság mindenkör szívesen látja az életrevaló, szabad eszmék jegyében folyó mozgalmakat. Annak reméli a most, jún. hó végén összeülni szándékozó theol. ifj. kongresszust is. Ugy látszik, a kongresszus életrevaló eszméket is igyekszik megvalósítani. S miután az útból a kongresszust eddig gátoló nehézség (unitáriusok mellőzése) is elgördítettett, amelynek következménye volt a legközelebbi kongresszus meghiusulása is: theol. ifjúságunk szívesen venne részt a most tartandó összejövetelen, hogy osztozzék a többi theológiák ifjúságával a közös munkában, ha ezt jelenlegi körülményei megengednék.

Mikor budapesti kollegáink felhívó szózata megjelent: theol. ifjúságunk szívesen karolta fel az eszmét s egyszersmind tiltakozott az ellen, mintha a közelmúltban meghiusult kongresszus mi miattunk szenvedett volna hajótörést. Aminthogy ezt nem is állíthatja egyetlen objec.ív ítéletű s a múlt viszonyaival ismerős ember sem, Majd kolozsvári kollegáink értesítettek, hogy a kongresszust ők szándékoznak megtartani még pedig unitárius kollegáikkal karöltve, mire egyletünk elhatározta, hogy képviselteti magát.

Vártuk aztán, egyre vártuk a fejleményeket. A mozgolódás (kivéve Pestet) mindenfelől meglehetősen lanyha volt Kolozsvári kollegáinktól se kaptunk semmi pozitív értesítést a kongresszusra vonatkozólag. Miután az idő haladt, Közlönyünk úján sürgettük kolozsvári kollegáinkat, adjanak mielőbb felvilágosítást a kongresszus idejére, módozataira vonatkozólag, de nem kaptunk. Nem akarjuk kárhóztatni őket: amint legújabban írják, a püspök-választás, a helyi viszonyok és a kongresszus előkészítése meglehetősen elfoglalta őket. Most a husvétüi szünidő eltelté után kaptuk aztán az újabb felhívást budapesti kollegáink részéről s egyszersmind pozitív tudósítást kolozsvári kollegáinktól, hogy a kongresszust jun. végén akarják megtartani Sajnos, a tudósítás későn érkezett s mi a magunk részéről a kongresszusra semmi körülmények között el nem mehetünk. Nem, mert ami theol.

¹ Zsidó-magyar évkönyv. Hazai Hugó: Szombatos imádságok 232. l.

² Zsidó-magyar évkönyv. i. h. 273. l.

³ Egészen az ev-i helyek esengenek ezekben vissza.

⁴ Zsidó-magyar évk. i. h. 221. l.

⁵, ⁶ Dr. Kohn S. i. m. 101—102. l.

⁷ Dr. Kohn S. i. m. 103. l.

⁸ Ker. Magvető. XXI. évf. 145. l.

¹ Ker. Magvető. XXI. évf. 147. l.

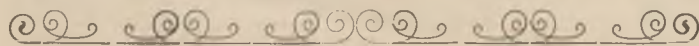
² Zsidó-magyar évkönyv, i. h. 213. s 222. l.

Tavaszkor.

akadémiánk berendezettségénél fogva ifjúságunkra nézve az iskolai évből hátralevő idő a szorgos munka ideje. Alapvizsgái, kápláni s más egyéb iskolai dolgozatok készítése (máj. 15-ig), aztán pár nap mulva a colloqui-umok, majd az alapvizsga és kápláni vizsga teljesen lefoglalják ifjúságunkat. Egyébiránt a vizsgálatoknak az idejét sem tudjuk előre. Azt nálunk mindig az elnökség állapítja meg rendesen pár héttel a vizsga előtt s eshet pl. úgy jun. hó 22 re. mint 28—29-re. Úgy, hogy megtörténhének az a kellemetlen eset; hogy esetleg ép közvetlen a kongresszus előtt lennénk kénytelenek bejelenteni elmaradásunkat.

„Theol. együletünk tehát — sajnálattal bár — lemond arról, hogy a többi theologiák ifjúságával egyetemben most részt vegyen a kongresszuson. Ellenben egy a jövő iskolai év husvét előtti bármely szakában tartandó összejevetelen szívesen venne részt“. Ugyancsak e gyűlésen került előterjesztés alá az egyháztörténeti pályakérdésre érkezett egy munka is, amelyet azonban a bíráló-bizottság nem talált oly alaposnak, hogy a díjat odaítélhesse neki. Ellenben a predikatiókat bíráló bizottság még most sem hajlandó mozgolódni, pedig talán annak is ideje volna már! Az ó- és új szövetségi tételekre most beérkezett 1—1 munka szintén bírálat alatt van.

Főiskolai Tüzoltó-Egyület. A husvét előtti időszakban sűrű egymásutánban keletkezett tüzek arra birták ifjúságunkat, hogy a már évek óta szendergő *Tüzoltó-Együletet* újból életre keltsé. Az egylet 70 taggal alakult meg. Tisztviselői lettek: Főparancsnok: Safrán Jenő IV. h. h., Alparancsnok: Nagy Gusztáv I. jh., Szivattyu-parancsnok: Lőrincz László III. jh., Rendőrpáncsnok: Kovács Lajos II h h., Mászóparancsnok: Szalay Béla II. jh., Csóvezető: Szabó Bertalan IV. h. h. és Tamáska Lőrinc I. jh., Kézi szivattyusok: Horkay Lajos IV. h. h. és Csabay Gyula II. jh., Kürtös: Pataky Sándor II. h. h. Mentő parancsnok: Gombos Imre IV. hh.

A „Panaszok“-ból.

*Emléked elfeledni vágytam,
Neved nem ejtém soha ki.
Gyötrő, kínos egyhangúságban
Teltek éltémnek napjai.*

*A lázongó, vad szenvedélyek
Tusáztak bennem szüintelen;
Bárhol kerestem nyugtot, élvét:
Fojtó, nehéz bíi volt velem.*

*Hiába mentem bíis magányba,
Hiába mentem csendbe el,
Csak nem tűnt el a bíinak árnya,
Csak nem szüint fájni e kebel.*

*A képzelet bíiwös varázsa
Ott is csak véled álltatott.
A két szemednek ragyogása
Ott is álmokba ringatott.*

*A lelkem ott is kintól égett
S átkozni még sem tudtalak:
Imádság volt a bíi is érted,
S a könny, mellyel sirattalak . . .*

Győrék József.

*Kiinn az élet bontogatja szárnyát
És erőre kap a napsugár.
Száz faágon millió riügyecske
Téli álmának im vége már.
Pattant a riügy és a bíimbó bomlik,
Méhek zsongnak, lepkék szállanak;
Virágillat száll a tiszta légbé:
— Istenem be szép is a tavasz! . . .*

*Száz madárka is cseveg a tájon,
A szavuktól hangos rét, határ.
Vig kepeléssel szól a versenybé
Egy kedélyes, vidám gólyapár.
Fecskék szállnak, édes csicsérgéssel
Üdvözölve a kies tavaszt,
Mely elúzi a bíis léli álmot
S a halálból életet fakaszt.*

*A morajló, pezsgő élet árja
Zsibongva száll át a lelkemen:
Messze úzók mostan minden gondot
S a tavasznak báját élvezem.
Mint a gyermek lépem a virágot,
Hiszen nekem uyilik még ma az . . .
S harmat helyett dér lepheti holnap:
Olyan gyorsan elszáll a tavasz! . . .*

Takács Mihály.

HIREK.

— **Tisztelettel kérjük azokat, akik lapunk eddigi számaít megtartották s előfizetéseiket még eddig be nem küldötték: szíveskedjenek a szerkesztőség címére mielőbb beküldeni.**

— **Halálozás.** Ifj. Meczner Gyula a sárospataki járás közszeretnek örvendő, ifjú főszolgabirája pár hónapig tartó betegség után április hó 9-én Budapesten elhunyt. Temetése Novak Lajos főiskolai lelkész és főiskolai énekkarunk közreműködése mellett április hó 11-én Sátoraljaujhelyben ment végbé, óriási részvét mellett. A megboldogult itt Sárospatakon végezte jogi tanulmányait s annak idejében elnöke volt a főiskolai jogászegyletnek. Legyen áldott emlékezete!

— **Tanítóképző-intézeti tanárok közgyűlése** volt április hó 14 én Sárospatakon, ahová az ország minden részéből gyülekeztek össze. Az egyesület vezetőségének ünnepélyes fogadtatása s az ismerkedés 13-án, maga a közgyűlés 14-én délelőtt ment végbé. Ezt közebé, este pedig magas színvonalú hangverseny követte.

— **Hangverseny.** A „József kir. herceg szanatórium egyesület“ sárospataki hölgy-bizottsága folyó hó 2-án este fényesen sikerült hangversenyt rendezett. A hangverseny, mely a főiskolai új konviktusnak ez alkalommal még a szokottnál is pompásabban díszített termében folyt le, a főiskolai énekkar szépen sikerült „Nyitány“-ával kezdődött. Erre következett a „Liliomok harca“ (Tompa Mihálytól) élőkép Személyesítették Bálint Ilonka, Buza Joiánka, Dobozy Bertuska, Hodinka Irénke, Hoody Irénke, Klein Herminke, Kóta Ilonka,

Lebovics Zelma, Platzer Ditus, Radácsi Etelka és Jolánka, Rieszdorfer Micike és Zsenike, Salacz Irénke, Sarkadi Erzsike, Steczik Valika, Szabó Katóka és Juliska, Szinyei Boriska, Vikti, Vilmi, Tini és Tusika, Trócsányi Mariska, Zsindely Katóka, Zombory Manyika, Zsoldos Ilonka úrhölgyek és Bukoveczky Józsika. Szövegét a maga ismert, kedves modorában Debreczeni Jolánka úrhölgy adta elő. Most felgördült a függöny s a nagyszámú közönség meglepetett sorain egy csodálkozó *ah!* morajlott végig. Minden szem a szinpad felé irányult, hogy lebilincselve gyönyörködjék a megtestesült, fakadó Május bájában, a gyönyörű hölgykoszorúban. A bengáli fény misztikusan zöld, majd vörös fényénél mintha a mesebeli tündérek egy csoportja szállott volna a földre, tündérhon egy darabjával. A közönség nem is tudott egykönnyen betelni a gyönyörű látvánnyal s a függöny 4—5 ízben is felgördült egymás után. A kárpázat még fogva tartotta a lelkeket. mi-or *Edelényi Árpádné* úrnő ajkán megcsendült a „*La szerenata*“ (G. Bragától) c. darab áriája kedvesen, bájos közvetlenséggel, mintha legalább is valami mezei pacsirtától tanulta volna el az éneklés ritka művészetét. Méltó volt hozzá a kíséret is: Zucker Viktor úr művészi hegedűjátéka s Székely Lajos joghallgató ismert virtuóz-zongorajátéka. Mintha csak az andalgásból akarta volna felvillanyozni a lelkeket: megjelent most az emelvényen a *Karczub Mariska* úrhölgy bájosan szimpatikus alakja. „*Szeretem a férfiakat*“ c. monológot adta elő annyi természetességgel és kedvességgel, hogy bizonyára még a nőgyűlölő férfiak lelkéből is kicsalta az önkéntelen választ: De már mégis csak lehetetlen nem szeretnem a nőket!... Most egyszerre várakozó csend következett: *Karczub Dénesné* úrnő énekelt egy részletet a „*Denevér*“ c. operettből s a „*Remete csengetyű*“-ből (zongorán kísérte Székely Lajos jh.). Lélekzetfojtva, elragadtatással hallgatta a közönségnek minden egyes tagja, annyi báj, annyi művészet csengett énekében. Zucker Viktor úr hegedű s Székely Lajos jh. zongorajátékában két fiatal, de már is kiforrott művész játékát élvezte a közönség. Ujból az *Edelényi Árpádné* alakja jelent meg a szinpadon, hogy mégegyszer andalgásba ringassa a lelkeket. A „*Lily*“ c. operettből énekelt ez alkalommal részletet viharos tetszés között Rövid szünet után *Horkay Lajos* IV. h. h. adta elő a „*Szeretem a nőket*“ c. monológot művészi alakítással, sűrű kacajra fakasztva a közönséget Végül ismét élőkép következett: *Kossuth imája* a kápolnai csata után. Megható volt nézni s hallani, amint *Farkas Dezső* IV. h. h., aki Kossuthot személyesítette meg, a kórus halk. szomorú melódiája és zenekíséret mellett elkezdé *Kossuth imáját*. Valósággal magunk elé képzelhettük a múlt nagy eseményeinek e szomorúan dicsőséges epizódját A katonaságot theologus és jogász ifjak helyettesítették. Nagy részük bizony beillt volna a 48-ki regimentbe is, olyan jól festettek a honvéd és huszár atillákban! Azt talán mondanom se kell, hogy a hangverseny minden egyes pontja után annyi taps hangzott el, amennyi még egy ily nagyszabású hangversenynél is szokatlan. Féltilzenegyre járhatott az idő, mikor a közönség egy része eloszlott, másik része pedig a Jónás Jancsi hegedűszavára olyan parázstáncre kerekedett, amelyet akármelyik farsangi bál megirigyelhetett volna s amely csak a késő reggeli órákban ért véget. (Vazul.)

— **Előfizetéseiket beküldötték:** Brzorád Rezső (Sárospatak), Biró Béla (Ugornya), dr. Csiky Kálmán (Sárospatak), dr. Korláth Endre (Ungvár), Pósa Péter (Kiskövesd) 4—4 kor., Berecz Károly (Igrici), Vargha Imre (Ziliz) 2—2 koronát. Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

T. J. úrnak (Radistván?) Kisfalud. Sziveskedjék egy lev. lap útján tudatni Tiszteletességed, hogy ki útján küldte be előfizetését. mert a Szerkesztőség mit sem tud róla

B. E. Hejőbába. Csodálem, hogy tavasz van és te mégis mélyen hallgatsz. Irj már valamit. Szives üdvözet!

Tavaszi csapongás. Ha oly tulságosan nem csapongana el a phantáziája: talán közöltük volna.

Mielőtt személy . jelzálogy- v. építési

K Ö L G S Ö N

íránt intézkednék kérjen díjtalanul
prospektust

MELLER L. EGYED

BUDAPEST, IX., Lónyai-utca 7. Telefon-Interurban 46—21.

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a leg-
ujabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb.

Kitűnő szabás!! ———— Előnyös fizetési feltételek!!

— Sárospatak, Kossuth-utca. —

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi leg-
ujabb divatokkal folyvást lépést tartó

rőfös, férfi és női divatüzletét.

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők. minden-
féle férfi- és női divattárgyak
a legnagyobb választékban és a legolesóbban
kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

Weinberger Sámuel

férfi szabó. — Férfi, fiu és gyermek kész-
ruhák raktára Sárospatakon (Kossuth utca.)

GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb

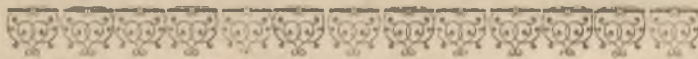
**disztárgyak, majolikák, tál-
cák, finom metszésű pohá-
rak, tükrök, lámpák stb.**

**Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡**

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogá-
sába városunknak e tekintetben páratlan
és egyedülálló üzletét.

Witek F. borbély és fodrász terme
Kossuth Lajos utca
Sárospatakon.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, rész-
ben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt
borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1883. évi 5 puttonos asszu	1 üveg, fél liter à	12.— K
1890. " 3 " musk. "	1 " " " "	4.80 "
1901. " 5 " " "	1 " " " "	8.40 "
1901. " 4 " " "	1 " " " "	6.— "
1901. " 1 " " "	1 " " " "	2.40 "
1901. " szamorodni	1 " " " "	1.80 "
1901. " " " "	1 " " " "	2.40 "
1902. " " " "	1 " " " "	2.40 "
1902. " pecs.-bor (furmint)	1 " " " "	1.40 "
1902. " aszt. " "	1 " " " "	1.20 "
1902. " " " "	1 " " " "	1.10 "
1902. " " " "	1 " " " "	1.80 "
1903. " " " "	1 " " " "	1.10 "
1905. " törköly-pálinka	1 " " " "	1.40 "

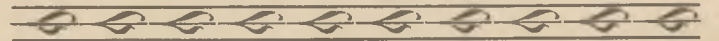
Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel
rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség
nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíthatnak
fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a
szövetkezet visszaveszi. **136 literes göncihordó vételnél**
a feltüntetett árakból **5 százalék engedmény jár, ingyen**
hordóval. — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi
árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön ked-
vezményünk érvénytelenné válik.

Klein Mihály *sárospataki*
(*Tokajhegyalja*)

mintapincéjében a következő borok kaphatók:

Asztali bor.	Ménesi Cabinet v.
Pecsenye bor.	Egri vörös.
Szamorodni bor.	Vörös asszu.
Asszu.	Rizling.
Gyógyasszu.	Leányka.

*Az összes borok tiszta valóságáért teljes
felelőség. A legversenyképesebb árak.*

Zemplén vármegye legrégebb és legelső-
rendű polgári és papi szabó-üzlete és
gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

Sátoraljaujhely.

≡ Mindenféle polgári és papi öltönyök
mérték után a legfinomabb hazai és
külföldi gyapjuszövetekből a legelegán-
sabb kivitelben készíttetnek.

≡ Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak
kedvező fizetési feltételek.

≡ Kivánatra egy levelezőlapra való
tudósítás esetén bármikor kész Sáros-
patakra a megrendelések fölvételére kellő
mintákkal ellátva átutazni.

≡ **Olcsó árak.** ≡ **Kifogástalan szabás.**

≡ **Pontos és figyelmes kiszolgálás.** ≡

Tisztelettel értesitem a n. é. közönségt. hogy a

**Haltenberger Béla ruhatisztító- és festő-
≡ intézetének képviselőjét átvettem. ≡**

Ezzel a vállalkozással a városnak egy régen érzett
hiányát igyekeztem pótolni s céloim az volt, hogy a n.
é. közönséget megkíméljem azoktól a kellemetlenségektől
és költségektől, melyeket a kassai intézettel való
postai érintkezések okoztak. A legpontosabb és leg-
gyorsabb kiszolgálás előzetes biztosítása mellett már
csak azért is kívánatos helyi intézetem igénybevétele,
mert nálam mindennemű tisztítás és festés jóval keve-
sebb költségbe kerül, mint bárhol másutt.

Kiváló tisztelettel

KLEIN MIHÁLY

40. évfolyam
S. K. H. K.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniéri hivatal.	Főszerkesztő: PAPP JÓZSEF	Felelős szerkesztő: TAKÁCS MIHÁLY	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.
Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref. főiskolai könyvnyomda.”	FŐMUNKATÁRSÁK: TÓTH JÁNOS, KOMENDOVITS GYULA		

PÜNKÖSD.

Tizenegy tanítvány égre emelt szemmel néz a távozó Mester után, szemeikben a félelem és csüggedés tükröződik vissza. Kábultan, szinte megdermedve állanak ott. Már felhő burkolja a názáreti Jézust, midőn mellettük hang emelkedik: „Galileabeli férfiak, mit álltok, nézvén a mennybe? (Csel. I. 11.). — A kábultságból magukhoz térve a kérdő hangra, Jeruzsálembe térnek, hogy a Mester parancsa szerint megvárnák: „az Atyának ígértét.”

Mig velök volt negyven napig a feltámadott Úr, óh! addig büszkék, bátrak voltak ők; minden nap várták, hogy a Mester — a Messiás — munkába fog; meg is kérdezik: „Uram! avagy nem ez időben építéd-e meg Izráelnek országát?!“ (Csel. I. 6.).

Az Úr távozott, Izráel országa nincs sehol, az első helyek a király körül betöltetlenek, mitevők legyenek, mihez fogjanak?! . . . Várni, várni — egyelőre ez a jelszó — az ígért Vigasztalót, ki „velök marad mindörökké“, „megtanítja mindenekre“ a csüggedőket.

Együtt maradtak tehát Jeruzsálemben, — az áruló Judás helyett új apostolt választanak — s „mikor a Pünkösöd napja eljött, valának egy akarattal együtt. Akkor nagy hirtelenséggel lön az égből, mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése, mely eltelé az egész házat, melyben ülnek vala. És látának kettős, tüzes nyelveket és üle mindenikre azok közül. Megtelének mindnyájan szentlélekkel“ (Csel. II. 1—3.).

Mint pezsdült a vér ereikben, mint dobogott a szívök, mint ragyogott az arcuk az isteni dicsfénytől, az erőtől, mely át meg átjárta minden idegöket! Hogy eloszlott a félelem, a csüggedés, a kábulat, a dermedtség, mely azelőtt elszibbasztá egész lényöket!

Ott látjuk Pétert, ki az elárult, elítelt Mestert a főpap udvarában háromszor megtagadta. Ime most felkél, szól, hangja mint viharé zúg át az álmélgodó és kétkedő tömegén: „Zsidó férfiak! a názáreti Jézus, akit ti megfeszítettetek, valóban Istentől küldetett, Isten feltámasztotta őt a halálból, felmagasztalta az ő jobbán s Ő kitölté az Atyjától nyert Szentleket, melyet ti most láttok és hallotok!“

Ime a félénk, kishitű, ingatag Péter hőssé lett már, nem fél már nyíltan kimondani véleményét a Jézusról, nem tagadja meg, sőt Isten fiának vallja, kit Isten feltámasztott a halálból, „mely dolognak mi mindnyájan bizonyosságai vagyunk“.

És a kétkedő tömeg hinni kezd s az apostol hívó szavára megkeresztelkedik, veszi a Szentleket! Vagyonát megosztja, kenyerét megszegi, az igazi apostoli tudománnyal — az evangéliommal — foglalatoskodik s minden napon együtt, egy akarattal dicséri az Istent!

Ez volt az isteni lélek csudája az első Pünkösöd ünnepén! De hát azóta soha nem tett csodat ez a titkos Erő, soha nem nyilvánult az emberek között?! Megszűnt Istennek lelke működni a földön?! . . . Óh nem! az Isten lelke él! A lélek, mely az első Pünkösödkor kitöltetett, munkálkodik folyvást! Avagy mi indítá a reformátorokat, hogy széttörjék a sötétség hatalmának a világra rakott békóit s kezébe adják a népnek az evangéliumot, melyből az Isten lelke szól?! Avagy nem az Úr lelke beszél-e az ígéretetők által, kik megtérésre, egyező akaratra, szeretetre hívnak, hogy mi is egy akarattal dicsérjük az Istent?! . . .

A közelgő Pünkösöd ünnepén sok millió ember keresi majd fel a templomokat, imaházakat, keresi, várja a Szentleket, hogy kitöltessék rá. Óh! de mit ér csupán várni, ha nem készülünk befogadására, ha nem lesz testünk, szívünk igazán a lélek templomává?! Mert a Szentlélek csak oda száll, csak ott lakozik, hol élő hit, munkás szeretet van!

Óh! Isten lelke! szállj hozzánk, lakozzál mibennünk! Munkálj közöttünk! Mint zúgó szél, ébreszd az alvó szíveket, mint tavaszi szellő fakaszd a jónak csiráját a kemény szívekben, mint nyári napsugár érleld a szeretet nemes gyümölcseit!

Jövel óh áldott Szentlélek! . . .

Papp József.

A perdita.

I.

A nagy, cifra cserépkályha ajtajának cikkeakos lyukain kíváncsian kacsintgattak ki a lángnyelvecskék s egy-egy percre élénk fényt vetettek a sötét szoba falaira. A majolika tányérkák a kikandikáló lángooskákat élesen verték vissza.

Ilyenkor egy pillanatra látni lehetett az egész szobát. Csinosan, divatosan butorozva. A falakon a székeken s egyéb berendezésen látszott, hogy egészen újak. A szoba füstölő illata összekeveredve a friss butorszaggal, sajátságos, sejtelmes illatot terjesztett.

A széles, puha diványon ketten ültek.

A fiatal asszony, meg a férfi: az ura.

Fejüket lehorgaszta, némán bámultak a tűzbe. Mindketten el voltak foglalva gondolataikkal.

A férfi kiélt arcvonásai olyan különös kifejezést öltöttek.

Ő tehát már férj és a mint mondják, irigyelt férj. Tegnap óta. Tegnap volt az esküvő. Sehogysem tudta beletalálni magát új helyzetébe. Olyan hihetetlennek tűnt fel előtte, hogy ő végre is rászánta magát a házasságra... Ő, aki soh' sem akart megnősülni. És most, 35 éves fejjel, mikor az életet már teljesen kiélvezte, mikor lelkének tüze hamvadni kezdett, mégis rászánta magát. Nem önként tette. Barátai unszolták.

— Ha így folytatod, teljesen elzüllesz. Meg kell házasodnod, mondogatták.

És végre is ráállott. Most már itt van mellette a leány, mint felesége.

Hogy szereti-e, azt nem tudja magának biztosan megmondani. Hanem talán szeretni fogja. Fialat és szép. Neki ugyan már nagyon sok szép asszonnal és leánnyal volt ismeretsége. Vagy kettőt szeretett is igazán.

Talán a feleségét is szeretni fogja.

Önkéntelenül közelebb húzódott hozzá. Az asszony idegesen riadt fel az érintésre. A férfi gyöngéden megfogta kezét, de a következő pillanatban meglepetve rántotta vissza karját.

Egy könnyesepp hullott keze fejére.

Megrettent. Szokatlan, furcsa érzés futott át rajta. Az a könnyesepp úgy égette azt a kis helyet. Hát az asszony sir? Miért? Talán nem volt hozzá elég gyöngéd? Vagy annak a nagy, igen nagy űrnek hidegségét érzi, mely lelkeik közt van?

Megszánta és kezdte magát vádolni:

— Közönséges gonosztevő vagyok, ki csak a magam önző céljait nézem. Meglopom a mások boldogságát, tönkreteszem az életet, csak hogy magamnak használjak.

Annyira ment az érzékenykedésben, hogy szinte hajlandó lett volna eléje borulni s úgy kérni:

— Bocsásson meg nekem, ki feldúltam a maga lelki világát s hivatlanul akartam oda bejutni.

De a következő percben megmosolyogta magát s önmaga előtt szégyelte lágyszívűségét. Halkan kérdezte:

— Talán valami baja van?

— Semmi.

— Miért sir?

— Nem sirok... Fájom. S összerázkodott.

A férfi nem kérdett többet. Az asszony pedig közelebb húzódott a kályhához s észrevétlenül le-letörült egy gördülő könnyeseppet.

Leányálmait temetgette siratta...

Ilyen volt az első nászestéjük...

Azóta már egy félév telt el. Egy félév, mely alatt a fiatal asszony nem győzte hallgatni a barátnői irigykedő dicséreteit. Nem sok kellett hozzá, hogy maga is elhigye boldogságát. A világ előtt nem is akarta feltárni lelke belsejét, sőt egyenesen bántotta volna, ha boldogtalannak tartják.

Mulatott, kacagott, féltékenykedett, a mikor látták.

De mikor otthon volt, mikor egyedül volt, letette az álarcot. Mint az elszegényedett büszke úr, ki nappal vasalt ruhában jár, este meg rongyokba burkolódik.

Be sokszor is visszasírta ábrándos leánykorát. Azokat az édes álmokat. Nem ismerte még akkor az életet, nem úgy nevelték, hogy annak sara bepiszkolja lelkét.

Azt hitte, hogy minden oly szép lesz, mint a hogy ő elgondolta.

— Tudod, Emmike — mondogatta kis testvérjének — hogy milyen lesz az én vőlegényem? Megmondom neked. Szép, barna, erős férfi, aki félt majd még a szellő lehelletétől is. És fogjuk egymást szeretni nagyon... igen nagyon...

— De hátha nem fog szeretni?

— Nem fog?... Akkor... meghalok.

— Oh, ne halj meg Elza — könyörgött megijedve a kis leány — inkább — csald meg. Akkor, úgy-e nem kell meghalni?

— Nem csalom meg Emmike. Te még azt nem érted, nem tudod, hogy inkább meghaljon az ember, mintsem hogy becstelenül éljen!...

Igy volt ez valamikor ott a tiszta lányszobában. A lány vágya, szenvedélye, folyton nőtt, hogy felfedezze álmai királyfiát a valóságban is.

... És végre megtalálta.

De jött a mindennapi élet. Az élet pedig úgy bánt az ábrándokkal, mint az őszi dér a még nyilni vágyó virágokkal. Olyan kegyetlenül letépi a színes, illatos szirmokat.

A fiu fiatal volt még s házasságról szó sem lehetett.

A család unszolta a leányt, válasszon komoly kéri közül.

— De ha nem szeretem egyiket sem! fakadt ki a leány.

— Mesebeszéd, szólt rá az anyja. Mai világban már nem szükséges szerelem a házassághoz. Lásd, én sem nagyon szerettem apádat és mégis megfértünk. Megszokjátok egymást.

A lány lassankint megbarátkozott a gondolattal. Választott. Azt, aki iránt a legkevesebb vonzalmat érzett, a kiról tudta, hogy az sem szereti őt.

Azt hitte, hogy dacolni fog a sorssal.

... Pedig sokkal gyengébb volt hozzá...

III.

Ilyenkor esténként egyedül volt az egész lakásban. Az ura nem mondta soha, hova megy, ő meg nem kérdezte. És nagy magányában eszébe jutott mindaz, mit két év alatt szenvedett.

— Igen már két éve vagyunk együtt, suttozta magában. És ma is olyan hidegen bánt velem. Pedig két év alatt már megszokhattuk volna egymást. Oh istenem, de hosszú idő! Mindig azt gondoltam, hogy beletörődök sorsomba. Nem lehet. Nem tudok... Csak tűnök némán, de a szívem nagyon vérzik. Legalább vigasztalóm volna... Tudom, hogy vérkezek, de ő reá gondolok, kit most még jobban szeretek... Pedig kétszer sem láttam esküvőnk óta. Kerültem. És ezután is

kerülni fogom. Pedig sokszor egy tekintete is könnyeb-
bülést szerezne . . .

Előszivárgó könyein keresztül mereven bánt a
lámpa fényébe.

Majd felállott s lehorgasztott fővel lépkedett a
szobában.

Egyszer egy levélen akadt meg tekintete. Az író-
asztal alatt feküdt. Megnézte. Az urának volt címezve ;
bizonyosan a fiókjából esett ki. Először visszalökte, a
hova leesett, de aztán győzött benne a kíváncsiság.
Kihuzta a boritékból. Elolvasta.

Egyetlen Sanyikám ! Még mindig a multkori édes,
mámoros esténk hatása alatt vagyok — és azóta
te nem jöttél el hozzám, pedig annak már egy hete.
Talán csak nincs valami bajod ? Hagyd ott azt a kis
siránkozót és jöjj mielőbb hozzám. Ma vagy holnap.
Vár, mindig vár s csókolni vágyik Lizid.

U. i. Majd elfelejtettem megírni, hogy most már
a „Hotel Veneziá“ -ban vagyok alkalmazva, ott keress.

Megszédült, mikor végigfutotta. A mit eddig csak
sejtett, az most bizonyossá vált előtte.

Megcsalja az ura egy közönséges személylyel.
Megtöri az esküjét,

Tiszta lelke megborzadt s utálattal telt el. Szíve
erősen vert. fojtogatta a levegő, mit kevéssel ezelőtt
az a férfi is szivott.

Az ablakhoz ment s kinyitotta.

A hideg levegő erősen csapott be, ő pedig mo-
hón szivta magába. Jól esett kábult fejének.

Kint az utcán esett a hó. Az aszfaltot nem győz-
ték seperi a munkások. Egy-egy kristályoeska az ő
arcára is rácsapódott. Nem törődött vele, hogy meghül ;
kikönyökölt s úgy nézte a sűrűn szállingó pihéket.
Hogy bevonnak lassankint mindent . . . a bázetöket, a
füsttől barna pilléreket, a fekete lámpavasakat, fehér
lepedővel . . . Eltakarják a földet, a piszkot, a szeny-
nyet . . . Csak temetnék be ezt a házat is, vele
együtt . . .

Neki már itt úgy sincs keresni valója. Elmegy
innen . . . Talán haza, talán máshova, de itt nem ma-
rad . . . Mert itt olyan halottszagú a levegő . . . olyan
fojtó . . .

Bezárta az ablakot ; elmenni készült. Még egyszer
visszapillantott az utcára. A másik oldalon két alak
haladt el. Egy férfi és egy nő. Szoroson egymáshoz
vannak simulva . . . Épen most jutnak a nagy ívlámpa
alá, mely erősen világít nevető arcukba.

— Zoltán ! kiáltott fel csukló, ijedt hangon, az
asszony, Zoltán . . . megismertem . . . ő volt . . . egy
nővel . . . Hát már ő is elhagyott . . . ő is elfelejtett . . .
ő, kit mindig álmaimba szőtem . . . Milyen boldogan,
kacagva bujtak egymáshoz. A menyasszonya talán . . .
vagy az is *olyan* . . . Meg kell tudnom. Nem engedem,
hogy elrabolják tőlem. Hiszen én szeretem ; nekem jo-
gom van hozzá . . .

— Utána megyek, hadarta zavartan s lázasan
kapott egy kendő után. Magára takarta s megindult ki-
felé. Le az utcára. Egyszer visszafordult . . . tétová-
zott . . . majd újra megindult.

— Megyek — suttogta.

És utánok lopódzott.

Megvárta, míg elváltak s a férfi siető lépteit kö-
vette. Alig tudta nyomon követni. Fel a lépcsőkö-
n.

A férfi már levetette kabátját s a hótól rázogatta,
mikor a szobába benyitott. Megállt az ajtónál.

A férfi idegenül nézett rá.

— Azt hiszem, hogy eltévedt — szólt az ajtó
felé. Az asszony közelebb jött.

— Zoltán, hát nem ismer ? kérdezte reszkető
hangon.

A férfi tágranyította szemét. Ledobta kabátját.

— Elza . . . maga itt van ? . . . hogy került ide ? . . .
hebegte sápadtan.

— Még kérdi ? válaszolta szemrehányóan.

— De . . . nem értem . . .

Az asszony leült s úgy beszélt lázasan, magánkívül :

— Eljöttem, mert otthon meg akartak fojtani . . .
kikergettek. Magához futottam, hogy védjen meg . . .
oltalmazzon meg . . . csak magában bizok, mert szere-
tem. Úgy-e nem utasít vissza, úgy-e szeret ? . . .

— De asszonyom . . . Elza . . . én vőlegény
vagyok !

— Hát az a lány csakugyan . . . menyasszonya —
szólt reszketősen.

— Igen, a menyasszonyom !

Az asszony dült, kétségbeesett arccal ugrott fel.

— Nem lehet, hogy az szeressen . . . nem lehet . . .
téged csak én szeretlek . . . Tied a lelkem . . . a tes-
tem . . . mindenem . . . csak szeress . . .

A férfi megszánta. Megfogta a kezét.

— Elza, szólt lágyan, legyen esze, lássa be, hogy
már nem lehet . . . Menyasszonyom van !

— Elutasít, eldob magától, suttogta magában, el-
megyek . . . s az ajtó felé támoalgott.

— Üljön le, Elza, fel van izgatva, pihenje ki ma-
gát — kérlelte a férfi. Megyek kocsiórt, az majd szépen
haza viszi . . . Hazakisérem.

Kezével nemet intett s kilépett a szobából. A lép-
csőkön végig tántorgott. Közben szaggatottan ismételtette :

— Ő is elkergetett . . . kidobott.

A kihalt utcán a hó nagy pihékben hullott. Ha-
risnyáján áthatott a nedvesség s reszketett a lába, de
ő csak bandukolt cél nélkül . . .

Szembe találkozott egy utcai lánnyal. Megragadta
a karját.

— Hova megy ? kérdezte didergősen.

— Kiváncsi rá ? A szeretőmhöz — sugta vi-
gyorogva.

— Vigyen engem is — magával ! . . . szólt az asz-
szony s nevetésre húzta szét elkékült ajkait.

. . . Egy ideig még feketéllett összefonódó alak-
juk, de nemsokára csak a lábuk nyomán csillogó pely-
hecskéket lehetett látni . . .

Tóth János.

Egy szál virág.

Minden nap elnézek én egy szál virágot,
Hervadt már a szirma, illatja elszállott.

Én mégsem találom gyönyörűbbnek, szebbnek :

Legszebb rózsatengerét sem

Csodás napkeletnek.

Ez az egy szál virág de sok kincsessel ér fel :

Hisz' ő szakasztotta kis fehér kezével.

Ilyen virág többé tán nem is fakadhat

Ez a legszebbik virága

Száz rózsás tavasznak . . .

Keéky István.

Dr. Finkey József.

Mikor a természet pazar pompával kezdte kifejteni ékességét, mikor zöldelő lomb, madárének, virágnylás a megújhodott életet hirdette mindenfelé: a halál angyala akkor kiáltott közbe dissonáns hangjával, hogy a tavaszi hangulatot borongós őszi hangulattá változtassa s hogy a virágnylás közepette emlékeztessen az ős hervadására. Fekete zászló jelent meg május 15-én a vén kollégium homlokzatán, komoran hirdetve mindeneknek, hogy dr. Finkey József nincs többé!

Vele ismét egy oszlop dől ki a magyar jogtudomány szilárdul emelt épületéből.

Lelkem a mulandóság gondolatával van elfoglalva: hát mindennek pusztulás a vége? Az élet is csak álomkép? S ha ez álomkép eltűnik, minden más egyéb eltűnik vele?

Nem! Az élet után jön a kegyelet, az élet után is fennmarad az emlékezet.

Kegyeletünk a halál után is megbecsülése annak, kit életében szerettünk és tiszteltünk.

És dr. Finkey Józsefet szerettük és tiszteltük.

Szerettük mint embert s szerettük és tiszteltük, mint tanárunkat

Erőtényező volt Ő elméjének ama minőségében, amely egyaránt birt a boncoló és alkotóképesség adományával, a tudás hatalmas tömegén való teljes uralkodásában. A föltétlen önzetlenség, puritán egyszerűség és hallgatói iránt való őszinte szeretet főként az, mely emlékéit áldásthozó fényvel veszi körül ifjúsági közéletünk lapjain.

Lelkében az ifjúság nevelésének vágya és kötelessége úgyszólván kultuszzá nőtte ki magát, amelynek élt és amelynek erejét, tudományát szentelte.

És akkor sujtott le rá kardjával a kérlelhetetlen halál, midőn a pihenés után ismét tanítani, nevelni, lelkesíteni akart.

Mindössze 52 év szállt el felette és már is elvágyakozott innét oda, ahol megszűnik a lét, a tudás, a gond s az élet ezer apró-cseprő bűja-baja, ahol a munka, a küzdés zaját, a köznapi élet lármáját az örökkévalóság csendje váltja fel.

Legyen áldott közöttünk emlékezetek! . . .

Komendovits Gy.

Tavasszal.

*Nem is olyan túl rég
Bús avaron jártam:
Elfonnyadt virágon
Taposott a lábam.
Csak hervadást láttam,
Merre szemem tévedt:
Be szomorú is volt,
Be kínos az élet! . . .*

*Szép tavaszi tájon
Elmerengve járok:
Körülsókolgatnak
Tavaszi virágok.
Virágos faágon
Száz remény is éled:
— Istenem be kedves,
Be szép is az élet! . . .*

Györék József.

Világfájdalom a XIX. század költészetében.

A XIX. század első felében sajátos jelenség mutatkozik a szellemi életben.

A költők lantjain föl-föl jajdúl a húr, hogy hangot adjon a legégőbb fájdalomnak, megszólal a sötét kétségbeesés keserű jajszava, melyet csak a tulfeszített szenvedés, az élet nyomora csalhat a küzdő ember ajakára.

A tömeg, az nyugodt; bár nehezen görnyedezve vonszolja súlyos terhét, — a viharoknak mely mélyén dül: semmi nyoma.

Csak akik hangot szoktak adni a kor gondolkodásának: a költők és bölcsészek öntik műveikbe a tömérdek elfojtott keserűséget.

A tömeg csendes; kimerülve a közelmúlt óriási küzdelmeibe, belefásúlva a sok csalódásba. De a láng, mely a kráteren kicsap a mélység elemeinek háborgását jelzi.

A bölcsészet, biztos mutatója a kor gondolkodásának, hű tüköre a közhangulatnak, ugyanolyan jelenségeket mutat, mint a költői irodalom. két nagy gondolkodót vet felszínre Schoppenhauert és Hartmannt, mindkettő a legsötétebb pessimizmus bölcsésze, kik rendszerbe foglalják annak a bánatos, lemondó világfelfogásnak tételeit, mely a kor gondolkodásában kialakult.

— A vak akarat, a legfőbb rossz, mert okatlanul ragaszkodni kényszerít, a nyomorúságos léthez — ez a pessimizmus bölcsészetének alaptétele. Ugyanaz a sötét, kétségbeesett hang, mely a költészetben megszólal.

De mi ez általános elkeseredés oka? Talán csak most fedezte volna fel az ember, hogy a földön nyomor is van, hogy az élet nemcsak rózsás, napsugaras tájakon vezet? Vagy minden különösebb ok nélkül ejtette rabul a gondolkodást e sötét világnézet?

Hihetetlen. A szellemi világnak épen úgy megvan a maga örök törvényei, mint a természet világának s az okozatiság, mint a dolgok szükségképi egymásutánjának rendje itt ép oly feltétlenül érvényesülő törvény, mint amott.

Ha az emberi művelődés történetében a szellemi élet hullámveréseit figyelemmel kísérjük, azt tapasztaljuk, amit Madach: „Ember tragédiá”-jában az egymásután következő színek ellentétes képeiben oly mesterien érzéki, hogy az emberi szellem felton az ellentétes végletek közt mozog, hogy a kulturális haladás iránya legjobban egy hullámvonallal jellemezhető, mely periodikus jellege mellett is előre halad. (A hullám elmélet, melyet Vieotól Bodnárig annyian variáltak!) A szellemi életre is érvényes a hatások és ellenhatások tana. Mint a tenger hullámainál hegyet, völgyet, követ, úgy a szellemi élet terén is minden mozgalom feltételez egy előző és előidéző egy következő ellentétes irányú mozgalmat

A klasszikus világnézet derűjét felváltja a keresztyén felfogás komor, aszketizmusba hajló ridegsége, melynek fő motívuma az ember gyarlóságának semmisségének örökös hangoztatása. S amint a humanizmus és a reneszánsz megdönti a keresztyén világnézet eme merevségét, amint a tekintélyek ellen indított küzdelem befejezést nyert s a gondolat szabadságának szent jelszavát zászlajára író reformáció diadalra jut: a szabadságtól, a szellem bilincseinek széttörését követő fellendüléstől az induktív módszer s a természettudományi kutatás első sikereitől megittasult közszellem az ellenkező végletbe ragadtatta magát s büszkén hirdeti, hogy az emberi ész az induktív módszer segítségével mindent megismerhet. E felfogás a XIX-ik században oda jut, hogy az észt kezdik mindenhatóknak tekinteni.

„A gyakorlati racionálizmus és optimizmus kora ez“ — írja Alexander Bernát („A XIX. század pessimizmusa“) — „Mindenne volt rendszer, miképen lehet nevelés által tökéletesíteni az emberiséget, alkotmányok által boldogítani az államokat, az ész uralkodása által lehetetlenné tenni a háborúkat“. S midőn a francia felvilágosodás irodalma által felvetett eszmék alapján kísérlik megalakítani a társadalmi rendet, a kísérlet létrehozza a júliusi nagy forradalmat s a fékevesztett elemek lángba borítják az egész Európát. S mire a forradalom lezajlott, mindenkinek van mit siratni.

Irtózatos a pusztítás, amit a vihar okozott!

Amerre elvonult, csak vér és könnyű jelzik az útját, letört ideálok, elhervadt remények maradtak csak nyomában. A sok színes csillogó álmon, gyönyörű ábrándképen könyörtelenül, durván végiggázolt az élet s utána valami végtelen keserű fájdalmas csalódás kelt a milliók szívében, mely édent remélt és nyomort kapott.

Az általános optimizmust felcserélte a sötét pesszimizmus. A tudomány, az emberi ész nagy csődjé volt ez, mely előtt megdőbbsenve, lesújtva állott meg a gondolkodó, mint a szántóvető a dús termést ígért vetés fölött, melyet semmivé tett a vihar.

Mily gazdag aratást remélt a XVIII. század az elvetett magtól, azoktól a nagy eszméktől, melyek e században felvetődve hivatva voltak egy szebb jövőt teremteni! Mily bámulatra méltó lelkiismeretességgel igyekezett e kor alkotni, abban a boldog reményben, hogyha ők nem, majd hasznát veszik az unokák. Szabadság, béke, jólét: erről ábrándoztak. S a forradalom leverése után a szent zösvetség a legelviselhetlenebb bilincsekbe szorítja még a gondolatot is, a háború nem szűnt meg s jólét helyett inség köszönt be.

Ezek a körülmények azok, melyek minden társadalmi osztályt egyaránt sújtva, szülői annak az általános elkeseredésnek, mely a XIX. század első felében a szellemi életben mutatkozik. És a szellemi tevékenység sincsen annyira alávetve a korhangulat hatásának, mint épen a költészet. A mély és igaz érzelmek a külvilág hatása alatt önkéntelenül támadnak a lélekben, ami másrészt nem azt jelenti, hogy tehát az egyéni ségnek nincs szerepe a költészetben. Sőt ellenkezőleg épen az egyéniség tüköre a költészet. Egy és ugyanazon ható ok egyénenként más-más hatást gyakorol. Ime ez a kor, melynek uralkodó hangulata mindenütt ugyanaz, oly különböző egyéniségeket tud felmutatni, mint Byron, Leopardi, Musset, Lenau és Heine. Ez a sorozat épen a legfeltűnőbb példa a kor és egyén viszonyának megvilágítására.

Egyén és egyetemes könnyen kimutatható kölcsönhatással vannak egymásra, az egyéniség azon összehívódó ezer meg ezer szálból alakul, melyek az átöröklés, neveltetés és környezet révén megannyi utat nyitnak a korszellem behatásának. Másrészt a nagy elmék túlsulya irányítólag hat a korszellem kialakulására. A nagy szellem iskolát teremt, melynek követői mind szélesebb körben terjesztik a zseni hatalmas egyéniségében kifejeződött koreszméket. Csak e kettős irányú hatás mellett érthető meg az mély és maradandó benyomás, melyet a XIX. század pesszimisztikus költésze a közszellemre gyakorolt. A mélyen gyökerező koreszmék támogatva egy Byron, egy Heine lángszelleme által, hatalmas irányító erő gyanánt kellett, hogy hasson az egész kultur világ szellemi életére.

Mikor a pesszimista világfelfogás nagy képviselői felléptek, Európa szerte a romanticizmus volt a költészet terén uralkodó. A romanticizmus, mint a képzelő erő korlátlan úralmát hirdető felfogás maga sem ment bizo-

nyos túlzásoktól. Sőt amennyiben — távol a klasszicizmus józan realizmusától, mely eszményeit nem a távolban keresi, — minduntalan csak az eszményi után futkos és úgy találván, hogy az a mag a teljes elvont tisztaságában a földön meg nem található, elszakad a való élettől, lerontva minden korlátot: szeret a szertelenségben tobzódni. Ezzel az irányzattal karöltve terjed a szentimentalizmus. A szentimentalizmus tulságos hajlamot jelent, a mély és megindító emberi érzelmek szemléletébe való elmerülésre.

Az a kapcsolat, mely romanticizmus és a szentimentalizmus között fönáll, egészen természetes; a romanticizmusban elvitázhatatlanul nyoma van az őskeresztényen felfogás elemeinek, mely valóságos gyönyörűségnek tartja a Krisztus példájára szenvedni a szépért, jóért, az igazságért. Amíg tehát egyrészt ez az irányzat a nemzeti és keresztényen elemek összehívódásából született meg, másrészt már fennebb érintett tulajdonságánál fogva, mely szerint hadi lábón állott a való étellel s egészen a múlt felé fordult tekintetével, hol a hős lovag kor letűnt világa a hősi elszántság, önfeláldozó szerelem, a megtörhetetlen baráti vonzalom, az önmegtágadásig jótékony szeretet s a néma jajtalan szenvedés megindító, magasztos példáit tárja a bámuló utókor elé. A „Gottesdienst“ és „Frauendienst“ hősei örök emberi mivoltuknál fogva vonzó erejüket akkor sem veszítették el, mikor már „Herrendienst“ kultuszát a feltámadt szabadságérzet rég megsemmisítette.

A megindító érzelmek szemléletébe való elmerülésre, az érzelgésre hajló germán kedély különben is alkalmas volt arra, hogy körében a romanticizmus jellemvonását szertelenségbe csapjanak és szentimentális költészet mély gyökeret verjen. A román népeket a lovag kor nemzeti dicsősége, pompás hadi erényekkel, a hitért folytatott nagy küzdelmekkel tündöklő múlt füzte szoros kötelességgel a romanticizmus világához. Csak épen ez időtájt ébredezni kezdő nemzeti irodalmunk pedig még gyöngye volt arra, hogy az általános szellemi áramlat nyomásának ellenállván, már e korszak első felében egy erőteljes nemzeti szellemtől áthatott irányzatnak adhatott volna lételt.

Szóval a romanticizmus és az azt jellemző szentimentális hangulat az egész világirodalomban uralkodó volt és kellőleg megegyengette a talajt a világfájdalom remekirői számára.

A világfájdalom kétségtelenül szintén a romantika szülötte. A szentimentalizmus és a kor zilált viszonyai együtt adnak lételt ennek a sötét világfelfogásnak.

Mig a szentimentalizmus csupán hajlamot jelent oly érzelmek befogadására, melyek a sirókkal együtt sirni készítenek, a pesszimizmus pedig oly egyoldalú világfelfogást, mely az életnek csak sötét oldalát látja meg, addig a világfájdalom úgy érzelni, mint az értelmi motívum feltalálható, jelentvén az oly szemléletet, mely a földi lét nyomorát az egyéni fájdalom hangulatán keresztül nézi: az általános szenvedés érzete, mely az egyénileg sújtott lélekben visszhangra talál, a szubjektív közvetlenséggel érzett köznyomor. Tehát egyfelől a felfogás sötétsége, másfelől az érzés mélysége jellemzi.

S épen ez különbözteti meg egyrészt a pesszimizmustól másrészt az érzelgéstől, hogy mig amannál az objektív, emennél a szubjektív elem kizárólagosságával vagy legalább is tulnyomóságával találkozunk, a világfájdalomban a két elem összhangja a csendes lemondás melabús akkordjában olvad össze, vagy egy harmadik disszonáns elem a gúny közbejöttével egy éles, velőkig ható, szivettépő kacajba fül a meghasonlott lélek jajkiáltása, mint azt Heine költészetében látjuk.

Hütlenség.

Vérző szívvvel és mosolygó ajakkal vágni az ember szemébe keserű igazságokat: épen ez az a jellemvonás, mely Heine világfájdalmas költészetének sajátos egyéni jelleget ad, mely a világfájdalmas költészet többi nagy képviselőjénél ily mértékben (Byron) fel nem található. De épen abból a belső meghasonlásból, melyet Heine költészete tár elénk, láthatjuk, hogy a gúny összeférhetetlen a világfájdalommal, mert annak tiszta, nyugodt őszhangját épen úgy felzavarja, mint a tiszta vízű tó mélyét a belevetett sárdarab.

A világfájdalom, — ha szabad egy kevéssé találó hasonlattal élnem — a gyémánthoz hasonló: tiszta kijegecesedett fájdalom. Elemei a haza, szabadság és ember-szeretet, a részvét, az eszményekért való önzetlen lelkesedés.

A világfájdalom költészete a szép eszményét a humanus érzelmekben találta fel és költői felfogásától semmi sem áll oly távol, mint az úgynevezett öncél elmélet: l'art pour l'art.

Egészben ezek jellemzik azt, a több mint félszázadig tartó költői irányt, mely a külföldi irodalomban Byrontól Heinéig tart, míg a magyar irodalomban követőinek sorát Vajda János és Reviczky Gyula zárja be.

Fodor Pál.

Van egy falu...

*Van egy falu csöndes erdő szélén.
Egyszer jártam mindössze ott még én.
Járhatott más ezerszer is ottan:
Nálam mégsem szeretheti
Azt a falut jobban.*

*Faluvégén egy zöld-zsalus ház van,
Virág nyilik minden ablakában.
Szívem egy nap százszor odadobban:
A szépséges menyországnál
Szébbet láttam ottan.*

*Ott lakik egy fchér arcu lányka.
Nem felejtí aki egyszer látta:
Szava édes lágy csalogányének,
Szép szemében bűvössége
Száz tiünderregének.*

*Egyszer voltam csak abban a házban.
Azt a kislányt alig-alig láttam.
De lettem vón' ezerszer is ottan:
Azt a kislányt még akkor sem
Szerethetném jobban...*

Keéky István.

A szív akkor a legterhesebb, amikor üres.

Az Isten nem titok, csak az emberi elme korlátolt. A gyarló emberi elme örökké csak a sűrű fátyolon keresztül fogja sejteni őt.

A remény türelemből van összerakva.

Hock János.

Sugár Benő számvevőszéki hivatalnok volt Pest városában. Egy közkatonája az irodák fekete seregének. És bár mint ilyenek, számtalan és roppant szűk korlátok között mozgott az élete, mégis jöttek pillanatok, amikor Sugár Benő boldognak érezte magát. Volt szép, fiatal felesége, két aranyos szőke gyereke, egy leány, aki már öt éves s egy három esztendőes fiú. Olyan családi kör, amelyben Sugár Benő a napi görnyedés után sokszor talált enyhületet, boldogságot. Az asszony ugyan kacér volt egy kicsit s még azt is megtette nem egyszer, ha az urának nem volt igen rossz kedve, hogy elbeszélte akármelyik ismerős látogatónak:

— Lett volna nekem csak egy kicsike hozományom is, tudom Istenem, hogy most az Andrássy-úton kocsikáznék s nem kellene ennyi nélkülözéssel bajlódnom. De ebben a mai éhes világban épen az a legszomorúbb, hogy már a szép leányok értéke is leszállt.

És ebben nagyon is igaza volt. Igaza volt abban is, hogy ő nagyon szép leány volt, igaza volt abban is, hogy ma már a szép leányoknak is hozomány kell. De bármennyire igaza volt is, Sugár Benő nem szerette a feleségének ezt a beszédét hallani, ha nem volt is rossz hangulata. Mert ő nagyon szerette a feleségét. Nem hiszem, hogy valamiképen bármi ok miatt vagy bármi áron le tudott volna róla mondani, el tudta volna hagyni. Jobban szerette, mint a gyerekeit. Pedig azokat is nagyon szerette. Sőt az a furcsaság is megesett nálok, hogy az apa jobban szerette a gyerekeket, mint az anyja. És az ő szeretete nem majomszeretet volt, amely csak csokolózásban nyilatkozik. Az ő szeretete abban állott, hogy életének céljául és feladatául mást nem ismert, mint családjának a boldogítását. Legénycimboráival szemben, akik folyton dicsekedtek előtte az életük gondtalan folyásával és családos kollégái ellenében, akik szüntelen arról panaszkodtak, hogy mennyivel szebb és boldogabb lenne az életük, ha nem kellene az asszonyra és a gyerekekre keresni, — Sugár Benő váltig erősítette, hogy egy férfinak család nélkül nem is volna érdemes élni. Amint ő magát kifejezte: „Az adja meg a férfi életének a tartalmát.”

Történt pedig egy szép tavaszi reggelen, hogy a Sugárek háziura stájgerolt. Ez a pesti műszó azt a hivatalos aktust jelenti, amikor egy háztulajdonos többé vagy kevésbé udvarias formában tudtára adja lakóinak, hogy ő az eddigi lakásbért olyan alacsony nak találja, amely a XX. század követelményeinek és a háziúr XX. századi igényeinek épen nem felel meg, ő tehát azt legfőbb és korlátlan kegyúri jogánál fogva a mai szent napon följebb emeli, vagyis magyarul — stájgerolja. Sugáreknál, amint ez rendszeren történni szokott, a háziurnak ez a „de nobis sine nobis“ hozott határozata nagy visszatetszést és megbotránkozást szült. Maga a családfő csak ebédnél hallotta meg a vészirt. Sötét arccal ennyit felelt rá:

— No, csak ez kellett még!

Különben is rossz kedve volt. Ma állapította meg véglegesen, hogy az osztályfőnök neki esküdt ellensége. Az ő mulasztásait és hibáit mindig észreveszi és mindig olyan szarkasztikus mosollyal jegyzi meg. Hát ezt érdemli ő? Nem ott van-e pontosan minden reggel nyolctól délután kettőig? Ez már mégis elviselhetetlen! És épen az teszi ilyen elviselhetetlenné, hogy muszáj elviselnie. Rongyos 1500 frtért! És most még ez a komisz Spitzer is stájgerol.

De erre már a Sugár Benő görnyedéshez és hajlongáshoz szokott gerince is kiegyenesedett. Most már

csak azért se! Van még más lakás is Pest városában! Még aznap felmondott Spitzer úrnál. Felmondott, még pedig kérlelhetetlenül. Hiába vonta vissza amaz a stájerolást, ő felmondott. És május elsején, amikor a socialisták éppen Húsvétot ünnepeltek, el is költözködött. El messzire, egy távoli utcába, ahol a boldogtalan emlékü Spitzert hirből se ismerik. Igaz, hogy a költözködés is sok kellemetlenséget és bosszúságot hozott magával, ami nem az ő vérmérsékletének és idegeinek való; még hozzá a ravasz zsidó 70 pengőt zsarolt ki érte; ehhez járult még a borraivaló, — de legalább megmutatta, hogy ő az úr, hogy ő ott lakik, ahol akar, — ahol nem stájerolnak.

Az új lakás sokkal szebb, tágasabb volt, mint a régi. Igaz, hogy az ára is borsosabb. Szerencsére ez időtájt Sugár Benőnek megint akadt délutáni foglalkozása egy hirdetési vállalatnál, amiből a lakástöbblet éppen kitelt. Ez ugyan nem kis terhet rótt a férfi vállaira. Két órákor szabadult a hivatalból s mert mint takarékos ember, a villanyosra nem dobott ki pénzt, rendesen csak $\frac{3}{4}$ -ra ért haza. Alig hogy megebédelt, sietni kellett a hirdetési vállalat irodájába, ahol nagyon bizonytalan időnkig, néha csak hat óráig, de nem egyszer 10-ig kellett maradnia. Emiatt mondott le a délutáni alvásról is. De mit meg nem tesz egy családapa, aki családjának kényelmet s ezáltal magának is boldog ott-hont akar szerezni?

Nemsokára azonban megint jött egy borús körülmény, ami újabb adót, a család kiadásainak a megnövekedését vonta maga után. Ez volt a drágaság. Egymásután drágult a tej, a kenyér, a hús, a liszt s végül minden főzni, enni és inni való. Sugárknál ez egy csapás jellegével bírt. Mert náluk minden az utolsó fillérig ki volt számítva. Az életbiztosító intézetnek (a családfőért), a Gizella-leánykiházasítási egyesületnek, (Fannyért), a Révai testvéreknek és még vagy három egyesületnek, társulatnak ezután is meg kell küldeni minden hónap elsején a maga részletét; miből lehetne hát kisajtolni a megnövekedett konyhapénz-többletet? Hiszen eddig is alig jutott egy-egy színházi estére, amikor valamely új darabot ötödször-hatodszor adtak, ami rájuk nézve première volt.

Ilyen gondok közepette jött Sugárnának egy mentő ötlete. Elő is állt vele azonnal az urának.

— Tudod Bénékém mi jutott eszembe?

— Halljuk, felelte Béni.

— Mit szólnál te ahhoz, ha szeptembertől két szobát kiadnánk bérbe? A régi lakásunk is csak három szobás volt, itt négy szobánk van; de minek nekünk ez a nagy lakás, mikor elfértünk mi kettőben is?! Nemsokára megkezdődnek a beiratások az egyetemen, s azt hiszem, ide is betérne két vidéki fiú, ha megtudnák, hogy itt lakás van kiadó.

Béni úr csak ennyit szolt nagy gondolkozva:

— Nem nekünk való az!

— Azok a jómagaviseletű falusi gyerekek nem ártnak a légynek se. Az a kis mellékjövedelem pedig úgy ránk férne!

Meg is jelent nem sokára a II. emeleti ablakban egy kis póznára akasztva a nagy betűkkel irt hirdetési tábla:

„Két bútorozott szoba diákok részére kiadó.“

Egy hétig hiába állt az ablaknál a tábla. Ekkor fedezte fel Sugárné, hogy milyen egyszerűen, szinte sértően hangzik a hirdetés.

— Te Béni, — kiáltott az urára, — hát azt hiszed, hogy ilyen kiírásra majd akad olyan bolond, aki kivieszi a lakást?!

— Hát ugyan miért ne? — mondta Béni komoly képpel.

— Ma már kérlek, mindenkinek meg kell adni az őt megillető címet. Hát kik azok a diákok? Javítsd ki rögtön! — mondta az asszony.

Másnap új és nagyobb hirdetési tábla jelent meg az ablakban ilyen formában:

„Egyetemi hallgató urak részére két bútorozott szoba kiadó.“

És tényleg még aznap délután betoppant két elegáns fiatal ember, kik a lakás után tudakozódtak. Sugárné egészen meg volt lepelve. De azért elintézett mindent nagyon ügyesen. Mire Béni úr haza jött, az alku is meg volt kötve annak rendi és módja szerint. A vacsoránál pedig nagyban folyt az ismerkedés. Az új lakók egyike Kubaschek Márton, egy jól megtermett, szálás fiatal ember. Mint IV. éves jogász, egész eszterdön át Pesten fog lakni, mert készül a szigorlatra. Ügyvéd akar lenni. A másik egy szóvalán gyerek-ember alig pelyhedző bajusszal, de vállban máris úgy néz ki, mint egy kis Herkules. Még csak először van Pesten. Filozopter akar lenni, a magyar-latin szakon. Gencsy Bélának hívják. Egyébként pedig falubeliek voltak, valahonnan Felsőmagyarországból.

Az asztalnál a háziasszony vitte a szót.

— Bizony, láttunk mi valamikor szebb világot is. Különösen amíg az én hozományomból telt. De hét esztendő Budapesten sokkal nagyobb idő, hogy tizezer forintot el ne lehessen költeni. Pláne, ha az ember fiatal. Mi is fiatalok és bohók voltunk. Úgy-e kedvesem?

— Úgy van — válaszolt Sugár Benő mogorván.

— Abbáziában vagy a Balatonon vakációztunk. Hogy az uramnak ne kelljen olyan sokat lótni-futni, fogatot tartottunk. És most — egyszerre lepottyantunk a jólétből. Lakót kellett fogadni a lakásunkba. De reméljük, a legjobbat.

Béni úr jobbnak látta más felé terelni a beszédet.

— Tehát ügyvédnek készül Kovacsék úr?

— Kubaschek, kérem szépen.

— Pardon, Kubaschek úr.

— Igen. Talán ez az a pálya, amitől a legkevésbé irtódom.

— Tehát a magánjog érdekli önt, vagy a büntetőjog? Én inkább a közjogot, meg a jogbölcészetet tanulmányoztam.

— Mindegy nekem akármelyik. Nem ér az egyik se egy fabatkát se.

— Hogy gondolja ön?

— Hát csak úgy, hogy a jognak nincs létalapja. Az csak olyan máról holnapra csinált, jól-rosszul összehátolt alkotmány. Ha jön egy új Napoleon, azonnal vége a mai magánjognak; ha a socialisták, mondjuk a nemzetköziesek győznek, ezek egy parányi zsugorítják össze a közjogot. Ugyanekkor meg kell változni a büntető is mindenféle apró-cseprő jognak s más lesz a jogbölcészeti ábrázata is.

— Alapjában véve igaza van Kubaschek úrnak, de még sincs igaza, mert ma mindezek a jogok léteznek.

— Nekünk pedig tanulni kell valami mesterséget.

Sugárné azzal az életrevaló indítvánnyal vetett véget a fejlődő vitának, hogy menjenek el valamelyik vendéglőbe cigányzenét hallgatni. Hogy méltóképen befejezzék az estét, elmentek az Orientbe.

Aztán teltek a napok, sőt a hónapok is nagy egyformaságban. Közben fonódott és fejlődött az ismeretség, amint az történni szokott. Kubaschek mindennap hozott a gyerekeknek cukrot, játékszert, Fannyak

A Bethlen Gábor kör.*

bábut, Károlynak lovat, csörgőt s más eféléket. S a gyerekek révén mindig bent volt a családnál. Gencsy pedig a háziasszony hugának kurizált, ha az lejött hozzájuk Budáról. Maga Sugár Benő sem bánta meg, hogy lakót fogadott a házába.

Egy novemberi délután úgy hozta a sors magával, hogy Kubascheknek egy régi kebelbarátja megérte és elnyerte a jogtudományok doktorává való avattatását. Erre ősi szokás szerint inni kellett. Három napig nem látta Kubaschekot a lakásán senki. Csak mikor már kikopott a díszes társaság Budapest városának minden sör-, bor-, pálinka- és kávémérési intézetéből, csak akkor botorkált haza egy délután. Egyenesen az ebéd-lőbe nyitott be, ahol a cseléd éppen terített.

— Hol van az asszonyod? — kiáltott recsegő hangon a sváb leányra.

— Kiment a városba.

— Kiment? Hiszen már két óra is elmúlt!

— Én nem tudom, — felelt a lány bambán.

— Mit nem tudsz? Mi?

Megfordult és becsapta maga után az ajtót. Be ment a szobájába. az ajtót félig nyitva hagyta, a kalapot, felöltőt, botot az asztalra vetette, maga pedig végig nyúlt a diványon. Rövid idő múlva hallja, hogy a Gencsy szobája ajtaját valaki vigyázva kinyitja. Felugrott s mámorosfejjel az ajtóhoz támolygott. Az asszony éppen akkor akart tovaosonni. Megragadta a karját s suttogva kérdezte:

— Hol járt most maga?

— Mi köze hozzá! Bocssássa el a karom; sziszegte az asszony.

— Gencsynél járt ugy-e? Minek volt ott, mi?!

Az asszony nem felelt, hanem amíg a balkezét el akarta rántani, a jobbal arcülitötte Kubascheket. De az nem bocsátotta el, sőt belemarkolt a hajába is.

Az asszony elsikoltotta magát. A kiabálásra, zörögésre kijött a cseléd, Sugár Benő is ép ekkor ért fel a lépcsőn.

— Mi történik a házamban? — kiáltott a dulakodókhoz, miközben elképpedt arcal bámúlta a jelenetet. Mire hozzájuk ért, kék és zöld színben játszott az arca.

— Mit csinál ön, szerencsétlen... nyomorult... részeg?!

— Ez az asszony... ez az asszony megcsalt... s ráadásul meg is ütött... mondta tompa, borizú hangon Kubaschek.

— Bocssássa el a feleségem! De tüstént! azonnal!

Kubaschek különben is elbocsátotta volna, mert eközben úgy érezte magát, mintha fojtogatnák. Pedig nem bántotta senki, csak a bevett italék-többlet háborgatta. Majd tántorgó léptekkel folytonos szitkok között botorkált szobájába.

Másnap Kubaschek és Gencsy elköltöztek a lakásból; természetesen ezentúl nem együtt laktak. De Sugárék se fogadtak új lakókat. Ennél több azonban nem történt semmi.

Kor Jolán.

Azok, kiknek eszménye a bűn, dicsőörnek tekintik a gyalázatot.

Boldogság és kétségbeesés nem szeretik egyugyanazon levegőt szívni.

Az akadályt alázatos szolgálkává tenni óriási lépés a diadal felé.

A budapesti egyetemek és főiskolák protestáns ifjuságának összetartó szerve a *Bethlen Gábor kör*. A főváros zajos utcáira, a küzdő élet forgatagába felerült ifjak legtöbbször tanácstalanok maradnak mind- abban, ami akár tanulmányi tekintetben őszinte utmutatásra, akár erkölcsi téren a józan felvilágosításra mul- hatatlanul szükséges.

A *Bethlen Gábor Kör*, míg egyrésről támogatá- sára siet az anyagiakban szűkölködő főiskolai és egye- temi hallgatóknak, főfeladatául tűzte ki a protestáns ifjuságot oly táborba gyűjteni, mely a helyes életcélok felismerésével tagjaiban a *hazaifias, vallásos* érzést ápolja és ébren tartsa, különösen pedig, hogy a protestáns öntudatot megerősítse.

E célt a következő eszközök alkalmazásával szol- gálja: szegénysorsú tagjainak, lakás, ebéd-vacsora és pénzsegélyt oszt; kedvezményeket nyújt a fővárosi tudom- ányos, irodalmi és művészeti előadásokra s általában minden lehetőet megtesz arra, hogy minél olcsóbban szerezhessék meg a tagok az anyagi megélhetés fel- tételeit.

Szellemi és erkölcsi téren szeretetvendégséggel és irodalmi estékkel igyekszik az ifjakat nemes és nagy- fontosságú élethivatásuk előkészítésére buzdítani. Rendez vidéki kirándulásokat, hogy az ország különböző részei- ben megismertesse munkásságát és a társadalommal való kapcsolatot szorosabbra fűzven előkészítse az egészséges, magyar középosztály egyöntetű fejlődését.

Minden hétfőn belmissziói, csütörtökön irodalmi estét tart. Amazon ének, ima, bibliamagyarázat, ezen különböző irányu tudományos és művészeti előadások képezik az összejövetel tárgyait.

Úgy a vallásos, mint az irodalmi esték élénk és tevékeny mozgalmasságot eredményeztek az ifjak erkölcsi és szellemi továbbművelésében, de a legnagyobb értéket abban rejtik, hogy az áldatlan közönyöségtől és a lomha nemtörődömségtől mentik meg a munkára képes erőket.

A fővárosi protestáns társadalom valóban őszinte jóindulattal viseltetik az ifjuság munkássága iránt, ami- kor anyagi és szellemi tekintetben segítségére siet, be- látva és méltányolva működésének fontosságát. Neve- zetes fordulópon az egyesület életében a jelen iskolai esztendő, amelynek elsején új 5 szobás helyiségbe köl- tözött (Szentkirályi u. 22 I) s itt felállította a régen óhajtott *Bethlen-otthon* az egyetemi és főiskolai hallga- tók segélyezésére. Teljesen ingyen ad nyugalmas szál- lást 6 vagyontalan, tanulmányait kitünő eredménnyel folytató ifjunak.

Legközelebbi és legszorgosabb feladata a körnek ezt az *Otthon* kifejlesztetni, hogy minél többen élvez- hessék az érdemesek közül a jótékonyaság áldásait.

Az egész magyar protestantizmus közérdeke támo- gatni e feladatában az ifjakat, segíteni anyagilag azo- kat, akikhez a sors bőkezű nem volt.

Hinni: ez csak a második hatalom, az első: akarni.

A kétségbeesés csaknem a lélek elűzése.

Az élet út az eszme útmutató. Ha nincs útmutató: megállunk.

Hugó Victor.

* A budapesti „Bethlen Gábor kör“ elnökségétől kaptuk e cik- kecskét. Szíves készséggel tesszük közé lapunkban, hogy lapunk olvasói is megismerkedjenek e fiatal, de már eddig is szép eredményeket fel- mutató egyesület áldásos céljaival, törekvéseivel. Szerk.

A magyarországi szombatosok rövid története.

(Folytatás.)

Külsőleg feloszlanak ez énekek: pénteki, szombat reggel, szombat reggel tanítás előtti, tanítás utáni, szombat délután tanítás előtti s utáni s szombat végére való darabokra.¹

Voltak ezenkívül számos énekeik, melyek az újhold napjára, Pesah (pogácsás hét) ünnepére, hetek (50-ik nap) ünnepére, sátoros ünnepekre, az engesztelő, vagy sanyargatási napra vonatkoztak. Voltak közönséges énekeik, amelyeket „akármikor“ lehetett énekelni, halottas énekeik s végül tanköltevényeik.

Amint az énekekből is következtethető, már eleinte megütlék a szombaton kívül a 3 zsidó fő ünnepet: a *Pesah-t*, amelyen kovásztalan kenyeret ettek, a *Hetek ünnepét* s a *Sátoros ünnepeket*. Az új esztendőre azt mondják, hogy „ez nap világ teremtése, mert ez időkor lett, Teremtőtől minden állat életet ekkor vett“ stb. Kiemelik az engesztelő ünnepet: „Nagy és drágalátos szent nap ez, mert üdvösség fundamentoma a bűnbocsánat, mely ez napra ígértetett.“ Megjegyzik azonban, hogy csak az öntudatlanul elkövetett bűnökért kap engesztelést e napon az ember.² Későbbiek már az üldözések felett panaszló énekeik, még későbbiek az „Eszter bőjtire, Purimra“ s a „Héthetek zsengeinek ünnepére“ stb. való énekek, amelyeknek az első korokban még nyomuk sincs.

Imádságaik voltak a legkülönfélébb alkalmakra. Pl. a vízzel való mosdásakor, vagy ha víz nem volna, száraz ruhával való dörzsöléskor s mikor a természet szükségét végzik. A legtöbbször utasítások is vannak adva hozzá: az egyiket pl. ülve, a másikat állva, kezlet-lábat összetéve, lehajtott fővel, siralmas dúdolással stb. kellett mondani.³ Valószínű azonban, hogy e merev formalismus a szombatoság kezdő szakában még nem volt szokásban, csak a későbbieknél jött divatba.

A mi énekeik imádságaik forrását, eredetét illeti, vagy az ó-testamentumból vannak lefordítva, átalakítva, vagy a zsidóktól vannak kölcsönözve, de voltak eredetiek is nagy számmal már kezdetben, nagyon sokat pedig az unitáriusoktól vettek át, amiket később egészen a maguk szája ize szerint alakítottak át, gyökeresen kiforgatván sokszor egy-egy darabot eredeti mivoltából.

Énekköltészetük legmegragadóbb s költői értékre — mondhatni — legbecsesebb darabjai az üldözések között születtek meg. Tudjuk, hogy mihelyt nyilvánosan felülté fejét a szombatoság, azonnal megindult az elnyomására irányuló mozgalom. Országgyűléseken hoztak ellene végzéseket, amiket ha eleinte nem foganatosítottak is teljesen szigorral, de kisebb-nagyobb zaklatások már kezdetben érték őket. E zaklatásról tanuskodnak már a következő énekek:

„Légy oltalmunk, paizsunk, alkotónk, szabadítónk.
Ha ki reánk tör búsítónk, ítélj meg, fogd el rólunk!“⁴

vagy pl. egy másik:

„Tudjuk, hogy nekünk is eljő örömnepünk.
Mikor bátarsággal tenéked szombatlunk.
Senkitől nem tartunk,
Mert szent Messiásod uralkodik nálunk.“⁵

Valamivel későbbi időre vonatkozhatik már az az ének, melynek versfői „Védgy Isten törvénytartókat“

szavakat adják, mert ebben már határozottan az üldözések feletti panasz akkordjai csendülnek meg:

„Választott szenteknek kegyes őrizője,
Mélto panaszainkat fogadd füleidbe.“ Mert
„Dühös sátán mind győz, forgolódik csak azon.
Hogy hűséged mellől minket elválasszon.“¹
A keresztyenség is „nagy fentartja tollát.
Órdög is ellenünk igen feni fogát,
Artalmas haragját.
Talpa alatt tartja szegény zsidó népet.
Szombatért üldözi törvénykövetőket,
Kergeti híveket,
Ha nem őriz szent úr, megemésztí őket.“

De bármennyire zaklatják, sanyargatják is őket, szilárd hittel, tántoríthatatlan meggyőződéssel s szinte büszke dicsekvéssel mondják:

„Rólunk nem rázzuk le szent szombatod nevét,
Szombatosok leszünk, mert Sátán erejét
Elálljuk s nagy mérgét
Tűréssel meggyőzzük nagy kegyetlenségét“ stb.²

Akár eredeti költői darabjait nézzük a szombatos költészetnek, akár pl. zsolttárfordításukat, részint a bennök rejlő mélységes hit megható hangja s az Isten iránti rajongó bizalom, részint a zamatos nyelv (különösen a zsolttárfordításoknál)³ nemcsak méltókká teszik e termékeket a korukbeli költői termékekhez, de bizonyos tekintetben ki is emelik azok közül. Igaz, hogy sokszor meg a durva polemizáló hévtől vezetettve, érdessé, kirívóvá válik nem egy különben szép költeményük.

A szombatos költészet meglepően gyorsan állott elő. Eössi kívül, aki maga nem volt valami ragyogó költői talentum, egész sereg író hordta a letett alapköhöz az épületköveket. A „Szombatosok“ tudós írója, dr. Kohn S. ide sorozza Bogáthi Fazakas (mai használat szerint: Fazekas) Miklóst, az unitáriusok e jeles költőjét s zsolttárfordítóját is. Több figyelemreméltó érvelései közt állítja, hogy Bogáthi szombatos volt, mert pl. Kimchivel és Ibn. Izrával több helyen megegyezik, magyarázataikat acceptálja, tehát „a zsidó exegesis befolyása alatt áll s a keresztyén felfogás ellenére sehol sem akar vonatkozást látni Jézusra, vagy az általa alapított egyházra.“⁴

Ha meggondoljuk, hogy „A szombatosok régi könyvé“-nek írója (Ker. Magvető XXI. évf.) az újszövetségről olyan kritikát mond, amely a legújabb theologiai felfogás körébe is beillik: miért ne tehetnők fel Bogáthiról is, hogy az exegesis terén megelőzte korát anélkül, hogy zsidózó lett volna? Hiszen, amint épen dr. Kohn S. állítja, már Dávid Ferenc szándékozott a bibliát hibátlanul lefordítani az eredeti szövegekből s ép ő tiltakozott az ellen, hogy az „ó. szöv. bizonyágtételeit új-szöv.-beliekkel magyarázzák.“ Tehát már Dávid F. s az unitáriusok sem célzatosan, ker. szempont szerint magyarázták a szent írást (messiatikus helyek), hanem eredeti értelmé szerint.⁵ Nos tehát? Bogáthi is úgy magyarázta, alkalmas szövegforrásokul használva hozzá a héber exegeták munkáit.

Hogy zsolttáraiban e féle fordításokkal találkozunk:

„Semmi nemzetet nem lelek.
Kít én tehozzád, zsidó nemzet vessek,
Egyéb nép még zsidó leszen,
De zsidó sohasem lesz más törvényen“ stb.⁶

ebben igazán nem látok egyebet, mint az író elismerését a zsidó nép iránt, amiért oly állhatatos hűséggel ragaszkodik az ő Jehovája által elibe irt törvényekhez s amely ép ezért megérdemli, hogy például állítsák a keresztyének elé is. Ezt pedig megteheti bárki is, anélkül, hogy zsidózó lenne.

(Folyt. köv.) Takács Mihály.

¹ Dr. Kohn S. i. m. 53. l.

² Zsidó-magyar évkönyv, i. h. 231. l.

³ Századok, IX. évf. 1875. 412—14. l.

⁴ Izr.-magyar ir. T. évk. i. h. 237. és 240. l.

^{1, 2} Hazai H. i. m. 211. és 224. l.

³ Kohn S. i. m. 146. l.

^{4, 5, 6} Dr. Kohn S. i. m. 20. és 149. l.

Hangulat.

*Azt mondogatják: kész tavasz van.
Virág nyílik a bokoraljban,
A fák immár meglombosodtak:
Valóságos nyár lesz maholnap.*

*S nekem ez úgy jő, mint az álom.
A szép tájat merengve járom
S belőle én semmit se látok:
Se zöld lombátort, se virágot.*

*Valami bus kéj rabja lettem,
Mi ott dül folyvást a szívemben:
Örök kesergés, örök álom,
Örök boldogság a világom.*

*S tudja az ég! bármihez kezdjek:
Egy célra tör a vég, a kezdet.
Az eszemmel is harcban állok:
Sohsem tudom, hogy mit csinálok...*

Gy. J.

HIREK.

— **Tisztelettel kérjük azokat, akik lapunk eddigi számaint megtartották s előfizetéseiket még be nem küldötték: sziveskedjenek a Szerkesztőség címére mielőbb beküldeni.**

— **Gyász hírek.** A halál angyala sűrűn teszi most látogatásait főiskolánk környezetében. Május 15-én Dr. *Finkey József* jogakadémiai tanárt ragadta el, életének 52-ik évében. Temetése május 17-én délután ment végbe a főiskola tanári kara, az ifjúság és nagyszámú városi közönség részvétele mellett. A főiskola udvarán a gyászbeszédet Novák Lajos főiskolai lelkész tartotta; a sirnál Dr. Szabó Sándor jogakadémiai tanár és Tóth Elek jogászegyleti elnök búcsúztak el az elhunytól, amaz a tanári kar, illetőleg a főiskola, emez a jogász ifjúság nevében. — Május 21-én *Szabó Endre* csicséri lelkész, ungi esperes hunyt el, életének 71-ik, lelkipásztorkodásának 40-ik, esperességének 18-ik évében. Temetésén a főiskola tanári kara küldöttséggel képviseltette magát. — *Magyar Menyhért* III. gymn. tanuló Legényén, a szülei háznál halt meg, hogy örök gyászba borítsa a sok csapással sujtott özvegy édes anyját. Temetésén részt vett a főiskolai énekkar s Harsányi István főgymn. vallásnár vezetése alatt az elhunyt osztálytársai is. A múlt évben Sárospatakon végzett VIII. osztályosok közül öt év alatt immár az 5-diket ragadta el a halál: *Budai Istvánt*, kit egy teljes évig kinozott sorvasztó betegsége. Temetése április 28-án Taktaharkányban volt, a hol az osztálytársak nevében Deme László, Gööz Lajos, Kovács Bertalan és Rozgonyi Sándor akad. hallgatók helyeztek koszorút koporsójára. Legyen áldott emlékezetük!

— **Kitüntetés.** A Magyar Tudományos Akadémia Dr. *Finkey Ferenczet* a sárospataki jogakadémiai országos hírű, tudós professorát 42 szavazattal 3 ellenében levelező tagjává választotta. Iliába, az igaz érdem elébb-

utóbb megtalálja jutalmát! Ugyancsak a Tudományos Akadémia VIII. osztályát itt Sárospatakon végezte kitűnő eredménnyel, a nyelvészeti jutalomdíjjal tüntette ki.

— **Athlétikai verseny.** A debrecenben tartott főiskolai athlétikai országos versenyen a „Sárospataki Akad. Athlétikai Club“ is kivette a dicsőségből a maga részét. Egyik tagja, *Páhy József* II. hittanhallgató, aki már számos ilyen versenyen aratott diadalt, a rudugrásban első győztes lett s ezzel kivivta Magyarország *főiskolai rudugró-bajnokságát* (3 m.-en felül ugrott). Szívesen gratulálunk Páhy kollegánknak, a kiváló tornásznak s egyuttal reméljük, hogy ezután is fog még a mostanihoz hasonló babérokat aratni, főiskolánknak s önmagának dicsőségére!

— **Első diák** a pütkösti sorshúzás alkalmával *Radó József* IV. h. h. lett, míg Csillik Balázs a husvéti első diák most 3-ik helyre jutott. A pütkösti szünidő május 30-án délben kezdődik s június 10-ig fog tartani. Az ünnepválasztás május 30-án délután lesz.

— **Kolloquiumok** május 18-án kezdődtek meg s június 20-ig tartanak. Az első lelkészképesítő vizsgát, mint legújabbán értesültünk, a IV. hittanhallgatók kérésére június vége helyett szeptemberre tette az egyházkerületi gyűlés.

— **Osztályvizsga.** A gymn. VIII. osztályának vizsgálata május hó 11 és 12-én tartatott meg Bálint Dezső helybeli ref. lelkész és Katona György nyug. mérnök elnöke alatt. Vizsgálatot tettek 34-en (2 magántanuló) és pedig *jeles* eredménnyel 2, *jó* eredménnyel 10, a többi elégséges eredménnyel. Az írásbeli érettségi vizsga 14, 15 és 16-án folyt le.

— **A Főiskolai Ifjúsági Egylet** egy szegénysorsban tengődő ifju, a Miklám Gyula részére, aki az V. és VI. osztály latin-görög anyagából a múlt hónapokban itt főiskolánkban tette le a különbözeti vizsgát, tanulmányainak továbbfolytathatása céljából, fejenként 1—1 koronát szavazott meg.

— **Sakkverseny.** Az „Akad. Ifj. Olvasó Egylet“ szokásos évi versenye csak a múlt hetekben ért véget. A verseny iránt szokatlan nagy volt az érdeklődés: 22-en vettek részt benne, a kik közül elsőnek: Csatóry György II. jh., másodiknak: Szemere László III. jh., harmadiknak: Keresztury Károly II. h. h. került ki győztesen.

— **Hangverseny.** A sárospataki állami tanítóképző-intézet ifjúsága folyó hó 17-én tartotta második, úgy erkölcsileg, mint anyagilag szépen sikerült hangversenyét. Ez alkalommal szerepelt a nyilvánosság előtt először a képző-intézet ez évben szervezett fúvós-vonós zenekara. A hangverseny Mozart „Títus“-ának nyitányával kezdődött. A gondos, aprólékos kidolgozással, hatalmas crescendókkal és helyén alkalmazott lágy decrescendókkal előadott művészi színvonalon álló darabot meg kellett ismételní. Ezután ügyes színezéssel Storch „Ejji varázs“ című darabját adta elő az ifjúsági énekkar. A zajos tetszés nyilvánításra még két bordal, nevezetesen Liszt „Vigadás közben“ és Kisoday „Emelem poharam“ című darabja került elő. Erre következett Veres Ferencz intézeti tanár ötletes, jóízű humoros felolvasása, a mely a közönség soraiban általános derült hangulatot keltett. Majd Kovács Dezső, intézeti zene-tanár szerzeményét játszotta nagy sikerrel a zenekar. E műben 2 népdalt dolgoz fel a szerző 2—2 variációval művészi hangszerelésben. Jó hangulatot keltett Szentirmay „Léni meg a három Béni“ című tréfás énekkari darabja is. A műsor utolsó száma, a hangverseny koronája, „A sárospataki állami tanítóképző intézet indú-

lőja", ugyancsak Kovács Dezső. zenetanár szerzeménye volt. Tömörség határozottság, a dallam szépsége és a harmonia ereje ékesítették darabját. A főérdem az egész hangverseny sikerében mindenestre Kovács Dezső tanáré, ki nagy szakértelemmel, buzgalommal és türelemmel tanította be az ének- és zenekart s különösen sokat fáradozott a kezdő fúvósok oktatásában, azonkívül pedig e hangversenyen előadott 2 új szerzeményével újra bebizonyította, hogy nemcsak mint dirigens, hanem mint komponista is jelesképzettségű szakember.

— **Felhívás.** Azokat a szüléket, akik a sárospataki főiskolában tanuló fiaik részére a jövő tanévben valamely családi vagy helyi ösztöndíjra óhajtják felvétetni, vagy ha fiaik a folyó tanévben ilyet élveznek s azon őket tovább is megtartani akarják, felhívom, hogy kellően felszerelt folyamodványaikát június hó 20-áig nyujsák be. Sárospatak, 1908, május hó 25. Ellend József, az ösztöndíj-ügyek előadója.

— **A „Selmecbányai Bányászati és Erdészeti Főiskolai Ifjusági kör"** május hóban tisztújító közgyűlést tartott, melynek eredménye a következő lett: Elnök: Pető János, alelnök: Kerényi István, főtitkár: Zemanek György, titkár: Sztruhák Ferenc, pénztáros: Szép Géza, ellenőr: Rieszter Hugó, háznagy: Novy János, alháznagy: Várnay Géza, főkönyvtáros: Martinkovics Antal, könyvtáros: Seszler János, lapkezelő: Héner Jenő, énekkarvezető: Szukits Ferenc, házalapkezelő-bizottság elnöke: Dr. Ribianszky Kálmán, közigyelési jegyzők: Balázs József, Litassy István, választmányi jegyzők: Dobrozemszky Mátyás, Koós Béla, egészségügyi elnök: Ozanics Gyula, választmányi tagok: Mega Samu, Reich Henrik, Glöser Dezső, Marschalkó Ferenc.

— **Cabaret.** Élvezetes estét szerzett a közönségnek egy vidám cabaret-társaság (Gyöngyi Izsó, Gyöngyi Jolán, Nógrády Gigi, Pápay Lajos) május 21-én a főiskolai tápintézet termében tartott előadásával. Az összes előadott számok általános tetszésben részesültek s a szereplőket lelkes tapssal jutalmazta a közönség. A cabaret-társaság június elején valószínűleg fog még egy előadást rendezni Sárospatakon.

— **Színház.** Ritkán részesült még olyan élvezetes színházi estékben a sárospataki közönség, mint a múlt hetekben itt időző Dombay Mihály színtársulatának előadásai alatt. Mindössze 7—8 tagból állott, de mindannyi valódi kiforrott tehetségnek mutatta be magát. Különösen kitűnt játékaival Dombay és Beleznay Ferenc, a nők közül Dombayné és Szalai Rózsika. Kár, hogy az előadások meglehetősen szűk keretekben mozogtak s ifjúságunkra nézve nagyon is alkalmatlan időben folytak. Reméljük, hogy az igazán művészi színvonalon álló társulat nem utoljára időzött városunkban!

— **Előfizetéseiket beküldötték:** Hodinka Ágoston (Sárospatak), Dr. Katona György (Sárospatak), Dombay Irma (Hajdúböszörmény), Tatár József (Erdőbénye), Szabó Endre (Rákosliget), Dr. Árvay Nagy Bálint (Sárospatak), Dr. Rác Lajos (Sárospatak) 4—4 koronát. Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk kedves olvasóinak boldog pünkösti ünnepeket kívánunk. K. I Nyirbátor. A küldeményt köszönettel vettem, igazán meglepetél vele. Csak küldj minél többet! Szives üdvözlét!

Bücsúzás. Furcsa: a te hárfádon a keserűség hangja keserűnyés, dissonáns prózává válik! Abból a régi fajtából szeretnénk. Vagy nem lehet?

TARTALOM. Papp József: Pünkösöd. — Tóth János: A perdita. — Keeky István: Egy szál virág (vers). — Komendovits Gy.: Dr. Finkey József — Györek József: Tavasszal (vers). — Fodor Pál: Világjajdalom a XIX. század költészetében. — Keeky István: Van egy falu (vers). — Kor Jolán: Hütlenség. — A Bethlen Gábor kör. — Takács Mihály: A magyarországi szombatosok rövid története. — Gy. J.: Hungulat. (vers). — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Mielőtt személy, jelzalog- v. építési

K Ö L G S Ö N

íránt intézkednék kérjen díjtalanul prospektust.

MELLER L. EGYED

BUDAPEST, IX., Lónyai-utca 7, Telefon-Interurban 46—21.

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb.

Kitűnő szabás!! ————— Előnyös fizetési feltételek!!

— Sárospatak, Kossuth-utca. —

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

rőfös, férfi és női

divatüzletét.

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők, mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolesóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

Weinberger Sámuel

férfi szabó. — Férfi, fiu és gyermek készruháq rakítára Sárospatakon (Kossuth utca.)

GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb

dísz tárgyak, majolikák, tálcák,
finom metszésű poharak, tükrök,
lámpák stb.

Minden darab valóságos
műtárgyat képez!

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogásába városunknak e tekintetben páratlan és egyedülálló üzletét.

Witek F. borbély és fodrász terme
Kossuth Lajos utca
Sárospatakon.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, részben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1883. évi	5	puttonos asszu	1	üveg,	fél liter	à	12.—	K
1890.	3	" musk.	1	"	"	"	4.80	"
1901.	5	"	1	"	"	"	8.40	"
1901.	4	"	1	"	"	"	6.—	"
1901.	1	"	1	"	"	"	2.40	"
1901.	"	szamorodni	1	"	"	"	1.80	"
1901.	"	"	1	"	1	"	2.40	"
1902.	"	"	1	"	1	"	2.40	"
1902.	"	pecs.-bor (furmint)	1	"	1	"	1.40	"
1902.	"	aszt.	1	"	1	"	1.20	"
1902.	"	"	1	"	1	"	1.10	"
1902.	"	"	1	"	1	"	—80	"
1903.	"	"	1	"	1	"	1.10	"
1905.	"	törköly-pálinka	1	"	"	"	1.40	"

Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíthatnak fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a szövetkezet visszaveszi. **136 literes göncihordó vételnél a feltüntetett árakból 5 százalék engedmény jár, ingyen hordóval.** — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön kedvezményünk érvénytelenné válik.

Klein Mihály Sárospataki (Tokajhegyalja)

mintapincéjében a következő borok kaphatók:

Asztali bor.	Ménesi Cabinet v.
Pecsénye bor.	Egri vörös.
Szamorodni bor.	Vörös asszu.
Asszu.	Rizling.
Gyógyasszu.	Leányka.

Az összes borok tiszta valóságáért teljes felelőség. *A legversenyképesebb árak.*

Zemplén vármegye legrégebb és legelsőrendű polgári és papi szabó-üzlete és gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

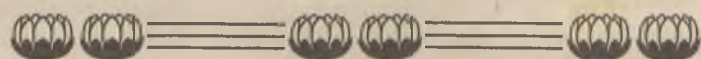
Sátoraljaujhely.

— Mindenféle polgári és papi öltönyök mérték után a legfinomabb hazai és külföldi gyapjuszövetekből a legelegánsabb kivitelben készíttetnek.

— Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak kedvező fizetési feltételek.

— Kivánatra egy levelezőlapra való tudósítás esetén bármikor kész Sárospatakra a megrendelések fölvételére kellő mintákkal ellátva átutazni.

— **Olcsó árak.** — **Kifogástalan szabás.**
— **Pontos és figyelmes kiszolgálás.**

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy a

Haltenberger Béla ruhatisztító- és festő-intézetének képviselőjét átvettem.

Ezzel a vállalkozással a városnak egy régen érzett hiányát igyekeztem pótolni s céloim az volt, hogy a n. é. közönséget megkíméljem azoktól a kellemetlenségektől és költségektől, melyeket a kassai intézettel való postai érintkezések okoztak. A legpontosabb és leggyorsabb kiszolgálás előzetes biztosítása mellett már csak azért is kívánatos helyi intézetem igénybevétele, mert nálam mindennemű tisztítás és festés jóval kevesebb költségbe kerül, mint bárhol másutt.

Kiváló tisztelettel

KLEIN MIHÁLY

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI EGYLET.” — MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniéri hivatal</p> <p>Kiadóhivatal: Sárospatak, „Ev. ref főiskolai könyvnyomda.”</p>	<p>Főszerkesztő: PAPP JÓZSEF</p> <p>Felolvasó szerkesztő: TAKÁCS MIHÁLY</p> <p>FŐMUNKATÁRSÁK: TÓTH JÁNOS, KOMENDOVITS GYULA</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegnek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendő.</p>
--	---	--

Év utolján.

Rohanva fut a gyors időnek árja,
Egy év a másik sírjába omol.

Bizony rohan az idő: ismét egy iskolai év sírjánál állunk. Letelt ez is örömeivel s kisebb-nagyobb kellemetlenségeivel együtt, mint annyi sok más. Mi, a kik mint az ifjúsági életnek szorosabb értelemben vett munkásai, e lap élén állunk, meglehetősen vegyes érzésekkel mondunk búcsút a lehanyaglott esztendőnek.

Nem épen biztató volt a kezdet, nem épen rózsás volt az út további része sem. Jó előre tudtuk, hanem azért haladtunk előre a kötelesség útján, amelyre az ifjúság elhívott. Hogy az ifjúság tagjai közül visszahúzódtak egyesek, hogy meglehetősen gyér számmal jelentkeztek a munkások, a kik terheinket könnyíteni igyekeztek: az minket végkép nem keserített el s nem keserít el most sem. Elvégre ez kevésbé zivatáros viszonyok között is így szokott lenni. Az ifjúsági élet munkásainak tisztába kell lenniök azzal, hogy a feladattal együtt, a miket vállalkra vesznek: rendszerint a teher tulnyomó része is rájuk fog esni. Aztán meg valami tekintélyes irógárdát még egy ilyen tekintélyes számú ifjúság sem tud előállítani, mint a sárospataki s itt végkép nem érvényesül az a mondás, hogy „et voluisse sat est.”

Sokkal elszomorítóbb az a közöny, amelyet az ifjúsági élet más terein tapasztaltunk. Csofálatoskép nem a munkás volt kevés, az csak jelenkezett volna itt is, amott is, de az érdeklődés volt bosszantóan lanyha. Mintha ifjúsági egyleteinknek csak az volna a céljuk, hogy megalakuljanak, a forma kedvéért megválasszák tisztviselőiket s aztán agyonhallgassák azt a néhány munkaszerető embert is, a kik lelkiismeretesen fáradoznának az ifjúsági élet virágzása érdekében. A szenzáció csak összehozta néha-néha az ifjúságot, de hogy egyébként is érdeklődjenek — lett légyen az bármily komoly ügy, — erre már nem volt hajlandó az ifjúság legnagyobb része. Tisztelet adassék a kevés kivételnek!

S ha az okot, mi a nagy közönyt okozza, az ifjúságban keressük és találjuk is föl elsősorban: kénytelenek vagyunk kimondani, hogy közvetve okai ennek professoraink is.

Egyleteink — kevés kivétellel — nélkülözik a vezetést, tanáraink húzódoznak az ifjúság bizalmától, mint valami kellemetlen tehertől s az ifjúság biztatást nem nyerve, elkedvetlenedik s évről-évre csak tengődik az ifjúsági élet.

Nem pusztán ez évről szólunk s nem vád akar ez lenni, hanem az igazságnak minden célzatosság és kesernyesség nélküli kimondása az ifjúsági élet féltett jövője érdekében. Mi, amennyire szerény tapasztalatunkból kifolyólag állíthatjuk: az ifjúsági egyletek működésének épen nem mellékes a szerepe és jelentősége s az ifjúság nevelésének ezt az ágát ép oly fontosnak tartjuk, mint bármely más irányát.

Talán nem is aktuális sokak szerint most mondani el ezeket: úgy de az orvos a betegséget s annak okát nem a baj után konstatálja-e? Némelyek előtt talán sablonnak, üres frázisoknak tűnnek föl soraink: de el kellett mondanunk ezeket, mert úgy hisszük, hogy ez kötelességünk volt s mert reméljük, hogy az elhintett magból egy eredményesebb élet csirája fog kikelni az ifjúságra nézve.

Most pedig nincsen egyéb hátra, mint megköszönni olvasóközönségünknek azt a szíves érdeklődést és pártfogást, amelyet lapunk iránt tanúsított s amely lényeges föltétele e lap fennállásának; megköszönni a távolból is velünk érzőknek jóindulatát s az ifjúság azon tagjainak munkálkodását, akik sem időt, sem fáradságot nem kímélve, magukévá tették e lap érdekeit.

Azzal a tudattal tesszük le rövid időre szólott megbízatásunkat az ifjúság kezébe, hogy ha a célt nem értük is el, de erőnk és legjobb igyekezetünk szerint törekedtünk erre s azzal a kívánsággal búcsúzunk ez iskolai év végén: Adjon az Isten békésebb, gyümölcsözőbb esztendőt, mint az idej volt s hűségesebb munkásokat e lapnak, mint mi voltunk!

A szerkesztőség nevében:
Takács Mihály.

Kudarc.

Lepéndi Mihály egész életén keresztül egyike volt a legkiválóbb fiatal embereknek. A filozopterek ugyan mind szorgalmasak, de mégis ő volt köztünk a követendő mintakép.

Merész tervei voltak a jövőre nézve. Neki holmi gimnáziumi tanárság nem is kellett. Azt mondta, hogy egyetemi professorságig meg sem áll. Ehhez persze már közel áll holmi államtitkárság, vagy esetleg egy kis miniszteri tárca.

De azért, ha úgy a többiekkel elborozgatott (elvégre a filozopter sem lehet fából) s a sárga nedv megoldta nyelvét, megvallotta, hogy egy kisvárosi tanársággal is megelégednék, ha . . .

S itt nagyot sóhajtott.

— No, mi az a *ha*? . . . miért sóhajtozol? fagattuk egyszerre.

De ő csak nézte merőn az ablakot s többet nem tudtunk belőle kiszedni.

Egyszer aztán kipattant a nagy titok.

Előadáson voltunk. A professor úr ép a legnehezebb matematikai szabály bevezetését tárgyalta s mindnyájan erősen figyeltünk. — Miska azonban, ki melletttem ült, oda sem hederített. Késével a padot faragcsálta.

Odahajoltam. Meglepetve szemléltem az én Miska barátom művét: *Margit*. A t betűnek még hiányzott az egyik szára.

— Mit csinálsz? böktem meg az újjommal

Elvörösödött s tenyerével gyorsan eltakarta a betűket.

— Késő! sugtam vigyorogva.

— Remélem, lovagias ember vagy? szólt elszántan.

— Némelykor, esetleg!

Miska kérő tekintetet vetett rám:

— Ne árulj el a többieknek, nem akarom, hogy megtudják! Inkább elmondok neked mindent . . .

Igy jutottam titkai birtokába s ismertem meg első szerelme történetét . . .

I.

Lepéndi Mihály filozopter létére is a jóképű fiukhoz tartozott s bár egy olyan telivér filozopterhez, mint amilyen Miska is volt, egyáltalán nem illenek női gondolatok, mi türés—tagadás: Miska szerelmes is tudott lenni. Még pedig, — amint mondta — „örülten“! És míg eddig csak a veszedelmes komplikációval megalkotott szándékok voltak az ideáljai, most nem törődött velük. Ha hozzáfogott is, az abc semmiképp nem akart engedelmessé a szabálynak, mindig csak *egy név* jött össze belőle . . .

. . . Otthon ismerkedett meg vele akáclobos falujában. A leány valahonnan került oda tanítónőnek. Fiatal volt. Szép volt. Kacér volt.

Kell-e ehhez még több? Nem; ennyi teljesen elegendő ahhoz, hogy valakibe szerelmesek tudjunk lenni. Hát még egy becsületes filozopternek, ki először jut annak tudatára, hogy egy-egy nehéz szándék megfejtésénél sokkal izgatóbb a nő szemek titkainak kutatása. Micsoda egyszerű semmik ezekhez a Carno, Pithagoras raffinált tételei!

Tapasztalta ezt Lepéndi is. Ő meg pláne még kezdő volt e téren. Lehet e még azon csodálkozni, ha nem tudta kiállani a lány kacér pillantásait. Némelykor annyira zavarba jött hogy nem tudta folytatni, amit elkezdett s úgy elakadt, mint egy alapvizsgázó jogász. — A beszélgetésnél többnyire a hallgató szerepét játszotta s ha szólt, rendesen így kezdte meg:

— Elég csúnya idő van!

Egy ilyen csúnya idő volt akkor is, mikor egy ízben nála volt. Már megint az időről akart beszélni, mikor a leány megelőzte:

— Úgy tetszik nekem az ilyen borongós, esős délután. Hozzáillik a lelkem hangulatához.

— Én inkább a napfényes, meleg időt szeretem, mert . . .

A leány ránézett s ő elakadt, de aztán merészen, nekihevülve folytatta:

— . . . Mert az én szívem olyan forró, mint Lybia párducos sivatagjának égő homokja . . .

Meg volt elégedve magával; elmondta azt, ami régóta szíven fekiúdt. A leány halkán, jelentőségteljesen válaszolt rá:

— Hiszen az én szívem sem kihűlt kráter s nem is nagy szikra kell hozzá . . .

Erre azonban Miska már nem mert úgy felelni, mint ahogy szeretett volna.

II.

Lepéndi hazafelé menet sokat töprengetett s megvallotta, hogy nem érti a dolgot.

Azaz, hogy érti . . . de hát nem mert még önmagában sem arra gondolni . . . Hogy őt az a leány szeresse? Miért? Hisz' igaz, hogy a legnehezebb szándékokat is könnyen kidolgozza, de életében most először érezte azt, hogy ez még nem minden . . .

Otthon végiggondolta a történeteket s egy dolgot a legnagyobb bizonyossággal meg tudott állapítani. Azt t. i., hogy ő halálosan szerelmes lett abba a leányba. Ez faktum. S mikor erre a meggyőződésre jutott, egyszersem mind szörnyű dologra határozta el magát. Elsápadt, mikor először eszébe ötlött s szinte keresztülvihetetlenek tartotta a maga részéről.

Lassankint azonban megbarátkozott vele.

— Igen, meg fogom neki mondani, hogy . . . szeretem. Megmondom neki, hogy ő az első igaz szerelmem . . .

Az alkalom kínálkozott is rá mindjárt harmadnap. Egy nagyobb társaság rándult ki a közeli kis erdőbe. A kompánia közt volt Margit is s így természetesen Miska sem hiányzott. Ők ketten jól előre haladtak. A friss tavaszi levegő lágyan hizelegte körül arcukat. Az ébredő természet telve volt valami megnevezhetetlen, bohókás vágyódással . . . A csicsergő madarak mintha soha nem hallott dalt énekeltek volna . . .

Ők pedig ballagtak szótlanul egymás mellett. A leány egy-egy nyíló virág után hajolt s nem is gyánította, hogy kísérője, milyen nagy tusakodásban van. Többször szólan akart már, de mikor arra került a sor, elhagyta bátorsága, szívdobogása elnyomta benne a hangot.

Végre megembereelte magát. Megragadta a leány kezét s szólt:

— Margit, én szeretem . . .

A leány ép egy gyöngyvirág után nyult. Hirtelen visszafordult.

— Mit mondott? kérdezte mosolyogva.

— Azt, hogy nagyon szeretem magát!

— És aztán?

A fiú megzavarta e nem várt felelet

— És aztán . . . hát aztán remélhetek e viszont?

— Viszont? — szólt Margit tréfás hangon s kevés pir öntötte el arcát — nem tudom . . . lehet . . .

S a bolond, szerelmes Miskának e félvallomás, e kevés jelentőségű szavak is elegendők voltak. Boldogan

szorongatta a leány kezét s az izgatottságban megrágott keserű gyöngyvirág levelet is édesnek találta.

Pedig fent a fejként még a szájas szarka is nevetve csörögte.

— Szerelmes egy számárr vagy te Miska barátom!

III.

Aki valaha szerelmes volt, az tudni fogja, hogy ez az állapot egy és más tekintetben változást idéz elő az embernél. A sápadtságot mellőzve különösen kettő a leggyakoribb symptoma: az étvágy csökkenése s az álmatlanság. Ne csudálkozzunk hát rajta, hogy Miskán is erőt vettek e tünetek.

Még pedig teljes mértékben.

Mosolygott magában, ha arra gondolt, hogy ezelőtt ő az evést tartotta elsőnek. Micsoda nevelés prózaiaság! Aludni? Mennyivel jobb e helyett ott az ágyban ábrándozni, szőni, a merész terveket, melyeknek központja Ő, az imádott! Milyen jó is lesz majd! . . . A mikor tanár lesz egy kis városkában, tanítani fogja a nebulókat s mikor kivesződte magát a rakoncátlanokkal, otthon az Ő ölelő karja, édes csókja még a legváratlanabb szekundás iránt is engesztelő hangulatra képes birni . . .

Ilyenfélék foglalkoztatták agyát a vallomást követő éjszakán is. Boldog volt, csak az bántotta, hogy a leány nem vallott nyíltan színt. Ha erre gondolt, összeszorult a szíve s rossz sejtélem fogta el. De aztán igyekezett megnyugtanni magát. Lehet, hogy most még nem is szereti nagyon Margit, de nem adott elutasító választ s ez is eredmény.

Reggel izgatottan ráncigálta magára ruháit s elhatározta, hogy elmegy hozzá s meg fogja ismételni a tegnapi mondatokat.

Ideges léptekkel mérte végig a poros utat s nem sokára ott volt a lakása előtt. A kertbe utasították. Sietett fel a lugasba. A megújult természet izgató levegője, a friss levelek varázs illata csak élesztette a benne égő tüzet. Azon gondolkodott, hogyan viselkedjek vele szemben. Tőprenkedéséből beszélgetés s vidám nevetés zavarta fel.

Ez Ő; csak az Ő nevetése ilyen csengő. De ki lehet a másik?

Önkéntelenül egy fa mellé húzódott. Maga sem tudta, miért? A hang mind jobban közeledett. Már értette is, amit beszéltek.

— Nem is gondolja, milyen jól mulattam tegnap, — beszélte Margit.

— No és miért? kérdezte az idegen hang.

— Egy szerelmi vallomásban volt részem!

Miska szíve dobogott . . . Itt róla van szó

— Úgy látszik, hogy maga még mindig a régi — válaszolta a férfihang

— Ugyan ne beszéljen így, Feri; én igazán nem vagyok oka.

— Hát ő, Lepénci. Képzeld, szerelmet vallott nekem.

— Nos, aztán?

— Talán csak nem gondolja, hogy komolyan fogom venni. Hiszen egy kis ügyetlen mamlasz.

Miska ott a fa mellett elvörösödött s rettenetes szégyenérzet fogta el a lelkét. Így még nem hallott magáról nyilatkozni. És éppen Ő beszél így. Olyan nehézznek érezte a szívét, mintha azt a nagy almafát ráfektették volna. Még csak ennyit hallott a leány beszédéből, amint mellette elhaladtak:

Hiszen tudja nagyon jól, hogy szeretem magát.

S ez neki elég volt. Nem is akart többet hallani.

IV.

Mikor a leány fodros szoknyája utolsó lebbent szeméi előtt, előbújt. Átmászott a kerítésen s a kertek alatt kullogott haza, mint a kivert kutya.

Otthon aztán megrohanták az érzelmei. Először — bármint szégyelte is maga előtt — sirt. Leült a divány sarkába s úgy gondolta, hogy Napoleon vaterlooi veresége semmi az ő kudarcához képest. Majd felugrott s öklöbe szorított kézzel kiabálta:

— Kihívom azt az ipsét párbajra! Megölöm . . . Majd akkor aztán szeretheti!

De nemsokára lecsillapodott s elszégyelte magát, hogy ilyenén törí a fejét. Hisz' az nem is biztos, hogy megöli. Hátha megfordítva lesz? . . . Erre nem is gondolt! Meg hát az a fiú nem is hibás. Persze hogy nem. A leányt kell megbüntetni . . . Azt aki bolondította.

S itt visszatért régi természete, gondolkodásmódja. Már nem volt dühös, sőt mosolygott is. Gunyosan, mint aki érzi, hogy hatalmában lesz azt a leányt megbüntetni.

Hát mi is ő tulajdonképpen? Filozopter! Igen, még pedig eddig jeles filozopter. Hát csak közönséges tanár lehet ő? Dehogy! Egyetemi professor; ki majd feltűnést fog kelteni tudományos téren . . . Megválasztják képviselőnek s akkor nyitva az út az államtitkárságig; sőt . . . sőt miniszter is lehet. Vallás- és közoktatásügyi miniszter!! Istenem . . . beleszédült a gondolatba. És akkor hatalmában lesz a leány, a tanítónő!

— El-csa-pa-tom . . . suttogta magában s jóleső érzés futotta el. Ő majd fog hozzám jönni könyörögni. Talán le is térdepel előttem . . . De én kegyetlen leszek. Gunyosan fogom mondani:

— Sajnálom, de olyan ügyetlen kis mamlasz, mint én, nem tudok segíteni; ezzel meghajtom magam s az audienciának vége!

Hahaha! Igazán nagyszerű lesz!

Az utóbbi szavakat már nem is suttogta, csak úgy félálomban gondolta. Mert elaludt. Az izgatottság kimerítette s az ablakon betóduló lágy szellő elringatta . . .

. . . Estére járt az idő. A távozó napsugarakban fürdő aranyszemecskék vígan szökdécseltek felette; ő pedig aludt . . . álmodott . . .

Bizonyosan azt, hogy tanár valahol egy kis városban . . . bent a szobában együtt ül Ő vele az íróasztalnál . . . s kacagva javítják a nebulók hibás dolgozatait.

Tóth János.

Gyöngyvirág.

*A gyöngyvirág, májusnak szép virága,
A szerelem jegyében jött világra.*

*Ha látom, édes illatát ha érzem:
Másképen ver a szívem is egészen.*

*Én nem tudom mások miképp ítélnék:
Én szerelem-virágnak neveznék.*

*Kedves virág beszéded szerelem:
Beszélj, beszélj, de — neccak én velem!*

*Szép gyöngyvirág, májusnak szép virága,
Szállj innen el, a messze rónaságra . . .*

Vén diák.

Capitol.*

Irta: *Vértesi Károly.*

A napot és hetet a pompás oszlopokkal diszló Capitollal kezdem. Méltó arra, hogy első legyen azok között, miket Washingtonban tüzetesen megnézek. Műremeki, legdiszesebb építkezés harminc méteres magasságon, ami még jobban kitünteti részeinek az egészszel való összhangzását. Trónol a szép város fölött, 82 méter magas, 30 méter átmérővel bíró kupolája messziről látszik. Ennél a kupolánál csak négy nagyobbat láttam. Ezek: a római szt. Péter templom, a londoni szt. Pál templom, a párisi Hôtel des Invalides és a bécsi világkiállítási (1873) rotunda.

A washingtoni Capitol a világ egyik leghatásosabb, századokra szóló, monumentalis építkezése, hofehér márványtömeg, legdiszesebb korinthisz oszlopsorozat. Minél közelebb megyünk hozzá, annál nagyobbra nő meg a szemünkben. Elébe állva, teljes öröme van a szépben gyönyörködő lelkünknek. Szinte örülök, hogy környékén a már látott szobrok, parkok és egyéb diszek nem akasztják meg lépteimet és lényemet elfoglalhatja egészen a Capitol.

Hatalmas, büszke építkezés, melynél drágábbat és nagyobbat talán igen, de szebbet, amerikai útamban nem láttam, pedig sok szépet láttam! Első alapjait 1793-ban Washington tette le, aki angol gyámság alatt lévő gyarmatokból építette ki az Egyesült Államokat. Az épület most kiépített egész. Hossza 229 méter, szélessége annak a fele körülbelül. Alapjában csaknem másfél hektárnyi területet foglal el. A főhomlokzat keletre néz. Ha eltagolnák az épülettömböt három részre, akkor is három, önállóan egész szép épületnek a homlokzata kerülne ki belőle, széles lépcsőfeljárással, oszlopsarnokkal mindenik, a márványnak és homokkőnek fehér színében.

Nem egyszerre építették. előbb a közép részét homokkőből, alacsony kupolát, azután fehér márványból a szárnyakat és a magas vaskupolát 16 millió dollár ráfordított költséggel. Mintegy 40 év óta egészen készen van. Nagyságával ékesen hirdeti az Unió nagyságát, a kupola tetején álló hat méter magas, Amerikát ábrázoló bronz alak pedig annak a szabadságát. A szabad Unio minden független polgára önérettel lépheti át a diszküszöböt Amerika nemtője alatt, mely a főoszlopsarnok fölött lévő csúcsfedél háromszegű mezejében van. A lépcsővégeket határoló, emelkedett, lapos parkányokon, csoportozatokban van Amerika felfedezése és betelepülése márványba rögzítve. Még két lépcsőfeljárás van a homlokzati részen, ugyancsak oszlopos előcsarnokokba vezetnek, azután magába az épületbe.

A középső feljáráson megyünk be s ez jól van így. Sok szép épületnél, templomnál a főbejárat rendszeren zárva van, csak hatalmasságoknak nyílik meg. Az Egyesült Államok hatalmasságát a polgárai képezik, legyen tehát tárva minden előttük.

A nagy körtér közepén állók. A körfalon arányosan elhelyezett, híres mesterektől való nyolc nagy olaj festmény van. Tárgyuk, történelmi emlékek. Kolumbus partraszállása. Az első lakók érkezése hajón. Washington, az amerikai hadak főparancsnoka. Az angol csapatok meghódolása. Még egy meghódolás az amerikai csapatok előtt. A függetlenségi nyilatkozat aláírása.

* E cikket Dr. Vértesi Károly, a „Bácsbodrogmegyei Irod. Társaság” elnöke volt szíves lapunknak átengedni, mint egyik fejezetét most megjelent „Körutazás Amerikában” c. (828 lapra terjedő) útirajzának. A munka Zomborban jelent meg. Szerk.

Pocahontas indián nőnek a megkeresztelkedése. A Mississippi felfedezése De Soto által. Más domborművű képek is vannak itt Amerika történetéből Amerika felfedezésének a négyszázados évfordulójáig. A kupola legfelső részének a nagy festménye, Washington dicsőítését ábrázolja, a sok alak között a győzelem és szabadság képekben Lincoln, Jefferson és Grant elnököknek, az Egyesült Államok történeti nagy alakjainak, akik bevilágították az elméket, külön szoborképe is a rotunda diszté képezi.

Rengeteg látogató, egymás mellett mozognak az ámuló-bámuló emberek, különösen a nők. Guide-book a kézben. Hogy az emberáradatból kikerüljek, időt nyerjek és később szabadabban mozoghassak a Capitol egyes részeiben, egy kifürkészett oldalajtón megyek a kupola tetejébe, előre tudom, hogy oda nem sokan fognak követni. Magam voltam, el is tévedtem, nem volt egy teremtett lény, akitől kérdezősködhettem volna. Mélységes csend, a légyzúgást is meg lehetett hallani. Lépteim zajára, magasabb helyen, egy eldugott helyiségből ajtót nyit s a fél ajtónyílásból, igazi elzárkózottságából egy koromfekete arcú, összehúzódtott szemöldökű, ijesztő képű szerencsen tekint ki s kölcsönös megbámulás után mutatja — szó nélkül. — merre menjek tovább. Duzzadt, mintha dagadt lett volna az egyik pófája. Sejtettem, mitől. Bizony mister. mondott neki, — most megszólításban ez a cím jár ki Amerika minden szabad polgárának, — fel akarok jutni. Széles mosolylyal válaszol a meg nem értett szavakra s hunyorgó tekintettel tovább szopja a dohányt, jár a szája, mint a kérődzőnek, úgy hogy szinte nevetésre kész. Némi irigységgel nézem a göndörhajú szerencsen fehér fogsorát s a kijelölt úton most már biztosan haladok tovább, előbb szélesebb, azután keskenyebb lépcsőkön, hol világosan, hol félhomályban. A lélekzetvétel el-eloszorul. Pihenéskor, halántékom erős lüktetésekor nézem a nagy vasgerendákat, kapcsokat, melyek összetartják a kupolát.

Kilépek a körben álló oszlopok közé, megkerülöm a kupolát, lenézek, körültekintek s azután feljebb feljebb hálok, míg a tetejébe jutok — alaposan megizzadva.

Lépcsőfokokban 305-öt számítottam. Ott, ahol a kupola végződik, egy körszlopos nyitott csarnok kezdődik, emelkedik. A csarnok fölötti kis kupola tetején van a Szabadság-szobor.

Magam vagyok, nem háborít senki. gondolatom a fényes levegőig felé szárnyal, honnét szemembe tűz a napsugár. Köröttem semmi nesz sem tompítja az alulról jövő hangokat.

Magam alatt látom, madártávlatból nézem a Patomac balpartján 25 négyszög kilométer területen terjeszkedő fővárost. Amint körben járok, mindent jól látok. Csillogó, nagy város. Jól kivehető a nyílt, nyílegyenességű sugár utak, amint a Capitolnál, központ felé irányítva egyesülnek. A saktáblaszerű, szabályos alakokra kimért táblákat megtörik az avenue-k.

Látom a parkokat, az összetorkolló utcákat, megismerem a kiválóbb épületeket, a házrakások fölött átnézek és mérföldekre látok messzire, Washington egész környékére. A folyók mint vízsávok látszanak.

Összebb vonom, majd meg kiterjesztem a tekintetemet, a város jó tervrajzát tartom a kezemben s a Pennsylvania Avenue — melyen innét a Fehér Házig végig látok — és az Obeliszk jól tájékoztatnak. Itt a városban, a kimagasodó középületek közelben, a Library kissé tovább, a Gouvernement Printing Office, Patent Office, Pension Office, City Hall. posta, nemzeti muzeum,

Bureau of Engraving and Printing, Corcoran art Gallery még tovább az államkincstár épület, Treasury, a hadügyi- és tengerészeti minisztériumok épületrengetei, s. a. t. városrészszerűen sorakozva. Ott a városon kívül, messze látszik a Soldiers Home, vaskos, fölül széles tornya tolja fel magát, pompás építkezés, melyben 750 öreg katonának, csonka veteránoknak jó otthona van. Ide éppen öt kilométernyire van, de a fehér falak a zöld keretben meglapúlva, jól látszanak. A csillagvizsgáló nemkülönben és a Columbia siket-némák intézete. A nap besüti az egész szemhatárt.

A 220.000 lelket számláló városban az emberek sűrű csoportokban hullámszerűen sorakoznak. A városon kívül vannak az árnyas temetők, a holtak nyughelyei. Az Arlington nemzeti temetőben a Potomac-folyón túl, 60 méterrel magasabban, 16.000 katona nyughelye van, közöttük tengernagyok, tábornokok, tisztok, közös sírban ezer számra a berakott névtelen hősök, kik a forrongó korszakban halált osztogatva kerültek az arató halál kaszája alá, míg végleg elpihentek a harc után.

A Maine hadihajó felrobbantása alkalmával kimúlt katonák és más, a spanyol amerikai háborúban elvérzett katonák is itt nyugszanak külön helyen.

A parki temető közepén van az Arlington House, régi idők maradéka, csak az elülső, vaskos hat oszlopát veszem ki messzelátóval.

A város utcáiban vasúti vonalak, a Potomac- és Anacostia folyók s azok összefolyásánál a város alatt, fehérre festett gőzhajók, úszó paloták nagy számmal. Sokfelé irányul a tekintetem és mindent fölélel. Már előre sajnálom, hogy mindenhova, különösen a távoli pontokhoz nem jutok el.

Ezenközben két fiatal ember vergődik fel. Néhány angol szót hangoztatnak s elhallgatnak. Lemenőben találok többet, társaságban nőkkel, de ezek megelégedtek az alacsonyabban fekvő kilátási pontokkal.

Lenn vagyok. Akik a Capitol felületen megnézésével készen voltak, elotródtak, a jobban érdeklődők kis számmal maradtak. Szabad a tér és lépcső. Legelőször a szobrok félkör alakú csarnokát nézem meg. Benne neves amerikaiaknak a szobrai. Nem merülnek feledésbe, akiket ábrázolnak. Az Unio minden állama, két legnevezetesebb fiát örökítheti meg itt. Látjuk azokat. Smoking strictly prohibited. Kinek jutna eszébe itt dohányozni? Nem is nekünk, hanem az amerikaiaknak szól a tilalom.

A háromnegyed részben ügyvédből álló The House felülről világított ülésterme egyszerű, 356 ülőhely a parlament tűzvonalában járó honatyák számára, négy hely a kiküldötteké. Emelvény az elnöknek, melyről szól, cseppet, előtte asztal, melyre helyezi a kormány-pálcáját. A képviselők kalaposan ülnek a tanácskozás alatt, talán hogy az ömlő közbeszólások záporát jobban feltartsák.

A republikánus és demokrata pártiak külön ülnek, hogy a politikai kapaszkodásban egymást ne akadályozzák. Ebben a Házban indulatos, heves viták folynak, nyomatékosan beleszólnak, nagyon sok törvényt hoznak, ami baj, mert útvesztő lesz a sok törvényszakasz, melyet nagyon sokféle szoktak itt csavarni. Tacitus mondta már: „Minél több a törvény, annál romlotabb az állam.“ A képviselőkről mondják, hogy egyes üzletszektáknak is a képviselői, a köznek rovására magánérdekeket érvényesítenek s a politikából sápot húznak. Minősíthetetlen eljárás, pedig a képviselőknek jó fizetésük van, a Temps kimutatása szerint,* leg-

* A képviselők évi fizetése: Nálunk 5000 korona és 1000 kor. lakáspénz. Franciaországban 15.000 frank, szabadjegy az államvasú-

újabbán évi 25 000 frank, szabadjegy és irodaköltség.

Olajfestésű képek a falon, Washingtoné. Lafayetteé nem hiányzik. Nagy karzat 2500 személyre, az ország-ügyvivők és sajtónak.

Nagyobb ez, de szebb a mi képviselőházunk ülésterme. Azt is mondhatjuk, hogy a világnak nincs országa, mely erőihez mérten olyan fényes országházat emelt a népképviselőnek, mint Magyarország a világvárosi rangsorba törekvő Budapesten. Annyi forintba került, ahány ember lakja a hazát.

Ott létem alatt kárpitások s más mesteremberek újtottak a capitol ülésteremben, szónokok hangja helyett a kalapácsütés hangzott. Kopogó zúgás. Újítanak mindent, hogy ha jönnek majd a képviselők, akkorára rendbe legyen minden. A cifraruhás terem-szolgák, ki tudja hol s merre adják az urat polgári ruhában.

Folyosók veszik körül az üléstermet, hivatalos és tanácskozási szobák nagy számmal, bennük olajfestmények, híres emberek, politikai nagyságok képei, szobrai.

Egy terem az Unio legfőbb ítélőszékének, a politikai sérelmek és kifogások törvényszékének a céljaira. Egy elnökből és nyolc bíróból áll ez a testület; talárt viselnek a tanácskozáskor. A nagyterem most ürességtől kong. Végig nézek hosszán.

A senatus üléstermet néztem meg végre. Hasonló a képviselő ülésterméhez, csak kisebb, díszesebb, s nem szalmaszékkel mint amaz, hanem bőrszékekkel van ellátva. Minden államnak hat évre választott, két, legalább 30 éves szenatora alkotja a nemzet tanácsot, melynek elnöke, az Unio mindenkorai alelnöke. Környezetben az elnök és senatoroknak a szobái, fogadó terem.

Évenként legalább egyszer, december 1 én összeül a törvényhozó kongresszus. a képviselőház és senatus. A vámkat ez határozza meg, tengerjogról szól, kölcsönöket köt. katonát szed, hadat izen, pénzt veret és — hogy a nép rovására, a gazdagok malmára hajsza a vizet. Annyit mondhatok, hogy a sok parlamentí botrány következtében a honatyákat nem nézik olyan nagyra, mint nálunk. A nemzet tanácsában is csak politikai mesterembereknek veszik őket, tudván róluk, hogy a politikus leghűtlenebb fajta.

Ismétlésbe esnek, ha a Capitol helyiségeiben a falfestményeket, amerikai nagy embereknek a képeit, szobrait tovább előszámlálnám.

Utólag arról szerzek tudomást, hogy a kupola alatt sirbolt van, aminek nincs nagy nevezetessége, mert az elnökök nem temetkeznek úgy, mint az európai fejedelmi családok, egy helyen, az Escorialban, Monte Supergán, Riddarholms kirkében s egyebütt. Az Unio elnökei legtöbbször ahol születtek vagy laktak, annak a helynek a földében mennek át a mulandóságba, enyészetbe. Már az államforma egyszerűsége hozza magával az övéket. Embereknek tartják magukat, nem pedig parancsoló félisteneknek, ezek a kiválasztott, okos, világműveltséggel bíró emberek.

takon és nyugdíj. Németországban 3000 márka, de az elmulasztott ülésekért 20 márkát levonnak, ingyen utazás. Belgiumban 4000 frank és jegy. Görögországban 1800 frank és szabad utazás. Az ülésszak alatt: Ausztriában 20 kor. napidíj és utazási kárpótlás. Svájcban 20 frank napidíj és szabadjegy. Szerbiában 15 frank napidíj és szabadjegy. Romániában 20 frank napidíj és szabadjegy. Svédországban 12 kor. napidíj és jegy. Norvégországban 12 kor. napidíj és jegy, gyógykezelés és temetés. Olaszországban nincs fizetés csak ingyen utazás. Spanyolországban sincs fizetés és az utazásnál is csak kedvezmény.

A bizambuki herceg.

A bizambuki fejedelem udvarában nagy ünnepség volt. Olyan ünnepség, amely méltó volt az udvar fényéhez és a fejedelem dicsőségéhez. Mert mint minden uralkodó fejedelem, a bizambuki fejedelem is dicsőiesen uralkodó volt. Az ünnep tisztességére örült az országban mindenki. Ha másként nem, parancsszóra. Mert ma van a herceg születésnapja. Örülni látszottak még a tulkok is, amidőn büszke fejtartással a máglyák és üstök felé lépdeltek, ahol is legfőbb és legkegyelmesebb hajcsárunk parancsa szerint, tehetségökhöz képest hozzájárultak az ünnepi nap emlékezetessé tételéhez.

Amint írva vagyon a poros fóliánsokon, mindenki örült; csak az nem, akinek legjobban kellett volna örülnie: az ősz fejedelem. Sőt szomorú volt. Szomorúbb, mint bármikor. Az ő napja immár leáldozóban. A hetvenedik ősz után már csak a tél jöhet. És ő távozni fog keserű fájdalommal, reményvesztett szívvel. Egyetlen reménysége a fia, akiben nemcsak utódát, a vas kezű fejedelmet, a jeles hadverőt látta, hanem egyúttal nemzetségének a fentartóját és e reményétől, amely az életben talán utolsó volt, a fiú kérlelhetetlen makacssággal fosztogatta meg. Országában törvény, családjában ősi szokás volt, hogy minden ifjú, ha ép és erőteljes, tizennyolc éves korában köteles felvenni a szent házasság kötelékeit. Az ő egyetlen fia ma húsz éves és a házasságról mégcsak hallani sem akar. Mintha gonosz tündérek babonázták volna meg, úgy kerüli az az asszonyi nép társaságát, a házasságnak a gondolatát is. Mint fejedelmi sarj, a törvénynek felette áll, de szabadulhat-e vajjon a szokás, méginkább a kötelesség hatalma alól? Igen, órá háramlik most már a kötelesség, hogy az a büszke, évezredes uralkodásra hivatott nemzetség ki ne pusztuljon! De hátha ellen szegül még ennek is?

Szomorúan ült az ősök csarnokában az ősz fejedelem. Valóban még sohase volt oly nagyon szomorú.

Majd jöttek az országnagyok, hadvezérek, várnagyok, a különféle hivatalnokok. A fényes, arannyal pazarkodó terem megtelt acélpengéssel, fegyverzörejjel. Szó alig hallatszott. A marcona hadastyánok keveset beszélnek. Egyszer csak szétvált az oldalterem nehéz függönye, s megjelent a herceg. Egyenesen apjához ment. Homlokon csókolta, majd kezét megfogva, így szólt:

— Fejedelmi Apám! Köszönöm azt a fényes ünnepet, melyet ma e rám nézve nevezetes napon, tiszteletemre rendeztél. Köszönöm ti hű alattvalók, hódolatotok nyilvánítását. Hogy az ünnephez én is hozzájáruljak, hogy ajándékaitokat valamiképpen viszonozzam, im halljátok kijelentésemet. Fejedelmi apám! Régi óhajod teljesítését határozotam el: élettársat, feleséget fogok magamnak keresni.

Háromszoros éljen harsogtatta meg erre a termet, s a szótalán hadfiak heves beszédbe kezdtek. De csend lett azonnal, mert az ősz fejedelem szólalt meg, kinek szempilláin nehéz könnyecsepp rezgett:

— Kürtösök lovas kürtösök, száguldjanak széjjel az országban. Hirdessék mindenkinek, hogy ma van az én legnagyobb örömem, az én legnagyobb ünnepem. Nagyobb ünnep ez a nap énnekem, mint lesz majd a mennyegző napja. Boldog vagyok fiam, hogy ezt megértem, boldogabb mint az a hajadon, kit boldogítani fogsz te, a legszebb legdaliásabb férfi. Kürtösök! tüdőtök szakadásából fújjátok azt a kürtöt!

S mert így kettős jelentősége lett az ünnepnek,

most már még jobban örültek. Igazán, csaknem mindenki örült.

A háromnapos ünnepségek után a fejedelem elküldte fiát a szomszéd fejedelemhez vadászatra és — lánynézőbe. Egész életén át arra törekedett, hogy a szomszéd országot a saját birodalmához csatolja. És amit hosszú évek hosszú háborúja alatt nem tudott elérni, arra most alkalmasnak látta fiának és a szomszéd fejedelem egyetlen leányának a házasságát. A herceg nem vett magához kísérőket, felszerelése is csak egy pár fegyverszerszámból állott. Búcsúzáskor így szólt apjához:

— Ha egyhamar nem jövök vissza, vagy hirtelen nem hallotok felőlem, ne keressetek. Magam sem tudom, hová megyek. Egy kép, egy álmokép, mit huszadik évem utolsó hajnalán láttam, az hi, az csalogat; csak ha ezt feltaláltam, akkor jövök vissza. Ha a szomszédban feltaláltam, akkor hamarabb visszajövök, de elmegyek érte, ha tengereken túlra kell is mennem. S ha nem találok meg sehhol, úgy talán nem jövök vissza többé.

A napok teltek, sőt teltek az évek is, egy a másik után. De a herceg nem jött. Csak a hír szellője mondott néha egyet-mást egy álmatag lovagról, aki emberekkel, állatokkal, elemekkel küzdve, félálomban járt körül a világban, mintha valakit keresne, révedező szemével úgy nézte a lányokat. Az ősz fejedelem napról-napra őszebb és szomorúbb lett.

A negyedik év végén egy idegen lovag kopogtatott a vár kapuján. Olyan idegen volt, hogy az őr be se akarta bocsátani. Csak a fejedelem ismerte fel. Hosszú, csontos termetén idegen nemzet ruhája lógott. Úgy nézett nagy fekete szemével, mintha azok üvegből lettek volna, sápadt arcáról a halál vigyorgott. Két napi pihenő után újra lóra ült. Hogy hová ment, nem mondta senkinek. Az országfők már arról tanakodtak, hogy kit válasszanak fejedelemmé az öreg és bánatos fejedelem elhunytá után.

A herceg pedig egykori tanítójához, a ragranéjai tudóshoz ment. A nagy Csészlőb éppen egy szikla tetején állt, s nézte a napot Imtesz, a herceg letérdelt előtte, megcsókolta a rubáját, s így szólt:

— Atyám, mesterem, tanítóm, beteg vagyok. Eljöttém hozzád, hogy gyógyíts meg. Egy hajnalon, amikor éppen húsz éves lettem, egy álmokép, egy csodaszép álmokép lopózott a szívembe, s megtöltötte azt valami édes, kimondhatatlanul édes bűbájjal. Ezóta nem tudom feledni ezt az álmot, ezt a képet. Bejártam érte az egész világot, de nem találtam sehhol. Éjjel mindig megjelenik előttem, de ha felébredek, hiába szolítom, hiába hívom epedve, nem jő vissza. Ezóta csak álmaimban élek; a nappal rám örökös álom.

A bölcs mélyen nézett a herceg szemébe s így felelt:

— Tudom mi lelt, fiam. Beteg vagy, látom. De ennek a betegségnek nem termett még gyógyírja se fűben, se fában. Hanem megmondom neked, hol találva fel azt az álmoképet, amely után eddig hiába futottál. Vedd az útad innét egyenes irányban, árkon-bokron keresztül a kastély tornya felé, s az a lány, akit keressz, veled szembe fog jönni.

És úgy lőn. Bár a monda szerint a lány csak egy pászor lánya volt, de a herceg feltalálta benne álom-ideálját. És írva vagyon a krónikákban, hogy soha boldogabb ember nem ült a bizambuki fejedelmi trónon. Még a költők is versenyre keltek a boldog Imtesz fejedelemnek és szép hitvesének a megénekelésében.

Kor Jolán.

Társadalmi és szociális feladatunk a jövőben.

Nincs feltalálva az a rendszer, az az elmélet, amely, fejlődésében és nevelésében az ifjúságot teljes sikerhez, tökéletes eredményhez juttatná, amely az ifjúság minden egyes tagját nemcsak kellőleg képzett szakemberré, de társadalmi lényé is tenné.

A legjobb és legbölcsebb nevelési rendszer mellett is meglehet, hogy a nevelésnek nincs meg a kellő eredménye; mert nemcsak a nevelésben, hanem főképp az egyénben van az eredmény csirája. Ezért kell nagy teret engedni a nevelésben az önnevelésnek, az önképzésnek.

Erre az álláspontra helyezkedett a Főiskolai Jogászegylet, amidőn azt határozta, hogy szociális, illetve közművelési tevékenységet fog kifejteni a vidéken, amelynek kettős eredménye lehet: egyrészt az önművelődés új ismeretek szerzése által, másrészt közművelés, az ismeretek terjesztése által az alacsonyabb műveltségű köznép körében.

Sajnos, hogy a körülmények úgy alakultak, hogy ez év folyamán az alapszabályok ily irányú módosítását megerősítés végett az illetékes fórumhoz nem lehetett felterjeszteni.

Pedig az ifjúságnak ily irányú akcióra jogosultsága és oka is van.

Jogosultsága van képzettségénél és azon céljánál fogva, hogy míg egyrészt a köznek használ, ugyanakkor másrészt önmagát neveli az életre.

Sokan mondhatnák, hogy az ifjúság gazdasági tekintetben és főleg a szociális kérdésekben, ezek gyakorlati megoldásában tapasztalatlan. Ez kétségtelen, de viszont kétségtelen az is, hogy a földműves, illetőleg munkás néppel való érintkezés az, amely tartalmat ad az ifjúság ez irányú elméleti tudásának, amelyet később az életben épen ezen társadalmi osztály javára használhat fel.

Az ok pedig, amely miatt kívánatos ily irányú tevékenység, az a költeményekben kigúnyolt nemtörődömség, mely általában jellemzi a társadalmi, de legfőképp a mezőgazdasági osztályokat.

A legfelületesebb tanulmányozás is elég annak megállapíthatására, hogy az alsóbb osztályok s főleg a mezőgazdasági osztályok el vannak nyomva. Sokat követel tőlük a család, a község, az állam s főleg a többi osztályok. S bár nagyon el vannak nyomva, konzervatív felfogásuknál fogva ők a legutolsók, akik változást kívánnak.

Konzervatizmusuk egyrészt tiszteletet parancsoló tulajdonságokban, a földhöz, a vallásukhoz stb. való ragaszkodásbar nyilvánul, másrészt pedig oka annak, hogy szinte védtelenek a kereskedő és iparos osztályok támadásaival szemben s rászorúlnak a „föltétlenül békés” felvilágosításra és buzdításra.

Annál inkább szükség van a közművelésre, mert társadalmunk alsóbb rétegei műveltség szempontjából a nyugati társadalmak ily helyzetű rétegeihez képest el vannak maradva.

De szükség van ily irányú akcióra főleg a nemzet vérkeringését akadályozó, néha a társadalom békés működését is megbénító és a társadalom nemtörődömsége miatt egyre növekvő nemzetközi szociáldemokrácia miatt, amely minden „nemzeti” politikának, a magyar nép lélkének nemes ideálokkal és tudányszeretettel való megtöltésének esküdt ellensége.

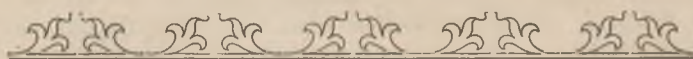
Ezért mondjuk, hogy sajnós körülmény, hogy ezen alapszabály módosítás ez év folyamán meg nem történhetett a Jogász Egyletben, pedig az ügy sürgős, mert míg a beleegyezést az akció egyöntetű tervéhez megnyerjük, ismét sok idő elvész, s féltő, hogy a jövő év első fele is csak a tervezgetések kora lesz.

De felmerül a kérdés, vajon eredményes lesz-e ezen tevékenysége az ifjúságnak?

Meg vagyunk róla győződve, hogy igen, ha azok, akik a nép közt élnek, akikre a nép tudományos, vallási és jogi nevelése bízva van, segédkezet, sőt irányítást nyújtanak a nép, a magyar nép iránt való szeretettel eltelt jogász ifjúságnak ezen törekvésükben.

Ezen reményben veszi fel a harcot a Főiskolai Jogászegylet a tudatlanság és a kultura ferde iránya ellen. Adja Isten, hogy buzgalma gyümölcsöző eredménnyel járjon!

Komendovits Gyula.

Szülőföldem.

*Itt születtem én ezen a tájon,
Daróc között, kemény szalmaágyon.
Itt öltének hő vágvain szárnyat,
Itt tanultam szeretni hazámat,
Imádni hazámat.*

*Édes anyám, az én drága lelkem,
Itt tanított imádkozni engem.
Itt tanított: ha csüggedés érne,
Bizalommal tekintsek az égre,
Az ég Istenére.*

*Enyhetadó öreg hársak alján,
Itten ringtam, édes álom karján,
És hogy egykor fellegekig érjek:
Csalfa vágyim itten születének,
Itt nevelkedének.*

*Bujdokolva rengetegek árnyán,
Itt kesergék a lány csalfaságán;
S lelkem mélyén a kesergő bánat
Itten adott hangot a nótámnak,
Legelső nótámnak..*

*És ha szívem szomorúság érte,
Ide jöttem mindig pihenésre.
S hallatára jó anyám szavának,
Elcsitult itt a zokogó bánat,
A kesergő bánat.*

*Nincsen is más vágya a szívemnek:
Itt nyughassak, hogyha eltemetnek,
Mert úgy érzem, hogy a végső álom,
Nem lesz olyan édes, mint e tájon,
Sohol a világon.*

Kaposvár.

Györék József

A magyarországi szombatosok rövid története.

Hogy a szombatosok a Bogáthi fordítását elfogadták s használták is mindvégig? Nagyon természetesen, miután ők átvették még az unitáriusok dogmatikáját is s vallásos színezetük kezdetben túlhajtott unitarismussal vegyült. Elfogadták tehát a Bogáthi zsoltafordítását is, mint amely új-testamentomi vonatkozások nélkül, tisztán eredeti héber szellemben volt lefordítva. Nem igen kellett azon még változtatniok sem a szombatosoknak, vagy ha igen, csak nagyon keveset, mivel igényeiknek teljesen vagy nagyrésztben megfelelt.

A szombatoság terjedése. Hogy a szombatoság olyan hamarosan kezdett terjedni, azon egyáltalán nincs mit csodálkoznunk. A szombatoság számára Erdélyben épügy elő volt készítve a talaj, mint pl. a reformációnak Németországban s a többi államokban. Első követői legnagyobb részt a Dávid F. hiveiből kerültek ki, akiknek mindössze pár lépést kellett tenniök, elvi álláspontjukból levonniook némely gyakorlati következtetéseket: szombat megünneplése a vasárnap helyett, mózesi törvények, zsidó ceremóniák s ételtörvények behozatala stb. és benne voltak a szombatos áramlatban.

Amint Pokoly J. írja, egyes főurak környezetében, mint pl. Gerendi János főúr udvarában 1580 után már gyakoroltattak volna a szombatos hit szertartásai s Szánthó István jezsuita szerint egyenesen Gerenditől származik a „sabbatháriusok szektája“.¹

De nemcsak antitrinitáriusok voltak a hivei, erősen hódított a ref. egyház hivei között is a székelységen s főként Marosszéken és Udvarhelyszéken. Hogy mindjárt kezdetben oly nagy hullámokat vetett e mozgalom s hogy épen a székelységen és nem egyszerűen egyéb helyeken is kezdett terjedni a szombatoság, azt hiszem, nem tévedek, ha azt állítom, hogy ennek oka a székely nép sajátos természetében, a babonáságra s a vallásos rajongásra való hajlamában, az érzékeket uraló szertartások iránti előszeretetésében s minden új, meglepő iránti vonzalmában rejlik.

Az a székely nép, amely a jezsuiták Erdélybe vitelekor az ifjú jezsuitát, Lada Bálintot, a híres „ördögűzőt“ úgy fogadta, mint „Isten angyalát“ s utána „még több jezsuitát kívánt“,² az Eössy-féle mozgalmat is bizonyára felkarolta mindjárt kezdetben. S hogy nem valami suttyomban gyakorolták az új vallásos szertartásokat, mutatja az, hogy az 1595. ápril. fejérvári országgyűlés már végzést hozott ellenük.

Erdélyben ekkor Báthori Zsigmond ült a trónon, akinek erősen eltökélt szándéka volt országát rekatholizálni. E célja elérésére hívja be Erdélybe több kisebb-nagyobb akadály után 1581-ben a jezsuita pátereket. Ezek aztán meg is feleltek alaposan a beléjük helyezett várakozásuok. Mindenekelőtt a felekezetek közötti békét igyekeztek megzavarni s ahol csak tehették, nem átalloztak még erőszakot sem elkövetni. Üzelmek miatt végre a fejedelem nagy ellenzése dacára is kitiltották őket a rendek 1588. országgyűlésen, de csak azért, hogy lassanként ismét beszívárognak. A fejedelemre feltétlen hatást gyakoroltak, ők vették rá Zsigmondot pl. a töröktől való elszakadásra s a Rudolfal való szövetekezésre, aminek a következménye Zsigmond letétele lett. Azonban Zsigmond mihamar visszajut méltóságába s 1594-ben valóságos vérfürdőt rendez az ellenzéki főurak legyilkolásából. A rendek megtörnek s most már szabad az út nemcsak Zsigmond, de a jezsuiták előtt

is. Az 1595. fejérvári országgyűlés újra állandó letelepülést enged nekik, egyszermind a már elhatalmasodni kezdő szombatosok ellen is actiót indít, felhíván az ispánokat és királybírákat, hogy a szombatosokat kúttassák fel s bánjanak el velük mint „innovátorokkal“.¹

Mindszenti Benedek aztán csakugyan megkezdi Udvarhelyszéken az üldözést úgy a protestánsok, mint a „szegény sabbatháriusok“ ellen, de félbehagyta nem sokára a török támadás miatt.

Báthori Zsigmond 1598-ban lemond a trónról, de csak azért, hogy ugyanez évben visszaüljön a fejedelmi székbe, Majd 1599-ben történt II. lemondása után Báthory András bíbornok veszi át a fejedelemséget, ő azonban 1599. nov. 3. meghal s most Erdély felett Mihály vajda, a vérengző bitorló uralma következik. A protestánsokat mégpedig magyart úgy, mint szászot egyaránt kegyetlenül üldözött s közülök többeket le is gyilkoltatott.² De hogy a szombatosokkal nem igen törődött, mutatja az a körülmény, hogy a marosvásárhelyi tanács maga ment hozzá, hogy sürgesse tőle a köztük lakó szombatosok megbüntetését. Mihály vajda rájuk bizta ezt, de a tanács mindössze annyit tett ez ügyben, hogy egy Szabó Gáspár nevű embernek Eössy irataiból másolt könyveit pelengéren égette meg; egyébiránt pedig sem vele, sem a többi szombatosokkal nem sokat törődtek, „nem is exekválak őket az articulus szerint, mivelhogy előkölt tanácsbéli emberek valának“.³

Mihály uralma után Básta helytartósága következett 1600. okt. 6-án s tartott a következő év február haváig, amikor a Básta kegyetlenségét nem szenvedhető erdélyiek visszahívták Báthori Zsigmondot a trónra. De Báthori 1602. júl. havában harmadizben is lemondott a Rudolf javára, aki helytartójául ismét Bástát küldé Erdélybe. Básta a megyesi országgyűlésen 1602. aug. 23. biztosítá a 4 *recepta religio* szabadságát, de egy a Rudolffhoz írt levelében azt javasolja a császárnak, hogy a szászokat meg kell nyerni a katholicizmusnak, az ariánusokat, sabbatháriusokat pedig mindenütt ki kell irtani.⁴ Ha a Székely Mózes-féle betörés s más fontosabb politikai események el nem foglalják Bástát, bizonyára lett volna gondja rá, hogy a császárhoz írt szavait mihamar be is teljesítse. Így azonban csak a Székely Mózes-féle felkelés leverése s Erdély teljes leigázása után fordítá tekintetét a vallási ügyekre s legelőbb is a kolozsvári unitáriusokon kezdé az üldözést. Valószínű, hogy kijutoit ebből a szombatosoknak is s ha a Bocskai támadása közbe nem jő, meglehet, még kegyetlenebb sorsnak néztek volna elébe.

Bocskai uralma alatt békében éltek a szombatosok. Biztonságuk érzetében egész nyíltan gyűléseztek Udvarhelyt, ami azonban már mégis felhívta Bocskay helyettesének, Rákóczi Zsigmondnak a figyelmét s 1606. márc. felhívta Udvarhelyszék előljáróságát, hogy „a régi szokás ellen e féle valláson evő papoknak se gyűlést a megnevezett helyt s egyébütt is ne engedjenek lenni se törvényt tenni!“⁵ Ugyanez évben pedig a július 2-iki Thorockai Máthé püspök elnöklote alatt Kolozsváron tartott zsinaton az unitáriusok végkép megszakítottak minden közösséget a „judaizánsokkal“, kizárván őket az egyház kötelékéből.⁶ Most aztán már teljesen ma-

¹ Pokoly J. Az erd. ref. egyt. tört. I. k.

² Pokoly: Erd. ref. egyh. tört. I. k.

³ Erd. tört. adatok I. k. 29—30. Ebből az idézett helyből dr. Kohn S. azt olvassa ki, hogy „Mihály vajda elrendelé a szombatosok megbüntetését, egyebek közt jászagaik lefoglalását.“ Én azt nem láttam ott sehoh.

⁴ Pokoly: Erd. ref. egyh. tört. I. k.

⁵ Dr. Kohn: Szombatosok. 82. l.

⁶ Pokoly: Erd. ref. egyh. tört. 49. l. II. k.

¹ Pokoly J. Az erd. ref. egyh. tört. II. k. 47. l.

² Pokoly J. Az erd. ref. egyt. tört. II. k.

Hogyha az én lelkem . . .

*Hogyha az én lelkem
Lelkedre találna,
Édes dalba fogna
Száz dalos madárka.
Mikor megszeretnél
Édes üdvösségem,
Száz új fényes csillag
Gyúlna ki az égen.*

*Mikor az ajkamra
Rátapadna ajkad,
Gyöngyszemmé változnék
A rózsán a harmat.
S hogyha fehér orcád
Arcomhoz simúlna,
Csodaszín felhőkből
Virúgzápor hullna.*

*Hogyha megszeretnél,
De szép tavasz jönne . . .
Leírnánk szerelmünk
Bűbájos szép könyvbe.
Levele a könyvnek
Rózsa selyme lenne,
Csillag sugarából
Vön' a betű benne.*

Keéky István.

EGYLETI ÉLET.

gukra voltak utalva a szombatosok s nem kereshettek az unitáriusok szárnya alatt menedéket. Igaz, hogy nem is nagyon volt rá szükségük. Mert az „innovatio“ elleni törvény megújított ugyan csaknem minden országgyűlésen, dörögtek is a szombatosok ellen, de ennél többet aztán nem igen tettek. Rákóczi Zsigmond 1607. rendeletet bocsát ki a szombatosok megbüntetésére, majd ezt követi három évvel később Báthori Gábor alatt a beszercei országgyűlés határozata 1610. márc., ahol kimondják, hogy az „efféle religión levők ez jövő gyűlésre citáltassanak, holott, ha ad meliorem mentem nem redeálnak, törvény szerint büntetessenek.“¹ Hogy azonban végrehajtatott-e e határozat és ha igen, mennyiben: nem látunk rá adatot.

Határozottan erélyesebben lépett már fel ellenük Bethlen Gábor, aki az 1618. okt. 4. országgyűlésen keményen kel ki ellenük: „Mi — ugymond — efféle istenkáromló sectáknak birodalmunkban való kitisztításában fejedelmi tisztünk szerint procedálni akarván, mindazonáltal kegyelmeteknek akartuk elsőbbsen hírré adni, intvén szeretettel, velünk együtt Istenhez való igaz zelusát megmutatván ezen gyűlésünkben, szorgalmatosan keresse ki efféle sectáknak auctorit, promotorit, fautorival együtt és büntetlen ne szenvedjük. S ha kik publice vagy privátim, akár tanítók, akár egyéb rendek az recepta religión kívül való sectákban találtatnak, most és ennekutána is, minden kedvezés nélkül büntetessenek, mind személyökben, mind javakban a kegyelmetek végzése legyen perpetuum decretum.“ stb. Az országgyűlés erre csakugyan el is határozta, hogy akik a jövő karácsonyig vissza nem térnek valamelyik „recepta religio“ kebelébe, a fejedelem directora által azokat megidéztesse s teljes szigorral járjon el ellenök.²

Erre következett az Erdőszentgyörgyön nov. 11-én tartott unitárius zsinat, melyre valószínűleg a szombatosok is meghívtak. A fejedelem nevében Keserői Dajka ref. püspök elnökölt rajta. E zsinat végzése szerint a szombatosok újólág kizárattak az unitárius egyházból. Egyszersmind a szombatosok kipuhatólását és megtérítését a ref. papokra ruházták.³

Hogy e zsinattal mi célja volt Bethlennek, csak azután világított ki. A szombatosoknak az unitáriusoktól való elkülönítése volt a nyíltan bevallott cél, de emögött az unitáriusok sarkbaszorításának szándéka lappangott. Háromszékben s egyéb helyeken akkortájt több olyan ref. gyülekezet volt, amelynek unitárius lelkésze volt. Keserői Dajka most ezeket karhatalommal távolította el a ref. eklézsiákból, számszerint mintegy 62-t. A ref. és unitárius írók e tényt a lehető legellentétebb szempontból ítélik meg. Az unitáriusok a legnagyobb erőszakossággal vádolják Keserői Dajka püspököt, míg a ref. írók azt mondják, hogy teljesen törvényszerűen járt el, anélkül, hogy a lelkiismereti szabadságon csorbát ejtett volna. Világos, hogy az utóbbiak egészen tisztázni igyekezzenek Keserői Dajka püspököt, ami nem egészen sikerül nekik. S el kell ismernünk, hogy nem mehetett a legsimábban a dolog s hogy Keserői Dajka a kezében lévő hatalomnál fogva bizony túl mehetett a rendes határon.⁴ Azonban a szombatosokkal most sem bántak oly keményen, mint amily hévvel tervbe vették, habár a zaklatásokból ezuttal talán jobban kijutott a részük, mint más alkalommal.*

Takács Mihály.

¹ Dr. Kohn: Szombatosok 69. l. ² Ker. Magvető III. k. 251—52 l.

³ Ker. Magvető III. k. 252. l. ⁴ Ker. Magvető III. k. 252. l. Pokoly: Erd. ref. egyh. tört. II. k. 72—73. l.

* Ez volna a munkának első fele. Másik részét Péchy Simon. életét s a szombatosok további történetét térszűke miatt nem volt módunkban leközölni. Szerk.

A Hittanhallgatók Egyletének harmadszori összehívás után sikerült zárgyűlését megtartania, amelyen szönyegre kerültek végre a beadott összes pályamunkák bírálatai is. A még nov. hó végén beadott 6 egyházi beszéddel általában meg volt elégedve a bírálóbizottság s közülök hármat is jutalmazott: az 1. számot, melynek szerzője Keresztyén István IV. é. hh. 10 koronával, a 2. és 5. számot 25—25 koronával. Amannak szerzője Takács Mihály IV. é. hh., emezé Tóth Sándor IV. é. hh. Amannak modernebb a felfogása, emennek bibliásabb, építőbb a hangja. — Az ó és újszövetségi pályatételek, melyekre 1—1 munka érkezett, már nem járt ily eredménnyel. Első és főhibája mindkettőnek, hogy nem a kitűzött tételt dolgozta ki. Amaz Pál apostol korinthusi istenítiszteleti reformjai helyett gyülekezeti reformjait tárgyalta s azt sem oly magvasan kifogástalanul, hogy a kitűzött díjra érdemes lett volna; emez Illyés bibliai jellemképe helyett irt egy isagogikai dolgozatot, mely díjra szintén nem érdemesítettett. Mindamellet annyi jóra valósságot mindkét munkában talált a bizottság, hogy dicsérettel jutalmazza tagadhatatlanul jó igyekezetüket. Az ó-szövetségi pályamunka szerzője: Trócsányi Dezső II. é. hh., az új szövetségié Hubay Mihály III. é. hh. Végül az egylet Hubay Mihálynak, mint egy sikerült felolvasás szerzőjének, 10 korona jutalmódijat szavazott meg.

A Magyar Irodalmi Önképző Társulat évi működését a szokott szavaltversennyel zárta le. Ha végigtekintünk ez évi munkálkodásán, megállapíthatjuk végeredményképen, hogy a tavalyiaknál eredményesebb s nagyobb szabású volt a munkássága, de azért a kezdet még ennél is többel biztatott s jogunk volt azt hinni, hogy a hét szűk esztendő ideje letelt s gazdag aratásra

fogunk ebredni. Egy és más tekintetben igazán nem is lehet panaszkodni, így pl. a kitűzött pályatételek majdnem mindenikére érkezett munka. Ez mutatja, hogy munkásokban nem volna hiány, csak nagyobb volna az érdeklődés és kedv! Így a legutóbb lejárt két legnehezebb, de egyuttal a legszebb pályatétel sem maradt megoldatlan. A „*Sza'oleska Mihály költészete*“ pályatételre egy munka érkezett, melyet a bizottság, kissé talán szigorú kritika alapján a díjnak csak egy részére méltatott. Szerzői: *Tóth János* th. és *Fodor Pál* jh. voltak. A *Herczeg F.*: „*Lélekrablásának bírálatos ismertetése*“ c. pályatételre is akadt egy pályázó, ki elég értelemmel és tudással fogott a feladat megoldásához, de tévesen értelmezte a regény tendenciáját s alapgondolatát hibásan fogta fel; innen származtak kritikájának s a regény felől alkotott nézeteinek nagy botlásai, melyeknek alapján bíráló bizottság a díjat szerzőjének nem adhatta ki. A szavalatverseny a szokott keretekben folyt le. A komoly tárgyú szavalatnál *Farkas Dezső* th. nyerte az első díjat, míg a *Solymossy József* és *Dienes Sándor*é dicséretben részesült. A víg tárgyú szavalatnál mind a két versenyző a bíráló bizottság teljes elismerését érdemelte ki, úgy hogy a *Horkay Lajos* szavalata a *Farkas Dezső*ével egyenlően jutalmaztatott oly módon, hogy a második díj egy ismeretlen adakozó szíves adománya folytán 20 koronára egészített ki. Az utolsó üléseken elhangzott felolvasások közül dicséretben részesült *Farkas Dezső* egy verse („*Apácska visszajön*“), *Tóth János* („*Találkozás*“) és *Takács Mihály* („*A cigarettá*“) egy-egy tárcája. A titkári hivatalhoz beadott legjobb vers és legjobb próza megbírálására kiküldött bizottság a díjat nem adta ki, hanem úgy intézkedett, hogy az üléseken felolvasott legjobb munkák (tudományos és szépirodalmi) szerzőit 10—10 kor. jutalomban részesíti. Így kapták e jutalmakat Györék József és Farkas Dezső, mint legjobb versírók; Takács Mihály és Tóth János, mint legjobb prózaírók; Fodor Pál, mint a legjobb tudományos munkát felolvasó. Ezzel aztán le is zárhatjuk ez évet s egy lappal tovább fordíthatunk e nagy multu társulat évkönyvében.

— **A sárospataki Akadémiai Athletikai Club** ez idei tevékenysége talán az összes egyletekét felülmulatta. Annyi tevékenységet, úgy iránti lelkesedést ritkan tapasztaltunk egy-egy ifjúsági egyletnél. A vezetőség igazán szívén viselte az egylet ügyeit s teljes tudatában volt annak a nagy feladatnak, melyet ifjúsági életünkben ez egyletnek be kell töltenie. Az új cím felvétele nem csupán külsőség volt, nemcsak hangzatos névváltoztatás, hanem jelzése annak, hogy megindult a munka, az újraalkotó, a régi sablonos kereteket összetörő s pezsgő életet teremtő átalakítás. Mindennél fényesebben beszél az az igazán sikerült házi verseny, melyet május 28-án rendezett a Club a tornatérén, nagy közönség jelenlétében. A versenyen jelen volt Matolay Etele nyug. alispán. Dókus Gyula alispán, főiskolai vil. alondnok, továbbá a sátoralja-ujhelyi honvéd zászlóalj tisztikara. A szépen sikerült szabadgyakorlatok után megkezdődtek a versenyek, amelyeknek eredménye a következő volt: I. 60 méteres síkfutás. 1. Horváth József I. jh., 2. Páhy József II. hh., 3. Kovács Bertalan I. hh. II. Kezdő vívók. 1. Tomcsányi Boldizsár III. jh., Gööz Lajos I. jh., 3. Juhász Imre II. hh. III. Magasugrás. 1. Ruttkay Elemér II. jh. (1.60 m.), 2. Keresztessy László II. hh. (1.60 m. javítva), 3. Ivanics Bertalan II. hh. IV. Korlát. 1. Csabay Gyula II. jh., 2. Tamáska Lőrinc I. jh., 3. Isaák Imre II. hh. V. Távolugrás. 1. Páhy József II. hh. (5.25 m.), 2. Vitézy Iván I. jh. (5.29 m.), Szalay Béla II. jh. 5.26 m.) e két utóbbi holt verseny eldöntésében ugrott ennyit.

VI. Sulydobás. 1. Kató István II. hh. (10.68 m.), 2. Tamáska Lőrinc I. jh. (9.22 m.), Szalay Béla II. jh. (9.19 m.). VII. Nyújtó. 1. Csabay Gyula II. jh. (14 ponttal), 2. Tamáska Lőrinc I. jh. (12 ponttal). 3. Murgu Péter II. jh. (10 ponttal). VIII. Rud magasugrás. 1. Páhy József II. hh. Magyarország főiskoláinak ez évi rúdugró bajnoka (3 m.) 2. Antalfy Gyula II. hh. (3 m. javítással), Bornemissza István IV. hh. (2.90 m.) IX. Haladó vívók. 1. Tamáska Lőrinc I. jh., 2. Kossuth Ferenc II. jh., 3. Majos Ferenc II. jh. X. Suly-emelés (72 kgrmos sullyal). 1. Lőrincz László III. jh. (9 emelés), Tamáska Lőrinc I. jh. (9 emelés), 3. Kovács Bertalan I. hh. Koszorút kaptak: a két ifjúsági elnök: Szabó Bertalan IV. hh. és Sáfrán Jenő IV. hh.; a versenyzők közül: Horváth József I. jh. Ruttkay Elemér II. jh., Csabay Gyula II. jh., Páhy József II. hh., Kató István II. hh., Tamáska Lőrinc I. jh. Az első nyertesek díszített ezüst, a második nyertesek ezüst, a harmadik nyertesek bronzérmeket kaptak. Ezerkívül a zsüri tagok 106 koronát ajándékoztak az Egyletnek, mely összeg az első nyertesek közt osztott szét. Ez uton is fogadják hálás köszönetünket. A versenyek végeztével a club tagjaihoz dr. Csiky Kálmán tanárelnök lelkes beszédet intézett. Este *táncmulatság* volt, az első *athleta mulatság* Sárospatakon. És most az következnie, hogy beszámolják erről a mulatságról. Hogyisne! Azt gondolják kedves hölgyeim, hogy ez olyan könnyen megy! Pedig kötelességemen kívül ígéretet is köt, de csak most látom be, hogy könnyebb ígéretet tenni, mint azt beváltani. De mondják csak, maguk nem úgy vannak e vele, hogy mikor az első tavasszal kimennek a szabadba s nézik az azurkék tiszta égboltot, valami mámoros hatás szállja meg szívecskéiket s csak ennyit tudnak mondani: jaj, de szép! Épen én is így vagyok mostan. Elmentem . . . táncoltam s nem láttam egyebet, mint egy örökké mosolygó, huncutul kedves, csillogó kék szemet, amely folyton ott világított a közt a sok libegő, kacagó, farka lányserégben. És most tessék okosan gondolkozni s hideg ésszel bírálatot írni, mikor csak annyit tudok mondani: jaj be szép volt! És maguknak meg kell elégedni ennyivel; én pedig felelősségre vonom azt a csillogó, huncutul mosolygó, megbabonázó két kék szemet s azt üzenem neki, hogy jövőre, ha eljön (hogyne! feltétlenül!) azért sem tesz ki rajtam, mert egyszerűen nem írok még ennél rosszabb referátát sem!

Riporter.

A Gimnáziumi Erdélyi Önképzőkör az iskolai év II. felében tovább folytatta csendes, jótékony munkásságát és alkalmat adott tagjainak, hogy szellemi erőiket kifejtsék, érvényesítsék. Az eredmény a munkák számából és értékéből ítélve, jóval nagyobb volt, mint az iskolai év első felében, de szép siker mutatkozott a kör munkásságának általában minden terén. Számos szavalat hangzott el, melyek közül kiemelendők a Nagy Pál, Eröss János és Magyar Miklós dicséretet nyert szavallatai. A felolvasások közül kiváltak Palesó László és Fekete Gyula szívesen megdicsért munkái. A bírálatok az első félévi biztató kezdet után nem jártak nagy eredménnyel, mivel csupán Szánthó Ferencnek és Mikola Lászlónak egy-egy bírálata dicsértetett meg. A titkári hivatal utján beérkezett munkák közül Fekete Gyulának egy megdicsért és egy emlékkönyvbe vett, Szabó Józsefnek egy megdicsért verse és Szánthó Ferencnek egy egy ugyancsak dicséretet nyert prózai munkája érdemelnek említést. Ezeket a munkákon kívül nagy szorgalommal foglalkoztak a kör tagjai a pályatételekkel is, aminek az az eredménye lett, hogy a második félévben lejárt tételek közül csupán a lélektani maradt meddő, míg a többi pályakérdéseknél mindenütt mutatható fel

kisebb, nagyobb siker. A pályázatok részletes eredménye a következő: a történelmi pályakérdés díját Szánthó Ferenc nyerte el, akinek ezenkívül az esztetikai pályatételre beérkezett egyetlen műve dicséretet nyert. Az irodalomtörténeti pályakérdést Szepessy Pál oldotta meg teljes sikerrel míg a latin műfordítási pályázatra érkezett művek közül a pályadíj Szánthó Ferenc és Mikola László közös művének adatott ki, a Fekete Gyula munkája pedig megdicsértetett. Az összes pályatételek között legjobb eredménnyel járt a fizikai. A beérkezett munkák közül kettő is jutalmaztatott, szerzőjük Bors Kálmán; a Fehér Kálmán műve pedig dicséretet nyert. Az év végén kiosztatni szokott jutalmak közül a legjobb vers díját Fekete Gyula nyerte, aki egyszersmind a Korláth-féle alapítvány kamatát is kapta; a legjobb próza díja pedig Szepessy Pál és Szánthó Ferenc között osztatott meg egyenlően. A kör június 15-én fejezte be működését s egyuttal megválasztotta jövő évi ifjúsági elnökét is a Szánthó Ferenc személyében, a kinek feladata lesz a kör jövő évi megalakítása és vezetése.

HIREK.

— **Halálozások.** A magyar református egyházat Dr. Bartók György erdélyi püspök elhunytá után újabb gyász érte az *Id. Kiss Áron* tiszántúli püspök elhunytával. Temetése jún. hó 3-án délelőtt ment végbe. A debreceni nagy templomban Antal Gábor dunántúli püspök imádkozott, a gyászbeszédet Kenessey Béla erdélyi püspök tartotta míg a sírnál Bikky Károly szatmári esperes vett búcsút a nagy halottól. A temetésen testületileg vettek részt az ág. ev. testvérek, Zelenka Pál püspök vezetése alatt, a ref. egyházkerületek is mind külön küldöttséggel képviseltették magukat. A tiszáninneni egyházkerület képviselőiben: Radácsi György főjegyző vezetése alatt Révész Kálmán, Dr. Mitrovics Gyula, Darvas Béla, Kovács István és Tóth Kálmán vettek részt, a sárospataki főiskolát pedig Novák Lajos és Buza János igazgatók képviselték. Mi azzal a kívánsággal tesszük le az emlékezés koszorúját a nagy halott sírjára, hogy adjon az ég sok olyan embert ref. anyaszentegyházunknak, mint *Id. Kiss Áron* volt! — Részvétellel értesülünk róla, hogy *László Andor* a szilágycsehi járás albirája hosszú, kinos szenvedés után, 34 éves korában Budapesten elhunyt. Temetése f. hó 1-én ment végbe Sárospatakon, nagyszámú gyászoló közönség s a főiskolai énekharcs részvételével. A megboldogult annak idején tevékeny tagja és irányítója volt a pataki ifjúsági életnek s az 1896/7-ik iskolai évben lapunknak felelős szerkesztője volt. A vidéki irógárda mindenesetre egyik legmunkásabb, letehetségesebb tagját veszítette el benne. Áldás emlékére!

— **Br. Vay Elemér** alsóborsodi egyházmegyei gondnok a sárospataki főiskolát újabb egy zongorával és 2000 koronával ajándékozta meg. A pénzbeli összeget, mely egy külföldre menő theológus ifju segélyezésére volt felajánlva, Papp Józsefnek főiskolánk széniorának, lapunk főszerkesztőjének ítélte oda az igazgató-tanács.

— **Akadémiai és közigazgatóvá** az 1908—9 iskolai évre Novák Lajos, theol. szakelnyökké Rohoska József theol. akadémiai tanár, jogi szakelnyökké Dr. Szabó Sándor jogakadémiai tanár választatott meg.

— **Főiskolánk évzáró ünnepélye** jún. 21-én folyt le. A délelőtti istentisztelet után Novák Lajos közgaz-

gató tartotta meg a főiskolai imateremben tömören és színesen megírt igazgatói jelentését, amely után a szorgalmi és pályadíjakat osztotta ki Dókus Gyula, a főisk. világi algonok. Délután a szokásos ünnepély tartott meg a főiskola imatermében, szép számú közönség jelenlétében, a szokottnál is élénkebben, sikerültebben.

— **A theol. alapvizsgára** csak 5 ifju jelentkezett jún. 23-ára, a 30 másodéves közül. Kettő *jeles* (Pály József és Trócsányi Dezső), kettő *jó* eredménnyel tette le a vizsgálatot, egy pedig egy tantárgyból javításra utasított. — A tömeges vizsgázás szeptember hóban lesz a később kitűzendő időben.

— **A jogi alapvizsgák** jogakadémiánkon f. hó 22—24. napjain tartattak meg *Első* alapvizsgára jelentkeztek összesen 16-an, kik közül képesített 12 és pedig kitüntetéssel 4-en, u. m. *Buday Akos*, *Fonyi Zoltán*, *Gööz Lajos* és *Barzu Livius*, egyhangúlag 3, szótöbbséggel 5; pótvizsgára utasított 2, vizsga ismételésre 2. *Második* alapvizsgára jelentkeztek 9-en, (köztük 2 javító), kik közül képesített 7 és pedig kitüntetéssel 2, u. m. *Bornemíza József* és *Fodor Pál*, egyhangúlag 3, szótöbbséggel 2, pótvizsgára utasított 1, vizsga ismételésre 1.

— **Kazinczy ünnepély.** Főiskolánk Kazinczy-ünnepélye, amelyen a tanári kar tagjai közül megjelentek Novák Lajos, Buza János, Kiss Elek, Deák Geyza, Dávid Zoltán, Novák Sándor és Harsányi István; a gimn. ifjuság közül pedig mintegy 85-en, folyó hó 14-én délelőtt folyt le a széphalmi mauzoleum előtt. Az ünnepélyt a Szózat közös elnéklése után Novák Lajos közgazgató nyitotta meg, körvonalozván az ünnepély célját és jelentőségét; majd Novák Sándor főgimn. tanár tartott lelkes előadást; melyben ismertette Kazinczy korát, ebben a nagy nyelv- és irodalom-reformátor vezérszerepét, működését és működésének jelentőségét s buzdította az ifjuságot nemzetünk egyik legfontosabb fenntartási elemének, a mi édes magyar nyelvünknek művelésére és ápolására. Ez után előbb Novák Lajos nyújtotta át buzdító szavak kíséretében a Magyar Tudományos Akadémia 10 cs. és kir. aranyból álló pályadíját Szarka Gyula II. éves hittanhallgatónak, aki a Kazinczy Pályatételt (Nyelvujtatási eszmék Kazinczy levelezésében) sikerrel megfejtette; majd Buza János adta át szintén buzdító beszéd közben az Akadémia 5 aranyát Szepessy Pál VIII o. tanulónak, mint aki a lefolyt iskolai évben a magyar nyelv és irodalom tanulmányozása terén a legkitünőbb eredményt mutatta fel. Az ünnepélyt a Hymnus elnéklése zárta be. A kiránduló csapat a déli vonattal érkezett vissza Patakra.

— **Az eperjesi vértanuk emlékünnepe.** 1908. június 11. A Carafa által 1687-ben kivégzett protestáns vértanuk emlékünnepe főiskolánkat tekintélyes küldöttség képviselte, mely ez iskola hazafias protestáns voltát a legszebben igazolta. Az ág. ev. testvérek részéről tapasztalt szívélyes fogadás, meleg barátság csak szilárdította szívében is erős testvéri érzés és barátság kapcsát.

— **Pályadíjat nyertek akadémiankon** a következő ifjak: I. a *Vay kettős-díjat* (84 kor., egyházi beszéd Márk IX. 2—4. alapján) *Tóth Sándor* IV. theol.; II. az 1904—06. évi *Vay nagyobb-díjat* (87 korona, Pál apostol főbb erkölcsi elveinek rendszeres ismertetése) *Kóródy Andor* II. theol.; III. az 1906—8. évi *Péczeley-díjat* (126 kor., Spinoza vallásos világnézete, különös tekintettel a Traktatusra) *Antalfy Gyula* II. theol.; IV. az 1904—06. évi *Kövy—Okolicsányi-díjat* (48 kor., a társországok közjogi helyzetének eredete, fejlődése és jelen állapota, különös figyelemmel Dalmácia visszacsá-

átolsának kérdésére) *Bornemisza József* II. jh. és *Kollonay Gyula* III. jogh.; V. az 1906—07. évi *Kövy—Okolicsányi díjat* (48 kor., a semmisség és megtámadhatóság a magyar házassági törvény szerint) *Kollonay Gyula* III. jogh.; VI. az 1907—08. évi *Kövy—Okolicsányi-díjat* (48 kor., a kartellekről és trustókról uralkodó különböző felfogások s a különböző kartell szerződések) *Gombos Ferenc* II. jogh. és *Kollonay Gyula* III. joghallgató.

— **Az 1908—9. iskolai évre felvett tápintézeti tagok névsora.** A) Alapítványosok és ingyenesek: 1. *Balla Athanasius alapítványra*: — 2. *Gyulay-alapítványra*: Gyarmathy Dezső I. o., Mészáros József IV. o., Kollonay Gyula III. jh., Fodor Pál II. jh., Soltész Géza III. o., Pálóczi Barna VII. o. 3. *Pogány Istvánné-alapítványra*: Sütő Kálmán I. o., Kukoro Ferenc II. o. 4. *Bernáth Zsigmond-alapítványra*: Torró Miklós II. th., 5. *Kóczán Józsefné-alapítványra*: Csizi Zoltán II. o. 6. *Lónyay Gábor-alapítványra*: — 7. *Gróf Pallavicini alapítványra*: Szekeres Géza IV. o., (feltételes) 8. *dr. Szabó János-alapítványra*: Hézszer Zoltán V. o. 9. *Ragályi-Kubinyi-alapítványra*: Deme László I. th. 10. *Prinsterer-alapítványra*: Doktor Béla III. o., 11. *Horváth Mária-alapítványra*: Antalfy Gyula II. th., Barth Ernő VII. o., Komár János VI. o., Kovács Bertalan I. th., Sólyom Ferenc II. th., Szombathy Antal VII. o., Hubay Mihály III. th., Enyedi Andor II. th., Szabó Károly II. th., Horváth Lajos III. o., Fodor Gábor V. o., Czinyéri Barna III. th., Kóródi Andor II. th., Kőmives Sándor II. th., Szarka Gyula II. th., Páhi József II. th., Keresztesi László II. th., Rozgonyi Sándor I. th., Matusz János III. o. 12. *Jóny Tivadar-alapítványra*: Máthé László III. o., Horkay Andor III. o. 13. *Bárfay Szabó Károly-alapítványra*: — 14. *Vecsey Oláh Károly-alapítványra*: Bartha Jenő I. o. 15. *Zsarnay emlékalapítványra*: Keresztúri Kálmán II. o. 16. *Ferenczy-alapítványra*: Tatar József III. o., Schwantzer Károly II. o. 17. *Ragályi György-alapítványra*: Bondzsér József II. o. 18. *Báró Vay Geymüller Katalin-alapítványra*: Hézszer László II. o., Ridl Miklós IV. o. 19. *Rác Ádám-alapítványra*: — 20. *Kovács Károly-alapítványra*: Pápai István VI. o. 21. *Sárkány Sámuel-alapítványra*: Lengyel József III. o. 22. *Jászay-alapítványra*: Ladányi Mihály VI. o. 23. *Kun püspök jubileumi-alapítványra*: Kiss József VII. o. 24. *Comenius-alapítványra*: — 25. *Báró Vay Béla-alapítványra*: — 26. *Alsóborsodi egyházmegye-alapítványra*: Szalóczi Pál IV. o. 27. *A kassai egyház-alapítványra*: Kovács Dezső VI. o. 28. *Varga József-alapítványra*: Besztercei Lajos I. o. 29. *Pelsücsi magtár-alapítványra*: Molnár Sámuel III. th. 30. *Vay-Szalmáry-Szilassy-alapítványra*: Nagy Ferenc III. o. 31. *Töltési-Magyar-Darvas-alapítványra*: Csillik Bertalan VIII. o., Szabó András IV. o. 32. *Sándor-Andor-Bolyos-alapítványra*: Kovács Géza VI. o. 33. *Beleznay-alapítványra*: Szabó Imre V. o., Szepessi Pál VIII. o., Lipták István VI. o., Kovács László II. o. 34. *Klobusiczki-Szepessi-alapítványra*: Nagy Ferenc I. jh., Gööz Lajos I. jh. 35. *Katona-Babolcsay-Mocsáry-Csemnay-alapítványra*: Stunda István IV. o. 36. *Szepessy-Kapuváry-alapítványra*: Paikoss Dezső I. th. 37. *Visolyi-Kacsándi-Onody-alapítványra*: Miklán Gyula VI. oszt. tanuló. 60 koronát fizetők: Járdán József III. o., Molnár Ferenc V. o., Kőrössi István VI. o., Horkay Béla IV. o., Széll Miklós VI. o., Kiss Géza IV. o., Szilva Ferenc VIII. o., Bóna Aladár VII. o., Vass Lajos VIII. o., Tóth Lajos VII. o., Urbán Sándor III. o., Dobos Sándor V. o., Szabó Sándor IV. o., Balogh Sándor VI. o., Nagy László V. o., Kriston Antal II. o., Bartha László

III. o., Szinyéri György VII. o., Baraxa Lajos III. th., Muzsi István III. th., Berecz Antal III. th., Nagy Sándor II. th., Nagy Béla VIII. o., Juhász Imre II. th., Horváth István II. th., Bodnár Lajos II. th., Solymossi József II. th., Séra Lajos II. th., Sallai István I. th., Gombos Ferenc II. jh., Bóna Miklós III. o., Biki Jenő I. o., Osváth Zoltán II. o., Galvács Imre I. o., Fehér Kálmán VII. o., Szombathi László V. o., Pataki Sándor II. th., Bakó Péter VIII. o. — 100 koronát fizetők: Molnár Béla I. o., Pálóczi László I. o., Szombathi László I. o., Kiss Ernő I. o., Széll Árpád II. o., Petrik József I. o., Györke István II. o., Fazekas Lajos III. o., Hajdu Benjamin I. o., Osváth József IV. o., Mándi Menyhért VI. o., Győr Imre II. o., Kovács Zsigmond II. o., Butykai István III. o., Balogh József I. o., Thury Levente II. o., Doktor Dezső VIII. o., Mártha Ferenc I. o., Tóth Miklós III. o., Kiss Béla IV. o., Kőrössi József V. o., Györke Endre IV. o., Csontos József VII. o., Veress Bertalan VII. o., Végh Zoltán VI. o., Rozgonyi Kálmán IV. o., Tamaska János IV. o., Juhász Lajos V. o., Árokháti Béla VII. o., Bakó Endre VII. o., Bakó Ödön IV. o., Bakó Lajos II. o., Révész Menyhért V. o., Kassai Jenő IV. o., Beráts János V. o., Ujlaki Ferenc VIII. o., Magyar Lajos V. o., Pói József VI. o., Orosz Miklós II. o., Eröss Lajos III. o., Szűcs Lajos V. o., Szűcs Zsigmond II. o., Henter Miklós IV. o., Varga József V. o., Verebélyi Barna III. th., Csorba Dezső II. th., Igaz József II. th., Fekete Dezső I. jh., Osváth Béla I. jh.

— **Akadémiai pályakérdések az 1908—9. iskolai évre.** 1. *Az 1908—9. évi Vay kettős díjra, mely az 1907—8. évről fenmaradt nagyobb díjjal hármassá lett*: „Egyházi beszéd irandó Máté XVI. 13—20. alapján Pályadíjak: 50:40 K., 33:60 K. és 50:40 K. — 2. *Az 1906—7. évi Vay nagyobb díjra*: „Kovács Albert és Mitrovics Gyula homiletikájának összehasonlító ismertetése.“ Pályadíj: 67 kor. — 3. *Az 1907—8. évi Vay nagyobb díjra*: „Kalvin János, mint irásmagyarázó.“ Pályadíj: 67 kor. — 4. *1908—9. évi Vay nagyobb díjra*: „A feltámadástan eredete, kifejlődése és különböző alakulatai a keresztyénség előtti történelmi vallásokban.“ Pályadíj: 67 kor. — 5. *Az 1903—4. évi Tóth-Fischer díjra*: „Pázmány Péter Kalauza és protestáns cáfolatai.“ Pályadíj: 60 kor. — 6. *Az 1905—6. évi Tóth-Fischer díjra*: „A Zwinglianismus története.“ Pályadíj: 60 kor. — 7. *Az 1906—7. évi Tóth-Fischer díjra*: „Kálvin álláspontja a hagyományos háromságtannal és christológiával szemben.“ Pályadíj: 60 kor. — 8. *Az 1908—9. évi Tóth-Fischer díjra*: „Rousseau jelentősége művelődéstörténeti és paedagógiai tekintetben.“ Pályadíj: 60 kor. — 9. *Az 1908—9. évi Péczely díjra*: „Platon világnézete Phaidon c. műve alapján.“ Pályadíj: 84 kor. — 10. *A Magyar Tudományos Akadémia Kazinczy díjára*: „Kazinczy és a sárospataki tanárok.“ Pályadíj: 10 darab császári és királyi arany.

— **Szorgalmi- vagy ösztöndíjat nyertek** főiskolánkban az akadémián. I. *Hittanhallgatók*: Papp Ferenc IV. hh. a Ballagi-alapból: 80 K. Kóródi Béla IV. hh. a Klobusiczky—Pallay-alapból 40 K. s mint az erkölcsi tudományok legjobb tanulója. a Lácay—Szabó-alapból 1680, együtt 56:80 K. Rudó József IV. hh. a Klobusiczky—Pallay-alapból 50 K. Sáfán Jenő IV. hh. ugyanabból 50 K. Litkey József IV. hh. mint szorgalmas gömöri fiú a Lenkey alapból 6:72 K. Hubay Mihály III. hh. a Klobusiczky—Pallay-alapból: 40 K. Tóth János III. hh. ugyanabból: 25 K. Páhy József II. hh. ugyanabból: 30 K. Sólyom Ferenc II. hh. ugyanabból: 25 K. Trócsányi Dezső II. hh. ugyanabból: 30 K.

Szabó Károly II. hh. mint beregi fi a Csépké-alapból: 8 K. Deme László I. hh. a Ragályi-alapból: 20'64 K. *Svingor Jenő* I. hh. a Klobusiczky—Pallay-alapból: 12'40, a Ragályi-alapból 12'60, együtt 25 K. II. *Joghallgatók: Kollonay Gyula* III. jh. a Csobay—Nagy-a. ból: 30'35 K. *Komendovits Gyula* III. jh. ugyanabból és a Ragályi-a. ból: 30'54 K. *Tomcsányi Boldizsár* III. jh. a Ragályi-a. ból: 30'50 K. *Bornemisza József* II. jh., *Fodor Pál* II. jh., *Kukri Ferenc* II. jh., *Majos Ferenc* II. jh., *Székelly Béla* II. jh., *Barzu Livius* I. jh., *Buday Ákos* I. jh., *Fonyi Zoltán* I. jh., *Göze Lajos* I. jh. egyenként 30'50 koronát, mindnyájan a Csobay—Nagy alapítványból. *Énekkari szorgalomdíjat* kaptak: *Reho Gyula* IV. hh., *Lenkey Gyula* III. hh., *Keresztessy László* II. hh., *Kovács Lajos* III. hh. és *Matusz István* II. jh. egyenként 10—10 koronát az Énekkar Egyházkerületi alapjából. *Kádár Kálmán*, vámosmikolai ügyvéd, egyházmegyei tanácsbíró megküldötte Mitrovics Gyula „Összegyűjtött Papi Dolgozatai“-nak 2-ik kötetét 10 példányban, mely példányok, a nemesszívű adományozó akarata szerint, azok között osztatnak ki, akik tavaly az 1-ső kötetét kapták.

— **Választások.** Széniorá és theol. segédtanárrá a jövő iskolai évre: *Koréh Béla*, főiskolai alkönyvtárnokká: *Sáfrán Jenő*, végzett hittanhallgató, az Ak. Ifj. Olvasó Egylet könyvtárnokául egyhangulag *Fodor Pál* II. jh., pénztárossá *Sólyom Ferenc* II. hh. választott meg.

— **A főgimnáziumi tornaverseny győztesei.** A június 21-iki tornaversenyen a következők ifjak lettek győztesek: *I. A. osztály.* (Futás.) 1-ső Kiss László. 2-ik Mokesay Gyula. *I. B. osztály.* (Futás.) 1-ső Samudóvszky Mihály. 2-ik Kiss József. *II. A. osztály.* (Rúdkúszás.) 1-ső Helmecezy József. 2-ik Hancsel Sándor. *II. B. osztály.* (Rúdkúszás.) 1-ső Herezeg Tivadar. 2-ik Kriston Antal. *III. A. osztály.* (Kötélkúszás.) 1-ső Sebők József. 2-ik Schvarecz Adolf. *III. B. osztály.* (Kötélkúszás.) 1-ső Szombathy Ernő. 2-ik Giró István. *IV. osztály.* (Futás.) 1-ső Trecsényi Pál. 2-ik Vas Gyula. *V. osztály.* (Hosszúugrás.) 1. Dobos Sándor (4'72 m.), 2-ik Szabó Imre (4'53 m.) *VI. osztály.* (Magas ugrás.) 1-ső Novák Dezső (1'50 m.) 2-ik Ladányi Mihály (1'40.) *VII. osztály.* (Távolmagasugrás.) Karakó Ferenc (1'78 m.) 2-ik Tudja Géza (1'70 m.) és Fehér Kálmán. *VIII. osztály.* (Rudmagasugrás.) Győztes: Szinyéry György (2'90 m.) *VII—VIII. osztály.* (Súlydobás.) 1-ső Radácsi György (10'90+8'58=19'48 m.) 2-ik Csontos József (10'40+8'32=18'72 m.) *VII—VIII. osztály.* (Függélyezés.) 1-ső Szinyéry György. 2-ik Beregszászy Endre. Az első nyertesek egy-egy ezüst érmet (diszitve az iskola címerével.) a második nyertesek pedig egy egy bronz-érmet kaptak. A tornaverseny most is nagyszámu közönség jelenlétében folyt le a tornatéren.

— **Előfizetéseiket beküldötték.** Vidékről: Karászy Benő (Tiszasas), Szabó József (Mezőnagymihály) Barcsa János (Ujesanólos), Dr. Piskóthy Ferenc (Lőcse) 4—4 kor., Kazinczy Ferenc (S. a.-Ujhely), Kőrössy György (Csarnahó), Fodor Bertalan (Igrici) 2—2 korona. Sárospatakról: Sárospataki Takarékpénztár Részvénytársaság, Szeremley Gábor, özv. Vitkay Bertalanné, Radácsi György, Novák Lajos, Zoványi Jenő, Rohoska József, Maklári Papp Miklós, Buza János, Zsoldos Benő, Kovácsy Sándor, Ellend József, Dombay László, Zelles Lajos, Nagy Lajos, Szilágyi Benő, Harsányi István, Novák Sándor, Cziráky Károly, Semsey Sándor, Bálint Dezső, id. Moskovits Ignác, Gruska Lajos, Pavletits György, Harstein Lajos, Dr. Debreceni Bertalan, Dr. Kondor Miksa, Somogyi László, Hodossy Béla, Pecsár Dezső, Feldmészter

Hermann, Ornstein Ignác, Witek Ferenc, Heiszler Sámuel. Weinberger Sámuel, Szinyei Endre, Dávid Zoltán, özv. Várady Kálmánné, Feldmészter Pinkász, Goldblatt Ferenc, Soltész Róza, Fövenyessy Bertalan, Galgóczy Barna, Wohl Áron, Nagy Gábor, özv. Kapitány Jánosné, Wohl László, Tima Tibor, Trócsányi Bertalan, Both József, Gold Mór 4—4 koronát. Deák Geyza, Spitz Antal, Borger Ignác. Keresztury János. Dr. Kérészy Sándor 2—2 koronát. Köszönettel nyugtázzuk.

Szerkesztői üzenetek.

Vén dlák A májusi számból ugyan elkésett, de legalább annál érdekesebb júliusban a gyöngyvirágillat

F. P. Miskolc. Köszönöm az ígért beváltását!

Kéziratok javát eltettük a jövő évi szerkesztőség számára.

TARTALOM. Takács Mihály: Év utolján. — Tóth János: Kudarc. — Véndiák: Gyöngyvirág. (Vers). — Vértesi Károly: Capitol. — Kor Jolán: A bizambuki herceg. — Komendovits Gyula: Társadalmi és szociális feladatunk a jövőben. — Györek József: Szülőföldem. (Vers). — Takács Mihály: A magyarországi szombatosok. — Keéky István: Hogyha az én lelkem... (Vers). — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések. — Targymutató.

FELDMANN J.

elvállal és készít a legfinomabb kelmékből a legújabb divat szerinti öltönyöket, téli kabátokat stb.

Kitűnő szabás!! Előnyös fizetési feltételek!

Sárospatak, Kossuth-utca.

IFJ. DANCZIGER JÓZSEF

ajánlja dúsan felszerelt s a napi legújabb divatokkal folyvást lépést tartó

rőfös, férfi és női

divatüzletét.

A legelegánsabb

gallérok, keztyűk, cipők. mindenféle férfi- és női divattárgyak a legnagyobb választékban és a legolesóbban kaphatók.

A legversenyképesebb árak és szolid kiszolgálás!

Weinberger Sámuel

férfi szabó. — Férfi, fiu és gyermek készruhákat raktára Sárospatakon (Kossuth utca.)

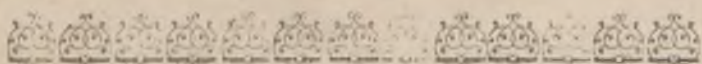
GOLD MÓR

üveg és porcellán-üzletében kaphatók
legfinomabb s legértékesebb

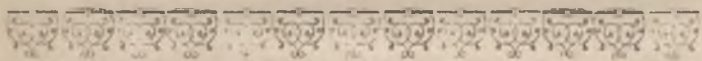
dísztárgyak, majolikák, tál-
cák, finom metszésű pohá-
rak, tükrök, lámpák stb.

Minden darab valóságos
≡ műtárgyat képez! ≡

Ajánljuk olvasóink figyelmébe és pártfogá-
sába városunknak e tekintetben páratlan
és egyedülálló üzletét.

Witek F. borbély és fodrász terme
Kossuth Lajos utca
Sárospatakon.

Sárospataki Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet

Borértékesítő osztály Sárospatak. Vasuti állomás Sárospatak.

A hegyaljai szőlőtermelőktől részben megvett, rész-
ben pedig mintapincénkben elhelyezett s alább felsorolt
borainkat teljes felelősség mellett eladásra ajánljuk:

1888.	évi 5 puttonos asszu	1 üveg,	fél liter à	12.—	K
1890.	" 3 " musk.	" 1	" " "	" 4.80	"
1901.	" 5 " "	" 1	" " "	" 8.40	"
1901.	" 4 " "	" 1	" " "	" 6.—	"
1901.	" 1 " "	" 1	" " "	" 2.40	"
1901.	" szamorodni	1	" " "	" 1.80	"
1901.	" "	1	" 1	" 2.40	"
1902.	" "	1	" 1	" 2.40	"
1902.	" pecs.-bor (furmint)	1	" 1	" 1.40	"
1902.	" aszt.	1	" 1	" 1.20	"
1902.	" " "	1	" 1	" 1.10	"
1902.	" " "	1	" 1	" 1.80	"
1903.	" " "	1	" 1	" 1.10	"
1905.	" törköly-pálinka	1	" "	" 1.40	"

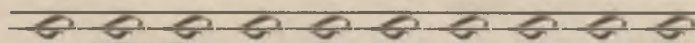
Az itt felsorolt borokból nagyobb mennyiséggel
rendelkezünk. — Az árak üveg és csomagolási költség
nélkül értetnek. Ez utóbbiak önköltségben számíttatnak
fel. Az edényeket bérmentve, a felszámított árban a
szövetkezet visszaveszi. **136 literes göncihordó vételnél**
a feltüntetett árakból **5 százalék engedmény jár, ingyen**
hordóval. — Jelen árjegyzék kiadásával minden előbbi
árjegyzékünk és esetleg egyeseknek adott külön ked-
vezményünk érvénytelené válik.

Klein Mihály *sárospataki*
(*Tokajhegyalja*)

mintapincéjében a következő borok kaphatók:

Asztali bor.	Ménesi Cabinet v.
Pecsenye bor.	Egri vörös.
Szamorodni bor.	Vörös asszu.
Asszu.	Rizling.
Gyógyasszu.	Leányka.

Az összes borok tiszta valódiságáért teljes
felelőség. A legversenyképesebb árak.

Zemplén vármegye legrégebb és legelső-
rendű polgári és papi szabó-üzlete és
gyapjuszövet gyári raktára

Lászlófi Henrik

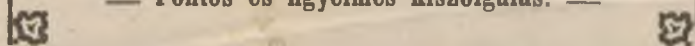
Sátoraljaujhely.

Mindenféle polgári és papi öltönyök
mérték után a legfinomabb hazai és
külföldi gyapjuszövetekből a legelegán-
sabb kivitelben készíttetnek.

Főiskolai hallgatóknak és tanulóknak
kedvező fizetési feltételek.

Kivánatra egy levelezőlapon való
tudósítás esetén bármikor kész Sáros-
patakra a megrendelések fölvételére kellő
mintákkal ellátva átutazni.

Olcsó árak. Kifogástalan szabás.
Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Tisztelettel értesítem a n. é. közönségt, hogy a

**Haltenberger Béla ruhatisztító- és festő-
intézetének képviselőjét átvettem.**

Ezzel a vállalkozással a városnak egy régen érzett
hiányát igyekeztem pótolni s céloim az volt, hogy a n.
é. közönséget megkíméljem azoktól a kellemetlenségektől
és költségektől, melyeket a kassai intézettel való
postai érintkezések okoztak. A legpontosabb és leg-
gyorsabb kiszolgálás előzetes biztosítása mellett már
csak azért is kívánatos helyi intézetem igénybevétele,
mert nálam mindennemű tisztítás és festés jóval keve-
sebb költségbe kerül, mint bárhol másutt.

Kiváló tisztelettel

KLEIN MIHÁLY